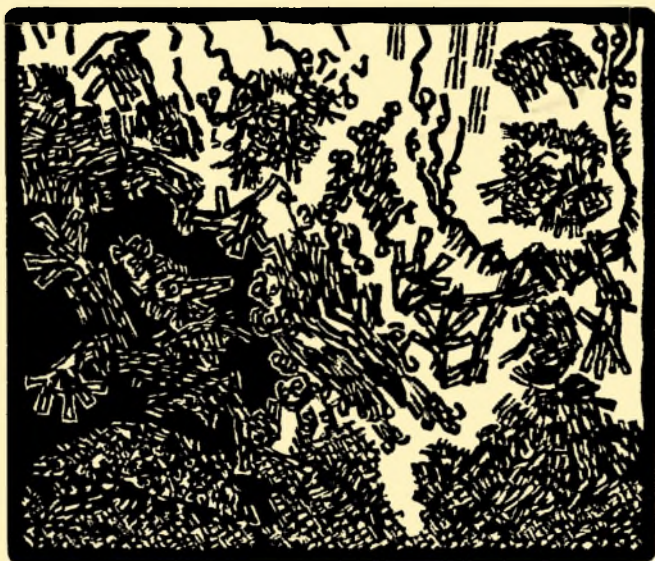

51 TÖRÖK SOPHIE NAPTÁI II. 1934-1941

TÖRÖK SOPHIE N A P T Á R A I 1921–1941

II. KÖTET 1934–1941

SZERKESZTETTE: PAPP ZOLTÁN JÁNOS

BABITS MIHÁLY
PRÓZAI ÉS DRÁMAI MŰVEI, TANULMÁNYAI, ESSZÉI,
KRITIKÁI, LEVELEZÉSE

Kritikai kiadás

Szerkeszti: SIPOS LAJOS

REGÉNYEI

1. *Babits Mihály: A gólyakalifa.* Szerk. Éder Zoltán. *Kártyavár.* Szerk. Babits Kutatócsoport. Budapest, História Litteraria Alapítvány–Korona Kiadó, 1997.
2. *Babits Mihály: Timár Virgil fia.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Magyar Könyvklub, 2001.
3. *Babits Mihály: Elza pilóta vagy a tökéletes társadalom.* Szerk. Buda Attila. Budapest, Magyar Könyvklub, 2002.
4. *Babits Mihály: Halálfiái. I–II.* Szerk. Szántó Gábor, Némediné Kiss Adrienn, T. Somogyi Magda. Budapest, Argumentum Kiadó, 2006.

DRÁMÁI

1. *Babits Mihály: Drámái.* Szerk. Vilcsek Béla. Budapest, Magyar Könyvklub, 2003.

TANULMÁNYAI, ESSZÉI, KRITIKÁI

1. *Babits Mihály: Esszék, tanulmányok, kritikák, 1900–1911.* Szerk. Híbsch Sándor, Pienták Attila. Budapest, Argumentum Kiadó, 2009.
2. *Babits Mihály: Esszék, tanulmányok, kritikák, 1911–1920.* Szerk. Híbsch Sándor, Pienták Attila, Rózsafalvi Zsuzsanna, Schiller Erzsébet. Megjelenés előtt.

TÖRÖK SOPHIE NAPTÁRAI

1921–1941

A szövegekzlés során alkalmazott jelölések

Török Sophie saját jelei a kéziratban

- + A havi ciklus első napjának jelzése
- × L. föntebb
- ⊙ A coitusok jelzése
- ~ Valamely ismert vagy fentebb előforduló információ helyettesítésére
- | Elválasztójel – az össze nem tartozó, de egymáshoz közel írott részek elkülönítésére
- Kockacukor

A szöveget rendező szerkesztői jelek

- < abc> Csúcsos zárójel jelöli a kéziratban áthúzott, kisatírozott vagy törölt, de olvasható vagy kikövetkeztethető szövegrészt.
- <abc> Az egy sornál hosszabb szakaszon a fentebbi módon érvénytelenített szövegrészt áthúzással is jelöljük.
- <...> A fentebbi módokon érvénytelenített, olvashatatlan szövegrész
- «abc» Az érvénytelenített szövegrészen belül is érvénytelenített, de olvasható vagy kikövetkeztethető rész
- «...» Fentebb jelölt olvashatatlan rész
- b[<a] A [jav. ebből:] jel helyett, ami terjengőssége folytán rontaná a szövegképet

[a>]b	L. főtebb
abc	Bekeretezéssel, átírással vagy újraírással kiemelt betűk, szavak, szövegrészek.
<i>abc</i>	A főszövegnek nyomtatott vagy kézírásos részei, melyek nem TS-től származnak: pl. a naptár nyomtatott szövege vagy BM-től származó bejegyzés
<u>abc</u>	Aláhúzással kiemelt szavak, szövegrészek
: abc:	Kisebb szövegegységek (betűk, szavak) betoldása, beékelése
{ abc }	Sorok vagy nagyobb szövegrészek hozzátoldásának jelölése
[↑]	Az előző naptári naphoz tartozó
[↓]	A következő naptári naphoz tartozó
[↩]	Oldalsó bejegyzés a kéziratban
[Kn]	Bejegyzés a kisanaptárban, azaz a havi összesítő naptári részben
[gyí]	Gyorsírással írt bejegyzések

A szövegértelmezés jelei

[]	Szerkesztői emendációk, kiegészítések
[!]	A [Sic!] jel rövidített változata a megszokottól eltérő vagy hibás használatra utal.
[?]	Bizonytalan olvasatú szó vagy betű után

Argumentum

ÖRÖK NAPTÁR 1801–2000

ÉVEK								Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
1801–1900				1901–2000															
01	29	57	85	–	25	53	81	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
02	30	58	86	–	26	54	82	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
03	31	59	87	–	27	55	83	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
04	32	60	88	–	28	56	84	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
05	33	61	89	01	29	57	85	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
06	34	62	90	02	30	58	86	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
07	35	63	91	03	31	59	87	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
08	36	64	92	04	32	60	88	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
09	37	65	93	05	33	61	89	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
10	38	66	94	06	34	62	90	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
11	39	67	95	07	35	63	91	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
12	40	68	96	08	36	64	92	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
13	41	69	97	09	37	65	93	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
14	42	70	98	10	38	66	94	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
15	43	71	99	11	39	67	95	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
16	44	72	–	12	40	68	96	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
17	45	73	–	13	41	69	97	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
18	46	74	–	14	42	70	98	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
19	47	75	–	15	43	71	99	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
20	48	76	–	16	44	72	00	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
21	49	77	00	17	45	73	–	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
22	50	78	–	18	46	74	–	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
23	51	79	–	19	47	75	–	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
24	52	80	–	20	48	76	–	4	0	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
25	53	81	–	21	49	77	–	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
26	54	82	–	22	50	78	–	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
27	55	83	–	23	51	79	–	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
28	56	84	–	24	52	80	–	2	5	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
A hét napjai								Használati utasítás											
V.	1	8	15	22	29	36		Példa: Milyen napra esett 1948. július 25.?											
H.	2	9	16	23	30	37		Megoldás											

TÖRÖK SOPHIE NAPTÁRAI

1921–1941

II. kötet

1934–1941

*Tudós nagyapám, Papp János
klasszika-filológus (1908–1981)
emlékének*

Papp Zoltán János

BABITS KÖNYVTÁR

Szerkeszti: SIPOS LAJOS

1. *Babits Mihály: „Itt a halk és komoly beszéd ideje...” Interjúk, nyilatkozatok, vallomások.* Szerk. Téglás János. Második, bővített kiadás. Celldömölk, Pazu–Westermann Könyvkiadó Kft., 1997.
2. *A Babits család levelezése.* Szerk. Buda Attila. Budapest, Universitas Kiadó, 1996.
3. *A vádlott: Babits Mihály. Dokumentumok, 1915–1920.* Szerk. Téglás János. Budapest, Universitas Kiadó, 1996.
- 4–5. *„Engem nem látott senki még.” Babits-Olvasókönyv, I–II.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Historia Litteraria Alapítvány–Korona Kiadó, 1999.
6. *Babits Mihály Arany Jánosról.* Szerk. Pienták Attila. ELTE Eötvös Kiadó, 2003.
7. *„...kínok és álmok közt...” Czeizel Endre, Gyenes György, Harmati Lídia, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Sipos Lajos, Szállási Árpád Babitsról.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.
- 8–10. *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1917–1941. I–III.* Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2003.
- 11–12. *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1941–1951. IV–V.* Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2007.
13. *„Áll az idő és máll a tér”. Babits István levelei a keleti frontról és a hadifogságból 1915–1920.* Szerk. Buda Attila. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2005.
- 14–15. *Török Sophie naptárai.* Szerk. Papp Zoltán János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2010.

TÖRÖK SOPHIE NAPTÁRAI

1921–1941

II. KÖTET

1934–1941

Argumentum

Készült az ELTE BTK
Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén.

A kötet elkészítését és megjelenését támogatta
az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok
(témaszám: K 61947)
és a Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat
Márai Sándor Kulturális Közalapítványa.

Budavári Önkormányzat

Szerkesztette, a szöveget gondozta,
a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta:

PAPP ZOLTÁN JÁNOS

Lektorálta:

SIPOS LAJOS

Borító- és kötéstervező:

BANGA FERENC

© Papp Zoltán János, 2010

ISBN 978-963-446-620-8

A kiadásért felel Láng József, az Argumentum Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Tóth Magdaléna
Tördelte: Nagy Erika
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

TARTALOM

I. kötet 1921–1933

Török Sophie-ról és előjegyzési naptáiról	7
A kéziratok leírása	79
1921	85
1922	96
1923	135
1924	182
1925	219
1926	262
1927	287
1928	314
1929	363
1930	404
1931	439
1932	466
1933	504

II. kötet
1934–1941

1934	563
1935	600
1936	651
1937	694
1938	760
1939	805
1940	837
1941	890

Függelék

1942	937
1943	938
1944	953
1945	954
[...rosszul nézek ki!]	957

Kiegészítés a jegyzetekhez	969
Rövidítések jegyzéke	977
Névmutató	983
Művek mutatója	1033

1934

Megjegyzés

[Gellért szül n. szept. 10>]Basch L. márc. 27 <[:v. 26:]>
 Lili szülnap. szept. 9.

Fontosabb telefonszámok

Révész M.	szül. nap	<aug.> [:aug.:] 28.
Basch E.	” ”	szept. 30.
<Miczul és> Bips[s>]i	névnap	febr. 2.
Tivadar	”	nov. 9.
Edith	”	szept. 16.
”	szül. nap	dec. 8.
Basch I.		febr.
Gellért	szül. nap	szept. 10.
Basch L.		márc. 27
Sch. P		nov. 3.
Miczul	névn.	szept. 8
Zs. Andor	szül. n.	május 12.
halála		nov. 9
Buday L.	szül. nap	szept. 12

Január

- 1 d.u. Anyus és Pubí.
 Farkas Zoltán.
- 2 Nagy Lajos.
 d.u. Gellért.

- 3 d.u. Földi Mihály. Este Ild. és
M-lyal moziban.
- 4 d.e. bankban és bevásárolni.
du. Pubi (rádiójavítás.)
- 5 d.u. Schöpflín.
Én Basch Editnél
- 6 <Szombat>|:Hétfő 8.:|
<d.u. Gellért.>
d.u. Ranschburg Hédi.
- 7 <Vasárnap>|:Szombat 6.:|
d.e. Ignó Palival Zugli-
getben, Pubival és Bipsíval
sétáltunk. d.u. Petrichné
Évi¹ lányával. Este Pubíval
és Révész Margitékkal Carlton
ban Polányiné² estélyén³.
- 8 <Hétfő>|:Vasárnap[!] 7.:|
d.e. Komjáthyék és
Tóth Annus Eszterkével.
d.u. Gellért, [é>]este Buday L.
” ” Hegedűs Lóránt.
- 9 d.e. Ascher.
d.u. Révész Margittal
Orvos-kaszinóban Balassa
László előadásán⁴.
- 10 d.u. Gellért
Este Rédeyeknél.

¹ PETRICHNÉ, Éva, egy ideig nevelősködött Babits Ildikó mellett.

² Ismeretlen.

³ Nincs további adat.

⁴ Nincs adat.

- 11 d.u. Schöpflin.
Este Mihállyal Magyar Szin-
házban: Bál a Savoyban⁵.
- 12 Délben Pubi. d.u. anyus.
[a>]Ildikót karácsony fánál
fényképeztük⁶. Este anyusékkal és
M. lyal moziban.
- 13 d.u. Karinthy.
Este én Fischer Anniéknál.
- 14 d.e. Golfpályán egyedül
sieltem.
- 15 Ma reggeltől Petrich Évi
eljön Ildikóhoz.
d.u. Gellért.
Este Pubi. Schill [és>](30) és
Förster |:43.:| doktorok.
- 16 d.e. bankban, bevásá[l>]rlás.
Basch, este Schöpflin,
Gellért és Basch.
- 17 d.u. Ildikóval Simon
Klárinál.
- 18 {d.e. nálam} Hajnal Anna.
d.e. Basch Loránttal Baumgar-
ten sirjánál⁷.
d.u. Mihállyal alapítványi

⁵ Este 8 órakor adták elő a *Bál a Savoyban* c. revüoperettet, melynek librettóját Alfred Grünwald és Fritz Löhner-Beda írta, zenéjét Ábrahám Pál szerezte. A főszerepeket Bársony Rózsi és Ráday Imre játszották. Az operettből német tőkével 1934-ben film is készült a Hunnia Filmgyárban.

⁶ A fotógyűjteményekben nem szerepel.

⁷ Az alapítvány vezetősége és a megjutalmazottak megkoszorúzták a Baumgarten-sírt.

dijkiosztáson⁸, utána Greshem[!]
kávéházban⁹

19 ×[kn]

d.e. Elek Artúr

d.u. Sárközi

Pubi és Anyus.

20 d.u. Fodor József¹⁰, Kún Zsigmond

Schöpflin Aladár.

Eínczinger Feri Esztergomból.

⁸ Gellért Oszkár, Illyés Gyula, Tersánszky Józsi Jenő, Gelléri Andor Endre, Joó Tibor, Turóczi-Trostler József részesültek ezen a kiosztáson éves, ún. nagydíjban. BM ünnepi beszédében a válogatás elveiről – melynek kapcsán a legtöbb támadás érte – többek között ezt mondta: „Új nevek, ismeretlen tehetségek az irodalom terén az utóbbi időben mind ritkábban merültek fel; a fiatal írói nemzedék nagyjában kialakultnak látszik, úgy érezzük, az alapítvány akkor felel meg leginkább rendeltetésének, ha elsősorban azokat a fiatal írókat kíséri állandó figyelemmel, akiket arra már egyszer méltónak talált, s időnkénti évdíjakkal vagy egyéb támogatással segíti őket mindaddig, míg irodalmi érvényesülésük egyébként is nem biztosítja nyugodt és gondtalan munkájukat. Így alakul ki az alapítvány körül, sőt én úgy látom, már is kialakult egy kis tábor, amely nemcsak tehetségével képviseli méltón a nemes intézményt, hanem irodalmi magatartásával és szellemi irányával is az alapító ideáljaira eszmélhet, s viszonylag gondtalan munkálkodással segíthet újból felemelni ezeknek az ideáloknek és magának a tiszta irodalomnak elhanyaglott presztízst.” (SIPOS 1999 II: 483–484., 485–489.)

⁹ A Baumgarten Alapítvány a Gresham-palota kávéházában adott ünnepi vacsorát. A kávézó egyben a szálloda éttermeként is funkcionált. (Bp. V., Roosevelt tér 5–6.)

¹⁰ FODOR József (1898–1973), költő, műfordító. 1919-ben a Vörös Hadsereg katonája lett. 1923-tól Az Est-lapok irodalmi rovatánál segédszerkesztő. 1928-tól a Nyugatban is rendszeresen jelennek meg versei. 1929–1931 között Az Est-lapok berlini tudósítója volt, 1931-ben hazatért, s állás nélkül maradt. Baumgarten-jutalomban részesült 1934-ben és 1936-ban, de utóbbit visszautasította. 1937-től az Athenaeum könyvkiadó lektora volt. 1957-től az Élet és Irodalom szerkesztőbizottsági tagja. Baumgarten-díjas (1943), Kossuth-díjas (1957).

- 21 **Einczingerrel** Ernst muzeum-
ban¹¹.
D.u. Gellért és Kárpáthy.
Este Buday Laci.
- 22 d.u. Gellérttel cinkografusnál¹²
M. könyvének¹³ illusztrációi miatt,
este Gellért nálunk.
(Rosszul voltam.)
- 23 Este Rédeyék és Pátzayék
nálunk.
- 24 Én este Rédeyeknél (Pátzay,
Halász, Ignótus, Hevesi, Péter A. Szerb
Cs. Szabó)
- 26 d.u. Schöpflin.
Mihállyal és Gellérttel Buday
Laci előadásán, utána velük
és Révész M-tal kávéházban, Laci
nálunk.
- 27 d.u. Illyésék, anyus és Pubi,
együtt Corso moziban¹⁴ (Extázis)¹⁵

¹¹ Valószínűleg az Ernst Múzeumban sorra kerülő új csoportkiállítás munkáit nézték meg. Hivatalos megnyitása január 28-án volt. Cserepes István, Erdei Viktor, Förstner Dénes, Istókovics Kálmán, Novotny Emil Róbert, Vörös Géza festőművészek és Gádor István szobrászművész munkáiból állítottak ki.

¹² Ún. klisék (képdúcok) készítője fotomechanikai eljárással.

¹³ BM *Az európai irodalom története* c. kötete jelent meg a Nyugat kiadásában (Elek és a Főv. Nyomda)

¹⁴ Bp. V., Váci u. 9.

¹⁵ Az *Extázis* c. „filmregényt” a *Légi országutak* c. dokumentumfilm kísérte. Gustav Machaty cseh rendező filmje, az *Extázis*, Hedy Lamarr főszereplésével, igazi botrányfilm lett. Nemzetközi felháborodást keltett a szí-

- 28 d.e. Ildikóval és Évivel
golfpályán sieltem.
d.u. Ignotus Pál.
- 29 Este Pénztisztviselőknél¹⁶ Ignotus
Pali előadásán¹⁷.
- 30 d.u. Gellért és Schöpflin
Este Pubi és Bipsi.
- 31 d.e. Békássyné.

Február

- 2 d.e. Ild. és Evivel golfpályán
sieltem, odajött Pubi és Bipsi
d u. Cobden¹⁸ Szöv. előadásán
(Illyés Rédey) Mihállyal, utána
kávéházban.
- 3 Pubival golfpályán sieltem
(új kötéssel) Rosszul lettem.
du. Gellért.
- 4 d.e. Graf Ferenc.
d.u. anyus és Pubi.

néznő meztelen fürdőzési jelenete, az USA vámhivatala például be sem engedte az országba a filmet.

¹⁶ A Pénzügyi Fogalmazói Kar Országos Egyesülete 1913-ban alakult. Az egyesület érdekképviselői alakulat volt magyar nemzeti és keresztény erkölcsi alapon. Céljaik között szerepelt a pénzügyi tisztviselők között erősíteni a hazafias szellemet, gondoskodni a tagság erkölcsi, szellemi, anyagi, szociális és kulturális érdekeinek kielégítéséről és intézményes ellátásáról.

¹⁷ Nincs adat.

¹⁸ Magyar Cobden Szövetség, mely 1921-ben alakult azzal a szándékkal, hogy Richard Cobden (1804–1865) tanításai alapján a népek közötti kulturális, gazdasági kapcsolatokat és a gondolatok szabad áramlását segítse.

- 5 d.u. M. Ild. Évikével moz[b>]iban.
Este Basch lányok.
- 6 d.e. bankban és biztosítónál.
d.u. Hegedüs Sándorral¹⁹ M.
Kisfaludy társaságban²⁰
Én Valinál orkesztikán
és Révész Margit előadásán²¹.
- 7 d.e. Basch E.
d.u. Békássynénál
- 8 Pubi.
- 9 d.e. Nagy Emilnénél.
d.u. Balassa József és Trostler.
[:Én:] Rédeyéknél (Ignotus, Halász stb.
- 10 d.u[<e]. Várk[ó>]onyinál.
- 11 d.e. Gellért, Pubi.
- 12 ×[kn]
d.e. Zsoldos Ilmánál.
d.u. Schöpflin, Lesznai Anna
- 13 Basch.
Ildikó Nagy Emiléknél.
- 14 d.u. Farkas Zoltán, Alszeghy Zs.
Én Balassa L. előadásán²²
Buday Lacival.
- 15 d.e. bankban.
d.u. Gellért, Schneider Kató.
- 16 d.e. Békássyné.

¹⁹ HEGEDÜS Sándor (1875–1953), író. 1911-től a Petőfi, 1921-től pedig a Kisfaludy Társaság tagja.

²⁰ Nincs adat.

²¹ Nincs adat.

²² Nincs adat.

- 17 d.e. Dienes Vali.
Pubi.
- 18 d.u. Anyus és Pubi.
- 19 d.u. Zsoldos Ilma és
Komjáthy Alí.
- 20 Rédeyéknél.
- 21 d.u. Prohászka kulturházban
Dienes Vali előadásán²³.
- 22 d u. Békássynénál
- 23 d.e. Pubival sieltem, este
Pubival Zeneakadémián, Kom-
játhyiné növ. hangv.²⁴
Este Sárköziéknél (Rédey, Ignotu[z>]s)
- 24 d.e. Ravasz cukrászdában²⁵ M-lyal
Biró Irmával.
d.u. Baschéknál.
- 25 d.e. I. gyermekmatinén Évivel
d.u. Ildikónak füle fájt.
- 26 Gellért.
Anyus és Pubi.
- 27 Valinál orkesztikán.
- 28 Békássyné.

²³ Nincs adat.

²⁴ A Nemzeti Zenede rendes éves növendékhangversenyeit tartotta.

²⁵ Ravasz László az 1920-as években nyitotta meg cukrászdáját a Bp. XII., Krisztina krt. 21.-ben.

Március

- 1 Pubi.
- 2 <d.u.> Esperanto²⁶ Babits estjén,
(Rédey, Karinthy, Révész M.
Balassa L. Buday L.
utána kávéházban.
- 3 anyus, Pubí, – moziban
- 4 d.e. Basch lányokkal
sétáltunk.
d.u. Pubi.
- 5 D.u. fogorvosnál
Balassánál ½6 kor.
- 6 <Kedd>|:Szerda 7.:|
M. és Gellért cinkografus[n>]-
nál.
- 7 <Szerda>|:Csüt. 8.:|
Rosszul voltam az epémme.
M. János szanatoriumban
electrocardiogrammot vettek fel.²⁷
- 8 <Csütörtök>|:<Szerda>:|
Kedd 6.
d.e. bankban.
Valínál, este Rédeyék.
- 9 ×[kn]
Pubi

²⁶ Az első magyarországi országos esperantó egyesületet 1904-ben alapították. Az egyesület működése 1934–60 között hivatalosan szünetelt.

²⁷ Vö. 1934. 03. 17.

- Baschékkal Schöpflin
darab premierjén²⁸ M-ly[e>]al.
- 10 d.e. Vali.
- 11 d.e. Ignótus Palival Nemzeti
Szalonban 18-ak kiállításán²⁹.
d.u. M-lyal és Ild. Révész
Margitéknál.
- 12 Ild. szül. napja (ceruzát gyön-
gyöt, tortát kapott, Anyustól ruhát
Anyussal és Pubival Schöpflin
darabnál³⁰ Nemzetiben.
- 13 Este Mihállyal Ignótus Palinál
teán. Rédeyék, Sárköziék,
Halász)
- 14 Este Révész Margittal, Bipsível
Pubi és Budayval Fészekklubban³¹
Orvosok turista egylet bálján (Bote)³²
- 16 Mihállyal d.u. Békássynénál.

²⁸ A Nemzeti Színház 1934. március 9-én mutatta be Schöpflin Aladár *Őszi szivárvány* c. társadalmi színművét Galamb Sándor rendezésében.

²⁹ A kortárs magyar képzőművészeti törekvéseket reprezentáló kiállítást gyűjtött egybe Kárpáti Aurél. A tizennyolc művész között szerepelt többek között Berény Róbert, Szőnyi István, Márfy Ödön, Czóbel Béla, Derkovits Gyula, Egry József, Pátzay Pál szobrász, Ferenczy Noémi gobelinművész. Az ünnepélyes megnyitó február 24-én, szombaton volt, melyen Hubay Andor, a Nemzeti Szalon igazgatója vezette végig a kultuszminisztérium részéről megjelent ifj. Wlassics Gyula báró államtitkárt, a művészeti ügyek vezetőjét.

³⁰ L. 1934. 03. 09.

³¹ L. 1923. 12. 17.

³² A Budapesti Orvosok Turista Egyesülete 1922-ben alakult. A BOTE 1930-ban megindítja az első egyesületek közötti vezetőképző tanfolyamokat, amelyeket 1932-től intézményesítenek, s amelyek záróvizsgával zárulnak. Társelnöke 1927–34-ben Dalmady Zoltán volt.

- 17 M. rosszabbul van a szívével.³³
 18 d.u Ildikóval Révész M-nál,
 (Engel Ivánék³⁴)
 19 Este Schill Mihálynál.
 (digitalist kap)
 20 <Rédeyéknél.>
 21 Rédeyéknél.
 22 d.e. Ilmánál.
 d.u. 4 kor Sz[>]ilasiék<.>, este
 Baschék (M. fekszik.)
 23 Eperohammal feküdtem.
 24 Gellért.
 Förster dr. nálam.
 morfininjekciót kaptam.
 26 Este Schöpflin és Vili.
 28 d.u. Illyés Gyuszi és Vili.
 29 Este M. előadása³⁵ Cobden
 szövetségben. (Rédeyék, Balassa
 Gellért, Buday L.)
 30 d.e. bavásároltam.
 d.u. anyusék.
 31 d.u. Gellért.
 Este Rédeyék, Ignópus P.

³³ Vö. 1934. 03. 07. és 1934. 03. 19.

³⁴ ENGEL Iván (1900–1985) zongoraművész, zeneszerző. Thomán, Weiner és Kodály növendéke volt, két évig a kairói Zeneakadémia tanára. Berlinben és Londonban is hosszabb időt töltött. 1945–56 között a bp.-i Zeneakadémia tanára. 1956-ban Svájcba emigrált. Felesége Kühner Ilse festőművész. Tóth Aladár a Nyugatban már 1922-ben beszámolt a fiatal muzsikusz első önálló hangversenyéről.

³⁵ BM a Cobden Szövetség szemináriumában, a Lipótvárosi Casinóban *Kell-e még költő?* címmel tartott előadást este 7 órai kezdettel.

Április

- 1 d.e. Basch lányokkal taxival
Hármashatárhegyen, Ildikóval
- 2 Rosszul voltam. Évi Bözsi és
Ildikó Vali tiz szűz elő-
adásán³⁶.
Gell[rt>]ért.
- 3 d.e. bankban.
Pubi.
Ignotus (öreg) előadásá|:n|³⁷ M-
lyal Cobdenben.
(Esett a hó)
- 4 ×[kn]
[gyí]
- 8 d.u. 3 kor egyedül Esztergom-
ba utaztam, Einczingeréknél
szálltam meg, este Ferivel
házunkban[.>], Sándoréknál.
- 9 Reggel Kósik építésszel³⁸ házban.
Kertmunkás.
Este Ferivel hozzájuk.
- 10 Egész nap feküdtem epe-
rohammal Feriéknél.
Este M-nak telefonáltam.
- 11 Fiatal Kósikkal alaki-
tási munkát megkezdtek.

³⁶ A Dienes Valéria–Bárdos Lajos szerzőpáros *A tiz szűz* című evangéliumi parabolajátékát mutatták be az (Prohászka) Ottokár Kultúrházban.

³⁷ Nincs adat.

³⁸ Valószínűleg KOSIK Ferenc, építőmester. Részben ő végezte az esztergomi Babits-ház bővítését.

- 12 Reggel érkeztek Ildikó és Évi,
nappal a házban, este Ein-
czingeréknél, [6>]7 es vonattal
haza, Mihály p.u. nál várt.
- 15
- 17 Este Rédeyeknél.
- 18 Pubi.
- 19 Schillnek telefonáltam.
- 20 d.u. ½6 kor Schillnél epém
miatt (migrain) (5)
- 21 Komjáthy Ali.
- 22 d.e. Gellért
d.u. M. és Ild. moziban³⁹, Eszkimó⁴⁰.
- 23 Délután M. kiköltözött Révész
Margithoz⁴¹, kikisértük.
Este anyussal, Pubival és Évivel
Magyar Színházban, Tisztelt ház⁴², Biller⁴³.

³⁹ Valószínűleg az Omnia moziban voltak, a VIII., Kölcsey u. 2. alatt. A nagymű mellett a *Willy a pokolban* c. trükkfilmet vetítették.

⁴⁰ W. S. van Dyke filmrendező nagyműve.

⁴¹ BM a Révész Margit vezette Pedagógiai Gyermekegyetem (Bp. I., Remete út 8.) vonult be, mely szükség esetén felnőtteket is fogadott. („...*kínok és álmok közt*...” 2004: 139.) Vö. 1934. 05. 10.

⁴² Vadnai László, Békeffi István és Márkus Alfréd vígjátékának pontos címe: *Tisztelt ház – Takács képviselő*. Este 8 órakor kezdődött az előadás, melyben Biller Irén és Ráday Imre játszották a főszerepeket.

⁴³ BILLER Irén (1897–?) színésznő. 1914-ben Székesfehérvárott, majd 1915-ben Kassán és Brassóban játszott. 1921-ben a Városi Színház, 1922-ben a Király Színház, 1923-ban a Fővárosi Operettszínház szerződtette, ahol 1926-ig sikert sikerre halmozott. 1927–1929 között felváltva a Városi, ill. a Király és a Magyar Színház színpadán aratott sikereket. 1930-ban a Fővárosi Művész Színház, 1931-ben ismét a Fővárosi Operettszínház szerződtette. 1931-ben ismét férjhez ment, és Hollywoodban telepedett le. 1934-ben ha-

- 24 Ild és Evi Mihálynál
Karinthy kritikát⁴⁴ irtam.
M-nak veseköve fáj.
- 25 12-től [6>]1 ig Mihálynál,
<migrainem volt.>
Ilmával jöttem haza.
- 26 d.e. Lilivel Gr[a>]esham-ben
d.u. anyus és Pubi.
Este Buday Laci.
- 27 12-től 6 ig Mihálynál,
(migrainom volt.)
- 28 [gyí]
Este Komjáthyeknél.
- 29 ×[kn]
d.u. anyussal moziban⁴⁵
(Cárnő⁴⁶, Bergner⁴⁷)
<Buday Laci.>
- 30 Mihálynál
Este anyus es Pubi itt
aludtak

zalátogatott, és részt vett a *Lila ákác* c. film forgatásán. Sikereit féktelen temperamentumával, szilaj táncával és bájával aratta.

⁴⁴ TS Karinthy Frigyes *100 új humoreszk* c. kötetét ismertette a Nyugat 1934. 9. számának Figyelő rovatában.

⁴⁵ Valószínűleg a Forum moziban láthatták a filmet, amely a Kossuth Lajos u. 18. alatt működött.

⁴⁶ Bíró Lajos és Lengyel Menyhért írták, Paul Czinner rendezte a *Cárnő* c. magyar filmet, melynek főszereplője Elisabeth Bergner volt.

⁴⁷ L. 1929. 03. 14.

Május

- 1 d.e. Ilmával (elhoztam
Andorhoz írt leveleimet) a datum {csak kb.})
Hoffmann lányok
Pubi itt aludt
- 2 Kísfalud[i>]y társ. Rédey
székfogl.⁴⁸
[gyí]
- 3 d.e. bankban. Schweíge-
réknél ebédeltem. Kosztelik[:nél:]⁴⁹.
[gyí]6.
- 4 Mihálynál
- 5 d u. Gyerekekkel moziban.
[gyí]
- 6 Ildikóval cukrászdában.
Este Buday Lací.
- 7 Déltől Mihálynál
Pubí.
- 8 d u. Graf Ferencnél.
Este Pubival Zeneakadémián
kantáta esten⁵⁰.
Pubi itt aludt.
- 9 d.e. bevásároltunk (I. cipő, magyar [:ruha]:)
Bözsi cseléd hazalátogatott.
[gyí]
Évike itt aludt.

⁴⁸ Rédey Tivadar a Kisfaludy Társaság rendes tagja lett, s ezen alkalmából *Megemlékezés Takáts Sándorról* és *A színházi kritikus lelkiismerete* c. tanulmányait olvasta fel.

⁴⁹ Talán bp.-i ruhakereskedő.

⁵⁰ A Budapesti Ének- és Zenekar Egyesület kantátaestje fél 8 órakor kezdődött.

- 10 Délben mindhárman M-hoz.
d.u. Mihállyal hazajöttünk⁵¹
[d>]Gellért.
Este megjött Bözsi.⁵²
- 12 M.-lyal moziban
15 d.u. Gellért. Én Edithéknél
16 (Ma kaptam első példányt [:Hintzből⁵³.]:)|
17 Reggel jöttek Angyal és férje
Szekszárdról, itt ebédeltek.
Pubi.
- 18 d.u. Alpár Miklós⁵⁴
Este Basch Loránt.
- 19 d.e. Káldornál⁵⁵ Hintz-et
dedikáltam.
d.u. Ilmával Révész M. elő-
adásán akadémián.⁵⁶
- 21 M. és Ild. Mátyás temp-
lomban⁵⁷.
- 22 Edithnél múzeumban.
23 d.e. Anyus és Pubi.
24 Rédeyék.

⁵¹ Vö. 1934. 04. 23.

⁵² Vö. 1934. 05. 09.

⁵³ TS regénye, a *Hintz tanársegéd úr*, mely folytatásokban jelent meg a Nyugatban, a Káldor Kiadó gondozásában könyv alakban is megjelent.

⁵⁴ Talán szekszárdi orvos.

⁵⁵ TS *Hintz tanársegéd úr* c. regényének kiadója.

⁵⁶ Nincs további adat.

⁵⁷ A Mátyás-templom vagy Budavári Koronázó Főtemplom (hivatalos nevén Budavári Nagyboldogasszony-templom) Budapest I. kerületében, a budai várnegyedben, a Szentháromság téren álló, nagy történelmi múltra visszatekintő műemlék templom.

- 25 ×[kn]
 d.e. János szanatoriumban
 (fog-röntgen |:M.:|)
 és Ilmánál.
- 26 d.u. Mihállyal Schillnél
- 27 M. Ild. és Bözsivel Angol
 parkban (rosszul lettem)
- 28 Kosztolányiéknál.
- 29 <Reggeli vonattal Bözsivel
 Esztergomba jöttem>
 d.u. Várkonyinál (M. könyv-
 tárban)
 Este Baschéknál.
- 30 <Szerda>|:<Pe> Péntek 1.:|
 d.e. Zsidó kórházban Schillnél
 M. röntgen.⁵⁸
 Bálint Gy. és felesége,
 Farkas Zoltán.
- 31 d.e. Hegedűs L.
 d.u. Földi Mihály.

Június

- 1 <Péntek>|:Szerda 30.:|
 3-kor Balassánál.
 d.e. Baumgarten ülés⁵⁹.
 Corvinban bevásároltunk.
 Gellérték.

⁵⁸ „[...] a vizsgálat célját nem tüntették fel” – írja Szállási Árpád ehhez a bejegyzéshez *Babits Mihály belgyógyászati kórképe* c. tanulmányában („...kínok és álmok közt...” 2004: 139.)

⁵⁹ Nincs adat a Baumgarten-dokumentumok között.

- 2 (Schillnak 200 P. küldtünk)
3 d.e. Basch lányokkal új
házukban.
5 Reggeli vonattal Bözsivel
Esztergomba jöttem déli
hajóval érkeztek Mihály
Ildikó és Évike.
6 Este Einczinger Feri.
10 Reggeli vonattal jöttek
Rédeyék, este haza.
17 d.u. Ild. és Évikével
Einc[z]ingeréknál, M. lejött |:értünk:|
18 ×[kn]
M. <rosszu> dígitalist vett.
19 Gellért Oszkár ebéden.
23 Buday Laci és Bea⁶⁰
vacsorán.
24 Rédeyék, Héjjas János⁶¹ és
Ignotus Pali ebéden
estig.
29 d.u. Basch Loránt estig.
Évivel hajnalig Einc[z]inger
pincében.

⁶⁰ Buday László orvos nőismerőse.

⁶¹ HÉJJAS János (1906–2001?) festő, művészettörténész. A budapesti képzőművészeti főiskola tanulójaként elnyerte Pest vármegye díját. Az 1931-ben Kecskeméten rendezett csoportos tárlata révén vált elismertté. Hosszabb időt töltött Párizsban. Az 1930-as években a Szépművészeti Múzeum munkatársa volt, Hoffmann Edith-tel, TS barátnőjével rendezett több ízben grafikai kiállítást.

30 Este Évivel és Einczingérekkel
színházban⁶², Schubert⁶³ Három a kislány⁶⁴
vihar miatt közben hazajöttünk.

Július

4 |:d.u.:| Kárpáti és Einczinger
6 Évivel tenniszezní kezdtünk
reggel 7–8-ig
8 d.e. Prohászka⁶⁵ szobor⁶⁶

⁶² Valószínűleg az esztergomi Fürdő Szálló színháztermében.

⁶³ Franz Peter SCHUBERT (1797–1828), osztrák zeneszerző, zongoraművész. A népies romantikus stílus, a Lied zenei műfaj megteremtője.

⁶⁴ Laurisin Lajossal a főszerepben adta a Fürdő Kert Színháza a *Három a kislány* (*Das Dreimäderlhaus*) c. 3 felvonásos operettet, melynek zenéjét Schubert dallamaiból állította össze Berté Henrik (1857–1924) magyar operettkomponista.

⁶⁵ PROHÁSZKA Ottokár (1858–1927), katolikus egyházi író, székesfehérvári püspök, az MTA tagja. A magyar keresztényszocializmus képviselője. Miközben kíméletlen harcot folytatott a forradalmi munkásmozgalom és a Nyugat, főként Ady Endre ellen, modernista nézetei miatt Rómában 1911-ben három könyvét indexre tették. Szoros szellemi kapcsolatban állt az evolúgika kidolgozójával, az orkesztika nevű mozdulatművészeti iskola alapítójával, a mélyen hívő, matematikusi és zeneakadémiai képzettséggel is rendelkező, katolikus misztikus Dienes Valériával.

⁶⁶ Felavatták Prohászka Ottokár szobrát az esztergomi papnevelőben. Nincs további adat. Nem sokkal ezelőtt, 1934. jún. 17-én a bp.-i Károlyi-kertben ünnepi keretek között avatták fel az erdélyi származású Fülöp Elemér szobrászművész egész alakos Prohászka-bronzszobrát, melyet 1947. ápr. 26-ról 27-re virradó éjjel Faludy György író vezetésével szociáldemokrata ifjú munkások döntöttek le, s melyet 1984. ápr. 2-án állították fel újra a székesfehérvári Prohászka-émléktemplom mellett.

- leleplezésén⁶⁷.
 Dienes Vali ebéden.
- 9 2. tenisz.
- 11 3. tenisz
- 12 ×[kn]
 (Kiesett egy fogam)
- 13 {4. tenisz}
 Reggeltől estig itt volt
 Reményi József.
- 15 <Sc> Reggel tenisz
 Schöpflin ebéden.
 D.u. Einczinger, Kárpáti
 és Holló Kornél.
- 16 tenisz, utána Kárpátiék-
 nál.
- 17 d.u. érkezett Pubi.
- 18 tenisz, Gellért ebéden.
- 19 (fényképezés)
 d.e. Dunán evezni és
 strandon M-l[l>]yal (Einc.
 Gaál, Kárpáti)
- 20 Pubi Einc[z]inger pincében.
 Én Fürdő szállóban Tiva-
 darnál.

⁶⁷ A de. 11 órákor kezdődő ünnepélyen *Az Úr* c. Prohászka-szöveg után Török Mihály prelátus-kanonok ünnepi beszéde következett. A szobrot Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás vette át, majd a koszorúzás következett. Közreműködött az Esztergomi Turista Dalárda és Köhalmy László aljegyző.

- 21 d.e. evezni.
Este Pubival és Évikével
Anna bálon⁶⁸ reggel 4-ig.
- 22 Hegedűs Loránt ebéden,
Fenyő Miksa és Gellért
uzsonnán, Rédey<,>.
- 23 Tennisz.
- 24 d.u. Einczinger, Kárpáti,
Rédey.
- 25 Reggel Pubival Mihállyal és
Zsiga Jánossal⁶⁹ csónakon Tahiba
Irénékhez⁷⁰, este hajóval haza,
Pubi [h>]Izbégre.
Nálunk Marcell tanár.
- 26 <d.u. Rédey. M. vesekő-
rohama volt.>
- 27 tennisz. Én Fürdőben Gaal
Mózsiéknál, Margit feljött
hozzánk. d.u. Gaal Mózesék,
<Obermüller⁷¹> Kárpáti<e>, Obermüller.
- 28 d.e. M-lyal Kárpátiéknál
Fürdőben Gaal M-nél és Ein-
cziengeréknél[!], d.u. Rédey

⁶⁸ „Esztergom fürdőváros” a Fürdő Szálló kertjében tartotta meg hagyományos Anna-bálgját, melyen a tűzijáték kiemelkedő látványosságnak számított.

⁶⁹ Vitéz ZSIGA János, főszolgabíró, az 1920-as években Komárom és Esztergom vármegyei aljegyző, majd másodfőjegyző.

⁷⁰ Kristóf Irénnek, TS barátnőjének volt itt nyaralója.

⁷¹ OBERMÜLLER Ferenc (1885–?), 1912-től az esztergomi állami Szent Imre Főreáliskola tanára, 1920-tól igazgatója. 1924-től a helyi szabadegyetem vezetője. Számos cikke jelent meg a helyi lapokban.

M-nak vesekőrohama
volt.

29 M. rosszul volt.

30 Reggel tennisz, utána |:(M. nem jött):| strand-
fürdőben. (Kárpátiék, Rédey
Einczinger, Obermüll|:er):|
d.u. Rédey.

Augusztus

1 d.e. tennisz.

Rosta és Hausenauer.

2 Einczinger Feri ebéden
(tál[á>]ast festette⁷²)
Este Rédey.

3 d.e. tennisz (utolsó.)

4 d.e. strandfürdőben,
ebéden Sárközi Gyuri.

5 Rédey, Halász Gábor, Igno-
tus Pál, Gellért és Schöpfli|:n:|
ebéden.

7 ×[kn]
d.u. Vécs Ottó, Szentimreyék [!]⁷³
Katona Gábor⁷⁴.

8 Basch lányok.
d.u. Rédey, Marcell tanár

⁷² A tálás (cserép)tálak tárolására alkalmas fali polc a tájnyelvi szó-
kincsben. Nincs további adat.

⁷³ SZENTIMREI Kovács Jenő (1891–1959) költő, író, újságíró. Az I. világ-
háborúban megsebesül. 1921-től a Napkelet munkatársa. 1925-től Az Újság,
1935-től a Brassói Lapok szerkesztője. Az Erdélyi Helikon alapító tagja.
Mint költő a romániai magyar avantgárd jelentős képviselője.

⁷⁴ KATONA Gábor esztergomi ügyvéd, cserkésztsízt.

- 10 d.u. Rédey
 11 d.u. Einc[z]ingeréknél
 (Kárpátiék[!])
 13 d.u. Einc[i>]zinger Juliska
 Feri és Baba, Kárpáthy né.
 Szentimrey.
 14 Rédey.
 Este Szentimreyék.
 15 Reggel érkezett Balassa dr.
 vele Bazilikában, esti
 vonattal ment haza.
 16 d.u. Zsiga János.
 17 d.u. Einc|:z|inger Ferivel vonat-
 nál Medgyaszay és Simonffy-
 ért. Este Babitsect[!].⁷⁵
 18 Ebéden Medgyaszay, Ho|r:|váth
 Henrik, Simonffy Margot és
 férje. Este elutaztak, ér-
 kezett Illyés Gyuszi és Mucza.
 19 d.e. Berényi dr. feljött
 Ildikót beoltotta.

⁷⁵ Este 8 órakor rendezték BM irodalmi estjét a Fürdő Szálló nagytermében. Glatz Gyula polgármester üdvözlő beszéde után TS felolvasta a *Költészet és valóság* c. esszéjét, Simonffy Margot esztergomi vonatkozású BM-verseket szavalt, Medgyaszay Vilma megzenésített BM-verseket énekelt, Horváth Károly saját fordításában németül adott elő BM verseiből. Rédey Tivadar BM művészetéről értekezett. Közreműködött Kürschner Lili zongoraművész. A műsor végén maga BM is felszólalt, megköszönte az ünneplést, és egy esztergomi versét olvasta fel. Üdvözlő beszédében BM többek között ezt mondta: „[...] én sem érezhetem véletlennek, hogy éppen ez a város volt, mely munkámnak otthont és pihenést adott, ösztönző ott-hont és nyájas pihenőt.” (Idézi: Sáros 1999 II: 504–505.)

- d.u. Szentimrey és felesége,
Rédey.
- 20 d.e. Gyuszival kiállításon⁷⁶.
d.u. Illyések elutaztak.
- 21 d. u. Feri és Tivadar Mi-
cullal.
- 22 Déli hajóval érkezett anyus.
(előbb Miculnál Fürdőben
- 23 d. e. strandon (ítt van
Edith is)
d. u. Edithék nálunk.
- 24 d.u. Edithékkel kávéházban.
- 25 d.u. Marosiné⁷⁷ és Waldvogel⁷⁸.
d.u. Edithék és Halász Gábor
velük vacsora után Fürdő szálló-
ban (Ildikó nagyon lázas (38.8)
- 26 d.u. Tolnai Gábor⁷⁹
Este Edithék és Halász Gábor

⁷⁶ Augusztus 12-én nyitották meg az Esztergomi Hetet, mely a vármegye kulturális, ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági értékeit mutatta be. A kiállítást a rendezőség augusztus 20-án is nyitva tartotta.

⁷⁷ MAROSI József esztergomi városi képviselőtestületi tag felesége.

⁷⁸ Vitéz SZÍVÓS-WALDVOGEL József, Esztergom városának képviselőtestületi tagja volt.

⁷⁹ TOLNAI Gábor (1910–1990) irodalomtörténész, kritikus. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának egyik alapító tagja. 1934-től az OSZK munkatársa, 1946–48 között főigazgatója. 1949–50-ben római követ. 1953–80-ig az ELTE Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszékének vezetője. Szerkesztette többek között az Irodalomtörténeti Közleményeket (1953–59) és a Kortárs c. folyóiratot (1957–62). Baumgarten-„kisdíjas” (1940). TS-val közeli barátságba került BM halála után. TS 1943-ban az ő segítségével rendezte sajtó alá a Babits–Kosztolányi–Juhász-levelezést, mely akkor (az 1959-es Belia-féle kiadásig) kéziratban maradt.

- 27 Edíth reggel elutazott Halász
Gáborral.
28 Ildikó oltásával jobban van.
29 d.e. Réva[i>]y József és Phílipp Jóska⁸⁰
Mícul és Tivadar.
30 d.u. Eínczinger Feri és
Tivadarék.
31 ×[kn]

Szeptember

- 2 Pubi bicikl|i:n kirándult.⁸¹
3 Anyust este hajóhoz kísér-
tem, Szentendrére ment.
6 Einczingeréknél, onnan 5 órás
vonattal mindanyian
Pestre utaztunk. (Lakásban |:Pubi.):|
8 Gellért.
11 Rédeyék.
12 M. Ild. Evi |:és Eincz. Baba:| és én moziban
Tarka tavaszi álom.⁸²
Schöpflin Ali.
13 d.u. Pubival és Ild. moziban
([t>]Tarka tavaszi álom)⁸³
Én Eínczinger Babánál

⁸⁰ PHILIPP József, valószínűleg Philipp Konrád esztergomi takarékpénz-
tári igazgatósági tag fia.

⁸¹ Itt: (eredeti jelentésében) kirándult Esztergomba, BM-ékhoz.

⁸² *Kacagató tarka tavasz* címmel immár 750. jubileumi előadását érte
a City (ma: Toldi) moziban (Bp., V. Vilmos császár, ma: Bajcsy-Zsilinszky
út 36–38.) a fenti címet viselő ötfelvonásos trükkfilm, vagyis animációs
film.

⁸³ L. 1934. 09. 12.!

- 14 d.e. anyussal és Pubival meg-
néztem új lakásukat.
Este Basch nálunk, én
Edithnél.
- 15 d.e. Basch lányokkal házukban.
d.u. Ildikónak vásároltunk
(asztal, felöltő)
Gellértéknél vacsorán.
- 16 d.e. Schöpflin Gyuszi.
d.u. Buday Laci
- 17 Pubi.
- 18 Áadtam Nyugatnak
verskötetem⁸⁴ anyagát.
D.e. Ilmánál.
Nálunk Nagy Lajos.
d.u. Elek Artúr.
- 19 d.u. fogat huzattam.
Gellért.
- 20 Pubi.
(Ildikónak kiesett első foga.)
d.u. Mihállyal Schillnél.⁸⁵
- 21 Sz|i:lasi Vili.
d.u. Révész Margit és
Bi[g>]psi.
- 22 d.e. Vili.

⁸⁴ TS *Öröme születél* c. verskötete, mely a Nyugat Kiadó gondozásában jelent meg.

⁸⁵ Több forrás is idézi Schill Imre levelét, amelyben BM sajátos, a szív ingervezetési zavaraira utaló diagnózisa olvasható. A levél autográf datálásának olvasata bizonytalan. Nem kizárt, hogy ezen alkalommal készült a diagnózis Várkonyi doktor számára. (SÍPOS 1999 II: 500–501.; „...*kínok és álmok közt...*” 2004: 139–140., 160–161.) Vö. 1934. 09. 25.

- 23 d.e. Einczinger Feri és Baba.
 24 Megkaptam verskötetem⁸⁶
 levonatát.
 25 d.e. útlevelért. [c>]Cípőt vettem.
 magamnak és Ild. (kigyó, lakk.)
 d.u. Mihállyal Va[k>]rkonyinál,
 Hangliban Pátzayval,
 este Rédeyéknél.
 26 ×[kn]
 d.e. M. János szanatoriumban,
 elektrocardiogram felvétel.⁸⁷
 Baschal[!] d.u. házukban
 M. és Ildikóval. – M-llyal
 menetjegyirodában.
 27 Este Hegedűs Lóránt.
 28 Félárú jegyért, bevásároltam.
 d.u. Gellért és Illyésék.
 Schill telefonált.
 29 d.e. útlevelért, bankban.
 d.u. megkaptam Jegyirodá-
 tól a vasúti jegyeket.
 Este Angyal és Pista
 Szekszárdról.
 30 Angyalék ebéden.
 d.u. Gellért.

⁸⁶ Vö. 1934. 09. 18.

⁸⁷ Vö. 1924. 11. 07. és 1934. 09. 20. „Sajnos, ezekből a kardiogramokból egyetlen darabot sem ismerünk” – írja Szállási Árpád ehhez a bejegyzéshez *Babits Mihály belgyógyászati kórképe* c. tanulmányában („...*kínok és álmok közt...*” 2004: 139.)

Október

- 1 d.e. valutáért és Domokosnénál⁸⁸.
Pubi.
- 2 Reggel ½8 kor Délivasutról
elindultunk, kikisért Dienes
Vali és Évike.
Este 6 kor Postumiában⁸⁹ kiszáll-
tunk, [h>]Hotel Corona 19. szoba.
- 3 d.e. Grottában⁹⁰, 2 órákor vonat-
tal Velencébe, od[á>]aértünk
½8 kor (Hotel Metropol, II/29.)
- 4 {Csunya esős} idő van.
d.e. San Marco téren és
Akadémiai képtárban.
d.u. Mercerián és Vaporettoval⁹¹
Ca' Doro⁹²-ig.

⁸⁸ DOMOKOS Lászlóné *Löllbach* Emma (1885–1966), pedagógus, iskolaalapító. 1915–49-ben az Új Iskola alapító-igazgatója. Vagyonát, az iskola épületeit az Új Iskola Egyesületnek adományozta. A gyakorlati pedagógiai munka mellett nagyra értékelte a nevelés-lélektani vizsgálatokat, melyekben maga is részt vett. Babits Ildikó elemi iskolai éveinek meghatározó alakja.

⁸⁹ Postojna (németül: Adelsberg, olaszul: Postumia) szlovén kisváros Carniola tartományban, 35 km-re Trieszttől, a Pivka folyó partján. 1918–1943 között (névlegesen 1947-ig) olasz fennhatóság alá tartozott.

⁹⁰ Grotte di Postumia, 21 km hosszú cseppkőbarlang-rendszer közel a mai Postojnához. Mint Szlovénia leghosszabb barlangrendszere az ország egyik legkeresettebb turisztikai célpontja.

⁹¹ Tömegközlekedésre használt vízibuszok (motoros hajók) a velencei lagúna vizén: a Canale Grandén közlekednek.

⁹² Ca' d'Oro (Palazzo Santa Sofia) a velencei Canale Grande egyik legszebb palotája. Ca' d'Orónak (azaz: aranyháznak) nevezték aranyozott külső dekorációinak köszönhetően. A palotát 1428–30 között a Contarini család építtette gótikus stílusban.

- 5 d.e. Szent Márk téren fényképeztem
d.u. 2 órás vonattal Milano⁹³-
ba, megérkeztünk 7 kor, Kristóf[<Iren]
Iren várt, nála szálltunk meg,
este Dóm téren⁹⁴ kívülágítást néztük.
- 6 d.e. sétáltunk, Dóm⁹⁵ mellett
ebédeltünk.
Este jött Armando Tipaldí.
- 7 d.e. M. Ild. és Armandóval
Dómban.
Mindanyian kis olasz vendéglő-
ben ebédeltünk, d.u. Sforza
Castellóban⁹⁶. Irénnél este
Armandó rokonai.
- 8 d.e. Gallia bankban és
Brera képtárban⁹⁷.

⁹³ Milánó, olasz város, Lombardia régió székhelye. Világhírét divatházainak, valamint operaházának köszönheti, illetve a Santa Maria delle Grazie templomnak, amely otthont ad Leonardo da Vinci híres festményének, Az utolsó vacsorának.

⁹⁴ Milánó látnivalóinak nagy része az egykori városfal helyén levő körút által határolt részen (*Centro storico*) található, melynek központja a Piazza del Duomo (Dóm tér). A teret 1862–1878 között építették át Giuseppe Mengoni építész díjnyertes pályázata alapján. A villamosokat 1929-ben elterítették a térről, így az elnyerte mai, végleges formáját.

⁹⁵ A Dóm teret, Milánó szívét, a dóm hatalmas tömege uralja. Az építmény az olasz gótika egyik mesterműve és a város egyik legfőbb látványossága.

⁹⁶ A Castello Sforzesco (Sforza-kastély) Milánó egyik legjelentősebb építészeti alkotása. A 15. században épült hatalmas, négyzet alaprajzú építmény egykoron a milánói hercegek rezidenciája volt.

⁹⁷ A világhírű Brera-képtárnak (Pinacoteca di Brera) a Palazzo di Brera, egy 17. századi milánói palota ad otthont. A Brera-képtár egyike Olaszor-

d.u. Biró könyvkiadó-
nál⁹⁸ és Matta cukrászdában.

- 9 Reggel 10 kor vonattal
Stresába⁹⁹, odaértünk 12-
kor. Hotel Continentalban
ebédeltünk, 3 kor hajóval
Brissago¹⁰⁰ felé, odaértünk
6 kor, Hotel Megarthe[?]-ben száll-
tunk meg 17. szoba.
- 10 Reggel megérkezett Lili, átköl-
töztünk a Villa Leoncavallo-
ba¹⁰¹. D.u. Lili a[t>]utón elvitt
Asconába¹⁰², itt kávéztunk, onnan
Locarnóba¹⁰³, és vissza.

szág legjelentősebb gyűjteményeinek, több mint 500 festményt mutat be a 14–19. század közötti időszakból. A képtár anyagait Carlo Bianconi és Giuseppe Bossi gyűjtötték össze a 18. század elején, amikor az akadémia élén álltak.

⁹⁸ BIRÓ Sándor, a milánói Editrice Genio (könyvkiadó) lektora. A Babits-hagyatékban található egy 1940. febr. 28-i keltezésű, BM-nak címzett levele (OSZK Kt. Fond III/1732/91).

⁹⁹ Stresa a Lago Maggiore nyugati partjának központja, a milánói vasúti szárnyvonal végállomása.

¹⁰⁰ Szilasi Vilmosék 1933-ban itt, Svájc egyik legszebb pontján, az olasz határhoz közel, az Ascona szomszédságában fekvő Brissagóban vásároltak egy villát, ide hívták BM-ékat. (Babits–Szilasi 1979: 162–165.)

¹⁰¹ Szilasiék brissagói, Tre Cypresi utcai villájának baráti körben használt neve. Illyés Gyulának írt képeslapján Déry Tibor nevezi „Villa Leoncavallo”-nak, ill. BM *A gonosz hortenziák* c. versének alcímében utal rá ezzel a névvel (Pesti Napló, 1934. nov. 18.)

¹⁰² Ascona a Maggiore-tó legészakibb pontján található Svájcban, Ticino kantonban, az Alpok lábánál, közel Locarnóhoz. Üdülőhely.

¹⁰³ Locarno a Maggiore-tó legészakibb pontján található Svájcban, Ticino kantonban, az Alpok lábánál, közel Asconához. Hivatalos nyelve az

- 11 d.u. autóval Madonna
del Sassón¹⁰⁴.
- 12 Autón d.e. Luganoban¹⁰⁵,
ebédre vissza.
- 13 Este autóval Locarnóban
feketézni.
- 14 d.u. Locarnóban moziban
(Krisztina királynő.¹⁰⁶)
- 15 M. vesekőrohamra van.
- 16 d.u. M. nélkül Locarnó-
ban, I. rollert kapott, én
kancsót vettem.
- 17 <Szerda>|:Csüt.:|
d.e. autón Asconába,
fényképeztem.
- 18 <Csütörtök>|:Péntek:|
d e. Locarnoban, M. Ildi-
kóval siklóval Madonna del
Sasso-n, én és Lili bevásároltunk.
- 19 <Péntek>|:Szerda:|

olasz. Külvárosában 1934-ben egy elsüllyedt város romjait találták meg itt a korai bronzkorból.

¹⁰⁴ A Madonna del Sasso egy erdős sziklára épült búcsújáró templom és szentély a Locarno feletti hegyekben. A szentély szoborcsoportjainak egyike az utolsó vacsorát ábrázolja. Innen lépcső vezet fel a madonnának szentelt templomhoz. A kilátóteraszra, ahonnan kilátás nyílik a Maggiore tóra és a templomra, kötélpályás felvonó visz fel.

¹⁰⁵ Lugano város Svájc déli részén, az olaszul beszélő Ticino kantonban, a Lugano-tó mellett. Újabban a „Svájc Monte Carlója” becenevet viseli a városban szívesen időző hírességek miatt. Nemzetközi hírű fürdő- és üdülőközpont.

¹⁰⁶ *Queen Christina* (1933), 97 perces amerikai történelmi film Greta Garbóval a főszerepben.

- 22 ×[kn]
 24 Este megjött Vilí.
 31 Reggel **10** kor hazaértünk

November

- 1 Rédeyeknél.
 2 I. náthás.
 d.u. temetőben Mihállyal.
 Gellért.
 3 (Kihuztam alsó metsző fogamat)
 Gellért.
 Kaptam első példányt
 verskötetemből¹⁰⁷ (sárga
 borítékkal)
 4 Schöpfliné
 Pubi
 5 I. először iskolába¹⁰⁸.
 Anyus
 6 Tivadar és Miczul
 (Edith beteg.)
 7 M. Kisfaludy ülésen.¹⁰⁹
 8 Este Baschék.

¹⁰⁷ Vö. 1934. 09. 18.

¹⁰⁸ Babits Ildikó az elemi iskolai éveket a Bíró utcai Új Iskolában kezdte (valójában a Csemegi utcai épületben, mely egy utcányira volt a Bíró utcai, a líceumnak otthont adó főépülettől), majd az Attila utcai Általános Iskolában fejezte be, aztán a Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium (ma: Sz. E. Gimnázium) diákja lett. (TÉGLÁS 2007:37.)

¹⁰⁹ Nincs adat.

- 9 Influenzás vagyok.
d.e. Basch.
- 10 Hegedűs Lóránt.
 Gellért. (fekszem)
 Petrích Évi Bécsbe utazott.
- 11 N[a>]ó|:r|a nevelőnő. belépett.¹¹⁰
 Este Buday Laci
- 12 [d>]Anyus.
 d.u. felkeltem.
Meggyült az ujjam, éjjel nem
 aludtam.
- 13 d.e. Einczíngeréktől stiglicet¹¹¹
 és zöldikét¹¹² kaptam.
 (az ujjam kifakadt.)
d.u Mihály és Ildikóval bevásá<rol>-
rolni, I. cipő, hócsizma,
kalitka.
- 14 **d.e. Ascher.**
- 15 ×[kn]
- 16 Gellért.

¹¹⁰ Petrích Éva helyére érkezett a Nóra keresztnévű nevelőnő Babits Ildikó mellé.

¹¹¹ Énekes madár, pintyfélé (*Carduelis carduelis*). Stiglic a német neve, mi tengelicnek hívjuk. Egyike a legtarkább európai madaraknak. Fogságban jól tartható.

¹¹² Énekes madár, pintyfélé (*Carduelis chloris*). Háta olajzöld, farka fekete. Igen élénk madár, fogságban könnyen tartható.

- 17 d.e. Püski,¹¹³ I. isk.
Annienál.
- 18 d.e. Szabó Lőrinc
Gellért.
- 19 d.e. Vali.
Schöpflin, Nagy Z.
Anyus.
- 20 Rédeyéknél
- 21 Gachoték.
M. kávéházban.
Vali predikációján.¹¹⁴
- 22 Baumgarten ülés¹¹⁵.
- 24 d.e. Pintér.
Vali ebéden.
Baba.
- 26 Moziban.
anyus.
- 27 d.e. Gachotnéknél és
Miculnál.

¹¹³ PÜSKI Sándor (1911–2009), könyvkiadó, jogász. 1938-ban nyitotta meg könyvesboltját, 1939-ben alapította meg a Magyar Élet Könyvkiadót. A kiadó főként az ún. népi írók műveit jelentette meg. A kiadót 1950-ben államosították, Püski Sándort pedig 1962-ben hamis vádakkal bebörtönözték, egy év után szabadult. 1970-ben az Egyesült Államokba emigrált. 1974-ben New Yorkban könyvesboltot nyitott, majd 1975-ben létrehozta a Püski Kiadót. A Püski–Corvin Magyar Könyvesház a Nyugaton élő magyarság szellemi központjává vált. 1989-ben tért vissza Bp.-re, ahol feleségével a Krisztina körúton nyitott könyvesházat (I., Krisztina krt. 26.). Halála után fiai, Püski László és Püski István, valamint unokái folytatják munkáját.

¹¹⁴ Nincs adat.

¹¹⁵ Nincs adat.

29 Vajda J. előadás.¹¹⁶

30 Rédeyék.

December

1 Gachotnénál.

Basch

2 d.e. Cecilia kórusnál.

d.u. Gellért, Kosztolányi.

3 d.e. Otinál.¹¹⁷

M. Baumgarten ülésen.¹¹⁸

d.u. Gyergyai, anyus

este Rédey

4 Gachotné.

Simonffy Margot[hoz.>]nál.

6 d.e. Eínczingerék.

Gachotné. Buday L.

Kárpáti vacsora

7 Pubi.

8 d.e. Gellé[t>]rt. Ild. ünnepély.¹¹⁹

M. Halász Gyulánál.¹²⁰

M. Rádió.¹²¹

¹¹⁶ Valószínűleg a Vajda János Társaság szervezte előadásról van szó.

¹¹⁷ Az öregségi korhatár 65 év volt. A biztosításukkal kapcsolatos feladatokat az Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI) látta el.

¹¹⁸ Nincs adat.

¹¹⁹ December 8-a egyike a katolikusok kedves Mária-ünnepeinek; az iskolákban is megünnepezték a II. világháború végéig.

¹²⁰ HALÁSZ Gyula (1881–1947) földrajztudós, író, nyelvész, műfordító. 1911-ben a Magyar Földrajzi Társaság titkára. Híres világutazók könyveit fordította.

¹²¹ Mivel BM ezen a napon nem szerepelt a Rádió műsorában, valószínűleg Illyés Gyula előadásához ült oda, aki 18.15-kor Fazekas Mihályról olvasott fel a „Kedves költöm” c. félórás műsorban. Talán BM ezen a na-

- 9 Rédeyeknél.
 10 M. vesekőrohama van.
 Márta baba.
 Este Basch Lóránt.
 11 ×[kn]
 Rédeyeknél.
 12 Gellért.
 I. tanítónője, Hermin néni.¹²²
 13 De e. házhoz, Ilona, Loránt.
 14 Cobden.¹²³
 15 Moziban.
 16 Békássyné.
 Basch, Schöpflin
 Buday L.
 17 Bevásárolni.
 anyus.
 18 Einc[z]inger Baba,
 Balogh Károly¹²⁴
 Valinál (Dienes)
 19 Komjáthyné.
 21 Nagy Zoltán.
 Cecilia.¹²⁵

pon tárgyalt a következő évek rádiós sorozatáról, a „Száz könyv” címűről, melyben rádió számára (át)írt előadásait olvasta fel.

¹²² KÁPOLNÁSI *Kapeller* Hermin, az 1934–35-ös tanévben Babits Ildikó osztályfőnöke (tanító nénije) volt Domokos Lászlóné Új Iskolájában, a Bíró utcai Általános Iskolában és Leányliceumban, ahol 16. éve tanított.

¹²³ Valószínűleg előadásra utal a bejegyzés.

¹²⁴ BALOGH Károly (1879–1945) irodalomtörténész, műfordító. Madách Imre nénjének unokája.

¹²⁵ Valószínűleg a Bárdos Lajos vezette Cecilia Kórus előadásáról van szó.

- 22 G[us>]yuszi
 23 d.e. Gellért.
 25 Anyusék ebéden.
 Operában.[↯]¹²⁶
 Este Nagy Zoltán.[↯]
 27 Este Ascher.
 28 M-lyal és Gellérttel
 moziban.
 29 D.u. Ildikóval Hermin tanító
 néninél, Kútvölgyi úton.
 Este Katona Gábor
 30 Schöpflín.

¹²⁶ Dec. 26-án az Operában az esti előadás Kacsóh Pongrác *János vitéze* volt. Ösbemutatója Amerikában, New York Cityben volt, a Rátkai Márton-féle Magyar Kultúrszínházban (a New York-i Magyar Színházban).

1935

Ortutay¹ szül. nap |:1910:| márc. 24.

Január

1 d.e. Sárközihez.

Pubi

este Rédeyék

Végre esik a hó.

Délelőtt Sárközieknel voltunk

Mihállyal és Ildikóval, Gyuri

vakbél[ó>]operációja után láb[ba>]adozó.

Taxival jöttünk haza.

Pubi nálunk ebédelt, itt volt

hétig.

½9–½12 ig Edith Mícul és

Tivadar voltak itt.

¹ ORTUTAY Gyula (1910–1978), néprajztudós, irodalomtörténész, kultúrpolitikus, klasszika-filológus. Tagja volt a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának, itt került szoros barátságba Radnóti-val. A Nyugat folkloristája. 1935-ben az OSZK-ban gyakornok (Rédey Tivadar titkárságán dolgozott, s az ő révén ismerkedett meg BM-lyal). 1935–44-ben a Magyar Rádió lektora. 1945–47 között a Magyar Központi Híradó Rt. elnöke. 1946-tól az ELTE tanára, 1957–63-ig rektora. 1947–50-ben kultuszminiszter (1948-ban végrehajtja az iskolák államosítását), 1958-ban az MTA rendes tagja. 1964-től a TIT elnöke. Baumgarten-díjas (1937, 1942).

- 2 3 kor Hermin néni
 M. Komjáthyékhoz
 7.45 Rádió² <Pubi>
 A hó elolvadt.
 D.u. Ildikó tanítónője,
 Hermin néni és kis Mária roko-
 na voltak látogatóban.
 ½8 kor Mihállyal Studióban,
 M. előadása Bpest II. hullámon
 Iliasról. M. rosszul és sipol-
 va lélekzett, sietéstől, vagy bron-
 chitistól³ – Ildikó, aki hallgatta
 a rádiót, [o>]ítthon avval fogad-
 ta: drága apukám, úgy sajnál-
 talak, hogy olyan nagyon lélek-
 zettél.
- 3 ¼4 kor anyuska
 ½6 kor Hédihez Kőfaragó |:u. 7. III/14.:|
 <Pubi>
 Ebéd után Gachotné ruhá-
 mat küldte haza, Klárika
 kislánya is eljött.
 Anyust látogattam, influenzás.

² A Magyar Rádió 18.30-tól közvetítette az Operaházból Wagner *Lo-hengrin*jét a második hullámon. Az első felvonás utáni szünetben BM a *Száz könyv* sorozatban ismertette Homérosz *Íliász*át, a műsorújság (Rádióélet, az MTI Rt. szépirodalmi, művészeti és műszaki képes hetilapja) szerint kb. 19.45-ös kezdettel, majd 20.10-kor folytatódott a Wagner-előadás. Hlatky Endre műsorigazgató 1934. dec. 15-i levelében (OSZK Kt. FondIII/1849/6) BM-t 25 előadásra kérte fel, egyenként 50 pengős honoráriumot ajánlva fel.

³ Bronchitis, azaz hörghurut. A bronchus a hörgő orvosi elnevezése. Vö. 1935. 09. 19. és 1936. 12. 16.

Utána Ranschburg Hédinél
 asszony-otthonában.⁴
 Mihálynál Gellért.
 d.e. bankban voltam,
 bevásároltam, (M. sál, [én>]nekem
 harisnya, öv stb.)

- 4 d.e. Dienes Marcsi⁵
 5 kor Pozsony. |:Gellért, Koszt. Nagy E. Karinthy Nagy
 L. Schöpflin Rédey:|
 7 kor Cobden⁶
 d.e. Dienes Marcsi
 Amerikából.
 M. d.u. kávéházban,
 ott voltak: Gellért, Schöpflin,
 Karínthy, Kosztolányi,
 Füst, Nagy L. Nagy Endre,
 Braun Robert[.>], |:Rédey.:|
 7 kor Mihállyal Cobden
 Hegedűs Lóránt Kossuth
 előadásán.⁷

⁴ Ranschburg Hédi valószínűleg nőknek, asszonyoknak rendezett fogadást.

⁵ DIENES Mária (1911–1971), Dienes Lajos és Jakubek Mária első gyermeke, a filozófus Dienes Valéria férjének, a matematikus Dienes Pálnak az unokahúga. 1941-ben ment feleségül Frederic Gillenhez az USA-beli Cambridge-ben. Később az USA-beli Bostonban élt. Egyik beceneve „Kis Marcsa” volt.

⁶ Magyar Cobden Szövetség által szervezett előadásról van szó.

⁷ Hegedűs Lóránt *Kossuth* c. előadása először 1928. jan. 17-én hangzott el Magyar Cobden Szövetségben, mely még abban az évben, a Cobden-könyvtár 28. számában meg is jelentette a szöveget. Az író Kossuth iránti érdeklődését mutatja azonos címen a Nemzeti Színház által 1927. nov. 4-én bemutatott 5 felvonásos színdarabja.

|:ott:| [M>]megismerkedtünk Fenyő Mik-
sa új feleségével⁸.

Elküldtem Flóra-rádióelőadásomat.⁹

5 6 kor Nyugat¹⁰

Dienes Marcsa ebédre

Esett a hó.

Dienes Marcsi itt ebédelt,

6 kor Fészek körbe mentünk

(Nyugat barátok) <kore> M.

verseket mondott (Az el-

bocsátott vad¹¹, Három kirá-

lyok,¹² Mint különös h[r>]irmondó¹³)

Nagy Endre Nyugat ankétról

beszélt (háború ellen.) Rettenetes

festett vénasszonyokból álló

buta közönség volt.

6 d.e. Bálinthoz

Cecilia kórus

d.u. Komjáthy[ne>]jekhoz

d.e. Bálint Gyuriéknál.

d.u. Komjáthyéknál

utána Városmajor

templomban¹⁴, Bárdos Lajos

⁸ FENYŐ Miksáné SEYRINGER Mária (1907?–?), az ő becézőneve volt Ria.

⁹ TS felolvasást tartott a rádióban *Majthényi Flóra regényes élete* címmel.

¹⁰ A Fészek Klub első, szombat esti irodalmi teadélutánján BM és Székelyhidny Ferenc, az Operaház örökös tagja szerepelt. A vitarendező Nagy Endre, a háziasszony Bethlen Margit grófnő volt.

¹¹ BM verse, Nyugat, 1934/2. (I. 65)

¹² BM verse, *Csillag után* címmel jelent meg, Tükör, 1934/2.

¹³ BM verse, Pesti Napló, 1930. okt. 12.

¹⁴ A Jézus Szíve Plébániatemplom Árkay Aladár és fia, Bertalan tervei

Cecilia kórúsának énekét
hallgattuk, ott volt Marcsi,
eljött velünk, itt vacsorázott.

7 Anyus Schöpflin

Ebéd után Mihállyal és Ildi-
kóval kis [s>]Svábhegy aljában,
I. ródlizott, én sieltem.
{Nagyon kevés hó van.}
d.u. Schöpflin és Anyus.
Este telefonon beszéltem
Dienes Marcsival,¹⁵ holnap
utazik Londonba, beszéltünk
a tervről, hogy nyáron hoz-
zánk jön Esztergomba.

8 kávéház

Rédeyékhez

×[kn]

Este Mihál[l>]yért mentem
a Pozsonyba, fiatalok
gyültek össze Nyugat ügyben,¹⁶
Illyés, Halász, Szerb Antal

szerint épült. 1933. június 4-én Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás szentelte fel. A vasbeton szerkezetű háromhajós csarnoktemplom kőburkolású, lapos tetejű modern épület. A főhajót a szentélytől diadalív választja el, amelyet kétoldalt Pátzay Pál hat-hat apostolszobra díszít.

¹⁵ Ismeretlen.

¹⁶ A fiatalok radikálisabb szemléletmódjára és a Nyugattal szembeni állásfoglalás igényére példa Illyés naplójegyzete 1935. jan. 29-éről: „Találkozás nem a Pozsonyban, mert hátha ott épp a Nyugatosok is összegyűlnek, hanem a Délivasút kávéházban. Vita az ifjúság kiáltványáról. Németh [László] és Zilahy [Lajos] conceptusaiból [Szabó] Lőrinc és én összeállítottunk egy újat.” (ILLYÉS Gyula, *Naplójegyzetek 1961–1972*, s. a. r. Illyés Gyuláné, Szépirodalmi, Bp., 1986, 69.)

Joó Tibor, Hevesi, Cs. Szabó.
 Onnan Rédeyékhez, Edith
 felolvasta Rádiónak irt
 előadását, én Rádió-Fló-
 rámat.¹⁷ Tivadar ugyanily célu
 Berzsenyijét.¹⁸ Magas szelle-
 mi színvonal, semmi pletyka,
 sajnos.

9 5 kor Pubi

Ildikó koróval Anyusnál.
 M. Kisfaludy ülésen,¹⁹
 tagul választották Bartókot²⁰
 és Kodályt²¹.
 d.u. Pubí.
 Ildikót karácsonyfánál
 fényképeztem.
 Ágostonnéval beszéltem

¹⁷ L. 1935. 01. 04.

¹⁸ Vö. Rádióműsor.

¹⁹ A Kisfaludy Társaság az Akadémia üléstermében tartotta decemberi ülését Berzeviczy Albert és Voinovich Géza elnöklétével. Majd zárt ülésen határoztak a két írói helyre Bartók és Kodály taggá választásáról, továbbá levelező taggá választottak műfordítókat: Mohácsi Jenőt, az olasz Gino Sirolát és az angol Charles Henry Meltzert.

²⁰ BARTÓK Béla (1881–1945) zeneszerző, zongoraművész, tanár, népzene kutató. 1906-ban kezdte Kodállyal rendszeres népzenei gyűjtőmunkáját, népzenei érdeklődése elvezette a szomszéd és távolabbi népekhez (szláv, román, arab, török), s ezzel megalapozta az összehasonlító népzene-kutatást. 1907-től a Zeneakadémia zongoratanára, 1935-től az MTA levelező tagja, 1940-ben feleségével az USA-ba távozott. 1948-ban posztumusz Kosuth-díjjal tüntették ki, 1988-ban hazahozták hamvait.

²¹ KODÁLY Zoltán (1882–1967), zeneszerző, zenetudós, zeneoktató, népzene kutató, az MTA tagja.

telefonon.

Révész Margit felhívott

előadására²² jöjjenek, nem akarok.

10 vérkép asztalos

3 kor [r>]Rádiós

<Ninihez ½6 kor>

d.e. Ujszentjános kórház-
ban Mihállyal, vérkép vizsgá-
latot csináltattunk²³ bronchi-
tíse miatt.

Rádiómat elvitték Bpest. II.
vétélhez alakításra.

<[II>]D>. <e>

Ildikót megint fényképeztem,

11 mosás.

<[7 kor>]Annie, Fenyőék!>

Balogh Károly|:hoz:|

Lágymányosi út 15. |:½6 kor:|

Nagymosás. Jézuska elvitte a |:fát.:|

d.e. Mihállyal Fillér u.

környékén, én sielő szándék-
kal, de alkalmas terep hijján
csak séta lett belőle, szép nap.

d.u. elvitték öreg kredencün-
ket, modern színes szekrényt ala-
kítottak belőle.

Gellért.

²² Nincs adat.

²³ „[...] valószínűleg eosinofil-sejteket, az allergiás légcsőhurut akkori kórjelzőit keresték” – feltételezi Szállási Árpád idézett tanulmányában. („...kínok és álmok közt...” 2004:140.)

Mihállyal Balogh Károlyéknál
Flóráról beszéltünk, semmi uj[ja>]at
nem tudnak, Baloghné nagynénje
Majthényi Rudolfné.²⁴ Kölcsönadtak
nehány Madách Károly²⁵ levelet.

Nagyon esik a hó, hazafelé ácsorgás-
ban Mihály meghűlt.

12 Éjjel Békássyné regényrész-
letét²⁶ olvastam.

13 M. influenzás
d.e. Norával Ild. Svábhegyen
sieltem

d.u. Buday Laci

d.e. Ildikóval és Nórával
felmentünk a Svábhegyre.
nagyszerű hó, jól sieltem,
I. ródlizott.

M. influenzás, fekszik.
Házassági év fordulónkra
kicsikém egy cserép gyöngy-
virágott hozatott nekem.

Estefelé Buday Lací,
nőügyeit tárgyaltuk, melyek
sokak, körülményesek, és ter-
hesek, ezidő szerint.

²⁴ MAJTHÉNYI Rudolfné, Majthényi Rudolf (?–1918) az I. vh.-ban hősi
halált halt földbirtokos felesége.

²⁵ MADÁCH Károly, Madách Imre öccse. 1849-ben a forradalmi kor-
mánnyal ő is Debrecenbe ment. 1853-ban Madách Sztregovára költözésé-
vel átveszi a csesztvei birtok irányítását.

²⁶ Nincs adat.

- 14 Anyus | bevasároltam
I. korcsolya
Bevásároltam.
I. korcsolyázott.
Anyus.
- 15 <2–3 telef. Ágostonné>
Valihoz
<Kriegsau²⁷ 7 kor> | Valihoz
- 16 d.e. sielés
<½6 kor Niníhez M «8».>
Ágostonnéhoz ½6. | 3–5 közt. |:Erős C²⁸.:|
- 17 sieltem
Gachotné
M. rádió²⁹
- 18 d.e. temetőben
Baumgarten ülés³⁰
vacsora
- 19 <sieltem>
Domokosné 5 kor
<Emike>

²⁷ KRIEGS-AU Emil (1881–1957) katolikus pap, pápai kamarás. 1923–45 között Bp.-en, a Városmajorban lelkész, majd plébános. Cikkei különböző egyházi lapokban jelentek meg.

²⁸ Ismeretlen.

²⁹ BM a *Száz könyv* c. sorozatban felolvasta *Odysseia* c. előadását, mely 19.45-től 20.10-ig tartott a Bp. II. hullámon.

³⁰ Füst Milán, Halász Gábor, Karinthy Frigyes, Nagy Lajos és Szerb Antal részesültek éves díjban. József Attila 1000 pengős jutalomban részesült „irodalmi munkásságának támogatására és elismeréséül” – ahogy BM és Basch hivatalos levele fogalmaz –, melyet a Hermes Magyar Általános Váltóüzlet Rt.-nél nyitott külön számlára négy részletben folyósítottak. Ugyancsak 1000 pengős jutalomban részesült Kassák Lajos is. (Idézi: SÍPOS 1999 II:524., 526.)

- 20 Weöres³¹
 Orosy³² és Eszterke
- 21 sieltem
 Gellért <Ágostonné |:telef.:|>
 Anyús.
- 22 Rédeyék
- 23 **11 kor** |:si:|
 <telef. Békássyné>
 <Lílihez>
 ½5 kor Földi <Lílihez.>
 Lili.
- 24 francia író
 5 kor Békássynéhez |:M-lyal:|
- 25 Ágostonné telef. si
 <Schill?>
 Ágostonné 6 kor Gyuri
- 26 6 kor |:ajtót törtünk át.:|
 <3 kor Baba> |:¾7 kor:| Bárdosék
- 27 5 kor Ildikóval
 Gachotékhoz
- 28 Einc. Baba.
 <Anyus> Artíngerék|:hez:| 8 kor
- 29 <Tivadar II. 5 kor>
 |:én:| Schweigerék[hez>]nél
- 30 <Anyus> d.e. cselédszerzőnél.

³¹ WEÖRES Sándor (1913–1989) költő, műfordító, drámaíró. 1932-től publikál a Nyugatban. 1935-ben Baumgarten-jutalomban, 1936-ban Baumgarten-díjban részesül. 1939-ben doktorált a vers keletkezéséről értekező önvallomásával. 1947-ig könyvtáros Pécsen, majd Pesten él. Kossuth-díjas (1970). Költészetén BM hatása maradandónak bizonyult.

³² Ismeretlen.

- 31 Schíllnél.
 {Megjött az alakított ebédlőbutor}
 |:6 kor:| Baschék[höz>]nál

Február

- 1 <5 kor nekem R. próba>
 M. rá[r>]dió.³³ 7.35
 2 Pácay[fiuk>]ék? |:Gyergy.³⁴ Ign. Halász Szerb
 3 d.u. Gellért.
 ×[kn]
 4 <Anyus> Pubi
 5 Bözsi kilépett. helyette |:Nóra.:|
 Rédeyék<hez>.
 6 d.e. sieltem.
 <Kisfaludy>
 8 sieltem
 Befejeztem N. L. cikket.³⁵
 <6 kor Hédi.>
 9 Ild. |:és én:| fogorvosnál
 10 d.e. Kisfaludy
 Orosi, Schöpflin

³³ BM a *Száz könyv* sorozatban beszélt Szophoklész *Oidipusz király* c. művéről a Bp. II. hullámon, 25 percen.

³⁴ Gyergyai kivételével minden név kipipálva.

³⁵ TS, *Önéletrajz, generációs probléma, vagy amit akartok*, Nyugat 1935. 3 – a cikk formálisan a Nyugat és Németh László szakítással végződött vitájának a lezárása a folyóirat részéről.

- 11 Fogorvosnál. sieltem
 <anyus.> Délibáb³⁶ |:interjú:|³⁷
 <5 kor Edith «II.»>[↓]
- 12 <5 kor Edith Rádió³⁸>
 d.u. Gellért
 <½7 kor Valihoz> Loránt
- 13 Nyugat kávéház
 <este Lóránt>
- 14 I. meghült.
 11 kor Vali ebédre
 Edit Ilona ½7 kor és Loránt
- 15 sieltem
 Fogorvosnál.
 <Hegedűs>
- 16 <½12 Vali> | M. Rádió³⁹ |:20.05:|
 Fenyőék
 <Hegedűs>
- 17 d.e Gellért és Hegedűs L.
 nekem rádió

³⁶ Délibáb (1927–1944), bp.-i művészeti, irodalmi és rádiós hetilap. Szerkesztették Paizs Géza, Bibó Lajos, Tolnai Sándor. Kritikákat ritkábban, elsősorban előzetes darabismertetéseket, színészekről, színházakról szóló oldalnyi riportokat közölt. Társasági és hírrovatai (*Hallja, maga skót ...*, *Az én hetem*) a Színházi Élet hasonló oldalainak mintájára készültek. Főszerkesztője Tolnai Simon volt, akinek halálával megszűnt a lap.

³⁷ Téglás János gyűjteménye nem tud erről a Délibáb-interjúról. (TÉGLÁS 1997)

³⁸ Hoffmann Edith a Budapest I. hullámon, 17 órakor adott elő *A Szépművészeti Múzeum rajzgyűjteménye* címmel.

³⁹ BM a Budapest II. hullámon beszélt *Platónról*, a *Száz könyv* c. sorozatban; a műsor 20.30-ig tartott.

- $\frac{1}{2}$ 6 kor⁴⁰
 este Gellért
 18 anyús
 19 < $\frac{1}{2}$ 5 kor Baloghék>
 influenzá <|:val fekszem:|>
 <Rédeyékhez>
 20 <6 Hédi> | <3 órára |:Illyéshez:|>
 <6 kor Hédi>
 21 Mandl dr. nálam
 I. isk. ment,⁴¹
 <Vali lelki óra 6.>
 22 Mandl dr.
 <9 kor Fenyőékhez>
 <Valíhoz>
 23 <Illyésék>
 <Hédi.>
 24 Buday Laci
 25 (felkeltem)
 Este Apolló moziban⁴²
 26 fogorvosnál
 27 <d.e. B. Ilonához>
 I. álarcosbál
 Domokosné|:nál.:|⁴³ Gellért
 ×[kn]

⁴⁰ L. 1935. 01. 04.

⁴¹ Vö. 1934. 11. 05.

⁴² H. Kosterlitz *Bál a Savoyban* c. filmje ment a Royal Apollóban délután és este, 8, ill. 10 órás kezdettel. A film rendezője Székely István, zeneszerzője Ábrahám Pál volt. A főbb szerepekben Alpár Gittát, Bársony Rózsit és Hans Járayt láthatta a közönség.

⁴³ Babits Ildikó iskolaigazgatója a Bíró utcai Új Iskolában. (Vö. 1934. 11. 05.)

- 28 Ilonához. (I. egyedül |:hazajött):|
 Ignótus P
 |:Gachot Irénke.:| Fischer Annie<h>

Március

- 1 d.e. Ascher
 <Valihoz>
 2 fogorvoshoz
 anyus.
 [naptárlap verzóján]⁴⁴
 Stabat M⁴⁵
 Dies Ir[a]e⁴⁶

⁴⁴ Az alábbi jegyzetek BM-fordításokra utalnak az *Amor sanctus* c. kötetből; *Amor sanctus. Szent szeretet könyve. Középkori himnuszok latinul és magyarul*, Ford. és magyarázta BM, Magyar Szemle Társaság, Bp., [1932] 1933.

⁴⁵ *Stabat mater* [Állt az anya...], Jacopo da Todi *Himnusza a Fájdalmas Anyáról* c. költeményének kezdősora; BM *Amor sanctus*-beli jegyzetéből: „Híres ének, melynek népszerűségét Pergolesi zenéje is segítette. Költője a hagyomány szerint Jacopo da Todi. Eredetileg magánhasználatra szánt ima, s csak később került a misekönyvbe [...]”

⁴⁶ *Dies irae, dies illa...* [Ama nap, a harag napja...], Celanói Tamás *Éneke az utolsó ítéletről* c. költeményének kezdősora; BM *Amor sanctus*-beli jegyzete: „Szerzője a hagyomány szerint Celanói Tamás, Szent Ferenc egyik első társa. Újabban korábbinak tartják. A *Dies irae* eredetileg nem egyházi célra készült, de később a Római Misekönyvbe is bejutott. Rímeinek »hármaskalapácsütésével« a legnagyobb hatású s legismertebb himnuszok egyike.”

Szent Bernát⁴⁷

Pázmány⁴⁸

- 3 d.e. kávéház Gell. Farkas
Nagy L. Tersánszky, Cs. Szabó, Hevesi
Schöpflin Joó.
d.u. Valival |:Ild. és M-lyal:| Szervitáknál
- 4 mosás
Fenyőékhez 9 kor.
- 5 d.u. Baloghék <Basch>
|:este:| <Rédeyékhez> Vali[höz>]nál
- 6 Kisfaludyban⁴⁹
Rédeyékhez

⁴⁷ Utalás Clairvaux-i Szent BERNÁT (1090–1153) *Ritmus*a az isteni szeretetről c. költeményére, melynek kezdősora adta a kötet címét is: *Amor sanctus...* [*Szent szeretet...*]; BM *Amor sanctus*-beli jegyzete: „A régi kézirat fölírása, amelyben e himnusz ránk maradt: *Sanctus Bernardus de Amore*. Nagyon valószínűtlen azonban, hogy e gyönyörű költeménynek tényleg Bernát lenne a szerzője.” BM-nak a szerzőről írt jegyzetéből: „Kora politikai és vallási életének nagy alakja, a teológia misztikusa. [...] Clairvaux-ban új zárdát alapított [...] Híresek vitái Abélard-ral.”

⁴⁸ Utalás PÁZMÁNY Péter (1570–1637) *Éneke Magyarország Védasszonyáról* c. költeményére, melynek kezdősora *O gloriosa...* [*Óh, dicsőséges...*]; Az *Amor sanctus*-kötet 50., utolsó darabja. BM *Amor sanctus*-beli jegyzete: „A Pázmány Péter által fundált fogadalmi misén éneklik, s érdekessége az, hogy magát Pázmányt tartják szerzőjének. Barokk költemény, félreismerhetetlenül érezteti a korabeli magyar verselés hatását, a Balassi-strófa sorainak zamatát.” BM-nak a szerzőről írt jegyzetéből: „Nagy magyar egyházfő, író és államférfi, az újkori magyar próza megalapítója. Protestáns szülőktől származott, s az ellenreformáció vezéralakja lett. Jezsuita tanár, majd esztergomi érsek és bíboros.”

⁴⁹ Márciusi rendes ülését a Kisfaludy Társaság a Tudományos Akadémia előadótermében tartotta, ahol az elnök, Berzeviczy Albert megnyitójában a kétezer éves költőről, Horatiusról beszélt. Később Sebestyén Károly professzor tartott előadást Horatius és Berzsenyi költészetének párhuzar-

- 7 d.u. Radónál.
<Fogorvoshoz.> Basch este.
<Anniehoz $\frac{1}{2}6$ kor>
- 8 Babits Est⁵⁰
Városmajor Kulturház
 $\frac{1}{2}7$ kor Gyusziék.
- 9 Radóhoz
Ann[e>]ie[höz>]nál |:Ildikóval:|
- 10 d.e. Nyugat |:Gell. Kar.:| Hevesi
Karinthy ebéden
d.u. Kosztolanyiékhoz
este Rádió⁵¹
- 11 <3 kor Békássyne>
Anyus. | M. és I. vel d.e.
sieltem.
- 12 Békássyné
<d.e. Radóhoz> sieltem
<Ildikó szül. nap>
Kriegsau Amikai Sándor⁵²
Ild. szül. nap.
{Anyus, Pubi, Ferike, |:Marika:| Márti.}
- 13 <Radó Fogorvos>
|:<4 kor> d.u.:| Basch Edit[hez>]nél
<|:Este:| Rédeyékhez>

mairól, majd Rédey Tivadar olvasta fel verseit. A felolvasóülést zárt ülés követte. (Budapesti Hírlap, 1935. márc. 7., 11.)

⁵⁰ Nincs adat.

⁵¹ BM *Arisztophanésről* tartott előadást a Bp. II. hullámon 19.45 órás kezdéssel, a *Száz könyv* c. sorozatban.

⁵² Ismeretlen.

- 14 Radónál
[G>]Illyésékkal moziban
nálunk teáztak
- 15 <Gellért> Gellért
Hegedűs darab⁵³
- 16 <³/₄7 kor Laci Orvosegy. >
Szentkir. u. 21.
- 17 d.e. Szilasiék
Kiss Pistáék ebéden
W[o>]jeöres.
- 18 d.e. M. János szanatoriumba
d.u. Gellérttel Várkonyi|:nál.:|
Anyús
- 19 Anniehoz <4> ¹/₂5.
<Rédeyekhez>
d.e. Ilonával <Rédeyekhez>
- 20 Farkas Gyula d.e.
Kriegsauhoz ¹/₂7
<Baba ¹/₂4 kor>
<Rédeyekhez>
- 21 d.e. ¹/₂12 Líli
Mihálynál <|:Kriegsau:|> <Illyésékhez>
<Kriegsau>
M. 3–5-ig itthon Fogorvosnál

⁵³ Hegedűs Lóránt *Kossuth* c. drámájának (1926) átdolgozását mutatta be a Nemzeti Színház fél 8 órai kezdettel. A címszerepben Lehotay Árpádot láthatta a közönség.

- 22 <Annie 1[1>]2 kor. Gerbeaudnál⁵⁴>
 <Esztergomba>
 Kosztolányiéknál
 Many⁵⁵ zongora 1½6
 11 kor Hold u 16. |:Tihamér Lajoshoz⁵⁶:| [↔]
- 23 Edithhez
 <Esztergom>
 |:d.e. 12:| Pintérhez.
- 24 d.e. Vilével M-nál.
 d.u. klinika Pubi |:Angyal:|
 7 kor M. Rádió⁵⁷
- 25 Sárköziékhez 6 kor
 ×[kn]
- 26 Angyalt operálták⁵⁸
 <½1 kor F.> [S>]Előljáróság|:on:|
 <Anyus.> <fogorvosnál>
 |:Főv:| Op. |:Szin.h.:|⁵⁹ Viliékkal | Várkonyi[hoz>]nál
 Gellérttel

⁵⁴ Ezen a helyen (Bp. V., Vörösmarty tér 7–8.) 1858-tól kávéház állott, melyet Kugler Antal alapított. Előbb Privorszky kávéház volt a neve, 1870-től Kugler Henrik nevezi Kugler cukrászdának, majd 1884-től Gerbeaud cukrászda lesz. 1998-ban a cukrászda belső terét újjáépítették.

⁵⁵ Kosztolányiné beceneve.

⁵⁶ TIHAMÉR Lajos (1882–?), a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium miniszteri tanácsosa, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács ügyvezető igazgatója.

⁵⁷ BM *Theokritosz* c. előadását olvasta fel a rádióban, amely a II. hullámon 19.05–19.25 között a *Száz könyv* sorozatban volt hallható.

⁵⁸ (BCSL 1996:234) „Buday Kálmán mondja – írja BM édesanyjának –, hogy ha az operáció meg nem történik, irtózatosszenvedések vártak volna rá.” (SIPOS 1999 II:528–529.)

⁵⁹ BM-ék a *Grand Café. Egy pesti kávéház vidám, zenés története két részben* c. vidám darabot látták, melynek 1935. márc. 21-én volt a bemu-

- 27 <d.e. Pintérhez>
 <Várkonyihoz> <Fogorvos>
 <Anyús> <7 en> |:Annie[höz]>]nál:| ebéden [gyí]
- 28 <Elöljáróság> [gyí]
 [3>]¹/₂4 Pubihoz, Angyalhoz
 <Gyuszi.> Anyus
- 29 <¹/₂1 f.> | <Kosztolányi |:szül. nap.:|>
 Angyalnál |:vele 3–6 ig:|
 M. hazajött
 <Angyus>
 A. este 8 meghalt⁶⁰ <Gyusziékhoz>
- 30 <¹/₂1 f. Pintérhez> d.e. M bevásároltunk
 d.u. [teme>]Kerepesiben Angyusnál
 este Kiss Ernőéknél.
- 31 Gellért, Elek A.
 Opera⁶¹ [B>]M. Bözsi

atója. Zenéjét Komjáthy Károly szerezte, szövegét Török Rezső és Kellér Andor írták, rendezője Szabolcs Ernő volt. Az előadás este 8 órakor kezdődött.

⁶⁰ BM a családi tragédia után közvetlenül meg akarta látogatni édesanyját, erről tanúskodik az a neki írt hosszú levél, amelyben BM leírja a körülményeket, amelyek között testvérhúga halálhírért vette, s amelyek nem engedik haza Szekszárdra: „a szomorúságtól és a megrázkódtatástól alig tudok szavakat találni [...] Az első gondolatom volt, sietni le Szekszárdra, [...] Sajnos, ezt az orvos [valószínűleg Schill Imre] kereken megtiltotta. Én magam is szanatoriumban voltam, orvosi vizsgálat alatt, amikor Ilonka telefonüzenete hazahívott.” (SIPOS 1999 II:528–529.)

⁶¹ Az esti előadásban, fél 8 órakor Lehár Ferenc nagyoperettje, *A mosoly országa* került színre. Szöveggönyvét Ludwig Herzer és Fritz Löhner írták. Ösbemutatójára 1929. okt. 10-én került sor a berlini Metropol-Theaterben.

Április

- 1 fogorvosnál
 2 d.e. előjáróságon <(ascher[!].)>
 anyus
 Rédeyék, Lili
 3 d.e Elek
 <M. Révészhez> én Pintérnél
 d.u. Basch lányok, este |:Gyusziék.:|
 4 délben Elek
 Fogorvosnál.
 Gellért
 5 d.e. Mihály kiköltözött
 Révész szanat. d.u. Lili
 Ildikóval náluk. Este Valinál
 6 I. Baschéknál d.e.
 d.u. Pubinál, Lacinál
 Fogorvosnál |:Verebélynél:|, 4 fogat kaptam
 7 d.u. Gellért, Mihály
 M 8. Rádió⁶² ([n>]jithon aludt)
 8 fogorvosnál
 Anyus. Mozában
 9 Pubi[hoz>]nál. <Lacinál →
 Annienál, moziban
 10 <Gyusziékhoz.>
 Zugligetben |:d.u Ild. vel:|
 Révész M. nál

⁶² A Rádió Ujság előzetes műsorrendje szerint BM Vergilius *Aeneis*-ről tartott előadást, mely a második hullámon 20.05–20.25-ig a *Száz könyv* sorozat részeként hangzott volna el. Valószínű azonban, hogy BM előadásának szövegét – melyet a szerződés szerint legkésőbb 8 nappal a műsorba kerülés előtt meg kellett a Rádió részére küldenie – bemondóval olvastatta föl a műsorigazgatóság. (Vö. 1935. 06. 25.)

- 11 |:d.u.:| I. előadáson iskolában⁶³
 <Rédeyekhez> L[gyí]
- 12 <Gyusziékhoz>
- 13 Pubi[hoz>]nál. Lacinál |:<(ott volt Bea)> Bea ott
 volt:|
 este, |:Rédeyeknél:| Sárköziék
 Halász, <Héjjas>, Pátzayék, Ignotus, Cs. Szabó, H|:e:|vesi,
 Péter A.
- 14 d.e. Mihály[hoz>]nál |:ott ebédeltünk:|
 Cecillia[!] 5 kor
- 15 Anyus. Bözsi |:belépett:|
 <Gyusziékhoz>
 (fülem fáj) Nóra el.
- 16 |:d.u. anyus:| <anyus> Ildikóval
 Illyéséknél
 mosás
- 17 Rosszul voltam, epém fáj
 38.[3>]4 láz.
- 18 epegörceim vannak
 Reggel M. hazajött
 d.u. Gellért
 Este Buday Laci.
- 19 (torkom is fáj.)
 d.u. Hédi
 Anyus. nyakam dagadt
 ×[kn]
- 20 reggel 5 kor 38.1°
 Mandl dr. mumsom |:van:|
 Gellért.

⁶³ Vö. 1934. 11. 05.

- 21 d.e. hárman templomban.
<Gellért.>
- 22 d.e. Ild-val templomban.
- 23 |:d.e.:| Mandl dr. nálam.
- 24 37.2
- 25 Pubi ebéden
- 26 d.u. Ild. bevásárolni
(Fehér kalap.
Gellért és Schopflin
M. vesekő roham
- 28 M rádió?⁶⁴
- 29 anyús és Pubival |:Greta Garbó:| moziban⁶⁵ |:kávéház-
ban:|
Gellért (extrasistolem volt)
- 30 Rédeyék[hez>]nél |:(Halász, Héjjas):|,
M. értem jött

Május

- 1 I. arca dagadt, itthon maradt
<Kisfaludy⁶⁶>
d.u. M ly[á>]al
Zugligetbe, Révészhez
- 2 anyus itt ebete[t>]lt, kivittem
Herzog klinikára, anyus ott
maradt. Én Lacinál<...> |:előadásra ment:|

⁶⁴ A Rádió Ujság programjában BM előadása ezen a napon nem szerepel.

⁶⁵ Valószínűleg az Omnia moziban láthatták Greta Garbo főszereplésével a *Színes fátyol* c. filmet.

⁶⁶ A Kisfaludy Társaság Rákóczi-emlékünnepe BM egészségi állapota miatt nem tudott elmenni.

- Schillnél
 Edithel moziban [↔]
 3 <este> d.u. [gyí]
 4 I. iskolába ment.
 Lacinál, – anyusnál
 5 d.u. I. val Mihálynál
 6 Pubi
 d.e bankban
 d.u. Pátzay Palinál
 (M. éjjel vesekő rohama volt.
 7 Gellért Mihálynál
 8 d.u. anyusnál, Pubival
 bevásárolni
 9 d.e. Basch lányoknál.
 I. cipőt vettem
 10 Edithez muzeumba|:n.:|
 fogorvosnál
 <fodrászhoz>
 11 fodrászhoz <Ilmával?>
 anyushoz
 12 d.e. 12 kor Sztoíts⁶⁷ |:tennisz:|
 ¼ kor Gellérttel M-hoz.
 13 4 kor Baba
 14 d.[u>]e. Mihályhoz
 <fogorvoshoz>
 <Rédeyék>
 Mihály hazajött
 15 anyushoz.
 <fogorvos|:nál:|>

⁶⁷ Ismeretlen.

- 16 <11 kor tennisz>
5 kor Ujiskola⁶⁸
×[kn]
- 17 fogorvosnál
M. Rádió 7.20⁶⁹
Rédeyék
<×>[kn]
- 18 Anyus|:nál:|
Ildikóval |:Szabó Marikánál⁷⁰:|
- 19 d.u. Walkó Amikáéknál⁷¹ |:Ildikóval:|
Migranem[!] lett.
- 20 M. Baschsal Baumgarten |:ülés:|⁷²
Radónál
- 21 fogorvosnál
M. előadás⁷³ <Basch>

⁶⁸ Vö.1924. 03. 31.

⁶⁹ BM a *Kedves költőm* sorozatban *Vörösmartyról* beszélt 19 óra 20 perces kezdettel, 25 perces műsoridőben.

⁷⁰ SZABÓ Mária, Babits Ildikó osztálytársa volt az Új Iskolában.

⁷¹ Walkó Lóránd kislánya, Babits Ildikó osztálytársa az Új Iskolában.
L. 1935. 10. 20.

⁷² Nincs adat.

⁷³ A Békeegyesület közgyűlésén Auer Pál felkérésére BM felolvasta *Békekiáltványát*, melyet „azzal a céllal [írt] – ahogy TS a szöveghez írt bevezetőjében írja –, hogy eljuttatja a Népszövetséghez. [...] A tervet [korábban] szűk baráti körben a Centrál kávéházban adta elő, s bemutatta a kiáltvány első fogalmazványát is [...]” A közgyűlésen új tisztikart választottak: az egyesület elnöke Lukács György egykori főispán (vö. 1933. 02. 01.), társelnökök Auer Pál, Zilahy Lajos és BM lettek. (SÍPOS 1999 II:534–538., 800.) A kiáltvány szövegét 1945 decemberében közölte a Magyarok c. lap. TS idézett bevezetője szerint BM-t a sok visszautasítás tántorította el lelkes tervétől.

- 22 I. iskola⁷⁴ anyák napja {<Eszkimo>⁷⁵, <váz>}
<anyushoz>
½6 kor Anniehoz {Halász, Ignotus,}
este Basch
- 23 fogorvosnál
{kész a fogsorom}
<Gyusziék> <Radóhoz>
Schöpflin, Illyésék
- 24 <Rádióhoz>
d.e. <[ra]jegy> filám[?] jegy⁷⁶
anyushoz, <Eszkimo>⁷⁷
6 kor Városi, Dienes
- 25 <Szekszárdra> <d.e. M. Baumgarten>
M. Rádió [7>]5.30⁷⁸
Gellért
<Anyusnál>
- 26 Reggel 7 kor Szekszárd|:ra:|
Pistiéknél ebéd,
temetőben
- 27 <d.e. Baumgarten>
d.e. Györgyikével⁷⁹ |:fénykepezés:|
5 kor haza, megérkeztünk 10 kor

⁷⁴ Vö. 1934. 11. 05.

⁷⁵ Az 1933-ban készült *Eszkimo* c. 117 perces filmdrámát W. S. Van Dyke rendezte. A főbb szerepekben Edgar Dearing, Peter Freuchen és Edward Hearn játszottak.

⁷⁶ Filmjegy?

⁷⁷ L. 1935. 05. 22.

⁷⁸ A Budapest I. hullámon 17.30-as kezdéssel, 20 perces műsoridőben BM *Vörösmarty Csongor és Tündéjéről* tartott előadást.

⁷⁹ Nincs adat a fényképgyűjteményekben.

- 28 fogorvosnál
Einczinger Baba
<mosás>
- 29 mosás | d.u. Mihállyal
klinikán anyus|:nál:|
Gellért
Rédeyék[hez>]nél (Gachotékkal, Halász G.)
- 30 <M. Rádió>⁸⁰
d.u. Schillnél.
- 31 Reggel Pista, Györgyi és gyerek
itt ebédeltek, d.u. Kopits
tanárnál,⁸¹ este moziban

Junius

- 1 d.e. Györgyi bevitte
a gyereket a Stefániába.
Pisti itt ebédelt.
Baumgarten⁸² [↔]
- 2 d.e. Ujpestiek
<M. Rádió>⁸³
Pista d.e. elutazott

⁸⁰ Erre a napra a műsorújság tanúsága szerint (Rádió Ujság) a Rádió nem tervezett BM-előadást.

⁸¹ KOPITS Imre (1901–1989), ortopédorvos, családjával a 40-es évek végén Argentínába emigrált, ahol a magyar kolónia életében aktívan részt vett. A Kopits család később az Egyesült Államokba költözött. 2009-ben ösztöndíjrendszerű alapítványt hoztak létre a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen többek között Kopits szellemi hagyatékának ismertetése és továbbfejlesztése céljából.

⁸² Nincs adat.

⁸³ BM eredetileg ezen a napon 19.50-kor tartotta volna meg *Dantéról* szóló előadását, de BM Halász Gyula lektorral jún. 1-jén megegyezett abban, hogy ez az előadás elmarad. (OSZK Kt FondIII/1849/21.) Vö. 1935. 06. 14.

- 3 ¼12 kor könyvnap⁸⁴
d.u. Györgyiné Mihály|:yal|
<Simon Gy.>
- 4 Várkonyihoz
<anyushoz>, <Radóhoz>
Anyushoz
<Esztergomba> <fogorvoshoz[?]>
Györgyiné Mihályal
{<Radó öngyújtó kalap> |:<**nyaksál**>:|}
- 5 11 kor Schillhez |:vizsgálat| <kalap>
bevásároltunk
<bank, öngyújtó, lámpaváz>
<foglat>
<(Gellérték Sch. Koszt.)>
6–7 Hegedűs [↔]
- 6 d.e. Domokosné|:nál|, Edit|:nél|, <Vali>
<Hermin Györgyi, anyus>
d.u. <Simon[?]>, <fogorvos[?]>
fogorvos, Ge[e>]llért
- 7 <pakkolás[?]>
d.u. Gellérték Schöpflin|:ék|
Pubí
- 8 Szabó Marika anyjával.
Halász, Cs. Szabó, Hevesí
Szerb
(Mihály |:Ildikó| hittan vizsgáján⁸⁵.)

⁸⁴ Háromnapos (június 3–5.) sátras utcai könyvfesztivált rendeztek Budapest utcáin, a Belvárostól a Nagykörútig.

⁸⁵ Nincs adat.

- 10 kocsí Esztergomból.
 11 reggeli vonattal
 Esztergomba jöttünk
 ×[kn]
 14 M. Rádió⁸⁶
 15 Einc. Baba |:és Feri:| felhozta Erzsike |:nevelőnőt:|
 piacon
 fodrász|:nál:|
 16 Edithék, Halász, |:Héjjas:|
 Erzsike, I[d>]ld. gyerekszínházban⁸⁷
 17 kőművesek megkezdték
 a tornác betonozást.
 18 Jani asztalos (Valázsek)⁸⁸
 mindenféle javításba
 kezdett. (anyus ágy)
 21 <Gellért reggeli vonattal
 jött.>
 22 Vajda előadás⁸⁹ |:Balassa:|
 Reggel jött Gellért, itt aludt.
 tornác kész, én piacon, fodrásznál.

⁸⁶ BM 19.40-től 20.30.ig *Dantéről* beszélt a Budapest II. hullámon a *Száz könyv* sorozatban. Hlatky műsorigazgató levele szerint „félórás anyagról lévén szó, ez alkalommal 80.- pengőt” fizettek. (OSZK Kt. FondIII/1849/20.)

⁸⁷ Az esztergomi Szt. Margit Leányiskola a Katolikus Legényegylet dísztermében színre vitte Brennerné Lindtner Ella *A varázstükör* c. 3 felvonásos énekes-zenes ifjúsági színművét. Az Ammer József szerezte zenét az Esztergomi Zenekedvelők Egyesülete szolgáltatta.

⁸⁸ Vágvölgyi János, vö. 1934. 08. 12.

⁸⁹ Az esztergomi Balassa Bálint Irodalmi és Művészeti Társaság meghívására a bp.-i Vajda János Társaság irodalmi estét adott 9 órai kezdettel az esztergomi Fürdő Szálló dísztermében. Lepold Antal, a Balassa Társaság elnöke nyitotta meg az estét, amelynek keretében Kárpáti Aurél, a Vajda

- 23 d.e. Fürdőben⁹⁰, Gellért,
Szabó Lőrincék, Kosztolányiék
itt ebédeltek, este Gellért is
elutazott.
- 24 Mosdósobát csinálják
Este Hausenauer
- 25 Reggel jött anyus.
M. rádió⁹¹
- 26 <nekem rádió>
- 27 Einc. Feri ebéden
tornácon oszlopot⁹², s virág
ládákat festettünk.

Társaság elnöke, Laczkó Géza és Pünkösti Andor tartottak előadást; BM, TS, Kosztolányi és Szabó Lőrinc újabb verseiből olvastak fel, Andersen Felícia Balassa-, Vajda- és Ady-költeményeket szavalt.

⁹⁰ Az esztergomi Katolikus Nyári Egyetem programjának keretében került sor a katolikus írók találkozójára a Fürdő Szálló színháztermében, amelyen Babitsékon kívül Kosztolányi, Kárpáti Aurél, Pünkösti Andor és Laczkó Géza jelentek meg.

⁹¹ A műsorújság és Hlatky műsorigazgatóval kötött megállapodás szerint ezen a napon 20.00–20.20 között került volna sor a *Száz könyv* sorozatban BM *Szent Ágoston vallomásairól* szóló előadására a Budapest II. hullámon. A Magyarország c. lap *Lélekjelenlét* c. cikke arról számolt be, hogy „Öt-hat perces késéssel végre a bemondóhölgy jelentkezett, aki megtartotta a felolvasást [...]”. Azonban nem az előadás szövegét olvasta be, noha azt megkapta a Rádió BM-től két gépelt példányban (vö. OSZK Kt FondIII/1849/22), hanem BM *Az európai irodalom története* c. könyvéből a Szent Ágostonról szóló fejezetet. BM jún. 8-án helyreigazítást kért a lap-tól, mely júl. 2-án lehozta BM kérelmének szövegét. Ebben többek között ez olvasható: „[...] rádióelőadásomat kéréssemre és nem »lélekjelenlétből« olvastatta föl mással a Rádió igazgatósága [...]. A tanulmány [BM, *Az európai irodalom története*] alapján én magam csináltam meg rádióelőadásom szövegét [...]” (Idézi: TÉGLÁS 1997:369–370., 507.)

⁹² Vö. 1935. 08. 20.

- 28 Kőművesek elkészültek
Katona Gábor
- 29 d.u. Basch.

Julius

- 1 Jani kamrát kezdte
csinálni.
- 3 Janival padláson rakodtunk
este kamra kész lett
{kátránypappirt szegeztünk}
tenniszezttem Gáborral, M-lyal Feriéknél
- 4 Pubi és Ferike motorral
jöttek, itt ebédelték.
- 5 ×[↵]
Jani meghozta kis asztalomat.
tennisz, Ferivel haza.
×[kn]
- 8 tenniszezttem Babavál[!]
Jani {lekisért, Feri haza.}
- 9 d.e. padlás takarítás. Janival
- 10 <d> Jani déli oldalt takarította,
szenet elástuk.
d.u. autón jöttek
Schweigerék (migrenem volt este)
- 12 Gabórral tenisz, Ferivel haza.
- 13 Jani hálóhintát csinálta, megyet szedtünk
Jancsó⁹³ |:ebéden.:|
⊙[↵]

⁹³ Jancsó, esztergomi szomszéd.

- 14 Anyus Erzsike Ildikó
bazilikában
[gyí]
- 15 [gyí]
Gáborral tenniszeztem
Tivadar autóbuszal[!] |:érkezett:|
[gyí]
I. lázas |:38.7:| [↵]
[6>]3 [↵]
9 [↵]
- 16 I. foga kiesett (fölső szemfog) 38.7
d.e. M lyal <Furdob>
strandon Tivadarral, fod-
rásznál.
d.u |:Jani nyúlnak:| vályut hozott, meggyet bontottak
{Bözsivel.}
- 17 tenniszeztem, Feri és Tíva
dar itt vacsoráztak.
- 18 délben feljött Jani Manc
hugával. Erzsike kis nyulakat hozott.
- 19 Jani I. nak nyúlkertet csinált.
Babával Gáborral tenniszeztem
egyedül jöttem föl.
- 20 d.u. érkezett Schöpflin.
10 kor lementünk Anna
bálra⁹⁴ 1 kor haza.

⁹⁴ Este 9 órakor kezdődött a Fürdő Szálló kertjében és teraszán a hagyományos Anna-bál, melyen a férfiaknak fehér nadrágban kellett megjelenniük. A zenét a Csonka zenekar szolgáltatta. A hólabdacsata ugyancsak érdekes része volt a mulatságnak.

- 21 d.e. Alival, anyussal
Rédeyvel ásatást⁹⁵ néztük
utána Fürdőben söröztünk
d.u. Jani huga és öccse.
- 22 Jani ½3 kor Anyusért jött,
Anyus hajnali hajóval
elutazott. 8 kor Schöpflin
utazott. Este Babával és Erzsikével {tennisz.}
- 23 Reggel jött Gellért.
d.u. Rédey, ötkor
elmentek.
- 24 (M. veseköve fáj)
d.u. Jani masállás[?] miatt
tenniszeztam Baba, Erzsikével,
Ferdivel[!] haza este Jani bizonyítványal[!]
- 25 Reggel jött Reményi
7 kor haza.
M. feküdt

⁹⁵ Az Árpádok várhegyi kastélyát Szt. István születésének 900. évfordulójára állította helyre az állam. Az eltemetett palota feltárását a Műemlékek Országos Bizottsága indította meg 1934-ben, amikor már a megromlódott várfalak veszélyt jelentettek a település számára. A munkát irányító Lux Kálmán Lepold Antallal együtt az írott forrásokban említett királyi palota felkutatása érdekében ásatásba kezdett. Először a várpalotához vezető lépcsőt, majd a kápolna román kapuját tárták fel, utóbb eléjük tárult a freskókkal díszített épület is, melyből ki kellett hordani a földet. A feltárást a restaurálás munkálatai követték. A helyreállítás Gerevich Tibor elvi irányítása, Lux Kálmán tervei és Várnai Dezső helyszíni művezetése mellett folyt. Valamennyi helyen a régi falak lefedését külön e célra gyártott téglával egészítették ki. A kápolna freskóinak restaurálását magyar szakember híján az európai híru olasz mester, Mauro Pelliccioli végezte.

- 26 tenniszeztem, Jani tenniszhez
 bizonyítv. hozott
 Ferivel haza
- 27 Reggel kőművesek befalazták
 ebédlő s vendégszoba közti ajtót
 M. szobájából vend. szobába
 bolthajtásos nyílás. Jani
 reggeltől 3-ig dolgozott.
- 28 d.u. Szentimre[i>]y.
- 29 Délben Mihállyal és
 Tivadarral Pestre. 8 kor
 verseket olvastam Rádióban⁹⁶
 {Szigeten vacsoráztunk Gellért és Schöpfliné|:kel.:|
 [Be>]Kőművesek M. szobáját be|:fejezték:|
 (Jani is dolgozott}
 ×[kn]
- 30 Délben vissza jöttünk Eszter|:gomba:|
 (sürgöny Elekéktől és nekik
 {(Jani éjjel Pesten volt)})
- 31 d.u tennisz,
 este Jani [gyí]

⁹⁶ A Budapest I. hullámon, a *Két költőnő* c. műsorban (19.45–20.20-ig) Rolla Margit, nagyváradi költőnő (1908–1990) és TS olvastak fel saját verseikből.

Augusztus

- 1 d.u. Tivadar, Varjas Béla⁹⁷ és Einc. Feri [gyí] (M.-nál fest)⁹⁸
- 2 Jani tornácpadot, [fe>]asztalt festette.
[gyí]
- 3 [gyí]
- 4 [gyí]
d.u. Eínczinger, Tivadar és Varjas Béla.
- 5 Déli vonattal M. Pestre utazott, én városban, Szemináriumban⁹⁹, Berényinél, Tivadar|:nál:| Este M. <Pes> rádióban olvasott Tennysonról¹⁰⁰
- 6 M. reggel visszajött d.e. Vágvölgyi Mancsi¹⁰¹.
- 8 [gyí]
d.u. M. én, Ild. és Erzs.

⁹⁷ VARJAS Béla (1911–1985) irodalomtörténész, könyvtáros. 1935-től az OSZK munkatársa, 1946-tól magántanár a bp.-i egyetemen. 1949–57 között az OSZK főig.-ja, a hazai egyetemi könyvtárosképzés megszervezője.

⁹⁸ Vö. 1935. 08. 20.

⁹⁹ Valószínűleg a Cobden Szövetség szemináriumáról van szó. (Vö. 1934. 02. 02.)

¹⁰⁰ BM a *Száz könyv* sorozat keretében, 19.40-től 20.10-ig „beszélt” (a műsorújság szóhasználatával) Lord *Tennysonról*, az angol költőről a Budapest II. hullámon.

¹⁰¹ Valószínűleg Vágvölgyi János édesanyja (Valázsek Mancsi). Miután apja szóban kitagadta, egy TS-hoz írott levelében a Valázsek nevet használta. (L. OSZK Kt. Fond III/1827/II/183.)

- Berényi Pistával¹⁰² motoros csónakkal
 Táti szigetig, utána Ferieknél, nálunk Katona G.
 9 d.e. városban, vill. Műveknél
 d.u. Rédey, Einczinger
 Baba és Berényi Pista. Kész
 a boltiv freskó¹⁰³.
 ⊙[↔]
 10 d.e. Ferdi
 [gyí]
 12 Jan ⊙.
 15 Reggel érkeztek Sárköziék,
 Halász, Szerb Antal, itt
 ebédelték¹⁰⁴, Tivadar ís.
 16 <d.e. tennisz. Ildikónak>
 <játékot vettem.>
 d.u. tennisz Gáborral.
 17 d.e. tennisz, Ild. nak játékot vettem.
 d.u. Feri, Baba Kató
 gratulálni.
 18 d.u. Rédey és Hámos
 György¹⁰⁵.

¹⁰² BERÉNYI István, ismeretlen, valószínűleg. Berényi Zsigmond orvos fia.

¹⁰³ Einczinger Ferenc festette freskóról van szó, mely ma is látható az esztergomi Babits-házban.

¹⁰⁴ Sárközi György aug. 9-én kelt levelében jelentkezik be BM-ékhoz, de a strandon ebédelték volna e levél szerint, s aztán jöttek volna csak fel a hegyi lakba. (Idézi: SIPOS 1999 II:558.)

¹⁰⁵ HÁMOS György (1910–1976), író, újságíró, forgatókönyvíró, kritikus. 1932-től a Pester Lloyd tárcaírója, 1934–44-ig az Új Idők munkatársa, 1945–51-ben a Budapesti Rendőrfőkapitányságon osztályvezető. 1958-tól a Filmvilág szerkesztője. 1964-től az Élet és Irodalom televízió-kritikusa, e műfaj egyik hazai megteremtője. Napilapokban, irodalmi lapokban és

- 19 d.e. tennisz
Délben Mohácsi, itt ebédelt.
- 20 Reggel érkeztek Gellérték
s itt ebédelt Tivadar is.
- 21 Reggel óta esik.
d.u. 4 kor M. Pestre utazott
M. rádió¹⁰⁶ Baschnál vacsorázott.
- 22 Reggel M megérkezett.
d.ú. esett.
- 23 ×[↔]
d.e. Babával tennisz, utána
Fürdő M. és Ild. val.
Este Simonffy M. rádióban szavalt¹⁰⁷.
- 24 <délben> |:d.u.4:| Edith elé vonathoz
M. vesekő.¹⁰⁸
Edith Mic és Tiv. itt uzsonnáztak.
Hexeschussom[!] |:van:| [↔]
- 25 M fekszik.
én Ildikóval fürdőben
Edithekkal, E. M és Tiv. d.u.
nálunk

a rádióban publikált szatirikus krokijai, jegyzetei széles körben népszerűek voltak. Kossuth-díjas (1951).

¹⁰⁶ BM Tosztoj *Háború és béke* c. művéről beszélt a *Száz könyv* sorozatban 20.20–20.50-ig a Budapest II. hullámon. Halász Gyula lektor levele szerint az előadás „szokásos terjedelmű, 15 perces” volt. (OSZK Kt. FondIII/1849/24)

¹⁰⁷ A Rádió Ujság programja szerint egy nappal korábban, 22-én közvetítették Simonffy Margot előadástétjét, 21.20-tól 21.45-ig.

¹⁰⁸ Szállási Árpád szerint „érthetetlen és megmagyarázhatatlan”, hogy „Európa egyik elismerten legjobb vesesebésze: Illyés Géza professzor” nem látta BM-t. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:140.)

- 26 <délben Basch Ilona>
Edíth Rádió¹⁰⁹
- 27 Révész Margit és Bipsi
reggel jöttek, itt ebéd[>]eltek.
Micul [r>]Rádió¹¹⁰.
- 28 <Ilona> d.e. strandon
Tivadarékkal
délben jött Basch Ilona
estig
- 29 Egész nap esett.
- 30 d.e. fürdőben Tivadarékkal
délben vizit Marosiné nál.
- 31 d.e. fürdőben Rédeyékkel.
d.u. Edith, Mic és Tiv.

Szeptember

- 1 Hegedűs. <Fenyő> itt ebédelt.
d.e. fürdőben Edíthékkal
d u. Edithék nálunk
- 2 Rédeyék reggel hazautaz-
tak.
d.e. tenniszeztem Gáborral
Este Hausenauer és Jani
- 3 d.e. tennisz
d.u. Jani
este Eínczinger
- 4 Influenzás vagyok.

¹⁰⁹ Hoffmann Edith *A Szépművészeti Múzeum rézmetszetei* c. tartott előadást 17.05-től 17.30-ig.

¹¹⁰ Rédey Mária (Rédey Tivadarné) *Jászai Mari lelke* c. előadása volt hallható a II. hullámon 19.40–20.20-ig.

- 5 d.e. [In>]Einc[z]ingéréknél.
 6 Rossz idő van, hüléssel
 fekszem.
 7 Rémes idő.
 Ildikónak kinőtt felső metsző |:foga:|
 8 Hideg szeles nap, ronda.
 d.u. Einc|:z:|inger Feri, Sán-
 dor, Györgyi, Kató, Baba
 {Berenyi Pista.}
 kiesett felső metsző |:fogam.:| [↔]
 9 d.e. tenniszeztem Gáborral
 Erzsike már iskolába jár,
 itt ebédelt.
 10 M. rádió¹¹¹.
 16 d.u. 4 kor elutaztunk
 Esztergomból, vasutnál
 {Baba és Erzsike}
 17 d.u. Gellért. Én Ildi-
 kóval Rádiót vettem.
 18 ×[↔]
 <J. ebéde>
 19 d.e. Zsidókórházban M-lyal
 (gége vizsgálat, Röntgen)¹¹²

¹¹¹ BM 19.45–20.05 között beszélt *Flaubert-ről* a *Száz könyv* sorozatban a Budapest II. hullámon. A Magyar Rádió BM-nak írt 1935. aug. 22-i levele szerint *Turgenyev: Egy vadász iratai* c. előadását tűzték műsorra ekkorra, majd BM kérésére szept. 3-i levelükben módosították a műsort a föntire. (Vö. OSZK Kt. FondIII/1849/25, 26)

¹¹² „Babits hangos, nehéz lélegzésére már 1934 végén felfigyelt környezete. Asztmatikus jellegű légzése különösen akkor volt feltűnő, ha a rádióban adott elő. – Vö. 1935. 01. 02. – (1934 decemberétől 1936 áprilisáig húsz előadást tartott a világirodalomról a *Száz könyv* sorozatban.)” (TÖRÖK 2000:228.)

- Évi.
[↯]
- 20 Ebédlőt festették. M. és I. d.e. állatkertben
d.u. Schillnél M. és Ild. |:val.:|
[↱]
- 21 I. {Évivel iskolában}
Gellért.
d.u. I. és M. lyal |:Baschnál:|
M. nagyon köhög, pulzusa rossz
- 22 Jani
Schöpflin
- 23 Várkonyinál
Annie[höz>]nál
Jani
- 24 d.e. bankban M-lyal.
kalapot vettem. Jani
anyus? Edithéknél Halással
- 25 <d.e. bankban> Jani
Gida¹¹³.
Elek A.
<Rédéyekhez[!]> anyus Moziban.
- 26 M utlevélért. | Hunyadi[!]¹¹⁴ |:Kláriék:|
Jani
Szabó Lőrin[c]ék[hez>]nél

¹¹³ Ismeretlen.

¹¹⁴ Valószínűleg HUNYADY Sándor (1890–1942), dráma- és regényíró, újságíró, Bródy Sándor és Hunyady Margit színésznő fia. Az 1920-as évek elején szülővárosában, Kolozsváron újságíró, 1930-ban tér vissza Bp.-re, ahol színházi sikereket ér el, munkatársa lesz a Magyarországnak és a Film Színház Irodalomnak.

27 Jani reggel állásba ment Budakeszire.

M. utlevélért.¹¹⁵

Este Illyés Gyuszi

28 Basch

29 d.e. Gellért

M. rádió¹¹⁶

30 <L. ½4> Erzsike Esztergo|:mból|

d.u. Buday Lacinál

Október

1 d.u. Gellért

2 d.u. [5>]6 kor Tanay Magd|:a:|¹¹⁷

anyus.

3 <Lacihoz> M. és I. vel

Fábiánnál bevásárolni.

(I. pullover, kötények, nekem dzsenper[!]¹¹⁸ stb

4 M moziban. én I val b|:evásárolni|

Este Kosztolányi és Komjáthy |:Ali:|

¹¹⁵ BM-ék a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság meghívására készültek hosszabb erdélyi „argonauta-útra”, de útjukat a román hatóságok megghiúsították. (Vö. SIPOS 1999 II:564–565., 572–578., 586–587.)

¹¹⁶ BM 17.40–18.05 között beszélt Baudelaire kötetéről, *A romlás virágairól* a *Száz könyv* sorozatban a Budapest II. hullámon.

¹¹⁷ TANAY Magda magyartanár a Sziget utcai Általános Iskolában, „kiváló pedagógus” címmel tüntették ki. A női szociális munka és népművelés területén fejtett ki szakírói tevékenységet. Levelezésben állt Szerb Antallal, aki leginkább Párizsból és Londonból írt hozzá üdvözlőlapokat.

¹¹⁸ Dzsömper [az angol *jumper* szóból], bő, laza (bebújós) női blúz.

- 5 Edíth[ez>]nél, M. értem jött.
d.e. Abcnál.
- 7 Lánchid kávéház d.u.}
Farkas Z. Schöpflin, Földi, Szerb, Halász
Gyergyai, Joó T. |:Fenyő L.:|
Hevesi, Elek A.
Nagy L. Szép Ernő
- 8 {d.e. Annie és M. Radónál.}
<Rédeyék> <Várkonyi>, Schill|:nél:|
|:d.u.:| <Engel>
M. lyal kávéházban.
- 9 d.e. Radónál. Fekete ruhát, k[á>]abátot |:vettem:|
anyus
este Hegedűs
Basch
- 10 d.u. Györgyiék, én
Schillnél.
este Gellért.
- 11 4 órakor
Móricz Virág
<Gellért>
- 12 d.e. városban voltam. (Radó, fürdő)
d.u. anyush[oz>]nál
I. val és M. lyal.
- 13 ×[↔]
d.u. M. I. és Bözsivel
állat kertben.
- 14 Lánchid kávéház.
- 15 Rédeyék<hez> Szabó L.
- 16 anyus

- 19 Moziban¹¹⁹ 3 an, Édes Mosto|:ha:|¹²⁰
d.u. Ild. kalapot |:vettünk:|
⊙[↩]
- 20 d.u. Ildikóval Walkó
Lórándéknál.¹²¹
- 21 Jani Esztergomból.
M kávéházban.
Én Ildikóval városban
vásárolni.
mosás.
- 22 d.e. 11 kor M. és I vel Fe-
nyőéknél és Krisztina temp-
lomban Mariot¹²² kereszteltük.
- 23 <Anyus>
- 24 Vas István és Fejtő Ferenc.¹²³
- 25 <Utazás> d.u. M. Iyal és Ildikóval
Tónikánál Árpádlig|:eten:|
- 27 <Erdélyi előadás>
Janí könyves polcot csinált |:nekem.:|
Hárman Bernát Auréléknél.
- 28 ajtómra függönyt varrtam

¹¹⁹ Az Uránia és a Décsi mozikban mutatták be a „leghangulatosabb magyar filmet” október 25-én. [Mozivilág 1935/35, 38–39., 42–43. sz.]

¹²⁰ Az *Édes mostoha* c. film forgatókönyvét Lakner Arthur írta, rendezte Balogh Béla, a főbb szerepeket Páger Antal, Tasnádi Fekete Mária, Vaszary Piri, Pécsi Gizi, Gózon Gyula és Erdélyi Mici játszották.

¹²¹ WALKÓ Lóránd kincstári főtanácsos, a Magyar Leszámloló és Pénzváltóbank Rt. (Bp.) igazgatója. (Vö. 1935. 05. 19.)

¹²² FENYŐ Márió Dénes (1935–), történész, író, műfordító. Fenyő Miksa legifjabb fia, második feleségétől, Fenyő *Seyringer* Máriától.

¹²³ FEJTŐ Ferenc (1909–2008) francia-magyar író, történész, kritikus, publicista. A Szép Szó c. folyóirat egyik alapítója, József Attila baráti köréhez tartozott. 1938-ban Párizsban telepedett le, haláláig ott élt.

- 29 Anyus és Ferike.
[⇩]
30 Este Rédeyék és Bernát
Aurélék
[⇧]
31 d.e. Míhállyal temetőben.

November

- 1 d.u. Gell[r>]é|:r:|t és Elek Artúr
Üvegfestésű lámpaernyőt befejeztem.
2 I. köhög.
3 d.e. Bernáth kiállításon.¹²⁴
4 <Walkóné> kávéházban
(Nagy E. Turócy, Komjáthy
Halász, Gellért, Schöpflin, Farkas Z.)
5 Jani elment.
Illyés
6 Anyus.
7 ×[⇐]
8 Valkóék, Szalayék¹²⁵
és Ferike uzsonnán.
9 (Odaadtam a lámpaernyőt.)
M. és I. vel Buday
Laciéknál.

¹²⁴ Nincs adat.

¹²⁵ Talán SZALAY László (1879–1944) író. *A puszta balladája* c. kötetéről jelent meg bírálat a Nyugatban (1930).

- 10 Fülelem, torkom fáj.
Bergner-filmet¹²⁶ néztünk
Mihállyal.
- 11 M. kávéházban (Gellért,
Nagy E. Nagy L. Márai,
Elek A. Földi)
- 12 fekszem Schöpflin A.
Rédeyéknél este (Halász
Varjas)
- 13 Hegedűs L.
6 kor. M. Rádiónak¹²⁷.
- 14 Schöpflin Gyuszi.
M. lyal este moziban
- 16 d.u. kávéházban M-lyal
(Gellért, Schöpflin, Földi,
Illyés,) Illyés nálunk ebédelt.
- 17 d.e. Kósa Györgyék és Gl[á]tz R.
- 18 kávéházban (Gellért,
Schöpflin, Tersánszky Nagy L.
Halász, Szerb, Komjáthy
este anyusnál.
- 19 Domokosné és Margit
uzsonnán.
- 20 <Baschékhöz>

¹²⁶ Valószínűleg a *Nagy Katalin, a cárnő* (*Catherine the Great*) c. filmről van szó: fekete-fehér, feliratos, angol filmdráma, melyet Lengyel Menyhért és Biró Lajos mint írók és a magyar származású Paul Czinner mint rendező jegyeznek. Az 1934-ben gyártott, 100 perces film főszereplői Douglas Fairbanks Jr. és Elisabeth Bergner voltak.

¹²⁷ BM a Budapest I. hullámon 18.50-től 19.05-ig, a *Száz könyv* sorozatban, beszélt *Byron Don Juanjáról*.

- 21 Béke egy[>]esületben M. lyal, este M.
 {vesekőrohama
 és aritmiás pulzusa |:van.:|}
- 22 Influenzám van.
 <Simonffy>
- 23 Tónika gyerekeivel
 ebéden
- 24 Hegedűs, Szilasi V.
- 25 anyus.
- 26 Rédeyék<hez>
- 27 M. influenzás |:(én és):|
 <Baschékhöz ½8>
- 28 d.e. bevásároltam
- 29 Este Gellért.
- 30 Székes fehérvár.
 délben utaztunk
 6 kor előadás¹²⁸. (Vörösmart|h:y[!]¹²⁹

December

- 1 D.e. muzeum, Nevelősnénél ebéd
 2 órakor elutaztunk.

¹²⁸ A Vörösmarty Társaság és a Vörösmarty Kör szombaton este 6 órakor irodalmi estét rendezett a következő műsorral: Sötéth Balázs Vörösmarty *Liszt Ferenc*hez c. versét szavalta; BM *Mai irodalmunk problémáiról* tartott előadást. Aztán TS verseiből adott elő, majd Lányi Viktor zenei átirataiban *Haj, szájszem* címmel Vörösmarty-műdalok következtek Csillag Lajos előadásában, Szemere Gyula kíséretével. Az estét BM fellépése zárta, aki saját verseiből adott elő. (Vö. Székesfehérvári Friss Újság, 1935. nov. 30.)

¹²⁹ Az irodalmi estét tematikusan Vörösmarty Mihály műveinek előadása határozta meg. L. ugyanehhez a naphoz írt korábbi jegyzetet!

- |:d.u.:| Gellért Gyergyai Illés ([P>]Novellapályázati
{döntés})¹³⁰
- 2 ×[↔]
|:6 kor.:| Baumgarten ülés¹³¹
d.u Szilasi Vili, Schöpflin
- 3 <d.e. Tamás¹³² film.>
<anyus.>
- 4 d.e. Gellért
M. Rádió¹³³ 6 órakor
Anyús
- 5 d.e. Tamás I. ½11 kor
Benedek M. hoz
mikulás
- 6 iszonyú hőesés.
d.u. Kohn cégnél¹³⁴. M.

¹³⁰ 1935. dec. 1-jén az öttagú bírálóbizottság (Gellért Oszkár, Gyergyai Albert, Illés Endre, BM és TS) a júniusban meghirdetett pályázatra beérkezett 318 pályamű közül négynek 150–150 pengős díjat, további négynek 100–100 pengős díjat ítélt oda. Az előkelőbb csoportba került Hollós Lajos *A textofil-gyár*, Gelléri Andor Endre *Ukránok kivégzése*, Keszi Imre *Faőrző* és Kádár Erzsébet *Reggeltől estig* c. novellája. A négy 100 pengős díjazott között volt Móricz Virág *Bukaresti éjszaka* c. pályaművével.

¹³¹ Ekkor ült össze a testület először megállapítandó a leendő díjazottak és jutalmazottak névsorát, amit dec. 16-án (I. ott) a kurátorok határozatként terjesztettek a tanácsadó testület elé. Basch Lóránt feljegyzése szerint ezen Kosztolányi is részt vett. (TÉGLÁS 2003 II:575.)

¹³² TAMÁS István, filmrendező. Burleszktfilmeket rendezett, Kosztolányit és Karinthyt is filmre vitte. Valószínűleg ő forgatott BM-ékről is filmet, mely elveszhetett.

¹³³ BM félórás műsorban, 18 órai kezdettel verseiből adott elő a Budapest I. hullámon. A 90 pengős honoráriumot, mely tartalmazta a szerzői jogdíjat is, Hlatky Endre műsorigazgató a Színpadi Szerzők engedélyével közvetlenül, nyugtával egyenlítette ki.

¹³⁴ „[...] a 30-as évek közepén már intenzíven folyt a lemezzvágás. [...]

gramofonfelvétel
 <Anyus.> <Basch?>

Ascher[↔]

7 <Edith szül. nap.>

d.u. Ascher.

Baschék[höz>]nál vacs[ó>]orán

M-lyal.

<Ascher>[↔]

8 d.e. Gellért

d.u. M. és I vel Szentivánéji

álom filmnél¹³⁵.

Edith rádióelőadása¹³⁶ (Gramofonra vétettem.)

Molnár Tibor hangrestaurátor 1928, esetleg 1930-ra dátumozza az első kísérleteket, amelyeket Janicza György végzett. Volt, aki a családtagok hangját, volt, aki – szerencsénkre – rádiószereplését akarta megörökíteni. Makkai István, később Dékány Endre (Zágon Iván műegyetemi évfolyamtársa), Gottlieb Ervin [...] készített sok ilyen felvételt. Később már műszakilag is jobban felszerelt stúdiók dolgoztak. Ilyen volt többek közt az „Echo”, a „Savan laboratórium”, vagy amelyik a budapesti József körúton a legtovább tartotta magát [...]” (CSÁNYI Attila: *Magyar jazztörténeti magánfelvételek különböző hanghordozókon és újabb diszkográfiai adatok*, 1999. szept. 1. = *Jazzkutató CD-ROM 3*, 1999. szeptember) Ez utóbbi volt Kohn gramofonos kereskedése, mely „Saját hangja, vigye haza!” szlogen-nel hirdette a házi célú gramofonlemez-készítést. TS többször készítettett lemezfelvételt BM hangjáról is. (L. még 1935. 12. 08., 1935. 12. 10., 1935. 12. 22., 1935. 12. 27. és 1935. 12. 31.)

¹³⁵ A Warner Bros filmjének európai bemutatóját november 5-én tartották meg a bécsi Schweden Kinóban. Shakespeare vígjátékát filmre adaptálta Reinhardt és W. Dieterle, zenéjét szerezte E. W. Korngold (Mendelssohn 1826-ban írt, a Shakespeare-mű ihlette nyitányát is felhasználta), fordította Kosztolányi Dezső. A Radius és a Casino mozik játszották Budapesten.

¹³⁶ Hoffmann Edith *Tintoretto* c. előadása 20.15-től 20.40-ig volt hallható a Budapest II. hullámon.

- 9 | :kávéház, :| M. Gellért, Schöpflin, Karint[h]y
Harsányi Zs¹³⁷. Halász, Joó, Hevesi
Nagy L.
Schöpflin
- 10 Rédeyék[hez>]nél. (gramofon {lemezekkel})
¹/₃ kor Ujpestiek
<d.e.> Eínczinger Feri ebéden.
- 11 3 kor Ortutay, 12 kor An-
nieval [V>]Florisnál¹³⁸.
Anyus, Pubi
<Basch>
- 12 este Nagy Zoltán
- 14 délben Basch
este Schöpflinékhöz
- 15 d.e. Bas[c]h, Schöpflin¹³⁹
Vajda J. Kósa <est> |:Babits:| est¹⁴⁰

¹³⁷ HARSÁNYI Zsolt (1887–1943), író, újságíró, műfordító. A magyar PEN Klub főtítkára. 1910-ben alapítója a Színházi Hét (később: Színházi Élet) c. lapnak. Az Új Idők, a Budapesti Hírlap, a Pesti Hírlap munkatársa. Számos életrajzi regényt írt, többek között Petőfiről, Madáchról, Mátyás királyról.

¹³⁸ Talán szórakozóhely, kávéház vagy üzletház volt.

¹³⁹ A Baumgarten-kurátorok és a testületi elnök az ügyben kívántak dönteni, hogy adhatnak-e József Attilának és Weöres Sándornak évdíjat vagy csak jutalomban részesíthetik őket. Ennek előzménye József Attila egy augusztusi versének novemberi megjelenése volt (*Én nem tudtam*, Reggel, 1935. nov. 25.), s a megjelent ajánlás („Babits Mihálynak hódolattal”), mely BM szerint rossz fényt vetett volna rá, amennyiben József Attila tényleg megkapta volna az évdíjat. Schöpflin is, utóbb Rédey is megerősítették BM-t korábbi döntésében. Basch esti levelében még 2000 pengős évdíjat mint kompromisszumos megoldást ajánlott, de akkor már BM nem volt hajlandó változtatni a szokásos kiosztási renden. (TÉGLÁS 2003 II:575–577., 580.)

¹⁴⁰ A Vajda János Társaság este 8 órai kezdettel BM-estet rendezett

- Ildikóval
 Katona Gábor 8 kor
 16 <Virág telef.>
 Gellért 3 kor, kávéház
 6 kor Baumgarten¹⁴¹
 17 <d.e. 10 kor Virág>
 I. és M-lyal Corvin [b>]Áru|:házban:|
 Baschék <k>
 18 anyus.
 ©[↔]
 19 d.e. M. és Sárközinével
 Liebner¹⁴² Ildikó kará-
 csonyi vásárlás.

a Zeneakadémián. A műsort, melyben BM versei (*Laodameia*, *Paysages Intimes*, *Hóra énekek*) Kósa György megzenésítésében hangzottak el, Kárpáti Aurél vezette be. Közreműködtek Markó Eta, Medgyaszay Vilma, Kósa György és az Új Thália énekkara. BM verseiből olvasott.

¹⁴¹ A Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány tanácsadó testülete ülésezett, melyről jegyzőkönyv készült. Schöpflin elnökön és a kurátorokon kívül jelen volt Hegedüs Lóránt, Elek Artúr, Rédey Tivadar, Sík Sándor tagok. Kosztolányi Dezső, Heltai Jenő és Réti István nem tudtak megjelenni. BM felolvasta Kosztolányi levelét, melyet utóbb e jegyzőkönyvhöz csatoltak, mely évdíjra Schöpflin Aladárt ajánlja. A kurátorok is ekképpen határoztak, megalapozottnak tartva az alapító oklevél 24. §-ának utolsó bekezdésében olvasható indoklást, amely szerint testületi tag is részesülhet díjazásban. Schöpflin bejelenti, hogy e határozat miatt lemond elnöki tisztéről, melynek ellátására az újonnan megválasztott Hegedüs Lórántot kéri fel. Végül BM ismertette a kurátorok évdíjmegállapító határozatát, mely ellen az alapító oklevél 28. §-a értelmében semmilyen észrevétel nem volt tehető. E szerint 3000 pengős évdíjra jogosult Illyés, Kassák, Ortutay, Cs. Szabó és Weöres, 1000 pengős jutalomra Fodor József, József Attila, Praháts Margit és Vas István. (TÉGLÁS 2003 II:574–575.)

¹⁴² LIEBNER Zsigmond gyermekjáték-áruháza, vagy „Liebner bácsi játékboltja”; a „Babatündérhez” címzett boltot (Bp., V. Szt. István tér 4.)

- 20 d.e. Komj. Ali
I. előadás az ísko|:lában.:|
<Baschék>
- 21 I. Kárpátiéknál.
M rádió¹⁴³ Pascal¹⁴⁴.
Rédeyék[he>]nél.
- 22 d.e. Kohn gramofonfelvétel
Ildikóról és rólam.
<Edithék,> B. Laci
- 23 M. kávéházban
d.e. Évivel és I. val kará-
csonyfát vettünk.
- 24 d.e. I. korcsolyázott.
d.u. f[o>]élórara Rédeyék.
- 25 anyus ebéden.
M. és I-vel templomban.
- 26 Este Pubi
- 27 ×[↔]
d.u. Edith és Tivadar kis
gramofonlemezeiket hozták.
d.u. Gellért.

Liebner Zsigmond játékkereskedő 1871-ben alapította, a családi vállalkozásban fia, LIEBNER József követte. Nagy, képes árjegyzéket adott ki évente, rengeteg újdonság volt kapható nála. A játékküzlet mindkét világháborút átvészelte, az 1944-es ostrom alatt kiégett, végül az 1949-es államosítás jelentette a régi családi cég végét.

¹⁴³ 18.35–18.50 között BM a II. hullámon, a *Száz könyv* sorozatban adott elő *Pascal: Gondolatok* címmel.

¹⁴⁴ Blaise PASCAL (1623–1662), francia matematikus, fizikus, vallásfilozófus. A nyomás mértékegysége az ő munkásságának tiszteletére lett pascal. Ő alkotta meg az első mechanikus számológépet. Legmeghatározóbb munkájában, a *Pensées*-ben (*Gondolatok*) a modern egzisztencializmus előfutárának mutatkozik.

- 28 d.u. Békássyné
később Árvay János¹⁴⁵ Székesfehérvárról:|
- 29 L[op>]eopoldéknál ebéden.
d.u. Basch és B. Laci
- 30 Dauerwellét csináltattam
M-lyal Lánchidban
Gellért, Schöpflin, Cs. Szabó, Nagy L.
Mohácsi, Farkas Z. H[e]vesi A.
- 31 d.u. Edithnek lemezt
csináltattam. Szilvesztert Mi-
hállyal náluk töltöttük (|:Halász):|
nagyon jól.

1936 Január

- 2 anyus
- 3 Edithék

¹⁴⁵ Ismeretlen.

1936

Január

- 2 1 kor Ilona. Nagymosás.
d.u. Anyus. Moziban¹ |:(Uj földesúr².):|
- 3 ½12 kor Klára
d.u. Eínczinger Baba, Erzsike
Varjas, Hevesí A.
este Rédeyék, Halász, Tolnai, Ortutay
- 4 M. vesekő rohama volt éjjel
d.e. Sárköziné gyerekeivel
este Gellért
- 5 Ferike nálunk
anyushoz. Rédeyék, Schöpflinék
Gellértékhez (Kosztolányiék)
- 6 d.e. Sárköziék[hez>]nél.
este 38° lázam volt furunkulustól.
- 7 <Várkonyihoz> feküdtem
- 8 Várkonyinál Gellérttel és M.
Kisfaludy ülés³ Rédeyékkel

¹ Több fővárosi mozi is műsorára tűzte a filmet, legvalószínűbb, hogy a budai Atrium Filmszínház előadására mentek a Margit krt. 55. alá.

² A Gaál Béla rendezte Jókai-filmadaptáció, mely négy hét alatt, január 8-án elérte a 250-es vetítési jubileumot, híres színészek sorát foglalkoztatta: Csontos, Somlay, Jávör, Rózsahegyi, Egry, Uray, Gordon, Lázár, Peéry, Mály, Maklár a névsor.

³ A Kisfaludy Társaság januári ülése Bartók visszautasított Greguss-

- Rosenkrantznál⁴ (Rédeyék, Halász, Péter A.
M. Rádió {Dosztojevszki}⁵
10 Szunyo[h>]ghné⁶ és Molnár C.⁷
Kósáék 6 kor.
és Gachoték
11 Gellért
12 Bárdos esten⁸ M. és I-val.
13 d.e. 11 kor Ujiskolában⁹, I.
számtanóráján
½7 Kosztolányiék, Gellérték, Schöpflinék
14 Rédeyékhez.
15 anyus.
Éjjel rossz volt a szivemmel.

jutalmától volt hangos. A felolvasások után zárt ülésen rendelkeztek a február 16-i centenáriumi közgyűlésről.

⁴ Ismeretlen (vendéglátóhely Bp.-en?).

⁵ A Budapest II. hullámon 19.15-ös kezdettel, negyedórás műsorban (*Száz könyv*) BM ismertetését Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés* c. regényéről Szilassy Gyula olvasta fel. (OSZK Kt FondIII/1849/35)

⁶ Ismeretlen.

⁷ MOLNÁR C. Pál (1894–1981), festőművész, grafikus. 1918-tól Genfben, 1921–22-ben Párizsban élt. 1926–29-ben a Római Magyar Intézet ösztöndíjasa. Mo.-on először 1923-ban Bp.-en állított ki, 1934-ben gyűjteményes kiállítása volt az Ernst Múzeumban. 1933-ban és 1936-ban részt vett a varsói nemzetközi fametszet-kiállításon. Tagja volt a KÚT-nak. Illusztrálta többek között Kosztolányi Dezső és Szabó Lőrinc egy-egy kötetét.

⁸ A Cecilia-kórus fél 7 órai kezdettel rendezett hangversenyt a városmajori kultúrházban (Csaba u. 5.), melyen ősi noéleket és karácsonyi motettákat énekeltek Bárdos Lajos vezényletével.

⁹ Vö. 1934. 11. 05.

- 16 M. d.e. minisz|:teriumban¹⁰.:|
d.u. Schillnél M. lyal, sziv[é>]emet
vizsgálta.
- 17 este 11 kor szívtam |:az utolsó cigarettát.:|
d.u. Schöpflin Basch
<Valihoz> **hárman**[<M] kávéházban [I>]Yb[y>]I E. |:nél:|
- 18 d.e. temetőben: M. én |:Basch, Illyés, Schöpflin Ortutay,
Wöeres[!], Cs. Szabó)
6 kor |:Baumgarten:| kihirdetés¹¹

¹⁰ A Kultuszminisztériumba rendelték BM-t és Bascht, mivel Kassák Lajos Baumgarten-évdíja ellen vétót emelt a kuratórium döntései feletti felügyeleti joggal rendelkező kormány szerv, név szerint Hóman Bálint miniszter. Kassák ellen ugyanis izgatás vádjával bírósági eljárás folyt az *Egy ember élete* c. életrajzi regényének nyolcadik könyvében tematizált tanácsköztársasági időszak beállítása miatt. Mivel jogerős ítélet nem született addig (csak január végén mentették fel Kassákot), BM tiltakozott, de mindhiába. Kassák helyébe így Kárpáti Aurél került (Kassákot három részletben folyósított, egyenként 1000 pengős segéllyel kompenzálta az alapítvány), Vas István pedig kihirdetés nélkül kaphatta csak meg a jutalmat. A Népszava a döntést értékelő cikkében kultúrfasizmust emlegetett. Kéthly Anna szociáldemokrata politikus a magyar országgyűlésben jan. 22-én interpellációra jelentkezett Kassák ügyében (az alapítványi felügyeleti hatóság szerepvállalása tárgyában) a kultuszminiszterhez, de Basch nyomására és anyagi kárpótlás ígérete mellett Kassák közbenjárt a pártnál, így attól elálltak. (TÉGLÁS 2003 II:579–580., III:20–23., 36–37., 47–48., 52–59.) Vö. 1935. 12. 16.

¹¹ BM az ünnepi beszédben hangsúlyozta: „Ez a névsor talán nem teljes, nem foglal magában minden arra érdemes nevet; mégis az idei döntésben éppúgy, mint az eddigieken az alapítvány szabad autonómiája érvényesült, melyet csupán a saját törvénykönyvében, alapítólevelében megállapított szabványok korlátoztak. Minden név azonban, melyet névsorunk tartalmaz, kétségtelenül tehetséges író neve [...]” Schöpflin Aladár 4000 pengős, Illyés Gyula, Weöres Sándor, Kárpáti Aurél, Cs. Szabó László és Ortutay Gyula 3000–3000 pengős éves díjban; Fodor József, József Attila és Prahács Margit 1000–1000 pengős jutalomban részesültek. Fodor Józsefet sértette, hogy harmadrangú költővé minősítette őt a jutalom, s azt nem vette át; József Attila megjelent a foga-

Vacsora Vadászkürtben¹² jelenvoltak
 mi ketten, Loránt, Ilona
 Sik Sándor¹³, Cs. Szabóék, Illyések, Kárpátiék[!]
 Schopflin, Rédey, Ortutay, Prahács¹⁴, József A.¹⁵

dáson is, Vágó Márta szerint anyagi helyzete miatt nem tehette meg, hogy visszautasítsa a pénzjutalmat. (L. TÉGLÁS 2003 II:577, III:7–10., 29.)

¹² Vadászkürt szálloda étterme, Bp. V. Türr István u. 5. Az Erdélyből bevándorolt Kovásznai Kovács Mózes 1815-ben építtette Pollack Mihály tervei alapján a Vadászkürt vendégfogadót. A kapu fölé kis vadászkürtöt függesztettek. 1928-as felújításáig hatvan szobával, kávéházzal, étteremmel, sörházzal és borházzal várta szállóvendégeit, a hírességek közül Vörösmartyt, Johann Strausst, Wesselényi Miklóst, Jósika Miklóst, Kemény Zsigmondot, Petőfi Sándort látta vendégül. A szálló átvészelte az első világháborút és az azt követő inflációs időket, de a teljes rekonstrukció elkerülhetetlenné vált. 1928-ban 600 ezer pengő költséggel modernizálták ifj. Kommer Ferenc vezetése alatt. A százhusz szobájában hideg és meleg folyóvízzel, központi fűtéssel és telefonnal felszerelt szálló hatalmas udvarán kialakított gyönyörű pálmakert délután 5–7-ig és este 10–12-ig élő zenés táncteremként funkcionált. A vacsoránál Radics Jóska hírneves cigányprímás muzsikált. 1932-ben, Kommer halála után bezárt a szálló, a csődeljárás után 1934-ben a Kammer-örökösök vették át kezelését. 1945 előtt Jármay Zoltán, Kammer Ernő unokája sok üldözöttet mentett meg falai között. A Vadászkürt sorsa a második világháború végén pecsételődött meg: Az ostrom alatt telitalálatot kapott, és annyira kiégett, hogy le kellett bontani az akkor 135 éve álló épületet.

¹³ SIK Sándor (1889–1963) költő, egyházi író, műfordító, esztéta, középiskolai tanár. 1912-től egyik alapítója a magyar cserkészmozgalomnak, 1929–1945 között a szegedi egyetem tanára, 1946-tól a Vigília főszerkesztője. A piarista rend tagja, 1947-től magyarországi tartományfőnöke. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának, elsősorban Radnóti Miklósnak szellemi támogatója. 1943-ban ő keresztelte meg Radnóti Miklóst a Szent István-bazilikában. Kossuth-díjas (1948).

¹⁴ PRAHÁCS Margit (1893–1974) zenetörténész, zeneesztéta, zongoratanár, pszichológus. 1928-tól a Zeneakadémia könyvtárának vezetője. 1937–51 között a pesti egyetemen a zeneesztétika magántanára. A 30-as, 40-es években a Napkelet és a Magyar Szemle munkatársa. 1936-ban Baumgarten-jutalomban részesült. Bartók-bibliográfiát szerkesztett 1949-ben.

¹⁵ Basch szavai szerint „József Attila eljött ünnepélyünkre és a Vadászkürtbe

- 19 d.u. moziban¹⁶ (Hiuság vására első
színes film¹⁷.
Laci és Gellért.
- 20 I. Évi moziban.
M. kávéházban,
Gellért.
- 21 d.u. moziban¹⁸ Elnökkisasszony¹⁹
Este Buday Lací, később Valínál [:M-lyal.:]
<¹/₂7 kor moziban Elnökkisasszony>
- 22 Migrénem volt estíg.
[gyí].
- 23 ×[↔]
Gellért, anyus
moziban²⁰ (Bulla Elma²¹

is, ezúttal szűk körben (kerek asztal körül) tartott vacsoránkra. (Török Sophie jegyzeteiben megtalálható a jelen voltak névsora.) Ott ült közöttünk, részt vett a társalgásban, kedvesen, fanyarul, sértődöttség jele nélkül.” (Idézi: TÉGLÁS 2003 II:577.)

¹⁶ A Radius Filmszínház (Nagymező u. 22–24.) prolongálva vetítette a *Hiuság vására* c. filmadaptációt, Mamoulían és Miriam Hopkins filmjét.

¹⁷ A Technicolor vállalat 1930-ra dolgozta ki a három alapszín, illetve a keverésükkel létrehozott többi színnel készíthető filmek gyártási lehetőségét. Walt Disney fejlesztette ki az eljárást. A *Hiuság vására* c. film 1935-ben készült, de a színes film valódi premierjére 1937-ben került sor Disney *Hófehérke és a hét törpe* c. klasszikusának bemutatójával. Thackeray regényének 1935-ös amerikai adaptációját (*Becky Sharp*) Rouben Mamoulían rendezte, főszereplői Miriam Hopkins és Frances Dee voltak.

¹⁸ Az *Elnökkisasszonyt* több fővárosi mozi is vetítette.

¹⁹ Békeffi István és Vitéz Miklós forgatókönyve alapján Marton Endre rendezte a fekete-fehér, 84 perces vígjátékot. Jávör Pál, Gombaszögi Ella, Muráti Lili és Kabos Gyula vitték a főbb szerepeket.

²⁰ A Rádus Filmszínház mutatta be a *Szerelemmel vádollar* c. filmet, melynek főszereplői voltak Bulla Elma, Gustav Fröhlich és Halmay Tibor.

²¹ BULLA Elma (1913–1980) színésznő. 1934-ben szerződött a Belvárosi Színház, 1938-ban a Vígszínház. Kossuth-díjas (1956).

- 24 Rossz
- 25 Déltől titkos telefon
Schöpflin
- 26 <d.u. moziban, Hiuság vására első színes |:film:|²²
Laci és Gellért.> Ptoe²³ Simonffy
- 27 M. kávéházban (Illyés, Schöpflin, Gel[|>]-
lért, Nagy L. Hevesi, Elek A. Csuka Z
Este Gellért, Schöpflin, Basch (Zsolt B.²⁴ {cikk²⁵..})
- 28 Rédeyék. Cs. Szaboék, Szerb
Prahács.
- 29 anyus.
- 30 @[<=>]
- 31 5 kor Nini[hez>]nél, |:után[á>]a M-lyal:| moziban.
M. rádió (nem ő olvasott)²⁶

²² L. 1936. 01. 19.

²³ PTOE – Pénzügyi Tisztviselők Országos Egyesülete.

²⁴ ZSOLT Béla (1895–1949) költő, író, újságíró. 1925-től a Világ, a Magyar Hírlap és az Újság munkatársa, 1929–38 között A Toll szerkesztője. 1944-ben Svájcban bujkált, miután megszökött a nagyvárad gettóból. 1945-től a Magyar Radikális Párt vezetőjeként a Haladás c. hetilap főszerkesztője, 1947-ben egy képviselő. Ő adott teret az 1929-es Ady-reviziónak A Tollban.

²⁵ Komlós Aladár írt Zsolt Béla címmel recenziót (Szép Szó, 1936. I. 3., 275–280.); TS korábban 1932-ben írt könyvbemutatót a Nyugatba Zsolt regényéről.

²⁶ BM-nak Thackeray *Hiúság vására* c. művéről szóló ismertetését Somody Pál felolvasásában sugározta a rádió a Budapest II. hullámon a Száz könyv sorozatban, 19.35–19.50-ig. Hlatky műsorigazgató BM-nak írott 1935. dec. 28-i levele szerint az előadás témája *Byron Don Juanjáról* szóló volna eredetileg. (OSZK Kt. FondIII/1849/36)

Február

- 1 Gellért
Prahács 647–79²⁷
- 2 Buday Laci
- 3 d.u. M. kávéházban, 5 kor
Akadémián Bartók Béla Liszt
előadásán²⁸.
- 4 <Rédeyék>
d.u. M-lyal Radónál,
utána én Annienál.
- 5 anyus. Moziban²⁹ G[aá>]ál Fr. [:Kati):|
Szivemmel rosszul voltam, Förster
{doktor <12> 11 kor eljött.}
- 6 Feküdtem.
- 7 d.e. Basch Edit-
nél, I. és Évi értem jöttek.
(Bartók kézírata³⁰ megérkezett)
d.u. M. lyal Radónál, M.
{moziban. |:és Rózsavölgyitől³¹:| Bartók lemez.}

²⁷ Valószínűleg Prahács Margit telefonszáma.

²⁸ Az újságírók Liszt-díszhangversenyén, az Operaházban a Filharmóniai Társaság zenekarát Dohnányi Ernő vezényelte, a *Haláltánc* zongoraszólamát Bartók Béla játszotta. (TS bejegyzése téves, a koncert nem a Zeneakadémián volt!)

²⁹ A *Kati* c. Henry Koster rendezte német filmet, Gaál Franciskával és Hans Holttal a főszerepekben, több fővárosi mozi is vetítette.

³⁰ Nincs adat.

³¹ Rózsavölgyi Zeneműbolt (Bp. V., Szervita tér 5.) A Rózsavölgyi, Közép-Európa legnagyobb zeneműboltját 1850-ben Rózsavölgyi Gyula zeneszerző és muzsikusként és Grinzwil Norbert alapították. A Rózsavölgyi és Társa cég 1912-ben költözött a mai helyére, ahol rendszeresen szerveztek koncerteket (pl. Debussy szerzői estjét a zeneszerző közreműködésével; Dohnányi- és Bartók-zongoraesteket). 1961-ben tűzvész pusztította el az

- 8 Este Sárköziék. (Bözsí |:nővére):|
 9 d.e. hárman Gábor szobrásznál³², M. ül |:neki.:|
 d.u. Ptoe Babits estje³³.
 10 d.e. Sárközinével friss hóban
 sétálni. d.u. M. kávéház (Schöpf.
 Gellért, NagyL. Elek A. Tersánszky, <Hevesi> |:Révész:|
 {Este Díenes Vali és Gida}
 Bözsí |:nővére haza:| [↔]
 11 d.e. Mártával ródlizás. Hegedüs
 M. Kisfaludy-ban³⁴ (Schöpflin)
 Este Rédeyéknél (Bernáték, Ortutay
 {Halász, Varjas, Tolnai}
 12 M. moziban³⁵ (Raszkolnyiko[v>]w)³⁶
 Anyus.

árukészlet jelentős részét, köztük első kiadásokat, kéziratokat is. A Rózsa-
 völgyi Zeneműbolt 1994-ben a Lira és Lant Rt. tulajdonába került.

³² GÁBOR Mátyás szobrászművész. A portrészobrot a Petőfi Irodalmi
 Múzeum Művészeti Tára őrzi, TS fényképét pedig az OSZK Kézirattára
 FondIII/2256/36 jelzeten (FOTOTÉKA:389. tétel)

³³ Balogh Vilma előadóművész BM-verseket szavalt. Az ünnepi esten
 BM is megjelent.

³⁴ A Kisfaludy Társaság az MTA elnöki termében előzetes és tagválasz-
 tó közülést tartott, melyen Harsányi Lajost, Nadányi Zoltánt és Schöpflin
 Aladárt rendes tagnak választotta.

³⁵ A Radius Filmszínház prolongálva vetítte a *Bűn és bűnhődés* c. film-
 adaptációt. A Pierre Chenal rendezte 107 perces fekete-fehér francia Dosz-
 tojevszkij-adaptáció az eredeti mű címét viselte. A főszerepeket Harry Baur
 és Pierre Blanchar játszották.

³⁶ Raszkolnyikov a *Bűn és bűnhődés* főszereplője, hagyományosan a re-
 gényre az ő nevével is utalunk.

- 13 d.e. M. szobrásznál³⁷, én Évi és Ild.
várban sétálni.
d.u. Gellért.
- 14 d.e. M. szobrásznál³⁸, én Mártával
várban sétálni. Bözsi orvosnál
[Laci>]Este Laci (magánta|:nár):|
- 15 7 kor Simonffyékhoz
Rédeyékkel.
- 16 <M. Kísfaludy ebéd.>³⁹
<Bartók 5 kor Vigadó>⁴⁰
- 17 d.e. jegyekért Szép utcában⁴¹
Este [$\frac{1}{2}$ >] $\frac{1}{4}$ 7 kor Gyergyai, Barkerék
- 18 d.e. M lyal szobrásznál.⁴²
 $\frac{1}{2}$ 4 kor Klári és férje; Gellért.
8 kor Bartók Vigadó⁴³ {Praháccsal}
- 19 \times [\Leftarrow]
Anyus.

³⁷ L. 1936. 02. 09.

³⁸ L. 1936. 02. 09.

³⁹ A jubileumi ülés után a Kisfaludy Társaság vendégei és tagjai a Hungária Szálló márványtermében díszebédre gyűltek össze. A Gyulai-serlegbeszédet (pohárköszöntőt?) Voinovich Géza másodelnök mondotta Kisfaludy Károly emlékezetére.

⁴⁰ Valószínűleg a másnapi ünnepi koncert főpróbája volt ekkor.

⁴¹ A főváros Népművelési Bizottság hivatalában, IV., Szép u. 5. alatt.
(Vö. 1936. 02. 18.)

⁴² L. 1936. 02. 09.

⁴³ Liszt-díszhangversenyt rendezett a Pesti Vigadóban a főváros az Országos Liszt Ferenc Társasággal a Liszt-ösztöndíj javára. Bartók Béla Liszt *Haláltáncát* zongorázta. Az este 8 órakor kezdődő előadáson közreműködött többek között Szatmári Tibor, Heimlich Lajos, Hegyi Emánuel, Gessler György. (Vö. 1936. 02. 03.)

- 20 d.e. Mártával I. elé.
Prahács Margit[hoz>]nál, M. értem
<Vajda J.> jött
- 21 d.e. Basch Ilonával sétáltam.
Kissvábhegyen
- 22 <Ortutay> |:M.:| szobrásznál⁴⁴
<Ild. farsang> Illyések
Schöpflín
- 24 I. farsang [gyí].
este Bulla Szt. Johanna⁴⁵
- 25 <[Pr>]Rédeyék>
Bartók képem⁴⁶ kész.
- 26 Rédeyék
- 27 Gellért M. vesekő
<Bartók koncert⁴⁷> roham
- 28 d.e. Förster Mihálynál
én Edíthnél d.e.
<d.u. 1/26 Prahácshez>

⁴⁴ L. 1936. 02. 09.

⁴⁵ A Belvárosi Színház 1936. febr. 8-án mutatta be George Bernard Shaw *Szent Johanna* című színművét. A mű *Johanna* címmel 1924. okt. 10-én a Magyar Színházban Bajor Gizivel megbukott. Bárdos Artúr rendező Bulla Elmával és Páger Antallal a főszerepekben rendezte meg a darabot, kirobbanó sikerrel. „[Bárdos] Szerette a művészi kihívásokat. Be akarta bizonyítani, hogy a Magyar Színház előadása ellenére Shaw drámája remekmű, és Budapesten is utat talál a közönséghez.” (GAJDÓ Tamás: A Belvárosi Színház. In: *Magyar Színháztörténet 1920–1949*. Magyar Könyvklub, Bp., 2005.) Az előadás este 8 órakor kezdődött.

⁴⁶ Nincs adat.

⁴⁷ Fischer Edwin hangversenye volt Bartók Béla és a Filharmóniai Társaság kísérezzenekara közreműködésével a Városi Színházban, este 8 órakor.

- 29 ½5 kor Floris előtt Ann|i:|eval
utána Rózsa völgyitől Bartók
lemezt vettem,
<Anyus>
Allegro Barbaro⁴⁸

Március

- 1 Este Pista, **B. Laci**
2 d.u. 5 kor Prahácshoz
<akad.> könyvtárban⁴⁹
{(Gregorius képért⁵⁰
B.⁵¹ képét vittem másoltam)}
M. kávehaz
3 d.e. bankban
<Anyus> Mucával haza.
M. Gellértnél
este Prahácscsal koncert⁵² Bartók
{V. vonós⁵³}

⁴⁸ BARTÓK Béla: *Allegro Barbaro* (Sz. 49, BB 63). Bartók ezt a művet tulajdonképpen saját művészete paródiájának szánta – a kritikusok ugyanis túl barbárnak minősítették a zenéjét, erre válaszul készült ez a mindösszesen két és negyed perc hosszúságú zongoramű 1911-ben. Kottáját közzétette a Nyugat (Nyugat, 1913. 1.)

⁴⁹ Az MTA Könyvtára az Akadémia palotájának földszinti részén működött.

⁵⁰ Nincs adat.

⁵¹ Valószínűleg Bartók Béláról készült fényképről van szó.

⁵² Bartók bemutató előadása volt este 8 órai kezdettel az Új Magyar Vonósnégyes harmadik kamaraestjén a Zeneakadémián. Zongorán közreműködött Fischer Annie. A hangversenyen elhangzott még Beethoven *f-moll vonósnégyese* (op. 95.) és Mozart *g-moll zongorakvartettje* (K. 478.)

⁵³ Bartók új szerzeménye, az *V. vonósnégyes*.

- 4 <anyus> <Koncert⁵⁴ |:Fischer A.:|>
 <Simonffyval |:½:|6 kor>
 <Este Bartók>⁵⁵ I. Valinál. nyilv.
- 5 d.e. Békássynéhoz ½12 kor.
 Anyús.
- 6 d.e. Edithez <Talmányi>
 Edith rádió⁵⁶ Basch L.
- 7 <d.e. Mártával>
- 8 d.e. **szobrászhoz**⁵⁷
 Schöpflinnel. Pista
 <este Vali előadás 7>
- 9 d.e. bank, babagyár, menyasszony
baba ruhaanyag
 5 óraker Margot Gramofon
- 10 <d.e. Szénáshoz és> <augusztához[?]>
 <Rédeyékhez.> <Kosztolányihoz>
 Békássyné **5** kor |:és Végh Hanna⁵⁸:|
 |:éjjel:| baba-{ruhát varrtam}
- 11 <d.e. Schmidt Nusa, Évi>
 Itt voltak: Évi, Amika, Mari-
 ka, Sándor, Stefi, Zoli, Judit
 I. születésnapj izzsonnán.⁵⁹

⁵⁴ Téves bejegyzés, vö. 1936. 03. 03.!

⁵⁵ Téves bejegyzés, vö. 1936. 03. 03.!

⁵⁶ Hoffmann Edith 17.30–18.00-ig tartott előadást a Budapest I. hullámon *Albrecht Altdorfer* címmel.

⁵⁷ L. 1936. 02. 09.

⁵⁸ VÉGH Hanna (1905–?), Verebi Végh Gyula (1870–1951) művészeti író, festő, múzeumigazgató lánya. Apai nagyanyja Bezerédj Angéla volt. 1934–36-ban publikált a Nyugatban néhány külföldi irodalomról szóló esszét.

⁵⁹ Babits Ildikót általános iskolai osztálytársai látogatták meg nyolcadik születésnapján.

- 12 d.e. M-lyal Szénásynál⁶⁰
 <anyus> <Schöpfl. Glatz?>
 kék selymet|:(kloké):| vettünk ruhámra és
 Ildikónak matróz|:ruhát:|
 <Prahács> Este **Rédeyek**[hez>]nél
 {Péter Bandiék, Szerb,
 Halász}
- 13 Anyus.
- 14 ×[↵]
 Prahács <M> 5 kor. 11 íg itt volt
 B. boríték majd-
 nem kész.
- 15 Pista[<á]<ék>
- 16 d.e. B. Edith.
 |:M:|. kávéházban
 (Gellért, Schöpflin, Cs. Szabó, Elek H[v>]evesi
 és én.
- 17 varrónőnél.
 ½12 kor <Nusi> Ann[ie>]ánál
 <d.u. Mucával moziba>
- 18 anyussal ½4 kor Atrium⁶¹.
 d.e. Kosztolányinál⁶²
 Györgyi

⁶⁰ Vö. 1927. 11. 21.

⁶¹ Ezen a napon a *Napsugárkisasszony* c. filmet vetítették Shirley Temple-lel és John Bolesszal a főszerepben.

⁶² A nagybeteg Kosztolányi a János Kórházban feküdt. BM egyik látogatásáról (talán éppen erről) Márai Sándor *Lélek* c. írásában, ami a *Babits Emlékkönyv*ben jelent meg, így emlékezett meg: „Sokáig ült betegágyánál, halkán, fulladozva beszéltek. Mikor elment, azt mondta Kosztolányi: – Mind eljöttek hozzám barátaim, az írók és költők. De csak Babits tudott megvizsgálni. Tudod, mit mondott? ... Ezt mondta: Ne félj, Dide. Ne félj

- 19 Bartók[hoz>]nál |:Praháccsal:| [5 kor>]6 tól 7 ig
Békássyné[hoz>]nál [d.u.>]¹/₂8–9 ig
 Szemem gyulladt.
- 20 <Bartókhoz 5.>
 <Annie 6 kor>
- 21 Praháccsal 1 kor (aritmiám volt)
 <[Baschék 8 kor>]**Békássyné**> 3 kor.
 B[é>]aschékhoz 8 kor.
- 22 d.e. kís:|s:|vábhegyen
 <Pistáék> hárman.
- 23 Györgyike. {ebéden.}
 Cellárék 6 kor. |:M-lyal:| kávéházban
 Gellért, Schöpflin, Cs. Szabó, Nagy L. Mohácsi {én}
- 24 **4 kor** |:Sch.:| **Ali** Gramofon
 |:Este:| **Rédeyék** és Ignotus Palí
 d.e. 11 kor Békássynéhez
- 25 d.e. hárman Várban sétálni
 <Basch L. születés napja> d.u[<e].
 Este Györgyiék. | feketére |:Farkas dr.:|
 <B. est>
- 26 <anyus>
- 27 <d.e. füzőért>
 <Baschékhoz> 5 kor Illyéshez
 <Nyugat est⁶³> Törökbálint|:i:| út 14
- 28 d.e. füzőmért
¹/₂7 kor Egyetemen⁶⁴

a szenvedéstől. Valami értelme van ennek!” (Idézi: *Nyugat – képeskönyv*, PIM, Bp., 2009:246.)

⁶³ Téves bejegyzés.

⁶⁴ A Főváros Népművelési Bizottsága által rendezett szabadegyetemi irodalmi esték keretében.

Nyugat est⁶⁵Schöpflin, Símonf-|:fy Margot, Ascher Gellért B.⁶⁶:

- 29 3–4 közt |:Vas Istvánék:|
 Schöpflin |:Pista:| vacsorán
 M. d.e. Ild. val szobrász {nál}
 30 ½11 kor Prahács[höz>]csal
 sétáltunk
 31 Bernátékhoz 7 kor
 Pácayékkal

Április

- 1 Anyus. Moziban |:M. lyal.:|
 <Nagy Etel⁶⁷ tánc ½9>
 2 M. tárgyalás d. helyszerzőnél
 Gábor szobr. feketén
 <Estély> ½9 Ninihez.

⁶⁵ Az estet Schöpflin Gyula vezette be, majd BM és Karinthy Frigyes olvastak fel műveikből.

⁶⁶ GELLÉRT Endre (1914–1960), színész, színházi rendező, főiskolai tanár. 1935–39 között a Vígszínház tagja. 1938-ban a Hont Ferenc-féle Független Színpadon lépett föl. 1945-től a Nemzeti Színház rendezője, 1948-tól haláláig főrendezője volt. 1946-tól tanít a színiakadémián. Kossuth-díjas (1950, 1953). Beceneve Bandi volt.

⁶⁷ NAGY Etel (1907–1939), táncművésznő. Kassák Lajos nevelt leánya, Simon Jolán színésznő leánya első házasságából. 1935-ben Vas István felesége lett. 1928-tól Bécsben Gertrud Krausnál modern táncművészetet tanult, majd Bp.-en mozdulatművészeti iskolát nyitott, amelynek működési engedélyét a rendőrség 1936-ban megvonta. Agydaganatban halt meg. Több önálló táncestet rendezett. 1933-ban a nemzetközi táncverseny keretében fellépett a varsói operában. A modern táncművészet egyik úttörőjeként arra törekedett, hogy a paraszti táncból kiindulva teremtsen meg a kortársi szabad táncművészet magyar változatát. Írásai és a róla szóló megemlékezések *Egy magyar táncosnő – Nagy Etel emléke* (Bp., 1940) c. kötetben jelentek meg.

- 3 <Esztergomba?> d.e. uj
 cselédet fogad|:tam:|
- 4 Uj cselédet elküldtem
 Gellért
- 5 M. Ildikóval Szépművészetiben.
- 6 ×[↵]
 <d.e. Annieval>
 d.e. helyszerzőnél felvettem
 Annát |:M. kávé:|ház
 d.u. nálam Lián, M-nál Schöpflin
- 7 d.e. ¼11 kor <telef.> |:Ildikó:| Nagy Emilnéhez
 d.u. I. lázasan fekszik. Bözsi |:kilépett:|
 Évi itt aludt.
 Rédeyékhez 9 kor.
 {(Gellérték, Schöpflinék, Margot)}
- 8 Anyus. Influenzás vagyok
 berekedtem.
- 9 Szilágyi D. téri |:templom:|⁶⁸
 Hegedűs⁶⁹ 6 kor p|:rédikál:|
- 10 <anyus.>
- 11 d.e. Lóránt I-nek nyulat küldött
 Este vettünk hozzá |:egy fehérét is.:|
 M. rádió |:hímnuszok.:|⁷⁰

⁶⁸ Református templom. 1892-ben Pecz Samu tervei alapján kezdték építeni, 1896-ban szentelték fel. Tornya 65 méter magas, különálló épület. A tetőzet cserepei a Zsolnay gyárból származnak.

⁶⁹ Hegedűs Lóránt gazdaságpolitikus (L. 1930. 04. 01.)

⁷⁰ Ezen a napon, nagyszombaton 18.35–19.00-ig BM felolvasta *Szent szeretet himnuszai* c. előadását a Budapest I. hullámon. A Magyar Rádió az előadásért 80 pengőt ajánlott fel BM-nak.

- 12 <d.e. szindarab Nagy Emilnénél>
d.e. 3-an templomban |:M. és Ild.:|
½5 kor Klárihoz
- 13 d.u. I. Annával és nyulakkal kis-
svábhegyen, én és M. Pasaréti temp-
lomban.
d.e. Gellért.
- 14 d.e. Basch
Editnél.
- 15 d.e. Prahácscesal Bartók házánál⁷¹
Anyus.
- 18 Vajda est⁷² ½9 Zeneakad. |:kamaraterem:|
- 19 d.u. 3-an Vérmezőn |:sétáltunk:|
- 20 ×[↔]
<d.e. varrónőhöz>
kávéházban M.-ért
- 21 Gellért.
Hegedűs.
Rédeyék, Halász, Ortutay Jékely⁷³ {Varjas}
- 22 <d.e. Bernátékhoz>
Bartók-Dohnányi {est.}⁷⁴

⁷¹ Bartók 1928-ban a Bp. II., Szilágyi Dezső tér 4.-ben lakott.

⁷² A Vajda János Társaság *A magyar líra három nemzedéke* címmel elő-
adóestet rendezett. Az esten fellépett többek között BM, TS, Illyés, Kassák is.

⁷³ JÉKELY Zoltán (1913–1982), író, költő, műfordító. Áprily Lajos fia.
1935-ben a budapesti egyetemen doktorált irodalomtörténetből, művészet-
történetből és művészetfilozófiából. 1935–41-ig az OSZK könyvtárosa, 1941–
44-ben a kolozsvári Egyetemi Könyvtárban dolgozott, 1946-ban visszatért
a Széchényi Könyvtárba. 1954-től szabadfoglalkozású író volt.

⁷⁴ Bartók–Dohnányi kézzongorás est volt a Zeneakadémián zenekari
kísérettel. A hangverseny este 8 órakor vagy fél 9-kor kezdődött. Bach
C-dúr zongoraversenye után Mozart *D-dúr* és Brahms *f-moll szonátája*,

- 23 Kósa operában⁷⁵ Az két lovagok
<Nizsinszky Kyra.>⁷⁶
- 24 |:d.u.:| Bernáthéknál fotografáltam⁷⁷
Anyus.
- 25 <d.e. Praháccsal Bartók
házát fotografáltam⁷⁸>
- 26 d.u. Városmajorban 3 an.
- 27 én d e. Praháccsal B. házát
M. kávéház | fotografáltam⁷⁹
- 28 d.e. varrónőhöz. M-lyal.
<¹/₂6[<8] kor Greco Edith> rádió⁸⁰
- 29 I. iskolai |:angol:| előadáson |:M-lyal:|
utána [r>]Révész cukrászdában.
- 30 Nízinszky est⁸¹ Zeneak. ¹/₂9.
{(éjjel szívdobogás.)}

végül Liszt *Concerto pathétique*-je következett. A két zongoristát kamara-
zenekar kísérte.

⁷⁵ *Az két lovagok* és *Az infánsnő születésnapja* c. Kósa-műveket adták
elő az Operaházban este fél 9 órai kezdettel.

⁷⁶ NIZSINSZKY Kyra orosz táncművész, koreográfus. Nizsinszky tánc-
művész és Márkus Emília lánya. Táncestet adott a Zeneakadémián ezen az
napon, fél 9 órakor.

⁷⁷ A Fototéka nem említi a képet.

⁷⁸ A Fototéka nem említi a képet.

⁷⁹ A Fototéka nem említi a képet.

⁸⁰ Hoffmann Edith *Greco* c. művészettörténeti előadását sugározta a rádió
17.30–18.00-ig az I. hullámon.

⁸¹ Nizsinszky Kyra táncstjén megjelent Horthy kormányzó és fele-
sege. A saját maga koreografálta műsorszámok közül különösen nagy si-
kere volt a *Levegő keringő*nek, a *Campanellának*, és a *fém* táncsorozat
Réz c. darabjának.

Május

- 1 Baschékhoz 8 kor
<Anyus.> Barkerékkal.
- 2 ×[↔]
d.e. bankban, M-lyal kalapot, cipőt (kék) |:vettem:|
Anyús. Prahács M. meghívóval.
- 4 M. lyal kávéház (Illés, H|:e:|vesi Halász
Schöpf. Gell. Illyés
Bálint Gy.
Rédeyékhez. (Ortutay, Halász, Gachoték
{Jékely, Héjjas, Ignotu[sz>]s P.}
- 5 d.ú. Ildikóval piacon
- 6 d.e. Praháccsal |:Kishárshegyen.:|
M. Kisfaludyban⁸². Laci.
Anyus, Kuki n.
- 7 d.e.|-tól:| migrénem volt
8 kor Vajdában⁸³ Einczinger.
Prahács [5>]6 kor előadás Akad.⁸⁴
- 8 <Anyus> (Bartók rádió⁸⁵)
- 9 <d e. 12 kor Tamásba Héjjassal.>
varró nőhöz
d.u. Farkas Aladár⁸⁶
Este Cs. Szabóékhoz.

⁸² A Kisfaludy Társaság májusi felolvasóestjén, az Akadémia előadótermében, az elhunyt Berzeviczy Albert elnök helyére legutóbb megválasztott Voinovich Géza mondott emlékbeszédet elődjéről.

⁸³ A Vajda János Társaságban.

⁸⁴ Nincs adat.

⁸⁵ 23 órai kezdettel az Új Magyar Vonósnegyes játszott a Bartók *V. vonósnegyesét*.

⁸⁶ FARKAS Aladár (1909–1981), szobrász. 1937-ben Párizsba ment, az École des Beaux Arts-on képezte magát. 1939-ben hazatért és a Szocialista

- 10 d.e. Baschékhoz
<Barna Bözsi>
- 11 <d.e. Praháccsal> <d.e. Lacihoz>
I. Editnek |:modelt ül.:|
M. kávéházban
- 12 <d.e. Lacihoz> <Temetőbe?>
I. Edítnél.
Baschék <L> Sárköziék <Laci.>
<Dienes Katóhoz> [↔]
- 13 <Praháccsal> M. délután |:Baschnál:|
anyus.
- 14 Laci[höz]>]nál d.e. | M. B. könyvtárban⁸⁷
I. Edítnél
<Komjáthyékhoz?>
- 16 d.e. Csontváry képtár⁸⁸
¼1 kor Edíthel[!], Fruchter |:és Héjjas.:|
Sárköziékhez
(Rédeyék, Kerecsényiék, Máraiék,
Jékely, Halász, Szerb.

Képzőművész Csoport tagja lett. 1947-ben Nolipa István festővel közös kiállítást rendeztek. Gyűjteményes kiállítását 1960-ban az Ernst Múzeumban rendezte meg Háy Károly festőművésszel. Munkáiban (köztéri szobrok, kispasztikák) a politikai témák, problémák jelennek meg, s azokat nyugtalan, expresszív formákkal és felületekkel tolmácsolta.

⁸⁷ Baumgarten Könyvtár, a bp.-i Baumgarten palotában, V., Sas u. 1.

⁸⁸ A Fränkel Szalon (Szépművészeti Kiállítások Helyisége; Bp., Mária Valéria u.; 1931–45-ig működött) 1936. máj. 3–31. között gyűjteményes kiállítást rendezett Csontváry Kosztka Tivadar harmincegy festményével és néhány ceruzavázlatával. A tárlat legnagyobb érdeme az újonnan felbukkant, korábban ismeretlen művek összegyűjtése és bemutatása volt. A kiállítást Lehel Ferenc rendezte.

- 18 <d.e. Edítkez>
M. kávéházban, én Annienál
először új lakásában.
- 19 Rédeyék. Schöpfl. Gellért
vacsorán.
- 20 <közgyűlés> 4 kor Bartókhoz
Akadémian |:Hegedűssel:|
|:moziban 3 an:| Anyussal
- 21 <Fruchteréknél ebéd.> |:M. szédül:| Förster.
I. 39° mumsz [!]⁸⁹
Este Vali előa {dásán}
- 22 Mandl. dr. Ildikónál
I. 3[9>]8.5
<Komjáthyekhoz {6 kor}>
- 23 Ildikó este láztalan, de dagadt
M. jobban. Illyésékkal moziban⁹⁰
Marl. Dietrich.⁹¹

⁸⁹ Mumpsz (parotitis epidemica), járványos fültőmirigy-gyulladás.

⁹⁰ Több bp.-i mozi is vetítette Marlene Dietrichkel és Gary Cooperrel a főszerepekben *A vágy* c., Frank Borzage rendezte fekete-fehér, feliratos krimi.

⁹¹ Marlene DIETRICH (1901–1992), eredeti nevén Marie Magdalene Dietrich, német-amerikai színésznő, énekesnő. 1918-ban a weimari Zeneművészeti Főiskolán hegedűművésznak tanult. Első színpadi szerepét Max Reinhardtól kapta a 20-as évek elején. 1930-ban *A két angyal* c. film hozta meg számára a világsikert, 1931-ben Oscar-díjra jelölték a *Marokkó* c. filmben nyújtott alakításáért. 1936-ban elutasította Goebbels propagandaminiszter felkérését, hogy Németországban forgasson. A továbbiakban az Amerikai Egyesült Államokban játszott, olyan rendezők keze alatt, mint Alfred Hitchcock, Orson Welles vagy Billy Wilder. 1939-ben felvette az amerikai állampolgárságot. 1947-ben megkapta a Medal of Freedom kitüntetést, 1950-ben pedig a Francia Becsületrend lovagja lett. 1961-ben forgatta

- 24⁹² <Közgyűlés.>
Fejem fáj.[↵]
- 25 d.e. doktor
M. kávéház. Évi.
Este Muca
- 26 ×[↵]
telef. För[t>]sternek és Schillnek.
- 27 M. Jánosba. d.e.⁹³
fsz. 8.a. Este |: Schill M. nál:|
Elektrocard.
Anyus. |:d.u.:|
én {Párisi Áruházban⁹⁴}
- 28 d.e. Mihálynál
Fogorvosnál, varrónőnél.

utolsó nagy filmjét, az *Élet Nürnbergben*. Életről 2000-ben életrajzi film készült *Marlene* címmel, Katja Flint és Herbert Knaup főszereplésével.

⁹² Ennek a főliónak (23. – máj. 24–30.) a verzóján TS-nak egy női arcot ábrázoló rajza látható.

⁹³ „[BM] ismét befeküdt a János-szanatóriumba, EKG-kontroll, a kardiológus konzultáns változatlanul Schill Imre magántanár.” – jegyzi fel a Szállási-tanulmány. („...*kínok és álmok közt*...” 2004:141.)

⁹⁴ A Párizsi Nagy Áruház (1958-tól: Divatcsarnok) elődje a Terézvárosi Kaszinó volt. Az Andrásy út 39. szám alatt található, szecessziós-neoreneszánsz stílusú épületben Goldberger Sámuel újra életre keltette a Rákóczi úton 1903-ban tűzvészben elpusztult áruházát, mely 1911-ben nyílt meg a nagyközönség előtt. Ez volt az ország első modern, francia mintára készült áruháza. A 2005-ben felújított épületben 2009-től az Alexandra könyvesház működik; a Lotz Károly freskóival díszített nagyteremben irodalmi előadásokat tartanak.

- 29 d.e. Mihálynál. Basch is.
d.u. Bartóknál Akadémián⁹⁵
fényképeztem⁹⁶
- 30 d.e. Mihálynál Ildikóval, B[á>]artóké
kat fotografáltam⁹⁷. {Fogorvosnál}
Gyuszi<ék> és Mihál[y>]lyal
Kis fészek vendéglőben⁹⁸
vacsoráztunk.
- 31 M. Ildikó{val templomban}
d.e. Prahács nálam.
d.u. M. itthon, este vissza
kisértem Jánosba.

Június

- 1 Zuhog az eső
- 2 d.e. M. haza, bankba, |:ebéden:|
M. Baschhhoz[!] |:2:|
d.u. Schöpflin
Rédeyékhez <7 kor> anyus és Ferike
- 3 d.e. Ildikó iskolájában⁹⁹ fényképeztem¹⁰⁰.
utána M-lyal. bank és Nyugat sátor¹⁰¹

⁹⁵ Bartók 1907-től a Zeneakadémia zongoratanára volt. TS munkahelyén kereshette föl, s itt készítette el fotóit. A fotógyűjtemények azonban nem említik az ekkor készült felvételeket.

⁹⁶ A Fototéka nem említi a képet.

⁹⁷ A Fototéka nem említi a képet.

⁹⁸ Nincs adat.

⁹⁹ Vö. 1934. 11. 05.

¹⁰⁰ A Fototéka nem említi a képet.

¹⁰¹ Június 2–4-ig, három napon át tartott a színes sátraival Bp. utcáit tarkító Magyar Könyvnap.

- d.u. Schillnél este {Schöpflinéék és Gellért}
*Esztergomba menés!*¹⁰² Ild. Editnél.
- 4 ½11 kor Rádió gramofonfelvétel. M-[nak>]ról¹⁰³
 <d.u. Edíthez I-val,> Kohn gram.
 én és I. hangja
- 5 <I> d.u. Laci.
 d.u. moziban 3 [k>]man |:rettenetes:| hideg van.
 [V>]Zuhog az eső[↵]
- 6 I. már nem ment iskolába.¹⁰⁴
- 7 d.e. Prahács, M. I val állatkertben.
 Évíke elbúcsuzott. Este kocs elment |:Esztergomba.:|
 d u. Tóth Eszter¹⁰⁵.
 Fenyő L.
 Zuhog.[↵]
- 8 Esztergomba indultunk reggel 8 kor.
- 9 d.e. városban Annával,
 telefonért Malompatakynál¹⁰⁶.
 hideg van ronda szél[↵]
- 10 d.u. M-lyal telefonért Malomp. nál,
 díjat befizettük.
- 13 d.u. [5>]4 kor autóval Ujpestre, 6 kor
 előadás¹⁰⁷,

¹⁰² Babits Ildikó bejegyzése.

¹⁰³ BM *Esti kérdés* című versét mondta lemezre. „A próbafelvételt azonnal vissza is játszották s így Babits Mihály saját hangján hallhatta versét. Idegennek találta ezt a hangot – furcsának. Mintha valaki csúfolkodva utánozna engem – mondotta.” A Rádióélet 1936. jún. 12-i száma (VIII/24) így számol be az eseményről.

¹⁰⁴ Vö. 1934. 11. 05.

¹⁰⁵ Tóth Árpád lánya.

¹⁰⁶ MALOMPATÁKY (?), a telefontársaság díjbeszedő vállalkozója.

¹⁰⁷ Nincs adat.

Ujpest Vörösmarthy[!] 9 kor vissza
Semseyéknél.

- 15 nagyon meleg van[↵]
17 Telefont **kezdenek** szeretni nálunk.
d.u. Feri.
18 d.e. Feri.
Asztalos.
Este 6 kor kész lett a telefonunk
20 Gellért hozzánk
érkezett 4 órással
Tiv. Esztergomba [:este.:]
<Tivadar, Gellért
este 7 kor>
21 Oszkár nálunk, d.u. Tivadar,
Ortutay és Varjas.
22 {Oszkár reggel elutazott.}
Reggel Tanítóképzőben¹⁰⁸ Ortutay
előadásán¹⁰⁹, utána Tivadarnál
szállóban.
24 d.ú. Ortutay
25 Ortutay itt ebédelt
d.u. Hausenauer és Malompatak[i>]y.
26 Ortútay itt ebédelt[.>], <és> itt vacsorázott
[:és **aludt:**] [↵]
d.u. Tivadar, én Ild. val városban
Basch lányokkal és Eínczingerrel.

¹⁰⁸ Érseki Tanítóképző Intézet, Esztergom.

¹⁰⁹ Június 21-én kezdődött a Katolikus Nyári Egyetem negyedik évfolyama. Ortutay Gyula a Nemzeti Múzeum képviselőjében *A magyarság néprajza* címmel tartott előadást.

- 27 Ortutay reggel elment.
Mi hárman d.e. strandon Tiv.-ral.
<Ortutay «ítt ebédelt és» ítt aludt.> [↑]
- 29 Sárközi ebéden <Basch L.>
este elutazott. Sárközi
Vihar, nagy eső

Július

- 1 Erzsike
megkezdte alkalmazását.
Egész héten esik, hideg van[⇐]
- 2 Verandán madarat
fogtunk. (Meggyvágó pinty.)¹¹⁰
- 3 <Prahács>
Vihar
- 4 Villanyszerelő
dolgozott.
- 5 Bartók lemezt |:kaptam:|
Reggel jött Prahács Margit
d.u. Tivadar, este együtt
{mentek el.}
- 6 Jani anyja és öccse.
- 8 Este feljött Jani, gorombán {kidobtam.}
- 10 Pintyőke gubaszt, tejes ricinust
adtam neki szem[sz>]csepegtetővel,
jobban lett, görcsei voltak, nagyon
megszelídült, hálásan csipeget nekem.

¹¹⁰ Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*), a legnagyobb hazai pintyfélé. Nevét feltűnően nagy, kúp alakú csőréről kapta, mellyel csonthéjasok magját is könnyen feltöri.

- 11 Pintyőke szeme
 bedagadt, bár vízzel borogatom, tojás-
 sos tejet kap, nagyon szeretí, mohón
 szopik, mint kis kutya.
 D.u. érkeztek vikendre
 Gellért és Schöpflin, Fürdőben laknak,
 mí is lenn vacsoráztunk.
- 12 Gellért és Schöpflin, Basch Lóránt ebéden
 Anyus, Pubi és Ferike motoron jöttek.
 Pintyőkém csipogott, csörét tátja, mint fióka
 szeme javul.
 Vihar van[↵]
- 13 Tójasos cukros tejet kap, mohón eszi,
 nagyon kedves. Szeme rendbejött.
 Nyákos levest kap.
- 14 Meggybort desztilláltam, de a
 lombik éjjel szétrobbant.
 Pintyőkém este rosszul lett, |:nehezen lélekzik.:|
- 15 Reggel kicsit jobb, de szemét behunyja
 tejet adok neki, nagyon gubbaszt.
 Este 10 kor meghalt pintyőkém.
- 16 <«Schöpflin» «Gellért»>?
 Ildikó nagy gyomor-
 rontással fekszik, lázas.
 (Elkezdtem Flóra–Pintyőke részt¹¹¹ irni)
 Este e[t>]ltemettük kis pintyőkénket.
- 17 Ildikó jobban van.
- 18 <Annie, Fenyő, Ignotus Gellért, Schöpflin>
 <d.u> Gellért és Schöpflin reggel Eszter-
 gomba jöttek, Fürdőben laknak

¹¹¹ Megjelent: Koháry: *Flóra és Ilonka*, i. m. 15.

- d.e. velük strandon
 este nálunk, vacsoráztak.
 Iszonyu hőség.
- 19 Halász Gábor ebéden. D.u.
 Schöpflin, Gellért, Rédey, Császár Károly¹¹²
 Stiglicet és csízet vettem.¹¹³
- 20 M. lement Fürdő Szállodába |:2 napra.:|
 (barackot eladtunk)
 szivdobogással feküdtem.
- 21 d.e. I-val strandra.
 Erzsike itt aludt[↑]
- 22 M. d.u. hazajött, Schöpflin
 Gellért, Fischer Annie, férje
 és Illyés Gyusziék autón, uzsonna
 Gellért hazautazott.
- 23 d.e. strandon.
- 24 Schöpflin ideköltözött
- 25 Évike reggel 9-kor
- 26 Schöpflin Ildi-
 kóval strandon.
 Rédey, Schöpflin hazautazott.
- 29 d.u. mindanyian strandon
 d.e. Évivel tenniszeztünk és
 Gáborral.
- 31 <Reggel Évivel és Katona Gáborral
 tenniszeztünk.>
 Nagy eső.

¹¹² CSÁSZÁR Károly (1887–1968) irodalomtörténész, esztéta, szerkesztő.

¹¹³ Csíz (*Carduelis spinus*) – kis termetű pintyféle magevő madár. Stiglic – vö. 1934. 11. 13.

Augusztus

- 1 Eső
 2 Medgyaszay este énekelt¹¹⁴ Fürdőben.
 utána 2 íg táncoltunk.
 4 d.u. anyus és Pubi motoron.
 este haza, közben Erzsikét [é>]Évít és
 [Pubít>]Ildikót Pubi Tátra vitte motoron
 5 Reggel Évivel tenniszeztem,
 d.e. anyús és Pubi és Évi
 elutaztak motoron.
 6 Gellért Gyuri d.u.
 7 <Évivel> tenniszezt[ünk>]em Gáborral
 @[↔]
 10 × reggel teniszeztem
 11 d.u. Einczínger Feri.
 12 tenniszeztem, I. nak krinolin
 anyagot, nekem din[d>]ndlit vettem
 13 Gellért Gyuri d.u.
 14 d.:él:[u.>]b|:en:| anyus és Pubi jöttek
 motoron, Pubi este haza.
 reggel tenisz, utána Weisz Mag
 {da¹¹⁵ nálunk, délben Rédey, aki
 Magdát hazakísérte.}
 15 Basch Loránt ebéden.
 16 reggel
 tenniszeztem, utána Edittel Micullal

¹¹⁴ A Medgyaszay-dalest programjának első részében Medgyaszay Vilma híres magyar költők megzenésített verseit adta elő (Petőfi, Arany, Vajda, Ady és BM), a másodikban kabarészármokot (Harsányi Zsolt, Szép Ernő, Heltai Jenő, Emőd Tamás és mások). Zongorán kísért Horvát Henrik, a művésznő férje. A dalestély este 9 órakor kezdődött a Fürdő Szálló színháztermében.

¹¹⁵ WEISZ Magda, valószínűleg Weisz Sándor (1862–?) lánya.

és Tivadarral Fürdőben, nálunk
 ebédelték, Ge[e>]llért és, d.u. Anika
 és szülei.

- 17 [d>]Reggel tennisz
 utána M. és I. strandon Tiv és
 Micullal.
- 18 I. zöld transzparens krínolínt kapott.
 d.u. Berényi Pi[t>]sta, Katona Gábor,
 Einc. Feri és Baba.
- 19 tennisz
- 20 d.u. stiglicet és csizet hozott a madaras
 fodrász. – Karinthy Gabi.
 (Esík, hideg van)
- 21 tennisz (lapda szedővel)
 d.u. Einczinger Kató.
- 22 d.u. Einczinger Sándorérknál¹¹⁶[!] uzsonnán.
- 23 Reggel tennisz, utána Einc. Feriéknél
 I. Einc. Sandoréknál. d.u.
 (M. migreenel fekszik) Tivadar
- 24 tennisz, utána Einc. Juliskánál, gimplit¹¹⁷
 és kenderikét¹¹⁸ kaptam.
 Ild. Katónál.
 <d.u. Ortutay és Varjas.>
- 25 <d.u. [Ortutay>]Einczin Baba, Dexné.>¹¹⁹
 <est> d.u. Ortutay és Varjas

¹¹⁶ Einczinger Sándor és felesége, Adolf Georgina, valamint lányuk, Kató. (L. 1926. 07. 12.)

¹¹⁷ A süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) bajor-osztrák elnevezésének ('gimpl') átvétele.

¹¹⁸ A kenderike (*Acanthis cannabina*) szintén a pintyfélék (*Fringillidae*) családjába tartozó madár.

¹¹⁹ DEX Ferencné, férjével együtt (Vö. 1936. 08. 28.) BM-ék esztergomi ismeretségéhez tartozott.

- 26 tennisz, utána Weisz Magdánál.
d.u. Einc. Baba, Dexné.
- 27 d.u. Anyu[k>]skám hajóval elment.
- 28 tennisz. <Magd> Ildikónál
d.e. Imili¹²⁰, [és>]Kató és Magda,
Imili itt ebédelt. d.u. Dexékkal
ásatásnál, náluk {vacsoráztunk.}
- 29 [d.ú.>]Reggel jöttek Illyés Gysziék,
d.u. Gyergyai, Juhász Géza és
Rubínyi Mózes.
Gysziék esti vonattal haza.
- 30 d.u. Rédey.
- 31 utolsó tennisz.

Szeptember

- 1 Tivadar
hazautat-
zott.
- 3 d.e. I. és M-lyal strandon.
- 4 Simonffy Margot ebéden.
- 5 ×[⇐]
Éjjel Jani jart a ház |:körül:|
- 6 könnyen esik.
Sárköziék, Halász és Jékely ebéden.
- 7 <(éjjel Jani járt a ház körül)>
- 8 Gellérték
ebéden. (Esík.) Este
Rányi[!] Viktor¹²¹
{vacsorán.}

¹²⁰ Ismeretlen.

¹²¹ RÉNYI Viktor, ismeretlen.

- 12 d.u. Einczinger Feri.
 14 M. Ildikóval ásatásnál.
 4 napja szílvá lekvárt főzünk
 Este Dexék.
 15 d.u. Dexnével szabonál nadrágkosztüm
 Anna este kilépett | miatt
 16 d.u. 6 kor hazautaztunk
 Pestre.
 17 d.u. Gellért.
 18 Margit belépett este.
 19 M. Nemzeti Múzeumban
 Olvasókönyv miatt.¹²²
 Este Bas|:c|h Loránt
 20 (B.B. telefonált 1 kor)
 d.u. Buday Laci.
 21 M. múzeumban.
 d.u. Prahács Margit
S[i]>imonffy [szaval>]verseimet szavalta
 {rádióban.}¹²³

¹²² „Az európai irodalom története után – írja Gál István BM-ről – kiegészítésül és függelékül össze akarta állítani *Az európai irodalom olvasókönyvét*. Ez sem lett volna szokványos antológia, Babits a kiválasztott nagy művek tartalmát a maga szavaival mondta volna el, a fordításokból a legszebb részeket vette volna be illusztrálásul, és a művek későbbi európai és magyar hatására összehasonlításokkal és idézetekkel szintén kitért volna. Babitsot nagy műve megvalósításában rohamosan kibontakozó betegsége megakadályozta. Csaknem elkészült a görög rész, bár erről is csak fölkért munkatársa, Halász Gábor tudott. Ez csak egy töredék az antik irodalomról, de a jelek szerint többnek is el kellett készülnie. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárába nemrégiben bekerült Basch-hagyatékából azonosítani lehetett a java görög részt, a töredék gépelt kéziratának másolatát. Az eredeti holléte vagy megléte felől semmi nyom.”

¹²³ 19.40-től, félórás műsorban, Simonffy Margot Illyés Gyula és TS verseiből adott elő a *Két költő* c. sorozatban a Budapest I. hullámon.

- 22 d.e. Annieval Lukácsfürdőben¹²⁴
 úszni tanulok.
 M. múzeumban.
 este Hegedűs Loránt
- 23 d.e. Annieval Lukácsban
 2. úszólecke.
 <Este Hegedűs L.>
- 24 d.u. anyus.
- 25 Influenzával fekszem. |:37.6.:|
 |:d.e.:| Hermesnél¹²⁵
 I. isko-|:lájában:|¹²⁶
 angol konzu-|:latuson:|¹²⁷
- 26 Fekszem 37.6.
- 27 Fekszem.
 [B>]Régi cselédünk Bözsi.
- 28 Uj gramofon.
 M. kávé házban.

Október

- 2 ×[↔]
 Anyus [e>]Évi vacsorán.
- 3 Gellért.

¹²⁴ Szt. Lukács Gyógyfürdő és Uszoda (Bp. II., Frankel Leó u. 25–29.). A fürdőt 1884-ben Palotay Fülöp vásárolta meg a kincstártól, hogy területén gyógyszállót építtessen. 1937-ben épült meg a fürdő ivócsarnoka. 1999-ben került sor az uszodai szabadtéri medencék korszerűsítésére: ennek során az addig alig használt ún. iszaptó helyére élménymedence került.

¹²⁵ Hermes Magyar Ált. Váltóüzlet Rt. folyósította a pénzt a Baumgarten Alapítvány díjazottjai részére. (TÉGLÁS 2002–2007 II:249–251)

¹²⁶ Vö. 1934. 11. 05.

¹²⁷ TS valószínűleg a Brit Nagykövetség (British Embassy, Bp. V., Harmincad utca 6.) segítségét kérte nyelvtanárok közvetítésére.

- 4 <½ Miss Thorb.¹²⁸>
5 Uj kávéfőző
Miss Thorburne ebéden 1.
M. kávé házban.
Este ház gyűlés
6 d.u. Praháccsal Zeneakad. Vigilia előadásán¹²⁹
Bartók: Debussy szonáta.
<Bartók zongorázik.>
7 ½ Miss Th. | Ica Ildikó mellé
először.
d.u. Schöpflin {Erzsike}
2. [↵]
8 Miss Th.
3. [↵]
Este M-lyal moziban.
9 Miss Th.
[3>]4. [↵]
M lyal |:kis:|bundát vettünk
10 M. Th.
[4>]5[↵]
11 angol
[5>]6[↵]
12 <[6>]7> [↵]
½9 kor Rédeyék[hez>]nél Bernáth A-lal
13 <8> [↵]

¹²⁸ THORBURNE angol anyanyelvű tanárnő angol nyelvleckéket adott TS-nak. (Vö. 1936. 12. 17.)

¹²⁹ Nincs adat.

- 14 Anyus.
Bartók rádióban¹³⁰
[8>]7. [↵]
- 15 8
d.u. Kohnéknál Bartók lemezért.
Nálunk Tóth Aladár. Vele Sárköziék-
{hez vacsorára.}
- 16 d.u. Párisi Árúházban, kalapot
vettem, Póknál¹³¹ blúzt.
9 [↵]
- 17 d.u. Simonffy Margotnál.
- 18 d.u. Walkóeknél I val |:Anika:| szül. nap.
Praháccsal
angol óra I.
<Bartók d.e. 11. Városi Szinh.>¹³²
10 [↵]
- 19 d.e. Sárközi Mártánál
d.u. Annieval séta. | Délben |:Micul.:|
angol óra nekem.
Este Gyusziék.
11. [↵]
- 20 d.u. Földi Mihály.

¹³⁰ A Budapest I. Hullámon 21.50–22.30-ig Bartók zongorázott. Bach *G-dúr partitáját* adta elő, valamint részleteket játszott Kodály *Zongoramuzsikájának* 11. darabjából.

¹³¹ Pók divatüzlet, V., Vörösmarty tér 3.

¹³² Liszt Ferenc születésnapja alkalmából (okt. 22.) rendezett ünnepi hangversenyen Bartók és Dohnányi a kézzongorás *Concerto pathétique*-t játszották.

- 21 d.u. Gyuszi Petőfi könyvével¹³³.
Anyus. Díenes Vali előadásán
{Kulturházban.}
12 [↩]
- 22 Baschéknál vacsorán.
13 [↩]
- 23 délben a[g>]ngol óra
d.u. M lyal városban, íróasztalt
meissenit, könyveket vettünk.
14 [↩]
- 24 d.e. Párisiban¹³⁴
d.u. Elek Artur
- 25 15 [↩]
- 26 M. kávéházban.
B. filharm. rádión¹³⁵
16 [↩]
Ⓢ [↩]
- 27 × [↩]
Rédeyék, Halász, Szerb Tóni
- 28 <B. opera> anyus
- 29 d.u. M lyal Várkonyinál gyomrommal.
|:½8 kor:| Bartók Kékszakállu operája¹³⁶

¹³³ ILLYÉS Gyula: *Petőfi*, Nyugat-kiadás, Bp., 1936; bővített és átdolgozott kiadása 1948-ban jelent meg.

¹³⁴ Párisi udvar boltsora a Ferenciek terén.

¹³⁵ 20.10–22.30-ig a Filharmóniai Társaság hangversenyét közvetítette a Magyar Rádió a Budapest I. hullámon az Operaházból. Dohnányi Ernő vezénylete mellett Bartók Bach *A-dúr zongoraversenyét*, majd premierként Mozart *A-dúr rondóját* adta elő. Harmadik műsorszámként Mahler *Das Lied von der Erde* c. műve hangzott el Basilides Mária és Rösler Endre közreműködésével.

¹³⁶ *A kékszakállú herceg vára* Bartók Béla egyfelvonásos operája (op. 11,

- 30 M. és Ild. val városban, I. kabátot kapott
M. Rádiónal¹³⁷ én Ild. val
Kohnék[hoz>]nál {nál.} <1/26>

November

- 1 d.e. temetőben Ild. és Mih.
2 d.u. 5 kor Cs. Szabóék[hoz>]nál
M. kávéházban, Gyuszi
3 [d>]D.e. megh. Kosztolanyi.¹³⁸
Oszkár 4 kor, vele Kosztolányi-
nénál.
4 anyus | Kisfaludyban¹³⁹ 5 kor
Schöpflin székfoglalója¹⁴⁰

Sz. 48, BB 62), melynek szöveggönyvét Balázs Béla írta. Művét Bartók 1911-ben fejezte be, de bemutatója csak hét évvel később, 1918-ban volt a bp.-i Operaházban. Balázs a Kékszakállú figurájából magyar népballadai hőst faragott, s ez szerencsésen találkozott Bartók népzenei érdeklődésével. Az ősbemutató után először 1936. okt. 29-én, Sergio Failoni vezényletével, felújított előadáson láthatták a nézők. A két főszerepet Székely Mihály és Némethy Ella énekelte, a rendező Nádasdy Kálmán, a díszlettervező Oláh Gusztáv volt. Az előadás hatalmas sikert hozott, Bartókot több mint tízszer tapsolták ki a színpadra.

¹³⁷ Műsorújságok tanúsága szerint BM ezen a napon nem szerepelt a rádió programjában, alighanem személyes tárgyalása volt.

¹³⁸ Kosztolányi Dezső, BM fiatalkori barátja, a Nyugatban kezdettől harcostársa, irányák következtében halt meg a János Kórházban, délelőtt 11 órakor. Kosztolányiné a következőképpen emlékszik vissza az utolsó percekre: „Mindenki letérdepel, az ápolónők sírnak, az orvosok könnyeznek, a kórház papja megkeni az utolsó kenettel, a kápolnás nővér imádkozik. Az orvos egyik kezében Dide óráját tartja, a másikban csuklóját fogja.” (KOSZTOLÁNYI Dezsőné: *Kosztolányi Dezső. Életrajzi regény*, Holnap Kiadó, Bp., 1990, 302.)

¹³⁹ A Kisfaludy Társaság az Akadémia üléstermében ülésezett délután 5 órától. Voinovich Géza elnök mondott emlékbeszédet Kosztolányiról.

¹⁴⁰ A Kisfaludy Társaság ülésén tartotta meg Schöpflin Aladár székfog-

- 5 |:4 kor:| Kosztolányi temetésén¹⁴¹
 <Ortutayhoz> este Basch L.
 6 Ortutayhoz ½9[<4] kor
 9 Rédey virág!
 opera 8 kor páholy |:balra 7.:|¹⁴²
 Bartók *Cantata Profana*¹⁴³ <Rádióban>¹⁴⁴
 10 Rédeyékhez ½9 kor.
 <½5 kor Edit«hez»>

lalóját elődjéről, Kenedy Gézáról, majd bemutatta Shakespeare *A velencei kalmár* c. színművéről szóló tanulmányát.

¹⁴¹ Kosztolányi Dezső temetésére du. fél 4 órakor került sor a Kerepesi temető díszsírhelyén. A Kisfaludy Társaság nevében Rédey Tivadar mondott búcsúbeszédet. BM a Nyugat hasábjain (1936/12.) búcsúzott Kosztolányitól, nekrológját ezekkel a szavakkal vezette be: „A költő, aki eltűnt közülünk, fiatalságom első barátja volt. Ezt talán nem kellene itt említenem, személytelenül kellene róla írnom. Kit érdekel, hogy mi volt ő nekem? Arról van szó, mi volt mindnyájunknak, a Nyugatnak, a magyar irodalomnak, az egész magyarságnak...” (Idézi: SÍPOS 1999 II:621.)

¹⁴² BM-ék a helyszínen hallgatták végig a zeneművészeti előadást, amelyről a rádió élő közvetítést sugárzott. Vö. köv. jegyzet!

¹⁴³ Bartók Béla „ars poeticája”, a *Cantata profana tenorra, baritonra és zenekarra vagy zongorára, avagy A kilenc csodaszarvas* (Sz. 94, BB 100, 1930). Bartók eredeti terve szerint egy trilógia első részeként készült, amely a Kárpát-medence népeinek folklór- és álmvilágára épült volna. A nagy tervből csak az első rész valósult meg a pogány karácsonyi mondakör román népi szövegei (kolindák) alapján (Bartók saját gyűjtése). A mű egy öreg vadászról és kilenc fiáról szól, akik szarvassá változnak. Bach *Máté passiójának* és kantátáinak hatása érezhető rajta. Magyarországi ősbemutatója 1936. szept. 22-én volt.

¹⁴⁴ 20.10–23.05-ig a Filharmóniai Társaság hangversenyét közvetítette a Magyar Rádió a Bp. I. hullámon az Operaházból. Első műsorszámként Bartók *Cantata profanáját* mutatta be a Palestrina kórus, Dohnányi Ernő vezényletével, Palló Imre és Rösler Endre közreműködésével.

- 11 <d.e. Ilonához>, d.e. Ascher
anyus
Gellért
- 12 M. könyvtárba
<d.u.> <4 kor Edit>
7 kor Valiék
- 13 <d.e. virág|:kiáll.:|> <[6>]7> <9 kor telef Ilona>
d.u. **5 szülői érték.**
Bartók kékszakállu rádió!¹⁴⁵
- 14 Földes Ilona¹⁴⁶
<Karinthy? (Kohnhoz)> Einc. Baba
|:½8:| [P>]Domokosné[?>]nál Ild|:ikóval:|
(Megkaptam Cantata lemezt)
M. színház (nemvolt |:otthon:|
[naptárlap verzóján]
Kriszt|:ina:|krt. 159. <I.>|:alsó:|/I.2.
özv. Bartókné¹⁴⁷
Bartók Péter¹⁴⁸
- 15 d.e. 11 Tamás |:film:|¹⁴⁹
Kárpáthyekhoz 44 essel. |:5 kor:|
Keletitől 4 ig

¹⁴⁵ A rádió a Budapest I. hullámon 19.30-as kezdettel kb. egy órában közvetítette az Operaházból Bartók egyfelvonásos operáját, *A kékszakállú herceg várát*. Vö. 1937. 10. 29.

¹⁴⁶ Földes Ilona nevelőnő Babits Ildikó mellett.

¹⁴⁷ BARTÓK Béláné, VOIGT Paula (1857–1939), turszentmártoni születésű tanárnő, Bartók Béla édesanyja. 1880-ban kötött házasságot id. Bartók Bélával (?–1888), a nagyszentmiklósi Földműves Iskola igazgatójával. A házasságból két gyermekük született: Béla, majd Elza (1885–1955). 1889–1892 között özv. Bartókné a nagyszőlősi elemi iskolában tanított.

¹⁴⁸ BARTÓK Péter (1924?–), Bartók fia, műveinek jogtulajdonosa.

¹⁴⁹ A Metro filmpalotában (Teréz krt. 60.) vasárnap de. 11-kor, gyermekmatiné.

- 16 Földes Ilona Ildikó mellé először.
Megkaptam Kékszakállú |:lemezt:|¹⁵⁰ W. ebéd
<d.u. Karínthy>
|:este Gellért,:| Schöpflin, Illyés
- 17 9–10 angol
d.u. Mikóka¹⁵¹ nálunk.
<d.u. 5 kor [M...>]Karinthy>
- 18 Anyus. (filmes levetítette
ittthon 2 filmünket¹⁵²
W. 1[1>]2-½3[↓]
19 Baschék Edit 5 kor
<½4 kor> Ortutay
Ilona |:Loránt:|
<Klárihoz> <Klárihoz>
- 20 © [↔]
- 21 × [↔]
Ildikó kis barátnőnél dél|:ben:| séta 3 an
6 kor Kohnhoz 5 kor telef – Karínthy
<Klári hoz>
Karinthy [F...]
Illyés Gyuszi
<©> [↔]
- [hiányzik a nov. 22–28. főlő]
- 29 Császár Ildikóhoz. 5 kor
<d.u. Miss Winiífridhez 5 kor>
- 30 B. hazaért.
d.u. telefonon beszéltem vele.

¹⁵⁰ Nincs további adat.

¹⁵¹ Ismeretlen.

¹⁵² Tamás István rendező készített filmet BM-ékről. A kópiák elvesztek.
(Vö. 1935. 12. 03. és 1935. 12. 05.)

December

- 1 Kaffka est¹⁵³.
<d.e. ½11 Bartókhoz.>
- 3 <d.e. ½11–11 közt Bartókn[ak]>éhoz>
influenzás[!] vagyok.
Bartókné¹⁵⁴ telefonált délben és
este (Bartókkal is)
- 4 Klárihoz ½5 kor
- 5 3 kor Bartókhoz. ¼4-¼7 ig
Bartóknál
mosás
- 7 Tónika ebédre
<Kereszturyék 7.> Anyus
- 8 I. ünnepély.
Kékszakállú¹⁵⁵
- 9 <d.e. Do> d.u. Domokosnéhoz |:5 kor.:|
<Bartók>? este |:telef:| Bartókné
Cantata Prof.¹⁵⁶
- 10 Cantata Profana?¹⁵⁷

¹⁵³ Nincs adat.

¹⁵⁴ PÁSZTORY Edith, Ditta (1903–1982) zongoraművésznő. Bartók tanítványa, majd 1923-tól felesége is. Első közös fellépésük 1938-ban volt. Bartók halála után, 1946-ban hazatért. Bartók zongoraműveinek egyik leg-hívebb interpretátora.

¹⁵⁵ Este fél 8 órás kezdéssel az Operaház előadásának első részében volt hallható Bartók *A kékszakállú herceg vára* c. egyfelvonásos operája, a második részben többek között Gluck kisoperája, a *Május királynője* hangzott el.

¹⁵⁶ Talán Ottó Ferenc újkeletű ismertetéséről lehetett szó, az értekezés címe: *Bartók Béla a Cantata profana tükrében*.

¹⁵⁷ A Székesfőváros Népművelési Bizottsága és a Liszt Ferenc Társaság Bartók-estet rendezett a Vigadóban. Műsoron volt a *Cantata profana* mellett a *Két zenekari kép*, a *Rapszódia* és az *Első szvit*. Vaszy Viktor vezényelt,

- 11 d.e. telef. Klári.
Klárihoz $\frac{1}{5}$ kor
- 12 (Oszkárnak írt levél szerint M azt írja:
{1 „Testileg egy ócska szállodai
szobában görnyedezem, robotolok,
2 a szívem megint rosszul viselkedik.”}[↵]
Baschékhoz |:1/29:|
Niniékhez
Kékgolyó Ráth Gy¹⁵⁸, Székács, Zsákuváry[Csákuváry?]¹⁵⁹
[naptárlap verzóján]
Bellergal idegcsillapító¹⁶⁰
Sandóz¹⁶¹
- 13 1 orakor
Anniehoz $\frac{1}{4}$ 2 kor
ebéden
- 14 <Kereszturyék«hoz»> <|:1/27:|>
Ortutay vacsorán

Bartók maga zongorázott. A tenorszólót Rösler Endre, a baritont Hámory Imre énekelte. Közreműködött a Székesfővárosi Zenekar és a Palestrina Kórus.

¹⁵⁸ A Siesta Szanatórium működött itt, a Kékgolyó és a Ráth György utca kereszteződésénél (Bp., XII. Ráth György u. 7–9.). Ma: Országos Onkológiai Intézet.

¹⁵⁹ Orvosok, nincs további adat.

¹⁶⁰ 1934-ben vezették be a Bellergal nevű nyugtatót, melynek főkomponense az ergotamin (az anyarozs gabonaparazita érszűkítő hatású alkaloidja) volt.

¹⁶¹ Sandoz egy világméretű svájci gyógyszergyár neve, mely termékeik nevében is megjelenik. 1929-ben vezették be a Calcium Sandoz nevű, áttörő sikert jelentő terméküket, mely a modern kalciumterápia alapját vetette meg. Csonterősítő jellege, illetve a kalciumnak az ideg-, az izom- és a szív működésben játszott szerepe miatt gyakran alkalmazták kiegészítő kúraként.

- 15 d.e. vár és Kohnnál
Rédeyékhez.
- 16 M rádió 6.15 óra¹⁶²
- 17 5 kor Edít
6 ” Erzs|:i|ék
½2-től <½> 3 ig angol
7 kor Miss Winifridhez¹⁶³
- 18 Tóth Aladár
- 19 Kohnhoz
<Illyéshez>
- 21 M. rádió 7.35 óra¹⁶⁴
- 22 Rédeyék
- 29 Illyésekhez

¹⁶² Stílustörténeti előadások hangzottak el *A gótikáról* címmel a Budapest I. hullámon 18 óra 15 perces kezdettel. BM az irodalom, Bartha Dénes a zene, Genthon István a képzőművészet tárgykörében adott elő 15–15 percben. „*A Jegyzetek a műsor szélére* című cikk névtelen szerzője így írt erről: »[...] Csak azt szeretném tudni, hogy az egyik szerdai előadás alatt ki horkolt a mikrofon háttérében? Vagy ez is a hangulat kedvéért volt? A gótika sejtelmességét, homályosságát akarták illusztrálni [...]« (A Magyarország Rádiója, 1936. december 20–26. 3.)” (TÖRÖK 2000:228–229.) TS kéziratos fogalmazványban fennmaradt levélben tiltakozott a hangnem ellenséges volta miatt Mihályfi Ernő főszerkesztőnél, amiért kifigurázták a beteg BM nehéz lélegzését. (Idézi: TÉGLÁS, i. m. 91–93.) Vö. 1935. 09. 19.

¹⁶³ TS angoltanárt fogadott, Miss Winifried 1937 januárjában több alkalommal házhoz jött. Ez már a második kurzus volt, korábban, 1936 októberében Miss Thorburne adott órákat. (Vö. 1936. 10. 04.)

¹⁶⁴ *Kosztolányi Dezső emlékezete* címmel 50 perces irodalmi műsort adott a rádió, ezt vezette be BM beszéde. A műsorban Kosztolányi megzenésített verseit énekelte Marschalkó Rózsi operaénekes, verseiből szavalt Ascher Oszkár, Lányi Viktor a *Baross utcai diákszoba* c. megemlékezését olvasta föl.

1937

Ezt a füzetet az előjegyzési naptár pontos bejegyzései alapján utólag töltöttem ki, emlékeimet is hozzáadva.¹

Január

- 3 Wini
1½2.
Winifrid angol lány
órát ad és itt ebédel.
- 4 W.
12–2
Winífr. 12–2
- 6 W.
12–2
W. 12– 2
- 7 W.
<12> 1–3
W. 1–3.
- 10 ×[↵]
×

¹ Innentől a második naptár szövegét következetesen egy bekezdéssel beljebb közöljük. A szöveget valószínűleg BM halála után, még 1941-ben írta meg TS, s az is valószínűsíthető, hogy viszonylag rövid időt vett igénybe az emlékező kiegészítés.

- 11 Este Kohnnál Bartók
 {rádióbeszéd felvétele}²
 Este Kohn gramofonosnál
 Bartók rádióbeszédének
 felvételéért.
- 12 Influenzás vagyok
 Influenzám van.
- 13 d.u. felkeltem, M-lyal
 Zeneakademián, Bartók
 előadásán (gépzenéről)³
 D.u. felkeltem,
 Mihállyal Zeneakadémián
 Bartók előadásán
 gépzenéről
- 14 Délig feküdtem, d.u. I.
 tanítónője, Velősi Irén⁴, és
 barátnői uzsonnán, Anyus és
 Ferike.
 Délig feküdtem.
 Délután Ildikó
 tanítónője Velősi Irén

² 19.15-kor a rádió Bartók *Népdalgyűjtés Törökországban* c. előadását sugározta, mely legutóbbi, az anatóliai törökök közötti népdalkutató útvjáról szólt. Közreműködött Székely Mihály (ének), B. Fehér Miklós (hegedű), zongorán kísért Polgár Tibor.

³ Bartók a Székesfevárosi Népművelési Bizottság rendezésében este fél 7 órakor tartotta meg bemutatókkal kísért, *A gépzene* c. előadását a Zeneakadémia kamaratermében.

⁴ VELŐSY Irén, Babits Ildikó tanítónője volt az Újiskola általános iskolában. Valószínűleg rokonságban állt Velősy Lipót (1858–1938) általános iskolai igazgatóval.

és barátnői uzsonnán.
Anyus és Ferike.

15 **fekszem**

Fekszem.

16 I. és én influenzával rosszul
lettünk, I. 38.6 én 38.4

Ildikó és én influen-
zával rosszul lettünk
I. 38.6 én 38.4

17 Én is, I. is fekszünk,
Mandl dr.

d.u. Pubi és Ferike

Fekszünk. Mandl dr.

d.u. Pubi és Ferike.

18 Mandl. [↔]

Bartók Bernbe, Amsterdamba,

Párisba, Hilversumba⁵ utazott.⁶

M. Baumgarten ülésen⁷ és vacsorán.

⁵ Hilversum észak-holland falu, 30 km-re fekszik Amszterdamtól dél-keletre. „Media City”-nek is hívják a holland rádió (Radió Netherlands) és televízió is otthont adó települést. Hilversumban számos stúdiója van a nemzeti műsorszolgáltató vállalatnak, a NOS-nak. Kereskedelmi televíziók és kisebb filmgyártó cégek ide telepítették irodáikat, stúdióikat. Az 1928-as amszterdami nyári olimpiai játékok egyes számait itt rendezték.

⁶ Bartók koncertturnéra utazott, a fentebbi városokban (Bern kivételével) mint zongoraművész lépett fel. Jan 18-án Bázélba utazott, onnan 24-én Amsterdamba, jan. 28-án a hilversumi rádióban zongorázott, 29-én Amsterdamban felolvasást tartott *Népdalkutatás Kelet-Európában* címmel, 30-án Párisban rádióhangversenyt adott, 31-én Brüsszelbe utazott, hogy a belga rádió adjon febr. 3-án koncertet, 4-én Londonba ment szintén rádiókoncertet adni. Itt 9-én még egy koncertet adott, majd 11-én Hilversumban fejezte be a körutat egy hangversennyel.

⁷ BM az ünnepélyes díjkiosztás alkalmával mondott beszédében többek

Mandl dr.
Mihály Baumg. ülésen
és vacsorán

- 19 38° I. felkelt.
Mandl dr.
I. felkelt, én 38°
Mandl dr.
- 20 Mandl dr.
Mandl dr.
- 21 Mandl dr.
M. Nyugatnál.
Mandl dr.
Mihály Nyugatnál.
- 22 Dienes Ága d.u. bélyegekkel.
B. anyja

között ezt mondta: „Gyakran ért bennünket az a vád, hogy csak az írók szűkebb köre az, melynek támogatását alapítványunk elsősorban feladatának tekinti. De ez volt az alapító akarata is. És ha a viszonyok várható javultával alapítványunk jövedelmei megengedik, álláspontunk nem is lehet más, mint az, hogy az évdíj-meghosszabbítás bevált módszerével, mely alapítványunk jellegét adja, indokolt esetben egyfolytában hosszabb időn át nyújtunk ugyanannak az íróknak az alkotó munkához szükséges anyagi könnyebbséget.” (TÉGLÁS 2003 III:128.) A díjazottak névsora a következő volt: Gyergyai Albert, Illés Endre, Kodolányi János, Hevesi András, Reményik Sándor, Szabó Lőrinc, Rapaics Rajmund. József Attila az 1936-os kiosztás rá nézve kedvezőtlen alakulása (vö. 1935. 12. 15. és 1936. 01. 18.) ellenére ebben az évben is kimaradt a névsorból. József Attila körének mélyszégyenéről tájékoztat a következő idézet: „Óriási feszültségben vártuk a Baumgarten-díj kiosztását. [...] lehetetlen, hogy megint csak kis díjat kapjon. Végre jött Attila: – Semmi! – Lehetetlen! – kiáltottuk mind. Attila halvány volt, de nyugodt, csöndes.” (VAGÓ Márta: *József Attila*. Idézi: SIPOS 1999 II:629–630.)

80 éves⁸

<Baschéknak>

Dienes Ága.

23 d.u. Mandl.

d.u. Mandl.

24 d.e. Gellert.

Felkeltem.

d.e. Gellért.

Felkeltem.

25 Este Schöpflin, Gellért.

Este Schöpflin, Gellért.

26 Este Rédeyeknél (Halász, Jékely, Héjjas

Este Rédeyeknél

(Halász, Jékely, Héjjas.)

27 Anyussal Pubival M lyal |:moziban.:|

utána Bartók lemezek.

Mihállyal, Anyussal és

Pubival moziban.

28 M. [K>]Nyugatnál.

Bartók Hilversum⁹

Mihály Nyugatnál.

⁸ Bartók Béla édesanyjáról van szó (vö. 1936. 11. 14.). TS virágot rajzolt e bejegyzés mellé.

⁹ Rádióműsor nem említi, noha ezen az estén volt Bartók hilversumi fellépése: a *Kis szvitet*, *Az éjszaka zenéjét*, a *Kolindákat*, az *1. rondót* és a *9 kis zongoradarab* három számát játszotta.

- 29 d.u. Kemény Katalin¹⁰ interju¹¹
d.u. Kemény Katalin
interjú.
- 30 6 kor Hegedűs
Bartók **Páris**¹²
6 kor Hegedűs
Lóránt.
- 31 5 kor Gída
este Förster doktor
d.u. Díenes Gida
este Förster dr.

Február

- 1 d.e. Kárpáti
d.u. [Basch>]Hoffmann Edit előadáson
Szinyeinél¹³

¹⁰ KEMÉNY Katalin (1909–2004), író, művészettörténész, műfordító. 1937-től Hamvas Béla felesége. 1920-ban családjával a romániai Tordáról Bp.-re települ át. 1931-ben magyar–francia szakos tanárként végez a bp.-i egyetemen. Novellákat, tanulmányokat publikál, 1948-ban férjével együtt tiltólistára kerül. 1968 óta Hamvas írásos hagyatékát gondozza, rendezi sajtó alá, 1988 óta ismét publikál művészettörténeti tanulmányokat. 2000 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

¹¹ Talán a rádióban elhangzott (Bartókról szóló?) interjúról van szó, nincs további adat.

¹² Koncertturnéja során Párizsban is fellépett Bartók. Rádióhangverse nyén a *Medvetánc*, az *Este a székeleyknél*, az *Allegro barbaro*, az *1. rondó* és (Székely Zoltánnal) a *2. hegedű-zongora szonáta* hangzott el.

¹³ A Szinyei Társaság emlékünnepét Szinyei-Merse Pál halálának tizenhetedik évfordulója alkalmából febr. 3-án tartották meg az MTA kis-termében. Az ünnepélyt Csók István elnök nyitotta meg, az éves jelentést Pátzay Pál titkár olvasta fel, majd a díjak odaítéléséről Farkas Zoltán je-

Baschék vacsorán.

[↓]

2 <7 kor Edit Szinyei>

d.e. Kárpáti.

d.u Hoffmann Edith

előadásán Szín[y>]nye[y>]iben

Baschék vacsorán.

3 Anyus, Edit rádió

¼11 kor Bartók Brüsszel¹⁴ Baschéknál

any[s>]us.

Este Baschék <d> rádió-

ján hallgattam

Bartókot Brús|:s|zelből

4 varrónőnél bankban

<5 kor Bene Valerie[!]>¹⁵

Este [M Iya>]**P**arlament kávéház és |:moziban:|

Bartók Droitvich[!]¹⁶

lentett. Az ünnepélyes díjátadó után Hoffmann Edith meghívott tag tartotta meg előadását *Szinyei viszonya kortársaihoz* címmel.

¹⁴ A flamand nyelvű brüsszeli adó (más hullámhosszon francia műsort adott) 22.15-kor Bartók három művét sugározta: *Két portré zenekarra; II. hegedű és zenekari rapszódia; A csodálatos mandarin* szvit. A francia nyelvű adás az első részt adta: *Táncszvit, II. zongoraverseny* (ez utóbbit Bartók közreműködésével).

¹⁵ BENE Valéry (Valéria) (1885–?), színésznő. Versei a Soproni Naplóban jelentek meg

¹⁶ Droitwich, angliai település Worcester közelében, Londontól 150 km-re. Bartók turnéja során Londonban is fellépett, s az angol rádió a legerősebb és legnépszerűbb hullámhosszán sugározta a koncertet. A Droitwich adóállomást hosszú- és középhullámú rádióadások szórására telepítették 1934-ben a worcestershire-i Droitwich közelében. A 200 kHz-es frekvencán (1988-tól a 198kHz-en) fogható BBC Radio 4 LW Droitwichből küldött jele messze a legerősebb az Egyesült Királyságban, amely így a szigetor-

- ×
d.e. varrónőnél és
bankban.
Mihállyal Parlament
kávéházban és moziban.
- 5 d.e. $\frac{1}{4}$ 12 kor János szanat.
< $\frac{1}{2}$ 4 kor Bartókn[n>]é«é»hoz>
<Winifried> Sárközi
d.e. 12 kor János
szanatóriumban M-llyal.
Sárközi.
- 6 × [↔]
<d.e. vásárlás>
<d.u. Dauer>
×[kn]
×
- 7 d.e. Ild. és M. Kisfaludiban[!]¹⁷ |:M. verset¹⁸ olvasott:|
Rédeyék, Schöpflinék
Gellérték, Elek
d.e. Mihály Kisfaludyban
verseket olvasott, vele vol-

szágon kívül a Benelux államokban, de még Franciaországban és Németországban is fogható.

¹⁷ A Kisfaludy Társaság vasárnap délelőtti kilencvenedik jubileumi ülésén, melyet az MTA dísztermében tartott, Voinovich Géza elnök megnyitójában Berzeviczy Albert volt elnökről és Prohászka Ottokár elhunyt tagról emlékezett meg, majd Kéky Lajos titkár üdvözölte az új tagokat: Nyirő Józsefet, Szabó Lőrincet és Vietorisz Józsefet. Ezután Falu Tamás saját verseiből olvasott fel, Hegedüs Lóránt *Krasznahorka és Geszt* c. tanulmányát ismertette, BM szintén verseiből olvasott. „A nagy magyar költőt a megjelentek hosszasan ünnepelték”. (Budapesti Hírlap, 1937. febr. 9., 6. oldal)

¹⁸ Nem ismeretes, mely versekről van szó.

- tunk én és Ildikó is.
d.u. Rédeyék, Schöpflinék, Gellérték, Elek A.
- 8 d.u. Gellért. Fogorvosnál
< $\frac{1}{2}$ [<1]1|:2:| kor Békássynéhez.>
Szegfű[<e]ék
Fogorvosnál.
d.e. Gellért.
Sze[g>]kfűék.
- 9 <3 kor Bartóknéhez>, Propper
fogorvosnál¹⁹
<Szinyei vacsora>
Én Propper fogorvosnál
(Bartókné ajánlatára)
- 10 Proppernél.
<anyus>
Nemzeti Csongor²⁰. Ild. és M. Ilyal
Fogorvosnál.
Mihályal és Ildikóval
Nemzeti színházban:
Csongor és Tünde.
- 11 Bartóknéhez 6[<3] kor. $\frac{1}{2}$ 9 ig
M. kávéházban.
<Hegedüssel Kohnhoz>
{d.u. Schillnél |:M. Ilyal:|}
{d.u. Schillnél

¹⁹ Valószínűleg PROPPER Miksa fogorvos, aki 1928-as adatok szerint az V., gr. Tisza István u. 18. alatt rendelt.

²⁰ Polgár Tibor zenéjével, Jaschik Álmos díszletei között, Németh Antal rendezésében mutatta be a Nemzeti Színház Vörösmarty Mihály drámai költeményét, a *Csongor és Tündét* 1937. febr. 5-én. Az előadások rendszeresen este 10 órakor kezdődtek.

Mihállyal}
 D.u. Bartóknénál
 teáztam (ő fekszik)
 Pasaréten.
 Mihály kávéházban.
 (Ekkor fedezte fel Schíll,
 hogy a nehéz légzés nem
 asztma, hanem a gégeben
 van valami. Mi borzasztóan
 örültünk, hogy csak gége!)²¹

- 12 <d.e. Varrónőhöz> d.e. Dexné
 Halász, Jékely, Dex|:né|
 <Ortutay,> Winifrid Szerb
 vacsorán.
 (kihúztam fo|:gamat:| [↵]
 d.e. Dexné.
 Halász G. Jékely, Szerb A.
 Dexné, Winifried
 vacsorán.

(Kihúztam a fogamat)

- 13 <Békássynéhez ½12 kor>
 {Délben Bartók hazaért.}²²
 <Edit[hez]>nek telef. 5 kor>

- 14 d.e. Gellért
 Winifried

²¹ BM daganatos betegsége történetének kezdetét jelzi ez az (utólagos) bejegyzés. Gyenes György *Babits Mihály daganatos betegsége* c. tanulmányában megállapítja (főként a naptárak segítségével), hogy a „költő állapota tovább romlik, különösen a köhögés kínozza.” („...*kínok és álmok közt...*” 2004:172.)

²² Bartók egy hónapos koncertturnéjáról érkezett haza. (Vö. 1937. 01. 18.)

d.e. Gellért

Winifried

15 M. kávéház

én fogorvosnál

<«Nemzeti» Csongor>²³ {este Dauer}

Mihály kávéházban.

Én fogorvosnál és

fodrásznál dauert

csináltattam.

16 (Bartókkal telefon)

este Fészek Bernáth előadásán²⁴

Este Mihállyal

Fészek clubban

Bernáth előadásán.

17 <Várkonyihoz>

anyus

Fogorvos[höz>]nál.

Anyus.

18 <d.e. ½12 kor Békássyné>

d.u. varrónőhöz

19 3 kor Ortutay feketén

Prahács {előadásán.}²⁵, Waldbauer Bartók esten,

{Zeneakadémián}²⁶

3 kor Ortutay feketén.

Prahács M.előadásán.

²³ 15-én, hétfőn este 6 órakor adta a Nemzeti Színház a művet. (Vö. 1937. 02. 10)

²⁴ Nincs adat.

²⁵ Nincs adat.

²⁶ A Waldbauer–Ország–Temesváry–Kerpely vonósnégyes adott estet a Zeneakadémia nagytermében: Beethoven *Esz-dúr*, Bartók *V.* és Haydn *C-dúr kvartettjét*.

Waldbauer Bartók esten

Zeneakadémián

20 Kosztolányiné

Kosztolányiné.

21 11 kor Hegedűssel

Lipót mezőn²⁷ Feszthy[!] Masánál²⁸

11 kor Hegedűs Lóránt

autón kivitt minket

Lipót mezőre Feszthy

Masát látogatni.

23 <Rédeyekhez>

24 Ferike, anyus

Ferike, anyus.

25 3 kor varrónőhöz.

<Edit rádió>²⁹ este Basch

²⁷ Lipótmező, városrész Budapest II. kerületében. A Kecske-hegy, a Kis-Hárs-hegy és a Ferenc-halom aljában található terület, az Ördög-árokka párhuzamosan helyezkedik el. Nevét nem az uralkodóról, hanem első tulajdonosáról, Göbl Lipót budai molnárról kapta, aki ezt a területet Buda városától az 1820-as években megvásárolta. A majorságban Göbl vendéglőt létesített, ez is hozzájárult, hogy a környék népszerű kirándulóhellyé vált. A kis-hárs-hegyi lejtőn I. Ferenc József rendeletére, Zettl Lajos tervei alapján 1868-ban épült fel a Magyar Királyi Országos Tébolyda, melynek nevét 1898-ban Országos Elme- és Ideggyógyintézetre változtatták. Utóbb Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet néven működött, egészen 2007-es bezárásáig, azóta az épület üresen áll. A Lipótmező név generációkon keresztül mintegy az elmegyógyintézet szinonimájává vált.

²⁸ FESZTY Masa (1895–1979) oltárkép- és arcképfestő. Feszty Árpádnak és Jókai Mór fogadott lányának, Jókai Rózának a lánya. Első kiállítását 1922-ben az Ernst Múzeumban rendezték, gyűjteményes kiállítása volt Bp.-en 1924-ben. Lőrinczy György 1929. febr. 19-én kért Jókai Róza és lánya számára segélyt a „Baumgarten alaptól”. (SÍPOS 1999 II:68.)

²⁹ L. 1937. 02. 26.

<¹/₂7 kor Bípsi> Edith[ez>]nél

Este Basch Editnél

26 <Edit rádió.>³⁰

Március

2 ¹/₂12 kor Békássyné|:nál.:|

¹/₂12 kor Békássynénál.

3 anyus

Anyus.

4 ×[↔]

este Gellért és Illyés.

×

Este Gellért és Illyés.

5 <¹/₂4 kor Margóhoz>

<|:61 sel Szüret:| utcáig>³¹

este Basch

Este Basch

6 Dienes

Kósa est³²

Kósa est.

³⁰ A Magyar Rádió műsorterve szerint 18.25-kor *A barokk* címmel stílustörténeti előadásokat sugárzott a Budapest I. hullámon. Hoffmann Edith (képzőművészet) mellett Sík Sándor az irodalom, Szabolcsi Bence a zene tárgykörében adott elő.

³¹ A Gellérthegy Lágymányos felé néző oldalában vezet fel a hegyre a Szüret utca. A 61-es jelzésű villamosnak a a Horthy Miklós (ma: Móricz Zsigmond) körtértől számított második megállója a Szt. Imre herceg útján (ma: Villányi út).

³² A Főváros Népművelési Bizottsága és a Vajda János Társaság rendezésében került sor Kósa György *Húsvéti oratórium*ának bemutató előadására este fél 9 órakor a Zeneakadémia nagytermében. A szólóénekesek mellett közreműködött a Budapesti Kamarakórus Paulovics Géza vezényletével. Molnár Antal, a főiskola tanára mondott bevezetőt, a zongoraszólamot maga a szerző játszotta.

- 7 d.e. kávéházban Gellért |:Ali:|
 <Kosztolanyi est>³³
 d.e. kávéházban
 Gellérttel és Schöpflin-
 nel (Philadelfiában[!])?³⁴
- 8 kávéház
 M. kávéházban.
- 9 <Rédeyékhez>
 6 kor Hegedűs
 6 kor Hegedűs Loránt.
- 10 anyus
 <Ptoe>
 Anyus.
- 11 nagymosás
 5 órakor Winífried|:hez:|
 d.u. Mihállyal
 Winífriednél
 uzsonnán.
- 12 <I. vendégei>

³³ A Zeneakadémián tartott esten Karinthy bevezetője után a szerző verseit adták elő, többek között Ascher Oszkár, Takáts Margit, Korniss Kató, Kelen Dóra, Bulla Elma. Sándor Erzsi és Basilides Mária, az Operaház örökös tagjai énekeltek, Gellért Oszkár saját, Kosztolányihoz írott versét szavalta, Hammerschlag János pedig orgonaszámmal szerepelt.

³⁴ A Philadelphia kávéház (1895?–1946?), az egyik legpatinásabb budai kávéház az I. Alagút u. 3. alatt működött. Játékszobájában négy Seifert-féle biliárdasztal hívogatta a játékokat kedvelőket: ezért is nevezték Seifertnek a kávéházat. A Budai Sakkozó Társaság és a Biliárd Kör tagjainak hivatalos helyisége lett. Leghíresebb törzsvendégei voltak Ady Endre és Szabó Dezső, de gyakori vendége volt Kaffka, Karinthy, Kosztolányi, Schöpflin és BM is. 1935-ben a kávéház bezárt, majd átköltözött a Krisztina tér sarkára, a Budai Polgári Casino épületébe. A II. vh. után Krisztina sörözőként működött. A régi Philadelphia helyén ma az OTP toronyháza áll.

- 13 Este Amerikai Elektránál³⁵
Halász és Ortutayval.
<Bartók est Manhattan>³⁶
Este Mihállyal
színházban: Amerikai
Elektra, páholyt vettünk
Halász Gábor és Ortutay-
ékkel³⁷. A darab nagyszerű,
nagyon tetszett Mihálynak
is, aki sajnos rettenetes
hangos légzéssel küzdött.
- 14 5 kor Gysziékh[e>]oz
d.u. Gysziéknál.
- 15 ½5 kor Bipsi
d.u. Révész Margit
lánya: Bípsi.
- 16 délben Scheiberhez³⁸ Gyszival
<Rédeyékhez 5 kor>
Rédeyékhez
Délben Mihállyal és
[:Illyés:] Gyszival Scheíber

³⁵ Eugene O'Neill drámai trilógiáját a Nemzeti Színház adta este 7 órai kezdettel. A főszerepeket Bajor Gizi, Makay Margit és Timár József játszották. A darabot Németh Antal rendezte, a díszletet Varga Mátyás tervezte. Schöpflin Aladár írt kritikát róla a Nyugat Figyelő rovatában (1937/4.).

³⁶ A New York-i Manhattan vonósnégyes rendezett hangversenyt a Zeneakadémia nagytermében. Beethoven, Debussy és César Franck kamaraműveit játszották, C. Franck zongoratriójában Bartók zongorázott.

³⁷ Ortutay és felesége, ORTUTAY Kemény Zsuzsa (1913–1982), mozdulatművész, táncművészeti szakíró, tánctanár. 1948-tól a Táncszövetség elnöke. 1951–56-ban a Táncművészet c. szaklap felelős szerkesztője. Szentpál Olga tanítványa.

³⁸ SCHEIBER, kereskedő kisiparos, nincs további adat. (Vö. 1935. 12. 06.)

gramofonosnál, fel-
vettük Gyszi hangját.
Este Rédeyéknél.

17 Anyus.

anyus.

18 Velösy Irénhez.

<Er«i»zsike [1/2>] 1/47

«5 órakor»

VIII. Csepreghy u 4. III.18.

{Árpádkolleg.:ium.:}>

Velösy Irén tanító-
nőnél.

19 <Prahács és Nagy Bella³⁹> Gyszi
Ascher

Illyés Gyszi

Ascher.

20 Prahács és Nagy B.

|:Juliska⁴⁰:| Esztergomból

itt |:aludt.:|

d.u. Prahács Margit

és Nagy Bella.

Csukássyné Esztergomból,

ítt aludt.

³⁹ JÓKAINÉ NAGY *Grósz* Bella (1879–1947), színésznő. Az óbudai Kisfaludy Színházban lépett fel először 1898-ban. 1899-ben sikerrel játszott Jókai drámáiban, a Vígszínház szerződtette, de miután feleségül ment Jókai Mórhoz, visszavonult. A 75 éves Jókaival kötött házassága felbolygatta a közvéleményt. Jókai kötetre való szerelmes verset írt hozzá. A II. vh. kitörésekor Londonba költözött.

⁴⁰ CSUKÁSSYNÉ Juliska, BM-ék esztergomi szomszédja. Ő és férje őrizték BM-ék kulcsait, amikor ők Pesten tartózkodtak.

- 21 Lipót[h?] Károly állampénzt. igazg.⁴¹
 Lipót[h] Kalmán
 vm.⁴² irodaigazgató⁴³
 Lafontaine⁴⁴ | ½9 kor Bernáthhoz
 La Fontaine társ.
 előadás
 Este Bernáthéknál.
- 22 5 kor Margóhoz.
 d.u. Margotnál.
- 23 <6 órakor Winifriedhez>
 24 d.u. bevásároltam.
 Anyus.
 d.u. bevásároltam.
 Anyus.
- 25 Reggel elküldtem Margitot.
 <kismosás>
 délben Szekszárdra utaztunk
 Illyés Gyuszival, este Pistánál⁴⁵
 hotelban szálltunk.
 Reggel elküldtem
 Margít nevű hisztériás
 cselédet (ágyában M.
 féltett könyveiből volt
 eldugva)
 Déli vonattal Szekszárdra

⁴¹ LIPÓTH Károly állampénztári igazgatóról nem tud *Magyarország tiszti cím- és névtárának* 1937-es és 1938-as kötete.

⁴² Vármegyei.

⁴³ LIPÓTH Kálmán, Komárom és Esztergom vármegye irodaigazgatója volt.

⁴⁴ La Fontaine Társaság. (Vö. 1929. 01. 13.)

⁴⁵ Babits István, BM öccse. (Vö. 1922. 06. 19.)

utaztunk M. Ild. én
 és Illyés Gyuszi.
 Este felkerestük Pistát.
 Hotelben szálltunk meg.

- 26 d.e. Anyinál, d.u.
 szállóban, este Anyinál.
 D.e. Anyinál.
 D.u. szállóban
 én is, Gyuszi is
 fényképeztünk⁴⁶.
 Este Anyinál, aki
 a kapuig kikisért, és ijedt
 nyögösséggel megölelve Mí-
 hályt rám szól, csináljatok
 valamit, menjete orvoshoz!
 Sokszor eszemben volt rejtett
 aggodalma, ami engem
 akkor⁴⁷ nagyon szorongóvá tett.

- 27 d.e. muzeumban.
 d.u. hazautaztunk.
 d.e. múzeumban.
 [s>]Szekszárdi cserép edényt
 vettünk, én élelmiszert
 vásároltam, csomagoltam,
 Mihály, Ildikó és
 Gyuszi Anyinál
 bucsúzni, estefelé
 hazautaztunk.

⁴⁶ FOTOTÉKA: 420–431. tételek

⁴⁷ Valószínűleg BM halála utánra kell keltezni az átírást. (Vö. TS 1937-es naptárhoz írott bevezetése.)

28 Anna [cse>]volt cseléd Ildikónál
2 tengeri malacot hozott.

Anna volt cselédünk
Ildikónak két tengeri
malacot hozott.

30 × [↔]
takarítónő
<Rédey>
Takarítónő.

31 × [↔]
takarítónő
Anyus.
× [kn]
×
Takarítónő.
Anyus.

Április

1 d.e. helyszerzőnél.
3 kor Farkasréten Gellért H.⁴⁸
temetésén.
utána Rédeyékkel Pozsony kávéház.
D.e. helyszerzőnél.
d.u. Gellért Hugó
temetésén Farkasréten.
Utána Rédeyékkel
Pozsony kávéházban.

3 Rédeyék és
Basch teán.

⁴⁸ Gellért Hugó (L.1933. 02. 07.), Gellért Oszkár öccse 1937. márc. 30-án hunyt el, hosszú szenvedés után.

- Rédeyék és Basch
teán.
- 4 Szabó Katalin cseléd belépett
Szabó Katalin cseléd
belépett.
- 5 M. Rádió⁴⁹ Rédeyvel,
utána Dunaparti kávéház⁵⁰
{Nyugat, (Ild. velünk)}
M. rádióelőadása
Rédeyvel.
Utána Nyugatasztalnál
Dunakorzó kávéházban.
(Ildikó is velünk van)
- 6 d.u. Níninél.
d.u. Nininél.
- 7 anyus
anyus.
- 8 M. Nyugatnál d.u.
<9 kor Winihez>
Mihály délután
Nyugatnál.

⁴⁹ 16.45-ös kezdettel, fél órában BM az I. hullámon *Swinburne, a nagy angol költő* c. előadását olvasta fel. Erre 1937. márc. 3-i levelében Hlatky műsorigazgató kérte fel BM-t: „szíveskedjék huszonöt perces (nyolc ritkán gépelt oldalnyi), máshol még nem közölt *Swinburne, a nagy angol lírikus* c. előadását a rádió igazgatóságának lehetőleg egy héten belül eljuttatni.” Az igazgatóság előbb el akarta bírálni a szöveg „rádiószerűségét”, s csak aztán határozott a műsorba iktatásról, illetve annak időpontjáról. (OSZK Kt. FondIII/1849/42)

⁵⁰ Dunacorso kávéház (1892–1936), Bp. V., Vigadó tér 3. alatt, korábban (1885-től) a Szidon nevet viselte. Paulin Lajos kávé 1941-ben e helyen nyitja meg Ambassadeur nevű luxuséttermét.

- 9 d.e. Zsidó kórház 11 [:kor:]
 Polacsek[!]⁵¹, Schill és Bársony⁵²
 röntgenfelvételek Este Györgyi és Pista
 D.e. 11 kor Zsidókórházban
 Polacsek[!] M. gégéjét tükrözte,
 M. még a folyosón rettenetes és
 feltűnést keltő köhögő[a>]o^{hamot}
 kapott. Utána Schill és Bár-
 sony Tivadar röntgennel vizs-
 gálták.⁵³<,> <nyelőpróba mutatta
a daganatot! – Az eredményre
 mi a kertben várakoztunk>
 Este Györgyi és Pista
 Szekszárdról.
- 10 d.e. Zs. kórházban
 <3 kor Masához⁵⁴>
 Bársony, Schill nyelv pról:ba.:|
 Délelőtt újra a
 Zsidókórházban, Bársony
 és Schill nyelvpróbát
 csináltak és az megmutatta

⁵¹ POLLATSCHKE Elemér (1875–1944) gégeszakorvos, az Izraelita Kórház főorvosa. 1916-tól egyetemi magántanár. 1935-ben *A gégerák műtéti és sugaras kezelése* címmel tanulmányt publikált az Orvosi Hetilapban.

⁵² BÁRSONY *Bruckner* Tivadar (1886?–1942) röntgenológus, főorvos a Charité Poliklinikán, majd a pesti Izraelita Kórház Röntgenintézetének vezetője. A nyelvcső és a gerinc több elváltozásának első leírója.

⁵³ „[...] sem a tükrözés, sem a röntgenfelvétel akkor még nem utalt térszűkítő elváltozásra – állapítja meg Szállási Árpád. – Ez sem szokatlan az orvosi gyakorlatban, tudjuk: a negatív vizsgálati eredmény mily drámai módon válhat pozitívvá egészen rövid idő alatt.” („...kínok és álmok közt...” 2004:141.)

⁵⁴ FESZTY Masa (L. 1937. 02. 21.)

a daganatot. Az eredmény-
 re mí a kertben várakoz-
 tunk, oda jött kí Schill,
 szükszavúan közölve, hogy
 a gégében daganat van és
 operálni kell. Mihály két-
 ségbeesetten kiáltott: nem
 engedem magam operálni.
 Ha ekkor Schill, mint régi házi-
 orvos okosan és gyengéden rá-
 beszéli, talán az életét mentí meg.
 De ő nyeglén vállat vont: ahogy tetszik!

11 d.e. Oszkár.

Winifrid

① [⇐]

d.e. Gellért.

Winifried

①

12 M-lyal kávéházban: Gellért
 Karinthy Illyés, Illés, Hevesi
 Tolnai, Ortutay, Bálint

<Masához>

Schill telefonált Pubi.

D.u. Mihállyal kávéház-
 ban,: Gellért, Karinthy, Illyés,
 Illés E. Hevesi A. Tolnai,
 Ortutay, Bálint. György
 Este Schill telefonált.

Pubi.

13 d.e. Zsidókórházban vérkép
 <Rédeyékhez> gége|:éztelenítés:|
 utána Párisiban.

Este Rédeyék.

D.e. Zsidókórházban.

Vérképet csináltak, gégét

Polacsek[!] érzéstelenítve

vizsgálta.

Utána én Párisi árúház-

ban vásár[ó>]oltam, Mihály

ott nagy köhögőrohamot

kapott.

Este Rédeyék.

14 d.u. Schillel Winternitznál⁵⁵.

anyám. Pubi [↯]

M. Pubival moziban.[↯]

<Wínifriedl:hez:| 9 órakor>

d.u. Schillel Winter-

nitz professzort kerestük

fel Park szanatórium-

ban. De ezt mondta,

nem láthatja mi van a

gégében, gégeészhez

menjünk, Lénárthoz⁵⁶

utasított.

⁵⁵ WINTERNITZ Arnold (1872–1938), agyi és mellkasi sebész, a Szent István Közkórház főorvosa, egyetemi tanár Pécsen. Főleg a tüdősebészet hazai fejlesztése körül szerzett érdemeket.

⁵⁶ Kakasfalvi LÉNÁRT Zoltán (1870–1953), fül-orr-gégeész, egészségügyi főtanácsos, az Orsz. Közegészségügyi Tanács tagja, a Szent Rókus Közkórház főorvosa, egyetemi tanár, az itt működő Orr- és gégegyógyászati Klinika igazgatója. Vezetése alatt egyesült az orr-gégészet és a fülészet oktatása. Ismertek a mandula körüli nyirokerekre és a gégedaganatokra vonatkozó kutatásai. Ő vezette be és terjesztette el Magyarországon a mandulaeltávolításokat.

- 15 M. Nyugatnál. [↑]
 Mihály Nyugatnál.
 Pubival moziban
 Grande gignol[!] filmnél.⁵⁷
- 16 M lyal moziban⁵⁸
 Garbó Kaméliás
 Mihállyal moziban
 Greta Garbo Kaméliás
 hölgynél, a haldokló jelenet, s főleg a [pap>]gyón-
 tató pap jelenet rettene-
 tesen felizgatott, e
 percben rettegve megérez-
 tem a Szörnyűséget, ami
 közeleg felénk.
- 17 d.e. Schillel
 Lénártnál.
 Prahács.
 D.e. Schillel |:Szigony utcában:|⁵⁹ Lénárt pro-
 fesszor-
 nál. Ez a világ legaljasabb
 szadista gonosztevője, egy buta

⁵⁷ Helyesen: grande guignol (magyarul: rémmese, rémdráma). Ilyen film lehetett az *Éjjeli látogató* c. bűnügyi film, melyet a Váci utcai (Bp. IV., Váci u. 9.) Corso mozi adott 5, 7 és 9 órás kezdettel. Rendezte Richard Eichberg, a főbb szerepeket Carl Ludwig Diehl és Theo Lingén játszották.

⁵⁸ A Metro Filmpalota adta Greta Garbóval a főszerepben a *Camille, a végzet asszonya* c. filmet, mely *A kaméliás hölgy* c. ifj. Dumas-drámának a film-adaptációja (A Broadway már 1852-ben átkeresztelte egy korabeli átdolgozásban). A filmet George Cukor rendezte. A főbb szerepekben Robert Taylor és Lionel Barrymore játszott.

⁵⁹ A SOTE Fül-Orr-Gégészeti és Fej-Nyaksebészeti Klinikája működött itt. (Bp. VIII., Szigony u. 36.)

parádés kocsis külsejével, kéjelgő
 élvezettel közölte Mihállyal, hogy
 sajnos, nem tud semmi jót se
 mondani, még a vizsgálat is
 életveszélyes. Szegénykém halálosan
 elsápadt, s ezt kiál|:l|totta: akkor
 inkább operáció nélkül halok meg!
 Hazafelé az autóban leirhatatlanul
 különös, elszánt és meggyötört arccal
 beszélt, hogy hiszen mindig tudta!
 Tudta, hogy ötvenhárom éves korában
 kell meghalnia! Ha ez a sátáni
 Lénárt nincs, talán idejében operálták
 volna, ő és Schíll a gyilkosa.⁶⁰

{ápr. 17. szombat.

El nem felejthetem, hogy értünk
 haza a lakásba, úgy néztünk
 körül a napos szobában,
 mint idegen helyen, mintha a
 halalból jöttünk volna.
 Délután szörnyű migrénem
 volt, fekvé fogadtam
 Prahács Margitot, s szólni se
 tudtam a rémülettől.}

18 d.e. Gellért

d.u. Försternél Jánosb|:an.:|

⁶⁰ Feltételezhető, hogy TS csak BM halála után kezdte újraírni az 1937-es és az azt követő évek eseményeit, felgöngyölítendő és megértendő a halálhoz vezető utat!

utána I vel és M-lyal mozi⁶¹. Dzsungel
{királynője.⁶²}

d.e. Gellért.

Ebédután elmentünk Förster
doktorhoz a János szana-
toriumba tanácsért, aki
hévvel, de nem megnyugta-
tóan rábeszél a műtetre.

{Utána Mihály én és Ildikó [:Fór[o>]um:] mozi-
ban: Dzsungel királynője.⁶³ Retteg
ünk a magányos vasárnap dél
utánoktól, s ezért mentünk min
dig moziba, de az utcán megint
elért a rémület, M fuldokolva
köhögött s nehezen járt.}

19 d.u. kávéházban: Gellért, Schöpflin
Illyés, Bálint, Cs. Szabó, Hevesi
Radnóti⁶⁴, Halász, Ortutay
Este Basch Lóránt

D.u. Mihállyal kávé házban.

Gellért, Schöpflin, Illyés, Bálint

⁶¹ Bp.-en az Omnia, a City és az Átrium mozi mutatták be a filmet, melyet ezen a napon több mozi is vetített.

⁶² A Paramount Pictures 85 perces amerikai kalandfilmjének (*The Jungle Princess*, 1936) a debütáló Dorothy Lamour és Ray Milland voltak a főszereplői, William Thiele az írója és a rendezője. Bp.-en az Omnia, a City és az Átrium mozi mutatták be.

⁶³ A Forum filmszínház ezen a napon az *Egymásnak születtünk* c. Fred Astaire-filmet adta, TS vagy a filmre, vagy a mozira rosszul emlékezhetett évek távlatából. Vö. 1937. 04. 17.

⁶⁴ RADNÓTI Radnóczi (szül. Glatzer) Miklós (1909–1944) költő, magyar–francia szakos tanár. A nyugatos harmadik nemzedékkel indul egy időben, 1930-tól jelentek meg írásai a Nyugatban. A náci deportálás áldozata lett.

Cs. Szabó, Hevesi, Radnóti, Halász G. Ortutay.

Este Basch Lóránt.

- 20 d.e. bejelentőben és Déli vasut kávéházban⁶⁵ M-lyal.
és Fábiánnál, Ildikóért iskolánál.⁶⁶
<Este Basch Lóránt.>

① [↩]

D.e. együtt Mihállyal bejelentőben új cselédet bejelenteni, utána Déli vasut kávéházban; Fábiánnál vásárolni és Ildikóért iskolánál.

①

- 21 nagymosás d.u. 6 kor
Schillel Laub doktornál⁶⁷.
d.e. kabátpróba Fábiánnál

D.e. pepítakockás felöltőt próbáltam Fábiánnál.

d.ú. Schillel Laub László gégésznél. Engem kizártak s Mihály megrémült, hogy eltávolítottak, s őt orvul el akarják |:öt:| szállítani (mert Laub közben taxiért telefonált) s

⁶⁵ A Déli vasút kávéház (1900–1946?), Bp. XII., Alkotás út 7/b alatt, Ady kedvelt helye volt (1936-ban a tulajdonos ezt emléktáblával is jelezte), teraszáról pompás kilátás nyílt a Vérmezőre.

⁶⁶ Az I. kerületben, a Bíró utca 16–18. előtt, ahol az ún. Új Iskola volt. (Vö. 1934. 11. 05.)

⁶⁷ LAUB László (1877–1957), gégész főorvos a Szent László Közkórházban, később a Szt. Margit, majd a Szt. Rókus Kórházban.

kirohant nevemet kiáltozva
rémületében.

- 22 d.u. Illés Endre feketén
este Illyés Gysziék
Illés Endre feketén, akit
azért hívtunk, mert orvos és
mégsem nagyképű hazug és tit-
kolodzó, talán tud megnyug-
tató tanácsot adni. Illés
kedvesen, lelkes svádával
beszélt, kicsit meg is nyugta
tott, de én mégis éreztem,
nem őszinte ő sem. Persze, a
rettenetést senki meg nem
mondhatta. Este Illyés
Gysziék jöttek, a nyomasztó
hangulat elűzésére a Bartók
néprajzi lemezeit⁶⁸ huztam fel,
amit M. szeretett – de azóta is
e lemezek őrzik akkori halálos
szorongásomat.

- 23 Alszeghy Zsolt feketén.
este Basch
Alszeghy Zsolt feketén.
Este Basch.

- 24 d.e. Sárköziné, Basch Ilona
este Schöpfliné
d.u. Hegedűs Lóránt
Illyés Gyszi
D.e. Sárköziné,

⁶⁸ Nincs további adat.

Basch Ilona.
d.u. Hegedűs Lóránt
Illyés Gyuszi.
Este Schöpflinék.

- 25 d.e. Gellért, Basch Edith
Szabó Lőrinc
d.u. hárman moziban⁶⁹ (Wells⁷⁰)
Este Förster dr. nálunk
D.e. Gellért, Basch Edit
Szabó Lőrinc.
D.u. hárman moziban
[:H. G.:] Wells filmjénél.
Este Förster dr. nálunk.

- 26 × [↔]
d.u. kávéház: Gellért, Illyés
Nagy L. Farkas Z. Bálint,
Hevesí Radnóti
×
D.u. Mihállyal kávéház-
ban: Gellért, Illyés,
Nagy [Z.>]Lajos, Farkas Z.
Bálint, Hevesí, Radnóti.

- 27 délben Basch Lóránt
d.e. Schütz⁷¹

⁶⁹ A H. G. Wells novellájából írt misztikus filmet, *A csodálatos embert* Robert Younggal a főszerepben több budapesti mozi is játszotta.

⁷⁰ Herbert George WELLS (1866–1946), angol író. Jules Vernével együtt a sci-fi irodalom atyjának tartják, aki főleg ebben a műfajban írt műveiről ismert (pl. a *Világok harca*, *A láthatatlan ember*, *Dr. Moreau szigete*), noha a világirodalom egyik legtermékenyebb írójaként szinte minden műfajban alkotott.

⁷¹ SCHÜTZ Antal (1880–1953) vallásfilozófus, a teológiai és a pszicho-

feketén Cser László⁷²

Este Rédeyék, Halász G.

d.e. Schütz Antal

(M. kívánt vele beszélni,
gyónt is.)

Délben Basch Lóránt.

Cser László feketén.

Este Rédeyék és Halász G.

28 ½5 kor Schillel Korányinál⁷³

Anyus és Pubi.

Schöpflin és Gellért.

½5 kor Schillel Korányi

professzornál, aki

szintén rábeszélte Mihályt

a műtetre, nagyon okos,

meleg és megnyugtató

hatást tett, M. most elő

ször kezdett gondolni rá,

hogyan talán átengedí ma-

gát a rettegett műtétnek.

lógiai tudományok doktora, 1904-ben szentelték pappá, a szegedi piarista gimnáziumban tanított, majd a bp.-i egyetem hittudományi karán dogmatikát adott elő (1916–46). Sajtó alá rendezte Prohászka Ottokár műveit.

⁷² CSER László (1914–?), missziós lelkész. Babits István első feleségének, Stockinger Györgyinek testvéröccse. Betegsége idején gyakran látogatta BM-t. (BCSL 1996:75–76.) Ápr. 7-én Rosman nevű jezsuita szerzetessel látogatta meg, aki meggyóntatta. (Beszf. 1980 I:12.)

⁷³ BÁRÓ KORÁNYI Sándor (1866–1944), belgyógyász, vesespecialista. Budapesti egyetemi tanár, az MTA elnökségi tagja. Ő alapította 1901-ben a legnagyobb magyar tüdőbeteg-gyógyintézetet, a mai Országos Korányi Tbc Intézetet. 1936-ban nyugdíjazták, klinikáját megszüntették.

anyus és Pubi.
Schöpflin és Gellért.

29 Este Illyés Gyuszi.

Este Illyés Gyuszi.

30 d.e. Fenyő Miksa, sétáltunk,
délben Basch Lóránt.

d.u. M. lyal helyszer[:zönél.:|

D.e. Mihállyal sétáltunk.

Attila utcában, Fenyővel
találkoztunk, velünk jött,
megdöbbenést éreztem rajta
s túlságos részvéte szorongatott.

Délben Basch Lóránt.

D.u. Mihállyal hely-
szerzönél (mert félelmében
nem mert egyedül maradni,
s minden hová velem jött.

Mintha segíteni tudtam
volna!

Május

1 d.e. M lyal helyszerzönél
Kató kí, Annus be[e>]lépett.
d.u Ilus elment, helyette Irén.⁷⁴

Este Oszkár és [:Komjáthy.:|

D.e. Mihállyal helyszerző-
nél. Kató ki, Annus

⁷⁴ TANNER Béláné MOLNÁR Irén (1916–1989), tanítónő, TS későbbi sógornője. Babits Ildikó mellé állt be nevelőnőnek, házitanítónak. 1937. júl. 2-ától 1939. máj. 31-éig BM-éknál lakott.

cseléd (Lórántfy[!] egyletből⁷⁵)
belépett.

D.u. Földes Ilus neve-
lőnő elment, helyette
Iren jött, – Pubi
későbbi felesége.⁷⁶

Este Gellért és Komjáthy.

3 Kb. ilyentájt jártunk
Karinthy orvosánál⁷⁷

7 Mihálynak könyű[!]
nyári ruhát, nekem
vö[s>]rösmintás sötétkék
kedves imprimé kosztümöt
vettünk Neumannál⁷⁸.

⁷⁵ Lorántffy Zsuzsanna Nőegylet (1892–1949), protestáns egyesület, mely elsősorban élelem-, ruha- és pénzadományokkal segítette a szegényeket, de vasárnapi iskolákat, varrótanfolyamokat és gyermekműsorokat is szervezett. 1908-ban hozta létre az egyesület a Diakonissza Nevelőintézetét, ahol internátusi felügyelőket, tanítókat és kórházi ápolókat képeztek. 1920-ban nyitott meg a szanatóriumi rendszerű Diakonissza Kórház, ahol többnyire erdélyi menekülteket kezeltek. Székházában (Bp. IV., Havas utca 6.) az egyesület 1931-től lánykollégiumot működtetett. Foglalkozott munkások elhelyezésével és betegek otthoni magánápolásával is. Anna előzőleg valószínűleg a Lorántffy Egyletnél állt alkalmazásban, vagy annak képzésében vett részt.

⁷⁶ Vö. 1938. 05. 26. és 1939. 07. 08.

⁷⁷ Talán BARON Gyula (1891–?) kórházi főorvos; talán HOLLÓ Gyula (1890–1973), a tüdőgyógyászat jelentős alakja. Mindketten 1939-ben emigráltak az Egyesült Államokba.

⁷⁸ Volt egy Neumann nevű cég, melynek nőidivatáru-kereskedése volt Budán, de valószínűbb, hogy a jó néhány belvárosi Neumann-üzlet valamegyikében vásároltak, olyanban, ahol férfiruházati cikket is kaptak.

- 8 Reggel bankba és szígetre⁷⁹
Nini autójával, fsz. 14 ben
lakunk.

Reggel anyus hozzánk költözött
10 kor Nini autójával bankba,
onnan Szígetre, fsz. 14. szo-
bában lakunk. d.u. alud-
tunk, 5 kor Szilasi Vili
látogatott meg, sétáltunk
vele. Vacsorakor és később
szobánkban M. nagyon félt,
fulladást képzelt, fejünk is
fáj.

- 9 Reggel kijött Vili, Jenő doktor
Öccsével,⁸⁰ Jenő megvizsgálta
Mihályt, erőlyesen bécsi utat
ajánl Rindcak vagy Klass
gégészekhez⁸¹. Basch lányok és
Sárköziék is kijöttek délelőtt.
Reggelinél Szép Ernővel és
Bárdos színigazgatóval⁸² beszél-

⁷⁹ Talán az óbudai Sziget Szanatóriumról van szó (Bp. III., Óbudai-sziget 410.)

⁸⁰ Szilasi testvérek.

⁸¹ Ismeretlenek, BM-ék végül is nem keresték fel a bécsi orvosokat.

⁸² BÁRDOS Artúr (1882–1974) színházi rendező, rádiós és filmrendező, színházi író. A Színház alapító szerkesztője, a Művész Színház igazgatója. Pályafutását újságíróként kezdte (Pesti Napló, Egyetértés, Budapesti Hírlap). 1909-ben Max Reinhardt asszisztense volt. Egy évvel később Színház c. rövid életű folyóiratot alapított, és rendszeresen jelentek meg írásai a Nyugatban is. 1911-ben a Feld Irén vezette Kamarajátékok rendezője volt. 1912-ben Révész Béla íróval megalapította az Új Színpadot. 1915-ben az Andrássy úti Modern Színpadnál Kabarét vezetett. Egy évvel

- gettünk. D.u. [f>]kijött anyus
Ildikóval.
Vacsora után hallban zenét
hallgattunk.
- 10 d e. szigeten sétáltunk.
Reggelinél Szép Ernővel be-
szélgettünk.
Ebéd után sétáltunk
felső szigeten.
Vacsora után 10-ig
hallban zenét hallgattuk.
- 11 Nagyot aludtunk, pihenten
ébredtünk. d.e. sétáltunk
olvastunk. Délben Nini,
Lián és Ödön⁸³ jöttek, később
Loránt. Beszélgettünk az itt
lakó Basch doktorral is,
Pau[u>]ncz sebészt⁸⁴ ajánlja.
- 13 × [↵]
× [kn]

később a Belvárosi Színházhoz került. 1923–1926 között a Renaissance Színház igazgatója volt. 1925-ben ismét a Belvárosi Színháznál dolgozott. 1926–1930 között Berlinben élt. 1936-ban kirobbanó színházi sikert aratott Shaw *Szent Johanna* c. művének újrendezésével. A háború alatt származása miatt félreállították (1938–1945). 1945–1948 között a Belvárosi Színház első embere lett. 1948-ban kinevezték egyetemi magántanárrá, színháztudományi előadásokat tervezett. Még ugyanebben az évben az USA-ba utazott fiához. Az Amerika Hangja és a Szabad Európa Rádió munkatársaként hangjátékokat rendezett, és színházi tárgyú írásokat olvasott fel. 1967-ben Amerikában kiadta utolsó művét, *Alkonyat* c. verseskötetét. (Vö. 1925. 04 29.)

⁸³ L. 1930. 01. 06.

⁸⁴ Talán PAUNCZ Márk, zsidó származású sebész, aki a Bp. V., Vörösmarty tér 3.-ban rendelt.

19 <⊙> [↵]

20 <×> [↵]

<⊙> [↵]

21 <⊙> [↵]

23 Áldozás

<nagymosás>

<⊙> [↵]

Ildikó első áldozása.

Délben kijött velem a

szigetre, ott ebédelt.

d.e. nálunk Widmárné

kislányával, akit Ildi-

kóval együtt fényképez-

tem⁸⁵.

26 Ildikó.

28 ⊙[↵]

Junius

3 Hazajöttünk

Délelőtt hazajöttünk a
szigetről.

Ahol utoljára még
egyszer boldogok voltunk.

6 Mihállyal és Ildikóval
kimentünk a Szigetre,
benéztünk paradicsom-
kertünkbe, de nagyon
szívfájdító volt kívül-
ről nézni.

⁸⁵ Vö. FOTOTÉKA: 432–456. tételek, valószínűleg nem szerepel a nyil-
vántartásban.

7 × [↔]
 × [kn]
 ×

16 Schill és Basch erélyesen
 (sőt utóbbi szemtelenül)
 ellenzi hogy Esztergomba
 mehessünk, mert M. nem
 lehet orvosi felügyelet
 nélkül. Ezért én nyári
 lakás után nézek, Mihály
 idegesen ellenzi, de nekem
 a gondolat is elviselhetet-
 len, hogy kövek közt legyek
 nyáron, forró bűzben,
 {föld, fák, ég nélkül.
 Pubival motoron ki-
 mentünk (M. és I. is)
 lakást nézni Zugligetbe.}

20 D.u. Mihállyal és
 Ildikóval kimentünk
 az Állatkertbe és
 vettünk egy komondor-
 kuvasz keverék kölyköt,
 mert reméltü[nk>]k, hogy ki-
 mehetünk Esztergomba,
 s ott majd kell.
 (Ez valószínűleg
 jun. 13 án volt

21 A kutyát az állatkerti
 őr elhozta, de mínthogy
 ketrechen (hiéna szomszéd-
 ságában) nevelkedett, anyira

vad és rémült volt, hogy egész
éjjel nem aludtunk miatta.
Másnap visszavittük, s helyette
egy nőtényt választottunk
(Tündér lett) de egyelőre
ott hagytuk az Állatkertben.
és ez 14 én.

- 26 délelőtt kiköltöztünk
Zuglígétbe.
Este Pubival délivasutnál Edith
elutazásánál.
M. és Pubi d.e. állatkertből elhozták Tündér
kutyát.

Reggel kiköltöztünk
Zugligeti út 43 számú
villába. Mihály Pubival
motoron idehozta állat-
kertből kutyánkat,
Tündérnek hívjuk.
Pubi este motorral el-
vitt Délivasuthoz, hogy
Hoffmann lányoktól, kik
Párisba mennek, elbucsuzhassak.

- 27 <d.> d.e. Basch lányok
d.e. Basch lányok.
29 d.u. Gellért.
d.u. Gellért.

Julius

- <I> × [↔]
d.u. lakásban
× [kn]

×

d.u. Mihállyal
lakásban; fürödtünk.

- 2 Irénke ideköltözött
Irénke ideköltözött.
d.u. Basch Ilona és
Edith.

- 3 Pubi ebéden
Basch L.
este Szilasi Vili
Délben Pubi.
d.u. Basch Lóránt.
Este Szilasi Vili.

- 4 d.u. Gellért

- 5 d.e. Gellért

- 6 Pubi (Anyus bordáját
törte pénteken)

- 7 Pubi ebéden
vele lakásban.

⊙ [⇐]

Pubi délután, idejött
mondja, hogy anyús
2 án kiránduláson
elesett és 4 bordáját
törte.

Pubi lakásba vitt
motoron pár holmiért.

⊙

<8>

<×> [kn]

Anyust Pubi délután
behozta Szentendréről
motorral, 6 kor taxin

Park szanatoriumba vittem
röntgenre, ott is maradt
II. em. 107.

Pubi motorral hazahozott
este.

9 Reggel Pubival motoron
Parkba, délben Pólya
tanár⁸⁶ megnézte Anyust.
Délután hozzánk hoztuk
Zugligetbe.

Basch Loránt, később
Gell[rt>]ért Oszkár fiával.

10 Elhozattuk anyusnak
ágyfotelunkat.
este Tivadar.

11 d.e. Basch lányok.
(Niessen[!]⁸⁷ keresztülutazott
Pesten.)
d.u. Pubi.

⁸⁶ PÓLYA Jenő (1876–1945), sebész, egyetemi tanár. A Park Szanatórium orvosa, majd a Szent István kórház főorvosa. BM-ék orvosismertősei közül Laub és Winternitz orvosok kollégája volt. Gyomorműtétje, az ún. Pólya-műtét világhírűvé tette a nevét. Az orvoslás történetét meséli el *Az orvostudomány regénye* c. népszerűsítő művében. A náci terror áldozata lett.

⁸⁷ Rudolf NISSEN (1896–1981), zsidó származású német sebész, szakíró. 1930-tól egyetemi magántanár Berlinben. A náci hatalomátvételt követően Törökországba emigrált, az isztambuli egyetemre nevezték ki. A második világháború elején egészségügyi okokból az USA-ban telepedett le, előbb Bostonban dolgozott, majd 1941–52 között a New York-i zsidókórház osztályvezetője lett. 1952–70 között a bázeli egyetem tanszékvezető professzora volt. Berlinben tiszteletére Nissen-emlékdíjat osztanak, főként a gasztroenterológiai sebészet területén dolgozó orvosok, kutatók között.

- (Eladásra hirdettük
a lakást.)
- 12 Undorítóan esik az eső
nagyon hideg van.
Délután Illyés Gyuszi
és Muca jöttek ki.
Gyusz édes, Muca vacsor és
fázik.
Párisiból nyugágyat
hozattam.
(Partét kaptunk, hogy meg-
halt Vadócz Margitka⁸⁸.)
- 13 d.u. Pubi motorján
lakásban. Péteri házaspár⁸⁹
megnézte lakásunkat.
- 14 d.u. Pubival és M-lyal
motoron Labanc és Buda-
keszi uton telket kerestünk.
- 15 d.e. Zugl. út 27 szép villát
néztünk.
d.u. Péteri és felesége
nálunk lakás miatt.
Fenyő Miksa.
Gellérték és Schöpfliné.
Estefelé megnéztük velük
Zugligeti út 27. sz. eladó
ikervillát.
- 16 d.u. Basch Loránt,
megnéztük vele a villát[.>],

⁸⁸ Korábban BM-ék szolgálója, ún. mindenese volt.

⁸⁹ Ismeretlenek.

- nem találja megfelelőnek.
s evvel el is van vetve
a terv, sajnos.
- 17 Eladtuk az öröklakást.⁹⁰ |:10 ezerért.:|
Pubi Anyussal Parkban
Pólya tanárnál.
d.u. Elek Artúr
később Pubi Ballagival⁹¹,
akivel Láb kölcsönről⁹²
beszélgettünk.
- 23 Péteriék Baschnak kifizettek
10 ezer pengőt lakásunkért.
- 24 × [kn]
d.u. Illyés Gyuszi.
- 26 d.e. Tébénél⁹³
Ocskay gondnoknál
[l>]Maros utcai lakás tervéért,
utána Attila utcában
lakást nézegettem, találtam
véletlenül gyönyörűt 65 B alatt,
Baschékhöz futottam, Ilona
velem jött, Mihályt telefonon
hívtuk Zugligetből, mín-
denki el van ragadtatva.
- 27 d.e.

⁹⁰ Az Attila u. 95–99. sz. alatti, harmadik emeleti lakásukról van szó.

⁹¹ Ismeretlen.

⁹² Bank, hitelintézet – nincs további adat. Valószínűleg állami lakás-biztosítási kölcsönre vonatkozik a rövidítés.

⁹³ Országos Társadalombiztosítási Intézet. Vö. 1934. 12. 03.

28 <Szerda>[:csütörtök:|
 délig feküdtem.
 d.u. Szép Ernő.
 B Lóránt lekötötte
 számunkra az Attila
 utca 65 B. I/4. lakást

Szerdán 28 án d.u. ½7 kor
 Mihállyal rádióhoz, felolvas-
 tam Majthényi Flóráról,⁹⁴ onnan
 [a>]uj lakást néztük, s régiben
 este butort mértünk, rettenetes
 migrénnel értem haza.

29 <29. Csütörtök>[:Péntek:|
 d.e. valamenyien
 régi lakásban, An[n>]yus
 haza, mi uj [h>]lakásban
 helyet mértük.
 d.u. Prahács Margit

30

31 d.u. Prahács Czeke
 Mariannal.⁹⁵

Augusztus

I d.e. Mihállyal templom-
 ban.

⁹⁴ TS félórás centenáriumi előadása (Majthényi Flóra 100. születési évfordulóján) 18.30-kor kezdődött, s a Budapest I. hullámon volt fogható.

⁹⁵ CZEKE Marianne (1873–1942), könyvtárosnő, Brunszvik Teréz életének kutatója. Hrabovszkyné Révész Margittal, BM-ék jó ismerősével közösen írt könyvet róla.

- 2 <Reggel valamennyien[!] [uj>] régi
és új lakásban.>
Farkas Anna cseléd
kilépett.
- 3 Vendéglőből hozatunk
ebédet.
d.u. lakásban konnektor
helyeket jelöltem.
- 4 d.e. új lakásban M. Iyal
d.u. Basch Loránt és
Klopstock doktor⁹⁶
este Rédey Tivadar
- 5 d.u. Nagy Babi (házfel-
gyelő lánya.)
Pubi.
Illyés Gyuszi.
- 6 d e. gázgyárban⁹⁷
gázfőző és átírás miatt.
d.u. Förster dr. feketén.
utána Pubi {Irénnel motorozni ment.}
később Szabó Lőrinc

⁹⁶ KLOPSTOCK Róbert (1900–1981), sebész. Prágai (ahol Franz Kafka orvosa volt) és berlini tartózkodás után a 30-as években a Hatvany család háziorvosa lett, 1935-ben lakást kapott a Bécsi kapu téri Hatvany-palotában. Fontos szerepe volt BM életmentő sebészének, Rudolf Nissen professzornak kiválasztásában és Pestre hívásában. Az Anschluss után 1938-ban – rövid londoni tartózkodás után – Amerikába (NYC) emigrált. (Beszf. 1980 I:11.) L. még OSZK Kt. FondIII/745.

⁹⁷ A Budai Gázgyár a Margit körút–Kisrókus utca sarkán állt, s 1865-ben kezdett termelni. 1914-től 1984-ig a főváros gázszolgáltatását az Óbudai Gázgyár biztosította.

- 7 d.u. Gellért és Illyés
Gyuszi.
- 8 d.u. Schöpfliné.
- 9 Reggelí vonattal Eszter-
gomba utaztunk Mihály
én, Ildikó, Irénke és
Tündér. M. Fürdő szálló-
ban szállt, mi felmentünk
a házba, d.e. újra le a
strandra, Fürdőben ebé-
deltünk, Rédey Tivadar
is itt van[.>], az idő gyö-
nyörű, gyönyörű este volt a
házból [k>]lenézve.
- 10 Reggel M. telefonált.
Délfelé értünk a strand-
ra, D[x>]exné és fivére
is velünk volt, nagyon
jó szép idő van[.>], fürdő-
ruhában ebédeltünk, [4>]5
kor kocsí jött Mihályért,
Eínczinger Feri jön velünk,
együtt a hegyre, Mihály
itt alszik szobájában.
- 11 Reggel fényképeztem⁹⁸,
d.e. str[e>]and, D[x>]exné Nusi-
val beszélgettem, napoz-
tunk, borzasztó jó volt,
M. lent maradt, este
mí fenn aludtunk, pak-

⁹⁸ L. FOTOTÉKA: 461., 462. tétel.

- koltam.
d.u. Dexnével Einczinger
Feriéknél.
- 12 Elbúcsuztunk édes házi-
kónktól. 12-től ½5 ig
strand és ebéd, Dexné,
Tivadar Feri hajóhoz
kísértek, 5 től 10 ig utaz-
va értünk vissza a Zug-
lígetbe, a sok édes fény
és meleg után itt lehangoló
hüvös, nedves a lakás.
- 13 Délben Zugligeti ház-
mesterékkal és Irénké-
vel bementünk a la-
kásba pakkolni.
- 14 Egész nap pakkoltunk.
- 15 Míhály reggel taxival
Siesta szanatoriumba ment
rontgenfelvételre, Klop-
stock hazakísérte.
d.e. Basch lányok.
- 16 Pakkoltam.
Este Zugligetben meg-
látogattak Klopstock dr.
és felesége.
- 17 Házmesterékkal és
Irénkével pakkoltam.
Telefon áthelyezés[t>]ért jártam.
Fejemre karó esett, fületem
hasította, <fog>orvos kezelte.
Ildikó kapott: töltőtoll, fényké-

pezőgép, 3 pengő, cukor, kaktusz
Este Pubi.

Virágot kaptam: Pubitól, Ildi-
kó, Irénke, Mihály, Basch Edith
és Ilona, Hoffmann Edith, Tivadar
I. pamut könyvjelzőt csinált.

18

× [kn]

Reggel 8-kor elköltöz-
tünk az Attila u. 95ből
65 B alá,⁹⁹ délben idejött
Mihály és Ildikó,
látogattak Basch Loránt
Edith, Hoffmann Edith
és Miczul.

d.u. asztalos dolgozott
könyvtáron.

[e>]Este 8 kor kijöttünk
Zúgligetbe.

Uj lakásunk gyönyörű.

19

Bas[c]h Ilona

21

Reggel Zugligetből
beköltöztünk új laká-
sunkba, szegény Tündért
kint hagytuk.
Pubi délben motorral
fe[b>]lborult, koponyaalapi

⁹⁹ „A lakás régi, tágas, jó meleg, ablakaiból, balkonjáról kilátás nyílik a Vérmezőre, amelynek ködös őszi, havas téli képe föl-fölbukkan Babits írásaiban” (SÁRKÖZI György: Holt élt Babits Mihály? In: *Babits Emlékkönyv*, idézi: SIPOS 1999 II:651.)

- töréssel Ujszentjános
kórházban¹⁰⁰ fekszik.
- 22 d.e. asztalos,
Szabóék¹⁰¹
d.u. Klopstocckal[!]
Buday Kálmánéknál,
utána Klopstockéknál.
Iréne és Ildikó
Pubinál.
- 23 Gellért és Schöpflin
- 25 Asztalos elkészült,
butorokat hely[ére>]ükre
tettük
- 26 Szabóval kamrában
rakodtunk.
- 27 Ortutay feketén.
- 28 d.e. Szentendréről
bejött Anyus Pubihoz,
itt ebédelt.
- 29 Elek Artúr.
Hegedűs Lóránt
Szabó d.u. szekrényt
festett.

¹⁰⁰ A régi Szent János Kórház a Széna téren volt, a mai buszpályaudvar helyén. A század végére Buda lakossága nagymértékben nőtt, új kórházra volt szükség. Hosszas vita után a szőlőtökéket elpusztító járvány által sújtott Diósárok dűlőre esett a választás, ahol Darányi Ignác javaslatára pavilonrendszerű építkezés mellett döntöttek. 1898. augusztus 3-án ünnepélyes külsőségek között megnyitották Budapest Székesfőváros Új Szent János Kórházát.

¹⁰¹ Szabó Andrásék: a zugligeti átmeneti szállás, nyári lak házmestere és annak családja.

- 30 d.u. Pubinál.
Este Hoffmann nők,
M. kávéházból jött,
vele Halász Gábor,
később Illyés Gyuszi.
- 31 d.u. Klopstockék.
Este Basch Lóránt.

Szeptember

- 1 d.e. bankban[.>], Ildikót
régi iskolába¹⁰² beirattam.
d.u. Szabó András dol|:gozott|
d.u. Pubinál, este
8 kor Simonffy Margot
verseinket szavalta rádióban¹⁰³.
- 2 d.e. Szabó javítani
vitte rádiómat
Schöpfliné.
- 3 délben meghozták rádiómat
d.u. Pubinál.
Gyergyai,
Sárköziék.
<Este>
<Schöpflin Aladárék>.
Ildikó veni sancte.¹⁰⁴

¹⁰² Bp. I., Attila úti Általános Iskola, Ildikó itt fejezte be elemi iskolai tanulmányait, a negyedik évfolyamot itt végezte. (Vö. 1934. 11. 05.)

¹⁰³ A műsorújságok szerint „modern költők verseit” szavalta Simonffy Margot 20.05–20.30. között.

¹⁰⁴ Tanévkezdéskor ún. Veni sancte (Jöjj, Szentlélek...) misét tartottak – tartanak ma is – az egyházi iskolákban, a Szentlélek segítségét kérve az új tanévhez.

- 4 Ildikó iskolába ment.¹⁰⁵
 Szabó András előszoba
 |:kis:| szekrényt festett.
 Házmesternek házbért fizettem
 Gellérték, Bandí, Illés
 Endre, Mihály velük
 nyomdászkiállításon¹⁰⁶.
 <M>
 Farkas Zoltán.
- 5 M. d.e. templomban
 Szép vihar volt.
 d.u. Pubinál.
- 6 23 | Cser Laci feketén.
 Ildikónak iskolaköny-
 veket vettem.
- 7 d.u. Gellért.
 Én Pubinál
- 8 d.u. mindanyian
 Zugligetben, Szabóéknál
 teáztunk.
 Én és M. Pubinál.
 |:dr.:| Förster esti feketén.
- 10 × [kn]
- 11 Klopstock telefonált,
 hogy Niessen holnap
 érkezik.
- 12 Zuhog az eső.
 d.u. eljöttek hozzánk

¹⁰⁵ Vö. 1937. 09. 01.

¹⁰⁶ *Magyar Nemzeti Nyomtatvány* c. kiállítás nyílt a városligeti Műcsarnokban.

Niessen professzor, Klopstock, és Laub gégész.
Szorongva vártuk Niessent, ablakból néztük, ahogy a taxiból kiszálltak.

- 13 d.e. Sie[sz>]sta szanatoriumban
M-lyal röntgenfelvételek.
Polgár röntgenorvos¹⁰⁷ velünk
jött, |:délfelé:] konsiliumra érkezett
Buday Kálmán, Förster,
aztán Niessen, Winternitz,
Klopstock, később Laub,
1½ órát tanácskoztak,
Niessen egyhavi fekvést ajánl,
operáció¹⁰⁸ addig elhalasztva.
Este Basch.

- 14 Rédeyék, Héjjas, Halász[↓]
Este Rédeyék, Halász
és Héjjas vacsorán.
Éjjel M. vesekő rohamot
kapott.

- 15 Reggel Förster dr. M-nak
injekciót adott, még
egész nap rosszul volt.

- 17 d.u. Gellért, Illyés
Hegedűs Lóránt

¹⁰⁷ POLGÁR, röntgenorvos a Siesta Szanatóriumban, nincs további adat róla.

¹⁰⁸ L. 1938. 02. 10.

- 18 d.e. **Szabó**<né>|:Andrásné Zúgligeti házmester-
né:| **Juci**.¹⁰⁹
d.u. Jékely Zoltán
- 19 d.e. Zugligetben Pubival
és Ildikóval
d.e. Zugligetben a lakásnál.
Pubival és Ildikóval
(Pubi először jár ki,
fényképeztü[k>]nk¹¹⁰ is.)
- 23 d.[e>]u. Fábiánnál vásá-
roltam.
([f>]pizsamák, M. függöny.
Gellért, Schöpflín, Illyés.
- 24 d.u. Schillnél.
d.u. M-lyal Schillnél.
M.-nak cukor kurát¹¹¹ rendel,
napi 15 □.

¹⁰⁹ TS-val jó kapcsolatban voltak, Szabó András szakmunkákat vállalt BM-ék új lakásában.

¹¹⁰ A fotógyűjtemények nem említik.

¹¹¹ Schill valószínűleg BM felhizlalása érdekében rendelt el cukorkúrát. Alacsony vércukorszint (hipoglikémia) alakulhat ki azoknál, akik rendszertelenül étkeznek vagy alultápláltak, ahogy BM is az volt. Az alacsony vércukorszint fejfájást, erős éhségérzetet, szívdobogást, hányingert, kimerültséget, alvászavart, nyugtalanságot vagy nyomott kedélyállapotot okozhat. Tekintve, hogy BM hajlamos volt a depresszióra, szorongásra, túlérzékenységre, esetében a cukor pszichés állapotbeli javulás érdekében elrendelt alkalmazását sem zárhatjuk ki. Hipoglikémia kialakulhat rosszindulatú tumorok mellett is. Ilyenkor az alacsony vércukorszintet okozhatja az, hogy a gyorsan növekvő daganat nagy mennyiségű szőlőcukrot vesz fel. Gyakran előfordulhat, hogy a tumor inzulinszerű hatással bíró anyagokat termel. Ez utóbbi eset annál a ténynél fogva zárható ki, hogy a kúrát BM háziorvosa, a belgyógyász Schill Imre rendelte el. A költő betegségét elemző tanulmánykötet („...*kínok és álmok közt...*” 2004) nem említi ezt a kúrát.

- 25 d.e. Ildikóval Ferenczy
 Noémi¹¹² [K>]kiállításán¹¹³ Edíth|:t|ékkal[!]
 ① [↔]

Én és Ild. Ferenczy Noémi
 kiállításán Rédey nőkkel
 és Héjjassal.

M-nál Buday Kálmán.

(utoljára látta

szegényt)¹¹⁴

M-nak megvarrtam és
 feltettem erkély-függönyét
 nagyon tetszik neki.

①

- 26 d.e. Anyus
 I. és Irén Zugligetben.
 d.e. Anyus.
 I. és Irén Zugligetben.

- 27 Klopstock feketén.
 <G> d.ú. Fábiánnál
 vásároltam.
 Gellért, Schöpflin, Illyés
 Pubi.

Klopstock dr. feketén.

d.u. Fábiánnál

vásároltam.

¹¹² FERENCZY Noémi (1890–1957) festő- és gobelinművész. Ferenczy Károly leánya.

¹¹³ Kiállítása a Szépművészeti Kiállítások Helyiségében (Fränkel Szalon), a bp.-i Mária Valéria utcában volt.

¹¹⁴ Vö. 1938. 11. 17.

Gellért, Schöpflin, Illyés.

Pubi. Basch.

28 Basch.

d.u. vásár[ó>]oltam

este Rédeyék, Gellérték

Schöpfliné

Belvárosban, M-nak Gide-t¹¹⁵,
virágot vettem.

Basch L.

Vacsorán Schöpfliné,

Rédeyék, Gellérték.

Fábiántól angora szukát¹¹⁶
vettem.

29 Basch M-nak [ir>]vi|r:|ágot
hozott.

30 Sárközi Mártával d.e.
városban M-nak asztalt
néztünk, utána kicsit
Mártánál, gyereket¹¹⁷ nézni.

Október

1 d.e. M. asztalát meg-
hozták.

Anyus |:és:| Pubi.

¹¹⁵ Valószínűleg André Gide új könyvéről van szó (*Nouvelles Nouritures*), melyet a Nyugatban Bálint György mutatott be (1936. I. 88–90.)

¹¹⁶ TS és Babits Ildikó legendás macskaszeregetete ettől az időponttól követhető nyomon.

¹¹⁷ SÁRKÖZI Mátyás író, Sárközi György és S. Márta fia.

- 3 d.e. Ascher.
d.u. Basch Lóránt
búcsúzni, Párisba[!] megy.
- 4 × [kn]
d.e. bankban.
d.u. Gellért és Schöpflin
Szabó <[M.>]A.> |:M.:| versesköteteiből
vitt barátainknak.
- 5 nagymosás
d.e. Dienes Vali és Gida
d.u. Klopstockék.
Este Balogh Károly
Vacsorán Sárköziék
és Ortutay
Szabó Pubival elvitte M.
régí soklábú asztalát.
- 6 vasalás
Meg[j>]hozták a két nádas fotelt.
d.ú. Elek Artúr
Illyés Gyszi
Fenyő László
Juci vasal,
Szabó.
- 8 Délben jött Pista
Szekszárdról,
ítt aludt.
- 9 Györgyi papöccse feketén.
d.u. Anyusnál.
M-nál Komjáthy
Ali, Halász Gábor.
Pist[i>]a este elutazott
- 10 Este

- 11 d.e. Szilasi Vili és
Lili.
d.u. Schöpflin, Gellért
Gyuszi¹¹⁸ és Cs. Szabó.
- 12 d.u. Schweigerék.
este Szilasiék, Rédeyék
Bernáth Aurélék
vacsorán.
- 14 d.u. Gyuszi
- 15 d.u. M., én, Ild. és Irén
[mozi>]Belvárosi moziban, Szilasiék
kal: Eleefántboy[!]¹¹⁹, haza
Lili hozott autón.
Anyus és Pubi vacsorán.
Pubitól 4 lemezt kaptam
Be|:e:|thoven Hegedűverseny és
IX. [o>]szim[pf.>]f.
- 24 d.e. Gellért
Plötz Rudolf¹²⁰ és Ascher
Basch Loránt.
- 25 d.e. Szil[á>]asiék auton
elvittek hármunkat
Sváb és Jánoshegyre.
- 26 d.u. Hoffmann Edith

¹¹⁸ Illyés Gyuláról van szó. Megtévesztő a központosítás hiánya.

¹¹⁹ Robert J. Flaherty és a magyar Korda Zoltán angol kalandfilmje, az *Elephant Boy* (1937) Kipling *A dzsungel könyve* c. regényének, illetve a regény egy fejezetének adaptációja. Főszerepében az indiai származású Sabu Dastagir játszott. A film rendezői első díjat kapott a Velencei Film-fesztiválon.

¹²⁰ PLÄTZ Rudolf, 1926–31 között a Vajda János Társaság elnöke.

- 27 × [kn]
 d.e. Szekfű
 d.u. Basch
- 28 <d.e. Szekfű Gyula>
 d u. Illyés
 este Leopold Lajosék
- 29 Hegedűs Lóránt.
 d.u. Anyus.

November

- 1 d.e. Ildikóval teme-
 tőben.
- 2 d.e. bankban
- 4 ¹/₂5 kor Mignonba¹²¹
 Szabó Lacinéval
 d.u. Mignon kávé-
 házban Cs. Szabó László-
 néval.
 Nálunk Gellért, Illyés.
- 5 d.u. Simonffy
 Margot és Basch
 Ilona.
- 6 5 kor K[r>]ereszturyék
 12 kor Baumgarten
 ülés nálunk:¹²² Basch,

¹²¹ 1928-tól működtette a Mignon Kávéház Rt. a Dunakorzón. Ennek teraszán volt találkozóhelye a Pester Lloyd szerkesztőségének. Gyakran fordult meg itt József Attila is.

¹²² Az ülés jegyzőkönyve szerint Basch Lóránt alapítványi ügyvivő tájékoztatta a bizottságot, hogy „az 1938. évre 7, esetleg 8 3000 pengős évdíj, vagy 5, esetleg 6 4000 pengős évdíj kerülhet kiosztásra” (TÉGLÁS 2002–2007 III:172.)

Hegedűs, Elek, Kárpá-
ti, Schöpflin, Rédey
Hoffmann Edíttel
Fruchteréknél feketén.
Utána Anyusnál.
Kereszturyék?

7 <Rédey>

Rédey

Kárpáti Miklós¹²³
ebéden.

Este Rédeyék.

8 Este Oszkár, Schöpflin
Cs. Szabó László.

9 <Rédeyék>

d.u. Basch Lóránt.

Este Sárköziék[.>], Eszter is

10 Györgyike Szekszárdról
és öccse, Cser Laci
feketén.

Este Schill Imre.

12 Babits est¹²⁴

d.e. bankban, komissiók.

Illyés Gyuszi

¹²³ Kárpáti Miklós, Kárpáti Aurél testvére.

¹²⁴ A Vajda János Társaság előadóestet rendezett BM verseiből a Zeneakadémia kistermében este fél kilenc órakor. Schöpflin Aladár megnyitója után, aki hosszabb tanulmányban méltatta BM munkásságát, Ascher Oszkár, Simonffy Margot és Andersen Felicia eredeti műveket szavaltak, B. Pápay Klára pedig BM fordításából szavalt. Az est első részében a Cecilia kórus énekelt Bárdos Lajos vezényletével néhány megzenésített verset BM-től. A második részben Medgyaszay Vilma énekelt BM megzenésített verseit (zeneszerzők: Kósa György, Reinitz Béla, Szirmai Albert és Nádor Mihály).

Anyus.

Anyussal Irénkével

Zeneakadémián

Wajda[sic!] Jánosék

Babits estjén

Mihálynál Basch.

13 Bartók

d.u. Ildikóval és

Pubival Zeneakadémián

énekkari hangverseny

Bartók zongorázott.¹²⁵

14 Éjjel hó esett, minden

fehér

Kárpáti Miklós

ebéden

(elvitte a him tengeri

malacot¹²⁶)

este György Oszkárék.

15 [K>]Hoffmann Edit és M.

d.u. Hoffmann Edith

és Mici, Gellért, Schöpf-

lín és Komjáthy.

16 Nagymosás

d.e. Színházi életből[!]¹²⁷

Sz[t>]itnyai Zoltán¹²⁸ és

fotografus.

¹²⁵ A Magyar Múzsza jótekonysági hangversenyén Bartók a *15 magyar parasztdal* 6–15. számát játszotta.

¹²⁶ Vö. 1937. 03. 28. – Ildikó születésnapjára kapott tengerimalacot.

¹²⁷ Színházi Élet, illusztrált színházi és művészeti hetilap. Bp.-en jelent meg 1912–38 között. Szerk. Incze Sándor.

¹²⁸ Szitnyai (vö. 1931. 02. 07.) *Hat író élete* címmel közölt riportot a Színházi Élet 1937/52. számában. (TÉGLÁS 1997:394–397.)

d.u. Basch Loránt
 Nagy Endre
 Devecseri
 később Balogh Károly
 este Kereszturyék.
 (És még függőnyt varrtam,
 Fe[i>]rike jött és nagymosás volt.)

17 <vasalás>

Basch.

d.u. 5 kor Baumgarten
 ülés nálunk¹²⁹:
 Hegedűs Loránt, Rédey
 Schöpflin, [Karint...ís>]Karinthy Basch Lóránt
 Réti István, Sik Sándor
 Elek Artúr, Fenyő Miksa
 Éjjel meghalt Buday Kálmán¹³⁰

18 Gellért

d.e. Gellért.

d.u. Ild. és Irénnel

Vérmező körül sétáltunk.

Nagy Lajos.

19 Ilona (elhozta a kis
 bundát.

d.u. Basch Ilona.

(elhozta nekem kis
 csikóbundáját)

20 3 kor Jékely

Basch

<én anyusnál.>

¹²⁹ Nincs adat.

¹³⁰ L. 1922. 12. 20.

|:Délben:| Bas|:c|h Loránt

3 kor Jékely.

21 × [↔]

d.e. anyusnál Ildikóval,
előbb Városm. templomban.
Illyésék

×

d.e. Városmajor templom-
ban Ildikóval Bárdos-
misén¹³¹. Utána anyus-
nál.

d.u. Illyésék.

22 12 kor Gida | Ilonával
szücsnél.

<d.u.>

d.e. Ilonával szücsnél.
Dienes Gida.
Gellért.

23 d.u. Szabó Lőrincz,
Schöpflin.

d.u. Szabó Lörin[cz>]c
Schöpflin Ali.
Klopstock dr. (de nem
jött be)

24 d.u. Gellért és Földi M.

d.u. Gellért és Földi M.

25 d.u. Basch
este Ilona.

(d.e. Loránttól pulykát kaptunk)

¹³¹ Nincs adat.

d.u. Basch

este Ilona

(Születésnap vacsora)

26 d.e. Ilona

(Hexenschusst kaptam)

Mihálynak virágot küldtek:

Rédeyék (fikusz) Gellérték,

Halász Gábor könyvet, Loránt

gyönyörű gyümölcsöt, alma,

körte, grape fruit)

Ilona ibolyát hozott.

(Hexenschusst kaptam)

27 d.u. Gellért, Nini

d.u. Gellért,

nálam Schweiger Nini.

28 d.e. Ildikóval Zugligetbe

kutyaételt vittünk.¹³²

d.u. Basch, Schöpflin.

d.e. Ildikóval Zugliget-

be kutyaételt vittünk,

nagyon hideg van.

d.u. Basch, Schöpflin.

29 <d.e. Ilonával ½11 kor .>

<12 kor Kemény Katal|:in:|>

5 kor Baumgarten ülés.¹³³

5 kor B. ülés: {nálunk}

Basch, Schöpflin, Elek,

¹³² Vö. 1937. 06. 21.

¹³³ A BM-éknál tartott ülésen határozat született az 1938-as díjakra és díjazottakra vonatkozóan. (TEGLÁS 2002–2007 III:175) Vö. 1938. 01. 18.

Rédey, Sik, Kárpáti,
Fenyő, Hegedűs.

30 3 kor Déri Mária¹³⁴

d.u. Gellért.

3 kor Déri Mária

d.u. Gellért.

December

1 11 kor Melléky dr.¹³⁵

{d.u. Buday [l>]Lacinal} vörös+¹³⁶

Kékszakálu[!] rádióban¹³⁷. Schill.

11 kor Melléky dr. (Kornél?)

d.u. Buday Lacinál

(aki tüdőbajt kapott)

Vöröskereszt kórházban

Mihállyal.

Schill.

2 d.u. 3–6 ig Majthényi

Anna.

7 kor Rédeyék | d.u. Basch

3–6 ig nálam Majthényi

¹³⁴ Ismeretlen.

¹³⁵ MELLÉKY Kornél (1896–1952) író, kritikus, kriminalisztikai ügyvéd (védte József Attilát is). Babits tanítványa volt a Tisztviselőtelepi Áll. Főgimn.-ban. 1920–27-ben szerkesztette a Magyar Írás c. irodalmi folyóiratot. Novellái jelentek meg.

¹³⁶ A Vöröskereszt Kórházra utal TS rövidítése.

¹³⁷ 19.30-kor közvetítette a rádió Bartók egyfelvonásosát az Operaházból. Ez a műsorszám kb. 20.25-ig tartott.

Anna (Flóra unokahuga)¹³⁸

d.u. Basch

7 kor Rédeyék.

3 d.u. Túróczy

Majthényi Annánál Ivánk[a>]á|:né:|¹³⁹<|> lakásán

d.u. Turóczy Trostler.

Én Majthényi Annánál

Ivánka báróné lakásán

4 d.ú. Basch.

Anyusnál

d.u. Basch.

Anyusnál

5 d.e. Gellért.

sétáltunk, nálunk

d.e. Schöpflín, Máraiék

d.e. Gellért.

d.e. M-lyal ház előtt

sétáltunk, Schöpflín és

Máraiék feljöttek laká-

sunkat nézni.

6 Este Karínthy, Schöpflin

Este Karinthy

Schöpflin.

7 Este Oszkár.

Este Gellért.

8 Illyés Gyuszi ebéden.

Farkas Z.

Editnek elküldtem a lámpaernyőt.

d.u. Basch Ilonánál

¹³⁸ Nincs további adat.

¹³⁹ Báró IVÁNKA László, (1917-ben) egy. képviselő felesége.

Illyés Gyuszi ebéden.
 Farkas Z.
 d.u. Basch Ilonánál.
 (Hoffmann Edithnek
 elküldtem a lovagköltő
 festett lámpaernyőt.)

- 10 Ascher. este Lóránt
 Bartók esten Ilonával.
 Este nálunk B. Loránt
 én Ilonával Ba[t>]rtók-
 Piatigorszky¹⁴⁰ koncerten.
- 11 anyus.
 Anyus.
- 14 Bartók – Waldbauer¹⁴¹
- 17 Nem vagy igazi
 Kisregényemet¹⁴² utolsó
 fejezet hijján megírtam,
 reggel 7 íg.
- 18 Regényemet¹⁴³ befejeztem
 éjjel 3 kor.
- 19 d.u. Gellért, regényemet¹⁴⁴
 kor[i>]rigálom.
- 21 <nagymosás>
- 22 <vasalás>

¹⁴⁰ Bartók Béla és Gregor Piatigorsky zongorára és csellóra írt szonáta-
 estjén Beethoven *B-dúr szonátája*, Bartók *Rapszódiaja*, Bach *C-dúr szvitje*
 és Brahms *e-moll szonátája* volt műsoron.

¹⁴¹ A Waldbauer-társulat keddi kamaraestjén Mozart és Mendelssohn
 zongoratrióiban Bartók Béla működött közre.

¹⁴² TS: *Nem vagy igazi*. Nyugat-kiadás, 1939.

¹⁴³ L. 1937. 12. 17.

¹⁴⁴ L. 1937. 12. 17.

23 Bartók rádióban¹⁴⁵.

24 d.u. Cser Laci, Pubi

<Évike> Irén és Ildikó

segitettek fát disziteni.

Laci itt maradt vacsorán.

25 d.u. Ildikóval Anyusnál

(Tónika férjével és gyerekeivel)

26 d.e Pubi, kis Márta,

Ferike és Ildikó korcsolyáztak.

28 [e>]Este Pubi, éjjel 3 ig beszélgetünk.

dec. 29.

d.u. Prahács értem

jött, együtt Rózsavölgyinél,

teáztunk és Akadémián

Bartók előadásán¹⁴⁶ [t>]Török zenéről.

Irtózatos hideg van,

majd megfagytam.

29 dec. 30.

d.e. Ildikóval bankban,

Rózsavölgyinél. Hideg van!

Délután lázas vagyok

¹⁴⁵ 21.55-kor sugározta a rádió a *Bartók Béla zongorázik saját műveiből* c. műsorát. A 35 perces műsor három részből állt: 1. *Kis szvit*; 210 kisebb darab a *Mikrokozmosz* sorozatból; 3. 8 nagyobb darab a *Mikrokozmosz* sorozatból.

¹⁴⁶ Bartók a Magyar Népzenei Társaság rendezésében *Adana-vidéki török népzene* címmel előadást tartott a Magyar Tudományos Akadémián.

influenzát kaptam
 izületeim dagadtak
 kezemen.

30

Fekszem.
 D.u. anyus,[↯]
 este Pubi,[↯]
 gramofonoztunk.[↯]

[üres lapokon]

Irma: Róma
 Vía Brenta 2 <[M>]A.>|:A.:|¹⁴⁷
 M. A. Boross

|:H.:| Edit szül. nap dec. |:7.:|

¹⁴⁷ Bíró Irma Rómában kapott állást, BM-ék közbenjárására. Itt TS Irma római címét jegyezte fel, s a magyar családot, akiknél szolgált.

1938

El[|hely>]helyező¹Poldi²Nagy Zsuzsanna³

Országház u. |:8.:|

Január

1 Sz.

2 V.

3 H.

Mandl dr. este nálam.

d.u. Gellért.

4 K.

5 Szer.

6 Csüt.

d.e. Mandl dr. nálam.

d.u. <Schöpflin és Basch>

Illyés Gyusziék.

7 Felkeltem.

d.u. anyus.

¹ Cselédelhelyezők, cselédközvetítők olvashatók az alábbiakban, nyilván azok, akikkel TS „üzleti” viszonyba került.

² Talán FLEISCHMANN Lipót, aki Bp. VII., Thököly út 6. alatt közvetítette a cselédlányokat.

³ Valószínűleg NAZARCSÁK Zsuzsanna, akinek az alábbi címen, a budai várnegyedben volt közvetítő irodája.

- Hegedűs Lóránt.
 Basch Lóránt.
- 8 Sz.
 Este Bartók zongorázott⁴
 (7-i viaszlemez)
 Pubi vacsorán, éjjel
 3-ig fényképeztük
 Majthényi fényképeket⁵.
 d.u. Schöpflin és Basch.
- 9 × [kn]
 Vas.
 d.e. Bálint Gyuriék.
 Basch Ilona (de nem
 jött be)
 d.u. Ildikót Irénkét
 fényképeztem⁶. (portrék)
 Ildikónak foga fáj
- 10 H.
 <d.e. Bálint>
 I. fogfájással itthon-
 maradt.
- 11 kedd
 d.e. Basch
 d.u. I. szánkázá[t>]sát
 [me>]néztem Vérmezőn
 drogeriában.

⁴ Thomán István jubiláris estjén a Zeneakadémián január 7-én, péntek este 8 órakor Thomán-tanítványok léptek fel, többek között Bartók Béla is az *1. rondó*val, a *2. siratóéne*ekkel és az *Allegro barbaró*val. Másnap, 8-án viaszlemez adtak a külföldieknek a műsorról.

⁵ A fotógyűjtemények nem említik.

⁶ A fotógyűjtemények nem említik.

- Este Komjáthy, Tóth
Árpádné
- 12 Szerda
Illyés Gyuszi és
Muca
Pubival fényképeztük⁷
őket.
- 13 csüt.
d.u. Basch Ilona
- 14 Péntek
d.u. Buday Juci
- 15 Szombat
d.e. Ilona fényképezett
minket.
d.u. Anyus és Pubi
- 16 Vasárnap
d.e. Gellért Oszkár
- 17 Hétfő
Este Schöpflin és Gellért
- 18 Kedd
d.u. I. és Irénkével
Ildikónak rakott szoknyát
vettünk (Irma⁸ karláncát el
vesztette) utána Baumgarten
dijkiosztáson⁹. Onnan hozzánk

⁷ A fotógyűjtemények nem említik.

⁸ Ildikó édesanyjáról, Bíró Irmáról van szó.

⁹ Dallos Sándor, Molnár Antal, Nagy Lajos, Barta János, József Attila (posztumusz) és Kós Károly kaptak évdíjat. Ezer-ezer pengő támogatást kapott Bohuniczky Szeffi novellista, Kampis Antal zeneművészeti író és kritikus, Kardos László debreceni gimn. tanár, irodalomtörténész-kritikus és Komor András író. (TÉGLÁS 2007 III:234.)

jöttek: B. Loránt és Ilona, Bohú
 niczky Szefi¹⁰, Dallos¹¹, Gellért, <Schöl:pf:|>
 |:Komor,:| Schöpflin, Barta¹², Kampis¹³, <Komor[?]>

Február

- 2 × [↔]
 3 délben M-lyal
 sétáltunk
 4 d.e. Zsidókórházban
 Schíllel röntgen.
 d.e. Zsidókórházban

¹⁰ BOHUNICZKY Szefi (1894–1969), író. 1926-tól a Nyugat rendszeresen közölte novelláit és kritikáit. Baumgarten-díjas (1938, 1942). TS a Nyugat Figyelő rovatába írt bírálatot novelláiról (Nyugat 1931/2.)

¹¹ DALLOS Sándor (1901–1964), író, újságíró, forgatókönyvíró. 1925-től Bp.-en újságíróként dolgozott, többek között a Magyarország, 1949-től 1953-ig a Magyar Nemzet munkatársa volt. Elbeszélései és regényei a 30-as években jelentek meg. *Dunántúli legendás könyv* c. munkájáért kapta a Baumgarten-díjat. 1952–55-ben a Hunnia Filmgyár konzultánsa. Ő írta pl. a *Talpalatnyi föld* c. fekete-fehér magyar filmdráma (1948) forgatókönyvét.

¹² BARTA János (1901–1988), irodalomtörténész. 1925–27-ben a berlini Collegium Hungaricum ösztöndíjasa, majd Budapesten kereskedelmi iskolai tanár. Baumgarten-díjas (1935, 1938). 1942-től egyetemi tanár Budapesten, majd 1951-től Debrecenben, később ugyanitt rektor, intézetigazgató. 1982-től az MTA rendes tagja.

¹³ KAMPIS Antal (1903–1982), művészettörténész. A Képzőművészeti Főiskola előadója, középkori magyar szobrászattal foglalkozott. Legjelentősebb művét a középkori magyar gótikus faszobrászatról írta 1932-ben, de számos tanulmányt írt a modern művészeti irányzatokról is. Az 1960-as évek közepén munkatársa volt a Magyar Tudományos Akadémia által kiadott négykötetes *Művészeti lexikonnak*. Gödöllői házát a város rendelkezésére bocsátotta kulturális célokra, műgyűjteményét pedig az 1976-ban létrehozott Helytörténeti Gyűjteménynek adta.

d.u. Halász Gábor
este Gyusziék

- 5 d.e. János ban élek-
trocardiogr. utána
Valival Városmajor templ.
ban – Kriegsau hármunk[at>]nak
balázs áldást¹⁴ adott.
d.u. Barkerék és Gyergyai.
Irénke bálba ment.

d.e. Balázsáldás
és János szanatorium
Pubi

- 6 Vasárnap
d.u. hárman Forum
moziban¹⁵ és Pubi.
d.u. moziban
este Gellért

¹⁴ A balázsolás vagy balázsáldás a katolikus egyház egyik áldása. A pap a szentmise végén két kereszt alakba illesztett (vagy összecsavart) gyertyát tart a hívek álla alá, miközben e szavakat mondja: „Szent Balázs püspök és vértanú esedezése által mentsen és őrizzen meg téged az Úr a torokbaj és minden egyéb bajoktól az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Amen.” Ezt a szertartást február 3-án, vagy az azt követő vasárnapon végzi az egyház Szent Balázs püspök és vértanú emlékére, aki Diocletianus és Licinius római császárok idején élt. BM szülőföldjén, Tolna megyében szokás volt a balázsáldást csecsemőknek is adni, ez ugyanis – a katolikus hívek hite szerint – megmentette az újszülöttet a torokgyíktól (diftéria). Ezt a szertartást BM évről évre láthatta a lakásukhoz közel eső Béla téri templomban.

¹⁵ *A szerelem gyöngyei* c. filmet prolongálva adta a Fórum Filmszínház. Írta, rendezte és a főszerepet játszotta Sacha Guitry.

- 7 Hétfő
 <Reggel 9-kor konzilium¹⁶>
 Este Illyés Gyusziék
- 8 Kedd
 <M. reggel áldozott.>¹⁷
 9 kor konzilium: Nissen
 Schill, Laub, Winternitz,
 Loránt¹⁸.
 d.u. Basch és Nissen.
 Cser Laci és egy jezsuita.
 9 kor Niessen, Winternitz
 Schíll és Laub, Basch
 d.u. Basch és Niesen[!]
 Cser Laci, Ilona
- 9 Szerda
 M. reggel áldozott.
 (Rosman pater¹⁹)
 délben Gellért.
 © [kn]

¹⁶ A keddi operáció előtti konzíliumon részt vett Rudolf Nissen sebész, Schill Imre belgyógyász, Laub László gégeszakorvos és Winternitz Arnold, az agyi és mellkasi sebészet specialistája.

¹⁷ A katolikus hit szerint a bűnök megvallása, a gyónás, a pap által meghatározott bűnbánat (imaelmondás) és az áldozás, a szentnek tekintett ostya elfogadása megszabadít a bűnöktől. BM ezzel a szertartással készült az operációra.

¹⁸ Basch Lórántról van szó. Gyenes György kutatásaiból tudható, hogy Basch levelezett Rudolf Nissennel, ő szervezte meg az akkor Isztambulban dolgozó egyetemi tanár Bp.-re utazását. Ugyancsak ő kérte levélben a török oktatási minisztertől a sebész professzor „nyolc-tíz napos szabadság”-ának biztosítását. („...kínok és álmok közt...” 2004:171–195.)

¹⁹ Ismeretlen.

- 10 Csüt.
Reggel 9-kor műtét.²⁰
(Bas|:c|h I. és Loránt, Illyés,
Gellért)
- 11 Reggel kötözés.²¹
- 12 Szombat
Reggel kanülcse²², fejét fog-
tam, később Nissen kiküldött
a műtöböl.²³

²⁰ A Park Szanatóriumban végrehajtott műtéten Nissen professzor gégemetszést (trachectomia) végzett – foglalja össze Gyenes György radiológus professzor a történeteket –, hogy megmentse BM-t a fulladásos haláltól. „A gégére nehezedő daganatot, annak nagy kiterjedése miatt, nem lehetett eltávolítani [...]” Az operáció alatt és a későbbi vizsgálatok során csak azt lehetett megállapítani, hogy a „tumor [...] a garat alsó vagy a légcső felső részéből indult ki, szövettani felépítése alapján sugárzásra kevésbé érzékeny, és így már felfedezésekor, illetve az első műtét idején gyógyíthatatlan volt.” („...*kínok és álmok közt...*” 2004:175–181.) A kórház folyosóján Basch Ilona és Lóránt, Illyés Gyula, Gellért Oszkár és TS várta a műtét végét. A műtét következményeképpen BM elvesztette a hangját, ezért a kommunikációt jegyzetlapok és (1939. febr. 14-étől) -füzetek segítségével folytatta. TS utólag emlékezetből kiegészítette a beszélgetőtárs kérdéseivel BM válaszait, olykor saját reflexióival látta el a szöveget. (L. Beszf. 1980. I:17–20.)

²¹ BM *Beszélgetőfüzeteinek* tanúsága szerint nyakán oly szoros volt a kötés, hogy nem tudott köhögni. (Beszf. I:43.)

²² A behelyezett fémkanül nagy fájdalmakat okozott. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:175.) „Azt mondták, kisebb kanült tesznek be ma; Mihály fél, hogy evvel még nehezebben fog lélegzeni” – jegyezte fel TS a „beszélgetőfüzetekbe”. Majd később: „Mondom, csak egy pillanatig fog tartani; nem tudtam, milyen borzalmas dolog a kanülcse.” (Beszf. I:57–58.)

²³ BM, *Beszélgetőfüzeteinek* tanúsága szerint, többször kérdezte Nissent, hogy hol van a felesége. TS így kommentálta az eseményeket: „Nissen kiküldött a műtöböl, mert majd elájultam már, míg fuldokló hangját hallgatva álltam mögötte, s fejét fogtam.” (Beszf. I:58.)

d.u. jött Vera ápolónő²⁴
 este 10 kor kanül elfordult,
 Laubot hívtam, Licht dr.²⁵ le-
 beszélte, újra hívtam, 11 kor
 jött, azonnal műtőbe,²⁶ 12 kor
 jött Nissen,²⁷ addig fuldoklott[.>], Bas[c]h
 {és Ilona, is idejöttek, Nissen el
 utazott.}

13 Vas.
 Köötözés.

²⁴ Vera nővér ápolta BM-t a szanatóriumban, majd rövid időre házi-
 ápoló is lett BM-éknál. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:176.)

²⁵ LICHT, a Park Szanatórium (Bp., XII. Városmajor u.68.) orvosa. TS
 a „beszélgetőfüzetek” lapjain így ír erről: „[BM] Már nagyon rosszul lég-
 zik[!], hívtam az inspekciós orvost; Licht azt mondta, képzelődünk, s mikor
 én felhívtam Laubot, ő kinti telefonon lebeszélte, ne jöjjön ki; félórai rémü-
 let után újra telefonáltam Laubnak, tizenegykor itt volt;” (Beszf. I:65.)

²⁶ BM *Beszélgetőfüzetei*be írott drámai bejegyzése szerint TS egy da-
 rabig bent volt a műtőben; aztán – ahogy írja – „[...] de amikor úgy láttam,
 Laub nem tud segíteni, a vér föcsöl, és Laub izgatottan kapkod, Mihály ir-
 tóztatatosan hörgött, akkor rémületemben kirohantam telefonálni Baschéknak
 Nissenért, Winternitznek; aztán már lezárták előttem a műtőajtót, én egye-
 dül rohagáltam a sötét és üres folyosón; azt hittem, Mihály már megful-
 ladt, mikor Nissen felrohant a lépcsőn; úgy estem eléje kitárt karral – ő két
 óriás lépéssel benn volt a műtőben, bundáját csak úgy lelökte magáról.”
 (Beszf. I:66.)

²⁷ „Nissen azért érkezett meg az utolsó pillanatban megmentésére –
 jegyzi fel TS a „beszélgetőfüzetek” lapjain –, mert én telefonon kértem
 Ilonát: hozzák vissza a vasútról, azonban ő, még mielőtt a vonathoz ment,
 meg akarta nézni Mihályt szerencsére.” Belia György szerint „Basch Ló-
 ránt emlékezett rá, hogy Nissent a pályaudvarról vitték taxin a Park-szana-
 tóriumba; vele volt Basch Ilona is.” Erre utal BM TS-nak írott, aláhúzott
 megjegyzése: „Megmentetted az életemet”; majd később Nissenről: „Kitűnő
 ember!” (Beszf. I:65–66.)

- d.u. Ortutay
Este Vili.²⁸
- 14 Hétfő
Kötözés (Laub)²⁹
Ilona és Loránt
Vili és Lili
- 16 Szerda
Mihály az ételt félrenyeli.
{(kanülön jön vissza)}
láza 39.
Elmondtam Schillnek,³⁰ folyosón
ideges vita. Szilasi Vili.
- 17 Csüt.
{Ugyanakkor orrszondát kapott, ezen
tápláljuk.}³¹

²⁸ Szilasi Vilmos és felesége (vö. 1938. 02. 14.) feltehetőleg BM operációjának hírére látogatott Magyarországra. Itt-tartózkodásuknak nincs nyoma a Babits–Szilasi-levelezésben.

²⁹ „[BM] Le akart ugrani a hordágyról; [...] később a műtőben Winternitz előtt is kezdett leugrani az asztalról, mert Winternitz azt mondta, kivessi a kanült; a belsőt értette, de külsőt mondott, s Mihály szegény, szombati emlékek alatt, őrzöngeni kezdett” – írta le TS a „beszélgetőfüzetekbe”. (Beszf. I:79.)

³⁰ „Schill teljes eréllyel leült Mihály ágyára, hogy most pedig enni fog; [...] krumplipürét hozok, később darált sonkát; Schill felülteti Mihályt, és őrmestereréllyel lenyelet vele egy kövér kanálnyit, aztán elégedett diadallal távozik. Amint kilép, Mihály a sonkát részben kiköpi, részben kihányja. Én kimegyek Schill után, s elmondom, hogy ő az ételt félrenyeli, kanülön jön vissza” – számol be TS a „beszélgetőfüzetekben”. (Beszf. I:100.)

³¹ TS megjegyzése szerint BM „Kétségbeesetten tiltakozik az orrszonda ellen, hogy minek: ő nagyszerűen tud enni!” Később: „[...] ez a rémes szonda utolsó kísérlet; nem kellett volna váratlanul csinálni; fölöslegesen megkínózták szegény gyermekemet.” Aztán: „Az orrszonda leukoplasztal van kétoldalt arcához erősítve; rémes látvány.” (Beszf. I:123–125.)

Reggel műtőben, borzasztó
 kinzás után³² fémkanült be-
 tenni nem tudták, gumit
 tettek (Wintern. Laub, Schill)³³
 Egész nap szivattyúval
 tisztítják a kanült, Laub
 éjjel is jött, Klopstock³⁴
 szomszéd szobában lakik.

18 Reggel 9. kor Röntgen,
 onnan fuldokolva hozták
 vissza, gumi kanül el-
 tömődött, szivattyú nem
 segített, eszméletét veszítette³⁵

³² BM este 8 órakor végrendelkezni kezdett, ekkortájt írta le Jézus szavait, melyet a kereszten mondott: „Istenem Istenem mért hagytál el engem! Nem bírom reggelig.” (Beszf. I:133.)

³³ TS a következő megjegyzést fűzte BM kérdéséhez – „Ez nem jó?” – a „beszélgetőfüzetekbe”: „Ez a harmadik kanülkísérlet. Winternitz angyali nyugalommal, mintha bajuszkötőt tenne fel, teszi be és veszi ki egyik kanült a másik után. Nem jó? Hát akkor tegyük be ezt! De egyikkel se kap levegőt; végre gumiszondát tesznek be, egész vékonyat, mert nincs más. No majd holnapra kerítünk egy vastagabbat – mondja Winternitz kedélyesen.” (Beszf. I:123.)

³⁴ Klopstock doktorban megbízott BM, egymás között sokszor becenéven, Klopiként emlegették.

³⁵ TS „beszélgetőfüzetekbe” jegyzett drámai leírása még élőbbé teszi ezt a naptárbejegyzést: „S ugyanebben a pillanatban látom – kommentálja TS BM bejegyzését (Megfulladok) –, hogy kifordulnak a szemei. Lejátszódott a Balázsolás vers félelme. Hála istennek, nem emlékszik rá. Én kirohantam segítségért, mintha lett volna rá idő. Balogh közben kitépte a kanült. De már nem akart lélegzeni; kiáltottak rá, ütötték, mesterséges légzést alkalmaztak, míg végre lélegzeni kezdett. Két perc múlva betámolyogtam; akkor már ezt írta: Egész éjjel semmi baj se volt. [...] (A műtősök beszél-

- Balogh dr.³⁶ kanült kitépte
és mesterséges légzést al-
kalmazott. Laub nagyobb
{gumikanült tett be.}
- 19 Vili és Bernáth A.
- 20 Vasárnap
Nissen éjjel érkezett,³⁷ reggel
9-kor kanülcse mű-
tőben 1[1>]0-ig³⁸ (Györgyike³⁹)
d.u. Nissent fényképez-
tem⁴⁰, éjjel elutazás
előtt még bejött hozzánk.
Illyésék
Anyusék
- 21 Hétfő
Kl.⁴¹ d.e. hazament
Basch Ilona
Gellért Schopf.
- 22 Uj szonda.⁴²

ték, hogy a kanül öt-hat centi magasan teljesen el volt dugulva.)” (Beszf. I:140.)

³⁶ BALOGH Gyula, a Park Szanatórium (Bp., Városmajor u. 68.) orvosa.

³⁷ A BM-t operáló német orvos, Nissen Isztambulból érkezett a beteg BM állapotát ellenőrizendő Bp.-re, s még aznap visszatért törökországi otthonába.

³⁸ „[BM] vasárnap reggelig, míg Nissen a fémkanült újra betette, állandó életveszélyben volt” – jegyzi fel TS. (Beszf. I:140.)

³⁹ Babits Istvánné Stockinger Györgyike, BM sógornője jött Szekszárdról látogatába.

⁴⁰ Vö. FOTOTÉKA: 487–492. tételek.

⁴¹ Klopstock Róbertre utal a rövidítés. Vö. 1937. 08. 04.

⁴² Az orrszondát Laub László cserélte.

- 23 Szerda
 Pubi
 Este Ptoe Irónők⁴³ utána
 {Greshem}
- 25 d.e. kertben sétáltam
 Lili és Bernáth Aurél.
 Anyus
- 26 Halászné
 Szenes Piroskához⁴⁴ 4.
 d.u. Basch, Molnár |:Antal:|⁴⁵
- 27 × [kn]
- 28 Hétfő
 Laub délben szondát
 kivette, tejet félrenyelt
 38.3 láz.
 Este Balog dr. szondát
 nem tudta bevezetni.⁴⁶
 engem migrén kerülget.
- <29>⁴⁷

⁴³ Valószínűleg nőírók verseiből rendezett előadást Balogh Vilma. Vö. 1936. 01. 26.

⁴⁴ SZENES Piroska (1899–1972), író. Halász Miklós felesége. A Nyugat novellapályázatán dícséretben részesült. Regényeit a Nyugat méltatta. 1938-ban Párizsba emigrált, 1941-től az Egyesült Államokban élt.

⁴⁵ MOLNÁR Antal (1890–1983), zenetörténész, zeneszerző, brácsaművész. 1910-ben Erdélyben, 1912-ben a Felvidéken gyűjtött népzene. 1919–59 között a Zeneakadémia tanáráként kamarazenét, esztétikát és zeneelméletet tanított. Az 1930-ban kiadott *Zenei lexikon* munkatársa. Több BM-verset is megzenésített. Baumgarten-díjas (1938), Kossuth-díjas (1957).

⁴⁶ „Háromszor próbálta betenni a szondát, szünetekkel, de kinyomta és kihányta” – jegyzi meg TS a „beszélgetőfüzetekben”. (Beszf. I:281.)

⁴⁷ 1938-ban a február 28 napos volt.

Március

- 1 Kedd
Laub szondát bevezette
d.u. Tóth Eszterke
- 2 9 kor műtőben kanül-
csere, gyorsan sikerült
(Laub, Schill, Klopst.
- 3 Délben röntgen megbeszélés⁴⁸: Bársony, Révész⁴⁹, Zunpf[!]⁵⁰
Schill és Klopst. – Loránt.
Szabó Lőr.[7>]6 kor
- 4 Péntek
d.u. otthon voltam.

⁴⁸ Rudolf Nissen, amikor a műtétnél nem tudták megállapítani a gégében lévő daganat kiindulási helyét, utókezelésként felvetette a besugárzás lehetőségét. Ez volt a témája ennek a megbeszélésnek. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:175–176.)

⁴⁹ RÉVÉSZ Vidor (1886–1939), a Park Szanatórium röntgenintézetének (Aréna út 84/b) főorvosa, később a szanatórium igazgatója. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:142., 176.)

⁵⁰ CZUNFT Vilmos (1897–1945) orvos, radiológus. 1917–31-ben a Központi Röntgen Intézetben dolgozott, 1931-től egyetemi magántanár, 1931–1936-ban a Rókus Kórház, 1936–1945-ben a Rókushoz tartozó fővárosi Eötvös Loránd Rádium és Röntgen Intézet főorvosa, 1938-tól igazgatója. Sugárméréssel, sugárterápiás gyógyítással foglalkozott. A Bakáts téri intézetben a klinikai osztályok mellett egy sugárfizikai laboratóriumot is létesítettek korszerű technikai felszereléssel: diagnosztikai és terápiás gépekkel, melyeket 1944-ben, az orosz hadsereg közeledtével, Nyugatra vittek, Czunft Vilmos azonban ragtapaszokkal testére erősítve megmentette az intézet tulajdonában lévő 1500 mgr-nyi rádiumkincset – a mentés során szerzett halálos sugárbetegsége miatt öngyilkos lett. Egyik munkája, a *Rosssz-indulatú daganatok szőlőcukorinjekciókkal kombinált röntgenkezelése* (Bp., 1930) c., választ adhat arra, BM számára miért rendeltek el cukorkúrát. (vö. Beszf. I:361.)

- Pubi, Gellért, este
Lóránt. M. émelyeg,
szondát kivettük.
- 5 Reggel Laub, Klopstock,
Kötözés, szondacsere és
gége tükrözés.⁵¹
Délben Ilona. – Schill.
d.u. Cser Lací, Illyés Gy.
Éjjel veseköve fáj.
(Éjjel Nissenné átutazík
Pesten, babákat küldtem.
- 6 M. vesekőroham,
i<j>[e>]njekciót kap.
d.e. Gellért, Hegedűs⁵²,
Szerb Antal
d.ú. Ilona
- 7 Hétfő
Reggel Laub kötöz
d.e Ilona és Loránt
(torkom fáj)
d.u. Ildikó Irénnel
- 8 Kedd⁵³
- 11 d.e. röntgenben kanülcse,
és kanül nélkül felvétel, kis

⁵¹ TS jegyzetéből tudjuk, hogy Laub Klopstock segítségével végezte el a kötözést és az orrszonda cseréjét, majd gégetükrözést végzett. (Beszf. I:332.)

⁵² „Komikus kabinetalak beteglátogatóink közt” – jegyzi meg Hegedűs Lórántról TS, miután BM a legjobbak egyikének jelentette ki. (Beszf. I:348.)

⁵³ TS ezen a napon olvasta fel BM-nak a látogatókról írott karikatúráit. (L. *Rosszul nézek ki!* c. írását a Függelékben, vö. Beszf. I:365.)

fuldoklás, vér és fájdalom.⁵⁴

d.u. Ilona.

12 d.e. röntgen.

d.u. Irén és Ildikóval

hazamentem, I. szül. napi

uzsonnájára (kapott: 3 kötet

kistudást, aranyhalat, ibolyát,

tortát, Gellértnek től ridikült⁵⁵,

Pubitól csészét, tőlünk még

babákat és szinest.

Itthon aludtam.

13 Vasárnap

10 kor visszajöttem

Parkba⁵⁶, Laub kötözött.

délben Ilona és

Símonffy Margóék.⁵⁷

14 d e. röntgen. (könyökömet

röntgenezték)

Klopstock adott

inj[>]ekciót.⁵⁸

⁵⁴ TS jegyzete szerint „Röntgenben Laub kivette a kanült, enélkül készített röntgenfelvételt, aztán tejet itatott vele nyelési próba gyanánt; körülbelül húsz percig volt kanül nélkül, úgyhogy a seb kissé becsukódott; Laub csipesszel tágitotta a légcsővet, úgyhogy köldökig csurgott a vére; a kanületétel nem sikerült azonnal, megint fuldokolt pár pillanatig, megint borzasztó óra volt.” (Beszf. I:406.)

⁵⁵ A retikül (kézitáska) pesties elnevezése, mely szó szerint nevetségest jelent.

⁵⁶ A szanatórium (Bp., Aréna út 84/b) 1944-ben bombatalálatot kapott.

⁵⁷ Simonffy Margot előadóművész és férje, Rozsnyay György látogatták meg BM-ékat a Park Szanatóriumban.

⁵⁸ TS könyökére kapott besugárzást és injekciót, pikkelysömörének gyógyítására. (Beszf. I:447.)

- délben Ilona.
 Ildikó és Irén.
 15 d.e. kötözés és röntgen.⁵⁹
 <dél> (könyökömet röntgenezték)
 d.e. Gellért és Farkas Z.
 d.u. Loránt (míg erkélyen
 feküdtem.)
 Este Lux Terkánál⁶⁰
 (aki itt fekszik a szanatoriumban)
 16 <(másik könyököm)>
 d.e. röntgen. Ilonával
erkélyen. (Röntgenből
 új szobába jöttünk, 73.
 (ahol Nissen lakott).⁶¹
 d.u. Ildikó és Irén.
 Este Loránt.
 Délben Hoffmann Edíth
 és Héjjas.
 17 Csüt.
 Reggel kanülcse szobában

⁵⁹ A sugárkezelést, mely akkor röntgenbesugárzás volt, már a Park Szanatóriumban elkezdték. Ápr. 9-étől BM bejáró betegként kapta a kezelést. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:176.)

⁶⁰ LUX Terka (1873–1938), családi nevén özv. SZÖLLÖSSY Györgyné DANCShÁZY OLÁH Ida, író, újságíró. 1900-tól a Pesti Hírlap munkatársa, mely közölte tárcáit, regényeit, novelláit. 1913-ban a Színház c. lap főszerkesztője volt. *Nápoly és Buda* c. regényéért (1941) BM-lyal egy időben, 1938-ban terjesztették fel San Remo-díjra. (HAÁSZ Gabriella: Recepciótörténeti párhuzamok. József Attila befogadásának első időszaka és Babits San Remo-díja. In: *Véges végtelen. Isten-élmény és Isten-hiány a XX. századi magyar költészetben.* Szerk. Finta Gábor és Sipos Lajos. Akadémiai, Bp., 2006, 195–198.) A díjat 1940-ben BM kapta meg. (Vö. 1940. 02. 30.)

⁶¹ Addig a 83-as számú szobában laktak.

elég simán.

Cser Laci, Gellért.

Schill. M. 1 órát erkélyen |:napban.:|⁶²

Délben Lóránt.

d.u. Winternitz.

Este Lux Terkánál voltam.

<I>

18 d.e. röntgen. Délben

Sárközi Márta és Ilona.

d.u. Loránt.

M. ideges. (vita, ha hazamegyek aludni, mikor jöjjenek be, d.e.? d.u? stb.)⁶³

20 Vasárnap

21 Hé[f>]tfő

23 Reggel kanücsere.

25 Gyümölcstó⁶⁴

⁶² Schill és TS kérésére ült ki BM a teraszra. (Vö. Beszf. I:488–491.)

⁶³ „Én már nem állom ki ezt a kinszenvedést! – írja BM *Beszélgető-füzeteiben* TS-nak. [...] Mindenki csak terhére vagyok, minek élek én? Befejeztem mindent. Marhaság volt megoperáltatnom magamat! [...] Nagyon rossz lesz ha nem leszel itt. – írja később. Mégis jobb volna, ha d.u. lennél velem, legalább felváltva. A délelőtt csak eltelik, de mit csinállok ezeken a hosszú, kétségbeesett délutánokon? [...] Nem tudok beszélni és nem jössz közel hozzám. És nem is szólsz hozzám és nem is nézel rám. [...] De sohse tudok veled beszélni. Legalább lássalak.” (Beszf. I:504., 506., 510.)

⁶⁴ Gyümölcstó Boldogasszony napja, a szüzi fogantatás ünnepe, mely a katolikus naptár szerint március 25-ére, éppen kilenc hónappal Krisztus születésének hagyomány szerinti napja előttre esik. Ezen a napon az ünnepi szentmise liturgiájához tartozott a papi leborulás az oltár előtt. Ehhez az ünnephez kapcsolódik az a népi hiedelem, hogy száz üdvözlégy elmondása a jókívánságok beteljesedését hozza. – Babits Ildikó iskolájában, ahogy az állami iskolákban általában, tanítási szünet volt ezen a napon. (Beszf. I:594.)

d.e. Ildikóval templomban⁶⁵

d.u. ketten Mihálynál.

” Fenyő M.

26 × [kn]

d.e. fekszem.

27 Vasárnap

29 Kedd

31 Csüt.

[az oldal át van húzva]

Április

1 Péntek

3 Vasárnap

5 délben Schill.

7 Csüt.

d.e. piacon, délben Parkba

Mihályért⁶⁶, Ild-val, 3 kor

hazajöttünk! (Vera is)⁶⁷

M. fenntjár.

Este Basch Loránt.

8 délben Ilona és

Fischer Annie.

d.u. Lián és Niní. |:Klopst.:|

este Loránt.

⁶⁵ BM Beszélgetőfüzeteinek vallomása értelmében vsz. a Városmajori templomban voltak. BM megkérdezte a füzeteken: „Imádkoztatok értem?” (Beszf. I:596.)

⁶⁶ BM, akinek ápr. 1–6. között fokozatosan visszatért a hangja, s az orvosok véleménye szerint is javult az állapota (Beszf.. 1980. I:653–690.), az őt ott ápoló Vera nővérrel ekkor hagyta el a Park Szanatóriumot, s költözött haza.

⁶⁷ Vera BM személyi ápolónője volt Park Szanatóriumban.

- M. egész nap fenn volt.
<este fáradt.>
- 9 Szombat
d.e. Röntgen⁶⁸
Este anyus.
M. egész nap fenn, estére
fáradt.
este Loránt, éjfélkor
Ilonával Görög országba
utaztak.
- 10 d.e. Hegedűs L.
- 11 Hétfő
d.e. Röntgen.
d.u. Sárköziék
és Barker.
- 12 Reggel 9 kor Parkban
kanülcseré[.>], mütőben.
d.u. Gellért és Schöpflin.
M. fekszik.
- 13 Szerda
d.e. Röntgen.
M. rosszul érzi magát,
37.9., kanül rossz, fáj.
Illyés Gyszi.
M fekszik.
Kl.

⁶⁸ Vö. 1938. 03. 11., 1938. 03. 13 és 1938. 03. 15.

- 14 d.e. 10 kor Rókusban⁶⁹
 Laub kanült cseré[t>]lt,
 utána (Ild. is velünk van)
 Parkban Röntgen[.>]⁷⁰, Klops-
 tock velünk autón haza.
 M. fekszik d.u.
- 15 Nagypéntek.
 {[:M.:] szivarovott.}
 d.u. M. én, Ild. Irén és Vera
 Városmajor templomban[.>],
 oda gyalog, haza taxín.
 Estefelé: Schöpflinék, Elek A.
 Schweiger és Lián, Klopstock
 d.u. M. fekszik, de jobban
 van.
- 16 Este anyus.
- 17 husvét
 d.e. [:Városmajor:] [har>]templomban
 és majorban hárman.
- 18 hétfő
- 19 Röntgenben⁷¹ (Ild. is)
- 20 Szerda
- 21 Csüt.
 d.e. Parkban (utolsó
 röntgen)⁷²
 délben Schill.
- 22 d.e. Margitszigeten

⁶⁹ Vö. 1930. 02. 17.⁷⁰ Vö. 1938. 03. 15.⁷¹ Vö. 1938. 03. 15.⁷² Vö. 1938. 03. 15.

- 23 Szombat
<d.e.> d.e. Rókusban
kanülcseré.
(M. rosszul érzi magát,
kanül rossz)
Gellért.
- 24 d.u. Gellért.
(M. 38°)
Klopstockék, Rédeyék
este Laub kanült
cserélt itthon.⁷³
- 25 hétfő
d.u. Pubi és Klopstock
(Fényképeztünk.⁷⁴
este levágattuk Ildikó
haját⁷⁵
Gellért, Schöpflin, Illyés⁷⁶
Cs. Szabó.

⁷³ BM *Beszélgetőfüzeteiben* olvasható az alábbi bejegyzés: „Muszáj arra kérni Laubot, jöjjön el ha egyáltalán tud. Képtelennek érzem hogy fölkeljek” (Beszf. I:679.)

⁷⁴ Vö. FOTOTÉKA: 499–503. tételek.

⁷⁵ BM erélyesen ellenezte, TS ragaszkodott hozzá. BM *Beszélgetőfüzeteiben* így érvelt: „Nagyon sajnálom a haját, ez egy jóvátehetetlen csacsiság. [...] Eddig egy helyes kislány volt, ezentul egy modern kis majom lesz. [...] Ehhez a divatossághoz ő még nem elég felnőtt, rosszul fog állani neki [...] Rossz elővéleményt fog kelteni abban aki látja: »Micsoda külön kis majom!« fogják mondani a tanárai.” (Beszf. I:681–682.)

⁷⁶ BM Illyésnek küldött ápr. 22-i levelében baráti kézszorítást küld a fiatal költőnek egy a Magyarországon megjelent cikk kapcsán. A „*Márciusi Front*” programja miatt elítéltek öt fiatal író c. cikkből kiderül, hogy Illyés a bíróságon is kiállt elvi állásfoglalása mellett, s nyilván ez ösztönözte BM-t baráti gesztusra. „A vádlottakat – Illyésen kívül Sárközi Györgyöt,

- 26 <I>
 28 Csüt.
 30 <Rókusban kanül->
 Parkban röntgen felvétel
 és kanülcseré.

Május

- 1 Vasárnap
 d.e. erkélyen fényképeztem⁷⁷
 M. kanül miatt rosszul
 van.
 (Első rövidhajas Ildikó)
 [d>]Sárköziék feketén.
 2 Reggel Laub nálunk
 kanült vissza cserélte.
 Este Gellért, Schöpflin
 Illyés – Klopst.
 6 Péntek
 7 Bálint Gyuri⁷⁸ és Cser
 László feketén.

Kovács Imrét, dr. Erdei Ferencet és Féja Gézát – bűnösnek mondták ki a nemzetgyalázás vétségében, s ezért mindannyiukat egyformán egy hónapi fegyházra, egyévi hivatalvesztésre és politikai jogaik egyévi felfüggesztésére ítélték. Az ítéletet a fellebbviteli bíróság 1938 novemberében hatálytalanította.” (Idézi: SIPOS 1999 II:672., 814.) Az említett levél óta ekkor találkoztak első ízben személyesen.

⁷⁷ Vö. FOTOTÉKA: 499–503. tételek.

⁷⁸ Bálint György (l. 1930. 02. 07.) ápr. 20-án levélben kérte BM-t, vállalja el a keresztapaságukat. Utalva az ápr. 8-án a képviselőházban be-
 terjesztett ún. első zsidótörvényre, melyet a képviselők majd máj. 29-én
 fogadnak el, rögzíti: „[...] nem gyakorlati eredmények eléréséért teszem –
 ilyesmit ma már úgysem remélhetek.” (SIPOS 1999 II:671–672.) Vö. 1938.
 07. 17.

- 8 Vas.
d.u. Eínczinger Feri
és Baba, Illyés Gyuszi
Schweígerné.
(Vera nincs itt, kanült
én vettem ki)⁷⁹
- 9 [h>]Hétfő
d.u. Kósáék 4 tagú férfi
kórussal Haláltáncot⁸⁰ éne-
kelték⁸¹, Gellért, Schöpflin
este Basch és Klopst.
- 10 d.u. Sárközi. Márta.
- 11 Szerda
d.u. Illyés Gyuszi.
- 12 10 kor Rókusban kanül-
csere.
Ildikó iskolájában anyák
napja.⁸²
Varrónő.
Este Gellért.
- 13 Péntek
- 15 Vas.
- 17 Kedd
{Révész} Margitnál
mikortól?

⁷⁹ Vö. 1938. 02. 12.

⁸⁰ Nem tudjuk, kinek a művéről van szó.

⁸¹ Nincs adat.

⁸² TS minden alkalommal megjelent az iskolában Ildikó szülői értekez-
letén és az iskolai ünnepeken. Ha tehette, BM is eljárt ezekre az alkal-
makra. Vö. 1937. 09. 01.

- 19 Csüt.
 21 Szombat
 22 d.u. Sárköziéknél.
 hárman.
 23 Hétfő
 d.u. Ildikóval k|:i:|költöz-
 tünk Révész Margithoz
 Zugligetbe.⁸³
 25 Szerda
 26 (Pubi és Irén eljegyzése.⁸⁴)
 Nálunk d.u. Mihály
 és Vera (Tündérnél)⁸⁵
 27 [p>]Péntek
 29 Vas.
 d.u.
 <d.u. hárman
 Sár>
 30 d.u. hazajöttünk Révész
 Margittól.
 <d.u.> [O>]Itthon Klopstock
 31 d.e. erdőben I-vel
 d.u. Tündérnél.

⁸³ Révész Margit szanatóriumot vezetett a Zugligetben, ahol BM már 1935 áprilisában pihent. (Vö. 1935. 04. 05–18.)

⁸⁴ Tanner Béla (Pubi) és Molnár Irén eljegyzése (Vö. 1937. 05. 01.)

⁸⁵ BM-ék Tündér nevű kutyájukat a Zugligeti út 43. számú villában tartották, ahol nyári lakást béreltek 1937 nyara óta, attól fogva, hogy BM betegsége az esztergomi utazást nem tette lehetővé. (Beszf. I:9., 317.)

½ 7 kor (Révész Mar-
gittal) hazajöttünk.
Itthon Klopstock.⁸⁶

Június

- 1 Csütörtök
Uj lány Vída Juli belé-
pett.
d.u. hárman Fényes
cirkuszban (Rivels)⁸⁷
[↓]
Reggel Vera elment
tőlünk.⁸⁸
Délelőtt uj lányt fogadt|:am.:|
- 2 Szerda [↑]
d.e. helyszerzőnél [↑]
uj cselédet vettem [↑]
d.u. elköltözött tőlünk [↑]
Vera nővér | Ildikóval |:Muszi:| [↑]
Anyus, Pubi
Kilépett Rózsi cseléd.
Basch Loránt.

⁸⁶ Klopstock Róbert sebész (vö. 1937. 08. 04.) folyamatosan látogatta a lábadozó BM-t.

⁸⁷ A Rivels család (Polo, René, Celito, Rogelio és 10 csodagyermekük) revüjének bemutató előadása volt a magyar közönség előtt, mely 20 jelenetből állt, s a Fényes Nagycirkusz revüműsorában kapott helyet artisták és a *Hacsek és Sajó* produkció mellett. Címe: *Rivelsék a majomszigeten*. Naponta két előadás volt: du. 4 és este 8 órakor.

⁸⁸ BM állapota gyorsan javult, s az ápr. 7-én mellé fogadott Vera nővér el is költöztetett tőlük, mivel már nem volt szükség állandó ápolásra.

- Reggel Rózsi el, Juliska
belépett.
- 3 Péntek[<Csüt]
Délelőtt 10 kor Rokus-
ban kanülesere (Kiss dr.⁸⁹
Esztergomból is jelen volt)
- 4 Szombat
délben Hrabovszky Panni.⁹⁰
- 5 [Szomb.>]Vasárnap[á>]ap
d.u.
d.u. Biró Irmával⁹¹
Baschék kertjében.
- 6 Hétfő[<Vas.]
Este Gellértékkal Tempefői⁹²
előadásán⁹³.
- 7 <Hétfő>
- 8 Szerda
Este Loránt, vele délivasuton
Ilonáért.

⁸⁹ KISS Ernő (1909–1970), 1934-ben a bp.-i Vöröskereszt Kórházban gyakornok, 1937-től fül-orr-torok-gége szakorvos, még ez évben Esztergomban telepedett le, és rendelőt nyitott a Széchenyi téren. 1940-től lett a esztergomi Vaszary Kórház tiszteletdíjas rendelői szakorvosa, 1949-től főorvosa. 1961-ben a fővárosba költözött. Előzetes megállapodás szerint esztergomi tartózkodásuk alatt ő kezelte BM-t.

⁹⁰ HRABOVSKY Anna, magánzó, a VII., Izabella u. 35. alatt lakott.

⁹¹ Biró Irma, Ildikó édesanyja – a naptári bejegyzések szerint – utoljára 1934. febr. 24-én találkozott lányával. (Vö. 1930. 06. 12. és 1938. 01. 18.)

⁹² Csokonai Vitéz Mihály híres vígjátéka, *A méla Tempefői, avagy az is bolond, aki poétává lesz Magyarorszában*.

⁹³ TS tévesen írhatta naptárába Csokonai művét, mely nem volt műsoron. A Nemzeti Színházban ment hétfőn este Szigligeti Ede *Liliomfi* c. vígjátéka, ezt nézhették meg este 8 óras kezdettel.

- 9 <{Révész} Margitnál?
míkortól →
délben új lányt fogadtam
Basch Ilona
- 10 Péntek[<Csüt]
Reggel Juliska el, Piri
belépett.
d.u. Irén, Gellért, Basch.
Este anyus, Pubi.
Hoffmann nők [↔]
- 11 Szombat[<Pént.]
Reggeli vonattal
Esztergomba.
- 12 Vasárnap
Irma reggeli vonattal jött
este hazament (hétfőn megy
vissza Rómába.)⁹⁴
- 13 Hétfő[<Vasarnap[!]]
- 15 Szerda[<Kedd]
- 16 Csüt.
d.u. Basch és Devecs
cseri[!]⁹⁵.
- 17 asztalos. d.u.

⁹⁴ Bíró Irma (vö. 1930. 06. 05.) – BM-ék segítségével – 1934-ben Olaszországban telepedett le, ahol TS régi barátnője, Kristóf Irén segítségével munkát vállalt. (Vö. 1937. 12. 30. utáni bejegyzésekhez tartozó lábjegyzettel.)

⁹⁵ DEVECSERI Gábor (1917–1971) klasszika-filológus, műfordító, költő. Az ő fordításaiban ismeri a mai magyar olvasó a homéroszi eposzokat.

18 Szombat[<Péntek]
asztalos d.u.
délben Pubi és Irén.
d.u. Hegedűs Lóránt.

19 Vas.

20 Hétfő[<Vasárn.]

21 Kedd

22 Szerda[<Kedd]

23 Csüt.

24 Péntek

25 Szomb.

26 Vasárnap[<Szombat]

27 Hé[f>]tfő

29 Szerda

30 Csütörtök[<Szerda]

Július

2 Szombat

3 Vasárnap[<Szombat]

4 Hétfő

5 Kedd[<Hétfő]

6 Szerda

8 Péntek[<Csüt.]

9 Szomb.

10 Vas.

11 <Vasárnap> |:Hétfő:|

12 Kedd

13 Szerda

14 Csüt.

d.u. Városban és

D[x>]exnénél.

Éjjel M. kanüljét

nem tudtuk visszatenni
ijedelem, telef. Kiss dr-
nak.

15 Péntek

16 <P> Szombat
este 6 kor Illyés
Gyuszi, itt aludt.
d.e. Kiss dr. kanül|:t|
cserélt.

17 Vasárnap

Reggel érkezett Schöpflin
és Gellért,⁹⁶ mindhárma[an>]uk|:kal|
d.u. ásatásokat⁹⁷ néztük,
este hazautaztak.

19 Kedd

21 Csüt.

22 Péntek

24 Vasárnap

25 Hétfő

⁹⁶ Erre az időre datálja a Babits-filológia BM Gellért Oszkárnak írott azon levelét, melyben BM megköszöni Gellértnek, hogy segít bizonyos okmányok beszerzésében. BM külön utal arra, hogy a keresztlevél ügyében egyidejűleg megkeresi a szekszárdi plébániát, s hogy a küldeményt egyenesen a Nyugathoz kéri. „1938 májusában hirdették ki az ún. zsidótörvényt, amely meghatározta, hogy bizonyos munkakörökben hány százalékban alkalmazhatók zsidó vallású állampolgárok. A Pesti Naplóban a törvény közzétételét követően több magyar író és művész tiltakozott ez ellen.” BM a *Tömeg és nemzet* c. írásával protestált a lap hasábjain máj. 15-én. (SÍPOS 1999 II:673–677., 814–815.)

⁹⁷ Az 1934-től gyakorlatilag napjainkig tartó ásatások Lepold Antal pápai prelátus segítségével indultak el. Az esztergomi Árpád-házi királyi palota feltárt maradványait 1938-tól látogathatta a közönség. Vö. 1935. 07. 21.

- 27 Szerda
d.u. Dexéknél
Einc. Ferivel
M. és Ild. is.
- 28 <«d.u». Basch Ilona>
- 29 Péntek
Einczinger Feriéknél
hideg vacsorán.
Lázás vagyok.
- 30 × [kn]
Influenzám van.
- 31 Vasárnap
Ildikó is influenzás
ketten fekszünk.
38° lázzal.

Augusztus

- 1 Hétfő
- 2 Piri és Ild. strand-
fürdőben.
- 3 Szerda
Ildikó megint 38.2
Berényi dr. megnézte.
Einc. Baba és Feri.
- 4 6 kor jött Basch
Loránt, itt aludt.
Lázás vagyok.
- 5 Péntek
Loránt reggel haza-
utazott.
- 6

- 7 Anyus Pubi és Irén
[a>]motoron jöttek, ebéd[re.>]e|:n:|
6-ig.
- 8 Hétfő.
Tivadar
- 9 d.e. Kiss dr. kanül-
csere.
Baba és Feri.
- 10 Délben mindanyian[!]
strand[ra>]on 6 ig.
- 11 d.u. Pubi motoron
kihozta Tónikát, kislá-
nyával és Gyurikával⁹⁸,
este visszamentek Leány
falura.
- 12 d.u. Tivadar
- 14 Vasárnap
Sárköziék és Cs. Szabóék
ebéden.
d.e. M. Ildikóval
képtárban, nálunk
D[x>]ex és Garzuly.⁹⁹
- 17 Gellért és Földi Mihály
ebéden.
{M. felolvasta nekünk a
kész Jónást.^{100}}}

⁹⁸ Ismeretlen.

⁹⁹ GARZULY József (1868–?), ügyvéd, a Tatai Közgazdasági Takarékpénztár ügyésze, a tatai járás főszolgabírája, törvényhatósági képviselő-tesztületi tag.

¹⁰⁰ BM, *Jónás könyve*, Nyugat, 1938. 9. 157–168.; kötetben először: Nyugat-kiadás, 1939 – BM TS-nak dedikálta a kéziratot, melynek első lap-

d.u. Einc. Feri és Baba,
 Kovács Erzsike¹⁰¹
 (Földi azt mondta házun-
 ról, bolond kis ház! mintha
 egy gyereknek hagynák, hogy
 olyat építsen, amelyet ő [:akar.):|

18 I. névnapjára krétát,
 rajzpapírt és árpa cukrot
 kapott, én mint rendesen
 semmit. de! a Jónást
 M. befejezte a Jónást.
 Kerítés és áthelyezett kapu
 kész.

20 S|:z:|ombat.

21 Vas.

23 Kedd.

24 Szerda¹⁰²

Október

2 Vas.

M. és. I. d.e. Mezőgazd.
 múzeumban.¹⁰³

jára, a cím fölé az alábbi ajánlást írta: „Kedvesemnek, aki e versek első olvasója volt, kifogyhatatlan szeretettel adja a kéziratot – mely ép e napon készült el – névnapjára 1938-ban Mihály”.

¹⁰¹ Ismeretlen.

¹⁰² BM-ék aug. végén már visszatérhettek Bp.-re, ugyanis Ildikó az induló tanévben kezdte meg gimnáziumi tanulmányait a Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium első osztályában.

¹⁰³ A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Bp.-en, a városligeti Vajdahunyadvárban található.

- 9 Vas.
M. és I. d.e. Hübösvölgyben.
délután Gellért
este Schöpfliné
- 10 d.e. Zugligetben Révész
Margitnál és Bipsinél
akinek kisbabája van.
- 11 Kedd
- 16 Vas.
M. és Ild. d.e. Népliget
ben.
- 18 Kedd
d.e. Park rövidhullám 5.¹⁰⁴
d.u. Schillnél.
este Basch.
- 19 Szerda
× [kn]
- 22 Szomb.
d.u. Kósáék és énekesek¹⁰⁵.
anyus és Pubi.
- 23 Vas.
d.u. M. Schöpflinnél
Szekfünnél János
szanatoriumban.
- 25 Kedd
Illyés Gyuszi vacsorán.
- 28 Este Rédeyeknél.

¹⁰⁴ BM valószínűleg mint bejáró beteg rövidhullám-kezelésben részesült. TS naptára szerint ez volt az ötödik alkalom. A fizikoterápiát Schulhof Ödön balneológus irányította. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:142.)

¹⁰⁵ Ismeretlenek.

- 29 Szombat.
d.u. Pubí
Basch lányok.
- 30 d.e. Kratochwill dr.-ral¹⁰⁶
kanücsere.
- 31 Hétfő
M. d.e. rontgenen
d.u. kávéházban.
d.u. Pubi, reggel
4-ig fényképeztük
Flóra családi képeit¹⁰⁷.

November

- 1 d.e. hárman temetőben.
d.u. Oszkár
este Basch
- 4 d.u. Majthényiéknál.
Nyul utcában¹⁰⁸ Mihállyal [:taxival:]
aki nagyon köhög, hideg [:van.:]
- 5 este Basch Lorántéknál.
- 6 M. d.e. Ildikóval
Városligetben.
d.u. Gellért.
- 7 Hétfő
d.u. 6 kor Zunft[!]
rádi[ók>]umkorházában¹⁰⁹

¹⁰⁶ KRATOCHVILLA János, fogorvos, a VIII., József krt. 3. alatt rendelt.

¹⁰⁷ Fotógyűjtemények nem említik.

¹⁰⁸ Az 1928-as *Budapesti cím- és lakásjegyzék* nem említi.

¹⁰⁹ 1936 júniusában avatták az Új Rádiumkórházat. A székesfőváros támogatásával beszerzett közel 5000 mgr rádiumot, a 100 új kórházi ágyat és a speciális gyógykezelést lehetővé tevő modern felszerelést hangsúlyozta

első besugárzás.

Utána M. kávéházban.

Pubi és Anyus.

8 R. [1>]2.

R. 3.

9 R. 4

Pubi.

Este Illyés Gyuszi.

R. 5.

10 R. 6.

d.u. Makr[<k]ai[!] mérnöknél¹¹⁰
hanglemezért.

R. 7.

11 R. 8.

R. 9. {(M-lyal Ildikó is ment.)} Sárköziék.

12 d.e. Mihállyal Schuler

alpolgármesternél.¹¹¹ {Iré n |:ügyében:|¹¹²

az ünnepélyes átadón Salamon Géza tanácsos 1936 júniusában. 1938 júniusában szerelték fel a rádiumágyút az intézetben, amely akkoriban Európa egyik legkorszerűbb, legfelszereltebb kórháza volt. BM tizenkét besugárzást kapott. A kezelést Czunft Vilmos végezte a rádiumágyúval, melynek 3 gr rádiumtöltete volt. „A kezelések – Gyenes György tanulmánya szerint – igen hosszú időt igényeltek, mert a rádium kis dózisteljesítménye miatt egy-egy dózisfrakció besugárzása 1 órát tartott.” („...*kínok és álmok közt*...” 2004:179.)

¹¹⁰ Valószínűleg MAKAI Istvánról (L. 1939. 06. 15.) van szó. Az elírás oka lehet egy esetleges gyermekkori ismeretség.

¹¹¹ SCHULER Dezső, 1931-től Bp. Székesfőváros tanácsnoka, később alpolgármestere.

¹¹² Molnár Irénnek – aki ekkor már TS öccsének, Tanner Bélának menyasszonya volt, s ideiglenesen BM-éknál lakott – az ügyében jártak Schulernél. Talán ideiglenes lakáskiutalást kértek addig, amíg Pubi elveszi Irént. Valószínűleg azért próbáltak éppen az alpolgármesternél kérni segít-

Schuller[!] kellemetlen, Mihályt
 nagyon bántja}
 utána bevásárolni.

Sárköziéknél vacsorán.

- 13 Vas.
 d.u. M. Basch lányokkal
 moziban.
 Ildikó Miklódyéknál¹¹³.
 (M-lyal közös regénytervről¹¹⁴
 beszélgettünk.)

- 14 × [kn]
 R. 10. Uj cseléd, Bözsi.
 Varronő Ildikónak iskolai
 diszmagyart¹¹⁵ varrt.
 R. 11. és M. kávéházban.
 Este Pubi – Loránt.

- 15 Kedd
 R. 12. Varrónő.
 Gellért és Földi feketén
 M. lyal-közös regénytervről¹¹⁶
 beszélünk.

séget, mert ő volt az, aki BM-t korábban a neki ítelt Kazinczy jubileumi
 érem ügyében 1937. máj. 14-én levélben megkereste, ill.. ő lehetett az, aki
 személyesen át is adta a kitüntetést. (SÍPOS 1999 II:647–648.)

¹¹³ BM távoli rokona (Vö. 1925. 10. 12.)

¹¹⁴ Nincs további adat. Ha elfogadjuk, hogy lehetett közös versszerzemé-
 nyük *A házak közé...* munkacímű (L. PAPP Zoltán János: *Babits-hatások és -át-
 hallások Török Sophie költészetében* = „Látni, teremteni kell”. Sipos Lajos
 70. születésnapjára, Savaria, 2009, 220–222.; Fond III/1969/116; Fond III/Lim-
 bus II/I), akkor a közös regényterv itteni bejegyzése is hitelt érdemlő lehet.

¹¹⁵ A régi Magyarországon ünnepélyes alkalmakkor viselt nemesi, úri
 díszöltözet.

¹¹⁶ L. 1938. 11. 13.

- Piri este kilépett.
R. 13.
- 16 R. 14. Varrónő.
R. 15.
- 17 Csüt.
R. 16. Varrónő kisbun-
dámat átalakította.
R. 17.
- 18 d.e. Irénnel Schuler
hívatalában.¹¹⁷
R. 18.
Illyés Gyuszi feketén.
M.-lyal Ildikó iskolai
ünnepélyén.¹¹⁸
<R. 19.> Piri elbucsuzott.
Varrónő.
- 19 Szombat.
d.e. M. Ild-vel Gellért
hegyen.
nálam B. Ilona.
d.u. Gellé|:r|:t.
Este B. Loránt
- 21 R. 19. Varrónő
- 22 Kedd
R. 20.

¹¹⁷ Vö. 1938. 11. 12.

¹¹⁸ Babits Ildikó első gimnáziumi évét kezdte a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban, melynek rendes ünnepélyei közé tartozott az ún. Erzsébet-ünnepély, melyet minden évben nem nov. 19-én, Erzsébet napján, hanem az azt megelőző napokon, 17-én és 18-án tartottak a névadó emlékére. Raics Olga első itt töltött évében az I/B osztályt kapta meg. Babits Ildikónak nemcsak osztályfőnöke, de szentírás- és némettanára is lett. (Vö. 1930. 05. 12.)

- 23 R. 21. Varrónő
 24 R. 22. Varrónő
 25 Péntek
 Varrónő.
 M. Ild. iskolá-
 jában tanárokkal beszélt.¹¹⁹
 d.u. Gyergyai és Keresztury
 teán.
 26 d.e. B. Ilona, Edit és Lóránt
 27 Vas.
 este Pubi.
 28 R. 23.
 d.u. Oszkár, később Gyuszi
 este Basch.
 29 Baumg. ülés¹²⁰
 30 Szerda.
 d.e bankban
 nagy mosás

¹¹⁹ Ildikó „értelmi adottságait átlagosnak vagy attól némileg elmaradó-
 nak” lehet tekinteni Czeizel Endre tanulmánya szerint. Bár még csak három
 hónapja volt gimnazista, de eredményei máris aggodalomra adtak okot. BM
 feltehetőleg Raics Olga osztályfőnök hívására ment be az iskolába. („...*kí-
 nok és álmok közt...*” 2004:85–86., 118.)

¹²⁰ A Baumgarten Alapítvány tanácsadó testülete ekkor tartotta meg-
 beszélését, ahol a tagok jelezték, kiket javasolnának az 1939 januárjában
 kiosztandó Baumgarten-díjra. A jelöltekről BM feljegyzése és Sík Sándor
 Hegedűs Lórántnak írott levele maradt fenn: ebben a szegedi egyetem ta-
 nára Szabó Zoltánt, *A tardi helyzet* íróját ajánlotta utólag. (TÉGLÁS 2003
 III:307–308., 303–304.)

December

- 2 d.u. Schweigéreknél.
Edit és I. M-lyal moziban
Ninihez ½6
- 3 Lacihoz
<Rédeyék>
- 4 Vas.
- 5 M. kávéházban.
d.u. Ilonánál.
este Anyus és Pubi.
Anyus
- 6 B Ilonához 5 kor
- 7 Edit szül. nap.
d.u. Hr. Panni
5 kor Kratochwill
- 8 Csüt.
d.u. Gellért
- 9 d.e. Basch Editnél.
d.u. Szilasiék.¹²¹
Ildikótól gyöngyvirágot, rajzot,
zsebkendőt kaptam.
d.é. B. Editnél
Liliék
<Edithez> este Lóránt
- 10 Mihálytól Erikát¹²² kaptam.
d.u. Anyús és Pubi

¹²¹ Szilasi Lili 1939. jan. 8-án kelt levelében (melyben kéri, köszöntések férjét jan. 19-én levél útján, mert akkor lesz 50 éves) a következőket írja: „Nagyon jó volt veletek együtt lenni, és e világzajlás közepett házatok nyugodt levegőjét élvezni.” (L. még 1938. 12. 12. és 1938. 12. 15.)

¹²² Írógépmárka. A drezdai Seidel & Naumann cég 1910 óta gyártott Erika névre keresztelt úti írógépei könnyen kezelhető, jó minőséget jelen-

- szöllőt ezüsfésűt és lemezt
kaptam.
- 11 Vas.
× [kn]
- 12 d.e. Vili, Lili üvegházból
növényeket hozott.
- 13 Rédeyék?
- 14 Szerda
½6 kor Schöp|:f:|linékhez
- 15 d.u. Szilasiék
este Basch.
[↑]
- 16 Péntek.
d.u. Basch
én I[r>]ldikóval Irénnel
városban hanglemezért
és Babagyárban.¹²³
- 17 d.e. Basch
[d>]Feketén Illyés Gyuszi
és Gellért.
- 18 Vas.
d.e. hárman vásárolni
(taplósapkákat)
délben Irma ebédre
estig.

tettek a piacon. Az írógép az alapító Karl Robert Bruno Naumann unokájának keresztnevét viseli.

¹²³ Nincs adat.

- (Mimózát, banánt és Ild-
nak karkötőláncot¹²⁴ hozott)
- 19 <d.e. M-lyal és Ild.val[↓]
Széna téren karácsonyfát[↓]
vettünk. [↓]>
d.e. Mihállyal
Zunftnál[!]¹²⁵ és
Párisiban.
- 20 Irma ebéden
5 íg, akkor elkisért
I. iskolájába, ahová
szülői értekezletre
mentem.¹²⁶
- 21 Szerda.
d.e. M. és Ild.
Széna téren karácsony-
fát vettünk.
este Schill?¹²⁷

¹²⁴ Bíró Irma valószínűleg a korábban elvesztett karláncért kárpótolta lányát ezzel az ajándékkal. (Vö. 1938. 01. 18.)

¹²⁵ *Gondolatok az ólomgömb alatt* c. esszéjének (Pesti Napló, 1938. dec. 25.) alapélményét ekkor szerezhette a költő. „A rejtelmes anyag – olvasható BM írásában – itt van az ólomgömbben [...]. Sugarai titkos erővel verik testemet s bombázzák atomait [...]. Én azonban itt fekszem, mintegy a tüzelés fókuszában védtelen kitéve a fölszabadult erőknek [...]” (BABITS 1978 II:595–596.)

¹²⁶ TS Bíró Irmát, Ildikó édesanyját is bevonhatta az Ildikóval kapcsolatos nevelési problémákba. (Vö. 1938. 11. 25., 1938. 12. 18. és 1938. 12. 22.)

¹²⁷ Schill Imre dr. 1924 novemberétől kezelte, majd 1934-ben már mint egyetemi magántanár ajánlotta be BM-t egy (ismeretlen) orvoshoz. 1937. febr. 11-én azonban ő fedezte fel, hogy BM „gégéjében van valami”. Az az 1937. dec. 1-jén készült fénykép, melyen a beteg BM és az ágya szélén ülő

22 Csüt.

d.u. Hegedűs és Gellért.

Irma.¹²⁸ ({Sárközi nének készült} lámpaernyőt segített felvarrni)

orvosa látható, a közöttük kialakult bensőséges személyes viszonyra enged következtetni. Bizonyára ezt jelezte a karácsony előtti látogatás is. („...*kínok és álmok közt...*” 2004:128., 143., 160–161., 187.) TS ezt valószínűleg másképpen látta. (Vö. 1937. 04. 17.)

¹²⁸ TS titokban akarta tartani Ildikó származását. Az örökbe fogadott kislánnyal azonban egyre több baj volt az iskolában is, otthon is. Az alapvetően egoista TS – aki nem volt alkalmas arra az anyaszerepre, amit anyyira akart, s aminek pótlólagos kiélése után is irigy gúnnyal szemlélte a termékeny asszonyokat (vö. „...*kínok és álmok közt...*” 2004:72.) – 1938 januárjában *Nem vagy igazi!* c. (Nyugat, 1938/1., kötetben: Nyugat-kiadás, 1939) regényében művészi eszközökkel vallott Ildikó igazi történetéről. Czeizel Endre szerint éppen azért próbálta ez idő tájt „rendezni Bíró Irma szerepét Ildikó világrahozatalában ország-világ, de főleg Ildikó előtt” (i. m. 81.), mert félő volt, hogy kitudódik Ildikó származása. TS utolsó, magányos éveinek bizalmas barátnője, Koháry Sarolta szerint „Ilonka élete végéig szenvedélyesen Pintért okolja”. (KOHÁRY Sarolta: *Török Sophie életregénye*, 2006, Éghajlat, 139.) Ő maga is átveszi ezt a magyarázatot, amikor úgy nyilatkozik Babits Ildikóról, mint aki „az irodalmi élet áldozatává lett [...]”. A 13 éves kislány Pintér Jenő irodalomtörténetéből tudta meg, hogy nem Babits az apja, nem Sophie az anyja.” (PÜNKÖSTI Árpád: *A fogadalmaz asszony*, Népszabadság, 2009. jún. 10.; L. még *Török Sophie utolsó évei. Koháry Saroltával Borgos Anna és Kádár Judit beszélget*, Beszélő, 2004/9.) Czeizel Endre érdekes elemzése úgy állítja be a történetet, mintha a BM „apaságáról” szőtt mese esetleg mégis fenntartható lett volna. „E lelepleződés sokat rontott az anya és lánya kapcsolatán, Ildikó ettől kezdve csak Babits Mihályt érezte »igazi« szülőjének. Így érthető meg Babits Mihály feleségének szóló végrendelete, amely az ún. beszélgetőfüzetekben olvasható 1938. február 17-i bejegyzéssel: »Megígéred, hogy Ildikót úgy neveled, hogy azt higgye, hogy az én igazi lányom volt és olvastatod vele könyveimet.« Mindez túlzott, már ellenséges reakciókat keltett Török Sophie-ban, ezért egyre inkább elhanyagolta Ildikót. Később a kislány szokásosnak mondható rosszkedőseit »örökbefogadottságával« magyarázta [...]”

(Irmának velursifon[?] ¹²⁹ sálát,
klips[e>]zet ¹³⁰ és taplósapkát ¹³¹ |:adtam.):|
Este Pubi és Irén.

24 varrónő Irén kosztümjét |:hozta.:|
d.u. Anyus és Pubi.
Cser Laci vacsorán.

Közben Basch, Ildikónak
órát hozott, Pubi papagályt[!]

25 Vas.
d.e. templomban,
nálunk Basch lányok.
Irma ebéden és
délután (babaruhát
varrt)

(i. m. 87–88.) A Bíró Irmával való kapcsolatfelvétel nem lehetett a véletlen műve. Talán a cseperedő Ildikó kérdései, tanulási-beilleszkedési nehézségei tették elkerülhetetlenné a színvallásnak valamilyen formáját. Pintér irodalomtörténete nyilván csak öncsaló magyarázat lehet, ennél mélyebben vannak az igazi okok. A *Nem vagy igazi!* zárószorai árulkodnak TS kízó sejtelméről 1937 végéről, 1938 elejéről: „Egyszer pólyás babával érkező látogatójuk jön, a délután folyamán anyukája meg is szoptatja a babát. Margit kislánya kitágult szemekkel izgalomtól pirosan nézi, világért sem menne közelükből. Este Margit nyakába kapaszkodik, forrón hozzásimulva: Mondd, úgy-e én is szoptam a melledből? És fölsejlő boldog emlékek ragyognak szemében, hálával ragyognak Margit elsápadó arcába.”

¹²⁹ Selyembársony anyag.

¹³⁰ Csipetéssel rögzíthető ékszer, főleg fülbevaló.

¹³¹ Magyar különlegesség, hogy a taplógombából dísz tárgyakat készítenek, és bár az országban több helyről (pl. a Bakonyból) jegyezték fel taplósapka készítésére vonatkozó adatokat, az igazi toplászat Erdélyben, Korondon alakult ki.

- Este négyen¹³² Nemzetiben
 Ahogy tetszik-nél¹³³.
 26 d.e. Bipsi férjével¹³⁴
 és Elek Artúr.
 27 Kedd.
 d.u. Anyus.
 Schöpflin Gellért és Illyés.
 Nyugatengedélyt tárgyalták.¹³⁵
 29 I. d.e. Bélussal¹³⁶
 szánkózott.

¹³² Valószínűleg BM, TS, Tanner Béla és menyasszonya, (a BM-éknál lakó) Molnár Irén látogattak el a színházba. Esetleg BM-ékon kívül Ildikó és édesanyja, Bíró Irma jöhetne még szóba, aki ezen a napon látogatta meg lányát.

¹³³ Szabó Lőrinc fordításában, Farkas Ferenc zenéjével és dirigálása mellett, Both Béla rendezésében 1938. dec. 17-én mutatta be Shakespeare vígjátékát a Nemzeti Színház. A főbb szerepeket Somogyi Bogyó, Jávor Pál, Maklár Zoltán, Uray Tivadar, Olthy Magda játszották. A méla Jaques szerepéért Uray Tivadar a Kisfaludy Társaság Greguss-díját kapta. Az előadás este fél 8-kor kezdődött.

¹³⁴ FERENCZY Sándor, Illyés Gyula (szintén rácegresi születésű) unokatestvére.

¹³⁵ BM névleg a felelős szerkesztés és kiadás gondját vette magára a Nyugat zavartalan megjelenése érdekében (BUDA 2000: 129) Ennek háttérében az 1938. máj. 29-én kihirdetett ún. első zsidótörvény állt, mely a kötelező sajtókamarai tagságról is rendelkezett. A kamarai tagságért, „ami [minden sajtótermék esetében] a további megjelenés engedélyezésének feltétele volt, a folyóirat [a Nyugat] nevében Babits Mihály folyamodott, miközben a részvénytársulattól átvette a Nyugat kiadási jogát.” A szükséges iratok benyújtása után dec. 18-án értesítette a miniszterelnöki sajtóosztály vezetője az érintetteket, hogy a Nyugat kiadási jogát BM-ra ruházza át. Az engedélyt dec. 23-án postázták. A fővárosi polgármesteri hivatalnak az ünnepek után, dec. 28-án jelentették be a változást. (i. m. 126–127.)

¹³⁶ Valószínűleg Babits Ildikó osztálytársa volt az Attila utcai Általános Iskolában.

d.u. Irma, (Ildikónak
mellényt kötött)
Karácsonyfa alatt lefény-
képeztem őket.¹³⁷

d.u. Basch.

30 Péntek.

I. szánkózott d.e. Bélussal.

B. d.u. nálunk, bélyeget
cseréltünk.

Pubi.

(Irma d.e. Szombathelyre |:utazott.:|¹³⁸

¹³⁷ Fotógyűjtemények nem említik.

¹³⁸ Vélhetően rokonlátogatásra utazott haza Bíró Irma, aki fiatal lány korában került fel Bp.-re, s állt be cselédnek. (1925-ben BM-éknál kapott állást.)

1939

Január

- 6 × [kn]
 Míhály Ild. én Pubi és Irén¹
 Mátrába, Mátraházára²
 utaztunk.
- 8 Este hazautaztunk.
- 13 Este Pubi és Irén.
 Moziban?
 Pubi
- 14 <mosás> – Babi
- <15>
- 17 <Bau> <anyus.>

¹ Tanner Béla (Pubi) felesége, Molnár Irén (vö. 1957. 05. 01.)

² Mátraháza, üdülőhely a Mátrában. Közigazgatásilag Gyöngyöshöz tartozik. 1930-ban a Mátra Egylet menedékházat épített ide: ez volt az első épület. A település neve is innen származik. Klimatikus adottságai a légzőszervi betegségekben szenvedőknek nyújtanak enyhülést: gyógyüdülésre a Nagy-Somor tetőn létesített tudószanatórium ad lehetőséget.

18 d.u. Mihály Basch-sal Alapítványi
ünnepelyen,³ este Vadászkürt vacsorán⁴
én is ott voltam.⁵

<Patyuskához⁶>

Baumg.

19 d.u. Cser Laci és Györgyi.
Ildikóval Patyuskánál
uzsonnán.

Mosás

Patyuskához

20 d.u. Anyus.

Anyus

21 (M. vesekőroham)⁷
Este Rédeyék (vacsorát ők

³ Az 1939-es év díjazottjai voltak: Laczkó Géza, Illés Endre, Szabó Zoltán, Farkas Zoltán, Halász Gyula, Jékely Zoltán, Jankovich Ferenc, Molnár Kata. „Kisdíjat”-at kapott Devecseri Gábor és Bözödi György. BM a díjkiosztáson – többek között – ezt mondta: „alapítványunknak voltaképp semmiféle irányzata nincs – hacsak nem számítható irányzatnak a magasabb színvonalú magyar irodalom megalkuvás nélküli támogatása s következetes kerülése minden idegen, politikai vagy más, nem irodalmi tekintetnek. [] A magyarság izgalmas évet élt át, együtt szorongtunk a katasztrófa szélére sodródott Európával [].”

⁴ A Vadászkürt szálloda menükártyája szerint spárgakrémlevest, gombás borjúfilét, makarónit és rétest tálaltak fel. (TÉGLÁS 2003 III:315.)

⁵ TS menükártyáját 17-en írták alá (Illés Endre, Gellért Oszkár, Laczkó Géza, Basch Edit, Jankovich Ferenc, Devecseri Gábor, Rédey Tivadar, Halász Gábor, Basch Ilona, Schöpflin Aladár, BM, Kárpáti Aurél, Molnár Antal, [olvashatatlan], Jékely Zoltán, Farkas Zoltán), s ő maga is, mivel Ildikónak vitte haza emlékül. A menükártya aljára TS ajánlást is írt: „Babits Ildikóé. Roszpozomocsnak – Nyuszpuszmusz” (TÉGLÁS 2003 III:315.)

⁶ Vidmár Antalné Sziráky Judit (L. 1925. 09. 12.)

⁷ BM-nak korábban, a 20-as évek közepéig epekőrohamai voltak, a 30-as években jellemzően vesekőpanaszai ismétlődnek. (Vö. 1933. 05. 03.) „A kettő

hozták, mert mi készültünk
menni, csak M. miatt nem lehetett.)

Rédeyékhez

22 d.e. Oszkár.

23 M. kávéházban.

Este Sárköziék.

Sárköziékhez

24 d.u. Basch lányoknál.

d.u. Edithez

25 d.e. Rókusban kanülcseré.

<d.u. Békássyné.>

Pubi.

Békássyné

26 d.u. Békássyné.

Buday Juci

27 Buday Juci Mártival

Horváth Eszter⁸ Ildikónál

Pubi.

29 × [kn]

Február

1 Bözsi cseléd kilépett.

<d.u. Edit és Ilona.>

<M-lyal moziba mentek.>

<Nálam Nini.>

d.e. M-lyal |:dr.:| [Z>]Cunf|:t:|nál.⁹

együttes előfordulása – a belgyógyász Szállási Árpád szerint – igen szerencsétlen állapot.” („...*kínok és álmok közt...*” 2004:141–142.)

⁸ Babits Ildikó iskolatársa, aki magyarból és mennyiségtanból korrepetálhatta.

⁹ Az 1938. nov. 7-én elkezdett rádiumbesugárzásos kezelés folytatásáról dönthetett Czunft Vimos. (Vö. 1939. 02. 27–28.)

- 2 Pubi, Irén, Hillár¹⁰ és
Ujvárosy Bercí¹¹ uzsonnán.
- 3 <d.e. Gellért>.
Basch Ilona és Edít
M lyal moziban¹², nálam
Níni.
- 4 d.e. Gellért
Ilona cseléd ügyben.
- 5 d.e. Szekfű Gyuláék¹³
Hárman Baschéknál
ebédeltünk.
d.u. Svábhegyen Majestic
hotelben¹⁴. Este Pubi.
- 6 Uj cseléd: Ilona
M. kávéházban
Este Irma.
- 7 Ilona |:cseléd:| délben elment.

¹⁰ HILLÁR, ismeretlen, talán Tanner Béla ismerőse.

¹¹ UJVÁROSY Bertalan, jogász. TS testvéröccsének, a szintén jogász Pubinak az ismerőse lehet. 1939-ben két képeslapot is küldött BM-éknak. (BKLIK 1993:10376., 10377. tételek)

¹² Hlatky Endre műsorigazgató 1939. jan. 3-i hivatalos levele szerint a Magyar Rádió 18 óra 25 perces kezdettel műsorába iktatta BM felolvasását. Az *Életemből* c. előadás BM betegsége miatt vagy elmaradt, vagy a rádió munkatársának felolvasásában hangozhatott el.

¹³ Szekfű Gyula már nem szerkesztette a Magyar Szemlét, a *Mi a magyar?* c. esszéket összeállításán dolgozott. Valószínűleg erről is szó esett, tekintve, hogy a Nyugat júniusi számában publikált *A magyar okosság természetrajzához* c. BM-cikk a Magyar Szemle Társaság kiadványában közreadott BM-esszé egyik fejezete lett.

¹⁴ Majestic penzió (kávéház és étterem) a bp.-i Svábhegyen, XII., Karthauzi út 2. 1944-ben majd itt rendezi be központját a Gestapo. A Majestic előkelő szállodák gyakori elnevezése volt.

- 8 Mihállyal d.u. Svábhegyre
ő ott maradt a Mirabelle
hotelben¹⁵ fsz.8.
Este új cseléd: Mari.
(aki 3 évig volt {nálunk.})
- 9 Ildikó iskolából¹⁶ 38° láz-
zal hazajött, tüszős man-
dulagyulladás van,
Kovács Miklós dr.¹⁷ kezeli.
- 10 d.u. Mihállynál
I. 38.6.
<Kovács doktor.> Anyus
vacsorán.
- 11 I. láza 38.9.
Este Kovács doktor.
Sárköziékhez
- 12 Irma ebéden és vacsorán¹⁸
I. 37.3
- 15 d e. bankban és apróságokat
vettem

¹⁵ A Svábhegyen és a Széchenyi-hegyen 1937 és 1941 között tizenegy szálló, ill. társasüdülő épült fel. A Mirabelle öröklakásos társasüdülő (Bp., XII. Karthausi út 6.) 1937–38-ban épült, átellenben az 1927-ben épült Svábhegyi Szanatóriummal. 1944-ben ezt az épületet is megszállta a Gestapo. A Millennium óta működő Svábhegyi Nagyszálló (Bp., XII. Eötvös u. 2.) és a többi kisebb üdülő szervezeti egységben állt a szanatóriummal (Hegyvidék, 2003. ápr. 9.), ami valószínűleg az orvosi ellátást és felügyeletet is magában foglalta. BM-t febr. 8. és 25. között Györkösy Béla belgyógyász főorvos irányításával „testileg felerősítették”. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004:142.)

¹⁶ Vö. 1938. 08. 24.

¹⁷ Kovács Miklós, gyermekorvos, nincs további adat.

¹⁸ Vö. 1938.12.17.

- 18 d.e. Ild. val Mihálynál
Svábhegyen.
én d.u. városban vásároltam
- 19 Irma ebéden és vacs.
- 20 Ildikó iskolába ment.¹⁹
- 21 cseléd is influenzás 39 láz
délelőtt M. nál Svábh.
d.u. megjöttek Ernst ár[é>]erésen²⁰
vett könyvek.
- 23 × [kn]
<mosás>
- 25 d.u. Svábhegyen, Mihállyal
jöttem haza.
M. hazajött Svabhe[y>]gyről
- 26 d.u. Basch.
d.u. Irma.
(Irén [I>]influenzás)
<d.u. Gellért> d.u. Basch
Irma
- 27 d.e. Rókúsbán kanülcse
és Czunftnál.
utána Ildikóért iskolában.
Rókúsbán kanülcse
és rádiúm kórházban és Ildikóért
(Irén influenzás)

¹⁹ Vö. 1938. 02. 09.

²⁰ Ernst Lajos gyűjteményének elárverezéséről van szó. Az 1937-ben vélhetően öngyilkosságot elkövetett műgyűjtő félmillió pengős adósságot halmozott fel, ezért árverezték el 1939-ben a gyűjteményt. Nincs további adat arról, hogy milyen könyveket vásároltak BM-ék az Ernst Múzeumban tartott árverésen.

- 28 <M. elkezdte (másodnapon-[↑]
kint) rádiumkuráját.>[↑]²¹
d.u. Alszegehy feketén
(Flóra ügyében)²²
Ildikónál Kántor Évi.²³
d.u. Alszegehy feketén és
<Gellért> Ildikónál Kántor Évi

Március

- 1 Ascher feketén
(elszavalta Jónást²⁴)
Ascher feketén
- 2 d.u. Halász Gábor.
Schöpfl. Gyuszi
Ascher
d.u. Halász G.
- 3 d.e. bankban.
Illyés Gyuszi feketén.
(mosás)
(Irén újra jár, meggyógyúlt)
mosás, d.e bankban
[A>]Illyés feketén.

²¹ Ezen a napon (azaz febr. 27-én) kezdték volna el a kúrát, de ismeretlen okok miatt egy héttel elhalasztották. (Vö. 1939. 03. 06.)

²² Alszegehy Zolt 1923-ban megjelent könyvében, *A XIX. század magyar irodalma* c. munkájában írt Tóth Kálmánról is. TS valószínűleg regénytervét oszthatta meg az irodalomtörténéssel.

²³ Babits Ildikó osztálytársa a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban.

²⁴ Ascher Oszkár 1939. március 5-én adta elő a Zenekadémián önálló estje első részének záródarabjaként BM *Jónás könyve* c. verses elbeszélését. A hagyomány szerint a szöveg elhangzása után BM ezt mondta: „Nem is tudtam, hogy ennyi minden van benne!”

- 4 d.u. Békássyné.
Anyus vacsorán.
és Pubi.
 <mosás> Békássyné
 anyús
- 5 Irma.
- 6 M. |:elkezdte:| rádium kuráját.²⁵
Hoffmann Edith nálam.
 <¹/₆ kor Edittel Baumg. könyvt.>
 Edít nálam. M. rád.
- 7 <Ilonához «6 kor és»>
Ilonáeknél M,-lyal
vacsorán.
(Gyergyaíval)
 6 <kor Ilonához M.> |:Baschéknál:| vacsorá[ra>]n
 <M. 6 kor rádium>
- 8 d.u. Oszkár.
M. rádium (I. is velement,
szül. napi ak[ta]táskát vették)
 d.u. Oszkár
 <6 kor Anniehoz>
 M. rád.
- 9 Este M. Basch lányokkal
moziban.
 M. Basch lányokkal moziban

²⁵ Az itt kezdődő második rádiumkezelés, majd a Park Szanatóriumban végzett röntgenbesugárzás, melyet Révész Vidor főorvos végzett, nem hozott eredményt. A daganat ugyanis „nem volt olyan sugárérzékeny”, mint ahogy azt a stockholmi Karolinska Institut igazgatója, Berven vélte, akinek tanácsot és vizsgálatot kérve megküldték BM metszeteit, „de abban nem tévedett – olvasható Gyenes György tanulmányában –, hogy a betegséget gyógyíthatatlannak tekintette” (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004:180–181, 208.)

- 10 d.e. Komjáthy Ali Mihálynál.
M. rád.
d.e. Komj. Ali.
- 11 d.u. M.-lyal Zeneakadémián²⁶
Ildikó is furulyázott Stojanovits
Adrien²⁷ gyermekkórúsában.
Pubi, anyus Irén vacsorán.
[a>]Zen[e]akad. Ild. – anyusék
- 12 I.²⁸ születésnapja.
Irma. Kántor [és>]Évi és
[E>]Parraghy Erzs²⁹ uzsonnán
(I. kapott: aktatáskát, papucsot,
virágot, tortát, emlékkönyvet, Iréntől
tolltartót, anyustól kislámpát, Pubitól
{Hófehér. könyvet³⁰})
- 13 Illyés Gy. feketén.
M. rád.
- 14 d.u. Gellért és Hegedűs.
M-lyal Fischer Annienál

²⁶ Nincs adat.

²⁷ BÖHM Gyuláné SZTOJANOVITS Adrienne (1890–1976), énekművész (alt), énektanárnő. A Zeneakadémián énektanári diplomát szerzett (1929), 1913–1959 között a Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium (ma: Sz. E. Gimnázium) tanára. 1919-ben a testvéreivel alakított Szojanovits-tercettel külföldön is sikerrel lépett fel. A Szilágyi leánykar karnagyaként jelentős szerepe volt az iskolai énekkultúra megteremtésében, Bartók és Kodály művészetének népszerűsítésében. Kodály néhány kórusművét ő mutatta be.

²⁸ Ezentúl az „I” rövidítés Babits Ildikóra utal.

²⁹ Babits Ildikó osztálytársai a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban.

³⁰ Valószínűleg a Grimm testvérek híres meséjének egy magyar kiadásáról van szó: *Hófehérke és a hét törpe*.

(Barát Béla³¹ és angol fiúval)

6 kor Anniehoz

16 <Illyés Gyszi feketén.>

M. rád.

17 ½6 kor. Majthényi

18 M. d.e. rád.

19 × [kn]

d.e. Komjáthy Ali és Géza fia.

Illyés Gyszi feketén.

d.u. Irma³²

20 M. kávéházban.

Sárköziéknél vacsorán

<H>alász Gáborral.

pelenka szag és

rossz meleg vacsora volt.³³

21 d.e. bankban.

Rónay Pál³⁴ feketén.

³¹ BARÁT Béla (1888–1945), építész, művészeti író. TS közeli barátnőjének, Annie-nak a férje. Novák Edével társulva lakótelepeket (Albertfalva), iskolákat (Kispest), bérházakat épített. Társszerkesztője volt a *Művészeti lexikonnak*.

³² Vö. 1938.12. 23. Bíró Irma, Babits Ildikó édesanyja 1936 októberétől 1940 márciusáig a római olasz–magyar kereskedelmi kamara elnökénél mint nevelőnő szolgált. Boroséktól 1938-ban kétszer jött haza: júniusban (ekkor TS-val össze is tegeződnek, sűrűbben váltanak levelet egymással; vö. 1938. 06. 12.) és decemberben. 1939-ben Ildikó születésnapjára látogatott haza. (TÉGLÁS 2005:76–78.)

³³ Sárközi György 1936-ban vette feleségül Horváth Zoltán újságíró elvált feleségét, Molnár Mártát (vö. 1933. 10. 02.). 1937. júl. 19-én született fiuk, a későbbi író és szerkesztő, SÁRKÖZI Mátyás (1937–).

³⁴ RÓNAI Pál (1907–1992), nyelvész, műfordító. 1929–31-ig a Sorbonne hallgatója. François Gachot-val társszerzőként írt a francia nyelvű *Nouvelle Revue de Hongrie*-ba, ahol BM *A vetkőző lelkek* c. verse jelent meg francia

- (kihúztam fogamat)
M. rádium
- 22 Megjelent: Keresztül kasul [az] életemen³⁵.
én fogorvosnál.
Este Basch Lóránt.
- 23 d.u. Gellért
fogorvosnál
M. rádium. (I. gyónt)
- 25 d.u. Irma.
- 26 d.u. Mihály Basch lányokkal
moziban. Irma.
Este 1/49 kor Irma Rómába
utazott, délivasúthoz hárman
kikisértük.
- 27 M. kávéházban.
d.u. fogorvosnál. Kis zöld
papagályt[!] vettem a kék nőtényhez.
Pubi.
- 28 d.u. fogorvosnál.
- 29 d.e. fogorvosnál.
M. rádium.

fordításban. 1934-től francia nyelvet és irodalmat tanított Bp.-en. 1941-ben telepedett le Braziliában. 1947-ben Rio de Janeiróban József Attila halálának 10. évfordulójára emlékestet rendezett, melynek ő maga volt ünnepi szónoka. 1939. febr. 3-án kelt levelében arról számolt be BM-nak, hogy Babits-fordításai önállóan is megjelentek F. Gachot bevezetésével az *Échanges et Recherches* c. folyóirat januári számában, melyet meg is küldött BM részére. (SIPOS 1999 II: 690–691.)

³⁵ BM, *Keresztül-kasul az életemen*, Nyugat-kiadás, 1939. BM önéletrajzi esszéinek gyűjteménye.

- 30 Gellért kiadja Novellásköte-
temet³⁶; Nem vagy igazi.³⁷

Április

- 1 D.e. városban.
- 2 Délben Mihály és Ildiko Szekszárd-
ra utaztak, keletíre kísértem őket –
Baschéknál estig, Edit hazakisért.
- 3 D.e. bankban, Baschéknál ebé-
den Illyés Gyuszival.
6 kor hazajöttem
Éjjel szívdobogással rosszul voltam.
- 4 Gellért.
d.u. fogorvosnál és utána
Hoffmann Edithnél.
- 5 Délben keletihez, Mihály és
Ildikó megjöttek.
M. rádium.
Mosás
- 6 Én fogorvosnál.
d.u. Gellért és Hegedűs.
<(Gellért kiadja novelláskötetemet>)
- 7 Gellért és Földi feketén.
Anyus és Pubi.
- 8 11 es vonattal Esztergomba
utaztunk.

³⁶ TS válogatott novelláit a *Nem vagy igazi!* c. kisregénnyel egy kötetben adta ki a Nyugat.

³⁷ L. 1937. 12. 17.

- 9 d.e. Bazilikában, kincstárban³⁸
és Einczingeréknél.
[k>]Kertben dolgoztunk Marival.
- 10 Kertben ültettünk.
Kávéházban, este haza-
utaztunk.
- 11 Ágyban maradtam (Könyve-
men³⁹ dolgozom)
d.u. Pubi és Basch Edít.
- 12 × [kn]
d.u. Mihállyal fogorvosnál.
- 13 d.u. Gellért és Illyés Gyuszi
feketén.
[↓]
- 14 d.u. fogorvosnál, fogaim
elkészültek.
- 15 Részleteket irtam Nem vagy igazi-
hoz.
- 16 Baschéknál (mindhárman)
kertben ebédeltünk, Mihály
lányokkal moziba, én Ildikóval
haza.
- 17 M. kávé házban.

³⁸ Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár. Az egyházi szertartásokhoz használt liturgikus eszközök őrzőhelyét múzeumi jelleggel 1886-ban nyitották meg a nagyközönség előtt.

³⁹ L. 1937. 12. 17.

- 18 d.e. Szekfű Gyula.⁴⁰
Gellért és Földi feketén.
M. rádium.
Este Basch Lóránt.
- 19 Este Rédeyeknél.
Rédeyékhez.
- 20 d.e. hárman Liánka esküvő-
jén⁴¹ Kálvin téri templomban.⁴²
d.u. Balogh József.
½2 kor Lián [e>]Esküvője.
Balogh József
- 21 d.u. Anyus és Pubi.
M. Baumgarten ülésen.⁴³
Anyus.
- 22 d.u. Gellért.
Hrabovszky Panni és Bipsi
uzsonnán.
Földi.
- 23 Baschéknál ebéden.
Baschékhoz ebédre.

⁴⁰ Szekfű Gyula jan. 28-án kereste meg BM-t levélben, melyben Iványi-Grünwald Béla történész londoni tanulmányútjához kért Baumgarten-segélyt. Itt említi, hogy orvosa tanácsára „1–2 havi olasz vagy svájci tartózkodásra” megy. (TÉGLÁS 2007 III:323–324.) Valószínűleg ezután került sor Szekfű személyes látogatására.

⁴¹ Vö. 1928. 01. 28.

⁴² A bp.-i Kálvin téri református templom a református egyház első és legismertebb fővárosi temploma. 1816-tól 1830-ig épült Hild Vince tervei alapján, klasszicista stílusban. A déli oldalon levő Kálvin terem ablakain Róth Miksa üvegfestmény-sorozata keresztény szimbólumokat és neves, református egyháztörténeti személyeket ábrázol.

⁴³ Nincs adat. Valószínűleg szűkebb körű megbeszélés volt, ugyanis az „ülés”-nek nincs írásos nyoma, értesítés sem maradt fenn róla.

- 24 M. kávéházban.
 25 M. rádium.
 Ortutayék és Szerb Antalék
 vacsorán.
 6 kor Szerb Tóniék és
 Ortutayék.
 26 d.u. Gell[r>]ért (regényem⁴⁴ levo-
 natát hozta.
 27 Pubi.
 Este Gellertéknél, Schöpflinék-
 kel és Illés Endréekkel.
 Gellértékhez 7 kor
 28 d.u. Halász Gábor
 29 d.u. Kereszturyéknál⁴⁵
 Szekfű Gyuláékkal.
 Kereszturyékhoz 6 kor
 30 d.e. Gellért.
 Baschéknál ebéden.

Május

- 1 d.e. bankban és vásárolni.
 M. kávéházban.
 Gellért.
 2 M. rádiúm kurát befejezte.

⁴⁴ L. 1937. 12. 17.

⁴⁵ A Szekfű szerkesztette *Mi a magyar?* c. esszékötetben BM *A magyar jellemről* c. esszéjével szerepelt. „A könyv késett – emlékezik Keresztury –, Babits türelmetlen volt, ekörül támadt nézeteltérés közöttünk, s ez aztán minálunk egy teával összekötött beszélgetés során simult el.”

- 4 d.u. Gellért.
Pubi. Illyés Gyuszi.
Este Basch Lóránt.
- 5 Mihálynál Szondy[!] dr.⁴⁶ aszísztensője (pszichológiai kisé[!>]rlet⁴⁷)
(Kozmucza[!] Flóra⁴⁸)
Babi 7 kor
- 6 × [kn]
- 7 M. Basch lányokkal
moziban.
- 8 M. kávéházban.
- 9 M. kanücsere Rókúsban.
- 10 Este Ortutayéknál.
- 11 Influenzás vagyok,
fekszem.

⁴⁶ SZONDI *Sonnenschein* Lipót (1893–1986) magyar származású svájci pszichiáter, a sorselemzéssel foglalkozó mélylélektani iskola alapítója. 1927–41-ben a Gyógypedagógiai Főiskola előadója és laboratóriumvezetője. 1944-ben Svájcban menedékjogot kapott, Zürichben telepedett le, ahol magánpraxist folytatott.

⁴⁷ A Szondi-teszt egy 1947-ben publikált pszichológiai vizsgálati eszköz. A teszt felvétele során a vizsgált személy pszichiátriai kezelés alatt álló személyek arcképét osztályozza aszerint, hogy azokat rokonszenvesnek vagy ellenszenvesnek találja-e. Szondi szerint minden emberi választás – így a teszt képeinek rendezése is – ösztönök által befolyásolt, melynek alapján megrajzolható az ösztönprofil, ebből pedig prognosztizálhatóak a számára kínálgó cselekvési tendenciák. A Szondi-teszt (eredeti nevén: „kísérleti ösztöndiagnosztika”) ma is elterjedt eszköz a magyar klinikai pszichológiai gyakorlatban.

⁴⁸ KOZMUTZA Flóra (1905–1995), pszichológus. Magyar–német–francia szakos bölcsészdoktor, gyógypedagógus. Illyés Gyula második felesége. Ő volt József Attila Flóra-verseinek ihletforrása. 1936–38-ban Szondi Lipót asszisztense volt a Gyógypedagógiai Főiskolán, ahol 1952-től tanszékvezető, 1972-től főigazgató.

- 12 <d.e. Oszkár>[↓]
 <Ildikó iskolával Bugacon.⁴⁹>[↓]
 Este Basch.
- 13 d.e. Oszkár
 Ildikó reggeltől estig
 Bugacon. (M. érte vasuthoz.)
- 14 ½12 kor mindanyian Eszter-
 gomba.
 Egész éjjel zuhog az eső.
- 15 Estefelé kiderült; de még
 hideg van.
- 18 d.u. Einczinger
- 20 <Mosás> mosás
- 21 d.u. 6-kor nagy viharban
 hazautaztunk.
 Pubi.
- 22 Pubi fény-|:képezett⁵⁰.:|
 M. kávéházban.
 Első példányt kaptam
 Nem vagy igazi-ból.⁵¹
- 23 M. d.e. Rókusban, kanül-
 csere.
 d.u. Gellért.
 Este Basch.
 Befejeztem Schöpflinről c|i:i|kkemet⁵²
- 24 <d.u. Gellért.>

⁴⁹ Bugac, Kecskeméttől kb. 40 km-re található nagyközség. 1950-ben Kecskeméttől elszakadva vált önálló településsé.

⁵⁰ A fotógyűjtemények nem említik.

⁵¹ L. 1937. 12. 17.

⁵² TS, *Arckép-vázlat Schöpflin Aladárrol. Vihar az akváriumban című regénye alkalmából*, Nyugat, 1939. I. 403–405.

- 25 d.u. Gellért és Illyés.
 26 Simonffy Margot uzsonnán.
 27 M. Ildikóval moziban (Hófehérke⁵³
 Anyus és Pubi vacsorán.
 (Én anyussal d.u. új lakásukat
 néztem, és kalapokat vettem hár
 [u>]munknak.
 28 d.e. Schweigerék, velük
 autón hármashatárhegyen és
 Pálvölgyi barlangban⁵⁴.
 29 Baschék házában ebédeltünk.
 30 d.e. Irgalmasok internátusá-
 ban⁵⁵ és Ildikóért.
 31 M. Baúmg. könyvtárban⁵⁶
 gellért[!].
 (Irén állást kapott, hozzánk már
 nem jön.)

Június

- 1 × [kn]
 Reggel gázhűtőt szereltek.

⁵³ Valószínűleg az Atrium moziban (Bp., II. Margit krt. 55.) látták Walt Disney filmjét, a *Hófehérke és a hét törpe* (Snow White and the Seven Dwarfs) c., 1937-ben megjelent amerikai animációs filmet, mely a Velencei Nemzetközi Filmfesztivál díját nyerte el 1938-ban.

⁵⁴ A Budai-hegységben, a Látó-hegy keleti oldalán található. Teljes hossza több, mint 19 km, turisták által látogatható hossza 500 m. A II., Szépvölgyi út 162. sz. alatt van a bejárata. Hőmérséklete egész évben állandó, 10 °C. A barlang a Pannónia Turista Egyesület jóvoltából 1919-től (vezetővel) látogatható.

⁵⁵ Nincs adat.

⁵⁶ Nincs adat.

- Délben Ascher
Este Basch.
- 2 d.e. városban (I. nyári iskolaruha.)
<d> este: Rédeyék és Sárköziék
- 3 d.u. Simonffy Margot.
- 4 Schweigerékkel ebédeltünk
Baschéknál.
Mari Esztergomban cseresz[n]yéért.
- 7 d.e. Mátyás templomban
Simonffy Margóval Ildikó
bérmálkozott.
Mari este Esztergomba utazott.
Cseresznyéért.
- 8 Mihály és Ildikó délután
Baschnál.
Mari este megjött.
- 10 Farkas Zoltán d.ú.
Este anyám és Pubi Irénnel.
- 11 d.e. Kaffka⁵⁷ síremlék leleplezésén.⁵⁸
Kaffka síremlék
- 12 d.u. Szekfüéknél uzsonnán.
d.e. Fabiánnál vásárolni.
előtte Ild. iskolájában
Szekfüéknél

⁵⁷ KAFFKA Margit (1880–1918) költő, író. A Nyugat legjelentősebb irónője, az első nemzedék tagja. TS lírai vallomásaiból, publicisztikájának Kaffkával és más nőírókkal foglalkozó írásaiból kiderül, hogy TS Kaffkát követendő példaképnek, az írói pályán nagy elődjének tekintette.

⁵⁸ Kaffkának eleddig vele elhalt kisfiával közös sírja jeltelenül állt a far-kasréti temetőben. A méltó síremléket, Kövesházy Kalmár Elza szobrászművésznő alkotását Schöpfung Aladár avatta fel.

- 13 d.e. M-lyal Svábhegyen telket
néztük.⁵⁹
Ildikó anyusnál.
d.e. Svábhegyi teleknél
- 14 d.e. Szekfűnéval Svábhegyi
teleknél.
d.e. teleknél Szekfűnével
d.u. Hegedűs Gellérttel[↑]
- 15 Földi és Gellért feketén.
Földi, Gellért | én rádiómmal |:Makaínál:|
Ild. hittanvizsga
este Basch | reggel Fischer⁶⁰ 9 után
- 16 Révay József és Ortutay feke-
tén. – anyus.
<Földi> Révay J. és Ortutay

⁵⁹ Ezekben a hetekben valószínűleg már annak a tervnek a motívumai láthatók, melyekre TS Einczinger Ferencnek írt szept. 16-i leveléből derül fény. BM-ék pesti életüket feladva Esztergomba szerettek volna költözni, ezért lakáscserét tervezgettek, bizonyára Lászlókkal, akikkel Budapesten tárgyaltak előző nap (vö. 1939. 09. 15.), de a levélből sejthető, hogy nyári esztergomi tartózkodásuk alatt is találkozniuk kellett, s BM-ék megnézték a László házat. „Ha itt ilyen borzalmas világ lesz, mint amitől reggeltől estig rettegek, akkor nagyon jó lesz az ottani viszonylagos békében elrejtőzni.” (BCSL2 2006:681–683.) Valószínűleg a teljes nyugalom és az egészséges levegő mellett az orvosi kezelések közelsége is szempont lehetett akkor, amikor a Svábhegyre való átköltözést is fontolgatni kezdték. A pénzügyi fedezetet természetesen banki kiegészítéssel és az Attila úti lakás eladásával tudták volna előteremteni. Tény azonban, hogy pénzügyi lehetőségeik (az orvosi konzíliumok és a kórházi ápolás költségei jelentősek voltak) e nagyvonalúbb terveket később más irányba terelték, s BM-ék rövidesen kisebb és olcsóbb lakásba költöztek. (Vö. 1939. 09. 23., 1939. 10. 04. és 1940. 05. 01.)

⁶⁰ Ismeretlen. Talán Fischer Annie zongoraművésznő, TS barátnője.

- feketén
 nálam anyús, varrónő.
- 17 d.u. Móricz Virág férjével.⁶¹
 L.:vizsga.:| <Ba> <mosás>
 Móricz V. ½7 kor
[naptárlap verzóján]
 Galamb|:o:|s
 Párisi
 Borhegyi
 <Sárközíné>
 Schöpflin[n]é 2
 Gellértne
 <Abc.> telefon, ujság
 <Nini>
- 18 d.e. mérnökkel svábhegyi
 te[e>]leknél, utána Basch
 házban ebéd.
 d.e. Svabhegyen.
 Baschékhoz ebéd
 Pubi. I.
- 19 <Salgó⁶² feketén>
 <esetleg> mosás
 |:d.e. 11 kor:| Techer[!] Margittal⁶³ |:hangliban:|

⁶¹ MÓRICZ Virág (1909–1995), író, művészettörténész. Móricz Zsigmond lánya. 1931–32-ben a Nyugat folyóirat titkára. 1936-ban a *Bukaresti éjszaka* c. novellájával megnyerte a Nyugat pályázatát. 1937. dec. 31-én ment férjhez Kolos Richárd mérnökhöz. (Móricz Zsigmond és Magos Olga levelezése, s. a. r. Rádics Károly, Püski, Bp., 1995, 620.) Ő gondozta apja írói hagyatékát.

⁶² SALGÓ Ernő (1873–1946) újságíró, színikritikus, műfordító.

⁶³ TECHERT Margit (1900–1945) filozófus, tanár. 1924–27 között az Erzsébet Nőiskola tanárképzőjének franciatanára. Később könyvtárosként,

- Ildikó Ördögöröm |:csárdában:|⁶⁴
 M. kávéház |:Illyés:| Gyuszihoz
- 20 d.e. Hegedűsnél Tébé-
 ben házkölcsön miatt.
 d.u. Baschnál te[e>]le[<l]k-
 tulajdonossal.
 I. vizsga
 <3 kor szabó Mihályhoz>
 <d.u. 5 kor Anniehoz>
 <este Margot rádió>⁶⁵ <9 kor varrónő>
- 21 d.e. Zsidókórházban
 M-ről röntgenfelvételek.
 <I. «vizsga.»> d.e. Hegedűs höz
 Cser Laci Telekügy {<Bas> Baschnál}
 Weörös[!] Sándor
 <este Sch. Gyusziék|:hoz.:|>
 <½10 kor szabó>
- 22 d.e. Zsidó|:kórház:|
 <Anyus.> d.u. Kozma⁶⁶
 <Edit telef. | Hegedűs, Kozma |:Makkaí[!]:|>
- 23 4 kor Domby⁶⁷
 Anniehoz ½6 kor

majd minisztériumi tisztviselőként helyezkedett el. 1941-től egy. magántanár.

⁶⁴ Gruber Emil alapította Budán az Ördögöröm (1982 óta védett) területén, az Edvi Illés utcában. Az Ördögöröm dolomitgerince közkedvelt kirándulóhely. Legmagasabb pontja 317 m magas. Több pontjáról is csodálatos panoráma nyílik a Sváb-hegyre, a Sashegyre.

⁶⁵ A műsorújság tanúsága szerint 20.35-ös kezdettel Simonffy Margot BM és TS verseiből szavalt 35 perces műsoridőben a Budapest I. hullámon.

⁶⁶ L. 1923. 04. 20.

⁶⁷ Ismeretlen.

{Telef. Hegedűs} Makkai[!]

 $\frac{1}{2}$ 10 kor szabó | varrónő 9 kor

- 24 Anyusék.
 25 Ildikó záróünnepély és bizonyítvány⁶⁸.
 Baschéknál ebédeltünk (lányok **már** megjöttek.)
 Este Irén, később Pubi.
 26 Kozma terve⁶⁹.
 27 × [kn]
 d.e. M. Rókus kanülsere.
 d.u. autón Nyári Pál felvitt svábhegyi telekhez.
 [e>]Utána Gellért, este anyus Pubi Irén.
 28 Reggel mi hajóval (Marí vónattal) Esztergomba utaztunk.

Július

- 3 <Kozma terve>
 8 Pubi esküvője⁷⁰.
 Ildikóval strandon.

⁶⁸ Ildikó bizonyítványa (a legjobb osztályzat 1-es, a legrosszabb 4-es volt): magaviselet (2), vallástan (2), magyar (3), német (3), földrajz (3), természetrajz (1), mennyiségtan (3), rajz (2), szépírás (2), ének (2), kézimunka (3), torna (2), ált. tan. eredmény (3). (Idézi: Czeizel Endre = „...*kínok és álmok közt...*” 2004:118)

⁶⁹ Valószínűleg TS készülő verskötetének, az *Értem és helyettednek* könyvillusztrációs tervét mutatta meg Kozma Lajos. Vö. 1940. 06. 23.

⁷⁰ TS fivére, Tanner Béla törvényszéki jegyző Molnár Irén tanítónőt vette feleségül a Krisztinavárosi Havas Boldogasszony plébániatemplomban (Bp. I., Mészáros utca 1.), ahol Széchenyi István is esküdt.

- 9 Anyus déli hajóval érkezett.
 15 d.e. mindnégyen strandon.
 16 Délben érkeztek Pubi és Irén.
 Délután anyussal haza.
 17 Ebédlőbe Katonáéktól
 szőnyeget vettünk.
 19 d.u. Szekfűék uzsonnán
 (autón jöttek)
 20 d.u. Rédey
 21 Kb. 40 kg. baracklekvárt
 főztünk be.
 22 × [kn]
 ×
 d.e. Kíss dr. kanülcse.
 23 Gellért ebéden
 29 d.u. Basch és Rédey
 30 <Gellért Oszkár ebéden.>
 31 d.e. strandon Tiv[ar>]adarral.
 {Fodrásznál.}
 utána Einczingeréknél
 u[sz>]zsonnán.

Augusztus

- 2 Reggel érkeztek autóval Pista
 Györgyi, Tibi és papbarátjuk.⁷¹
 ebéd után velük strandon
 és ásatásnál.
 3 d.u. Einczinger Feri és
 Baba.

⁷¹ Babits István, felesége, Stockinger Györgyi, Tibor fiúk és talán Cser László.

- 5 M. Ild-val strandon
d.u. Halász Gábor és
Tolnai G.
- 11 Kiss doktornál kanülcse-
(egyben vizit visszaadás)
mosás
- 12 Ildikó Buday Juciékkel
strandon.
- 15 × [kn]
Reggel esőben érkeztek Basch
Ilonáék, az eső miatt itt
is aludtak.
- 16 Ilonáék reggeli vonattal
elutaztak.
- 18 Névnapiomra vettem magam-
nak 20 fillérért virágot.⁷²
- 19 d.u. Einczinger Feri, vele
lelmentem hozzájuk, hazafelé
vihar elért.
- 20 Reggeltől délutánig Gellért.
([H>]Miért lettem magyar” cikkem⁷³
átadtam.)
- 21 d.u. I. strandon
- 22 I. d.e. strandon.
- 24 [d>]I. strandon.
- 27 délben anyusék, ők motor-
ral, mi vonattal Pestre.

⁷² TS a naptárakban többször utalt arra, hogy névnapijáról vagy születésnapjáról BM megfigyelkedezt; s egyébként is kényesen számon tartotta (a naptárakban szintén feljegyezte), kitől mit kapott.

⁷³ TS, *Miért lettem magyar? Önvallomás*, Nyugat, 1939/9.

Seiffert kávéházban⁷⁴ Gellérttel.
Anyusékkal szigeten Vihar elő-
adásán⁷⁵, anyusnál vacsorán, laká-
sunkon aludtunk.

28 d.u. vonattal vissza Esztergomba.

Szerb Antal feleségével.⁷⁶

29 I. strandon.

Szeptember

8 × [kn]

10 almaszüret.

<Esti vonattal haza Esztergom
ból. Tündér⁷⁷ fiát, Mukit is
elhoztuk.>

11 I. influenzás.

12 Esti vonattal Pestre
érkeztünk, Tündér
fiát Mukit is elhoztuk.

este érkeztünk

13 Gellért

⁷⁴ Seiffert Antal kávéháza a II., Margit krt. 5/a alatt működött.

⁷⁵ A Sziget Színpad (Margitsziget) este 8 órai kezdettel adta Shakespeare színművét, *A vihar*; a Nemzeti Színház együttese játszott, a főbb szerepekben Táray Ferenc, Lehotay Árpád, Lukács Margit, Olty Magda, Major Tamás, Várkonyi Zoltán. Rendezte Németh Antal, fordította BM, zenéjét szerezte Sibelius. A darab bemutatója augusztus 26-án volt. A közsínházi színpadra átdolgozott bemutatója 1940. nov. 30-án volt.

⁷⁶ BÁLINT Klára, Szerb Antal felesége, Bálint Aladárnak, a Nyugat c. folyóirat képzőművészeti kritikusának lánya. Szerb 1932-ben házasodott először, akkor Lakner Amáliát vette el. Bálint Klárával 1938. július 28-án kötött házasságot; ez lehetett első közös látogatásuk BM-éknál.

⁷⁷ Vö. 1937. 06. 21.

- 15 délben Lászlóék⁷⁸ Esztergomból.
Baschéknál Gyusz|:ival:| |:vacsorán:|
- 16 Illyés feketén.
- 17 Gellért Földi feketén
Anyusék
- 18 d.u. Hidegkuton⁷⁹ villát néztem⁸⁰
M. kávéházban.
- 19 <mosás> Illyéssel moziban
(Bergner.⁸¹
Este Basch és Gellért

⁷⁸ Az esztergomi illetőségű László házaspár BM-ékat lakáscsere-tárgyalás végett kereste fel Bp.-en. Ők szorgalmazták a cserét, melyre legfeljebb – banki hitellel együtt – 13 500 pengőt fordítottak volna. Kezdetben inkább TS, később pedig BM ragaszkodott volna az esztergomi letelepedéshez, TS azonban Einczinger Ferenc barátjuk információi alapján, hogy a ház padlózata és falai vizesednek, BM egészsége érdekében határozottan elvetette a tervet. (BCSL2: 687–690.; vö. 1939. 06. 13.)

⁷⁹ Pesthidegkút egyike az 1950. jan. 1-jén Budapesttel egyesített 23 településnek, a fővároshoz csatolása előtt önálló nagyközség volt. Neve korábban Hidegkút volt, a Budapest közelségére és a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéhez tartozásra utaló előtagot a 20. század elején, a helynevek hivatalos megállapításakor kapta. Pesthidegkút 1950 óta Budapest II. kerületének része. A 20. század második felében alkalmanként II/A kerületként hivatkoztak rá informálisan, de néha hivatalosan is, megkülönböztetve ezzel a kerületnek a kibővítés előtt is Budapesthez, illetve Budához tartozó részeitől.

⁸⁰ „Én jártam egy ügynökkel Hűvösvölgyben – újságolja Einczinger Ferenc barátjuknak TS szept. 22-én kelt levelében –, egy néhány éve épült modern adómentes ötszobás lakást néztem, ami mint ház nagyon megfelelő lett volna, s mindennel együtt 13 000 pengőért adták volna –, de Hidegkútnál van, félóra gyalogút a Hűvösvölgyi végállomástól, rendes utcában, de mégis olyan félproletár atmoszférában. Mihállyal mindjárt mondtuk, hogy akkor százszor inkább lakunk egy kedves vidéki városban!” (BCSL2: 690.; vö. 1939. 06. 13.)

⁸¹ *A szerelem tolvaja* c. filmet láthatták Elisabeth Bergnerrel a főszerepben. Bemutató előadása szept. 12-én volt a Corso moziban (IV. Váci u. 8.),

- 20 én d.u.
Basch Editnél
- 23 d.e. 3 an Zugligetben.
d.u. M-lyal házügynöknél⁸²
és Nagy Lajoséknál
Logodí utcában.
- 24 d.e. Logodí ut[c]ai lakásban⁸³
- 26 <6 kor Edithtel Rózsadomb
kávéh. >
- 29 este Nagy Lajosékkal
Baschnál[.>], utána N.L.⁸⁴ {nálunk}

Október

- 3 × [kn]
- 4 N
M. Nagy Lajosék[n>]kal Baschnál:
kifizettük az öröklakást⁸⁵.
- 5 Influenzám van.
- 10 Einczinger Feri (kb
ilyentájt)
- 12 <d.u. Gellért Illyés Pubi
és Ujv. Berczi>

mely esti időpontokban vetítette a filmet. Margaret Kennedy regényét Paul Czinner vitte vászonra, Bergner partnere Michael Redgrawe volt.

⁸² „A mi helyzetünk most az – írja TS Einczinger Ferencnek szept. 22-én –, hogy itt [Budán] valamennyire körülnézve, nem találtunk megfelelő házat.” (BCSL2: 689.)

⁸³ BM-ék a Logodí u. 31. alatti ház első emeletére költöztek, de csak hónapokkal később. Vö. 1940. 05. 02.

⁸⁴ Az N. L. monogram Nagy Lajosra utal.

⁸⁵ Vö. 1939. 06. 13., 1939. 09. 18. és 1939. 09. 23–24.

- 13 d.u. városban 3 an cipőt
vettünk.
- 17 Mari reggel, én délután
Esztergomba utaztunk almá-
ért s egyéb holmiért, este
haza.
Mari reggel én déli vonattal
Esztergomba utaztunk, este
haza.
- 19 {d.e. Basch Ilona.}
d.u. Gellé[t>]rt, Illyés, Pubi
és Ujvárossy Ber[cz>]ci.
Reggel megjött az alma Esztergomból
- 20 d.e. Rókusban kanül-
csere. d.u. Gellért Illyés
Földi és Seres⁸⁶.
- 21 Délben Gellért, Földi Fenyő
Illyés. d.ú. Nagy Zoltánék és P|:an.:|[?]
Este Basch.
- 27 × [kn]
Este Schill Imre.
- 28 Rédeyek és Halász Gábor
teán.

⁸⁶ Valószínűleg SERES József (1910–1984), irodalomtörténész, kritikus. Pályáját tanítónak kezdte, 1937-ben szociografikus regényével vált ismertté, melyben szülőfaluja társadalomrajzát adta. 1945–49-ben a Nemzeti Parasztpárt titkára. 1950-ben szerzett tanári oklevelet. Mint művelődési felügyelő a szegedi Tiszatáj c. folyóirat egyik kezdeményezője volt. 1963–73 között a Tankönyvkiadó szerkesztője.

November

- 1 d.e. M. Ild. és Pubival temetőben. Utána Tónikánál.
- 2 3 kor Kerekes állatorvos⁸⁷
Muki kutyánknak injekciót
adott szopornyicája⁸⁸ ellen.
mosás
- 4 Kerekes 2-ik injekció.
- 6 Muki rosszul van, Kerekes
délben adta 3 ík ínjekc.
- 7 Drága kis Mukikánk 11 óra-
kor délelőtt kimult.
Einczinger Baba, vele és
M-lyal Ildikóért iskolába.
- 9 d.e. Zsidókórházban
Mihályt röntgenezték.⁸⁹
- 12 I. M-lyal múzeumban.
d.u. Pécsi Blanka.
- 13 M. kávéházban.
- 14 d.u. Adrien⁹⁰.
Baschéknál vacsorán.
Baschéknál vacsorán.

⁸⁷ KERESKES Mór, pár házzal TS fiatal éveinek lakhelyétől rendelt, a Bp., VIII. Kálvária tér 18. alatt.

⁸⁸ Szopornyica – fiatal kutyáknak ultravírus által okozott lázas fertőző betegsége, amelyhez utóbb másodlagos baktériumfertőzések is csatlakoznak. A betegség leggyakoribb tünetei között a hányást, a hasmenést és a tüdőgyulladást találjuk.

⁸⁹ Ekkor – Szállási Árpád szerint – általános orvosi felülvizsgálatra is sor került. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004:143.)

⁹⁰ SZTOJANOVITS Adrienne, Ildikó énektanára. Vö. 1939. 03. 11.

- 15 Ádámnál⁹¹ pamutért.
[gyí]
- 16 M. [Cz>]Zunfnál röntgenen.⁹²
Este Pubi és Irén.
d.u. Pubi és Irén.
- 19 d.u. M. Ildikóval moziban.
Délben Gellért.
- 20 M. kávéház
M. kávéházban.
és Röntgen
- 21 M. d.e. Ildikó o[zt>]sztályfőnö-
kénél⁹³.
- 22 × [kn]
Este Sárköziék és Ortutay-
ék.
d.u. Hegedüssel
Feszthy Masához
- 23 Ortutayék
- 24 Este Szerbéknél Illés Endré-
ékkal.
Szerbékhez
- 25 Influenzás vagyok, fekszem.
d.e. Basch Ilona.
d.u. Illyés Gyula.
este Loránt.
(d.e. M Rókusban, kanülcse.)

⁹¹ Valószínűleg Ádám nevű szövetáru-kereskedés Bp.-en.

⁹² Czunft Vilmos, az Eötvös Loránd Rádium és Röntgen Intézet vezetője a Múzeum körüti intézetben végezte el a vizsgálatot.

⁹³ RAICS Olga (?–1945?), német–francia szakos tanárnő. Később TS in-
tim barátságba került vele, l. 1940. 01. 04.

- 26 I. d.u. Buday Juci[n>]éknál
 27 M. kávéházban, előtte
 röntgen.
 28 M. röntgen.
 6 kor Edítthel[!] Rózsadomb
 kávéház.
 29 M. d.u. Gellérttel H[l>]ollán
 doktornál⁹⁴ és röntgen.
 d.u. Hoffmann Editthel[!] Fila-
 delfia[!] kávéházban és új lakás-
 ban.

December

- 5 mosás
 18 mosás

⁹⁴ Talán HOLLÁN Henrik, aki Bp. V., Falk Miksa u. 13. alatt rendelt; vagy: HOLLÁN József, aki a Bp. VIII., József krt. 77–79. alatt rendelt.

1940

*Fontosabb telefonszámok:*Olgi¹ 15–34–04*Január*

- 2 Ildikóval Basch Editnél
aki közös portrét² fest
rólunk.
- 3 Editnél.
- 4 Ildikó iskolába ment.³
d.u. Raics Olgánál.
- 5 Mihály Sárköziéknél |:2 óráig.:|
- 6 D.e. Ildikóval Editnél.
M. este Illés Endrééknél.
(migrénem van)
- 7 d.e. Ildikóval Editnél.
Basch d.e. Mihálynál.⁴
- 8 M. kávéházban.
- 9 × [kn]
d ú. Illyés Gyula

¹ Vö. 1939. 11. 20.² Arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy ez a bejegyzés az Ildikóról készítendő portréra vagy az itt jelzett (és tudomásunk szerint el nem készült) közös képre vonatkozik-e.³ Vö. 1938. 08. 24.⁴ Valószínűleg a Baumgarten-díjak kiosztásával, a díjkiosztó ünnepvel kapcsolatos teendőkről esett szó.

- 10 <d.u. Illyés Gyula.>
d.u. nálam Sárköziné
és Pubi.
- 11 d.u. Raics Olga. (½12 ig)
- 14 d.e. Ildikóval Editnél.
d.u. Gellért.
- 15 M. kávéházban. (és Czunftnál)
d.u. Basch Ilona nálam.
Anyus Pubi Irén.
- 16 d.e. Editnél.
este Basch.
- 17 d u. B. Ilonánál.
- 18 M. d.e. temetőben⁵.
d.u. Baumgarten díjkiosztás⁶ és
vacsora. Én Raics Olgánál
½2 ig.
- 19 d.e. Editnél.
- 21 d.e. Editnél.
- 23 Olgí d.u. (fekete taft-
ruhában⁷, fényképeztem⁸)

⁵ Az alapítvány díjazottjai és a kuratórium tagjai megkoszorúzták Baumgarten sírját.

⁶ Évdíjat kapott Joó Tibor, Tóth Aladár, Komjáthy Aladár, Wass Albert; jutalmat („kisdíjat”) kapott Mátrai László, Tolnai Gábor, Ambrózy Ágoston, Bóka László és Kádár Erzsébet. BM ünnepi beszédében többek között ezeket mondta: „rendszeresen visszatérő kis ünnepünk ebben a nagyon is dinamikus világban valamiféle állandóságot jelent és képvisel. Kell is, hogy állandóságot jelentsen: a magyar szellem és kultúra megfélemlíthetetlen állandóságát és nyugalját, melynek egyik szerény, de nehéz időkben is helytálló mentstámasza és bástyája ez az alapítvány.” (TÉGLÁS 2003 III:334.)

⁷ Tafota vagy taft – vászonkötésű, fényes sima felületű, merevített se-lyemkelme, ill. műse-lyem kelme.

⁸ A fényképet nem említik a fotógyűjtemények.

- 25 Olginál
 26 d.u. Basch Edit
 (Olgí virágot küldött)
 27 Délben Ild.-val Esztergomba
 utaztunk (Éinczingereknél
 szálltunk.
 28 d.e. Ildikóval a házban,
 szánkon húztam haza,
 Ildikó esti vonattal Pestre.
 29 d.e. mu[u>]nkással házban
 havat takarítottuk.
 d.u. 4-kor indultam
 haza. (O telef)
 M kávéházban.
 30 <d.e.>
 M. – Cunftnál.
 d.u. Olginál. (6–11 ig)
 [gyí]
 31 D.e. (Olgival találkoztam) bank
 és bevásárlás
 d.u. Buday Juci.
 d.e. nálunk Angyalék kislánya⁹
 aki a Csalog. utcai tanítóképzőbe¹⁰ |jár.:|

⁹ Valószínűleg Kiss Mária, Kiss István és Holub Bozsena lánya, Kiss István második feleségének, Babits Angyalnak (BM húgának) nevelt lánya.

¹⁰ Bp.-i Csalogány utcai Tanítóképző Intézet

Február

- 1 d.u. Pubi.
(O.-nak telef. fr. kiállítás¹¹ |[:miatt]:|
- 2 d.u. Karínthy F.¹² és Devecseri.
- 3 d.u. Mih. Ildikóval Buday-
éknál.
- 4 d.e. Olgí nálunk, négyen
elmentünk Ernst muzeum
francia kiállítására.¹³
- 5 × [kn]
M. kávéház, Olgí nálam
11 ig.

¹¹ Ez Raics Olga (vö. 1939. 11. 21.) és BM-ék első közös programja. (L. 1940. 02. 04.)

¹² KARINTHY Ferenc (1921–1992), író, dramaturg, műfordító. Karínthy Frigyes fia (Böhm Arankától). 1949–50-ben a Nemzeti Színház, 1953–56 között a Madách Színház, később (1965–75) több vidéki színház dramaturgja. Baumgarten-jutalomban részesült (1949), Kossuth-díjas (1955).

¹³ Francia művészeti alkotások kiállítása – Petrovics Elek, Teleki Éva és Batthyány Gyula, valamint François Gachot közreműködésével nagy sikerű francia művészeti kiállítást rendeztek a Gróf Almásy-Teleki Művészeti Intézetben, a volt Ernst Múzeumban. A javarészt 19–20. századi francia impresszionisták és posztimpresszionisták közel két és félszáz alkotását felvonultató tárlat legnagyobb része egyedi és sokszorosított grafikákból állt, melyek közel fele az ekkorra már a Szépművészeti Múzeum tulajdonában lévő Majovszky-gyűjteményből került ki. A kiállítás iránti fokozott érdeklődés okán utánnyomásban is kiadott kétnyelvű, képes katalógus műtárgylistája a francia képzőművészet átfogó igényű és reprezentatív válogatásáról tanúskodik. Almásy-Teleki Éva a sikerre való tekintettel különleges esti nyitva tartást vezetett be a tárlat idejére. A kiállításról Farkas Zoltán számolt be a Nyugat Képzőművészeti Szemle rovatában (Nyugat, 1940/2., 109–111.).

- 7 Este Schill Mihálynál.¹⁴
Éjjel befejeztem O. lámpaer-
nyőjét.
- 8 5–12-ig Olginál, elvittem a
lámpaernyőt. [gyí]
- 9 d.u. O. telef.
- 10 Este Olgival Astra Moziban
(Bergner)¹⁵
- 11 [gyí]
[g>]Gellért feketén.
d.u. hárman Gachoteknál
Edithtel.
- 12 d.e. Olgí nálunk, vele Hoff-
mann Edithnél muzeumban¹⁶
(magyar rajzok)¹⁷
d.u. M. Cunftnál és kávéházban,
Olgi 5–10-ig nálam.
(gyerekek is benn uzsonnáztak.)
(elkísértem, hóviharban [g>]egy kis
fedél alatt álltunk a villamosnál.

¹⁴ Schill Imre kardiológus erősödő belgyógyászati és kardiológiai panaszai miatt látogathatta meg BM-t.

¹⁵ *A szerelem tolvaja* c. filmet vetítette második hete az Astra mozi. Vö. 1939. 09. 19.

¹⁶ A Szépművészeti Múzeumban.

¹⁷ A Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának kiállítását Hoffmann Edith és Héjjas János rendezték. „Néhány 15. századbeli gyönyörű miniatúrától eltekintve, a 19. század termése vonul fel előttünk. Grafikánk túlnyomó részben festészetünkhöz és szobrászatunkhoz símult, ritkaság számába megy az olyan különleges rajztehetség, mint Zichy Mihály, aki legeredményesebben rajzban valósította meg elképzeléseit” – írja Farkas Zoltán *A magyar rajz ötszáz éve* c. beszámolójában a Nyugat Figyelő rovatában (Nyugat, 1940/3.)

- 13 (rettenetes hóvihar.)
(Olginak levelet irtam)
- 14 d.e. Basch Editnél.
- 15 M. Cunftnál.
d.u. 5–12 ig Olgínál
taxin haza, rettenetes hideg
van
[gyí]
- 16 d.e. Sárközinével Filadelfia[!]
kávéházban. (Illyés is ott volt.)
M-nál Bóka László¹⁸. 5 kor
Olgi váratlanul, 8 kor vele apjá-
nál Ujszentjános kórházban, oda
{vissza gyalog.}
- 17 Ebéd után O-nak [gyí] ananászt [gyí]
d.u. Anyusék vacsorán
(Olgí Sz. Sándornál¹⁹ vacsorázik.
Szürke bundát vettem, 1000
pengőt kaptunk Nemzetitől²⁰.
- 18 d.e. Mihállyal és Ildikóval
Széchenyi hegyen sieltem.
d.u. és vacsorán H[ó>]off-
mann Edithnél.

¹⁸ BÓKA László (1910–1964), költő, író, irodalomtörténész. Az Egyetemi Könyvtár munkatársa, 1947-től közoktatási államtitkár, 1950-től az ELTE professzora volt.

¹⁹ Valószínűleg Raics Olga intim barátja, udvarlója – ismeretlen.

²⁰ BM, miután korábban már lefordította az *Oidipus királyt*, 1939 végén levélben értesítette Németh Antalt, a Nemzeti Színház igazgatóját, hogy elvállalja az *Oidipus Kolonosban* fordítását. Az igazgató 1940. jan. 2-án köszönte meg levélben a döntést, egyben jelezte, hogy a honoráriumot át fogja utalni BM számára (BABITS 1999 II:718.)

19 Reggel O. telefonált.
 Migrénem van. M-nál
 Pásztor Béla²¹ film ügyben²².
 M. kávéházban 5 kor
 Olgi modeirás²³ taftruhában
 10 ig. – [gyí]
 M. levelet kapott S. Remo dijl:ról:²⁴

²¹ PÁSZTOR Béla (1894–1966), színházszervező, rendező. Pályája kezdetén színészként, ill. rendezőként működött. 1922-től a Royal Orfeum főtitkára. 1935-ben filmvállalatot hozott létre. A negyvenes évek végén Izraelbe távozott, ahol 1953-ban magyar színtársulatot alakított. Cikkei a magyar színeszet történetéről szólnak.

²² BM-ékről több film is készült; ezek közül egy 1936-ban készült felvételt (vö. 1936. 11. 18.), mely az Attila úti ház erkélyén mutatta a családot, 2008 novemberében, BM születésének 125. évfordulója alkalmából rendezett kiállításon mutattak be. A film ezzel egy időben dvd-video formában kereskedelmi forgalomba is került. (*Babits Mihály családjával Attila úti lakásuk teraszán (1936) = Nyugat-mozi. Archív filmfelvételek a Nyugat íróiról*, PIM, 2009).

²³ Helyesen: madeirás. Áttört csipkemintával díszített ruha.

²⁴ Koltay-Kastner Jenő, egyetemi tanár, a Római Magyar Intézet igazgatója írt BM-nak Rómából, 1940. február 14-i keltezéssel az intézet nyomtatott fejléces levélpapírján, amelyben egy nappal a bizottsági kihirdetés előtt tájékoztatja BM-t arról, hogy „a San Remo-díj bírálóbizottsága [...] az 1938. évi díjat (ötvenezer líra) BM-nak „fogja odaitélni”, s reményét fejezi ki, hogy BM személyesen tudja majd átvenni a díjat. A boríték verzóján TS feljegyzése olvasható: „Ez volt az utolsó öröm, utolsó dicssőség és remény ami érte őt, nagyon boldogan hozta haza a kávéházból, ahol a Nyugat szokott összeülni, s ott Gellért adta át neki [...]” (BMKL III: 7899. tétel; BABITS 1999 II:708–709.) A díjat öt kategóriában osztották ki: irodalom, zene, festészet, szobrászat és „külföldi szerző”. Ez utóbbi bírálóbizottságának tagjai: Farinelli, Novaro és Marpicati akadémikusok voltak. A kategória győztese BM mellett: Ernesto Giménez Caballero spanyol kritikus, publicista; Mirco Dejanovic nyelvész, az első szerbhorvát–olasz szótár megalkotója; Hans Carossa német író; Alexandru Marcu román italianista, az első román–olasz

- 20 d.u. Gellért és Schöpflin.
Pubí rádiómat csinál
ja, én Olginak telef.
ápoló nőről.
- 22 M. Cunftnál és moziban. Én
Olginál (tea mel[e]gitőt vittem)
[gyí]
- 23 I. köhög, itthon maradt.
- 24 Reggel érkezett hivatalos levél²⁵ San
Remoból. d.u. Elek [Á>]Artur. Este
Corriera[!] della Sera²⁶ pesti szerkesztője.²⁷
Pubi rádiómat csinálja. (M. nem tud
nyelni.)²⁸ O. telef.
- 25 d.e. M-lyal Rókúsbán (Schill
Laub.) 2 órán át szondázták
e[k>]lakadt étel miatt és kanülcse|:re|
d u. Olginál, vele hozzánk gyalog

szótár összeállítója. A díjra BM nem pályázott. Tisztázatlan, kik terjesztették fel, ill. hogy kik javasolták vele egy időben Lux Terka írónőt (vö. 1938. 03. 15.) ugyanerre a díjra. Az sem tudható, miért döntött a bírálóbizottság 1940-ben az 1938-as díjról, melyet végül az 1939-ben megítélt elismerésekkel egy időben adtak át. (HAÁSZ Gabriella: *Recepciótörténeti párhuzamok*, i. m. 195–198.) A díjat 1940-ben BM kapta meg. (Vö. 1940. 02. 30.)

²⁵ Valószínűleg elveszett. Az első hivatalos levelet BM Belloni titkártól kapta a katalógus szerint, mely 1940. március 16-i keltezésű. Vö. (BMKL II:5387)

²⁶ Corriere della Sera (1876–), milánói olasz napilap.

²⁷ Ismeretlen.

²⁸ Gyenes György az 1938. szept. 23-án végzett röntgenvizsgálat diagnózisa alapján hangsúlyozza, hogy a nyelőcsőben már akkor jelentős beszűkülés volt észlelhető. Nem kizárt, hogy a naptárban „Cunft”[Czunft]-ra és Schillre utaló bejegyzések is ezzel a körülménnyel kapcsolatosak. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004:182.)

- nálunk Gellért és Elek A.
Olgi 10 íg.
- 26 M. kávéház és Cunft
Én Olginál (mert apja²⁹
rosszul van) [gyí]
- 27 d.e. Szekfű Gyula.
d.u. M-lyal Rádiónál³⁰
Cs Szabóval hangfelvétel
San Remo dijról.
Sárköziék, Gellért és Földi.
- 28 × [kn]
Feketén Basch Lóránt Illyés
Gyuszi és Fenyő.
(Este Cs. Szabó és M. rádióbeszél
getése.³¹) Olginak telefonáltam.
- 29 d.e. Dauer.
olgi[!] nálam.

Március

- 1 d.e. városban.
[:d.u.:] Hegedűs Lóránt
Gyergyai.
- 2 d.e. Radónál. (ruha, felöltő
pongolya) és bankban, Póknál.
d.u. anyámék (O. tele<fonál>
fonált.

²⁹ Valószínűleg RAICS Lajos (?–1940), banktisztviselő; nincs további adat.
(Vö. Beszf. II:404.)

³⁰ A beszélgetést a rádióban rögzítették.

³¹ A rádióműsor nem említi a felvétel műsorra tűzését, ehelyett a Magyar Rádió hivatalos lapja közli Cs. Szabó cikkét: *A sanremoi győzelem*, (Rádióélet, 1940. március 8., 6.). Vö. 1940. 02. 27.

- 3 d.e. hárman Böször[ny>]ményi uton
villát néztünk. (Zólyom lépcsőn³²)
Kicsi volt, M-nak nem tetszett, utána
{Lejtő uti templomban³³.}
d.u. Olgi nálam, taxin haza.
- 4 d.e. Olgiért Iskolában³⁴, vele
Belvárosban vásároltunk.
{Nagy aranyozott láncot stb}
d.u. Hoffmann Edithtel Pátria
klubban³⁵ Olgi előadásán,³⁶ utána
Edithnél éjfélíg. (M. kávéház)
(O telef.)
- 5 Mohácsi, Elek A. feketén. Este
Basch. Én Radónál és
Olginál, Olgival Dienes

³² Budán, a Németvölgyben található kis utca.

³³ Lejtő úti templom, a mai Apor Vilmos tér közelében; nincs további adat.

³⁴ Raics Olga abban az évben került a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumba 2 éves szakmai tapasztalattal, amikor Babits Ildikó kezdte meg ott tanulmányait, az 1938–39-es tanévben. 1941 októberében betegszabadságra megy, majd 1942 februárjában egészségügyi okokból elhagyja a tanári pályát. Ugyanebben a tanévben Ildikó már kimaradt az iskolából, hogy évvesszeléssel folytassa tanulmányait a Jurányi utcai Főgimnáziumban, ahol 1948-ban érettségi vizsgát tesz.

³⁵ A Pátria Klub eredetileg csak keresztény, később szélsőjobboldali értelmiséget tömörített magába. 1938. április 15-én Hindy Zoltán elnök vezérletével megalakult a Pátria Klub helyiségében a Magyar Újságírók Kamarai Csoportja. Az 1939–40-es átszervezés után a Pátria Klub beolvadt a Magyar Újságírók Egyesületébe. A Pátria nevet az újságírók sajtóklubja nevében őrizték meg.

³⁶ Nincs adat.

Valinál Ceciliát hallgattuk³⁷

½11-ig. [gyí]

6 Mihálynál olasz nő conversálni.³⁸

d.u. Morandi³⁹ és titkár nője
feketén, nálam Kádár Erzsé-
bet⁴⁰, Illyés Gyuszi.

7 {olasz nő.}

d.e. Radónál, Olginál iskolá-
ban⁴¹, hazakisértem.

d.u. Szekfüék és Gerevich⁴².

8 {olasz nő}

d.e. I. iskolájában földrajz
tanárnál és Olgínál.

d.u. M-lyal fogorvosnál

³⁷ Rádióban vagy hanglemezen hallgathatták meg Händel egyik oratóriumát, a Szent Cecília tiszteletére komponált *Cecília-ódát* vagy a szent nevét viselő kamarakórus egyik felvételét.

³⁸ A Dantét fordító, San Remo-díjat elnyert BM az itáliai út hivatalos tárgyalásai és ott tartandó beszéde érdekében olasz társalgási órákat vett egy olasz anyanyelvű tanárnőtől.

³⁹ MORANDI, valószínűleg olasz nagykövet vagy kultúrattasé. Nincs további adat.

⁴⁰ KÁDÁR *Csernovics* Erzsébet (1901–1946), író. Festőnek készült. 1936-ban megnyerte a Nyugat novellapályázatát. 1945-től a Föv. Szabó Ervin Könyvtár munkatársa. Öngyilkos lett. Baumgarten-díjas (1940). TS *Nem vagy igazi!* c. kisregényéről írt – Hunyady Sándor mellett, társszerzőként – kritikát a Nyugatba. (1939/7.)

⁴¹ Vö. 1940. 03. 04.

⁴² GEREVICH Tibor (1882–1954) művészettörténész, egyetemi tanár. 1925-től a római Magyar Történeti Intézet, 1944-től az esztergomi Keresztény Múzeum igazgatója. Rendezte az esztergomi primási képtárat. Esztergom műkincseit vette számba 1928-as könyvében (*Esztergomi műkincsek*). Az esztergomi Katolikus Nyári Egyetem (1933–1941) állandó előadója volt.

- Baschéknál vacsorán (Szép E. Schöpflin)
- 9 Olasz nő
- 10 Olasz óra (7. 8.)
d.u. Rédeyék, Hunyadi[!]⁴³
Halász és Olgi. (Halász kísérté
haza.
- 11 M. kávéházban.
d.u. 1/24 kor Hoffmann Edith elő-
adásán⁴⁴ Olgival (estélyi cipőt
vettünk nekem)
Gellért.
- 12 Olasz óra 9. M. fogorvosnál.
Irma Ildikó születés napi ebéd-
jén estig.
Illyés.
- 13 D.e. rendőrségen útleválért M-lyal.
Utána Olgiért iskolában, vele város-
ba, bankban. – Olasz óra 10–11.
Widmár. M. szabója.
- 14 Irma ebéden. Olasz óra 12.
d.u. Widmár. [é>]Én Olgínál 1 ig.
(Kötőnő (kösztemöt köt nekem)
Olgi. 1/25 kor.
- 15 11 kor fogorvosnál Mihállyal.
Pubi ebéden, anyus és Irén.

⁴³ Hunyady Sándornak 1939–40-ből négy BM-hez írt, baráti hangú levelét ismerjük (BMKL III:6916–6919. tételek), utóbbi kettőt 1940-ben küldte a Park Szanatórium nyomtatott fejléces levélpapírján.

⁴⁴ Nincs adat.

- Este Basch, Illyés. (Makai
Gram. lemez)
- 16 olasz óra 14.
6 kor Hoffmann Edithez.
- 17 **d.e. Olg[í>]inál fényképeztem.**⁴⁵
(sezlonomon Katjával⁴⁶, utcán
park <előtt> kerítés előtt.
Irma.
- 18 <Widmár.> **M. kávéházban.**
d.u. Olgí. és Widmár
- 19 Irma ebéden és Ildikóval
moziban.
- 20 [d>]D.e. bankban. D.u. **Olgival.**
Mihályal és Ildikóval moziban⁴⁷
Eskű tér, Di[ss>]sney film⁴⁸.
Este Widmár.
- 21 Irma.
Edíthnél.
- 22 **Baschéknál.**
- 23 ½12 kor Babi kozmetikus
d.u. Olginál.
- 24 Anyusnál.
d.u. Olg[í>]i – |:Karácsony-:| utcáig k[i>]ísér-
tem.

⁴⁵ Fotógyűjtemények nem említik.

⁴⁶ Ismeretlen, valószínűleg Raics Olga ismerőse.

⁴⁷ Nincs adat.

⁴⁸ 1940. febr. 23-án jelent meg a *Pinokkió* c. 88 perces, színes animációs film, amit Walt Disney mint producer jegyzett. Carlo Collodi regénye alapján az egyes részeket rendezték Norman Ferguson, T. Hee, Wilfred Jackson, Jack Kinney és Bill Roberts.

- 25 **Reggel 7.15 kor elindultunk**
Olaszországba. déliről, Widmár
 búcsuztatott. (Hálókocsis
 direkt kupében)
- 26 [d>]Délután 2 kor megérkeztünk
Bordigherába⁴⁹, (Hotel
Londra)
- 27 **d.e. <hegyen>|:Óvárosban:| sétáltunk,**
 fotográfáltam.
- 28 **d.e. hegyen sétáltunk**
- 29 11 kor autóval San Remóba⁵⁰
 (Hotel Excelszior) d.u.
 Casinóban Bellonínál⁵¹. Este
 hotelünkben Santoroné.⁵²
- 30 d.e. Santoronéval, díjkiosztó
 ünnepélyen.⁵³ Diszebéd.

⁴⁹ Bordighera – város Olaszország északnyugati részén, a Riviera di Ponente partszakaszon, San Remótól 12 km-re. Számottevő téli üdülőhely, mely virágot, olívaolajat és pálmaágot szállít a római Szent Péter-bazilikába húsvét alkalmával.

⁵⁰ San Remo, város és üdülőhely az olasz Riviérán. Az itt működő kaszinók egész évre érvényes működésük fejében többletjövedelmükből kötelesek voltak biztosítani a San Remo-díjat.

⁵¹ Angelo BELLONI, a San Remo irodalmi és művészeti díj állandó bizottságának titkára.

⁵² Talán Giuseppe SANTORO (1894–1975) repülőtábornok felesége. (TÖRÖK 2000:230.)

⁵³ (Vö. 1938. 03. 15.) A díjkiosztáson, melyen jelen volt Bergamo hercege, az olasz népművelési miniszter köszöntötte a kitüntetetteket. A miniszter – az *Il Lavoro* c. lap szerint – „a kormány nevében üdvözlí [...] a díjak harmincöt nyertesét, és különösen a magyar Babits Mihályt, a mély, a kiválasztott költőt, akinek neve egy az eleven fények közül, melyek Európa irodalmi égboltján ragyognak, egyik hatóereje a mai Európának, a szellem

d.u. Santoróné és Vuchetich
Nelli.⁵⁴ Este opera.

31 d.e. sétáltunk, óvarosban
Este kaszinóban. Santoroék-
kal, Vucetich, Marpicati.⁵⁵

Április

1 d.e. Vuceticcsel[!] sétáltunk
vásároltam, bank.

Európájának.” Pavolini hangsúlyozta, hogy BM a *Divina Commedia* fordításával azon nagy írók közé tartozik, akik mélyebbé tették a kapcsolatot Olaszország és Magyarország között. (KARDOS 1972:507–508.)

⁵⁴ HAVAS VUCETICH *Vučetić* Nelly (1906–?) újságíró, műfordító. BM műveinek olasz tolmácsolója (*Timár Virgil fia*, Milánó, 1939; *Hatholdas rózsakert*, Róma, 1944). Lefordította TS *Nem vagy igazi!* (*Non sei la vera*, Termini, 1941/53–61., olasz–magyar szám, 1318–1320); és *Hintz tanársegéd úr c. regényét* (*Il professor Hintz*, Milano, Garzanti, 1943). Közreműködött Rina De Carlóval együtt a *Hungarica: Raccolta di grandi scrittori ungheresi* (Roma, De Carlo, 1945) címmel kiadott – BM, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Jókai Mór, Kodolányi János, Körmendi Ferenc, Márai Sándor, Zilahy Lajos írásait tartalmazó irodalmi válogatás fordításában. Férjével együtt ő kalauzolta BM-ékat, a kaszinóban fotókat készített róluk. („...külön tér; külön idő...”. *Babits Mihály fényképei*, összeállította W. Somogyi Ágnes, Népművelési és Propaganda Iroda, Bp., 1983, 407–408.; LOVAS Csilla, *Babits Mihály fényképei a székszárdi emlékház gyűjteményében*, Új Dunatáj, 2000/3.)

⁵⁵ Arturo MARPICATI (1891–1961) író, irodalomtörténész, politikus. 1923-ban az olasz fasiszta párt kiadásában jelent meg Dante és Manzoni nacionalizmusáról szóló írása. 1924-ben a Delta c. fumei „interkulturális” folyóirat főszerkesztője. Később az olasz akadémia kancellárja, a fasiszta párt titkára. A San Remo-díj bírálóbizottságának előadója. Vidmár Antal 1969-ben úgy nyilatkozott, hogy Marpicati révén ő szerezte meg a San Remo-díjat a már nagybeteg BM-nak. (Vö. FRIED Ilona, *A „fumáner” dal-lam. Antonio Widmar – Vidmár Antal a kultúrában és a politikában*, Itk. 1999/ 5–6.)

- d.u kocsival Bordighe-
rába vissza.
ifj. Belloni és Marpícatí
meglátogattak.
- 2 d.u. Santoróné és Vucetich
3 autóval San Remoba,
Santoróéknál ebéd.
4 tengernél.
5 Reggel 9 kor elutaztunk,
Genovától⁵⁶ Vucetichcsel,
2 kor Milano, (Hotel Amba
siatori[!])⁵⁷ Krístóf Irénnel ebéd
este Irénnél, hotelben Garzanti⁵⁸
- 6 d.e. Garzantinál, Irénnél
ebéd, Ild. kabátot vettünk⁵⁹

⁵⁶ Genova Olaszország legnagyobb, a Földközi-tenger második legnagyobb kikötővárosa (Marseille után). A Nyugati- és a Keleti-Riviéra találkozásánál fekszik, fontos közlekedési csomópont.

⁵⁷ Hotel Ambasciatori, első osztályú szálloda, mely a Galleria del corsón található, régi négyemeletes épületben, Milánó óvárosi központjában.

⁵⁸ Aldo GARZANTI (1883–1961) könyvkiadó, 1938-ban – a Treves Testvérek Kiadót felváltva – megalapította kiadványvállalatát, a napjainkban is jelentős milánói Garzanti Kiadót. A kiadó Vucetich Nellynek írott, 1940. március 6-án kelt hivatalos levelében tájékoztatta a műfordítót, hogy BM általa olasz nyelvre lefordított *Az európai irodalom története* című esszékiötetének megjelentetése a Ministero della Cultura Popolare döntése szerint csak akkor lehetséges, ha a műből kihagyják a zsidó származású írókat, mint Heine, Freud vagy Thomas Mann, valamint a kötet megjelenése előtt a kéziratot ellenőrizni kívánják. BM „nem járult hozzá megcenzúrázott műve kiadásához”. (BÁNFI Szilvia, *Adalékok Babits Mihály irodalomtörténetének olasz kiadástörténetéhez*. ItK 2005/4–6., 594.)

⁵⁹ „Garzanti azt szeretné, ha opciót tetszene adni az összes művei kiadásának jogára.” (Vucetich Nelly BM-nak írt levele, 1940. ápr. 6-án) BM-ék

- Vucetic[*c*>]hcsel vacsora
Ildikó lázas.
- 7 Vucetichcsel és Irénnel ebéd.
Garzanti 3 kor Vu[*ch*>]ceticcsel
autón elvitt Pallanzába⁶⁰ és
onnan határig, 7 kor meg-
érkeztünk Viliékhez Brissa-
góba.⁶¹
- 8 Ildikó lázas, influenza.
- 9 Én is lázas vagyok.
- 10 d.u Lili és mi 3-an
Locarnóban, este Mihály
39° láz.
- 11 M. fekszik, 39°
- 13 <M> Lili és Ild-val d.u.
Locarnóban.
<M>
- 14 M. rosszul van, mag láz.
- 15 M. láza csökkent.
d.u. 4 en Locarnóban

ígéretüknek megfelelően Szilasiéknak sürgönyöztek, ami azonban, miként Vucetich levelében említette, „visszatért, mint ismeretlen”. A Kristóf Irénnel elköltött ebédet követően vásárolni mentek. Ez időszak alatt kereshette a Hotel Ambasciatoriban Nelly Vucetich az író, hogy tájékoztassa őt a szerződés ügyében tett intézkedéseiről, valamint a „visszatért” sürgönyről. Mivel személyesen nem találta BM-ékat a szállodában, ekkor vethette a hotel hivatalos levélpapírjára többek között a fenti sorokat. (BÁNFI: *Adalékok*, i. m. 602.)

⁶⁰ Pallanzába (1941-től Verbaniához tartozó település) Szilasiék BM-ékért autót küldtek. (Babits–Szilasi 1979:165.)

⁶¹ Szilasi Vilmosék 1933-ban itt, Svájc egyik legszebb pontján, az olasz határhoz közel, az Ascona szomszédságában fekvő Brissagóban vásároltak egy villát, ide hívták BM-ékat. (Babits–Szilasi 1979:162–165.)

kanül csere.

(Esík egész nap.)

16 Esík.

17 Reggel 10 kor autón elindultunk, $\frac{1}{2}$ 12 kor Pallanza, 2 kor Milano, Irénnel ebéd, este nála, d.u. bank én Rinascenteben vásároltam⁶²

18 d.e. Rinascenteben
{M-nak plédet, nekem zöld cipőt és zöld angora⁶³ pullovert vettünk}, $\frac{1}{2}$ 2 kor elindultunk 9 kor Triestben⁶⁴ „Hotel Zara”⁶⁵.

19 Reggel $\frac{1}{2}$ 10 elindultunk este $\frac{1}{2}$ 12 kor megérkeztünk.

20 2 kor Olgínál iskolában,⁶⁶
hazakísértem, vele hozzánk
(sárga párnát kaptam tőle) –
banánt vittem neki, tanáriban
várt.

⁶² 1889-ben Milánóban épült meg Európa első nagyáruháza, amely az Alle città d’Italia (Itália városaihoz) nevet kapta. Az áruház 1918-ban leégett, de gyorsan újjáépítették, és ekkor Gabriele d’Annunzio költő javaslatára átkeresztelték La Rinascente (Az újjászületett) névre.

⁶³ Angórakecske vagy angóranyúl szőréből készült puha, bolyhos szövet, ill. az ebből készült ruházati cikk, mely a törökországi Ankara főváros korábbi alakjára (Angora) mutat.

⁶⁴ Trieszt – kikötőváros Észak-Olaszországban, püspöki székhely, stratégiai fontosságú hajózási és hadikikötő. Több mint fél évezredes Habsburg fennhatóság után a város 1918-ban Olaszországhoz kerül.

⁶⁵ Szállodaláncolat, mely Rómában és Bp.-en is jelen van.

⁶⁶ Vö. 1940. 03. 04.

- 21 Gellért.
d.e. Anyusnál.
d.u. Olginál.
(<M. fekszik, nagyon várt, rosszul
érzi magát.)>
- 22 d.u. Pubí, Olgi, [fén>]Pubi
fényképezett minket |:erkélyen:|⁶⁷, M.
kávéház, én Olgival új lakás-
ban.⁶⁸
- 23 Baschéknál vacsorán.
- 24 d.e. Nagy Lajossal, ([gáz>]villany,
gáz) Olgiért iskolában,
vele Augusztnál⁶⁹.
d.u. Edithnél, később Mihály.
Éjjel Grandpierret⁷⁰ olvastam)

⁶⁷ Vö. FOTOTÉKA: 614–19. tételek

⁶⁸ Az új öröklakás a Logodi utca 31.-ben volt. „Háromemeletes, gótikus malterdísszel ékes, elég otromba ház ez – írta az épületről Sárközi György –, lépcsőháza sötét, udvara homályos kőkert a Vároldalban. Az első emeleti lakás folyosóját nagy vasrácsos kapu zárja el, azon túl jutunk az üvegezett falú előszobába, onnan tágas, régimódi szobákba lépünk. TS-t először kétségbe ejtette ez a komor ház, szinte sírva nézett az ablakokkal szemben lévő omlatag kökerítésre. De BM a régi vastag falakat barátságosnak találta, szerette a fafűtéses kályhákat is, amelyeknek olyan jó nekitámaszkodni.” (BabEml 1941:223–224.)

⁶⁹ Auguszt cukrászda, l. 1933.03. 08.

⁷⁰ KOLOZSVÁRI Grandpierre Emil (1907–1952), író, műfordító, kritikus. A Nyugat, az Erdélyi Helikon és a Magyar Csillag munkatársa. 1941–44-ben a Franklin Kiadó lektora. Baumgarten-díjas (1941, 1944), Kossuth-díjas (1980). TS feltehetőleg *A nagy ember* (1938), az *Alvajárók* (1938) vagy *A sárgavirágos leány* (1940) c. művek valamelyikét olvasta.

- 25 d.e. megjöttek a ládák.
Anyusnál.
Olgínál (apját fényképeztem)⁷¹
- 26 Könyveket csomagoltunk
d.e. lakásban Nagy Lajo-
séknál. Pubi.
- 27 M. reggel bement János
szanatoriumba⁷². Én d.u. Hollán
dr-nál. Este Olgí.
(Velencei csillárt láttam)
- 28 d.e. Mihály nál.
Olgi ebéden. Györgyike
Szekszárdról.
Olgival, Sárköziékkel és
Halász G.-ral moziban.
(Üvöltő szelek⁷³, nagyon rosszul éreztem
{magam ott a film vacak.})
- 29 <d.e. Nagy Lajossal villany stb.>
- 30 d.e. bankban, Olgival
Krisztnél⁷⁴ ebédeltünk,
velencei csillárt, gardrobszekrényt

⁷¹ Fotógyűjtemények nem említik.

⁷² Saját elmondása alapján a San Remó-i úton elkapott, magas lázzal járó influenzát kipihenni feküdt be.

⁷³ Emily Brontë *Üvöltő szelek* c. nagyregényéből készült filmadaptációt nézték meg, Laurence Olivier és Merle Oberon főszereplésével, azonos címen. A 103 perces fekete-fehér filmet William Wyler rendezte.

⁷⁴ A „Buda Városához” cégérezett vendéglő már az 1830-as években is ebben az épületben működött (V., Pesti Barnabás u. 2.). A Kriszt család 1864-től 1941-ig vezette a vendéglőt. Századik évfordulóján kapta a mai „100 éves” nevet.

vettünk
mígrenem volt.

Május

- 2 Reggel átköltöztünk a Lógodi
utcába⁷⁵.
gardrobszekrény megjött.
- 4 Olgi virággal jött, később
Pubi Irén, szobámat, vitrint
rendeztük, itt vacsoráztak,
Olgi 2-ig maradt<,> [gyí]
- 5 d.e. Mihály. hazajött⁷⁶,
könyveit rakta, de veszekedtem,

⁷⁵ A lakást már fél éve kifizették. (Vö. 1939. 10. 04.) A költözésre BM betegsége miatt még az ősszel nem kerülhetett sor, röntgenfelvételek és kanülcserre végezt jártak sűrűn a Zsidókórházba és a Rókusba. A téli évszakban BM kissé megerősödni látszott, újra kávéházba járt, többnyire a Lánchídba, 1940 januárjában még sielt is családotul a Széchenyi-hegyen. A költözés elodázásának másik oka az lehetett, hogy a tágas, napos Attila utcai bérlakást TS nem szívesen cserélte fel a Logodi utcai kisebb, sötétebb lakásra. Még márciusban is, az olaszországi út előtt, a Böszörményi úton nézett villát.

⁷⁶ A János Szanatóriumból BM csak máj. 12-én tér haza, de féltve őrzött könyvei rendbetételét nem bízván másra, „hazaszökött”, hogy könyvtárát rendezgesse. TS *Szellemidézés* c., 1943-as „nekrológ”-jában így emlékezik erre az epizódra: „Amikor a Logody utcában folyt a költözködés Te hazaszöktél a János szanatóriumból 40 tavaszán hiszen magad szoktad rakni a könyveket, fölkapaszkodtál a létrára is, pedig nem is tudtuk milyen beteg voltál már akkor! Rosszul is lettél közben – én hirtelen lefektettelek a hurcolkodástól össze-vissza rendetlen lakásban és jól össze is szidtalak, miért csinálsz ilyen marhaságot! Szabad egy betegnek elsököni? És hurcolkodni? Könyveket emelgetni? Majd megmondalak a Förster doktornak! Vigyázzon jobban rád! Te úgy pislogtál dacosan és bűnbánóan, mint megdorgált gyerek – és olyan ijesztően sápadt voltál, hogy megszakadt a szí-

hogy rosszul lesz tőle.

Förster lakásunkat nézte.

Este Hoffmann Edit[n>]hnél.

<(Éjjel [g>]Grandpiert olvastam>

6 **d.u. M[i>]ihály**

este Olgí.

7 reggel gázosnál

<Sárköziné«vel» «cserépedényt»

«tálast vettem», «Olgéért iskolában»>⁷⁷

d.u. Pubi lámpákat szerelt.

(O. telef.)

8 × [kn]

Sárközinével cserépedényt

tálast vettem. Olgéért

iskolában, Augusztánál, haza-

kisért. – Irma.⁷⁸

Velencei csillárt felszerelték)

9 <×> [kn]

Este Olgi (Krisztinában⁷⁹ együtt

vacsoráztunk, hazakisértém⁸⁰.

10 d.e. bank, bőr butort vettem,

d.u. Mihálnál, <l> Valinál)

vem, ahogy ránéztem elefántcsontszín arcodból lobogó sötét szemeidre!”
(TÖRÖK 2000:170–175.)

⁷⁷ Sárközi György szerint TS a lakás „hallját szép népi szöttesekkel, kancsókkal rendezte be, az új kerek asztalt régi selyemterítővel terítette le s szalmafonatú székeket állított köré.” (BabEml 1941:223–224.)

⁷⁸ Bíró Irma ekkor az Attila úti Sörkertben dolgozott, közel a Logodi utcai lakáshoz. (TÉGLÁS 2005:78.)

⁷⁹ Valószínűleg a Philadelphia kávéházzal van szó. Vö. 1937. 03. 07.

⁸⁰ Nincs adat.

- 11 d.e. Olgí – itt ebédelt.
d.u. Pubi Irén Basch Edit
Este Olgival moziban⁸¹
(Párisi lány⁸²)
- 12 **M[í>]ihály hazajött az új
lakásba.**⁸³
- 13 **d.u. Olginál.**
- 24 d.e. városban. Olgí többszor telef. Hegedűs.
Este Olgi házunkig jött,
sétálva nagy sírás, jelenet.
- 25 Este Olgival sétáltam
házunk körül. Mihály nagy
lázat kapott.
I nagyon várt engem.
- 26 Förster. Mihálynál. én Olgival
Sashegyen. 5 kor Rédeyék. –
<M. este.>
- 27 Olgi.
- 28 Délben M-lyal bementünk a János szanatoriumba, röntgen. Este Schill

⁸¹ Több bp.-i mozi is műsorára tűzte ezen a héten a filmet. Bemutatója május 8-án volt a Casino, a City és az Omnia filmszínházakban.

⁸² Pontos címe (ahogy a magyar mozikban megjelent): *Párisi lányok*. Eredeti címe szerint: *Demié vierges* (Félszüzek) – francia film magyar felirattal. Marcel Prévost regényét filmre írta és rendezte Pierre Căron; főszereplői Maria Bell és Abel Jacquin voltak.

⁸³ BM szanatóriumi pihenőkúrán volt a János Szanatóriumban ápr. 27.–máj. 12. között.

orrszondát helyezett be.⁸⁴

Olgí – vele hozzánk.

29 Ildikóval Pokolcsárda
szigeten⁸⁵ iskolai majálison
este nálam Devecseri.
(M. este lázat kapott.)

30 M. veséjével nagyon rosszul
van.

31 × [kn]
Délben nagy vihar. M. nagyon
rosszul van.
[Ar>]délben Elek Artúr.[↑]

Június

1 Mihálynál estig, (Oszkár Illyés
Basch, Elek A.) Ibolya ápolónő
M. nagyon rosszul van.
Este Olgi. Mihálynál, vele
hozzánk.

2 d.e. M. nál, Sárköziék.
(Mártával összekaptam,
d.u. felkerestem őt Város-
majorban, beszélgettünk.

3 M. nál. (mindig 12-re
megyek, Ibolya ezalatt

⁸⁴ A láz és a rosszullétek (talán vesekőrohamok) miatt a pihenőkúrát meg kellett ismételni. Máj. 28-ától jún. 20-áig a János Szanatóriumban kezelték.

⁸⁵ A szentendrei sziget nyugati oldalával szemben, a Tahitótfaluhoz tartozó Duna-parton (Tahi oldalán), az ún. Pokolszigeten található a Pokol csárda. A Duna vonalára eső limes mentén mindenütt fényjelzési távolságban, – így a mai Tahitótfalu területén kettő is – római őrtornyok állottak, a mai Pokol csárda helyén római hidfőállás maradványai is előkerültek.

- hazajön ebédelni, alszik
6 ig, s ekkor levált)
- 4 M-nál.⁸⁶
Este Olgi.
- 5 M-nál.
Ujv. Bercivel [gyí]
- 6 M-nál
Olg[í>]i.
- 7 Mihálynál.
Devecserivel moziban.
- 8 M-nál.
- 11 5-kor För|:s|ter kivette M-ból
az orrszondát.
- 12 Olgi késő éjjelig.
Olgival {moziban}
- 13 Leg[e>]itamadás próba nap? [↔]⁸⁷
<(Talán eznap: Olgi reggel,

⁸⁶ Ortutay Gyula, aki ezen a napon – többekkel együtt – meglátogatta BM-t, írta be naplójába: „[...] Mihály mereven, sötét, feketés arccal feküdt a hátán,[...] úgy tetszik, nincs már benne önbizalom, szívósság, az akaraterije, életvágya megtört. Babitsné meséli, hogy revolvert kért, hogy főbe lölje magát. Szenved a gégedaganat miatt, és a napokban fellépett vesemenedence-gyulladás miatt [...]. Mindentől függetlenül oly kártékony lenne most a halála: ezekben a barbár időkben pusztán létére is szükségünk van [...] – Babitsné nagyon jól tartja magát, hősiezen viselkedik. Pedig van mit szenvednie.” (ORTUTAY Gyula, *Napló I. 1938–1954*, Alexandra, Bp., 2009, 114.)

⁸⁷ Június 12-én szerdán jelentek meg a Légtoltalmi Liga lakossági légtoltalmi rendelkezései táblázat formájában. Ennek a „próbanapnak” az előírások szerinti viselkedés gyakorlása volt a célja légvédelmi riadó esetére. TS rosszul emlékezik, mivel június 14-i hírek szerint Éliássy Sándor főkapitány, a székesfőváros légtoltalmi parancsnoka „légtoltalmi gyakorlati készséget fog elrendelni”. Még aznap, vagyis 14-én, pénteken légiriadók sorozata volt a fővárosban, vagyis 24 órás légvédelmi gyakorlatot tartottak:

- még feküdtem, epret hozott.)>
Délben Irma?
- 16 Reggel Olgival és [:Maríval:] Ildikó
val Esztergomba utaztunk
este haza.
- 17 d.e. bankban, Mihálynál
6-ig.
Olgi.
M-nak vesekőrohama volt
éjjel Ibolya aludt + nem
hívott orvost, ezért {Förster
dr. másnap kidobta.}
- 18 **Este Olg[i>]i Mihálynál.**
- 19 Mihálynál. 6 kor Olgi.
- 20 Ildikó német vizsga.⁸⁸
Délben Mihály hazajött
a szanatóriumból.⁸⁹ d.u. Gel-
lért, Anyus és Irén.
(Ortútayék feketén)
- 21 d.e. Czunftnál. M-lyal.
Este én Szekfűékhez jöttem
lakni. Mihálynál Basch.
- 22 d.u. Olgí.
- 23 Verskötetem⁹⁰ rendeztem,
(3 uj vers)

a szirénák délben 1 órakor szólaltak meg először, majd délután 6 órakor, pár perccel 6 után, és este 9 órakor. (PH: 1940. ápr. 14., 8; és ápr. 15., 4.)

⁸⁸ Babits Ildikónak feltehetőleg év végi osztályozóvizsgát kellett tennie német nyelvből.

⁸⁹ Vö. 1940. 05. 28.

⁹⁰ TS: *Érttem és helyetted*. Cserépfalvi, 1940

- 24 M. C[u>]zunftnál.
d.u. otthon[.>], Gellért, át-
adtam verskötetemet⁹¹.
(M. vesekő rohama volt)
este vissza Szekfüékhez.
- 25 M. Czunftnál.
Förster M-nál.
Este Olgínál. (házivarrónő
Olgi ruhákat próbált (Balatonra)
- 26 M. Czunftnál 3.
- 27 d.u. Olgi. (fészülködött)
- 28 (Esik, nagyon ideges vagyok)
O.-nak levelet irtam.)
Szitakötő vers⁹².
- 29 Reggel Olgi, kertben fény-
képeztem⁹³, együtt ebédeltünk
vendéglőben, |:O. haza.:| d.u. M. és Ildikó
este mind hazamentünk. Szekfüék|:hez:|
{M.ról Szekfüvel színes filmet vettem fel.}⁹⁴
- 30 d.ú. Olgi.

⁹¹ Érdekes, hogy Gellért Oszkár intézte a menedzseri (kiadói) munka egy részét, noha a kiadást nem a Nyugat Kiadó vállalta.

⁹² TS *Román*c c. verse, mely az *Értem és helyetted* kötet *Mennyi minden szép!* ciklusába került, a hetedik helyre. A vers első versszakában szerepel egy szitakötő-hasonlat: „Szép a lábod: könnyű és karcsu – / de könnyebb és karcsubb / lába van a szitakötőnek.”

⁹³ Fotógyűjtemények nem említik.

⁹⁴ Valószínűleg ez a film került a Petőfi Irodalmi Múzeum archívumába; Megjelent: *Nyugat-mozi. Archiv filmfelvételek a Nyugat íróiról*, PIM, 2008.

Július

- 5 d.e. Olgi – virágot hozott.
d.u. Ildikóval Eszter-
gomba jöttünk Fürdő szálló-
dába, ahol Rédeyék is laknak.
M. Marival Pesten maradt röntgenkúra
{miatt.}
- 6 d.e. strand, d.u. a
házba jöttem takarí-
tás miatt.
- 7 Este Rédeyékkel **moziban**⁹⁵
- 11 d.u. érkezett M. és Mari.
velük fel a házba.
- 13 Reggel érkezett Olgi.
(esik.) Este Ildikó
elesett, ujjában csont
repedés.
- 14 d.e. Olgival strandon.
d.u. Rédeyék és Gábor.
- 15 d.e. strandon, Ildi-
[dik>]kóval kórházban⁹⁶, ujját
sinbe tették, dé[b>]lben Olgi
Halász Gáborral hazautazott.
- 17 <Este Olgival telef.>

⁹⁵ A Kultúr mozgóban láthatták a *D. III. 88.* c. német háborús propaganda-filmet, melyet a mozi csak két napra tudott megszerezni. Kísérőfilm-ként *A kis csitri* c. kisfilmet vetítették este 7 és 9 órakor. Esetleg az Elit mozgóban játszott *Dzsungel banditái* c. kalandfilmet nézték meg Tim Tylerrel a főszerepben.

⁹⁶ Az esztergomi Vaszary Kórházban.

- 18 Strandon, Fürdőben
 ebédeltünk [:Mihály is:], Edittet[!] [:és Mihályt:]
 fényképeztem⁹⁷.
- 19 × [kn]
 <strandon, Fürdőben>
- 22 M. és Ild. d.e. kórházban. M.
 kanülcse. (I. ujja miatt)
 d.u. Edittel utat
 igazítottunk.
- 23 Délben vasutnál Olgéért.
 Este sétáltunk, Einczín-
 geréknél és Fürdőben
 Edithnél. [gyí]
 ?
- 24 {regg[e]l Ildikó ágyunkban
 (sirt)}
 d.e. strandon, <Olgit fényké-
 pezttem.>
- 25 terrazon. napfürdő[.>],
 d.u. Einczinger Ferivel és
 Olgival Ildikóval ásatást
 néztük, utána Sotzlauernél⁹⁸.
- 26 d.e. strandon.
 <d.u. diványomon.>
 Este moziban⁹⁹ (Hölgyek előny-

⁹⁷ Fotógyűjtemények nem említik.

⁹⁸ Ismeretlen.

⁹⁹ A Kultúr mozgóban játszották a *Hölgyek előnyben* c. magyar vígjá-
 tékot, este fél 8 és fél 10 órakor.

- ben¹⁰⁰) viharban haza[.>], M. erős de
 {az út fárasztotta}
 27 <Olgi névnapja.
 d.u. terraszon veszekedtünk.>
 Este moziban¹⁰¹ (Viktoria¹⁰²)
 <Este veszekedtünk.>
 28 Esík.
 d.e. Szilasi [Jenő>]Feri és Nunus.
 d.ú. Olgi felolvasott.
 Szilasi fényképezett
 <Este összevesztünk.>
 29 {reggel [gyí]}
 Reggel Devecseri.
 Délben telefonáltak Olgí-
 nak, d.u. 4 kor elutazott.
 Vasutra kísértem, utána
 Fürdőben Edítékkal, náluk
 Tóth Zoltán.
 30 Migrénem van. Este
 Rédeyék és Tóth Zoltán.
 31 <Este 10 percig telefonon
 beszéltem Olgival.>

¹⁰⁰ *Hölgyek előnyben* – magyar vígjáték 5 felvonásban; a filmet Martonffy Emil rendezte, a főbb szerepeket Szilassy László, Nagy Alice, Pethes Sándor, Kiss Manyi, Vaszary Piri és Bilicsi Tivadar játszották. Premierje a Fórum moziban volt 1939. nov. 24-én.

¹⁰¹ A Kultúr mozgóban játszották a *Viktória királynő* c. életrajzi filmet, este 5, 7 és 9 órakor.

¹⁰² *Viktória királynő* – 6 felvonásos, angolul beszélő filmdráma magyar felirattal (1938); a filmet Miles Malleon és Charles de Grandcourt szövegkönyvéből Herbert Wilcox rendezte, zenéjét Anthony Collins szerezte. A főszereplők Anna Neagle és Anton Walbrook voltak.

Augusztus

- 3 M. cikket irt
(Blondin)¹⁰³
d.ú. Kósa János.¹⁰⁴
Este mindanyian kötél-
táncosokat¹⁰⁵ néztük.
- 4 D.u. Eínczingeréknél
Homokvárban.¹⁰⁶
- 5 d.e. strandon.
d.u. Rédeyék és Halász
G. együtt moziba (Szélhá|:mosnő¹⁰⁷):|
Gáborral haza (ítt aludt)
- 6 Gábor itt ebédelt,
d.u. elutazott.
- 7 d.e. strandon
d.u. Edíthtel utat
csináltuk.
<Este Olgí telefonált.>
- 8 Esík. Este Basch Loránt
(ítt aludt.)

¹⁰³ BM: *Blondin vagy az öregedés*, Magyar Nemzet, 1940. szept. 8.;
BM esszéje Charles Blondin világhírű kötél-táncosról szól.

¹⁰⁴ KÓSA János, ismeretlen.

¹⁰⁵ Valószínűleg Charles Blondin vendégszerepelt Esztergomban. De
BM már korábban belekezdett az esszébe.

¹⁰⁶ Nincs adat.

¹⁰⁷ A *Szélhámosnő voltam* c. kalandfilmet a Kultúr mozgóban játszották
este fél 8 és fél 10 órakor. A 103 perces francia vígjátékot (1938, Magyaror-
szágon 1939-ben forgalmazták) rendezte Raymond Bernard, a főszerepek-
ben Edvige Feuillère és Jean Murat játszott.

- 9 d.e. strandon
d.u. Edittel versemről¹⁰⁸
beszélgettünk (nálunk.)
- 10 Piros padok elkészültek
- 11 × [kn]
d.u. Rédeyék búcsú
látogatása.
- 12 d.e. strandon, fényké-
peztem¹⁰⁹ – elbúcsúztunk.
- 13 Esik – Rédeyék elutaz
tak.
- 14 Este Kósa.
- 15 Irma reggeltől estig.
M. Ildikóval moziban.
- 16 <Déután Olgitól levelet kaptam
Éjjel hosszan feleltem,
17 reggel express elküldtem.>
d.u. fodrásznál.
(Ildikóval autóbusznál Olgit
vártuk.) Apja 4 kor meghalt.
- 18 Esik. Mihálytól virágot
kaptam Rédeyéktől süteményt.
Fütöttünk.
<Este Olginak telefonáltam.>
- 19 Délben Pestre utaztam,
5 kor Farkasréten [apj>te>]Olgi
apjának temetése, utána

¹⁰⁸ A *Sötétben élek* c. versről lehet szó, melynek korábbi címe *Edith* volt, s melyet Hoffmann Edith barátnőjének ajánlott.

¹⁰⁹ L. FOTOTÉKA: 643–644. tételek

- náluk, 10 kor hozzánk
mentünk aludni.
- 20 Reggeliztünk, fürödtünk
3 kor Olgiekhoz taxival
(Zuhog) ott ebédeltem,
5 kor elutaztam, pályaudva-
ron Gellérttel beszélgettem, átad-
tam könyvemet¹¹⁰, Esztergomban M. és
Ild. vártak, anyám érkezett.
- 21 Devecseri és menyasszonya¹¹¹
ebéden. D.u. Eínczinger
Feri és Juliska Katóval.
(influenzás vagyok.)
- 24 köhögök, hörghurutom van.
- 25 Fekszem.
- 31 Anyus d.u. elutazott.

Szeptember

- 2 × [kn]
d.e. Ildikóval strandon
(hideg van)
½3 kor váratlan érkezett
Olgí.
- 3 Este városban (cirkusznál)
sétáltunk.

¹¹⁰ Az *Értem és helyetted* c. verskötete anyagát, melynek kiadásával kapcsolatos ügyintézással TS Gellértet bízta meg. A kötet Cserépfalvinál jelent meg 1940-ben.

¹¹¹ HUSZÁR Klára (1919–1910): operarendező, zenei szakíró, zeneszerző, műfordító. 1947–51-ben a Magyar Rádió munkatársa, az ifjúsági osztály vezetője. 1956-ban az Operaház alkalmazottja, 1971–81 között rendezője.

- 5 C[zi>]irkuszbán¹¹².
 6 [gyí]
 7 [gyí]
 d.u. Czunft Vilmos rádium tanár látogatása.
 8 {d.e. Szilasi Feri és nővére.}
 d u. 4 kor autóval hazautaztunk[.>], jó hangulatban, Olgí, középen én, másik oldalamon Mihály, Ildikó szemben, Mari sofőr mellett, rengeteg podgyással.
 9 Olgí nálunk.
 Este séta.
 10 d.u. Olgí rokonához költözött Margit rakpart 15. alá, hazakísértem[.>], nagy veszekédeccsel[!]
 váltunk el.
 11 Este Olgí váratlanul. Pubi.
 13 Olgival és M-lyal moziban,
 Olgí vacsorán, M. lázas.
 14 M. fekszik 38.6
 Förster.
 15 d.e. Olgival Admirál moziban¹¹³ Csintalan asszonyok[!]¹¹⁴, hazakísértem. – M-nál Basch Ilona.

¹¹² Nincs adat.

¹¹³ Az Admirál moziban második hete ment a *Nagy keringő* c. film.

¹¹⁴ *Csintalan asszonyok* c. film nem ment ebben az időszakban a pesti mozikban, de a Scala mozi vasárnap 3-kor is, egészen késő estig (háromnegyed 10) vetítette a *Csintalan férjek* c. filmet. Talán ennek játékos átkeresztelése TS címjelölése. Készült azonban 1935-ben egy francia háborús vígjá-

- 16 Förster.
(Illyés Gy. Olgí)?
- 17 d.e. Basch Ilonánál.
| kertben, virágot hoztam |:haza.:|
- 18 d.u. Anyus. Rédey,
Schill Imre.
- 20 Olgiéknál, temetőben,
nálunk.
- 21 [d.u.>]este Pubi és Irén.
- 22 d.e O. és M-lyal Csintalan asszonyokat néztük¹¹⁵.
Olgi hamarabb elment.
d.u. Sárköziéknél.
- 23 M. kávéházban.
Olgi. (Alagut[b>]ig kísértem
s ő visszajött utánam, sírtunk.
- 24 d.u. O-val Orbánhegyi uton
orvosnál¹¹⁶, náluk, [en>]asztán én
Edithhez – ½1 óráig.
(Olgi moziban)
- 25 konze[r]veket vettünk Olgival
{d[e.>]éll[:ben:|[!]]} Olgi váratlanul (fotelkel-
{mét hozta [:mutatni]})
Anyus.
- 26 d.e. Babi (szemöldökfestés.
Buday Lacinál

ték, mely *Csintalan asszonyok* címmel 1936-ban ment a magyar mozikban; 110 perces, magyar feliratos francia vígjáték Charles Spaak novellájából, a forgatókönyvet írta és a filmet rendezte Jacques Feyder, a főszerepeket Jean Murat, Françoise Rosay és Marcel Alerme játszották.

¹¹⁵ Vö. 1940. 09. 15.

¹¹⁶ Nincs adat.

d.u. <Schöpflin.>

Éjjel könyvem¹¹⁷ dedikál-
tam.

27 × [kn]

d.e. Basch Edit

d.u. Illyés Gy.

Este Olgi (elköltözött Vámház
térre Simonyiékhoz¹¹⁸.) villamosig
{kisértem.}

28 d.e. városban, bank, Cse-
répfalvi¹¹⁹.

d.u. Gellért és Bandi.

O. telef. Basch.

29 d.e. Basch lányok.
Speízot rendeztem.

d.ú.

30 d u cseléd miatt telef. O-nak
ő este későn énekkönyvért telef.
d.ú. én M-lyal kávéház-
ban (Gellért Schöpflin, Halász
Illyés, Ortutay, Bálint, Szabó Z¹²⁰).

¹¹⁷ L. 1940. 06. 23.

¹¹⁸ Ismeretlenek.

¹¹⁹ Cserépfalvi Imre (1900–1991) könyvkiadó vállalkozása, a Cserépfalvi Könyvkiadó, mely a II. világháború előtt és alatt jelentős irodalmi kiadó volt. Szerződtetett írói közé tartozott többek között Kassák Lajos és József Attila, valamint a Cserépfalvi Könyvkiadó adta ki a Szép Szó c. irodalmi folyóirat első évfolyamát. A háború után a kiadót államosították, és az csak 1989-ben alakult újjá. Cserépfalvi Imre 1954 és 1963 között a Corvina Kiadó igazgatója volt.

¹²⁰ SZABÓ Zoltán (1912–1984) író, szociográfus, szerkesztő. A falukutató mozgalom vezéralakja. 1945-től a Nemzeti Parasztpárt egyik vezetője. 1949-től Párizsban, majd Londonban élt. Baumgarten-díjas (1939). 1939 júliusától egy éven át szerkesztette a Magyar Nemzet Szellemi Honvéde-

Nagy Z. Tóth A. Mohácsi, Weöres
Jócsik¹²¹, Tolnai, Vas I.

Október

- 1 d.u. Basch Ilonánál
Este Pubi. | Weores és Somlyó¹²²
feketén.
- 2 d.u. Halász Gáborral Hegedűs
előadásán (Kisfaludyban)¹²³ Halász-
szal nálunk. – Basch Loránt.
- 3 d.e. Gazdánétól¹²⁴ vásároltam.
[Devecseri feketén.>]d.u. Edith nálam éjfélig,
Téglautcaig[!] hazakisértem.

lem c. vasárnapi rovatát és a Szellemi Honvédelem naptárát. Ez utóbbi számára írta BM az *Ezerkilecszáznegyven* c. versét, melyet a szerkesztő 1939 decemberében levélben köszönt meg. (Vö. BABITS 1999 II:705–706.)

¹²¹ JÓCSIK Lajos (1910–1980), író, közgazdász, szociológus, politikus. Az ökológia és a környezetvédelem hazai úttörője. A párizsi évek után Prágában folytatta jogi tanulmányait. 1940–42-ben Móricz mellett szerk. a *Kellet Népe* folyóiratot. A Felvidékről áttelepülve Piliscsabán, Bp.-en, majd Esztergomban élt. *Iskola a magyarságra. Egy nemzedék élete húsz éves kisebbségben* (1939) c. művét BM Baumgarten-díjra javasolta.

¹²² SOMLYÓ György (1920–2006) költő, író, esszéíró, műfordító. Somlyó Zoltán költő fia. Fiatalon kapcsolatba került a Nyugattal és az Újholddal. 1941–44 között többször munkaszolgálatra citálták. 1948–49-ben a Nemzeti Színháznál volt dramaturg, majd 1950-ig a Hunnia Filmgyár lektorátusának vezetője.

¹²³ A Kisfaludy Társaság ülésén Voinovich Géza elnök köszöntötte a viszácsatolt Erdélyt, megemlékezett a székelyföldi irodalom kortárs művelőiről, majd Kéky Lajos olvasta fel tanulmányát *A magyar Thália első lépése* címmel, Szász Károly verseit olvasta, azután Hegedűs Loránt adta elő *Homérosz és Hekábé* c. tanulmányát.

¹²⁴ Ismeretlen.

- 4 O. reggel express írt. De. Edithnél |:muzeumban:|. d.u. telefonáltunk lakásügyben¹²⁵. Este Gellért |:Devecseri feketén:| – Olgi itt aludt[.>], lámpaernyőt rajzoltuk (rövidzárlat.)
- 5 d.e. bankban, nálam varr[ő>]ónő. Olgi itt ebédelt, <este> d.u. Bernáth utcai¹²⁶ lakást néztük, O. fürdött, itt aludt; leveleimet olvasta. | M. Laubnál kanülc[s[ere]] d.u. Györgyi.
- 6 Reggel [hoz>]ágyamba jött, én később övébe – veszekedtünk. d.e. Sárköziék és Halász G. Anyus. Ildikónál Hámory Gabi¹²⁷ d.u. megérkezett Olgí anyja, hazament.
- 7 d.e. Tonika Gyurikával. Fodrásznál. Éinczínger Feri és **Babáék.** d u Kovács doktornál és Buday Lacinál. M-nál Basch.
- 8 d.e. Babi. d.u. Ascher. Én Olgival Bartók koncerten¹²⁸ Bernáth Au-

¹²⁵ TS Raics Olga barátnőjének segített lakáshoz jutni.

¹²⁶ Nincs adat.

¹²⁷ HÁMORI Gabriella, Babits Ildikó kitűnő előmenetelű osztálytársnője a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban.

¹²⁸ A Hangversenyrendező Kft. rendezésében adta Bartók Béla felelőségével búcsúkoncertjét Amerikába távozása előtt (a lapok amerikai útról számoltak be) a Zeneakadémián. Bach és Mozart egy-egy kézzongorás ver-

- rellal, együtt Abaziában[!], taxival haza.
- 10 d.ú. Baráth Bélá[ée>]ék.
- 11 d.e. telef. Olgival. Illés Endre.
d.u. Schillnél és Montz
Katáéknál¹²⁹.
Távollétemben itt volt Majthé-
nyi Anna.
- 12¹³⁰ Reggel Bartókék elutaztak
Amerikába.¹³¹
d.u. anyus, váratlanul O.
később Pubi és Irén.
Olgít Mikó utcáig kísértem¹³², Anyusék va-
[v>]csora mellett vártak.
- 13 Irma ebéden. d.u.
vele, M és Ild. val és
Hámory gyerekekkel¹³³ Kis
svábhegyen.
- 14 d.u. Olgí (Taxival
ment haza)

senyművét adták elő a Székesfővárosi Zenekar kísérete mellett, vezényelt Ferencsik János. Két bemutatóra is sor került: Bartók *Mikrokozmosz* sorozatából játszott, Bartókné Pásztory Ditta pedig Mozart *F-dúr zongoraversenyének* szólóját játszotta.

¹²⁹ Ismeretlen.

¹³⁰ BM *Beszélgetőfüzetei* tanúsága szerint ezen a napon BM ismét elvesztette a hangját. Naponta legfeljebb délelőttönként egy-másfél órára maradt beszédképes. (Beszf. 1980 II:7.)

¹³¹ Vö. 1935. 01. 09.

¹³² Raics Olga, TS barátnője ekkoriban a Bp. XII., Menkina János (ma: Tartsay Vilmos) u. 19. alatt lakott.

¹³³ Hámori Gabriella (vö. 1940. 10. 06.), testvérével.

- 15 d.e. Bab[u>]í.
d.u. nálunk Majthényi
Anna és Gaby¹³⁴ – később
Hegedűs Loránt.
- 16 Este Ortutayék, Hoffmann
Edith, Schill Imre, és Olgi
teán. Utána Olgival v[e>]ár alatt
{sétáltunk.}
- 17 Cs. Szabó lemondás nélkül elmar[dt>]adt, s
többé nem jött, M-t nagyon bántotta.)¹³⁵
M-ly[e>]al d.u. Majthé[n]yíéknél.
{[nag>]Nyúl utcában,
nagyon fáztunk
taxin haza.}
Este Basch.
- 18 d.u. Gellért
én d.u. Basch Ilonánál.
- 19 d.ú. Komjáthy és Szekfüék.
½10 től 11 ig Olgival [várban>]Lovas [:uton:|
sétáltunk.
- 20 d.e. M-lyal és Ild. bás-
tyán sétáltunk[.>], szép őszi nap [:sütött:|
d.u. [B>]Gellért Bandi,
vele és Olgival Royal
varietében¹³⁶ és Abbaziában.

¹³⁴ MAJTHÉNYI Gaby, színésznő, a nagykanizsai Városi Színház színtársulatának tagja. Majthényi Flóra, 19. sz.-i költőnő rokona, nincs további adat.

¹³⁵ Október 16-ára volt hivatalos Cs. Szabó László BM-ékhoz. Előzőleg a Nyugatban polemizáltak Dantéről, s Cs. Szabó valószínűleg BM kritikája miatt sértődött meg. (Beszf. 1980 II:12., 20.)

¹³⁶ Ezen a napon (vasárnap lévén) két alkalommal is előadták a *Tapsról tapsra* c. műsort a Royal Varietében, fél 5 és fél 9 órakor.

- 21 M-lyal kávéházban.
Majth. Anna Vajkról telefonált.
Éjjel befejeztem O. lámpaernyőjét.)
- 22 × [kn]
d.e. M-lyal Czunftnál.
d.u. Pubi – Basch.
<Majthényi>
- 23 d.e. 11 kor elutaztam sin-
autóval¹³⁷ Vajkra, ¼ kor
érkeztem, Anna várt, leveleket¹³⁸
néztünk[.>], este parkban sétáltunk
- 24 Este megérkezett Döry-Boron-
kay Péter¹³⁹.
- 25 Este M. telefonon felhívott, Ildikóval
beszéltem, M-t értettem.
- 26 Olgitól csomagban lila **kendőcskét**
és virágot kaptam.
- 27 d.e. Péterrel parkban fényképeztem¹⁴⁰
d.u. 5 kor hazautaztam

¹³⁷ A sínautóbusz – röviden sínbusz vagy sínautó – az autóbuszok vasúti járműként való felhasználását jelenti. A Duna–Száva–Adria Vasút számára Ganz és Társa 1925-ben már épített sínautóbuszt. 1934-ben helyezték forgalomba a szintén a Ganz-gyárból származó, Árpád sorozatú sínautóbuszt.

¹³⁸ TS Majthényi Anna meghívására utazott választott regényhősnője, Majthényi Flóra (vö. 1931. 03. 18.) leszármazottaihoz. Ahogy egy BM-nak írt, 1941. július 7-ével keltezett leveléből kiderül, TS magával hozott Flóra-dokumentumokat Vajkról. (KOHÁRY Sarolta: *Babits Mihály és Török Sophie levelei*. Kortárs, 1978. szept. 9.)

¹³⁹ DÖRY-BORONKAY Péter, ismeretlen, valószínűleg a Majthényi-Madách családdal rokoni viszonyban álló földbirtokos. A vajki kastély a Döry-Boronkayaké volt.

¹⁴⁰ BM fotógyűjteményei nem említik.

érkeztem ½8 kor.

(Olginak telef.)

28 d.u. Olgi.

30 d.u. Olginál (szül. napja van)
(Nagy pergamen lámpaernyőt vittem neki.)

31 Anyús és Pubiék vacsorán.

November

1 Ebédután M-lyal és Ildikóval
temetőben.

Este Basch Ilonánál.

2 Pubi.

Gellért.

3 d.e. M lyal és Olgival Kút¹⁴¹
megnyítón¹⁴², onnan Bernáthékkal
Ferenczy kiállításon¹⁴³. Olgi ná-
lunk ebédelt, (jelenet, sirt)
hatkor ment el.

4 M-lyal kávéházban; onnan
Hoffmann Edithnél.

5 Este Olgival és Szilasi Ferivel
Skót misszió¹⁴⁴ estjén¹⁴⁵ (Ascher Jónás

¹⁴¹ Képzőművészek Új Társasága (vö. 1926. 04. 04.)

¹⁴² A KÚT a Nemzeti Szalonban állított ki Czóbel Béla, Szőnyi István, Bernáth Aurél, Kmetty János, Márffy Ödön, nagyborosnyói Bartha László, Basch Edit, G. Beck Judit, Dési Huber István és mások festményeiből, a szobrászati részben mások mellett Ferenczy Béni bronzplakettjeit és Vilt Tibor síremlék-reliefjét láthatta a közönség.

¹⁴³ L. fentebb.

¹⁴⁴ Budapesti Skót Misszió (Bp. V., Vörösmarty u. 51.)

¹⁴⁵ A Budapesti Ének- és Zenekaregyesület Lichtenberg Emil vezényletével Händel *Messias* és Haydn *Teremtés* c. oratóriumából részleteket adott

- Lichtenberg¹⁴⁶ Händel¹⁴⁷) utána kávé-
házban.
- 7 M. lyal Schillnél, utána
Baschéknál.
- 8 M. és Olgival Admirál moziban¹⁴⁸
<M-lyal Schillnél.> utána O.
nálunk.
- 9 Délben itt volt Czunft orvosa¹⁴⁹,
szondát próbált levezetni, siker
telen. Pubi ebéden.
Este M. torka bedagadt, nem
tud nyelni.
- 10 M. nem nyel egész nap.
Irma itt ebédelt.
d.u. Gellért. | Este Hoffmann E.
hazakisértem.
Éjfélkor tud nyelni, mire haza-
értem, nagy örömmel várt a jó
{hirrel.}¹⁵⁰

elő a Budapesti Skót Misszió előadótermében. Közreműködött Kálmán Oszkár és Ascher Oszkár, aki BM *Jónás könyve* c. művét szavalta.

¹⁴⁶ Emil LICHTENBERG (1874–1944), karmester, zenei író. A bp.-i Zeneakadémián tanult, 1902–1907-ben az Operaház korrepetitora, 1907–25 között karmestere. 1908-ban megalapította a Magyar Nők Karegyesületét. Számos műismertetést, zenei könyvet publikált. A nyilas terror áldozata lett.

¹⁴⁷ Georg Friedrich HÄNDEL (1685–1759), a barokk korszak nagy német zeneszerzője. Londonban élt. Korának legünnepeltebb szerzője volt.

¹⁴⁸ Az Admiral moziban a *Vágyak asszonya* c. filmet vetítették.

¹⁴⁹ Valószínűleg Schmidt, vö. 1940. 11. 11!

¹⁵⁰ BM *Beszélgetőfüzete*iben okt. 29-e és nov. 12-e közti időben többször panaszkodik nyelési nehézségeire.

- 11 délben Czunft és Schmidt dr.¹⁵¹
itt voltak sipolyt megbeszélni.
- 12 × [kn]
Este Redeyék, Hegedűs L.
és Bernáth Aurélék.
[↓]
- 13 Olgéért, vele Városi színházba¹⁵², [↑]
kalotaszegieiek játékán.¹⁵³ [↑]
(Aurél szül. napja)
- 15 Olgéért (olasz órán) sétáltunk
várban, feljött.
Este Basch.
- 16 d.u. Elek A. és Devecseri.
Olgával és M lyal moziban
(Notre damei toronyőr)¹⁵⁴
- 17 <d.e. Olgé, Basch lányok,
Irma.>
d.u. Mihállyal és Ildikóval Városi

¹⁵¹ SCHMIDT Lajos (1893–1957), sebész, egy. tanár. 1930-ban a sebészeti diagnosztika magántanára Debrecenben. 1938-tól a Madarász utcai Csecsemő- és Gyermekkórház, 1941–49-ben a Rókus Kórház III. sebészeti osztályának főorvosa, majd pécsi klinikai igazgató. A Siesta Szanatóriumban ő készítette BM gyomorsipolyát.

¹⁵² A *Csáki bíró lánya* c. dramatizált népballadát adták naponta kétszer, du. 3-kor és este fél 8 órakor a Városi Színházban (a Magyar Művelődés Házában). Szentimrei Jenő átiratának 1936-ban Kolozsvárott volt az ősbemutatója, 5 kalotaszegi falu 50 népi szereplőjével és a bogártelki cigányzenekar közreműködésével.

¹⁵³ A Kalotaszegi Balladaegyüttes vendégjátéka november 12–17-ig tartott.

¹⁵⁴ A Rádus mozi 5. hétre prolongálva adta A *Notre Dame-i toronyőr* c. filmdrámát, Victor Hugo *A párizsi Notre-Dame* c. regényének (1831) adaptációját. A 115 perces amerikai filmdrámát (1939) William Dieterle rendezte, a főbb szerepeket Charles Laughton és Maureen O'Hara játszották.

Szinház páholyban, Kalotaszegiek
előadásán¹⁵⁵.

- 18 Délfelé bementünk a Siesta szanatóriumba, d.u. 5–6 ig Mihályt Schmidt tanár megoperálta¹⁵⁶ (sipoly)
Műtő előtt vártunk: Basch Ilona,
Gellért, Bandi, B. Lóránt, Illyés Gy.
Este Schill – Olgi.
- 19 Elek Artúr, Basch Ilona [:Olgi:] és Edít.
Schmidt tanár. (Otthon Irma)
Basch. (M-nak szomszédban¹⁵⁷ virá-
{got küldtem, mert [:láttam, hogy fáj neki,]
hogy senki sem küld. De csalódott volt.}
Este Olgi, kertben sétáltunk
édes idő.
- 20 Schmidt tanár.
d.u. Czunft dr.
Hoffmann Edith.
Este Olgi, kertben sétáltunk
eső szitált.
- 21 Schmidt.
Sárköziék.
Hazamentem aludni.
- 22 Schmidt. – Pubi. Basch Ilona
Este haza, Olgival moziban
(Puskin)¹⁵⁸

¹⁵⁵ Ez volt a Kalotaszegi Balladaegyüttes utolsó budapesti fellépése, melyre du. 3 órakor került sor a Városi Színházban.

¹⁵⁶ Vö. 1940. 11. 11.

¹⁵⁷ TS ott alvásra rendezkedett be a kórház szomszéd szobájában.

¹⁵⁸ Nincs adat.

- 23 Mihálynál, kijött a foly[óra>]osóra
Sch. dicsérte, hogy egyenesen jár.
Este Olgi nálam.
- 24 Schmidt kivette Mihályból a
varratokat. d.e. Sárköziék
Halász G. Bálint Gy. Schwei[<g]gerék,
Hegedüs, Rédeyék.
Este H. Edith nálam.
- 25 Estefelé hazajöttünk a
szanatóriumból, Ápolónők, Decsi
dr.¹⁵⁹ ünnepélyesen búcsúztattak
a kapuban, M. jókedvűen ült
az autóban, örült, hogy már haza-
jöhet. Itthon Gellért és Sc[s>]höpflin
- 26 M. születésnapján d.e. Basch
lányok, d.u. Basch, Bóka L.
Illyés, Gellérték, Schöpflinék,
virágot hoztak, körül ülték M.
ágyát. Mikor elmentek, este
Olgival sétáltam, utána feljött.
- 27 d.e. Sárköziné.
- 28 d.u. Schmidt Mihálynál
(kötést váltotta)
- 29 Este Olgi (olasz órájáról)
- 30 Este Nemzeti páholyban Mihály-
lyal és Olgival Vihar előadásán¹⁶⁰.
(Csak Tolnai jött [.>]a páholyba, Németh
L. letről sandán felnézett.)

¹⁵⁹ DECSI (?), orvos, ismeretlen.

¹⁶⁰ Ezen az estén 7 órás kezdettel mutatta be a Nemzeti Színház (kö-
színházban első ízben) *A vihart* BM fordításában, Szilassy Gyula rendezé-

December

- 1 d.e. Anyus.
Elek Artúr.
- 2 **d.u. Olginál, szürke (turbánt kaptam.)** [gyí]
Gellért Schöpflin Illyés M-nál
- 3 **d.e. Rádium kórházban Schmidt tanár (uj köt[őzés>]ést csinált),**
d.u. Basch.
Én Olgival Vajda társaságban Szerb Antal előadásán¹⁶¹.
(Simonffy tölem szavalt)
- 4 (Olgi Mollinárynál¹⁶²)
Simonffy Margóval Techert Margit asszonyteáján.
- 5 Baumgarten ülés¹⁶³ nálunk:
Schöpflin, Hegedüs, Rédey, Alsze-

sében. Zenéjét szerezte Sibelius. A főbb szerepeket Lehotay Árpád, Ungvári László, Rajczy Lajos és Várkonyi Zoltán játszották. A Nemzeti Színház *A vihart* két ízben is bemutatta. Először 1939. aug. 26-án a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon Németh Antal rendezésében, aztán 1940. nov. 30-án Németh Antal és Szilassy Gyula rendezésében. L. még 1940. 12. 21.

¹⁶¹ Szerb Antal a modern magyar költészetéről tartott előadást. BM, Kosztolányi, Tóth Árpád és Rédey Tivadar verseit Simonffy Margot és Gellért Endre adta elő. (Vö. Beszf. 1980 II:188., 214–215.)

¹⁶² MOLLINÁRY Gizella, *Gebauer Gusztávné* (1896–1978), költő, író. A Tanácsköztársaság után börtönbe zárták. 1920-ban Jugoszláviába emigrált, innen küldte írásait a Nyugat számára. 1944-ben a Gestapo elől kellett menekülnie. 1945-től a Vigiliában jelentek meg írásai.

¹⁶³ A *Beszélgetőfüzetek* vonatkozó sorai szerint BM Basch Lóránttal, s másokkal is beszélget az 1941. évi díjkiosztásról. „Volt egy ülés, minden tanácsstag hozott egypár jelölést. De az egész elég szegényes [...] Tisztességes írók, de nem nagyon nagy zsenik”. A jegyzetek szerint többször is szó

[Olgi (meglátogatta Molly¹⁶⁴ este>]ghy, Kárpáti, Elek, Basch.

(utána én is beszélgettem velük.)

Pubi. (O-nál Molly, ellenem [l>]heccel)

6 d. [u>]e. Ildikóval Mikulásra brost küldtem

Olginak, aki Schillnél volt, és nálunk,

gyalog hazakisértem,

{(összevesztünk, mert nem akar velem vasárnap koncertre jönni.)} – Devecseri

I. korcsolyázott.

7 Este Basch lányokkal Városi színházban: Gyöngyös bokréta¹⁶⁵.

8 d.e. Gellért Bandival Fischer

Annie koncerten¹⁶⁶; Kereszturyék

feketén, Basch – M-lyal

Tóth Zoltánnál Hoffmann

Edithékkal (színes film¹⁶⁷)

d.e. M-nál Sárköziék és Halász

9 d.e. Czunftnál és Schm[d>]idt

tanárnál – szondacsere.

d.u. Mihálynál Illyés Gyuszi.

volt arról, hogy a Nobel-díj mintájára egyetlen nagy összegű díjat kellene kiadni. (TÉGLÁS 2003–2007 III:364–367.)

¹⁶⁴ Molly Mollinár Gizella beceneve.

¹⁶⁵ Este fél 8 órakor láthatta a budapesti közönség az *Erdélyi gyöngyös-bokréta* c. népművészeti előadást: Kalotaszentkirály, Daróc, Szék, Gyimeslak és Csíkménaság bokrétásainak zenés-táncos színpadi játékát. A bemutató előadás december 3-án, pénteken volt.

¹⁶⁶ A Koncert rendezőiroda rendezésében lépett fel Fischer Annie zongoraművész zenekari Beethoven-matinéjával de. 11 órakor a Zeneakadémián.

¹⁶⁷ A filmről nincsenek további adatok.

- Én Simonffy Margotnál
 Kereszturyéknál
 7- $\frac{1}{2}$ 12 ig Olgínál.
 10 3- $\frac{1}{4}$ 4 ig Olgínál.
 Földi M. Gellért feketén.
 Schill. – Anyus, Pubi, Irén.
 (születésnapomra)
 11 Bóka, Szerb Antal, Basch.
 Én $\frac{1}{2}$ 6 kor Annienál.
 12 Olgival Fruchteréknél feketén.
 13 De. Schmidtnél kötözés, Laubnál
 Rókusban kanülcserén Mihállyal.
 Keresztury–Simonffy rádióelőadás¹⁶⁸:
 Brauningok[!]¹⁶⁹, Mihály és én.¹⁷⁰ Este
 Rédeyék.

¹⁶⁸ 17.45-kor a Magyar Rádió félórás műsort sugárzott *Két ember* címmel, Keresztury Dezső bevezetésével a Budapest I. hullámon. BM és TS, ill. Robert és Elisabeth Browning verseiből adott elő Simonffy Margot. A műsor célja valószínűleg a párhuzamok keresése volt.

¹⁶⁹ Robert BROWNING (1812–1889) és Elisabeth BARRETT-BROWNING (1806–1861), angol költőházaspár.

¹⁷⁰ „Keresztury Dezső így emlékszik a műsorra: »Cs. Szabó László kért fel arra az előadásra [...] Ilonka akkor is teljes lázadásban volt az ellen, hogy ő csak Mihály felesége, hogy ő költőné. [...] később egy igen mélyre világító és megdöbbentő jelenet játszódott le nálunk, ahol megbeszélésre valóban megjelent Simonffy Margot és Ilonka. Amikor arra került sor, hogy Ilonka mégiscsak nő, s ha jó költő, hát azért, mert őszintén erről beszél; Simonffy [...] azt találta mondani: Milyen hálás lehet Ilonka, amiért ilyen nagy ember felesége lehet, amire Ilonka hisztériás sírógörcsöt kapott; érthetően elgyötört volt Mihály betegsége s a nehéz ápolás miatt.«» (Beszf. 1980 II:218–219.)

- 14 d.e. Mohácsi.
d u. 5 kor Baumgarten
ülés.¹⁷¹
- 15 d.e. Mihálynál szlovák író¹⁷², interjú¹⁷³.
d.u. én Annienál, este Hoff-
mann Edithnél, haza[jöve>]érve M.
szokásos jelbeszéddel mondja,
hogy volt távollétemben, ágyból kelt
barna köpenyben állt a középső
szobában, egyszerre, mint a csodában,
{váratlanul hang jött a torkán.
Izgalomunkban és boldogságunk-
ban mindketten sírtunk, ő a ka-
romban, vállamra borulva, mint
egy gyerek.})
- 16 d.[u>]e. Schmidtnél. d.u. Illyés,
Basch, Szabó Zoltán.
- 17 D.e. Schmidt.
Basch Ilona, Lóránt.
Gellért.

¹⁷¹ Ezen a megbeszélésen először kialakult egy hosszabb lista, majd egy rövidebb. A hosszabb lista szerint 4000 pengős évdíjat kapott volna Réti István és Reményik Sándor; 3000 pengős évdíjat Szerb Antal, Kerecsényi Dezső és Tompa László; 2000 pengős díjat Kolozsvári Grandpierre Emil és Takáts Gyula (a rövidebb szerint csak Kállai Ernő); végül 1000 pengős jutalmat Szabédy László, Gál István és (a rövidebb lista szerint) Takáts Gyula is.

¹⁷² Valószínűleg SZALATNAI Rezső (1904–1977), a Sarló mozgalom alapító tagja, 1943-ban jelentette meg Pozsonyban *Sötét vizek partján* címmel a modern magyar költészet szlovák nyelvű antológiáját. (TÉGLÁS 1997:520.)

¹⁷³ BM „beszélgetőfüzeteibe” írta le az interjúüzenetet. (Beszf. 1980 II:281–282.): *Üzenet egy pozsonyi lapnak* munkacímme (cím nélküli tétel) közli: TÉGLÁS 1997:433.

- 18 d.e. iskolában Olgiért, vele Augusztinál. Pubi.
Tolnai, Ortutay, Basch.
- 19 Devecseri.
- 20 Weöres d.u.
- 21 Pista, Györgyi Szekszárdról, Tibivel
s pap barátjukkal itt ebédeltek.
Györgyivel, Tibivel, Ildikó és Irmával
Vihar előadásán¹⁷⁴.
Este Olgi. – Tolnai.
- 22 D.e. Ildikóval Széna téren
karácsonyfát vettem.
Olgi iskolai előadásán.¹⁷⁵ Ildik.
[:és:] **Mihállyal**[.>], ott voltak Devecseriék,
Olgi anyja, Rédeyék és Irma. Mihály
nagyon kinlódva jött gyalog haza,
{nehezen lélekzett. Olgi velünk jött.}
- 23 M. délelőtt Schmidt dr. nál.
Én d.u. Pubival városban
karácsonyi vásárlást végeztünk.
- 24 d.u. Anyusék, Schopflín, Basch.
előbb Irma. – M. Ildikóval d.u.
elment Kovács Viktorhoz¹⁷⁶ Bécsi utcába
nekem ágykabátot venni, de nagyon
elfáradt, s karácsonyfagyújtás után

¹⁷⁴ A Pesti Hírlap szerint a Nemzeti Színház pénteken és vasárnap este adta elő Shakespeare *A vihar* c. színművét BM fordításában. L. még 1940.11.30. 21-én, szombaton a *Téli zsoldár* c. Kovács Aladár-drámát adta elő. [PH: 1940. dec. 21., 9.]

¹⁷⁵ Nincs adat.

¹⁷⁶ Valószínűleg belvárosi kereskedő

- [$\frac{1}{2}$ 12 kor Olgi – $\frac{1}{2}$ 2-ig.>]rossz hangulatban ágyba feküdt.
- $\frac{1}{2}$ 12 kor jött Olgi rokonoktól, itt maradt $\frac{1}{2}$ 2 ig, kedvesen és vidáman.
- 25 Anyámék ebéden.
- 26 Elek Artúr.
Irma ebéden.
- 27 Kristóf Irénékkal, M. és Olgival
Royal Varietében¹⁷⁷, Bársony L.¹⁷⁸
- 28 d.e. Ildikóval Olginál, [s>]Zólyom-
lépcsőnél siéltünk, O. itt ebédelt,
d.u. diványomon aludtunk[.>], villa-
mosig kísértük Ildikóval.
Gellért.
- 29 d.u. Tóth Aladár új feleségével¹⁷⁹
Fischer Annieval és Bóka László
feleségével¹⁸⁰, jó hangulatban,
Bartók lemezeket húztam fel,
M. is jól érezte Magát[!] és
kedves volt a vendégekhez.
- 30 Olgival Bro[a]dway <Melodie.>¹⁸¹:moziban:|¹⁸².
Gyalog haza.
[Olgival Broadway Melodie filmnél>]Basch.

¹⁷⁷ A Royal Varietében naponta kétszer adták elő a *Royal ritmus* c. produkciót, délután 5 és este 9 órakor.

¹⁷⁸ Ismeretlen.

¹⁷⁹ Vö. 1923. 11. 10. és 1932. 04. 15.

¹⁸⁰ Ismeretlen.

¹⁸¹ A *Broadway Melody* 1940 c. filmről van szó. Vö. 1941. 01. 01.

¹⁸² A Tiszti Kaszinóban láthatták a filmet, de ott csak január 1-jén ment, azaz kevés a valószínűsége, hogy a *Broadway Melodyt* látták (vö. 1941. 01. 01). Talán ezért is húzta ki TS a *Melodie* szót. Vagy: az Orient moziban nézték

- 31 d.e Illés Endre. Basch lányok.
 Én d.u. Meinl üzletben¹⁸³ ajándék-
 kosarakat küldtem orvosainknak.
 Este **10 kor** Mihállyal taxin elmen-
tünk Anyámék[M-lyal>]hoz, utána **R[é>]edey-**
ek[nél>]hez, szilveszter estére, ott voltak
 <(>**Gellérték, Schöpflinék, Halász Gá-**
{bor. Tombolán szalmakalapot stb.
 nyertünk, M. nyeléssel kin-
 lódott, de
 elég jó kedvű volt, 3 óra
 felé taxin jöttünk haza.}

meg a *Broadway szerenád* c. filmet, amelyet ebben a moziban dec. 29-én adtak. Utóbbi egy Robert Z. Leonard rendezte amerikai film (1939), melynek főszerepeit Jeanette MacDonald, Lew Ayres és Ian Hunter játszották. Szakmai bemutatója a Corso moziban volt 1939. aug. 29-én. Lehetséges, hogy TS ezt látta, de annak a frissebb és híresebb filmnek a címét (a *Broadway Melody* filmcím németes változatát) jegyezte fel, amelyet ezekben a hetekben több alkalommal is megnézett.

¹⁸³ Julius Meinl, osztrák tulajdonú élelmiszerüzlet-lánc.

1941

Január

- 1 × [kn]
 d.e. Decsy dr.¹
 Olgi.
 d.u M. és Ildikoval mozi-
 ban² (Broadway melodie[!])³
 utána én Olginál [gyí]
 [gyí]
- 2 d.u. Kristóf Irénnél.
- 3 d.e. Sik Sándor.
 d.u. Anníeval moziban
 és cukrászdában. (Erzsébet kir.)⁴
 <M-nál Basch.>
- 4 Este ½8 kor Olgával Corso
 Moziban. Balalajka⁵ (d.u. [gyí]
 [gyí] M-nál Basch.

¹ Ismeretlen.

² Több fővárosi moziban is játszották a filmet

³ *Broadway Melody*, Norman Taurog rendezte svéd–amerikai film (ugyanazzal a címmel már 1929-ben, 1935-ben és 1937-ben is forgatták ezt a musicalt.) Ebben a zenés-táncos filmben Fred Astaire és Eleanor Powell játszották a főszerepeket.

⁴ Vö. 1941. 02. 25. Több fővárosi moziban is játszották a filmet.

⁵ Amerikai film, melyben Reinhold Schünzel rendezése mellett Nelson Eddy és Ilona Massey (Hajmássy) játszották a főszerepeket.

- 5 d.e. Gellért.
d.u. M. Ild. Olga és én.
Elít moziban⁶: Óz⁷.
utána anyusnál.
- 6 Influenzás vagyok.
d.e. Pubi
Ildikó Buday Jucínál.
Lázam 38.6
Mozi, Buday I.-hoz
- 7 O. telef. d.u.
Este <Schill.> Kovács dr.
<Vajda J. est>⁸
- 8 O. telef, d.e.
Gellért és Gyszi.
<Irén>
- 9 Ild. Gabival moziban⁹ (Broadway¹⁰)
d.u. Pubi.
Este Schill.

⁶ Az Elit mozgó nevű filmszínház.

⁷ *The Wizard of Oz* (1939), Victor Fleming rendezte amerikai fantasztikus film, melyben Judy Garland, Ray Bolger, Bert Larh, Jack Haley és Frank Morgan játszották a főszerepeket. Victor Fleming alkotása az Óz-könyv (vö. 1941. 01. 26.) legsikeresebb adaptációja.

⁸ Téves bejegyzés!

⁹ Ildikó Hátori Gabriella osztálytársnőjével, jó barátnőjével nézte meg a filmet, melyet több bp.-i moziban is játszottak.

¹⁰ L. 1941. 01. 01.

- 10 Tüszös a mandulám.
Lázam 37.8 M-nál Basch [:Weöres.:]
Olga cükrot küldött.
 <Engel I. >
- 11 d.u Ild. korcsolyázott.
d.u. Gellért. – Basch.
Este 9 kor Olgi.
- 13 M. Czunftnál, röntgen 1.
és Schmidtnél.¹¹
d.ú. Illyés Gyuszi.
- 14 M. Czunftnál röntg. 2.
[f>]Délben felkeltem, Ildikóval ház
előtt sétáltam.
D.u. anyus.
- 15 R. 3.
3 kor Halász Gábor értem jött
együtt Broadway melodie¹², utána
Gábor nálunk.
 anyus
- 16 M. Cunftnál[!] és Laubnál R. 4
d.u. Basch.
Este Hrabovszky Pannival

¹¹ Jan. 13-a és 17-e között TS naptára szerint BM öt besugárzást kapott, majd 20-án befeküdt a Rádiumkórházba, ahonnan febr. 2-án távozott. Az itteni kezelésről nem tudunk bizonyosat. (Vö. „...*kínok és álmok közt...*” 2004: 183.)

¹² L. 1941. 01. 01.

Dankó Pista¹³ filmnél¹⁴.

(Gr. pierre¹⁵ telef.)

17 d.e. M-lyal Czunftnál R. 5.

Cipőt vettem Kálmánnál¹⁶.

18 d.e. Basch[v>]sal Baumgarten sirnál¹⁷

(Grandpierre, Kerecsényi¹⁸, Réti, Kállay¹⁹)

6 kor Baschékhoz, 1/211 kor haza.

¹³ DANKÓ István (1858–1903), cigány származású magyarnóta-szerző, zenész. Már 15 évesen cigányzenekart vezetett. Első dalait Blaha Lujza tette népszerűvé. 1890-ben Bp.-re ment, ahol 1895-ben Pósa Lajos balatoni nótáinak megzenésítésével megnyerte az Új Idők pályadíját. Az 1890-es években daltársulattal járta be Mo.-t, háttérbe szorítva mindenütt a német daltársulatok népszerűségét. Dalait többnyire mások lejegyzése nyomán ismerjük, nemegyszer jó barátja, Gárdonyi Géza segített neki a kottáírásban. Nyomorúsággal küzdött egész életében, tüdőbajban halt meg.

¹⁴ A *Dankó Pista* (1941) Kalmár László filmje, aki Nagymihály Sándor eredeti írásából (A *Pósa-asztal legendája*, Budapest Hírlap, 1939. jan. 22., 15.) készítette a forgatókönyvet és rendezte a filmet, melynek főszerepét Jávor Pál játszotta Simor Erzsébet és Lukács Margit oldalán.

¹⁵ Kolozsvári Grandpierre Emil (vö. 1940. 04.24.)

¹⁶ Cipőkereskedő.

¹⁷ Az alapítvány vezetősége koszorút helyezett el Baumgarten sírjára. A nyilvános díjkiosztás ez évben a vidéki díjazottak távolmaradása miatt elmaradt. A díjazottak névsora: 4000 pengős évdíjat kapott Réti István és Reményik Sándor; 3000 pengős évdíjat Kerecsényi Dezső és Tompa László; 2000 pengős évdíjat Kolozsvári Grandpierre Emil, Kállai Ernő és Takáts Gyula kapott. (TÉGLÁS 2007 III:379.) Vö. 1940. 12. 14.

¹⁸ KERECSENYI Dezső (1898–1945) irodalomtörténész, kritikus. Eötvös-kollégista volt, majd a Trefort Gyakorló Gimnázium tanára. Tankönyveket, irodalompedagógiai szakcikket publikált. 1930–44 között a Protestáns Szemle szerkesztője. Baumgarten-díjas (1941).

¹⁹ KÁLLAY Miklós (1885–1955), író, kritikus, műfordító. 1914–17 között az Egri Újság szerkesztője, 1920–44 között a Nemzeti Újság színikritikusa. 1928-tól 1937-ig a Nemzeti Szalon, majd 1937–40 között a Napkelet a Napkelet szerkesztője. Lefordította az *Ezeregyéjszaka meséit*.

én ½2 íg Barát Annienál²⁰

Halász Gáborral és Bernáth Aurélékkel

Baumg.²¹

19 d.e. Gellért.

d.u aludtunk.

20 <Reggel>[:Délben:] bementünk M-lyal

a Rádiumkórházba, M. ott maradt.²²

Este Edithnél, gyalog

haza.

M. [Szan>]Rádiumkórházban.

21 d.e. Mihálynál, hazamenet

tüll ha[r]isnyatartót vettem.

Este Gran[d]pierrel Makainál hang-

felvétel²³, előtte nálunk teázott.

[gyí]

22 d.u. Mihálynál. (Gellért és Illyés)

[d>]6 kor Basch Ilona, vele[↯]

Mengelberg²⁴ koncerten²⁵. [↯]

²⁰ BARÁT Béláné, Annie, TS barátnője. Neki írott levelében TS Zubolyként írja alá nevét. Ezt a nevet egyébként Ady barátja, az I. világháborúban elesett újságíró, Bányai Elemér használta írói névként.

²¹ Nincs adat.

²² Nincs adatunk arra vonatkozóan, hogy BM milyen kezelést kapott febr. 2-áig tartó kórházi tartózkodása alatt. (Vö. „...*kínok és álmok közt*...” 2004:183.)

²³ MAKAI István (1904–1970), a Rádió Világ c. magazin főszerkesztője, aki valószínűleg hangfelvételt készített BM-ről. Az 1940-es években megjelent ismeretterjesztő, ill. szakkönyvei között a rádiók javításáról, behangolásáról, hangfelvételek készítéséről is találunk munkákat.

²⁴ Joseph Willem MENGELBERG (1871–1951) holland karmester. Svájcban élt. 1895–1945 között az amszterdami Concertgebouw Zenekar vezető karmestere, 1913-tól a Londoni Philharmonic Orchestra állandó karmestere. Főként Gustav Mahlert, de Bartókot, Kodályt is interpretálta.

²⁵ Nincs adat.

- 23 M-nál Ildikóval.
7-től ½10 ig [gyí][û]
- 24 d.u. Irén és Komjáthy.
[gyí]
- 25 d.u. Mihálynál. (Devecseri)
utána Makainál [r>]Rádiómért.
(Rövidzárlat (O. tól exp. levél)
- 26 Ildikóval Óz lemezt²⁶ huzzuk.
d.u. Mihálynál (Halász G.)
Este [gyí] Edithnél
gyalog haza.
M-nál d.u. Ildikóval
- 27 × [kn]
Edithnél[û]
- 28 Délelőtt Olgi Mihálynál
Én délben jöttem, hozzá, 6 ig.
Otthon Olgi [fel>]telefonált s eljött
Vele és Ildikóval [m>]Üllői úti mozi-
ban, Pepita kabát²⁷, taxin haza,
nagy hóban.
Olgi M-nál.
Én M-nál délben
d.u. Olgi, Ild. val moziban

²⁶ Az *Óz, a csodák csodája* (*The Wizard of Oz*) c. film L. Frank Baum népszerű meseregényének filmváltozata. (Vö. 1941. 01. 05.) Az eredeti mű *Óz, a nagy varázsló* címmel is megjelent, eltérő fordításban, feltehetőleg ennek rádióváltozata (rádiójátéka) kerülhetett gramofonlemezen forgalomba.

²⁷ A *Pepita kabát* (1940) c. filmet, Martonffy Emil vígjátékát adta a Vörösmarty Mozi (Bp. VIII., Üllői út 4.). A főbb szerepeket Latabár Kálmán, Kiss Manyi és Maklár Zoltán alakították.

- 29 Ebédután Mihálynál, nála
Gellért, Illyés – Olgi,
velük haza.
M-nál ebédután, Gellért
Illyés, Olgi.
- 30 d u. Olgi
d.u. Olgi.

Február

- 1 [gyí]
[7>]Este 7 kor Olgi
[gyí]
[gyí]
Olgi
- 2 Délelőtt Mihályt hazahoztam
Rádiumkórházból.
D.u. M-lyal, Ildikóval és
Olgival Fórum moziban (Kék
Madár.)²⁸ Babits Tibivel²⁹ – Este
nálunk Kárpáti (könyv³⁰ [levon>]kézirátát
hozta Mihály {ról.}
M. hazajött

²⁸ A *Kék madár* c. amerikai filmet Ernest Pascal írta, Walter Lang rendezte. A főszerepeket Shirley Temple és Eddie Collins játszották. Magyarországi bemutatója a Fórum moziban volt 1940. december 23-án.

²⁹ BABITS Tibor (1930–1980), BM öccsének, Babits Istvánnak gyermeke.

³⁰ KÁRPÁTI Aurél: *Babits Mihály életműve*. Athenaeum, 1941. – Az első rövid összefoglalást, mintegy 45 lapnyi terjedelemben, Juhász Géza írta BM-ről a Hankiss János által szerkesztett Kortársaink sorozatban. György Oszkár pályarajza kéziratban maradt. Kárpáti Aurél 1941. jan. 1-jén készült el *Babits Mihály életműve* c. könyvének kéziratával. Könyv formában csak BM halála után jelent meg.

- d.u. Olgí Ild. M. Kékmadár
 este Kárpáti
 3 Fischer Annie koncert³¹
 4 <d.e. Ilona>
 Kisfaludyban³²
 <6 kor Ilona>
 5 Este Edithhez, vele Szinnyei
 vacsorára,³³
 Szinnyei vacs.
 6 <Bartók>³⁴
 Olgi (itt aludt)
 7 d ú. Barát Annienál
 [gyí]
 <d.e. Annie telef.> |:d.e.:| kötözés
 Anniehoz [gyí]
 8 Iloná<hoz d.u.>
 9 <d.e. Babi>
 d.u. Irma, este Olginál
 10 Olgí |:([gyí]):| és M-lyal Márai
 Kalandnál³⁵

³¹ Nincs adat.

³² A Kisfaludy Társaság éves rendes üléséről van szó.

³³ Szinyei Merse Pál Társaság ünnepi fogadásáról van szó, nincs további adat.

³⁴ Téves bejegyzés!

³⁵ A Nemzeti Kamara Színházban játszották Márai Sándor *Kaland* c. drámáját, melynek ősbemutatója 1940. okt. 27-én hatalmas sikert aratott. A darabot Németh Antal rendezte, Rajnai Gábor, Tőkés Anna, Jávör Pál, Makay Margit játszotta a főbb szerepeket. Noha 18 magyar bemutatót tartottak 1940-ben, az Akadémia a (bemutató után egyébként több száz előadást megért) *Kaland*nak ítélte az év legjobb színdarabjáért járó Vojnich-díjat.

- 11 <Basch Edit 5 kor>
M. |:38.8:|
Förster – Gellért
- 12 Rédeyek Granpierre[!]
Halász Illyés
- 13 <Olgi>
anyus[höz>]nál Ildikóval
- 14 d.u. Annieval és Olgival
mozi³⁶ (Mand[r>]erly ház³⁷)
<anyus.>
Olgi |:és Annieval:| **moziban**
- 15 <Basch Edit>
- 16 Este Olginál.
1941[↔]
<Este>
Ne feledd!³⁸
- 17 Olgival városban (Kreútle,
cukrászda, Seffer, Toch)³⁹
M-nál Szabó Lőrincz
d.e. O. val városban

³⁶ A Scala moziban játszották a *Manderley-ház* c. filmet.

³⁷ Alfred Hitchcock első amerikai filmje, a *Manderley-ház* Daphne du Maurier *A Manderley-ház asszonya* c. regényéből készült (filmcíme: *Rebecca*, főszereplők Laurence Olivier és Joan Fontaine). Az Oscar-díjas, 130 perces, fekete-fehér film magyarországi bemutatója a Scala moziban volt, 1941. febr. 13-án.

³⁸ TS talán magát akarta emlékeztetni e nap jelentőségére. A naptári reklámszöveg első mondatát keretezte be, a teljes szöveg: „Ne feledd! Jegyezz Hangya központi üzletrészt!”. Valószínűleg a Raics Olgával való esti találkozással lehet összefüggésben ez a kiemelés.

³⁹ Ezek a nevek a városi bevásárlás útját jelző cégnevek lehetnek. Kreutle Ferenc ajándék- és iparművészeti tárgyakkal kereskedhetett, a többire vonatkozóan nincs adat.

<Basch Edit> Olgi
[gyí]

- 18 M-lyal és Olgival mozi (Zárt tárgyalás)⁴⁰ utána én Olgival
Vajda előadás⁴¹: Szerb Antal
(Simonffy verseimből szavalt)
Ildikó és velünk volt.

<d.e. kanülcser>
M. O és én Zárt tárgyalás
Vajda|:ban:| Olgival
<d.e. Annie>[↔]

- 19 d.e. Czunft<na> Schmidtnél
és Laub kanülcseré.
d.u. Basch Ilonánál.
kanülcseré és Schmidtnél
Ilonához

- 20 d.e. adóhivatalban.
d.u. Semlernél⁴², [stb.>]babakocsi
Olgi (gyalog haza kísértem,
házuk előtt hosszan sétáltunk
őszinteségről beszélgetve.)

⁴⁰ Radványi Géza filmje, aki az 1940-ben készült *Zárt tárgyalás* c. magyar filmnek írója és rendezője is volt egyben. A film szereplői közt volt Páger Antal, Tímár József, Somlay Artúr, Rózsahegyi Kálmán és Tasnády Mária. BM júl. 7-én Rédey Tivadarnak így nyilatkozott a filmről: „Mióta egy filmet láttam, mindig az egri ügyvédek irigylem. Hogy azok milyen pompában élnek! (A film egyébként a legjobb magyar filmek egyike volt)” (Beszf. II:417.) Több bp.-i moziban is adták ezen a héten a filmet.

⁴¹ A Vajda János Társaság irodalmi estjén *Kortársaink* címmel Erdélyi, Fodor József, Illyés, Márai, Sárközi, Szabó Lőrinc és TS verseihez Szerb Antal mondott bevezetőt. A verseket Simonffy Margot szavalta.

⁴² Semler, kereskedő, ismeretlen.

- O. gyalog hazakísértem
{(házuk előtt
beszélgetés)}
- 21 d.e. adóhivatalban
d.u. Annie, M-nál Basch
(Anniét hazakísértem)
<reggel telef.>
Annie <½>[5>]6 kor
Basch
- 22 d.u. Schiller Paliék⁴³ és
Devecseriek.
d.u. ½6 Schiller Devecseriek
- 23 × [kn]
Délben Olgához, 4 ig sétáltunk
Katjával környékükön.
Nálunk d.u. Gellért és
Sárköziék.
Ildikó influenzás.
Délben Olgához ½5 ig
sétáltunk környékükön
d.ú. Sarköziék
Gellért
- 24 Olgí.
O.
- 25 d.u. Dauert csináltattam
utána M-lyal Szerelem és

⁴³ SCHILLERNÉ RUDAS Erzsébet, nyelvész, könyvtáros. Melich János munkatársa volt az MTA könyvtárában. A családnevek kutatásával is foglalkozott. Simon Klára (L. 1929. 04. 21.) testvére.

Vérpad filmnél⁴⁴. (Keletinél)⁴⁵

Somlyó Gy.

|:3 kor:|Dauer

<7. Edithez> <(E. rádió⁴⁶

{10 kor telef.}>

26 <d.e. Schmidt.>

Edithnél [gyí]

Edíthez 6- $\frac{1}{2}$ 10 [gyí]

27 Fodrásznál Olgíval. M-nál

Illyés Gellért Devecseri

Én este Annienál (nők Hel-
taiék)

Olgíval fodrásznál,

|:Illyés Deve[s>]cserí:| Gellért

Annienál {(Asszony-est)}

28 Este Basch.

Olgi finn esten⁴⁷.

<Anniehoz 8>

Március

I M-nak veserohama van, reggel [l>]Förster⁴⁸.

d.u. egy órára Olginál

Makai mérnök

⁴⁴ *Szerelem és vérpad* c. (angol eredeti szerint *Erzsébet és Essex magánélete*) film, 106 perces, színes amerikai romantikus film. Michael Curtiz alkotása, melynek címszerepeit Bette Davis és Errol Flynn játszották.

⁴⁵ Nincs adat.

⁴⁶ A rádió február 26-án 21 órakor sugározta Hoffmann Edith előadását a Budapest II. hullámon: *Renoir emlékezete* címmel, a festő születésének 100. évfordulója alkalmából.

⁴⁷ Nincs adat.

⁴⁸ Förster Gyula BM-t morfiuminjekcióval kezelte. Az orvos – írja Szál-

Március

d.u. Olgínál [gyí]

½9 kor Edithez

- 2 d.u. Irma
Este Olgi. [gyí]
Irma
- 3 d.ú. Graf Mártival⁴⁹ és Ildikóval
Akademián M. székfoglalóján⁵⁰.
Este Olgi [gyí]
Akademia székf. O.
- 4 Délben városban.
(d.u. migrén)
M-nál Balog<h>
- 5 d.u. Györgyike (itt aludt)
anyus, Pubi Irén, Gellért
Basch.
Anyus. Györgyi
- 6 d.u. Olgí (itt aludt [gyí])
O. itt aludt
- 8 M-nál Mátrai, Weöres és
és Devecseri.

lasi Árpád – az injekció beadására TS-t is „kiképezte, ellátva őt fecskendővel és gyógyszerrel” (Vö. „...*kínok és álmok közt...*” 2004:143–144.)

⁴⁹ GRÁF Márta, Gráf Róbert testvérhúga.

⁵⁰ BM-t 1940. április 26-án választották meg a Tudományos Akadémia levelező tagjául, s az 1940. márc. eleji ajánlástól számított egy éven belül kellett megtartania székfoglaló előadását, melyet a költő betegsége miatt Rédey Tivadar olvasott fel [...] (BABITS 1999 II:722, 736, 823–824.)

- Én bevásároltam.
 <Dohnányi>
- 9 [gyí]
 d.e. Olgi (ágyban voltam,
 torkom fáj.)
 d.u. Gellért és Graf Márti.
 Olgí
- 11 <Basch I.>
- 12 I. szül. nap.
 <Illyés est>
- 13 Olgi <(itt aludt.>
- 14 Gellért
 <Bab[a]>ji> <Halász Gábor>
- 15 × [kn]
- 16 d.e. Olgival Sashegyen.
 d.u. |:Gellért:| Bernáth és Olgi
- 17 O. (előbb fodrásznál)
- 18 d.e. Olgival városban.
 d.u. Basch Ilonánál
 este Förster
- 19 Devecseri | Edithnél.
- 20 <d.e. kórház>
 Weöres 4.
 O. |:moziban:|⁵¹ Elis és Essex⁵²
- 21 influenzás vagyok
 |:d.u.:| Olgi.
 <Babi | Halász Gábor>
- 22 M. Laubnál kanül csere
 délben Schill

⁵¹ Több moziban is játszották a filmet.

⁵² Vö. 1941. 02. 25.

- 23 Még fekszem.
Gellért.
Fekszem. <d.u.> Basch.
- 24 M. Iyal Schmidtnél.
d u. Einczinger Feri.
Olgi ([gyí].)
Bartók konc. rádióban⁵³)
d.e. Schmidtnél (Keletí, Fokuszület)
d.u. Einczinger Feri, Olgi [gyí]
- 25 délben Olgínál, ott ebédelttem
5 kor haza M-nál Gellért
este anyámék.
Anyus
- 26 Este Olgival Bartók koncerten⁵⁴
utána egy büffében Szentkútiékkal[!]⁵⁵
Bartók est
- 27 d.u. Olgí. Vele és Ildikóval sétál-
tunk Attila utcában.
Olgi

⁵³ A Magyar Rádió a Budapest I. hullámon *Bartók-est* címmel 1 óra 40 perces ünnepi műsorral tisztelgett a 60 éves Bartók előtt. Az Operaház zenekarát Dohnányi Ernő vezényelte, közreműködött Faragó György zongorán, a Palestrina kórus női kara és az Egyetemi Énekkarok Vaszy Viktor vezénylésével.

⁵⁴ Nincs adat.

⁵⁵ SZENTKUTHY *Pfisterer* Miklós (1908–1988) író, esszéista, műfordító. 1928-ban európai körutat tett, 1931–32-ben magántanári értekezésén dolgozott Angliában. 1932-től a Madách, 1939-től az óbudai Árpád Gimnázium tanára. Baumgarten- (1948) és Kossuth-díjas (1988). 1934-ben megjelent első regényének címe alapján TS is a „Prae” becenévvel illette, amikor intim barátságot ápolt vele 1942–43-ban.

- 28 d.e. Basch Ilona és Edit
d.u. Halász Gábor, Tolnai
és Grandpierre teán.
Halász, Tolnai Gr. [P>]pier

Április

- 2 d.ú. Olgí (elment 6 kor |:varrónővel:|<varrónőve>
Mihály|:t:| János szanatoriumba vittem
Fodrásznál.
- 3 Reggel Margóval Szegedre utaz-
tunk.⁵⁶
Schmidt Fridánál⁵⁷ ebéd.
d.u. Margóval Tiszaparton.
- 4 Cukrászdában ebédeltünk
fényképeztem⁵⁸.
6 kor Margó előadása⁵⁹.
Vacsora után éjfélkor utolsó
(háborus sötét) vonattal haza.
- 5 Reggel érkeztem.
Mihálynál Jánosban.
d.ú. Olgi. 7 ig.
- 6 Olgí Debrecenbe utazott.
d.u. Ildikóval János szana-
toriumban (előtte fekete pa-
pirt ragasztottam ablakokra)

⁵⁶ Simonffy Margot-ról van szó, akinek ápr. 4-én fellépése volt Szegeden.

⁵⁷ SCHMIDT Henrikné Frida, vendéglős.

⁵⁸ A Fototéka s más gyűjtemények nem említik.

⁵⁹ Simonffy Margot valószínűleg TS verseiből is szavalt, nincs további adat.

- Mihályt hazahoztuk. A kapuban riadó miatt félórát vártunk.
- 8 × [kn]
- 9 Este Basch.
- 10 d.e. 10 kor Esztergomba jöttünk⁶⁰
autóval, havazik, légvédelmi
szíréna – Mihályt kórházba
víttem⁶¹, mi Ildikó és Mari fel-
jöttünk a házba.
- 14 Mihályt d.u hazahoztuk a
kórházból.⁶²
- 16 Olgi délben telef.
- 21 Megjöttem Pestről.⁶³
(Tündérnek éjjel kölykei lettek
{(Burkus Morgó.)}
- 26

⁶⁰ Schill Imre és kardiológiai konzultánsa, Förster Gyula ellenezte az esztergomi utat. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004: 146.)

⁶¹ Szállási Árpád tanulmányából tudható, hogy a helyi Vaszary Kolos Kórházba szállították, ahol Kiss Ernő (vö. 1938. 06. 03.) kanülcserét végzett. A gépkocsizás okozta vesegörcseire Domopon injekciót kapott. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004:144.) „Hát ez isteni jó! Máris semmise fáj!” – írta BM ujjongva beszélgetésre használt füzetébe, miután megkapta az ópiumot tartalmazó injekciót. Ugyanakkor a magyar fejlesztésű gyógyszer BM-nál pszichés zavarokat is okozott. (Beszf. II:289., 313.)

⁶² A négynapos ápolás után „Megfigyelés” diagnózissal engedték haza. (Vö. 1941. 04. 10.)

⁶³ TS valószínűleg Raics Olgával való találkozás céljából ment fel a budai lakásba, talán egy egész hétre, s onnan érkezett vissza Esztergomba.

Május

- 2 × [kn]
- 18 d.u. Schill Imre és Berényi dr.
konzilium M.-nál⁶⁴
Schill 6 kor autón Pestre vitte
Olgít és Ildikót.⁶⁵
- 19 d.u. Devecseri; Somlyó es Bóka.
Mihályt este levittük kórházba.⁶⁶
- 20 Illyés, Gellért d.u. Mihálynál.
Marí délben rokonaíhoz utazott
én Mihálynál, este.
W.C. [le>]tisztítás.
- 21 d.u. Mihálynál
Estí vonattal Pestre utaztam.⁶⁷
- 22 Basch Mihálynál
(és Berényi dr.)

⁶⁴ Berényi Zsigmond (vö. 1932. 08. 13.) tisztiorvos gyakorló orvosként kezelte BM-t. Szállási Árpád szerint BM-nak „akkor nem a nyelési, hanem a vizezési nehézségek jelentették a legfőbb gondot. Schill tanár javaslatára morfium helyett antropinmentes Domopon-injekciót” kapott a fájdalmaira. A katéterezést és a beöntést a Vaszary Kolos Kórházból feljáró ápoló, Tingyela Mihály végezte. (Vö. „...*kinok és álmok közt...*” 2004:145.)

⁶⁵ Raics Olgának és tanítványának, Ildikónak vissza kellett térniük Bp.-re, mivel az érettségi vizsgák miatti iskolai szünet véget ért máj. 17-én. BM feljegyzése szerint TS Ildikót korábban egy osztálytársnője szüleire (Eperjessy Edit vagy Tábori Edit szüleire) bízta, de „ott rossz volt. Most apáákhoz vitte át.” (Beszf.. II: 317.)

⁶⁶ BM *Beszélgetőfüzetei* tanúsága szerint már 10 nappal korábban jelezte, hogy nincs teljesen megelégedve Berényi dr. kezelésével, inkább kórházi körülmények közé vágyik. Az Előhegy alatti, Petőfi Sándor utcai Vaszary Kolos Kórházba vitték. (Beszf. II:329–330.)

⁶⁷ TS öccse lányának keresztelőjére utazott fel Bp.-re, amely szombaton volt, majd Ildikóval együtt tért vissza Esztergomba. (Vö. 1941. 05. 24.)

- 24 Mihálynál Rédey.
3 kor Pubi kíslányának
keresztelője.⁶⁸
este érkeztem haza, Ildi-
kóval.
- 25 [Délben Illyésnél, itt>]Halász Gábor Mihálynál
d.e.
d.u. én Mihálynál.⁶⁹
- 26 × [kn]
<Olgi [gyí]>
- 27 [~~Délben Olginál, ott ebédel-~~
~~tem, 5 kor haza, d.u.~~
~~Gellért, este anyámék.>]~~
Bella (Olgáék volt ápoló
nője⁷⁰ érkezett [reggel>]este, sajnos
Mihálynak nem tetszik.
- 28 Autobusszal Gellért, Illyés és
[~~Este Olgival Bartók koncerten~~
~~(büfében Szentkuthyékkel)>]~~
Illés Endre, kórházban,
5-ös hajóval vissza.

⁶⁸ TANNER Magda (1941–?), TS testvéröccsének, Tanner Bélának és Molnár Irénnek leánya.

⁶⁹ Ezen alkalommal BM felpanaszolta TS-nak, hogy túl későn olvassa el a jegyzetlapokat, amikre BM általában legfontosabb közölnivalóit írta le. „Viszont ez mégis öröndetes jel, azt jelenti – kommentálja széljegyzetben TS –, hogy Mihály jobban van; amíg állapota súlyos, szelídségéről, jóságáról és kedvességéről szenteket lehetne mintázni, de visszatérő erejének első tünete mindig az, hogy megüt engem. De hát szegény kit üssön meg, ha nem azt, aki mellette van? (Bocsáss meg, Kicsikém.) [...]” Ezt a bejegyzést TS utólag kitepte a füzetből. (L. Beszf. II:371.)

⁷⁰ TS barátnőjének, Raics Olgának nemrégiben elhunyt édesapja mellett szolgált annak súlyos betegsége alatt.

- 29 Autóbusszal Basch lányok.
 <Este Olgí (Ild és vele sétáltunk
 Attila utcában)>
- 30 3 kor autóbuszsal Olgí, vele [:Mihálynál:]
 Einczinger Feri.

Június

- 1 d.e. kertben Ildikót és Olgit
 színes filmmel fényképeztem.
 d.u. én Mihálynál
 Bella ápolónő reggel
 hazautazott.
- 2 Én d.u. Mihálynál (apácákat⁷¹ fény-
 képeztem, 6 kor Olgí és Ild. értem, város-
 ban sétáltunk.
- 3 Olgí ½9 es autobusszal hazament.
 Mihálynál.
 d.ú. kórházból hazahoztuk
 Mihályt.

⁷¹ A Páli Szent Vincéről nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek (Congregatio Surorum Caritas de Szatmár) egyike a magyar alapítású szerzetesrendeknek. Zárdatemplomuk Szatmárnémetiben, de magyarországi rendtartományuk központja Esztergomban van. Az 1633-ban, Párizsban alapított rend 1852 óta van jelen Magyarországon is, ahol hivatásuk szerint beteg- és szegénygondozást, árvaházi munkát, börtönpasztorációt és iskolai tanítást vállalnak. Páli Szent Vince reguláját követik. A Vaszary Kolos Kórházban – Szállási Árpád szerint – „igen jól képzett és lelkiismeretes apácanővérek dolgoztak”. (Vö. „...kínok és álmok közt...” 2004: 144.) „Tulajdonképp magyar ágazata egy francia rendnek: Szatmári vincéseknek hívják őket” – írja BM, majd TS megjegyzi: „Az esztergomi apácák, például Walfrida, Fidelis, Centula.” (L. Beszf. II:409.) A róluk készített fényképeket a fotógyűjtemények nem említik.

- 4 Antalóczy⁷² este (v[r>]ítaplex {injekciót ad.})⁷³
 Este Olgival telef.
 5 este Antalóczy.⁷⁴
 6 Antalóczy
 7 Esík. d.u. fürdőruhát vettem.
 Este 7 kor érkezett Olgi
 Katjával.
 8 Estefelé Olgival és Ildikóval
 hegyomlásig⁷⁵ sétáltunk.

⁷² ANTALÓCZY Zoltán, a Vaszary Kórház orvosa. „Ha nem is kész doktor, olyan okosakat mondott, amikből különösebb kín vagy baj nem lehetett soha” – írta le róla „beszélgető” jegyzetfüzetébe BM máj. 30-án. „Mihály nagyon szerette, s hosszan panaszkodott neki; azt mondta: többet tud, mint a többi orvosok együtt” – jegyzi meg TS a füzet egy bejegyzéséhez. (Beszf. II:378., 381.)

⁷³ Vitaminok bejuttatásával igyekeztek BM étrendjét kiegészíteni, életerejét fenntartani. Ezt az injekciót mindig együtt adták a fájdalomcsillapító hatású Domopon injekcióval.

⁷⁴ Antalóczy doktorral egy időben látogatta meg a költőt Ortutay Gyula, aki 1940. jún. 7-én a következő bejegyzést tette naplójába: „Tegnapelőtt ismét kinn voltam Babitsnál, angol detektívregényeket vittem szegénynek. Rettenetes félóra volt. Állítólag állapota javult, közérzete azonban változatlanul rossz, s fájdalmai is kíméletlenek. Gyermekes tömondatokban jajongott, panaszkodott előttem, hol fölült, hol visszahanyatlott, hányt, egy ízben elsírta magát. Az orvos előtt megőrülését emlegette, annyira kínozzák a fájdalmak. Orrán keresztül táplálják vékony gumicsöveken keresztül, annyira rátelepedett már a nyelőcsővére is az a daganat (rák?), s ezek a szondák okozzák rettenetes hátfájdalmait. Légzőcsőve már régen föl van vágva, a daganat ott is elhatalmasodott, s ráadásul vesemedence-gyulladás kínozza. Kilátástalan betegség, a lélek valóban nem érezheti értelmét a küzdelemnek: miért lenne érdemes meggyógyulni, s lehet-e ilyen betegségből kilábalni? Ha valaha, hát most indokolt a kérdés: miért éppen ő?!” (ORTUTAY: 116)

⁷⁵ Néhány héttel BM-ék Esztergomba érkezése előtt megcsúszott a föld a város feletti hegyoldalon, „az alázúduló lavina házfalakat rombolt le, és

- 9 d.e. kórházban Reiner[!] dr.⁷⁶ ért,
R. megvizsgálta M.-t (lumbago⁷⁷)
d.u. Olgival és Ild.-val Vas-
kapunál, fényképeztem⁷⁸ (gyönyörű
idő.
- 10 Reggel ½6 os vonathoz kikísértem
Olgít[.>], gyalog haza.
d.ú. Grandpierre, Weöres, Joó Tibor
és Tolnai Gábor.
- 11 d.u. Illyés, Gellért és Szabó Zoltán.
(M. már jobban van, mert lármázik
velem – mondta Gyuszi)⁷⁹

gyökerestül csavarta ki a fákat. Méteres hasadékok maradtak a földcsuszamlás nyomán [...].” (TÉGLÁS 1997:441)

⁷⁶ RAJNER János (1904–1965), 1931-ig a Szent Rókus Kórház belgyógyász orvosa, 1931-től az esztergomi Vaszary Kolos Kórház főorvosa, 1938–43 között a helyi Tüdőgondozó vezetője. BM kezelőorvosa. BM délben az őt megvizsgáló Rajner doktornak a következőket írta: „Este 7 óra tájt [jún. 8-án] kissé elaludtam, s fölébredve azt veszem észre, hogy moccanni sem tudok a legiszonyatosabb nyílallások nélkül. Ez az állapot azóta tart. [...] Teljes mozdulatlanságra vagyok ítélve, még a karjaim se egész szabadok. A legrettenetesebb a köhögés és tényleg fájdalmas a mély lélekzés is.” (Beszf. II:387.)

⁷⁷ Lumbago (derékzsába, németesen: hexensussz) a derékba, a keresztcsont tájékába nyílalló, hirtelen fellépő heves fájdalom.

⁷⁸ Fotógyűjtemények nem említik.

⁷⁹ „A korrektúra még nem volt egészen kész, mikor tegnap Illyés Gyuszi meglátta asztalomon, [...] erőszakkal elvitte Balogh Józsefhez, mert azt mondja, már igazgatósági ülést akarnak tartani” – jegyezte fel BM, melyhez TS a következő kommentárt fűzte: „Gyuszi nevetve jött ki a tornácra [...], hogy Mihály már jobban van, mert mérgesen »kiabál« vele.” (L. Beszf. II:392.)

- 12 d.u. Komjathy Alí, Basch és
Gyergyai,⁸⁰ este Ildikót Pestre vitték |:Olgáékhoz.:|
Én apácáknál.
- 13 d.ú. Misi ápoló.⁸¹
- 14 Reggel jött Centula nővér, félnapokra ápolni.
d.u. Ortutay, Vas I. és Radnóti.⁸²
Este 7 kor Olgi. (d.[e.>]u. telef)
- 15 d.e. apácatanárnők Mihálynál.
(Fényképeztem.)⁸³
Olgival terrazon d.u. beszélgettünk
Este elkísértem vasuthoz, gyalog
haza.
- 16 <d.u.
Mohácsi J.>
- 18 d.u. Mohácsí Jenő
Olgi |:telefonált:|
|:d.u.:| Mohácsí
- 19 Este Pestre – Olgí Ildikó
Logodí utcába

⁸⁰ TS feljegyzése szerint BM Gyergyait megajándékozta az *Írók két háború közt* kötettel. (Beszf. II:391.)

⁸¹ Misi ápoló: Tingyela Mihály. (Vö. 1941. 05. 18.)

⁸² „Esztergom. Babitséknál. Mihály az oldalsó szobában fekszik. Két kézzel fogja meg a kezünket. Leülünk az ágy körül, én Ildikó kisszékére. Szájáról olvasunk. Néha nem sikerül, ilyenkor ír. [...] Mihály néha fájdalmas, gyötrődő szájpattintgatással mozdul az ágyban, gyomrán táplálják, beszélni nem tud és még új fájdalmai is vannak, a veseköve megmozdult, vesemedence gyulladás, zsába, irtózat. [...] Ilonka kikísér. Nincs kedve már élni – panaszolja elgyötörtén.” (RADNÓTI Miklós: *Napló*. S. a. r. Radnóti Miklósné, Magvető, Bp., 1989, 167.)

⁸³ Vö. FOTOTÉKA: 651–654. tételek.

- 20 × [kn]
 Este haza [:Ildikóval,:] migrénnel
 Gábor hozott fel.⁸⁴
- 21 d.e. Deák Z. újságíró⁸⁵
 d.u. Olgi.
- 22 d.u. Basch.
- 23 Reggel Olgit vasutra kísértem
 <d.e. Deák Zoltán újságíró>⁸⁶
- 25 kb. Kíss Ernő kanül csere.
- 27 Olgi autóval riadó elől
 érkezett.
- 28 Centula elbúcsuzott.
- 29 <Reggel érkezett Erna ápo-
 lónő⁸⁷->
 d.u. Berényi dr. (katéter)
 Weöres Sándor⁸⁸ anyj[>]val.

⁸⁴ Tolnai Gábor.

⁸⁵ DEÁK Zoltán (1905–?), hírlapíró, szerkesztő, 1938-tól a Film, Színház, Irodalom szerkesztője, később főszerkesztője. BM-t személyesen kereste fel, hogy fényképes interjút készítsen vele, de BM rettenetes fájdalmaira hivatkozva lemondta az interjút. (Vö. Beszf. II:399.) Vö. 1941. 06. 23.

⁸⁶ Belia György feltételezi, hogy Deák újságíró jún. 23-án készítette el az interjút, annak ellenére, hogy TS naptárában érvénytelenítette a bejegyzést. Mindazonáltal BM-lyal készített interjúja a Film, Színház, Irodalom c. magazin 1941/26. számában jelent meg *Ezen a földön nem fog erőszak! Beszélgetés Esztergomban a beteg Babits Mihállyal* címmel. Ebben olvashatók az alábbi sorok: „– Veszélyes idöket élünk! soha még a nemzetek létét fenyegető végzet nem volt olyan igazi és kézzelfogható, mint napjainkban.” (TÉGLÁS 1997:443.) Vö. 1941. 06. 21.

⁸⁷ ERNA apácánővér, BM utolsó esztergomi időszakának egyik ápolója.

⁸⁸ Weöres Sándor (vö. 1935. 01. 20.) anyai nagybátyjának az apja, BLASKOVICH István a pécsi ítélőtábla elnöke volt, kollégája BM édesapjának. Weöres édesanyja távoli rokona volt BM-nak.

- 30 <Reggel érkezett>
Reggel érkezett Erna á-
polónő.
Délben Rainer[!] dr.?

Július

- 1 Olgi reggeli vonattal
Pestre.
Rajner dr.
Fönöknő⁸⁹ és Fidéli nővér⁹⁰.
d.u. Szekfűvel kávéház.⁹¹
Olgi este haza.
- 2 |:d.u.:| Gellért, Schöpflin Illyés
Einczínger⁹² és **Lepold**⁹³.
(M. gyónt.)⁹⁴

⁸⁹ Az Esztergom Vízivárosi Irgalmas Nővérek rendházfőnöke.

⁹⁰ Vö. 1941. 06. 02.; nincs további adat.

⁹¹ Júl. 2-án *Beszélgetőfüzete*ibe BM a köv. bejegyzést írta erről: „Tegnap Ilonka Szekfűvel lumpolt a Központiban” (Beszf. II:409.)

⁹² BM – *Beszélgetőfüzeteinek* tanúsága szerint – Einczinger Ferenc barátjának ez alkalommal mutatta meg máj. 18-án kapott, 1000 pengős akadémiai jutalommal járó emlékérmét, mellyel verseinek gyűjteményes kiadását tisztelte meg a hivatalos tudományos társadalom. A Weisz Fülöp-jutalom emléklakettjét Berán Lajos éremművész készítette. (L. Beszf. II: 327., 410.)

⁹³ LEPOLD Antal (1880–1971), művészettörténész, kanonok. 1904-ben szentelték pappá, 1913-ban Csernoch János esztergomi érsek mint titkárát vitte magával az esztergomi főegyházmegyébe. Fölélesztette az esztergomi primási képtárat. 1917-től kanonok, 1926–38-ban főegyházmegyei főtanfelügyelő. 1946–71 között a Pázmáneum rektora Bécsben. Írt esztergomi városismertetést, útikalauzt, katalogizálta az esztergomi Főszékesegyházi Kincstárat. Elnöke volt a Balassa Irodalmi Társaságnak.

⁹⁴ Lepold Antal – BM *Beszélgetőfüzetei* szerint – csak feloldozta BM-t,

- 3 d.u. <főnöknő> és Rédey
(fürdőruha renoválás
(Olgi függönyt varrat, fest)
- 4 Este Olgival kiköltöztünk
Vaskapu menedékházba.⁹⁵
- 6 M-nál Schill⁹⁶
Este Erna és Ildikó nálam.
7 Rédey Mihálynál.
8 Ildikó.
9 Ildikó itt ebédelt.
12 × [kn]
Esztergomi szabadegyetem
[:kb.:] 15 tagja meglátogatták
Mihályt.
- 13 d.u. Olgival hazamentünk.
14 Olgit Ildikóval Párkányba⁹⁷
kisértük, Duna expressel
hazautazott.

aki feljegyezte ennek okát is: „aki nem tud beszélni, nem köteles gyónni” (Beszf. 1980 II:410.)

⁹⁵ TS barátnőjével, Raics Olgával ápr. 4–13-ig, majd csak egyedül ápr. 17–21-ig a Vaskapu (ma: Király Albert) Menedékházba költözött át kipihenni magát. A menedékház az Esztergom fölött emelkedő Vaskapu-hegyen van, BM-ék házától 3 kilométernyire. TS és BM naponta több levelet váltottak egymással. (L. *Babits Mihály és Török Sophie levelei*, Kortárs, 1978/9., 1424–1455.)

⁹⁶ BM a *Beszélgetőfüzetek*ben összefoglalta panaszait Schill Imre számára. (Beszf. 1980 II: 412–415.) TS-ről ezt írta a professzor kérdésére: „Nagyon kifáradt, muszáj neki pihennie. Most 10 napra üdül. Megírtam neki, hogy a tanár úr jön, de azt is, hogy ne jöjjön le, mert valóban nem volna jó, ha másodnaponta megszakítaná a pihenést, nagyon rossz idegállapotban van.” (i. m. 415.)

⁹⁷ Párkány – város Szlovákiában, Esztergommal átellenben, a Duna bal partján fekszik. A trianoni békeszerződésig Esztergom vármegye Párkányi járásának székhelye volt. 1948-ban Štúrovónak nevezték el.

- 17 Este viharban Mari és Ildikó
felkisért Vaskapuhoz.
- 18 (<Burkus> Morgó kiskutyát agyonlőtték)⁹⁸
- 19 Belefogtam Flórába.
- 20 d.u. Ildikó.
- 21 d.u. Ildikó értem jött, Vaska-
putól hazajöttem.
Pastőrrel⁹⁹ telefonon beszéltem.
(Mihály elolvasta 4 oldal Flórámat)¹⁰⁰
- 22 Reggel Ildikóval Pestre,
Basch Ilonánál ebéd,
3 kor Ildikót Pasteurben
Győry dr.¹⁰¹ beoltotta.
- 23 d.e. Ildikóval városban [:Pa[te>]steurnél:],
gramofon lemezt vettünk, Sárkö-
zinénél ebéd, Ildikó ott ma-
radt, én esti vonattal haza.
- 24 Mihálynak Littl donky¹⁰² lemezt
húztam.

⁹⁸ Veszetség gyanúját állapították meg rajta. (Vö. 1941. 07. 21–23.)

⁹⁹ Pasteur Intézet (1890–), kutató intézet, melynek Högyes Endre volt az igazgatója. Bevezette a lakosság rendszeres oltását. 1904-től működik az új Kórtani Intézet kórháza, az új Pasteur-kórház a Rákos (ma: Högyes Endre) u. 9. alatt.

¹⁰⁰ „Helyes az aprólékosság, mint hatás. De később látjuk meg, hogy illeszkednek a hangnemek, s milyenek az arányok. [...]” – írta le BM TS regényének első fejezeteiről füzetébe. E helyen TS széljegyzete olvasható: „[...] azt mondta nagy örömmre, hogy nagyon jó, kitűnő; aztán felve, hogy túlságosan megdicsért, írta a fentieket 21-én este.” (L. Beszf. II:427.)

¹⁰¹ GYÖRY Pál (?) doktor, a Pasteur Intézet orvosa Ildikót veszetség ellen oltotta.

¹⁰² *Little Donkey*, közismert angol karácsonyi dal, Eric Boswell szerzeménye.

- 25 Einczinger
d.e. Ernával Mihályt verandán
{fotelbe kiültették, nagyon
szenvedett, 7 perc múlva követelte
hogy vissza fektessük.}
Ernát sürgőnyel[!] Pestre hívták.¹⁰³
Marinak 40° láza van.
- 26 Este Erna elutazott, Teri nevű
aljas szemét¹⁰⁴ érkezett Ildikóval.
- 27 M. láza d.u. 38
- 28 d.e. Ildikót elvittem Obermül-
ler igazgatóhöz, instruktor
tanítja Ildikót,¹⁰⁵ onnan
strandra.
d.u. Rainer dr.

¹⁰³ BM többször írta le *Beszélgetőfüzeteibe*, hogy a Vöröskereszteseknél (feltehetőleg a Vörös Kereszt Erzsébet Kórházában, a Bp., I. Győri út 17–19. alatt) dolgozó, hozzá kiküldött Erna nevű ápolóhoz ragaszkodik, s hogy el kellene érni valahogy, hogy maradhasson. Júl. 26-án ezt írta TS-nak: „Te telefonálj, te legautentikusabban megmondhatod nekik hogy engem most nem lehet itt hagyni” (Beszf. II:427.)

¹⁰⁴ Teri a János Szanatórium ápolónője volt. Nyilvánvalóan későbbi bejegyzés! BM *Beszélgetőfüzeteinek* széljegyzetében TS a következőket írja róla: „Teri buta, szemtelen és közönséges, [...] pokoli dög.” (Beszf. II:428.)

¹⁰⁵ Ildikó nagyon nehezen tanult. A második osztályban „általános tanulmányi eredménye” hármás, azaz elégséges volt, a harmadik osztályban pótvizsgára bukkott, vagyis négyes osztályzatot kapott latinból. BM *Beszélgetőfüzeteiben* sokszor olvasható olyan bejegyzés, amely jelzi az ebből fakadó állandó feszültséget. BM a legsúlyosabb körülmények között is állandóan tanította Ildikót latinra, és sokszor próbálta tanulási szokásait irányítani, hogy a kislány elkerülje a bukást. A *Beszélgetőfüzetek* hosszú oldalakon tanúskodnak újra és újra BM áldozatos oktató-nevelő munkájáról.

29 Basschal[!] telefonon beszéltem.

30 d.e. kórházban Rainernél.¹⁰⁶

Terit elküldtem.

Este alorvos Mihálynál

(katéter) Anna ápoló nő

31 10 kor Fülöp dr.¹⁰⁷

Este 6 kor Fülöp dr.

Mihályt fényképeztem.

Augusztus

1 Fülöp dr. 10 kor és 6 kor.

Mihályt estefelé fényképeztem.¹⁰⁸

2 Anna ápolónő.

Nagy Zoltánék.

¹⁰⁶ TS le akarta vinni BM-t a Vaszary Kórházba, ez ügyben beszélt férje kezelőorvosával, de nem hogy szobát nem kapott, szabad ágy sem volt. „Rainer ajánlotta, vegyek ki szobát a legényegyletben, de ott se volt; megnéztem egy kiadó szobát, letörve jöttem haza; nagybeteggel ilyen dolgot nem kezddhettem.” (Beszf. II:434.)

¹⁰⁷ FÜLÖP István, a városi kórház osztályvezető orvosa. „Milyen jó volna, ha nem kellene Pestre menni!” – írta BM a doktornak, nyilván utóbbinak arra a felvetésére, hogy ezt mielőbb meg kellene tenni. BM abban bízott, hogy javulás áll majd be nála pár napon belül, de TS inkább már a zavarodottság jeleit veszi észre rajta. (Vö. Beszf. II:433.)

¹⁰⁸ Vö. FOTOTÉKA: 656–662. tételek; Ikonográfia (PIM), 124. tétel.

- 3 d.u. 5 kor mentőkkel Pestre
jöttünk Siestába.¹⁰⁹ Szöllősy dr.¹¹⁰
Gellérték.
- 8 d.e. requiem.¹¹¹
- 9 × [kn]
- 10 Reggeli vonattal Olgival
Egerbe¹¹² utaztunk, délben

¹⁰⁹ Siesta Szanatórium, Bp., XII., Kékgolyó u. 12. – BM állapota rohamosan rosszabbodott. Basch Lóránt és Schill Imre együttesen szorgalmazták a fővárosba való visszaszállítást. Aug. 3-ára olyan állapotba került, hogy mentővel visszaszállították régi budai helyére, a Siesta Szanatóriumba. A következő napon meghalt. „Halálát – írta Szállási Árpád – nyilván a daganati áttételekkel járó életerő teljes elfogyása okozta, amihez nagyban hozzájárultak belgyógyászati bajai is”. (Vö. „...*kínok és álmok közt...*” 2004:151.)

¹¹⁰ Vö. 1933. 01. 11.

¹¹¹ A bejegyzés értelmében aug. 8-án valószínűleg gyászmisét celebráltak BM lelki üdvéért; de az is lehetséges, hogy TS egyszerűen csak BM hosszú szenvedés utáni, a halálban való végső megnyugvását nyugtázta e szóval. BM aug. 4-én halt meg a Siesta Szanatóriumban, nem sokkal éjfél előtt. Augusztus 7-én, 17 órakor a Kerepesi úti temetőben, a főváros által adományozott díszsírhelyen helyezték örök nyugalomra. „A ravatalozóban és a sírnál Brisits Frigyes imádsága után a Magyar Tu-dományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság nevében Rédey Tivadar, a Nyugat folyóirat nevében Illyés Gyula, a Baumgarten Alapítvány nevében Schöpflin Aladár, az Országos Sajtókamara nevében Szabó Lőrinc, a Vajda János Társaság nevében Benedek Marcell és a Francia Becsületrend képviselője, François Gachot búcsúztatta.” (SIPOS 2003: 205.) Lélektani okokkal magyarázható, hogy éppen BM halála és temetése nem került be TS naptárába.

¹¹² Eger – Heves megye székhelye, történelmi városa. Jelentős oktatási és kulturális központ számos múzeummal és műemlékkel, melyek közül kiemelkedő az egri vár. Az egri borvidék központjaként a legjelentősebb magyar bortermelők közé tartozik.

Füzesabonyban¹¹³ ebédel:|:tünk
 este 6 kor érkezünk egri
 Koronába¹¹⁴, szoba: I. 2.
 Ildikóval pesti lakáson beszéltem
 {telefonon.}

11 Ildikóval telefonon beszéltem.
 Esztergomban.

12 d.e. strandon, első félfürdő

13 d.u. Halmos Béla dr-nál¹¹⁵
 kórházban kocsival.

17 d.u. kocsival Tetemvárbán¹¹⁶
 és görög templomban.

18 Olgitól nefelejtset, Ildikótól
 esztergomi virágot, almát,
 rajzot kaptam csomagban.

20 Kezdtém d.e. írni első szekszárdi út.¹¹⁷
 Este moziban: Közbelép a fele-
 ségem¹¹⁸.

¹¹³ Füzesabony – város Heves megye keleti részén. 1872-ben Egerrel, 1891-ben Debrecennel vasútvonal kötötte össze a települést, mely így a térség fontos vasúti csomópontjává fejlődött. 1945-ig az egri püspökség, majd érsekség birtoka volt. 1986-ban kapott városi rangot.

¹¹⁴ Korona Szálló.

¹¹⁵ HALMOS Béla, gyermekorvos, nincs további adat.

¹¹⁶ Városrész Egerben. Az 1552-es ostrom török harcosait temették ide, innen kapta nevét.

¹¹⁷ TS a Nyugat előfizetői számára (a folyóirat megjelenési engedélyének a megvonása után) összeállította a *Babits Emlékkönyvet* (jóllehet szerkesztőként a kötet Illyés Gyula nevét tünteti fel), melyet a Nyugat Kiadó jelentetett meg 1941-ben. Ebben írta meg az özvegy *Első szekszárdi utamról* c. visszaemlékezését. (BEK: 197–206.)

¹¹⁸ Az egri Uránia moziban játszották ezt a vígjátékot Irene Dunne és Cary Grant főszereplésével. A filmet az amerikai Fox vállalat filmhíradója

- 22 d.e. strand, félfürdő.
Este moziban: Árvíz Indiában¹¹⁹.
- 23 $\frac{3}{4}$ 3 kor elindultunk Egerből
haza, érkezünk 8 kor Pestre.
- 24 d.u. Gellért, Gyszi és Hoffmann
Edith – Olgi otthon
este Edittel, Olgival Gellérttel
Rózsadomb kávéházban.
- 25 Reggel varrónő.
d.u. anyus, Pubi Irén Magdí.
- 26 varrónő.
Olgi délben elment.
d.u. Pubi, este anyus itt
aludt.
- 27 d.e. anyussal hozzájuk,
ott ebédeltünk, 3–5 íg Hoff-
mann Edíthnél, lakásba, An-
nie értem jött, és elhozott
Fenyőékhez Kutvölgyi utra.
Ildikónak {telefonáltam.}
- 28 d.u. Annie, 7 kor idejött
Schill Imre, megvívsgált.
- 29 Schill telefonált.

vezette fel. Az előadások az ünnepi műsorrend szerint 3, 5, 7 és 9 órákor kezdődtek.

¹¹⁹ Az egri Uránia moziban játszották a filmet, mely négy napig maradt műsoron. Az előadások negyed 7 és fél 9 órákor kezdődtek. Az *Árvíz Indiában* c. (*The Rains Came*; magyarul *Hindu álom* címen is megjelent) 99 perces amerikai fekete-fehér filmdráma (1939) rendezője Clarence Brown; zeneszerzője Alfred Newman volt; forgatókönyvét Philip Dunne és Julien Josephson írták; a főszerepeket Myrna Loy, Tyrone Power és George Brent játszották.

- 30 d.e. Esztergommal telefonon
beszéltem.
- 31 Este Fenyő Miksa hazakisért,
11 kor megérkezett Ildikó
és Mari.

Szeptember

- 1 × [kn]
Ildikó délelőtt letette a
pótvizsgát.¹²⁰
4 kor Hoffmann Edith
5 kor Gellért, Illyés Gyuszi
és Komjáthy.
9 kor Olgi.
fekszem[↵]
- 2 varrónő
d.e. Sárköziné, délben
Kristóf Irén, itt ebédelt.
este Basch.
- 3 varrónő
d.u. Pubí, uj csövet tett rádióm-
ba.
- 4 [vr>]varrónő.

¹²⁰ Babits Ildikó latinból pótvizsgázott. (Vö. 1941. 07. 28.) Azonban a következő évben kimaradt az évfolyamból, s már nem tér vissza a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumba, hanem a Váci úti Gizella királynő (1945 után: Koltói Anna, majd Hámán Kató) Leánygimnáziumban folytatta tanulmányait. Az iskola a IV., Váci u. 43. alól 1942-ben a XII., Németvölgyi út 46., majd a II., Jurányi u. 1. alá költözött. Ildikó itt tett sikeres érettségi vizsgát 1948-ban.

- 5 Ildikó beiratkozott a IV. osztályba.¹²¹
 d.u. Hegedűs Loránt és Sándor¹²²
 Este Fenyő Miksa
 Később Basch Lóránt.
 fekszem[↔]

Október

- 17 Gyuszi (elhozta az Emlékkönyvet¹²³)
 18 ×
 19 O. és Ild. moziban Tivoli¹²⁴ táncolj
 és szeress¹²⁵
 20 Este Olgi

¹²¹ Ildikó a sikeres pótvizsga után ugyan kimaradt a Szilágyi Erzsébet gimnáziumból, de nem hagyott ki évet, mert TS átíratta a Gizella királynő Leánygimnáziumba. (Vö. 1941. 09. 01.)

¹²² *Magyarzsákodi* HEGEDŰS Sándor (1875–1953), író, mérnök, magán-tisztviselő. Hegedűs Lóránt öccse. A Kisfaludy és a Petőfi Társaság rendes tagja. 1901-től az irodalomnak élt. Ifjúkorában nagy utazásokat tett, a 20-as, 30-as években előadásokat tartott a magyar irodalomról. Ezernél is több elbeszélést írt, darabjait külföldön is sikerrel játszották.

¹²³ *Babits Emlékkönyv*, Nyugat, 1941. (Vö. 1941. 08. 20.); Buda Attila szerint a Nyugat és szellemi folytatása, a Magyar Csillag között „az összekötő kapcsot a *Babits emlékkönyv* jelentette, melyben a régi gárda élő és a Magyar Csillag alkotói hitet tettek a Nyugat és Babits Mihály eszményei mellett.” (BUDA 2000:137.)

¹²⁴ Az Ernst-palota (VI. Nagymező u. 8.) földszintjén működött 1912-től a Tivoli „Fényjátékház”.

¹²⁵ Zenés, táncos film, Broadway-produkció. A *Táncolj és szeress* (*Shall We Dance*, 1937) c. musical 109 perces fekete-fehér amerikai film, melynek rendezője Mark Sandrich volt, a főszereplők Fred Astaire, Ginger Rogers és Edward Everett Horton voltak.

- 22 d.e. Gellérttel és Gyuszival közjegy
zónél (Nyugat igazg. tagság)¹²⁶
[:d.u.:] Pubi.
- 23 Reggel Pubival Esztergomba, este
haza.
- 24 $\frac{1}{2}3$ kor Gyuszi, Gellért, Schöpfl[nn]>n és
Baschsal Kerepesibe, új sirhelyet
kerestünk¹²⁷, Olginál, lakás nál, vele
{nálunk.}
- 25 d.u. Szekfüék, este Basch.
O. telefonált.
- 26 d.e. Olgi
Anyusék – Erna | este Gellért
- 27 Olgi
- 28 <d.e. Pubival illetm.> hiv.¹²⁸
12. kor Ilona
 $\frac{1}{2}6$. H. Edith, Gellért
- 29 <komissió>¹²⁹ <d.e. Pubival>
<4 kor Margó> d.e. Pubí.

¹²⁶ A cégbíróági bejegyzés kelte szerint TS-t 1941. nov. 15-én választották be az igazgatóság tagjai közé. (L. BUDA 2000:137.), de közjegyző előtti szándéknyilatkozatot tehettek a felek korábban is, ahogy erre ez a nap-tárbejegyzés is utal.

¹²⁷ Vö. 1941.10. 31.

¹²⁸ BM halálával TS és Ildikó anyagi biztonsága is megszűnni látszott, sok-sok addig biztos jövedelemtől estek el. Ezért TS szinte azonnal intézkedni kényszerült: kisebb lakás után, és a sajátjukra vevő után kellett néznie. Ezért járt több ízben (hol Pubival, hol Rajnával) az Illetményhivatalban.

¹²⁹ Bevásárlás.

- 5 kor telef. Rajna¹³⁰
 d.u. komissió (Olgí) Julesznél[?]¹³¹
 30 [d.e. Rajna[?] Henrikkel[?]>]12 kor okmány
 <Illetm.hiv.>
 |:½10-ig>]reggel:| virágot |:venni:|
 <4 kor Juleszhez[?]>
 Olgí|:hoz:| ½5 kor Margot
 31 ½9 kor M. átvitele¹³² | triesti [↯]
 <10 kor |:Greshem.|>
 [4>]5 kor <Edith> Anniehoz
 d.e. Radóhoz
 <adó és ill. hiv.> abc. | <:½10 kor:| temető>
 ½3 kor Pap[!] Antal¹³³ [↯]

¹³⁰ Valószínűleg RAJNA Dezső ügyvéd, a VIII., Rákóczi út 59. alatt tartott irodát; vagy talán RAJNA Henrik(?), ismeretlen.

¹³¹ Valószínűleg JULESZ Miklós (1904–1972), orvos, belgyógyász, endokrinológus. 1927–1943-ig a Pesti Izraelita Hitközség Szabolcs utcai alapítványi kórház (Zsidókórház) orvosa, 1944-ben munkaszolgálatos, majd deportálták. 1945-től a SOTE I. számú belklinikájának tanársegédje, 1956-tól egyetemi tanára.

¹³² „*Babits* Mihály augusztusi sírhelye beföldelve és a nagy költő már a hozzá méltóbb helyen, *Tóth* Tihamér püspök mellett nyugszik virágos sírjában” – adta hírül Simándi Béla *A kerepesi temető* c. írásában (Esztergom Vármegye, 1941. nov. 6.; idézi: *Babits és Esztergom. Vallomások, dokumentumok, emlékek*, szerk.: Bodri Ferenc és Téglás János, Esztergom, 1984, 84.). Vö. 1941. 10. 24.

¹³³ PAPP Antal (1920–1973), újságíró. A Film, Színház, Irodalom c. hetilap munkatársa. 1940 decemberében „...csak most érzem, milyen keveset mondtam el abból, amit elmondani rám bízott...”, majd 1941 márciusában *Irodalmi helyzetjelentés* címmel készített BM-lyal interjút. (TÉGLÁS 1997:429., 438.)

November

- 1 <Kerepesi> d.e. Edít
d.u. Níni
- 2 Olgival és Ild.
[: $\frac{1}{2}$ 9.:| Mihály estjén¹³⁴
- 3 <Rajnával házhoz[↯]| Illetm.>
<Olgi>?
influenzával fekszem¹³⁵[↯]
- 4 <Ill. hiv.> adó | <Rajna|:inak[!]:|
 $\frac{1}{2}$ 10 kor |:telef.:|>
anyusék, Márta
- 5 d.u. **Gellért**
<Basch Edith>
- 6 A lakást megvette |:Lázár Valica¹³⁶:|
Olgi
- 7 M. Rádió¹³⁷
- 8 délben |:Olgi Ocelotta¹³⁸:|
<Sárközi[né]>]ék d.u. $\frac{1}{2}$ 6.>
Pubi és Irén.
- 9 d.u. sétáltam Olgival, utána
nálunk.

¹³⁴ Az estet a Nyugat-barátok köre rendezte Nagy Endre konferanszával.

¹³⁵ 1941. 11. 08.-ig benyilazva!

¹³⁶ A Logodi utcai utolsó közös lakásból TS és Ildikó a Jagello u.-i kétszobás, kisebb lakásba költöztek.

¹³⁷ A Magyar Rádió 20.15-kor *Babits-émlékest* címen sugározott ünnepi műsort, 21.40-ig a Budapest I. hullámon. A műsort Szabó Lőrinc vezette be. Abonyi Géza, Gobbi Hilda, Lehotay Árpád, Medgyaszay Vilma, Simonffy Margot és Szendrő József szerepeltek BM-művekkel.

¹³⁸ Az ocelot (*leopardus pardalis*) vagy párducmacska macskaféle ragadozó bundája már az azték időkben nagyra értékelt áru volt, a 20. században többször is divatban volt.

- 10 8 kor Madách színházban |:IV. Henrik:|¹³⁹ Olgival
 11 Rajna
 Irén
 Gellért.
 12 Olg. (telef. Huzlynak)¹⁴⁰
 13 ×
 Esztergomban déltől estig
 14 Olgival fülorvosnál, nálunk.
 <H. telef.>
 15 <Bóka L. 5 kor>, <1/45 kor> |:délben:| Basch
 gyógyasztól rosszul
 lettem.
 {H. telef.}
 16 <1/21 kor Olgához ebédre>
 |:Olgí:| délben
 (levest hozott)
 17 előtte bank |:komissiók:|
 [2>]5 kor Huzly[höz>]nál
 18 fülorvos- |:nál.:|
 <anyusék [↓]>
 Kósa koncert.¹⁴¹ Olgival
 19 |:Gellért:| Pubi

¹³⁹ Luigi Pirandello darabját 1922-ben mutatták be Milánóban, Magyarországon 1941. február 19-én mutatta be a Madách Színház Püskösti Andor rendezésében, Várkonyi Zoltánnal a főszerepben.

¹⁴⁰ HUZLY Imre (1894-?), orvos, szerkesztő, dalszövegíró. 1919-ben megalapította az Ifjak Szava c. folyóiratot, később orvosi folyóiratok szerkesztője. Az Országos Balneológiai Egyesület titkára. Egy ideig a bp.-i III. sz. Belklinika tanársegéde, majd a maga alapította Kórelemző és Gyógykísérleti Kutatóintézet igazgatója. Később körzeti orvosi feladatot is ellátott. Füredi Imre néven dalszövegeket írt, melyeket kabarékban adtak elő.

¹⁴¹ Nincs további adat.

- 20 Basch Edit
Bóka d.u. $\frac{1}{2}5$
Olgi
- 21 |:5-:|8 ig[<4 kor] Huzlynál
<Bóka « $\frac{1}{2}$ »> 5. gyalog haza.
d.e. Pubi.
- 22 fülörvoshoz
<Ilona>
- 23 Olgiékhoz ebéd $\frac{1}{2}12$. Akadémia
1 kor | lakásnál
- 24 Ild és O. Félvér¹⁴²
mozi <fogorvos?>
Olgi
- 25 <12 kor |:Basch és Rajna:|>
<Ágostonné>?
Huzlynál electrocard.:|ért.:|
<fülörvos $\frac{1}{2}$ «12»>
- 26 Kerepesi |: [g>]Gellérttel és nálunk.:|
|:1 kor:| Rajna |:Basch:|
- 27 <fülörvoshoz>
|:O val:| moziban
Egy ejisz. Erdélyben.¹⁴³

¹⁴² Valószínűleg a *Trópusi mámor* (*The Lady of the Tropics*, 1939) c. filmről van szó, melyet Ben Hecht forgatókönyvéből Jack Conway rendezett. Főszereplők: Robert Taylor, Hedy Lamarr és Joseph Schildkraut voltak. A Corso mozi mutatta be a filmet 1940. jan. 8-án; vagy talán az *Indiáneskü* (USA: *Susannah of the Mounties*, 1939; Németország: *Fraulein Winnetou*, 1940) c. filmet nézték meg, melyet Walter Lang és William A. Seiter rendeztek, s melyben a főbb szerepeket Shirley Temple, Randolph Scott és Margaret Lockwood játszották. A *Félvér* címre nincs további adat.

¹⁴³ Az *Egy éjszaka Erdélyben* (1941) 80 perces magyar vígjáték, melyet

- 28 fülorvosnál
|:délben Margit:| szobalány
<Nóra[?]>?
- 29 < $\frac{1}{2}$ 12 kor |:Baschékhoz:|>
5 **kor** Devecseri
- 30 $\frac{1}{2}$ 12 kor Akadémia|:n Olgival:|

December

- 1 <O>
- 2 <fülorvos>?
<anyusék>
Pubi és Irén
- 3 d.e. bank,
<Margóval 3 kor Makaihoz>
<Ágostonné « $\frac{1}{2}$ »|: $\frac{1}{2}$:|[4>]5>
komissió
- 4 Margóval Makaihoz $\frac{1}{2}$ 4
O
- 5 <Ci[<p]p>komissió <Beck Ö «höz»> <Mari papucsért>
<«Makai» $\frac{1}{2}$ 4> <fülorvos> <én $\frac{1}{2}$ kor I. cipőért>
<3 kor Ágostonné> telef.
 $\frac{1}{4}$ 4 Ágostonné | |:este:| anyushoz
- 6 × [kn]
×
<délben Irmával telef.>
<fülorvos>? 3 kor |:Péter:|
<12 kor Deák Zoltán>
 $\frac{1}{2}$ 6 {mozí O.}

Bán Frigyes rendezett, Szeleczky Zita, Lázár Mária, Páger Antal és Mezey Mária játszották a főbb szerepeket, zenéjét Fényes Szabolcs szerezte.

- 7 [Sz>]d.e. Szentkuthy
<Kerepesi?> Baschékhoz |:ebédre 12:| ³/₄11
|:d.u.:| Irma
- 8 Szentkuti[!] és Deák Z. | 3 kor Szent|:kuti[!]:|
<Beck Ö>
<11 kor Orosz> <délben telef. Illésnének>
O. ' ' ' ' <Gyulai>
- 9 <d.u. Radó> <, Beck Ö.> Reggel Józsinak kéz-
irat
Schöpflin |:Gellért:|
<Kósa est> <anyusék>
<fülorvos>
<7 kor Orosz> Pubi Irén.
- 10 Kelemen Józsefné¹⁴⁴
Erzsike varrónő ¹/₂9.
XIII. Röpentyű u. 19. I. 13
6 kor Edíth. ¹/₂2 Deák Z.
<fülorvos>|:fülorvosnál:|[↔]
- 11 2 kor Baumg. könyv-
|:tárban¹⁴⁵ [és>]Baschal[!] és Radonál:|
<fogorvos.> varrónő <dauer>
d.[e>]u. Film szinh. fotogr.
|:és Deák, vele:| Baumg. könyvt.
Olgi. <|:1/2 kor:| Beck> {5 kor Oszkár}
Athen[a]eum[↔]
nyomdában[↔]¹⁴⁶

¹⁴⁴ KELEMEN JÓZSEFNÉ GRUBER Szeréna. Férje, Kelemen József (?–1942) pécsi bíró, BM édesanyjának az unokatestvére. Őt valószínűleg idült tüdőbaja nem engedte el a nagy útra Pécsről az özegegy látogatására.

¹⁴⁵ Az alapítvány Sas utcai székházában.

¹⁴⁶ Athenaeum Nyomda

- 12 $\frac{1}{2}$ 10 kor. telef. Rajna, <lakás>hoz
<Radó stb.> 12 kor Baranyaíhoz¹⁴⁷ |:1 ig nál[a].:|
 $\frac{1}{2}$ [6>]8. Berci <fogorvos>
- 13 $\frac{1}{2}$ 8 Devecseri
7 kor Orosz
- 14 5 kor Ilona | Irma |:7 kor:|
- 15 9 kor Basch és[↔]
Gyergyai[↔]
 $\frac{1}{2}$ 10 telef. Rajna $\frac{1}{2}$ 11<11> |:lakás.):|
12 kor Szekfü; telef. Baranyai
Olgí <|:($\frac{1}{2}$ 3:| mozi> {Botár¹⁴⁸ $\frac{1}{2}$ 3}
[$\frac{1}{2}$ >]³/₄ kor Perjéssyhez + {előtte kalapos}
- 16 1<[1>]2> kor Radóhoz |:Beckhez [13>]12 [ra>]
kor:|
[a>]Annie [6>]7 kor
<pakkolni.>
- 17 <d.e. temető.> <d.e. dauer> | 9 kor Rajna
<Olg[a>]i> anyushoz | <10 kor a kulcs[?]>
Olgí.

¹⁴⁷ Valószínűleg BARANYAI Lipót (1894–1970), egy. képviselő, a TÉBE elnöke, 1936-tól a Nemzeti Bank vezérigazgatója, 1938–43 között elnöke. Bethlen István gróf köréhez tartozott. 1948-ban előbb Londonba, majd az Egyesült Államokba emigrált, 1951–59-ben a Világbank utazó nagykövete, majd Frankfurtban banki tanácsadó. BM Szophoklész-fordításainak kiadási jogát megszerezte az Athenaeumtól a Franklin Kiadó számára. (Beszf. II: 25.) Vagy talán BARANYAI Erzsébet (1894–1976), pszichológus, nevelés-lélektani kutató. 1923-ban Angliában, 1927-ben Amerikában járt tanulmányúton. 1929–42-ben a szegedi Horthy Kollégium tanárképző intézete számára fenntartott gyakorlóiskola tanára, 1939-től a szegedi egyetem magántanára. 1942-ben az Új Iskola akkor létesült Nevelés-lélektani Kutató Állomásának vezetője lett. 1949-től az MTA Gyermeklélektani Intézetének főmunkatársa volt. TS, aki maga is érdeklődött a lélektan iránt, talán munkaügyben találkozhatott vele.

¹⁴⁸ Ismeretlen.

- 10 kor Rajnával |:Kerepesi:|
 taxit kérni | 4 kor fogorvos
 18 <7> kor indulás Mátraf[e>]üredre
 6.53 indul 1/47 |:Pubiért:|
 10 kor megérkeztünk
 Mátrafüred Schaár penzió¹⁴⁹
 {I. 8 szoba. Pubi delután vissza.}
 20 fsz. 14-es szobába mentünk.
 21 d.e. templomban.
 23 Irma ágypa-
 pucsot küldött.
 Esik a hó.
 24 Olgi ládában
 karácsonyfát, köl-
 nit, ridikült, sá-
 lat küldött és szállót.
 Áginál.
 25 Reggelre a hó elolvadt.
 Basch L.
 Ild. órát
 küldött.
 26 Reggel Pubi meglátogatott. d.e.
 sétáltunk, d.u. sieltünk, mert közben
 nagy hó esett.
 27 Pubi reggel Pestre utazott.
 Egész nap havazik.

¹⁴⁹ Nincs adat.

30

×

d.e. autóbusszal Kékesre[↯]

(Ild. és Ágival)[↯]

[Előjegyzés 1942. január]¹⁵⁰

¹⁵⁰ Bejegyzések 1942. január 18-ig L. Függelék 1942-es év alatt.

FÜGGELÉK

*Szemelvények Török Sophie naptárbejegyzéseiből
1942–1945*

1942*Január*

- 7 [gí] h. 21. évford
17 Szomb. 17. 1/2 10 kor Keprinay [?] közjegyző

Február

- 22 szerda de Gellért Ílly. közjegyzőnél
du. Pubi
24 24 pént. 3 kor Kerepesibe, Olgi

1943

Január

- 2 d.u. Basch Loránt
- 12 Mihálynál rendezkedtem,
virágot vittem.
- 18 Sas utcába
3 tól Sas utcában, rendbehoz-
tam M. szobáját, s a Baumg.
ünnep részt vevőit beengedtem.
- 19 Simonffy Margot Kassán Jónást
szavalta.
- 20 ½5 kor Pfisterer
½5-től 10 ig Szentkuthy
Miklós. (Elhozta Orpheust)
- 25 Ildikó iskolába ment.
- 28 Simonffy Margotnál ebéden
Sík Sándornál, utána
Anníe nál.
- 31 d.u. Irma és Gyergyai.

Február

- 1 Este Pubi.
I. nagylány lett.
- 4 Elkészültem cikkemmel: Ahol
gyermek voltam.
- 8 Gellért és Schöpflin
Illyés levelével Csillag ügy.

½7-10 ½10 ig Gellért és Schöpf-
lin □ Illyés lemondás a és
Balogh ügyben.

10 d.u. Gellért (Irodalomtörténet
illusztrációihoz M. könyveit néz-
tük.

16 Feketén Kílényi Irma és
Ercsey Péter.

megkaptam M. leveleit.

4 kor Kílényi Irma és
Ertsey[!] Péter (megkaptam M.
leveleit, elcseréltem Juhászéval)

19 d.e. Kílényi Irma

20 Anyusékkal Atrium moziban
(Muráti – Házasság)

22 Ildikóval Mihálynál
Sas utcában.

24 [...] Éjjel 1 kor riadó

27 ½7 Nemzeti Oedípusz
Pubi ebéden. Anyusékkal és
Ildikóval Nemzetiben Oedipus
bemutatón.

Március

1 d.u. 5-12 Szentkuthy. (lekísértem)

2 Szentkuthy 5 kor [↑]

d.e. Irmát operálták.

d.e. Keresk. bank safe -jében el-
helyeztem M. kéziratait.

{Ezalatt <eljött «Szentk.»>|:nálam Prae,| de nem
várt meg.}

4 d.u. Irmánál kórházban [...]

- 8 Szekfű előadás 5 kor
d.u. Szekfű előadásán
Akadémián. [...]
- 9 Irmánál és anyusnál
Annie[höz>]val és n[á>]émet kiadóval
Gerbaudnál. Este nálam Ba|:s:|ch
{d.u. Irmánál, utána Annieval
Gál István és Pollák bécsi kiadó-
val Gerbaudnál.}
- 10 5 kor Prae 5 ig
- 11 {F[i<|]lm Színház interjú} [...]
- 12 Délben anyusnál Balassával és
ortop. orvossal, ott ebédeltünk
Ildikóval, utána mozi: családunk
szégyene.
- 13 [...] Pénteken odaadtam Ferikének
versesköteteimet, amit szomba-
ton az iskolában átadott
Praenek.
- 14 [...] d.u. Ildikóval Irmánál.
- 15 d.u. Péter András (szerződés
ügy M. levelezés) [...]
- 17 <Prae> ½5-3 ig
Ildikó 2 uj papagályt[!] kapott Pu-
bitól. 4 kor Intim kávéházban
öröklakásügy. ½6-3ig Prae.
- 19 Reggel Ild. és Pubival Leány-
falún nyári lakást néztünk, dél-
ben haza. Körösényi (Film Sz. tól)
feketén.
- 21 Irma ebéden.

- 26 Irma tojást stb. hozott.
[...] Sas utcában M-nál.
- 31 Basch
Este Basch L. (szerződések
ügyét beszéltük.)

Április

- 2 d u. Thienemann és fia
(német szerződés ügy) este
Halász Gábor
- 3 2 kor elájultam
 $\frac{1}{2}$ 4 kor Balassa dr.
- 8 d.u. Engel professzornál (Ildi
kóval) utána Balassa dr. nál.
Este nálam Hoffmann Edith.
- 10 d.u. Weininger doktornál.
- 11 d.e. Illés Endréék.
- 12 Reggel Basch Ilonával Gellért
fürdőben, elektrocárdiogrammot
vettek rólam. D.u. Engel profesz-
szornál.
- 15 Délben Illés Endre és Bókay J.
Révai szerződés ügyben.
Prae telef. és eljött $\frac{1}{2}$ 2 kor itt
ebédelt, erkélyen ültünk hold-
fényben 9 íg.
- 16 Prae ebéden 1 <9 íg.>
Prae délben jött, [?]itt, ebédelt
(olasz ebéd) utána elkísért
Schuschny doktorhoz.

- 17 6 kor Praevel Operában (Händel Rodalinda és büffében ahol megismerkedtünk.
- 18 d.e. ház beli Molnár Elek feleségével.
d.u. Irma, vele és Ildikóval Sashegyen.
- 19 <3 kor Gobbi H.>
6 ” Gyergyai, Katona
d.u. Gyergyai és Katona Jenő [...]
- 21 P<...>rae 4
d.u. ½5-7 ig Prae.
- 22 [I>]Szemorvosnál szemüvegért és Ildikóval Kerepesiben.
- 23 4 kor Gerbaudnál |:találkoztam Gobbi Hildá-:|val és Kotzián
Katával (Verselő asszonyok) Club kávé házban Gellérttel, Pubinál szül. napi {gratuláció.}

Május

- 1 Kotziá|:n:| telef. boy [...]
- 2 Irma és Eta barátnője
uzsonnán.
- 4 10 kor Jellenhez
12 {Szekfű}
d.e. Jellen vezérig. nál (Ath.)
d.u. Gellért.
- 6 d.u. 4-6-ig Szabó Lőrinc.
8-tól 4 ig Prae.
- 12 Ertsey 4 kor
- 16 ½5 Ertsey [...]

- 17 Reggel Ertsey, dé[b>]lben
 Illés Endre
 Szekfüék 5 kor
- 21 d.u Irma, később
 <Prae> Pubi d.u.
 × [↔]
- 24 12 kor Ágival Sas utcába
 Praeval {6 ig}
 ½6 kor Prae
- 26 [...] d.u. Oszkár|:ral Schöpflin és Alival:| Central|:ban:|
 {6}
 {Irod. tört. első példányt kaptam}

Június

- 1 [...] |:¼5:| Nyugat, |:sátor:|
 Anniehoz {Praevel}
- 8 d.e. Jellennél.
 d.u. Oszkár
- 10 este Ko[c>]tzián Katalin
- 13 d.u. Kerepesiben Ildikóval
 és Madách sz. Rosmersholm
- 15 [...] Kotz hoz
- 19 [...] **Utolsó** |:cigaretta:|
 Abbahagytam a
 dohányzást.
- 20 Ildikóval
 5 kor Illés Endréékhez
- 22 [...] Kotzián ½8-12 ig
- 24 [...] Komjáthy Ali
- 29 [...] Kotzián itt aludt

- 30 d.e. 11 től 12 Irma
Halász Gábor 6 óra
[6>]8-10 íg Edith

Július

- 1 [...] Kerepesi
3 Leányfalura
4 I [Kn]
5 Reggel 5 napig Irén és
Magdi; én Pubi és Ild.
d.u. hajóval Leányfalura utaz-
tunk nyaralni!
23 [...] d.ú. Móricz Virágnál
Ildikóval.
24 d.e. Móricz Virág. [...]
25 [...] Virággal együtt eve|z:|
tünk.
29 d.u. autob. Márta haza,
én ” ” Nagymarosra
Kristóf Irénhez, kofahajó
val vissza, $\frac{3}{4}$ 1 kor.
31 Este $\frac{1}{2}$ 8 kor hazaindul-
tunk csónakkal (én Lupá-
íg eveztem) anyuséknál
aludtunk.

Augusztus

- 4 [...] 5 kor Kerepesi
d.e. Dauert csináltattam.
5 kor Kerepesiben Mihálynál.
6 5 kor Selényinével Levelezést
rendeztük.

- 7 [...] Este nálam Gyergyai.
 8 |:d.e.:| Tóth Árpádné
 9 Ildikóval Schell dr-nál és
 Moziban (Varieté csillagai)
 Este Gyergyai.
 10 5 kor Gellért Oszkár.
 7 kor Tolnai Gábor, átadta M.–
 Juhászhoz leveleket és segít össze-
 olvasni.
 11 [...] 5-től Selényi nével levele-
 zést olvastuk össze.
 13 [...] Reggel gyermeklélektani intézetben
 Ildikóval, hazajövet $\frac{1}{2}$ 2 kor riadó,
 3 ig Vilmos császár út 16. sz. ház
 óvóhelyén. (Este Selenyiné és
 házgondnok)
 14 3 kor Selényiné
 16 d.u. Annie |:férjével:|, fenyő[!] Miksa,
 Ria és Mario uzsonnán.
 17 Tolnai Gábor 5- $\frac{1}{2}$ 8 íg
 összeol{vastuk a
 levelezést.}
 18 [...] Gellért 5 kor
 Tolnai $\frac{1}{2}$ 8 kor
 19 [...] <18.30 kor M. rádió>
 d.e. bank[ban>]safe-ből kivettem
 M. kéziratait, Kotzián Katalinnal
 és Ildikóval rettenetes tömegben és
 heccbén M. iratait $\frac{1}{2}$ 3-[á>]as hajóval
 kivitettem Leányfalura Móricz
 20 [...] Sz. Lőrinc.
 Virágékhoz. Itt aludtunk [↑]

- 21 M. kézirateit beraktam Móricz
szobájába. Ildikó Virágékkal és
Lilivel evezni. D.u. 3-i autobusz
szal haza. 6-9 ig Szabó Lőrinc. [...]
- 24 [...] Tolnai Gáborral Levelezést
olvastuk össze.
- 26 3 kor Tolnai
[...] Tolnai G. 3-tól 8 íg.
- 27 <3 kor Pr[e>]ae> Tolnai
¼ 4-12 ig Tolnai Gáborral leve-
lezést olvastuk össze. (erkélyen)
- 28 d.e. Kosztolányi nénál, elhoz-
tam M. leveleit.
- 30 [...] 17 ó. M. rádió
½ 5 kor Oszkár (Margot
Rádió: esztergomi napló)
[Edi>]Este Edithnél.
- 31 3-7 ig Tolnaival Levelezés.

Szeptember

- 2 6-12 íg Tolnaival Levelezés.
- 3 d.e. Schell dr.nál és Schuschny |:nál:|
Selényiné.
d.u. Tolnaival Levelezés<.>,
vill.-ig kísértem.
- 6 d.u. Kőbányán Halász Gábor-
nál.
- 7 5-3 ig Tolnaival L[<l]evelezés.
- <8> Csüt. 9
d.e. Révainál Illés Endrével
és Bókayval Ath. szerződés ügyben.

- 2-½4 ig Tolnaival Auguszt cukrászdában. Éjjel Irónők bev. irtam.
- <9> Szerda. 8
Cikken dolgoztam
- 10 Este Gáborral ház körül sétáltunk.
10-11 íg, fent 3 íg!
- 11 Irónők bevezetőjén dolgoztam.
Este Gábor<ral ház körül sétál->
vacsorán éjfélíg (Irónőket olvastam |:fel.:|
- 12 [...] cikken dolgoztam.
- 13 Gábor 3-7 íg! utána ovóhelyün-
kön légolt. oktatás.
- 14 d.e. Ildikóval mozi bemutatón |:A. Darieux.:|
G. 3-7 íg! lég[ó>]olt. óra.
- 15 [g>]G. 3-7! Légolt. óra. ½10-12 íg
Hoffmann E-nél, felolvastam
cikkemet.
- 17 <½4 Kosztolányinéhoz> [...]
Cikken dolgoztam. Este séta
Csörsz utcában Gáborral
és nálam.
(Mártának éjjel kisfia született.)
- 18 [¼>]4 kor Central kávéházban interju
Izsáky Margittal (ott voltak Kot-
zián, Szabó L. Schöpflin és
Tolnai. Este Mártánál [.>]Vörös
kereszt kórházban.
- 20 [...] Gábor 4-½10 íg!
Vihar van, hideg szél.
- 21 [...] {Bors u. nál
G. várt |:séta:|
Németv-í úton.}

- Délben Illés Endre (erkélyen).
 $\frac{1}{2}$ 9-10 ig Basch Ilonánál.
 Bors utcánál G. várt, [sétá>]Déli vasút
 kávéházban és sétáltunk.
- 22 <Mártához és Kosztolányinéhoz>
 Ildikó anyuséknál. Gábor 4-[: $\frac{1}{2}$ 11 íg!:]
 (erkélyen olvastunk, én éjjel
 a Levelezést befejeztem.[...]
- 23 Délben Levelezést átadtam
 Franklinnak. 4 kor Márta fiá-
 nak keresztelője, én nála [a>]
 nálam Gellért, Irónők<...> bevezetést
- 24 olvasta.[↑]
 Irónők cikket irtam, este
 Ildikóval sétáltunk.
- 25 Irónőket befejeztem [...]
 Cikket befejeztem, este Ildi-
 kóval moziban (Ugocsa)
- 27 [...] Gobbi Hildához $\frac{1}{2}$ 5 [...]
 d.u. Gobbi Hildánál (Babics
 Antalnéval és Barát Irén dr. ral) [...]
- 28 [...] G. értem, séta Németv. úton.
 d.u. Schuschnynál, $\frac{1}{2}$ 7 kor
 Gobbival és Babi[s>]csnéval színház-
 ban (Warenné) Gábor várt, {Délivasut kávé házb
 villamossal, haza,} sétáltunk!
- 29 Ildikóval Sas utcában Mihálynál
 és Kerepesiben. [?>]7 kor Keresztúryék
 nál.
- 30 d.u. Ildikóval Leányfalún Virág
 nál, M. kéziratei ból hoztam haza,
 Gáborral találkoztunk Stambul kávéház- [:ban.:]

Október

- 2 4-8 íg Prae.
- 3 Este Gábor 9- ½1 íg!
- 4 Gábor 3-5 íg (elhozta Dukai Takács[!] arcképét.
Petrőczy cikket írom.
- 5 4 kor Oszkár.
este G. versolvasás!
Petrőczy-cikk.
5-8 íg Oszkár
9- [1>]½1 íg Gábor! vill. lekéste.
(Basch telefonált.)
- 7 ½5 Kosztolányiné
G. 9- ½1 íg. Erkélyen!
- 8 4 kor Szentkuthy [...]
5-8 íg Prae.
(Basch lemondott.
G. telef.
- 9 d.e. bankban (sáfe)
G. 9- ½1 íg! [gyí] vill. íg kísértem.
[gyí]
- 10 fürdés. 10 kor Gábor.
- 11 [...] d.e. városban. Gáborral
találkoztam, együtt Augusztznál
{(Baschal[!] össze akadtunk)}
- 14 Franklínhoz |:12 kor:| [...]
- 16 [...] este G.
Basch lemondott.
- 17 [...] Este Gábor! (d.u. Prae telef. meghív[ott>]tak
de nem mentem)
- 19 <Kedd> Hétfő 18
Este Hoffmann Edithnél (G. elkísért

- (G. ről beszéltünk.) G. telef. (Kút ut-|:cában sé-
táltunk:|)
- 20 ([gyí]) Gábor feketén. ½6 kor Gobbi
Hilda rádióban verseimet mondta.
Együtt hallgattuk, színes fényképet csinál-
tam Gaborról. Együtt el, én Kereszturyék
nál. ½10 kor Gábor ½1 ig.
- 21 6-9 íg Kereszturynál
- 22 Este G.
- 23 G. ebéden, 6 íg
[je>]Levelezés jegyzeteket
irtuk.
- 24 d.e. Pubi Magdi Ildikóval
Szépvölgy felé séta, riadó, egy villa[?]
ovóhelyén. d.u. Nemz. kamara Szin házban
Gobbi Hildánál.
- 25 Praet biboros {kosztümben fényképeztem.}
Akadémián [...]
Este Ildikóval Medgyaszay esten
Rédeyékkel, Gaborral, vele haza,
Dél[va>]ivasút kávéház ban vacsora, nálunk
½1 íg!
- 26 [...] 5-8 íg Gellért
9- ½1 íg G. (vill. lekéste!
- 27 ½12 |:Illés:| [...]
- 30 [...] <Kerepesibe>
Intim kávéházban
és nálam Gaborral.
[...] |:G. [gyí]:|
- 31 d.e. anyusékkal temetőben.

November

- 1 Hamlet {Anyus Pubi és Ildikóval.
Tel. G. összeveszt.
{Pubi hazament
Reggel Irénnek fia született.}
- 2 Este <Szentkuthyéknál>.
Gáborral Intimben és nála|:m!|
- 7 [...] G [<9] este 9-10 ig (bevon. ügyben |:szaladgált.:|
- 10 [...] G. bevonult.
- 12 [...] 4-[4>]9 ig Basch korrektura
- 14 [...] ½10-½1 íg Gábor. [...]
- 16 d.e. Baschsal és Gellérttel
Hungária nyomdában M.
ünnepi beszédei boríték miatt. [...]
- 18 3 kor Gobbi Hilda
7 kor Szentkuthyhoz [...]
- 23 [...] 7 kor Lőrincsel Intimben
{és Phyladelfiában[!] 11 ig}
- 25 [...] <2-kor Sas utcába.>
[...] Nemzetinek |:kézirat:|
- 26 M. ünn. Sas ú. ½6¹.
d.e. temető ½1 kor. Baschsal
- 30 6 óra Halász G. Hoffmann E.
Grandpierre Tolnai |:½12ig:|

¹ A meghívó szövege szerint a Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány BM születése 60. évfordulója alkalmából délután 5 órakor tartotta emlék-ünnepélyét az alapítvány házában, a Sas utcában. Előadott R. Simonffy Margot, Bóka László, K. Grandpierre Emil, Illés Endre, Szabó Lőrinc, Tamási Áron és Weöres Sándor.

December

- 2 [...] Gábor! este Hamletnél
 3 Oszkár {ral Cserépnél} [...]
 8 4 kor Weöres 6 íg
 Gábor 6 kor $\frac{1}{2}$ 1 íg!
 10 [...] Hamlet cíkket irtam [...]
 18 Szekfüékhez. [...]
 24 d.u. Mihálynál Sas u. ban [...]
 25 [...] (Gábor lemondott)
 27 [...] **Este** [Irma>]Gábor!! $\frac{3}{4}$ 4íg |:9 től:|
 30 [...] Ildikóval M-nál kerepesiben
 31 [...] {(G.-vel[<t?] éjf. után, telef $\frac{1}{2}$ 3 kor
 összeveszt. én 6 íg olvastam.}

Előjegyzések az 1944-ik évre.

Január

Baschék<hoz> [2>3>]4-én[<án]
 hétfő 5 kor.
 5[-én] $\frac{1}{2}$ 4 Mártababa.
 7 íg

1944*Január*

- 1 Rédeyeknél [û]
- 2 d.e. Hamlet matiné
- 3 Basch lányok
vetítés
- 4 Balassához ½4
- 5 4 kor kis Márta
vőlegényével

1945

Január

- 27 Ilonkák hofúvásban elindultak
de vissza kellett jönniök
- 28 Ilonkák délelőtt elmentek,
s a templom ovóhelyén rejtőztek
el.

Február

- 1 Molnárék lakását belőtték.
Átköltöztek Farkasék lakásába.
- 3 Reggel a bunkerablakon bejöttek
a németek. Oroszok a szomszéd
házban. Délben Erikák is
leköltöztek. Éjjel németek elmentek.
- 4 Reggel 8 óra tájt oroszok nagy
puskazajjal betörték a kapút,
bunkerajtót én nyitottam ki, sor-
tűzet adtak rám, s karomat átlotték[!]
Erika ápolt és adott enni.
Éjjel oroszok lakásukat feltörték.
{telefonosok egész éjjel bunkerben
ágyaikra ültek és ittak}
- 5 Rendes oroszok elmentek, d.u. részeg
csürhe öntötte el a házat, engem
is megtámadott egy, rett enetes[!] éjjel.

- 5 Gpus fokgatta[!] Molnárt, aki megijedt
s d.e. Erikát ki gyereket[!] és magát
is agyonlőtte kamránk előtti
folyosón.
- 8 Reggel beköltözött a bunkerbe
egy orosz kapitány, estig löszert
hordanak, Nikoláj és egy mongol
katona is itt lakik.
- 9 Oroszok löszert szállítanak, egy
kézigránát felrobbant, egy orosz megh.
egy magyar rendőrt szemén megsebe-
sítette, én kötöztem be. N.
barátkozik velem.
- 12 Reggel a vár is elesett.
- 15 Ildikó nem jutott vízhez
havat szedünk vi[s>]znek.
I.víznél látta Raics Olgát.
- 16 Reggel kapitány bunkerból kido-
bott, holminkkal lakásba hurcol-
kodtunk, [...] Niko-
láj utánam jött, durva volt és lakás-
ban lövöldözött, [...] Etához mentem
{ Jagelló út 54 be, ezalatt ház-
mesterék lakásomat teljesen kí-
rabolták. }
- 18 Nikolaj keres, Ildikó Pubihoz
küldi, [...] Este oroszok berugnak, Il-
dikó is Etaéknál alszík.
- 19 Alkonytájt Nikolaj értem jött
és hazavitt, lakásban aludtam

24 Délben először megszólalt
a harang. Nikolaj [,>]és Fakira
[e>]ís elmentek autón, hála |:Istennek.:|

Március

1 [...] Utolsó kék papa-
gály[!] elpusztúlt.

Április

6 [?] 3 órakor Edithet egy
orosz autó elgázolta.

[...rosszul nézek ki!¹]

[...] rosszul nézek ki! Az emberek idejövet folyton megállítottak az utcán, hogy az istenért, mibajom! milyen rettenetes sápadt vagyok! [Eg>]Gizi egész éjjel jeges borogatást rakott a szívemre! rettenetes mit állok ki érted barátom, hogy ennyire sajnállak! Nézz csak rám, láthatod!” – Igen, mindent, akár könyvből olvasnám, olvasom arcáról, <mindezt> |:s a hatást:| még aláhuzza a tragikus pátosz, amivel kezét nyujt. Ő Mihály fuldokló légzését nézegetve [az>] – az utóbbi időben szintén nehezen lélelzik, – ha Mihály sipol, ő fuj egyet, s lemondó kézmozdulattal említi, hogy már 20 évvel ezelőtt súlyos tüdőtágulása volt, hogy ez az idők folyamán megnyit romlott, nem tudja, – ujjabb sóhaj, s lemondó kézmozdulat – mikor 34[<3]-b[a>]en Mihály szívizomgyulladásából még |:csak:| félig gyógyultan Révész Margit szanatóriumába vonult, hogy az irodalomtörténetet zavartalanul megirhassa, Oszkár naponta kiment hozzá, s Révész Margit szerint, mint egy Svengáli kibüvölte belőle a szükséges napi 10-20 oldalt. S míg a szivbajos

¹ OSZK Kt. Fond III/2365. Nagy valószínűséggel 1938 februárjában és márciusában keletkezhetett. A szöveg hiányos: a kézirat első lapja(i) elvesztek vagy lappanganak. A kéziraton megtalálható Basch Lóránt autográf jegyzete, melyet – ahogy a kötet főszövegében általában, utalva az idegenkezűsége – kurzívan szedtünk. Ez a szövegrész a kéziratári állományba vétel után került a 25–27. fóliókra. Az első lap(ok) még korábban válhattak le a kézitratról.

Mihály ily rettenetes erőfeszítéssel dolgozott, Oszkár, látva ezt az erőfeszítést, otthon minduntalan szívrohamot kapott belé, s hű neje hosszas siránkozással panaszkolta: hát tudod, ez rettenetes, Oszkár mit szenved! Ezt el nem lehet mondani! Egész éjjel nem alszunk. A fiukat is folyton felkeltem, egyik orvosért megy, a másik patikába, a harmadik jégért, hát ez valami rettenetes!” Persze én közben tudom, hogy Oszkár aszpirinen és hasonló fájdalomcsillapítón kívül más gyógyszert < nem > |:sohsem:| szedett, s orvost legfeljebb beteg barátai mellett lát. Mikor Kosztolányi szegény kinlódott szörnyű bajával, Oszkár ezidőben emlegette, hogy apai öröksége őt is eléri, s naív világos szemében borzadva ült a szó, amit kimondani nem mert. | Most, mint egy egész lesújtott család egyetlen személyben hordozza Mihály szenvedéseit, jól figyel minden részletre, kís és nagy kinok pontos leírására, hogy a városban járván, tájékozottsága kétségtelen hatást t[<l]jegen. Már 7 órától kezdve, mondja ő, szól nálunk a telefon, nem győz az érdeklődő barátoknak felvilágosítást adni – sóhajtván dicsekszik evvel, mint aki emberfeletti munkát vállalt Mihályért. Hát ez Oszkár, akinek mí ily sok bajt okozunk.

A másik közeledő Gyuszi. Gyuszi mosolyog, intenzíven mosolyog arcával, félre fordított fejével, kedves, ügyetlen nagy kezeivel, úgy mosolyog, mint egy rémült gyermek, aki már nem állja soká a csalást, amelybe félelmében kapaszkodik, s mindjárt sirni fog. Szelid lelkének egyetlen fegyvere a mosoly, harcos költő, de voltaképp csak mosollyal harcolt, gyerekkora óta tudja, hogy ha nagyon mosolyog, a kegyetlen ellenség szívét meg tudja lágyítani, bajt és ellenséget képes vele lefegyverezni.<,> [m>]Most ebben a tolókcocsiban átvonuló rémületet szeretné mosolyával elűzni, ijedt, kis fiús mozgásával széles nagy vállakat feszít és től a baj felé – talán megkönnyülnek a szörnyű istenek!

(N.B. Mi nem tudtuk, mikor lesz a műtét. Oszkár előző nap, lakásunkról hívta fel Gyuszit, s vésztjósító tapintattal mondta neki, hogy pont kilenckor legyen itt a szanatoriumban. Ekkor tudtuk meg mi is, hogy 9-kor lesz.)

Gizi tömzsi kis család[á>]anya termete fölött feltűnő színesre korrigált fejfel szokott megjelenni. Őt a beteghez nem szoktam beereszteni, a hallban ül, kissé felfújtan és sértődötten. A sértődöttsége több forrásból táplálkozik: hogy nem hívjuk be, hogy anyi bajt okozunk Oszkárnak, hogy Oszkár nagyobb beteg, mégis Mihályt operálják, hogy tudja, hogy én utálom őt és ő is utál engem, s ezt mind kényszerül némán viselni, de főleg, hogy őt is operálták, s erről a tényről mi időnkint megfeledkezünk és Mihályról beszélünk. Gizi úgy jön ide, mint elvonult színésznő dicsősége |:egykori:| [e>]szinh[é>]elyére, orvosokat ápolókat <szorogn> szorongva lesi járáskelésükben, vajjon felismerik-e? Felismerik-e, hogy ő az! ő, aki[k>]nek <akinek> 8[<5] évvel ezelőtt [ope>]epeköveit operálták itt, s ezek az emberek látták őt! látták menyit[!] szörnyűséget ált ki, milyen sovány volt! s őt hétig lebegett élet-halál között. Ez az operáció mindkettőjüknek feledhetetlen élmény[,>]e, Oszkár, ha valami betegség, pláne műtét kerül szóba, nem állhatja, hogy őt gyávának higyjék[!], rögtön elmondja Gizi operációját, amit ők ketten kiálltak, s esetleg fiainak néhány lábtörését is újra elmeséli. Gizi operációja persze a fén|:y:|pont, ez nem volt közönséges [o>]epekő, itt naponta álltak be a legkülönösebb komplikációk, az orvosok csak ámultak – már [e>]ahogy ez Gellértéknél lenni szokott.

Schöpflin Aladár merev fababa léptekkel jön, szegénynek makacs szemgyulladásra van, s minthogy ujabban már egészen rosszul hall, s Mihályért érzett őszinte aggodalmát a legnagyobb zavarral tudja csak megmutatni, mert tudja, hogy tapintatosnak kellene lennie, de mert se nem lát, s nem hall, nem tudja,

mit látott, s mit hallott, s mit kellene felelni, ezért ijedt arccal |:némán:| és zavarodottan hümög csak.

Rédey Tivadar is bejött egy percre, ezek a régi intim barátok a szegény kanülös és orrszondás Mihályhoz [sz>]olyan szükölve közelednek, mint kutya a menykőhöz. Ilyen finomlélek Szerb Tóni is, aki ma megjelent az ajtó előtt, érdeklődni és halk hangon susogta: hogy vannak? Tudom, hogy irtózik csunya és beteg dolgoktól, de <azt> elszántan elhatározta, hogy helyszínen fog érdeklődni, nehogy azt higgyék róla a városban, hogy ő nem közeli ismerős. Elsuttogta, hogy én ezt hogy bírom? Hogy csodákat beszélnek rólam! De bár elismerrő szavai nagyon jól estek, irgalmatlan voltam, és behívtam, olyan rémülten jött, mint akinek éjfélkor sirboltba kell lépni. Ezek a finomak, mikor kötelességüket teljesítvén kiiskolnak szobánkból, biztos még a lépcsőházban idegcsillapítót nyelnek.

Halász Gábor izgalomtól gutaütéses pirosan jelenik meg, hóna alatt erősen szorítva aktatáskáját, látszik, hogy mielőtt belépett, sokáig járt fel és alá a ház előtt, jól megfontolva, mit |:is:| fog mondani? most első teendő az aktatáskában laposra préselt virágot előhuzni, s kellő stilussal át[á>]adni, ez elég nehéz, mert a virág még papirba is be van lapítva. A szobába lépve végre elmondja, hogy milyen szép ez a szoba! igazán szép szoba s többszörös pirulás után elmegy.

Hegedűs Loránt viszont, mikor gyorsan és lihegve belép az ajtón, (mint aki ép e percben rázott le egy deputációt, s szökve jött miniszterek társaságából, ahol elnökölt hogy ezer dolga közt Mihályt is meglátogathassa (én mindenkinek könyörökök, hogy fenyegető látogatásáról beszéljék le) szóval, mikor „mo|:s:|t[<s] tépte ki magát a közügyből” mozdulattal belép, konferencia-ruhás csinos kis hasa előtt élénk rózsaszín szalaggal fellobogózott szekfücsokrotólva maga előtt, oly dekoratív mozdulattal, mint egy biedermeier festmény leánykája, bizto-

san így hozta a csokrot végig [:lobogtatva:] a folyosón, a papírt még az utcán gondosan eldobta. Szóval belépa csokor után, gyorsanpergő beszéddel: szervusz Miskám, örülök hogy jól vagy, hát csak maradj itt nekem egyik lábomban isiász van a másikban reuma, hát ti <t> nem tudjátok, mit szenvedek két hete – ezzel egyenesen bel[ép>]elép az ágy alatt rejtett gennytálba, melyben elhasznált gézek áznak vízben, s miután a víz és a géz részben cipőjére, részben a padlóra kidőlt, többet nem mer megállni, hanem gyorsan fel és alá járva a szobában odakiabál Mihálynak néhány vezércikket, saját magának engedélyezett rövid szünetekben elmondja, de örülök, hogy jól vagy, (Mihály hány és köhög) még megírod nemsokára a Hekabét! – mondja huncut nevetéssel, s Mihály irtózó arcát látva gyors beszéd és barátságos integetés közben eltávozik.

[...]² elárulja³, hogy a zshiványbecsületet nem az egészségesek[kel>]hez az orvosokkal szemben tartja, hanem az orvosokkal mimikrizik, mint aki kisértetektől való félelmében kisértetruhát ölt, talán így elrejtőzhetik előlük. Én éppen egy-két órával azután beszéltem vele, hogy Mihályt mesterséges légzéssel hozták vissza – kérdezte hogyvagyunk? hál istennek, túl a műtéten... Olyasmit mon[d]hattam, hogy sok minden baj van még, de ő közbevágott: nahát persze, egy kis idegesség... Ugy beszélt, anyi nagyképpel, objektivitással és szakmúszavas hozzáértéssel, ameny[l>]iből három professzor és tíz gólya megélné. Nem is volt velem megelégedve, folyton kérdezte, nincs itt valami orvos? akitől megtudhatná az

² A kéziratból itt egy lap (verzóján az itt hiányzó szöveggel) eltűnt, valószínűleg kivágták. Elképzelhető, hogy a Babits Archívumban van (az OSZK Kt. anyagában nem a helyén vagy a még feldolgozatlan, ill. tiltott anyagban).

³ Illés Endréről van szó.

objektív helyzetet? Éreztetve velem, orvosok módján teljes lenézését; a „szubjektív családtag” értéktelen felvilágosítása nem számít. Mondtam, sajnos, itt nincs orvos, aki nálam többet tudna, mert kezelőorvosaink nem szanatóriumiak. El is bocsátott hamar, mondva, hogy majd keres ő egy orvost, aki-től a dolgokat pontosan megtudja. Ezóta nem telefonált, lehet, hogy mégis felvilágosították „kis idegességeink”-ről.

Bohuniczky S[z]efi kihivat a szobából, mikor kilépek a folyosóra, úgy rohan elé, mintha én volnék a tárgyilagos felvilágosítást nyújtó orvos, s ő a szavamat esdő kétségbeesett hozzátartozó. Hisztériás izgalma zavarbaejt, nem tudom elhinni, hogy dúlt kétségbeesése őszinte lehetne – viszont miért komédiázna? Inog, szája remeg, idegrohamos szemeiből dül a könny. Idegbajos nő, akibe|:n:| nyilván kisebb izgalmak is aránytalan nagy reakciót keltenek. Én rossz vagyok, s gyűlölöm a látogatókat, de S[z]efi mégis meghat; még jó is, hogy ő sír és támol, különben én tenném, dehát ketten mégse támol-yoghatunk. Cserepes gyöngyvirágot hoz, gyönyörű, – Mihály leírja: ez a legkedvesebb virágom...

Basch a műtét alatt kicsit meginog pártfogói fölényének szikla talpazatán; összeráncolt <szem> homlokka alldogál a műtő előtti folyosón, Gellérttel. Időnkint be-beront a folyosóra, türelmetlen léptekkel, mint aki nem győzi nézni a kint – lelógatott végtagjai avval a ritmussal himbálják gömbölyű hátát és tömzsi derekát, ami a négylábu[á>]akra jellemző, ha hátulról nézem, mindig az az érzésem, hogy ez a négylábon váltott járás-taktus mindjárt kényszeríteni fogja, hogy tényleg leálljon első lábaira is s ne csak a levegőben végezze a har-ma[n>]dik és negyedik láb mozdulatait. A feje hátulról egészen kos-szerű, de járása nagyobb állaté, teveszerű. De van egy gyakori, egészen dekadens és kulturált mozdulata, mely-lyel rögtön elárulja embervoltát: piszkos ujjaival szorgalma-

san turkál az orrában, ezt különösen olyankor teszi, ha komoly dolgon töpreng. Mig engem Gyuszi és Basch Ilona próbál eszemnél tartani, én teljes kétségbeesésem ideje alatt sem vagyok képes hideg, pontos és és[!] kaján megfigyelőképeségem feszült munkáját megállítani – s míg tán hangosan jajgatok gyötrelmemben, magamban tűnődve gondolom: vajjon miért félti enyire Basch Loránt Mihályt. Nem szeretik egymást, ez kétségtelen. Kinos és csúf jelenetek voltak köztük alapítványi viták során, Mihály indulatból s meggondolatlan-ságból gyakran mondott neki olyasmit, amit én sohasem bocsátanék meg, azt hiszem ő sem. Mégis mindenki előtt úgy tesz, mintha Mihály volna legkedvesebb, sőt egyetlen hozzátartozója. T.i. sznob. És Mihályt atyailag félteni mégiscsak dicsőség. És tudja Isten, Mihály oly kedves és megható betegségében, hogy talán szereti is. Most mindenekelőtt azonban a felelősség izgatja, hiszen ő erőszakolta ki a műtétet, sőt orvul ő hozta ide Nissent, ha baj le[sz,>]nne, elég kellemetlen helyzetbe sodorná őt. És hát nyilvánvaló, hogy az alapítvány, melynek nyilvános dicsőségében oly naivul sütkérezik, Mihály nélkül nem igen tudja megtartani függetlenségét. Nézegetem őket, ahogy ide-oda járkálnak izgalmukban Gellérttel, s az a komikus ötletem támad, hogy ime, míg Mihály szegény leirhatatlan iszonyok közt a műtőasztalon fekszik – itt kinn három egzisztencia félti nem őt, hanem benne saját jövőjét. Basch az alapítványt félti, Gellért a Nyugatot, ami nyilván él vagy bukik Mihállyal – és én, ugyanennyi rosszakarattal nézve, szintén joggal félhetem eltartómat s egzisztenciámat – nem?

A műtét utáni hetekben az atyai, sőt anyai gyöngédség és gondoskodó szeretet majdnem elmosta Basch reális, sőt realitásos körvonalait, naponta kijár, ha kell, többször is, rossz napokon még éjjel is megjelent meghökkent, csunya naiv kosfejével. De a jóság és nagylelkűség nem természetes [ez>]

funkciója, ezért én úgy találom, hogy rosszat tesz neki, nehezen emészt, mint olyan ételt, amit a természet nem az ő fajtájának szánt. E folyamat folytán azután úgy lehet |ő:t| jellemezni, hogy bűdös a nagylelkűségtől. hogy megkönyebbülésemre |és gyönyörűségemre:| Gellért elpletykázta, hogy ő a műtét költségeit nem saját vagyonából fedezi, |:azt már mégse!| hanem azt az összeget adja erre, amit kurátori díjként kap az alapítványtól, de amit vagyonára való tekintettel a segélyalaphoz csatol szegény írók számára. (Ha ezt a szegény írók tudnák, megölnék őt, hogy ily gazul elprédálta azt, ami nekik jár!) De azonban ugylátszik[!] Nissen második ideutaztatásának költsége „tullépte az előirányzott kereteket” s nem volna-e lehetséges nyélbe ütni, hogy valamelyik bank, vagy pénzember kétezer pengőt ajándékozzon az alapítványnak? Basch korlátlan és csillapíthatatlan extázisban lelkesedik Nissenért, egyrészt, mert ő hozta ide, |:másrészt:| mert zsidó, <s> mert tényleg jól operál, s mert (nem tudom, mindvégig ez-e a meggyőződése?) aránylag kevés pénzt kért, |:de:| jelzőiből, hogy milyen tiszta ember! milyen tudós! milyen zseni! milyen átszellemült és szent! – látom (mert igen sokat adok az árulkodó jelzőkre) hogy [*Aljas!*]⁴ Nissenért való rajongásának nem kis mértékben oka, hogy Nissen, homoszekszuális[!] szempontból sem megvetendő ifjú szépség. Basch minden új szerelmét eleinte ragyogó szellemnek és fenkölten, majdnem „anyag[a>]iatlanul” tiszta embernek képzei. Nissen véletlenül tényleg remek ember, akár női szempontból is, s ehhez a bonvivan külsőhöz elképesztően jó orvos. (Basch nagyon méltatlankodott, [e>]hogy én azt mondtam, Nissen olyan, mint egy filmszínész – á, inkább olyan mint egy szerzetes! – mondta áhítatosra halkított és remegtetett hangon – közben látszott

⁴ Szeljegyzet Basch Lóránt kézírásával.

az arcán, hogy szívesen követne el erőszakot a szent szerzetesen. Ez hát a Nissen-komplexum, mint a Mihály-komplexum főággá dagadt mellékága, s mely a |:drága,| félelmes és hirlapokkal dicsőséges műtét izgalmait kellemesen fokozta a szerelem különleges fűszereivel. Mondhatom: a teljesen reménytelen szerelemé – dehát az is jó dolog. Most vissza kanyarodva a tényekhez, akármenyire nem szívesen látom, Mihály valóban köteles minden hála [ira>]Basch iránt, hiszen, ha meggyógyul, jóformán életét köszönheti neki, fölösleges firtatni<,> Basch életmentő cselekedetének mozgató rugóit. Ez a hála logikus következmény is, mert hiszen, ha a műtét nem sikerült volna, egyedül Bascht átkoznánk érte, de mint-hogy úgylátszik, hál Istennek sikerült, a hála is övé. Én mégis teljes örömmel szögezem le, hogy ebben a hálaban nem osztok Mihálllyal, ezt egyedül kell csinálnia. Nekem ugyanis semmi okom sincs rá – hacsak az nem, hogy Mihály végre számomra is megmaradt, nemcsak neki, de személyileg oly szívből komisz volt hozzám, hogy egész szabadon vihoghatok lelkének csufságain. (Vicces, ahogy a műtétről beszélt velem: szükségünk van Önre! Ön nél[<k]kül nem operálhatjuk meg Mihályt! Akár egy teljhatalmú miniszterelnök az uralkodó kis kegyencnőjéhez, akit az uralkodó szeszélye emelt ki a pizsokból, s most a korona őre, utálkozva bár, de kényszerül ennek a kis pizsoknak rábeszélő képességét |:is:| igénybe venni, hogy [az>]:|a gyenge:| uralkodót egy |:hasznos:| cselekedetre rábírják.) Minthogy a kegyencnő megtette kötelességét, megkezdődött leép|:í:|tése. Basch, aki az egész szanatoriumi anyagi dolgokat intézte, az én élelmezésemről nem gondoskodott, holott tudta, hogy Mihály mellől nem mozdulhatok, s nem tudok magamnak ételt szerezni. Így én az első 3-4 napon, a műtét utáni legnehezebb napokon a hazulról hozott téámat, s reggel-este egy-egy lágytojást ettem, míg úgylátszik növé-

rei rászóltak, s egyszerre váratlanul ebédet <se> kaptam (vacsorát már nem) néhány nap múlva, amint kissé felocsudtam, lemondtam az itteni ebédet, s azóta vendéglőből hozatok két-tőnknek, az ápolónővel, mert nem akarom az ő általa fizetett ételt enni. Ez a költség, s még súlyosabb motor, kanül stb. kiadások elnyelték havi pénzemet, de mikor kértem, utaltasson ki alapítványi járandóságunkra előleget, ezt megtagadta, indok nélkül, de nyilván ily gondolattal: ez a senki itt az én pénzemen drága szanatoriumi levegőt szivhat és még enni is akar! Nem engedélyezek egy fillért sem utálatos nagyravágyó és pénzherdáló nők kéjelgéseiére. Így egy-két napig az volt a helyzet, hogy itt kell hagynom betegemet, mert utolsó fillérig elfigyott a pénzem és se ebédünket nem fizethettem se autobuszra nem volt mit adnom a gyerekemnek |:ha látni akartam őt:| – végre Gellért kíségetett. Hát így állok külön egyéni hálámmal. Ha naplóm volna, most mindenesetre beleírnám nagy betűkkel: Uram Istenem, védelmezz meg háborutól, dögvész-től és gazdag emberek jótéteménye|:i:|től amen!

Török Sophienak soha sem Mihály volt a fontos, hanem önmaga, aki általá lett azzá, ami. Mindent a maga szempontjából ítélte meg. Amikor a beteg tantaluszi kínokat állt ki, és napokig éltveszélyben volt, hogy gondolhattam akkor reá, – arra, hogy ő miként látja el magát. Az első időben megtörtént hogy elfoglaltságom mellett is, naponta háromszor mentem ki a Park Szanatoriumba. Bámultak is testvér nem tehet többet. Pénzzel bánni nem tudott. Hogy nem utaltam ki előleget, a kúratori díjra, annak biztos meg volt az oka. Ez a jegyzete legjobban mutatja sötét lelkét, nem arra gondolt amit tettem, hanem arra a csekélységre, amit elmulasztottam – az ő személyét illetően. Számomra a T. S. val való jóbanlétem elkerülhetetlen rossz volt. Ő ezzel tisztában volt, bármennyire kedveskedett is, nekem viszont soha nem volt kételyem, hogy féltékeny reám, és

*Mihálynál Ellenem dolgozik. Hány gravamenje volt [:hogy:]
a Baumgarten ügyekben megbeszéléseinknél jelenlétét kifo-
gásoltam.*

Bl

Kiegészítés a jegyzetekhez*

136. oldal (1923. Pénztári jegyzetek) – „Dante kiadó”

A Dante Könyvkiadót Erdős Ármin és Somló Dezső alapította 1918-ban Ifjúság néven, mely előbb a budapesti Vasváry, majd az Ó utcában működött. 1919-től Benedek Marcell lektorként dolgozott a Dante néven megújult kiadóban, melyet 1940-től Laczkó Géza igazgatott.

136. oldal (1923. Pénztári jegyzetek) – „Ujpesti szính.”

Az Újpesti Színház 1908-tól Éden Színház, 1911-től Újpesti Népszínház néven működött, majd a 20-as években – az épület tatarozása után – Blaha Lujza Színház néven nyitották meg újra. 1936-ban tűzveszélyesség miatt az önkormányzat bezáratta. A színházban 1940–44 játszottak ismét a mai SZTK épülete helyén. (Vö. 1923. január 14.)

136. oldal (1923. Pénztári jegyzetek) – „szegedi lap”

Valószínűleg a Szeged c. lapról van szó, mely többször írt a Juhász-emlékünnepről. (L. 1923. május 19–22.)

* Tisztelt Olvasó- és Kutatótársaim! A TS naptáiraival kapcsolatos ismeretanyag természeténél fogva e kiadás megjelenését követően is bővíthető. Hiszen jegyzeteinkben a nevek tekintetében nemegyszer találkozhatnak az „Ismeretlen”, illetve az eseményekkel összegüggésben a „Nincs adat” kitéttel. Amennyiben segíteni kívánják egy majdani digitális, netán egy második, javított kiadás munkáit, kérem, küldjék el kiegészítő adataikat. Minden információt köszönettel fogadok elektronikus postacímemen: zopalini@hotmail.com.

136. oldal (1923. Pénztári jegyzetek) – „Szini lapja”
TS talán a Pesti Naplóra gondol, amelybe hosszabb ideig dolgozott Szini Gyula.
254. oldal (1925. november 1.) – „Molnár A.”
Valószínűleg Molnár Ákos íróról van szó. (Vö. 1931. december 17.)
254. oldal (1925. november 2.) – „Kiss József p. igazgató.”
KISS József (?–?), az Athenaeum Kiadó propagandaigazgatója (?) volt. Személyéről további ismereteink nincsenek.
255. oldal (1925. november 5.) – „Kiss Ida.”
KISS Ida, *Tamás Ernőné* (1902–1936), író. Pályáját a Napkeletnél kezdte. *Shami* c. regénye (Nagyvárad, 1922) elé BM írt *Előszót*.
263. oldal (1926. január 17.) – „Sebestyén Károly előadásán.”
SEBESTYÉN Károly (1872–1945), író, újságíró, irodalomtörténész. 1895-től gimnáziumi tanár Budapesten, 1912–33 között a Színművészeti Akadémia tanára. 1904-től a Budapesti Hírlap és a Pester Lloyd munkatársa.
276. oldal (1926. június 13.) – „Sztrokay”
SZTOKAY Kálmán (1886–1952), műfordító, író. Számos budapesti lapba írt. 1945 után az Irodalom és Tudomány szerkesztője volt.
276. oldal (1926. június 23.) – „Mécs Alajos”
MÉCS *Mayer* Alajos (1893–1978), író, újságíró. A 10-es évek végén az Új Nemzedék c. lap riportere, 1934–1936

között Tokióban élt, s onnan küldött tudósításokat a Magyarországi c. lapnak, majd a Külügyminisztérium Japán-szakértője lett. 1945 után a Külügyi Szemle munkatársa volt.

313. oldal (1927. december 31.) – „Kiss Pistával és Cicával”
 KISS (Cica) (?–?), Kiss Istvánnak (L. 1925. február 1.),
 BM sógorának, első házasságából született lánya; csak
 a becenevét ismerjük.

316. oldal (1928. január 20.) – „Molináry Gizellával”
 (L. 1940. december 4.)

353. oldal (1928. november 15.) – „Siestában.”
 A Siesta szanatórium (Vö. 1936. december 12.) Katona József főorvos vezetésével a budapesti I. Ráth György u. 5. alatt működött.

356. oldal (1928. december 6.) – „Balog[h] József”
 Valószínűleg Balogh Józsefről van szó. (L. 1932. december 17.)

405. oldal, 8. lábjegyzet (1930. január 17.) – „Basch Loránt Edít és Ilona.”
 (Vö. 1927. április 25.)

417. oldal (1930. március 26.) – „Hajdu Henriknél”
 HAJDÚ *Klein*(?) Henrik (1890–?) műfordító. A 20-as évektől az újpesti szociáldemokrata párt titkára. 1948-tól a Fővárosi Levéltár vezetője. 1915-től publikált a Nyugatban.

427. oldal (1930. augusztus 6.) – „Filipp Jóskával.”
 (Vö. 1934. augusztus 29.)

469. oldal (1932. január 18.) – „Erzsébet kir. szállóban”
Bp. IV. (ma: V.), Egyetem u. 5., a Centrál kávéház mellett.

490. oldal, 79. lábjegyzet (1932. augusztus 10.) – „Gellérték és új cseléd”
OSZK Kt., Babits-hagyaték: Fond III/504–505.

509. oldal (1933. január 31.) – „Németh Andor”
NÉMETH Andor (1891–1953), író, költő, kritikus. 1909-ben a Kolozsvári Újság c. lapnál fizetés nélküli újságíró lett. *Veronika tükre* [ital.] c. egyfelvonásos darabját 1913-ban a Galilei Kör mutatta be, melynek alelnöke volt. 1914-ben Párizsba utazott, a világháború kitörése után internálták. A Tanácsköztársaság követségi titkára Bécsben, ahol a Bécsi Magyar Újság és a Diogenes munkatársa. Avantgárd hangvételű lírája révén közel került Kassák köréhez és a Ma c. folyóirathoz, melynek 1921–25 között munkatársa volt. József Attilához és Déry Tiborhoz szoros barátság fűzte. 1926-ban tért vissza Magyarországra, de tizenkét évi távollét után – bár BM és Kosztolányi is sokra becsülte – a Nyugat körén kívül (Dokumentum, A Toll, Literatura, Szép Szó) találta meg szellemi otthonát.

537. oldal (1933. augusztus 12.) – „Mihálynál Pista öc[s>]cse”
Babits István és felesége BM édesanyjának augusztus 16-án számoltak be levélben a János-szanatóriumban (Vö. 1933. június 3.) gyógyuló költő állapotáról: „Misit kinn a kertben találtam, egy nyugágyban olvasott. Egyáltalában nem néz ki rosszul és 66 kiló a testsúlya. [...] Ilonka azt hiszi, hogy ezt az újabb baját azért kapta, mert húsvétkor Szekszárdra ment és ott meghűlt.” (BCSL 1996: 446). Vö. 1933. április 14–22. és 1933. augusztus 14.

550. oldal (1933. december 1.) – „Gellért |:Bandi:| fiával”
(L. 1936. március 28.)

554. oldal, 113. lábjegyzet (1933. december 26.) – „Bernáth Aurél és felesége.”

PÁRTOS Alice (1901–1966), orvos, balneológus. A Galilei Kör aktív tagja volt. 1926–38-ban Pöstyénben fürdőorvos, 1938–45 között a Pajor Szanatóriumban reumatológus és balneológus. 1945-től 1966-ig a Lukács Fürdő, illetve az Országos Reuma- és Fürdőügyi Intézet főorvosa. Öngyilkos lett.

566. oldal (1934. január 20.) – „Kún Zsigmond”

KUN Zsigmond (1893–2000), író, költő, közgazdász. A PTOE (L. 1936. január 26.) tisztviselője volt.

569. oldal, 19. lábjegyzet (1934. február 6.) – „Hegedüs Sándorral”
(L. még 1941. szeptember 5.)

662. oldal (1936. március 6.) – „<Talmányi>”

Valószínűleg TELMÁNYI Emil (1892–1988), hegedűművész. 1911-ben Berlinben kezdte hegedűművészi pályafutását; 1919-től mint opera- és hangversenydirigens tevékenykedett külföldön, e minőségében 1927-ben mutatkozott be a budapesti közönségnek. 1929 után saját (utazó) kamarazenekara élén dolgozott. 1919-től Koppenhágában élt, de hosszú ideig szinte évente szerepelt Magyarországon is. Bartók Béla hegedűre írott műveinek hű tolmácsolója, nemzeti zenénk eredményes propagátora volt.

662. oldal, 59. lábjegyzet (1936. március 11.) – „<d.e. Schmidt Nusa, Évi> Itt voltak: Évi, Amika, Marika, Sándor, Stefi, Zoli, Judít I. születésnapj uzsonnán.”

(Merkovits Sándort, Szabó Máriát, Taubinger Stefániát és Walkó Amáliát sikerült azonosítani.)

666. oldal, 69. lábjegyzet (1936. április 9.) – „Hegedüs 6 kor p|:rédikál:|”

Valószínűleg több alkalommal is ige hirdetést tartott; egy korábbi alkalommal egyebek között ezeket mondotta: „[...] mondom a mai állapotokra vonatkoztatva, hogy nem lehet Krisztusnak híve, aki akár tettel, akár szándékkal a zsidóság ellen tör. Minden ilyen tény vallásunkkal ellenkezik és Jézus tanítása ellen van. Ezért az antiszemitizmus minden megnyilvánulását hitünk szerint el kell ítélnünk...” A prédikátor közös áldásban részesítette a templomban jelen levő protestáns, katolikus és zsidó híveket. A református hívők közleményben tiltakoztak az ilyen, politikai célokat szolgáló prédikációk ellen. (Vö. Magyarország, 1933. április 25., 8.)

667. oldal, 72. lábjegyzet (1936. április 18.) – „Vajda est”

Illetve Lesznai Anna, Radnóti Miklós, Sárközi György, Sík Sándor, Szabó Lőrinc, Vas István és Weöres Sándor. Juhász Gyula és Kosztolányi Dezső verseiből Kiss Ferenc adott elő, Komlós Aladár mondott megnyitót.

670. oldal (1936. május 16.) – „Kerecsényiek”
(L. 1941. január 18.)

678. oldal, 112. lábjegyzet (1936. július 19.) – „Császár Károly”

1912-től Kolozsvárott középiskolai tanár, majd a református leánygimnázium igazgatója. 1930–38 között a Pásztortűz szerkesztője. 1958-ban áttelepült Magyarországra.

679. oldal (1936. augusztus 6.) – „Gellért Gyuri”

Valószínűleg GELLÉRT *Goitein* György (1894–?), banktisztviselő. Budapesten az Angol-Magyar Bank tisztviselője.

679. oldal, 115. lábjegyzet (1936. augusztus 14.) – „Weisz Magda”

Weisz Sándor esztergomi ügyvéd, a városi képviselőtestület tagjának a lánya.

680. oldal (1936. augusztus 20.) – „Karinthy Gabi.”

KARINTHY Gábor (1914–1974), költő. Karinthy Frigyes fia Judik Etel színésznőtől, aki 1918-ban a spanyolnáthajárvány áldozatául esett. Hangszóró néven lapot alapított, verseinek nagy része itt jelent meg. A Szép Szóban és a Nyugatban is jelentek meg versei a 30-as évek második felében. 1946–48 között a Fővárosi Könyvtárban dolgozott, majd visszavonultan élt Badacsonyan, utóbb Budapesten.

681. oldal (1936. augusztus 28.) – „Dexékkel”

DEÉD *Dex* Ferenc (1901–?) festő, restaurátor. 1932-ben gyűjteményes kiállítása volt Pozsonyban. Az Esztergomi Vármúzeumnak az esztergomi vár történetéről szóló állandó kiállításán az ásatások menetét az ő színes freskója mutatja be.

681. oldal (1936. augusztus 29.) – „Rubínyi Mózes”

RUBINYI Mózes (1881–1965), nyelvész, irodalomtörténész. 1903-tól nyugdíjazásáig (1938) budapesti polgári iskola, illetve kereskedelmi iskola tanár volt. 1919-ben, a Tanácsköztársaság idején főiskolai tanárrá nevezték ki; ettől a tisztségtől a forradalom bukása után megfosztot-

ták. 1945–48 között a főváros kulturális és tudományos ügyeinek előadója volt. 1947-ben szegedi egyetem tanára. 1929-től haláláig a Magyar Pen Club ügyvezető alelnöke. Jelentős tevékenységet fejtett ki az 1926-ban általa alapított Vajda János Társaságban is.

690. oldal (1936. november 29.) – „Császár Ildikóhoz.”

Császár Károly (L. 1936. július 19.) valószínűleg korrepe-tálta Ildikót.

752. oldal (1937. november 16.) – „Devecseri”

(L. 1938. június 16.)

779. oldal (1938. április 14.) – „Parkban”

(L. 1933. január 23.)

794. oldal, 110. lábjegyzet (1938. november 10.) – „Mak-r[<k]ai[!] mérnöknl”

MAKRAI Teofil, mérnök ugyanis a VIII., Kálvária tér 6. sz. alatt lakott, közvetlenül TS-ék mellett.

824. oldal (1939. június 15.) – „[:Makainál:]”

Makai István (1904–1970), a Rádió Világ c. magazin fő-szerkesztője, aki valószínűleg hangfelvételt készített BM-ről. Az 1940-es években megjelent ismeretterjesztő, illetve szakkönyvei között a rádiók javításáról, behangolásáról, hangfelvételek készítéséről is találunk könyveket. (Vö. 1938. november 10.)

816. oldal, 36. lábjegyzet (1939. március 30.) – „Gellért kiadja Novelláskötetemet”

(TÖRÖK 1939: 85–191.)

Rövidítések jegyzéke

Szakirodalmi rövidítések

BCSL 1996	<i>A Babits család levelezése.</i> Szerk. Buda Attila. Budapest, Universitas Kiadó, 1996.
BCSL2 2006	<i>„Különös emberi háló”. Ami Babits család levelezéséből kimaradt.</i> Szerk. Buda Attila. Budapest, Universitas Kiadó, 2006.
Babits 1978	BABITS Mihály, <i>Esszék, tanulmányok I–II.</i> Szerk. Belia György, Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1978.
Babits 1997	BABITS Mihály, <i>A gólyakalifa.</i> Szerk. Éder Zoltán, <i>Kártyavár.</i> Szerk. Babits Kutatócsoport, Budapest, Historia Litteraria Alapítvány–Korona Kiadó, 1999. (Kritikai kiadás)
Babits 2001	BABITS Mihály, <i>Timár Virgil fia.</i> Szerk. Sipos Lajos, Budapest, Magyar Könyvklub, 2001. (Kritikai kiadás)
Babits 2006	BABITS Mihály, <i>Halálfiái.</i> Szerk. Némédiné Kiss Adrienn–Szántó Gábor–T. Somogyi Magda, Budapest, Argumentum Kiadó, 2006. (Kritikai kiadás)
Belia 1980	BMBF 1980 I–II.
Beszf 1980 I–II.	<i>Babits Mihály Beszélgetőfüzetei I–II.</i> Szerk. Belia György, Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980.

- BMBG 1998 *Babits Mihály Bibliográfia*. Szerk. Stauder Mária–Varga Katalin, Budapest, Argumentum Kiadó–Magyar Irodalom Háza–MTA Irodalomtudományi Intézete, 1998.
- BEK *Babits Emlékkönyv*. Szerk. Illyés Gyula, Budapest, Nyugat Kiadó, 1941.
- BMKL *Babits Mihály kéziratai és levelezése. Katalógus I–IV*. Szerk. Cséve Anna–Kelevéz Ágnes–Melczér Tibor–Nemeskéri Erika–Papp Mária, Budapest, Argumentum Kiadó–Petőfi Irodalmi Múzeum, 1993.
- BML 1912–1914 *Babits Mihály levelezése 1912–1914*. Szerk. Pethes Nóra–Vilcsek Andrea, Budapest, Argumentum Kiadó, 2007.
- BSZL 1979 *Babits–Szilasi-levelezés*. Szerk. Kelevéz Ágnes, Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum–Népművelési Propaganda Iroda, é. n. [1979.]
- Buda 2000 BUDA Attila, *A Nyugat Kiadó története*. Budapest, Borda Antikvárium, 2000.
- Buda 2005 „*Áll az idő és máll a tér*”. *Babits István levelei a keleti frontról és a hadifogságból 1915–1920*. Szerk. Buda Attila. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2005.
- Czeizel 2004 „...*kínok és álmok közt...*” 2004.
- Fotótéka „...*külön tér, külön idő...*”. *Babits Mihály fényképei*. Szerk. W. Somogyi Ágnes, Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1983.
- Ikonográfia W. SOMOGYI Ágnes, *Babits Mihály fényképei a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Ikonográfia*. Szerk. Láng József TDBM: 305–388.

- Jankovics 2001 JANKOVICS József, Babits Mihály fegyelmi büntetésének revíziós eljárása ismeretlen dokumentumok tükrében. *ItK*, 2001/1–2.
- Kardos 1972 KARDOS Pál, *Babits Mihály*, Budapest, Gondolat Kiadó, 1972.
- „...kínok és álmok közt...” 2004 „...kínok és álmok közt...” Czeizel Endre, Harmati Lidia, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Sipos Lajos, Szállási Árpád Babitsról. Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.
- Koháry 1973 KOHÁRY Sarolta, *Flóra és Ilonka*. Budapest, Magvető Kiadó, 1973.
- Koháry 2006 KOHÁRY Sarolta, *Török Sophie életregénye*. Budapest, Éghajlat, 2006.
- Ortutay ORTUTAY Gyula, *Napló I. 1938–1954*. Szerk. Markó László, Pécs, Alexandra Kiadó, 2009.
- SCHAL 2004 *Schöppflin Aladár összegyűjtött levelei*. Szerk. Balogh Tamás, Pécs, ProPannonia Kiadói Alapítvány, 2004.
- Sipos 1976 SIPOS Lajos, *Babits Mihály és a forradalmak kora*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
- Sipos 1999 I–II „Engem nem látott senki még.” *Babits-Olvassókönyv I–II*. Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Historia Litteraria Alapítvány–Korona Kiadó, 1999.
- Sipos 2002 SIPOS Lajos, *Új klasszicizmus felé...*, Budapest, Hollósy Galéria, 2002. (Babits Kis-könyvtár)

- p>Sipos 2003 SIPOS Lajos,
- Babits Mihály*
- . Budapest, Elektra Kiadóház, 2003.
- Sipos 2007 SIPOS Lajos, Újraolvasó. Babits Mihály: A lírikus epilógja és az In Horatium. *Tiszatáj* 2007/11. (123. sz.), Diákmelléklet 1–11.
- Sipos 2008 SIPOS Lajos, *Babits Mihály*. Szekszárd, Babits Kiadó, 2008.
- Sipos 2010 SIPOS Lajos, *Az elérhetetlen eszmény. A Napkelettől a Magyar Szemléig*. Tekintet, 2010/5. 3–36.
- TDBM *Mint különös hírmondó. Tanulmányok és dokumentumok Babits Mihályról*. Szerk. Kelevéz Ágnes, Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum–Népművelési Propaganda Iroda, 1983.
- Téglás 1981 *Művészek levelei Babitsról*. Szerk. Téglás János, Budapest, Ságvári Endre Nyomdaipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, 1981.
- Téglás 1996 *A vádlott: Babits Mihály. Dokumentumok, 1915–1920*. Szerk. Téglás János. Budapest, Universitas Kiadó, 1996.
- Téglás 1997 *Babits Mihály: „Itt a halk és komoly beszéd ideje...” Interjúk, nyilatkozatok, vallomások*. Szerk. Téglás János. Második, bővített kiadás. Celldömölk, Pauz–Westermann Könyvkiadó Kft., 1997.
- Téglás 2003 I–III *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1917–1941. I–III*. Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2003.

Téglás 2005	TÉGLÁS János, <i>Babits-epizódok</i> , Tótfalusi Kis Miklós Nyomdaipari Szakközépiskola és Szakiskola, 2005.
Téglás 2007	TÉGLÁS János, <i>Babits-epizódok II.</i> , Klaufuzál Gábor Műszeripari Szakközépiskola és Szakiskola, 2007.
Téglás 2007 IV–V	<i>A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1941–1951. IV–V.</i> Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2007.
Török 1939	TÖRÖK Sophie, <i>Nem vagy igazi!</i> , Budapest, Nyugat Kiadó és Irodalmi Rt., é. n. [1939.]
Török 2000	„ <i>most én vagyok hang helyetted...</i> ”. <i>Török Sophie Babits Mihályról.</i> Szerk. Téglás János, Budapest, Palatinus, 2000.

Egyéb rövidítések

BH	Budapesti Hírlap
Bp.	Budapest
ItK	Irodalomtörténeti Közlemények
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
Ny	Nyugat
OSZK Kt.	Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára
PH	Pesti Hírlap

Névmutató

- Abélard, Pierre 614
 Abonyi Géza 926
 Ábrahám Pál 565, 612
 Ábrányi Kornél 268
 Aczél Ilona 151
 Adalbert, Prágai, Szent 390
 Ady Endre 18, 23, 49, 111, 124,
 129, 139, 149, 152–153, 159,
 179, 268, 273, 283, 289, 305,
 308–310, 315, 319, 367, 369,
 375–376, 378, 391, 412, 415–
 417, 419, 422, 462, 464, 479,
 493, 535, 581, 628, 638, 656,
 679, 707, 720, 847–848, 894,
 928
 Ady Lajos 375, 376
 Ágoston Gézáné 291, 605, 608–
 609, 928–929
 Ágoston, Hippói, Szent 501,
 628
 Alberti, Leone Battista 339
 Alerme, Marcel 871
 Alfieri, Vittorio 339
 Ali → Komjáthy Aladár
 Ali → Schöppflin Aladár
 Alpár Gitta 612
 Alpár Miklós 578
 Alszegehy Zsolt 469–471, 473, 569,
 721, 811
 Almásy-Teleki → Teleki
 Ambrózy Ágoston 838
 Ambrus Zoltán 356–358, 365,
 402–403
 Amiel, Denis 264
 Amikai Sándor 615
 Ammer József 627
 Andersen Felícia 460, 468, 628,
 750
 Angelico, Fra 329, 332, 336
 Angyus → Babits Angyal
 Anna, ápolónő 918
 Annus, Anna, cseléd 288, 294, 318,
 327, 666, 667, 712, 724
 Antal, Anti, inas 390, 398
 Antalffy-Zsiross Dezső 205
 Antalóczy Zoltán 910
 Antonio Widmar
 → Vidmár Antal
 Anyi → Babits Mihályné
 Kelemen Auróra
 Áprily Lajos 432, 667
 Arany János 446, 464
 Arisztophanész 545, 615
 Árkay Aladár 603
 Árkay Bertalan 603
 Ártinger Imréné Rózsa Lillian
 364, 389–390, 400, 405, 443,
 468
 Ártinger → Oltványi
 Árvay János 650
 Ascher Leó 391
 Ascher Oszkár 257–259, 265, 267–

- 268, 277, 283–285, 292, 306–307, 310–312, 317–318, 320–321, 324–326, 345, 353–355, 358, 360–362, 364–365, 367–370, 376, 378, 380, 382, 384, 392, 397, 402, 405, 412–413, 422, 428, 430, 433, 437, 447, 459, 462, 468, 470–472, 478, 492, 500, 502, 508, 521, 543, 550, 554–562, 564, 595, 599, 613, 619, 646, 665, 689, 693, 707, 709, 747–748, 750, 757, 811, 823, 874, 878–879
- Astaire, Fred 719, 890, 923
- Auer Pál 623
- Augustus, Caius Octavianus Caesar, római császár 336
- Auguszt Elek 515
- Auguszt Elemér 515
- Ayres, Lew 889
- Baba → Einczinger Livia
- Babi, kozmetikus 820, 849, 871, 903
- Babics Antalné 948
- Babits Angyal Irén Sarolta, Kiss Istvánné (Angyus, Angéla,) 102–103, 156, 160–161, 212, 223, 243–244, 269, 291, 295, 301, 326, 369, 386, 415, 422, 432, 578, 589, 616–618, 839
- Babits Ildikó 21–22, 24–28, 42, 74, 81–82, 173, 192, 252, 318, 320–325, 327, 340–348, 353–355, 357, 361, 365–368, 370, 376–377, 380–382, 385–388, 390–391, 393–403, 406–411, 413–415, 417–420, 422–423, 425–429, 431–435, 438, 440–445, 447–449, 452–457, 463–465, 468, 472, 476, 479, 481, 483, 486–488, 490–493, 495–497, 499, 502–503, 505–506, 508–512, 514, 516, 521–524, 529, 533–534, 536, 537, 540, 542–546, 548–554, 564–565, 568–570, 572–580, 585–591, 593–601, 604–615, 619–624, 626, 627, 630, 633–635, 637–642, 648–649, 652, 657, 659–660, 662–663, 665–671, 673–675, 677–680, 682–685, 687, 689, 690, 691, 695–697, 701–702, 711–713, 719–720, 724, 727–729, 737–739, 741–742, 744–746, 748–749, 751–754, 758, 761–762, 773–782–785, 789–800–807, 809–817, 821–824, 826–827, 829, 830, 834–840, 842, 844, 846–849, 852–853, 859, 860, 862–865, 868–870, 874–878, 880, 884, 887–888, 890–892, 895–900, 902, 904–913, 915–917, 920–924, 926, 929, 932–933, 938–940, 942–948, 950–952, 955
- Babits Ilona 222
- Babits István, Pisti, Pista 110–111, 131, 178, 205, 210, 223, 254–255, 270, 282, 295, 305, 317, 326, 386, 537, 589, 624–625, 662–665, 710–711, 714, 747, 828, 887
- Babits Istvánné Stockinger Georgina, Györgyi 110, 386–387, 394, 438, 624–626, 637,

- 640, 663–664, 714, 723, 747,
750, 770, 806, 828, 856, 874,
887, 902
- Babits Konstancia, Stanci néni
(Ujfalussy Imréné) 222–223
- Babits Mihály *passim*
- Babits Mihályné Tanner Ilona
→ Török Sophie
- Babits Mihályné, id., Kelemen
Auróra, Anyi 95, 97–98, 222,
226, 269–270, 283, 345–347,
369, 386, 432, 550, 711
- Babits Róza 194, 222, 260
- Babits Sándor 214, 220, 317, 475,
637
- Babits Sándor, ifj. 214
- Babits Sándorné Keresztes Ilona
214
- Babits Tibor 438, 828, 887, 896
- Bach, Johann Sebastian 206, 209,
432, 667, 685–686, 688, 757,
874
- Back Zsuzsi → Osvát Zsuzsanna
- Bacon, Lloyd 394
- Bajcsy-Zsilinszky Endre 197, 388
- Bajor Ágost (Bayer),
Beuer [!] Gusztáv, Bayer 244,
248–249, 252–253, 255–259,
265, 268, 271, 274–282, 285,
291, 300, 334–335, 343, 492
- Bajor Ágostné 253
- Bajor Gizi 148, 285, 411, 660, 708
- Bak Mária 191, 194
- Baker, Josephine 341
- Balassa József (Grünbaum), újságíró
517, 533, 535–536, 543, 549,
552, 569, 573, 627
- Balassa József, nyelvész 518
- Balassa László 518–521, 524–525,
527, 531–532, 535, 537, 539,
544, 552, 564, 569, 571, 585,
940–941, 953
- Balassa Lászlóné → Meller Róza
- Balázs Béla 687
- Balázs, Szent 764
- Bálint Aladár 830
- Bálint György 409, 413, 424, 431,
442, 450, 456, 472, 475, 481,
499, 506, 512–515, 517, 541,
549, 579, 603, 669, 715, 719,
722, 746, 761, 781, 882
- Bálint Jenő (Berger) 65, 407
- Bálint Klára → Szerb Antalné
- Bálint Rezső (Berger), festő 407
- Bálint Rezső, orvos 212
- Balla Erzsébet 562
- Baló Elemér 306
- Balog Sándor 427
- Balogh Béla 641
- Balogh Gyula 769–770
- Balogh István 367
- Balogh (Balog) József 356, 501,
550, 818, 902, 911, 939, 972
- Balogh Károly 598, 606–607, 612,
747, 752, 769
- Balogh Károlyné 607, 612, 614
- Balogh Miklós 422
- Balogh Vilma, Bánóczi Lászlóné
121, 658, 771
- Bán Frigyes 929
- Bandl Ferenc 149
- Bandl József 135–136, 149, 248,
300
- Bánffy Miklós, gr. 366, 410
- Bánfi Szilvia 852–853
- Bánóczi László 121

- Bánóczi Lászlóné
→ Balogh Vilma
- Bányai Elemér 894
- Bányai Kornél, Bányay 197, 199,
200–203, 207, 212, 242, 244,
248, 262, 276, 279, 300–303,
305, 312, 387–388, 454, 471
- Barabás Miklós, márkosfalvi 469
- Baracs Marcel (Barach) 184, 188
- Baracs Marcelné Schmidt Etelka
184, 233
- Baranyai Erzsébet 931
- Baranyai Lipót 931
- Barát Béla, Baráth 814, 875, 897
- Barát Béláné, Barát Annie 894,
897–901, 921, 925, 931, 938–
940, 943, 945
- Barát Irén 948
- Bárd Miklós (Kozma Ferenc) 450
- Bárdos Artur 234, 270, 545, 660,
726
- Bárdos Lajos 172–174, 442, 493,
502, 574, 598, 603, 609, 652,
750, 753
- Barna Erzsébet (Bözsi), TS varrónője
421, 670
- Baron Gyula 725
- Baross György 354
- Baróthy Miklós 194, 211
- Baróthy Miklósné 194–195, 211,
225
- Barrett-Browning, Elisabeth 885
- Barrymore, Lionel 717
- Bársony János 308
- Bársony L. 888
- Bársony Rózsi 565, 612
- Bársony Tivadar (Bruckner) 714,
772
- Barta János 762–763
- Bartal Ernő 280
- Bartalis János 378–379, 436
- Bartha Dénes 693
- Bartha Dezső 417
- Bartha László, nagyborosnyói 878
- Barthi Mária 423
- Bartók Béla 159, 161, 174, 265,
278, 283, 422, 432, 605, 651,
654, 657, 659–662, 664, 667–
669, 671, 673, 676, 684–689,
691–692, 695–696, 698–705,
708–721, 751, 755, 757–758,
761, 813, 874–875, 888, 894,
897, 904, 908
- Bartók Béláné Voigt Paula 689
- Bartók Elza 689
- Bartók Péter 689
- Bartolommeo, Fra 338
- Bartucz Lajos 441
- Basch Edit 405, 439–440, 462,
465–466, 470, 474, 476–478,
480, 487–488, 498–499, 501,
511, 515, 547, 562–564, 584,
611, 615, 619, 622, 657, 663,
667, 670, 674, 675, 706, 722,
726, 730, 739, 797–798, 802,
806–808, 812, 816–817, 832,
837, 839, 842, 859, 872, 878,
881–882, 889, 898–899, 905,
926, 928, 972
- Basch Ilona 296, 318, 327, 343,
383, 401, 405, 411, 424, 434–
435, 439–440, 445, 462, 478,
487, 498–499, 502, 507, 526,
533, 537, 548, 584, 611–612,
619, 622, 636, 660, 675, 689–
690, 721–722, 726, 730–731,

734, 739, 749–757, 761–762,
765–767, 770, 773–774, 777,
786, 789, 796–798, 802, 806–
808, 812, 829, 833, 835, 838,
870–872, 873, 876, 878, 881–
882, 886, 894, 889, 897, 899,
903, 905, 916, 931, 941, 948,
963, 972

Basch Lóránt 70, 82, 169, 288–
290, 292, 293, 295–296, 300,
302–307, 311–312, 317–318,
321, 327, 342–344, 348–349,
351, 354–357, 359–360, 362,
364–367, 377, 380, 382–383,
387, 389, 392, 397, 399–402,
404–406, 409, 411, 413–415,
418, 420, 422–424, 428, 431–
443, 445, 448, 452, 457, 459–
460, 462–463, 465–471, 474–
482, 486–488, 492, 495, 497–
503, 506–507, 511–513, 515–
516, 519–521, 524–528, 530–
531, 533–539, 541–545, 547–
552, 562–565, 569–574, 578–
580, 584, 588–589, 594–595,
597–598, 608, 610–611, 614–
615, 619, 622–624, 629, 635–
636, 638–640, 643–650, 653–
654, 656–657, 660, 664, 667,
669–670, 673, 675–677, 679,
682, 686, 688, 690, 692, 698–
700, 705–706, 712–713,
719–724, 726–727, 730–734,
736, 738–739, 741, 743,
746–757, 766–762, 765–767,
770–771, 777, 782, 785–786,
789, 792–793, 795, 797–799,
802, 804, 806–808, 810, 812,

815–829, 831–835, 837–839,
842, 845–846, 848–849, 855,
859–860, 862, 867, 870–874,
876–890, 892–894, 898–907,
909, 912–913, 916, 918–919,
922–924, 926–932, 938, 941,
948–949, 951–953, 957, 962–
965, 972

Basch Nini → Schweiger Ödönné
Basilides Mária 265, 422, 516, 686,
707
Báthy Annie 357
Batthyány Gyula, gr. 840
Baudelaire, Charles 177, 639
Bauer József 203
Baum, Frank L. 895
Baumgarten Ferenc Ferdinánd 23,
169, 271, 288–290, 303, 356,
366
Baumgarten Ignác 311
Baumgarten Sándor 311
Baur, Harry 658
Bayer → Bajor
Bayer, Josef 514, 522, 552
Bea, Buday László ismerőse 580,
620
Beck Gyula 100, 107, 110, 121–
123, 126, 128–129, 133, 147,
160, 172, 178, 183
Beck Judit, G. 878
Beck Ö. Fülöp 161, 242, 256, 290,
297, 302, 311, 348, 350, 351,
358, 364–365, 380, 387, 394,
423–424, 444, 472, 478, 482,
542, 553, 929–931
Beczky József, Beckói 436–437,
444
Beethoven, Ludwig van 209, 432,

- 465, 516–517, 538, 661, 704,
708, 748, 757, 884
- Békássy Ferenc 132
- Békássy Istvánné Bezerédj Emma
131–132, 146, 175, 187–188,
286, 382, 401–402, 413, 520,
568–570, 572, 598, 607, 609,
615, 650, 662, 664, 702–704,
706, 807, 812
- Békeffi István 575, 655
- Béky Zoltán 185–190
- Béla Miklós 262
- Béla, Babits Ildikó iskolatársa 804
- Béládi Miklós 32
- Belia György 63, 68–69, 74, 358,
586, 767, 913
- Bell, Maria 859
- Bella, ápolónő 909
- Bellini, Vincenzo 91, 327, 340
- Belloni, Angelo 844, 850, 852
- Bene Valéry (Valéria) 700
- Benedek Elek 378, 408, 431
- Benedek Marcell 104, 157, 172,
178, 203, 364, 479, 492, 584,
919, 970
- Benedict Henrik 97
- Beőthy László 306
- Berán Lajos 914
- Berber, Anita 155
- Berczik Árpád 183
- Bérczy Ernő 444
- Beregi Oszkár 414
- Berény Róbert 572
- Berényi István 634, 637, 680
- Berényi Zsigmond 490, 585, 633–
634, 680, 789, 907, 913
- Bergner, Elisabeth Ettel 377, 499,
576, 643, 831–832, 841
- Bergson, Henri 172, 192, 552
- Berky Lili 86
- Berling, Gösta 54
- Bernard, Raymond 867
- Bernát, Clairvaux-i, Szent 614
- Bernáth Aurél 270, 482, 513, 554,
642, 658, 665, 668, 684, 704,
710, 748, 770–771, 874–875,
878, 880, 894, 903, 973
- Bernáth Aurélné Pártos Alice 513,
554, 658, 665, 668, 684, 710,
748, 878, 880
- Bernini, Giovanni Lorenzo 331
- Bernini, Pietro 339
- Berté Henrik 581
- Berven, Karolinska Institut igazgatója
812
- Berzeviczy Albert 408–409, 471,
477, 605, 614, 669, 701
- Berzsenyi Dániel 464, 605, 614
- Bethlen Gábor, erdélyi fejedelem
289
- Bethlen István, bethleni, gr. 289,
340, 378, 416, 931
- Bethlen Margit, gr. 289, 603
- Beuer Gusztáv → Bajor Ágost
- Bezerédj Angéla 662
- Bezerédj Emma → Békássy Istvánné
- Bianconi, Carlo 592
- Bibó Lajos 367, 409, 419, 611
- Bilicsi Tivadar 866
- Biller Irén 575
- Bíró Ernő 142
- Bíró Imre 278, 281, 283
- Bíró Irma 21–22, 24–25, 42, 252,
264–265, 268, 270, 279–280,
282, 285–286, 288, 291–294,
298, 305, 307, 317–320, 322–

- 327, 340–342, 345, 361, 365,
 384–385, 570, 759, 762, 785–
 786, 799–804, 808–810, 812–
 815, 848–849, 858, 862, 868,
 875, 879–881, 887–888, 897,
 902, 929–932, 938–944, 952
- Bíró Lajos 576
 Bíró László 318, 402, 439
 Bíró Sándor 592
 Bittó Dénes 458
 Blaha Lujza 893
 Blanchar, Pierre 658
 Blaskovich István 913
 Blondin, Charles 867
 Bodnár István 415
 Bodó Károly 189, 191, 221
 Bodor Aladár, vitéz 165, 184, 233
 Bodor György 354
 Bodri Ferenc 925
 Boelmann, Léon 206
 Bohuniczky Szefi 54, 110, 471,
 762–763, 962
 Bojár Lilly 320
 Bóka László 322, 838, 842, 882,
 885, 888, 907, 927–928, 941,
 946, 951
 Bókay János 268, 941, 946
 Bokor Imre 188, 257
 Bokros Birman Dezső 383
 Boles, John 663
 Bolger, Ray 891
 Bolyai Farkas 535
 Bolyai János 535
 Bolyai Pál → Bródy Pál
 Boncza Berta, Csinszka,
 Márfy Ödönné 18, 111, 273,
 296, 301, 535
 Borbíró Ferenc (Vojnics) 422
- Borgos Anna 8, 18, 55–56, 60,
 801
 Boris, cseléd 349, 351
 Bornemisza Péter 433
 Boros József, zelenai 499
 Boross M. A. 759
 Borzage, Frank 671
 Bossi, Giuseppe 592
 Boswell, Eric 916
 Both Béla 803
 Botticelli, Sandro 330
 Böczögő József 412
 Böhm Gyuláné Sztojanovits Adrienne
 813, 834
 Böröndi Lajos 27, 66
 Böződi György 806
 Bözsi, ápolónő 498
 Bözsi, cseléd (1.) 450, 455
 Bözsi, cseléd (2.) 618, 620, 640,
 658, 666, 683, 795, 807
 Brahms, Johannes 209, 757, 667
 Bramante (Donato di Pascuccio
 d'Angelo) 330
 Braun Róbert 152, 154, 157, 160,
 178–179, 191, 194–195, 213,
 544, 602
 Braun Róbertné 195
 Brecht, Bertolt 374
 Brennerné Lindtner Ella 627
 Brent, George 921
 Brent, Romney 499
 Brisits Frigyes 919
 Bródy Pál (Bolyai Pál), Bródi 90,
 93, 101, 105–107, 109–110, 124,
 130, 143, 162, 174, 177, 184,
 216, 236, 382
 Bródy Sándor 159, 462, 638
 Bródy Sári 214

- Brontë, Emily 856
 Brook, Clive 562
 Brósz Vilmos 326
 Brown, Clarence 921
 Browning, Robert 177, 885
 Bruckbauer Mátyás 110
 Brunelleschi, Filippo 92, 339
 Brunszvik Teréz 735
 Brünauer Endre 158
 Buchner Antal, bánáti 357
 Buchowetzky, Dimitrij 143
 Buda Attila 9, 21, 74, 110, 136,
 210, 397, 399, 511, 543, 803,
 923–924
 Buday Júlia, Miklódy Vencel
 Imréné 251, 259, 269, 512,
 762, 807, 829, 836, 839, 891
 Buday Kálmán 133, 154, 212–214,
 220, 225, 263, 270, 520, 530,
 617, 740, 743, 745, 752
 Buday Kálmánné Békésy Anna
 133, 154
 Buday László, Laci 212, 251, 259,
 371, 465, 472, 497–502, 505–
 509, 511–518, 520–533, 535–
 536, 540–541, 543, 546–550,
 552–564, 567, 569, 571, 573,
 576–577, 580, 588, 595, 597–
 598, 607, 612, 616, 619–622,
 639, 642, 655–657, 670, 674,
 682, 755, 840, 871, 874, 891
 Buday Mária → Csemez Józsefné
 Bulla Elma 655, 660, 707
 Burchard-Bélaváry Erzsébet 496,
 509, 511
 Busch, fényképész 158
 Byron, George Gordon, Lord 177,
 643
 Caballero, Ernesto Giménez 843
 Caccini, Giovanni Battista 339
 Carlo, Rina de
 Cáron, Pierre 859
 Carossa, Hans 843
 Carrère, Jean, Carrer 319, 321, 352,
 484
 Cecilia, Szent 847
 Celanói Tamás 613
 Centula, esztergomi apáca 909,
 912–913
 Chaplin, Charles 150
 Chenal, Pierre 658
 Cholnoky László 130
 Cieplinski, J. 514
 Cixous, Hélène 56
 Cobden, Richard 568
 Cocteau, Jean 253, 363
 Collins, Anthony 866
 Collins, Eddie 896
 Collodi, Carlo 849
 Conway, Jack 928
 Coolus, Romain 307
 Cooper, Gary 671
 Couperin, François 206
 Cranach, Lucas 331
 Crémieux, Benjamin 483
 Cukor István 142–143
 Cukor Miklós 142–143, 146
 Cukor, George 717
 Curtiz, Michael 901
 Czakó Ervin 147
 Czeiner Nelli
 → Riedl Frigyesné
 Czeizel Endre 22, 74–75, 298, 325,
 385, 797, 801, 827
 Czeke Marianne 735
 Czellár Ágnes Eszter, Ága,

- Dienes Ága 242, 263, 348, 460, 697–698
- Czellár Ferenc, Cellár 141, 145, 156, 227, 241, 263, 314–316, 322–323, 342–343, 348–349, 351, 459–460, 664
- Czellár Ferencné Dienes Kató 141, 145, 156, 227, 241–242, 263–264, 276, 292, 306, 312, 459, 670, 664
- Czigány Lóránt 28
- Czinner, Paul 377, 499, 576, 643, 832
- Czóbel Béla 270, 482, 572, 878
- Czunft Vilmos, Zunft, Cunf, Cunft 772, 793, 794, 800, 807, 810, 835, 838–839, 841–842, 844–845, 862–863, 870, 877, 879–881, 884, 892–893, 899
- Csabai Márta 47
- Csák Zoltán (Mockovcsák) 213
- Csányi Attila 646
- Csányi László 19, 29, 64, 104, 172–173, 175–176, 646
- Császár Ildikó 977
- Császár Károly 678, 690, 975, 977
- Csáth Géza 24, 153
- Csathó Kálmán, csikdelnei 146–147, 486
- Csemez József, galántai 102–103
- Csemez Józsefné Buday Mária 102, 550
- Cser László 723, 742, 750, 758, 765, 773, 776, 781, 802, 806, 826, 828, 781, 828
- Cserepes István 567
- Cserépfalvi Imre 872
- Cserépy, Arzen von 190
- Csernoch János 914
- Cséve Anna 68
- Csiky Gergely 187
- Csillag Lajos 644
- Csinszka → Boncza Berta
- Csiszár Gyuláné 160
- Csiszárné, vendéglős 406
- Csohány János 114, 125–126
- Csók István 474, 699
- Csokonai Vitéz Mihály 785
- Csontváry Kosztka Tivadar 334, 670
- Csorba Géza 268, 272
- Csortos Gyula 306, 414, 651
- Csukássyné, Juliska 709
- Csukly Mária 102
- D'Avalos, Giulia 333
- Dajbukát Ilona 545
- Dallos Sándor 762–763
- Dalmady Zoltán 572
- Dankó Pista 893
- D'Annunzio, Gabriele 854
- Dante Alighieri 99, 121, 127, 136, 166, 264, 338–339, 369, 471, 501, 851
- Dapsy Gizella, Rozsnyai Kálmánné, Nil 139
- Darieux, A. 947
- Dastagir, Sabu 748
- Davis, Bette 901
- Dawson Scott, Mrs 266
- Deák Gyula 133
- Deák Zoltán 913
- Dearing, Edgar 624
- Debussy, Claude 657, 684, 708
- Decsi, Decsy, orvos 882, 890

- Dedek Crescens Lajos 200, 206, 276, 279
 Dedek Lajosné 276
 Deéd Ferenc 976
 Dee, Frances 655
 Dejanovic, Mirco 843
 Dékány Endre 646
 Delibes, Leo 514
 Dénes Lajos (Deutsch) 270, 289, 292–293, 317, 323, 326
 Denis de Rougemont 315, 343
 Dér Zoltán 24
 Déri Mária 755
 Derkovits Gyula 482, 572
 Déry Tibor (Déri) 118, 120, 184, 540, 551, 592, 972
 Déry Tiborné Pfeiffer Olga 118
 Dési Huber István 480, 878
 Deslys, Gaby 88
 Devecseri Gábor 50, 752, 786, 806, 840, 860–861, 866, 869, 873–874, 880, 884, 887, 895, 900–903, 907, 929, 931, 977
 Dex Ferenc → Deéd Ferenc
 Dexné, Nusi (Dex Ferencné) 680–682, 703, 737–738, 787, 789, 790
 Diehl, Carl Ludwig 717
 Dienes Barnáné Révész Ilus 254
 Dienes Gedeon, Gida 176, 385, 404, 443, 459, 463, 469, 638, 658, 699, 747, 753
 Dienes Kátó → Czellár Ferencné
 Dienes Lajos 602
 Dienes Mária, Marcsa, Marcsi 602–604
 Dienes Pál 141, 172
 Dienes Valéria (Geiger) 141, 172–173, 176, 178, 183, 188, 190, 192, 211, 227, 263, 283, 292, 294, 383, 385, 404, 409, 424–425, 442–443, 457, 459, 468, 546, 550, 552, 570, 574, 581–582, 602, 608, 611, 614, 624, 655, 658, 662, 671, 686, 706, 747, 847, 858
 Dienes Zoltán Pál 176
 Dieterle, William 646, 880
 Dietrich, Marlene 671, 856
 Diocletianus, Caius Aurelius Valerius, római császár 764
 Diskay Sándor 210
 Disney, Walt 655, 822, 849
 Dobai Péter 436
 Dóczy Jenő 149
 Dohnányi Ernő 278, 517, 657, 667, 685–686, 688, 903–904
 Domokos Lászlóné *Löllbach* Emma 590, 598, 608, 612, 626, 643, 689, 691
 Donatello 328, 338
 Dósay Margit, Bipsi 532–533, 537, 543, 546, 553, 562, 568, 706, 708, 792, 803, 818
 Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics 652, 658
 Döbrentei Gábor 526
 Dörnyei Ferenc (Suller) 194
 Döry-Boronkay Péter 877
 Dragits Imre 222–223
 Dreiser, Theodore 50
 Dronte, Sebastian 155
 Dučić, Jovan 480, 483–484
 Duckworth-Barker, Vernon 379, 382, 384, 398, 408, 410, 423, 659, 669, 764, 778

- Dukai Takách Judit 949
Dumas, Alexandre, ifj. 717
Duncan, Isadora 172
Dunne, Irene 920
Dunne, Philip 921
Dunszt Gyula 424
Duvernois, Henry 280
Dyke, W. S. van 575, 624
- Eddy, Nelson 890
Éder Zoltán 254
Egede-Nissen, Aud 124
Eggerth Márta 549
Egri Mária, Egri 651
Egry József 270, 482, 572
Ehnaton, fáraó 360
Eichberg, Richard 717
Eidus Bentian 159
Einczinger Ferenc János 199, 201,
207–209, 212, 219, 229, 231,
236–237, 239, 243–244, 247–
248, 250, 257–259, 273–277,
280, 282, 298–299, 300–302,
312, 344–346, 350, 352, 357,
364, 385–390, 392–393, 405,
421, 424, 426–428, 430, 438,
440, 451–454, 456, 463, 477–
478, 481, 486–491, 497, 506,
554, 567, 574, 580–584, 587,
589, 627, 629, 632–634, 636–
637, 647, 669, 679–680, 682,
737–738, 782, 789, 791, 817,
821, 824, 828–829, 831–832,
839, 865, 867, 869, 874, 904,
909, 914
Einczinger Ferencné Adolf Juliska
Antónia 201, 207–208, 212,
219, 229, 236–237, 238–239,
241, 243–244, 247–248, 255,
273–275, 277, 279–280, 282,
295, 298–299, 301–302, 344,
346, 357, 387–388, 390, 393,
405, 454, 487, 574, 585, 587,
680, 817, 828, 867, 869
Einczinger György Tibor 231, 241,
247
Einczinger Kató 428, 488, 634,
637, 680, 869
Einczinger Livia, Baba 219, 295,
298, 346, 352, 390, 421, 424,
426, 428, 452–453, 463, 488,
491, 497, 585, 587, 589, 596,
598, 609, 622, 625, 627, 629–
631, 634, 637, 651, 662, 680–
681, 689, 782, 789, 791, 828
Einczinger Sándor 427–428, 454,
680
Einczinger Sándorné Adolf Georgina
680
Eizenstein, Szergej 374
Elek Artúr 110, 134, 146, 156,
170, 211, 215, 266, 282, 294,
321, 348, 366, 370, 404, 406,
418, 437, 441, 448, 463, 466,
470, 477, 502, 506, 512, 517,
525, 529, 534, 540, 543, 545,
548, 553, 566, 588, 618, 632,
638, 640, 642–643, 648, 656,
658, 663, 686, 702, 734, 740,
747, 752, 779, 803, 843–846,
857, 860, 863, 880–881, 883,
888
Éliássy Sándor 861
Emőd Tamás 367, 545
Endrey Béla 419
Engel Iván 573, 892

- Engel Károly orvosprofesszor 640, 941
- Ötöttevényi Olivér, öötevényi (Nagy) 420, 460, 466, 486, 490, 513, 529, 542, 550
- Ötöttevényi Olivér, öötevényi, ifj. 504
- Ötöttevényi Olivérné Kvassay Anna 460, 466, 486, 490, 513, 529, 550
- Eperjessy Edit 907
- Ercsey → Ertsey
- Erdei Ferenc 781
- Erdei Viktor 567
- Erdélyi József 191, 347, 353, 355, 358, 366–367, 379, 392, 398, 409, 429, 441, 462–463, 467, 471, 476, 479, 481, 507, 510, 525, 562, 899
- Erdélyiné 486
- Erdélyi Mici 641
- Erdős Ármin 696
- Erdős Renée (Renáta) 130, 155
- Erkel Ferenc 357
- Erkel Gyula 151
- Erna, apácanővér 913–915, 917, 924
- Ernst Lajos 170
- Ernst, Paul 394
- Erős Ferenc 47
- Ertsey Péter, Ercsey 939, 942–943
- Erzsébet, magyar királyné 441
- Erzsi, cseléd → Vidrédy Erzsébet
- Erzsike, cseléd 676
- Erzsike, nevelőnő 627, 630–631, 637, 639, 651, 676, 678, 684, 693
- Erzsike, varrónő 930
- Eta, Bíró Irma barátnője 942
- Fábián János, debreceni színész 376
- Fábián János, esztergomi telektulajdonos 230, 393
- Fábián, kereskedő 639, 720, 744–746, 823
- Failoni, Sergio 687
- Fairbanks, Douglas 643
- Fall, Leo 201
- Falu Tamás 293, 701
- Faludi Kálmán 391
- Faludy György 581
- Faludy Jenő (Wattersdorf) 204
- Faragó György 904
- Farinelli, akadémikus 843
- Farkas Aladár, újságíró 289
- Farkas Aladár, szobrász 669
- Farkas Anna 736
- Farkas Ferenc 803
- Farkas Gyula, kisbarnaki 371–376, 379–380, 418, 430, 455, 616
- Farkas Zoltán 271, 290, 305–307, 310–311, 320–321, 347, 349, 353, 366, 369, 375, 379, 387, 393, 395, 398, 404, 406, 408, 410, 413–415, 418, 424, 431–432, 434–437, 440, 443, 448–450, 454–456, 460, 464–465, 470, 473, 480, 482, 484, 497, 499–500, 502, 506, 508, 510, 513–514, 518, 524, 537, 548, 550, 563, 569, 569, 579, 640, 642, 650, 699, 722, 742, 756–757, 775, 806, 823, 840, 841
- Fáy András 455–456

- Fáy Dezső 166, 310, 323, 369, 416, 455, 467, 544, 545
- Fazekas Imre (Frey) 176
- Fazekas Mihály 597
- Fedák Sári 127, 306, 322
- Fehér Miklós, B. 695
- Féja Géza 197, 199–201, 206, 275, 298, 300, 303, 312, 388–390, 393, 781
- Fejes Sándor 210, 254, 299
- Fejtő Ferenc 641
- Fekete Lajos 452
- Feld Irén 726
- Fényes Szabolcs 929
- Fenyő Anna 205, 247, 547
- Fenyő Elvira 454
- Fenyő György 205
- Fenyő Iván 205
- Fenyő László 358, 460, 463, 471, 476, 514, 640–641, 674, 747
- Fenyő Márió Dénes 641, 945
- Fenyő Miksa (Fleischmann) 111, 125, 137, 155, 161, 175, 177, 186, 205, 210, 214, 220, 224, 229, 234, 240, 250, 256, 267, 274, 281–282, 294, 297, 301, 311–312, 316, 362, 369, 377, 379, 381, 392, 397–400, 407, 409, 422, 453, 469, 471, 501, 530, 542–543, 547, 550, 553, 583, 603, 606, 611–612, 614, 636, 677, 724, 733, 752, 755, 777, 833, 845, 921–923, 945
- Fenyő Miksáné Schöffler Aurélia, Schaffer, Rella 111, 125, 137, 155, 186, 205, 224, 229, 234, 256, 267, 274, 281–282, 294, 297, 301, 311, 316, 542
- Fenyő Miksáné Seyringer Mária, Ria 603, 945
- Fenyves Dezső 352
- Fenyves, ruhakereskedő 530
- Ferdinánd, I., firenzei nhg. 338
- Ferdinánd, II., toszkán nagyherceg 92
- Ferenc József, I., osztrák császár, magyar király 441, 705
- Ferenc, Assisi, Szent 613
- Ferenczi László 343
- Ferenczi Sándor 526
- Ferenczy Béni 878
- Ferenczy Károly 745
- Ferenczy Noémi 572, 745
- Ferenczy Sándor 803
- Ferenczy Zsizi, Szentimreiné 378
- Ferguson, Norman 849
- Feri, inas 390
- Fest Guido 164, 172, 186, 195, 235, 254, 259, 263
- Feszty Árpád 705
- Feszty Masa, Feszthy 705, 714, 835
- Feuillère, Edvige 867
- Feydeau, Georges 102
- Feyder, Jacques 871
- Fidelis, Fideli, esztergomi apáca 909, 914
- Finta Gábor 775
- Fischer Annie 174, 464, 480, 565, 606, 613, 647, 615–619, 638, 640, 657, 661–664, 666, 671, 677–678, 683, 692, 777, 812–814, 824, 826, 884–886, 888, 890
- Fischer Béla 450
- Fischer Edwin 660

- Fischer Ernő 196
 Fischer Ilona, Filo 168
 Fischmann Leó 94
 Flaherty, Robert J. 748
 Flaubert, Gutave 637
 Fleischmann Lipót 766
 Flint, Katja 672
 Flynn, Errol 901
 Fodor József 358, 566, 648, 653,
 899
 Folsthoffer Mariska 421–422
 Fontaine, Joan 898
 Forbát Alfréd 533
 Forbáth Sándor 156
 Forgács Sándor 309
 Földes Ilona, Ilus, Ica 684, 689–
 690, 724–725
 Földessy Gyula 179
 Földi Mihály 369, 380, 397, 400,
 413, 432, 437, 444, 456, 462,
 482, 510, 515, 539, 564, 579,
 609, 640, 685, 753, 790–791,
 795, 816, 818, 824, 831, 833,
 843, 885
 Förster Gyula 215, 541–547, 549–
 550, 552, 565, 573, 657, 660,
 671–672, 699, 718–719, 722,
 736, 742–743, 857–859, 861–
 863, 870–871, 898, 901, 903,
 906
 Förster János 155
 Förstner Béla 215
 Förstner Dénes 567
 Fraknoi Vilmos (Frankl) 122, 124
 Franck, César 708
 Fráter Zoltán 377
 Freuchen, Peter 624
 Freud, Sigmund 852
 Fried Ilona 851
 Fried Pál 480
 Fröhlich, Gustav 655
 Fruchter Lajos 482, 670–671, 750,
 885
 Fülepi Lajos 379, 402, 406, 450
 Fülöp Elemér 581
 Fülöp Ferenc 312
 Fülöp István 918
 Füst Milán 35, 143, 214, 271, 367,
 467–468, 471, 476, 480, 485,
 496, 517, 547, 602, 608
 Füst Milánné Helfer Erzsébet 214,
 271
 Gaál Béla 307, 651
 Gaál Franciska 657
 Gaál Mózes, baróti, id. 100
 Gaál Mózes, baróti, ifj. 204, 231,
 251, 294, 298, 299, 316, 582–
 583
 Gábor Ignác 143
 Gábor Mátyás 658–659
 Gáborjáni Klára „Kisklára” 151,
 161, 232, 353
 Gachot, François 253–254, 263,
 266–268, 283, 291, 296, 305–
 308, 315, 318–319, 321, 343,
 353–358, 367, 370, 378, 380,
 382, 384, 386, 399–400, 408,
 414–415, 433, 436, 456–457,
 469, 473, 483, 505, 547, 596–
 597, 608–609, 613, 625, 652,
 669, 814–815, 840–841, 919
 Gachot, François felesége 268, 283,
 291, 307–308, 326, 354–356,
 368, 370, 407–408, 410, 413,
 414–415, 420, 433, 436, 456–

- 457, 473, 547, 596–597, 601,
608–609, 625, 652, 669, 841
- Gádor István 567
- Gajdó Tamás 660
- Gajdos, köműves 249
- Gál Gyula 141
- Gál István 117, 144, 151, 309, 682,
886, 940
- Gál László 411
- Galamb Sándor 341, 452, 572, 825
- Galsworthy, John 266, 321, 484
- Gara Arnold 230, 257, 426
- Gara László 426
- Garay Etta 255
- Garbo, Greta 593, 621, 717
- Gárdonyi Géza 893
- Gárdonyi Lajos 306
- Gárdos Alfréd 326
- Gárdos Nelli 269
- Garibaldi, Giuseppe 328
- Garland, Judy 891
- Garzanti, Aldo 852
- Garzuly József 790
- Gaul, F. 514
- Gebühr, Otto 190
- Géczy István 223
- Gelléri Andor Endre 421, 467–468,
471, 517, 566, 645
- Gellért Endre 550, 665, 732, 872,
876, 881, 883–884, 973
- Gellért György 679, 975
- Gellért Hugó (Goldmann) 511, 712
- Gellért Lajos 265, 343
- Gellért Oszkár (Goldmann) 35,
109, 111–112, 127, 131–132,
139, 142–143, 145–147, 150–
152, 154, 156–157, 160, 171–
172, 175–179, 183, 185, 188–
189, 191–195, 200, 203–204,
210, 212–214, 216, 220–221,
226, 229, 231–234, 236, 240,
245, 254–255, 259, 263, 266,
269, 273, 281, 284, 289, 291,
293–294, 297, 300, 302–303,
306, 316, 321, 324, 334, 341,
344, 349, 353, 354–355, 358,
361–363, 365–366, 370, 377,
380–384, 386, 388, 392, 397–
398, 404–405, 407, 409–410,
412–419, 421, 423, 425, 427,
429, 437, 439–440, 443–445,
450, 453, 455, 457, 459, 461,
464, 466–468, 473–476, 478–
480, 482–485, 490, 492, 496–
502, 505–521, 524–571, 573–
575, 578–580, 582–584, 587–
589, 594–599, 602, 606, 609–
612, 614, 616–622, 624–628,
631–632, 635, 637–640, 642–
652, 655–661, 663–667, 669,
671, 674–675, 677–679, 681–
683, 689–690, 698, 701–704,
706–707, 712, 715, 718–719,
722–725, 730–731, 733, 737,
740, 742–749, 751–757, 766,
762–766, 770, 773–776, 778,
780–782, 785–786, 788, 790,
792–793, 795–796, 798–799,
801, 803, 806, 808, 810–811,
813–822, 824–825, 827–833,
835–836, 838, 841, 843–845,
848, 855, 863, 869, 872, 874,
876, 878, 879, 881–886, 888–
889, 891–892, 894, 896, 898,
900–904, 907–908, 911, 914,
919, 921–922, 924, 926, 927–

- 928, 930, 938–939, 941–942,
 945, 948, 950–951, 959, 962–
 964, 966, 977
 Gellért Oszkárné Horváth Gizella,
 Gizi 127, 221, 293, 324, 361,
 459, 490, 508, 661, 625, 825,
 957, 959
 Genthon István 693
 Gerevich Tibor 631, 847
 Gergely Tibor 480
 Gergely Tódor 354
 Germanus Gyula 510
 Gerő László 209
 Gessler György 659
 Gide, André 483, 746
 Giesswein Sándor 400
 Gillen, Frederic 602
 Giotto di Bondone 328, 338
 Gisch, Dorothy 276
 Gish, Lillian, Lilian Gisch 132, 276
 Glatz Gyula 585
 Glatz Oszkár 358, 387, 415, 418–
 420, 432, 457, 585, 663
 Glatz Richárd 457
 Gluck, Christoph Willibald 691
 Gobbi Hilda 926, 942, 948, 950–
 951
 Goern, Hermann 392
 Goethe, Johann Wolfgang von
 342, 385, 400, 430, 510
 Goetzke, Bernhard 143
 Gogh, Vincent van 372
 Goldberger Sámuel 672
 Gombaszögi Ella 414, 655
 Gombaszögi Frida 131, 162, 262
 Gordon Zita 651
 Gorkij, Makszim 273, 334
 Goszthony Mária 505
 Goszthony Sarolta 505
 Góth Sándor 306
 Góthné Kertész Ella 306
 Gottlieb Ervin 646
 Gózon Gyula 641
 Göbl Lipót 705
 Gömöri Jenő Tamás 139
 Gönczy Béla 425, 430
 Graf Ferenc 110, 220, 305, 568, 577
 Graf Márta 902–903
 Graf Róbert 190, 304, 307, 902
 Grandcourt, Charles de 866
 Grant, Cary 920
 Grauer, B. 222
 Greco, El 668
 Green, Julien 50
 Greizinger István 392
 Griffith, David Llewelyn Wark
 132, 140
 Grimm, Jacob 813
 Grimm, Wilhelm 813
 Grinzweil Norbert 657
 Grosz Albert 484
 Gruber Emil 826
 Grünwald, Alfred 565
 Grünwaldné 142
 Gubicza Dezső 385
 Guevara, spanyol alkirály 333
 Guitry, Sacha 764
 Gulácsy Lajos 166
 Gulyás Pál 309, 379
 Gundel Károly 424
 Gvadányi József 456
 Gyenes György 703, 765–766, 794,
 812, 844
 Gyenes Rózsa, Zwack Györgyné
 531

- Gyergyai Albert 31, 34, 57, 173,
235, 250, 264, 266–268, 273,
291, 293, 297, 306, 315, 318–
319, 342–343, 360, 362, 371,
376, 378–380, 382, 401, 407–
408, 410, 414, 418, 421, 423,
431–432, 444, 468–470, 473,
483–484, 497–499, 505, 507,
513–514, 529, 546, 597, 610,
640, 645, 659, 681, 697, 741,
764, 797, 812, 845, 912, 931,
938, 942, 945
- Gyóni Géza 139
- György Dénes 378
- György Oszkár 205, 215, 491, 751,
896
- Györgyi → Babits Istvánné
- Győri Pál 412
- Györkösy Béla 809
- Győry Pál 916
- Győző Ferencné → Vál Valéria
- Gyula, II., pápa 330
- Gyurkovich Gyula 193
- Gyuszi → Illyés Gyula
- Gyuszi → Schöpflin Gyula
- Haász Gabriella 775, 844
- Haász István 417, 529
- Haid, Liane 149
- Hajdu Henrik 417, 972
- Hajnal Anna (Holzer) 58, 551, 565
- Hajnik Miklós 140
- Halász Gábor 32, 35, 380, 458–459,
461–463, 468, 471, 473, 485,
496, 507, 513–514, 517, 519,
539, 567, 569, 572, 584, 586–
587, 604, 608, 610, 620–621,
624–627, 634, 640, 642–643,
647, 650–652, 658, 663, 667,
669–670, 678, 681–682, 686,
698, 703, 708, 719–720, 723,
741, 743, 747, 754, 764, 806,
811, 814, 819, 829, 833, 848,
856, 864, 867, 872–874, 882,
884, 889, 892, 894–895, 898,
903, 905, 908, 941, 944, 946,
951, 960
- Halász Gizella 103
- Halász Gyula 597, 625, 635, 806
- Halász Miklós 771
- Halász Miklósné → Szenes Piroska
- Haley, Jack 891
- Halmay Tibor 655
- Halmos Béla 920
- Hammerschlag János 265, 283,
432–433, 707
- Hámori Gabriella, Hámory 874–
875, 891
- Hámory Imre 692
- Hámos György 634
- Hamvas Béla 699
- Hamza József 277
- Händel, Georg Friedrich 847, 878–
879, 942
- Hangl Márkus 113
- Hankiss János 896
- Haranghy Jenő 445
- Harmos Ilona
→ Kosztolányi Dezsőné
- Hárs László 240
- Harsányi Kálmán 146
- Harsányi Lajos 658
- Harsányi Rezső 545
- Harsányi Zsolt 450, 647, 679
- Hasenclever, Walter 160
- Hassreiter, J. 514

- Hatvany Lajos, br. 483, 489, 508, 736
- Hausenauer Andor 204, 207, 238, 250, 274, 276, 278, 280, 299, 303, 345, 347, 388–389, 393, 426, 429–430, 452, 487–490, 584, 628, 636, 675
- Havas Vucetich Nelly 851–853
- Háy Károly 670
- Haydn, Franz Joseph 704, 878
- Hearn, Edward 624
- Hecht, Ben 928
- Hee, T. 849
- Hegedűs 974
- Hegedűs Gyula 103, 162
- Hegedűs Lóránt, magyarzsádoki 418, 423, 432, 443, 453, 473, 501, 510, 525, 535, 543–544, 549, 564, 579, 583, 589, 595, 602, 611, 616, 626, 636, 640, 643–644, 648, 658, 666–667, 671, 683, 699–702, 705, 707, 721–722, 740, 743, 749–750, 752, 755, 761, 773, 778, 787, 797, 801, 813, 816, 824, 826–827, 835, 845, 859, 873, 876, 880, 882–883, 923, 960
- Hegedűs Sándor, magyarzsádoki 569, 923, 974
- Hegedűs Tibor 321
- Hegyi Emánuel 659
- Heidegger, Martin 115, 117
- Heimlich Lajos 659
- Heine, Heinrich 852
- Héjjas János 580, 620–621, 627, 669–670, 698, 743, 745, 775, 841
- Hellebrand Béla 276
- Heller Edgár 14, 44, 88, 196
- Heltai János 138
- Heltai Jenő 90, 138, 159, 161, 183, 308, 374, 553, 648, 679, 851
- Hennequin, Alfred 307
- Hercz, orvos, a Park Szanatórium bőrgyógyásza 549
- Herczeg Ferenc (Herzog) 146, 163, 473, 486, 851
- Herczeg Jenő 473
- Herzer, Ludwig 618
- Herzog Ferenc 509
- Hetényi Imre (Hofbauer) 156, 186, 220, 516
- Hevesi András 319, 413, 416, 461–462, 511, 513, 517, 615, 620, 626, 650–651, 656, 658, 663, 669, 697, 715, 719–720, 722
- Hevesi Sándor, Hevesy 126, 141, 146, 151, 170, 183, 187, 325, 341, 356, 411, 421, 430, 614
- Hieron, II., Szirakúza királya 335
- Hild József 390
- Hild Vince 818
- Hillár, Tanner Béla ismerőse 808
- Hindy Zoltán 846
- Hingyi József 205
- Hitchcock, Alfred 671, 898
- Hlatky Endre 601, 627–628, 645, 656, 713, 808
- Hlinka Béla 463
- Hlinka Béláné Buday Juci 321
- Hoffmann Edith 149, 155, 157, 190, 213–214, 257, 266, 286, 292, 294, 296–297, 300, 305, 320–321, 325, 353, 357, 361–362, 367, 375, 424, 438, 460, 467, 469, 473–474, 480, 482,

- 496–498, 508, 511–513, 521–522, 525, 527, 532, 539–541, 545, 549, 551, 577–578, 580, 586–588, 594, 605, 611, 617, 621, 627, 635–636, 640, 646, 649–650, 660, 662, 668, 670–671, 679, 688, 699–700, 703, 705–706, 730, 739, 741, 745, 748, 750–751, 757, 759, 775, 786, 812, 816, 832, 836, 838, 841–842, 846, 848–849, 855, 858, 862, 867–868, 871, 873–874, 876, 878–879, 881–882, 884, 886, 895, 897, 901–903, 921–922, 924–925, 930, 941, 944, 946–947, 949, 951, 956
- Hoffmann Mária
→ Rédey Tivadarné
- Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus 514
- Hollán Henrik 836, 856
- Hollán József 836
- Holló Gyula (Herz) 367, 725
- Holló Klára 283
- Holló Kornél 385, 475, 582
- Hollós Korvin Lajos 382
- Holt, Hans 657
- Holub Bozsena → Kiss Istvánné
- Hóman Bálint 653
- Homérosz 601, 786
- Homor Imre 200, 205, 207, 312, 427, 429
- Hont Ferenc 665
- Honti Ferenc 364
- Hoor Tempis Erzsébet 376
- Hopkins, Miriam 655
- Horányi Károly 69
- Horatius Flaccus, Quintus 614
- Horger Antal 225
- Horthy Miklós, nagybányai 159, 289, 384, 518, 668
- Horton, Edward Everett 923
- Horvát Henrik (Lemberger) 101, 103–111, 113–114, 122–123, 125, 133–134, 139–140, 146–147, 154, 158, 297, 308, 389–399, 402, 404, 417, 426, 435, 442–443, 449, 459, 500, 585, 679
- Horváth Árpád 356
- Horváth Eszter 807
- Horváth János 34
- Horváth Kálmán Kandid,
Horvát Candid 250
- Horváth Károly 585
- Horváth Zoltán 814
- Högyes Endre 916
- Hrabovszky Józsefné Révész Margit 296, 457, 521, 523–532, 535–536, 539–540, 542, 545–548, 550–553, 563–564, 567, 569, 571–573, 575, 578, 588, 606, 619, 636, 708, 735, 783–784, 792, 957
- Hrabovszky Anna, Panni 785, 798, 818, 892
- Hubay Andor 572
- Huberman, Bronisław 209, 357
- Hugo, Victor 880
- Hunter, Ian 889
- Hunyadi Klára 667, 690, 692
- Hunyady Margit 638
- Hunyady Sándor 39, 638, 847–848
- Huszár Klára 869
- Husztai József 450–451
- Huzly Imre 927–928

- Ibolya, ápolónő 860
 Ibolya, cseléd 387
 Ibsen, Henrik 234
 Ida, cseléd 128
 Ignotus (Veigelsberg Hugo) 49, 237, 282, 464, 574
 Ignotus Pál 272, 282, 292, 315, 319–320, 323, 348, 350, 352–353, 358, 362, 364, 380–381, 480, 483, 486, 540, 554–562, 564, 567–569, 572–574, 580, 613, 620, 624, 664, 669, 677
 Illés Endre 39, 126, 354, 406, 409, 428, 460–462, 467, 470–471, 475, 478, 496, 505, 513–515, 517, 526, 537, 645, 669, 697, 715, 721, 742, 806, 819, 826, 835, 837, 875, 889, 908, 930, 941, 943, 946, 948, 950–951, 961
 Illés Endréné, Livia 428
 Illits Gyula 135
 Ilosvay Rózszi 306
 Illyés Géza 635
 Illyés Gyula 22, 33, 50, 72, 75, 193, 296, 358, 380, 398, 400, 409, 411, 413–414, 416–418, 420, 425, 432, 434–435, 437, 440–441, 447, 458–459, 462–463, 465, 467–473, 476, 478–484, 486, 488–489, 492–493, 495–502, 506–509, 511–514, 516–518, 522–523, 525–527, 529–532, 534–541, 543–546, 549–550, 562, 566–568, 573, 585–586, 589, 592, 597, 604, 612, 615–616, 618–620, 624, 639, 642–643, 648, 653–654, 656, 660, 664, 669, 671, 673, 678, 681–682, 686–687, 690, 693, 706, 708–711, 715, 719, 721–722, 724, 733–734, 736–737, 741, 743–750, 753, 756–757, 766, 762, 764–766, 770, 773, 778, 780–782, 788, 792, 794, 796, 799, 803, 811, 813–814, 816–817, 820, 822, 826, 831–833, 835, 837–838, 842, 845, 847–849, 860, 871–872, 881–884, 886, 892, 894, 896, 898–901, 903, 907–908, 911, 914, 919–922, 924, 938–939, 958–959, 963
 Illyés Gyuláné Juvancz Irma, Muca, Mucza 481, 492, 516, 523, 532, 585, 661, 663, 672, 733, 762
 Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra 22, 516, 523, 604, 820
 Impekoven, Niddy 544
 Irén, szakácsnő 507, 520
 Istókovics Kálmán 567
 István, I., Szent, magyar király 390, 631
 Ivánka László, br. 756
 Ivánka Lászlóné, br. 756
 Iványi-Grünwald Béla 818
 Izsáky Margit 947
 Jackson, Wilfred 849
 Jacques, Norbert 124
 Jacquin, Abel 859
 Jakab Géza, szentgericzei 213
 Jakobovits Sándor 62, 67
 Jakubek Mária 602
 Jancsó, esztergomi szomszéd 629

- Jani → Vágvölgyi János
 Janicza György 646
 Jankovich Ferenc 806
 Jankovics József 32, 104, 291
 Jannings, Emil 143
 János, Keresztelő, Szent 331
 Jánosa Irén, Komjáthyiné 215
 Janus Pannonius 450–451
 Jaques-Dalcroze, Émile 414
 Járay Hans 612
 Járítz Józsa 474
 Jármay Zoltán 654
 Jaschik Álmos 207, 279–280, 702
 Jászai Mari (Krippel) 53, 137–138,
 140–147, 153–155, 161, 636
 Jászi Oszkár 184, 483
 Jávor Pál 414, 651, 655, 803, 893,
 897
 Jékely Zoltán 667, 669, 681, 698,
 703, 744, 752–753, 806
 Jemnitz Sándor 174
 Jermolajev, G. 128
 Jézus Krisztus 769, 776
 Jób Dániel 131, 162, 262
 Jócsik Lajos 873
 Jobst, Hanns 480–482, 547
 Jókai Mór 183, 651, 705, 709, 851
 Jókai Róza 705
 Jókainé Nagy Bella (Grósz) 709
 Jolson, Al 395
 Jonson, Ben 414
 Joó Tibor 566, 605, 614, 640, 647,
 838, 911
 Josephson, Julian 921
 Jósika Miklós, br. 654
 Josipovich Ida 505
 József Attila 159, 225, 358, 476,
 507, 516, 608, 641, 647–648,
 653–654, 697, 749, 762, 775,
 815, 820, 872, 973
 József Ferenc, Habsburg, fhg. 323
 József, Habsburg, fhg. 159
 Juci, cseléd 248
 Judik Etel 976
 Juhász Géza 309, 315, 345, 351,
 375, 408, 425, 462, 497, 681,
 896
 Juhász Gyula 63, 146, 158–160,
 164, 226, 366–367, 406, 437,
 441, 471, 493, 586, 975
 Julesz Miklós 925
 Juvancz Ireneusz Kornél 516
 Kabos Ede (Rosenberg) 162
 Kabos Gyula 306, 473, 655
 Kacsóh Pongrác 599
 Kádár Erzsébet 39, 645, 838, 847
 Kádár Judit 55–56, 801
 Kaffka Margit 30, 32, 35–36, 50,
 57–58, 293, 412, 691, 707, 823
 Kafka, Franz 736
 Kaiser Lucy 479
 Káldor Boriska 153
 Kállai Ernő 886, 893
 Kállai Lili 414
 Kállay Miklós 893
 Kallós Ede (Kohn) 211, 233, 312
 Kálmán Oszkár 422, 516, 879
 Kálmán, cipőkereskedő 893
 Kalmár László 893
 Kálnai Jenő 454
 Kalotai Klári 177
 Kamarás Béla 156
 Kamarás Géza 156
 Kamarás Józsa 156
 Kammer Ernő, Kommer 654

- Kammer Manó 175, 187, 654
 Kampis Antal 762–763
 Kánya Kálmán, kányai (Cania) 373
 Kápolnási Hermin (Kapeller) 598–599, 601, 626
 Kaposy Ferenc 99, 108, 123, 126, 140, 143–147, 157, 170, 175, 178, 188, 208–212, 214, 220, 222, 232, 258–260, 263, 272, 282, 285, 290, 293, 297, 303, 306–307, 316–318, 323–325, 327, 340–341, 347, 355, 357–358, 360–363, 368, 370–371, 375, 380, 396–397, 403, 418–420, 423, 431, 440, 442–443
 Kaposy Ferencné 418
 Kaposy József (Klein) 99, 128, 130
 Kaposy Józsefné, Hermin 128, 178, 203, 140
 Kardos László 762
 Karinthy Ferenc 840
 Karinthy Gábor 976
 Karinthy Frigyes 23, 96, 100–101, 103–104, 107–108, 110, 131, 133, 139, 143, 147, 150–151, 154, 157, 168, 170–171, 176, 179, 183, 188–189, 191, 216, 227, 258–259, 281, 283, 292, 306, 353, 369, 382, 409, 411–412, 416, 467, 486, 514, 551–552, 571, 576, 602, 608, 615, 647, 665, 690, 707, 715, 725, 756, 840, 976
 Karinthy Frigyesné Böhm Aranka 96, 175
 Karinthy Gábor 680
 Károlyi Gyula, nagykarolyi, gr. 159, 484
 Kárpáti Aurél (Gungl), Kárpáthy 128, 152, 179, 192, 196–197, 207, 213, 221, 231–234, 244, 254, 279–280, 292, 308, 310, 315, 318, 319, 341–342, 355, 364, 366, 380–381, 394, 398, 401, 418, 438, 502, 513–514, 518, 532, 544, 572, 581–585, 597, 627–628, 648–649, 653–654, 689, 699–700, 750–751, 755, 806, 884
 Kárpáti Aurél, ifj. 308
 Kárpáti Aurélné 326
 Kárpáti Miklós 750–751
 Kass János 159
 Kassák Lajos 33, 93, 235, 253, 380, 395, 608, 648, 653, 665, 872, 973
 Kastner Jenő 450
 Kasza Ilonka 325
 Kasza, adjunktus, a svábhegyi szanatórium orvosa 325
 Katalin, Sziénai, Szent 337
 Katja, Raics Olga ismerőse 849, 910
 Katona Gábor 584, 599, 629–630, 634, 636–637, 648, 678, 680, 828
 Katona József, orvos 972
 Katona Jenő 392, 453, 942
 Kaufmann Olga
 → Neményi Gyuláné
 Kazinczy Ferenc 65, 456
 Keéri Szántó Imre 306
 Kéký Lajos 873
 Kelemen Gizella, Lici, Liczi 222–223, 259, 269
 Kelemen Ilona, Nenne 89, 100, 194, 242, 260

- Kelemen Imre 223, 260, 262, 314
 Kelemen Imréné Weininger Gizella
 222, 260, 262, 314
 Kelemen József 930
 Kelemen Józsefné Gruber Szeréna
 930
 Kelemen Móric 269
 Kelen Dóra 707
 Keleti Artúr 130, 144
 Kellér Andor 618
 Kemény Aranka 12
 Kemény Gábor (Kohn) 152
 Kemény Katalin 699, 754
 Kemény László 274
 Kemény Zsigmond, br. 654
 Kempelen Attila, kismagyari 198,
 388
 Kenedy Géza 688
 Kennedy, Margaret 832
 Kenyeres Zoltán 75
 Kerecsényi Dezső 670, 886, 893
 Kerekes Mór 834
 Kerékjártó Béla 216
 Kerékjártó Margit 216
 Keresztury Dezső 32, 34, 63–64,
 67–70, 373, 691–692, 749–750,
 752, 797, 819, 884–885, 948,
 950
 Kéri Andor 253
 Kernstok Károly 270
 Kertész Mihály 129
 Keszi Imre 645
 Kéthly Anna 653
 Ketter József 171
 Kilényi Irma 939
 Kinney, Jack 849
 Kipling, Joseph Rudyard 748
 Király György 101, 104, 154
 Király Györgyné,
 Király György édesanyja 112
 Kirchhoff György Frigyes 406
 Kisfaludy Károly 659
 Kiss Brigitta 260
 Kiss (Cica) 972
 Kiss Ernő, Babits Angyal sógornője
 435, 618
 Kiss Ernő, fül-orr-gége szakorvos
 785, 788, 790, 829, 839, 906,
 913
 Kiss Ernőné Éri Mária 432
 Kiss Erzsébet 291
 Kiss Ferenc 151, 975
 Kiss Ida 255, 971
 Kiss István 223, 295, 313, 317, 369,
 371, 386, 410, 437, 440, 459,
 545, 616, 839, 972
 Kiss Istvánné Holub Bozsena 839
 Kiss Istvánné → Babits Angyal
 Kiss József, Athenaeum,
 gazd. igazgatója 254, 971
 Kiss József, költő, szerkesztő 141,
 303
 Kiss Magdolna, Médi 291, 369,
 380
 Kiss Manyi 866, 895
 Kiss Mária 839
 Klára → Szabó Lőrincné Mikes Klára
 Klári → Hunyadi Klára
 Klass, bécsi fül-orr-gégész szakorvos
 726
 Klebelsberg Kunó, thumburgi, gr.
 148, 304, 311, 313, 350, 359,
 371, 406, 409, 450
 Klein, Stefan Isidor 217, 373
 Klein-Rogge, Rudolf 124
 Klemperer, Otto 516

- Klinda Károly, búrszentmiklósi 203, 207
- Klinda Károlyné, Johanna 207
- Klopstock Róbert 736, 738, 740–743, 745, 747, 753, 769–770, 773–774, 779–781, 783–784
- Klopfer, Eugen 149
- Klug Emil, Klóg 139, 179
- Klug Emilné 139
- Kmetty János 878
- Knaup, Herbert 672
- Knoll, Edward 479
- Kocsis László 451
- Kodály Zoltán 174, 272, 308, 422, 493, 573, 605, 685, 813, 894
- Kodolányi János 358, 697, 851
- Koháry Sarolta 8–10, 14–15, 20, 26–31, 38, 43, 64–65, 69–70, 76, 458, 489, 548, 677, 801, 877
- Kolozsvári Grandpierre Emil 173, 855, 858, 886, 893, 898, 905, 911, 951
- Kolta Ervin 215
- Koltay-Kastner Jenő 843
- Komjáthy Aladár, Ali 16, 20, 87, 89, 96–97, 99, 104–107, 111–112, 123, 125–127, 129–132, 141–144, 146–148, 151–152, 154, 157, 160, 164–165, 167–168, 171–173, 175, 177–178, 183, 187, 194, 203, 209–210, 212–216, 220, 225, 229, 235, 243, 252, 257, 263, 266, 268, 281, 285, 291–293, 304–306, 310, 315, 317–319, 323–325, 341, 344, 348, 354, 361–362, 375–376, 379, 380, 382, 384, 389, 392, 394–395, 409–411, 413, 423, 425, 427, 436, 444, 447–448, 456, 458, 463, 466, 470, 474, 478–479, 500–502, 513, 517, 535, 537, 540, 545, 549, 554, 564, 570, 575–576, 598, 601, 603, 639, 642–643, 649, 670–671, 724–725, 747, 751, 762, 813–814, 838, 876, 895, 912, 922, 943
- Komjáthy Aladárné Füzessey Mária, Manyi 99, 413, 435, 501, 570, 598
- Komjáthy Géza 814
- Komjáthy Gyuláné 214
- Komjáthy Jenő 354
- Komjáthy Károly 618
- Komjáthy László 99, 213
- Komlós Aladár 265, 267–268, 272, 315, 318, 346, 348, 350, 353, 355, 357–358, 381, 407, 416–418, 460, 462–463, 471, 475, 478, 480, 483, 497, 656, 975
- Kommer Ferenc, ifj. 654
- Komor András 268, 272, 320–321, 355, 358, 762–763
- Kopits Imre 625
- Korányi Sándor, br. 221, 723
- Korda Sándor 86
- Korda Zoltán 748
- Kornfeld Móric, br. 378, 472, 550
- Korngold, E. W. 646
- Korniss Kató 707
- Koródy István 174
- Koromzay Zoltán 223
- Kós Károly 762
- Kósa György 278–279, 283, 285, 291, 351, 359, 369, 385, 412,

- 432, 437, 482, 500, 506, 551,
643, 647–648, 668, 706, 750,
782, 792, 867–868, 927, 930
- Kósa János 867
- Kosik Ferenc 574
- Kossuth Ferenc 289
- Koster, Henry 657
- Kosterlitz, Hermann 612
- Kosztolányi Dezső 16, 23, 50, 60,
63, 68, 103–104, 106–108, 110,
122, 132–133, 137, 140–144,
146, 149–151, 153–154, 156,
157, 159–161, 164–165, 170–
173, 175–178, 183, 185, 187–
188, 211, 214, 216, 221, 258,
266, 272, 283, 308, 391, 409,
412, 417, 419, 432, 467, 485–
486, 496–498, 501, 506, 508,
512–513, 515, 525–526, 537,
544, 547–548, 550, 579, 586,
597, 602, 615, 617–618, 628,
639, 645–646, 648, 651–652,
662–663, 687–688, 693, 705,
707, 883, 946–949, 958, 973,
975
- Kosztolányi Dezsőné Harnos Ilona
(Görög) 60, 103, 106, 150, 211,
526, 617, 687, 705, 946–947,
948–949
- Kotzian Katalin, Kotzián 53, 60–
62, 942–943, 945, 947
- Kousz Nándor → Szávai Nándor
- Kovách Aladár 887
- Kovách Márta 440
- Kovács Dávidné Nagy Lujza,
Kovátsné, Kovács Dánielné
223, 262, 415
- Kovács Erzsike 791
- Kovács Imre 781
- Kovács József 359
- Kovács Kálmán 93–94
- Kovács Miklós 809, 874, 891
- Kovácsnai Kovács Mózes 654
- Kozma Ferenc → Bárd Miklós
- Kozma Lajos (Fuchs) 152, 379,
533, 826–827
- Kőhalmy László 582
- Kőműves Nagy Lajos 313
- König György 128, 139–141, 144–
146, 150, 175, 185, 189–190,
192, 194, 211, 214, 220, 247,
253, 266, 290, 306, 319, 352,
361–362, 470, 508, 547
- König Györgyné, Marika 128
- Körmendi Ferenc 851
- Körner József 533
- Körösenyi, újságíró 940
- Köves András 497
- Kövesházy Kalmár Elza 823
- Kramolin Gyula 415
- Kratochvilla János, Kratochwill
793, 798
- Kraus, Gertrud 665
- Krenz, Hans 391
- Kretschmer, Ernst 44
- Kreutle Ferenc 898
- Kriegs-Au Emil, Kriegsau 608,
615–616, 764
- Kristóf Irén 102–103, 108, 112,
226, 228, 252–258, 286, 288,
354, 408–409, 411, 413, 417,
426, 489, 496, 529, 536, 583,
591, 852–853, 888, 890–891,
922, 944
- Kristóf Katalin, Montzné,
Montz Kata 226, 255–256, 875

- Kristóf Margit 228, 255–256, 258
 Krompaszky Sándor 204
 Krúdy Gyula 402, 406, 486, 526
 Kugler Antal 617
 Kugler Henrik 617
 Kuki néni, TS anyjának
 közeli barátja 96, 399, 669
 Kun Lajos 504
 Kún Zsigmond 566, 974
 Kuncz Aladár 122–125, 127, 133,
 137, 145–147, 150–152, 154,
 156–157, 160, 162, 190, 213
 Kunszery Gyula 491
 Kupcsay Felicián 289
 Kuszó Sándor 378
 Kuthy Sándor (Térey Sándor) 319
 Kühnel Pál 390
 Kühner Ilse 573
 Kürschner Lili 586
 Kürthy József, Kürti 265, 321, 422
 Kürti Pál, 384

 Laczkó András 157
 Laczkó Géza 109, 139, 145, 147,
 150–151, 154, 160, 162, 168–
 171, 173, 175, 179–180, 232–
 233, 447, 467, 513–514, 628,
 806, 970
 Lagerlöf, Selma 50, 54
 Lajos, I., magyar király 118
 Lakatos István 30, 68–70
 Lakner Amália 830
 Lakner Arthur 641
 Lali → Rektorisz Lajos
 Lamarr, Hedy 567, 928
 Lamb, Charles 547
 Lamb, Mary 547
 Lamour, Dorothy 719

 Landerer Elza Margit 102–103
 Láng József 68, 78
 Lang, Fritz 124
 Lang, Walter 896, 928
 Lantos Adolf 184
 Lányi Viktor 306, 473, 644, 693
 Larh, Bert 891
 László házaspár 831
 Latabár Kálmán 895
 Laub László 720, 732, 743, 765,
 767–774, 779–781, 844, 874,
 885, 892, 899, 903
 Laughton, Charles 880
 Laurisin Lajos 369, 514, 516, 581
 Lavotta Rezső 187, 411
 Lázár Gida 651
 Lázár Júlia 175, 178, 185, 189–192
 Lázár Mária 131, 929
 Lázár Miklós 213
 Lehár Ferenc 618
 Lehel Ferenc 670
 Lehel István 104
 Lehotay Árpád 341, 616, 830, 883,
 926
 Lénárt Zoltán, kakasfalvi 716–718
 Lengyel Laura, Dánielné (Pollák)
 148, 353
 Lengyel Menyhért (Lebovics) 90,
 216, 234, 264, 274, 399, 576,
 643
 Lengyel Menyhértné Gerő Lídia
 216, 326
 Leonard, Robert Z. 889
 Leonardo da Vinci 591
 Leoncavallo, Ruggero 269
 Leopold Lajos 151, 153, 185, 221,
 235, 272, 297, 367, 434, 468,
 470, 532, 539, 553, 650, 749

- Leopold Lajosné 151, 153, 185,
 214, 235, 272, 297, 367, 434,
 468, 470, 650, 749
 Lepold Antal 312, 357, 627, 631,
 788, 914
 Lestyán Sándor 178
 Lesznai Anna 483, 485, 569, 975
 Leuilly, Laurence 426
 Lévai József, Lévy 324, 326, 361,
 412
 Licht, a Park Szanatórium orvosa
 767
 Lichtenberg Emil 878–879
 Licinius, Flavius Galerius Valerius
 Licinianus, római császár 764
 Liebner Zsigmond 648–649
 Lingen, Theo 717
 Lipóth Kálmán 710
 Lipóth Károly 710
 Lippi, Fra Filippo 338
 Liszt Ferenc 133, 206, 644, 657,
 659, 668, 685
 Lloyd, Frank 562
 Lloyd, Harold 150
 Lockwood, Margaret 928
 Losonczy Dénes 440
 Losonczy Dezső 121–122, 234, 262
 Losonczy Dezsőné, Ilonka 122, 234
 Lovas Csilla 851
 Lovass-Löwy Teréz, Szini Gyuláné
 200
 Lovász Pál 451
 Lovik Károly 307
 Loy, Myrna 921
 Löbl László 220–221
 Löbl Simon 220–221
 Löhner-Beda, Fritz, Löhner 565, 618
 Lőrincz Ernő 121, 144
 Lőrinczy György 705
 Lubitsch Ernő 125
 Lugosi Ferenc 159
 Lugosi János 159
 Luitz-Morat 122
 Lujzi, ápolónő 499–500
 Lukács György, filozófus 173
 Lukács György, erzsébetvárosi,
 jogász, politikus 267, 510, 623
 Lukács Gyula 88
 Lukács József 173
 Lukács Margit 830, 893
 Lukács Soma 88
 Lux Kálmán 631
 Lux Terka (Szöllőssy Györgyné
 Dancsházy Oláh Ida) 775–776,
 844
 Macchiavelli, Niccolò 339
 MacDonald, Jeanette 889
 Machaty, Gustav 567
 MacMurray 202
 Madách Imre 144, 151, 192, 458,
 598, 647
 Madách Károly 607
 Madarassy Machovits Walter 319
 Madot, Gaston 122
 Magos Olga 825
 Magyar Elek 131–132, 134, 164,
 166, 176, 537
 Mahler Ede 311
 Mahler, Gustav 686, 894
 Major Tamás 830
 Majthényi Anna 756, 875–877
 Majthényi Flóra 38, 50, 52, 446–
 447, 457–458, 469, 473, 477,
 489, 612, 735, 761, 793, 811,
 876–877

- Majthényi Gaby 676, 875
 Majthényi Rudolf 607, 793, 814
 Majthényi Rudolfné 607, 814
 Makai (Makay) István 794, 824,
 826, 894–895, 901, 929, 977
 Makay Margit, Makai 131, 708,
 897
 Maklár Zoltán 651, 803, 895
 Makrai Teofil 794, 977
 Malleson, Miles 866
 Malompataky (?), a telefontársaság
 díjbeszedő vállalkozója 674
 Mály Gerő 651
 Mamoulíán, Rouben 655
 Mancsi → Mikes Margit
 Mandl Géza 532, 534, 612, 620–
 621, 671, 696–698, 766
 Mann, Thomas 103, 484, 494, 852
 Manzoni, Alessandro Francesco
 Tommaso 851
 Manyi → Komjáthy Aladárné
 Füzessey Mária
 Marafkó László 28
 Márai Sándor 483, 643, 663, 670,
 756, 851, 897, 899
 Márai Sándorné Matzner Lola 483,
 670, 756
 Marconnay Tibor (Rupprecht) 100,
 131, 170–171, 174–176, 188,
 192, 215, 220, 229, 255, 265,
 267, 273, 462, 465, 467, 469,
 471
 Marcu, Alexandru 843
 Marczali Henrik 502
 Marczali Póli 502, 512
 Marczell Árpád, kisudvarnoki 491
 Márffy Ödön 18, 111, 270–271,
 273, 296, 572, 878
 Márffy Ödönne → Boncza Berta
 Margit, cseléd (1) 351
 Margit, cseléd (2) 643, 682, 710
 Margit, szobalány 929
 Margitka, nevelőnő 522
 Mari, cseléd 809, 817, 823, 827,
 862, 864, 870, 906–907, 916–
 917, 922, 929
 Mária, Boldogságos Szűz 390
 Mária, házvezetőnő 429
 Mariska néni 164, 265, 356
 Mariska, mindenés 421
 Markó Eta 648
 Markos Béla, bedői 200, 202
 Markos Matkovits Gyula 196–197
 Markos Gyuláné, Duci 196–197,
 204
 Markovits Ignác 309
 Márkus Alfréd 575
 Márkus Emília 307, 668
 Márkus László 350
 Marosi József 586
 Marpicati, Arturo 843, 851, 852
 Marschalkó Rózsi 693
 Marshall, George 856
 Marton Endre 655
 Marton Erzsébet 176, 489
 Márton Ferenc 128
 Marton Sándor 489
 Mártonffy Károly 373, 375
 Martonffy Emil 866, 895
 Martyn Ferenc 110, 173–174, 189–
 192, 210–211, 214, 226–227,
 236–237, 267, 397
 Massányi Margit 108–109
 Massey, Ilona 890
 Massey, Raymond 499
 Mátéffy Viktor 206

- Mátrai Erzsí, T. 141
 Mátrai László 838, 902
 Matyasovszky Erzsébet 254
 Mattyasovszky Kasszián,
 Matyasovszky 204
 Maurier, Daphne du 898
 Mayer Alajos → Mécs Alajos
 May, Joe 99
 May, Mia 99
 Mayer Mici 153, 178–179, 208,
 237, 412, 415
 Mécs Alajos 276, 971
 Medek Anna, M. 141
 Medgyaszay Vilma 308, 322, 341–
 342, 359, 369, 394, 402, 435,
 442, 448–449, 459, 473, 479,
 500, 551–552, 585, 648, 679,
 750, 926, 950
 Medici, Carlo de 92
 Medici, Leopoldo de 92
 Meister Imre 188, 190
 Melléky Kornél 755
 Meller Mária 420, 524
 Meller Róza, Balassa Lászlóné
 420, 536, 552
 Meltzer, Charles Henry 605
 Mendelssohn, Felix 646, 757
 Mengelberg, Joseph Willem 894
 Mengoni, Giuseppe 591
 Menjou, Adolphe 224
 Meredith, George 50
 Merkovits Sándor 662, 974
 Mertán Fanny 204
 Mertán János 203–204

 Merle Oberon 856
 Mészáros Sándor 416
 Mezey Mária 929

 Michelangelo 330, 332, 338
 Mici néni, szakácsnő 401
 Mici, cseléd 270
 Mici, Miczi, Micu, Miczul
 → Rédey Tivadarné
 Mihailic Erna 312
 Mihályfi Ernő (Mihalovits) 168, 693
 Mihályfi Ilona 137
 Mikes György 112, 131, 133
 Mikes Lajos 23, 86, 96, 107–108,
 112, 125–126, 128, 131, 141,
 143–144, 147, 152–155, 157–
 158, 160, 162, 167, 168, 177,
 187, 213, 217–218, 231, 259,
 268–269, 274, 276, 281, 285–
 286, 288, 301, 303, 305–307,
 310, 316–318, 320–322, 326,
 348, 354–358, 360–362, 380,
 394, 397, 402–403, 421, 427–
 428
 Mikes Lajosné Havas Irma 107
 Mikes Margit, Mancsi 112, 269,
 274, 278
 Miklódy Vencel Imre 269, 795
 Miklós Andor 114, 147, 226, 395
 Mikóka 690
 Mikovich Lajos (Mikovits, Mikovic)
 212–216, 220–221, 228, 233, 236
 Mikszáth Kálmán 307, 462
 Mikus Sándor 480
 Miller Imre 202
 Mirkovszky Mária 283, 473
 Mittrovátz Adolf 165
 Mohácsi Jenő (Klein) 132, 144,
 148, 217, 414, 458, 460, 462–
 463, 465, 517, 605, 635, 650,
 664, 846, 873, 886, 912
 Moi, Toril 47

- Moissi, Alexander 234, 267
 Molière 187
 Mollináry Gizella, Molly 316, 358,
 883–884, 972
 Molnár A. 254
 Molnár Ákos 358, 463, 971
 Molnár Ákosné, Erika 463
 Molnár Antal 762, 771, 806
 Molnár C. Pál 652
 Molnár Elek 942, 954–955
 Molnár Ferenc 127, 462, 543
 Molnár Kata 806
 Molnár Szilvia, Sz. 33
 Molnár Tibor 646
 Mondrian, Piet 474
 Montel, Blanche 280
 Montz Kata → Kristóf Katalin
 Móra Ferenc 159
 Morandi, olasz diplomata 847
 Moravcsik Ernő 518
 Morena, Erna 190
 Morgan, Frank 891
 Morgenstern, Christian 258
 Mórícz Virág 640, 645, 648, 825,
 944–945, 948
 Mórícz Zsigmond 49–50, 101, 110,
 133, 147, 152–153, 157, 161,
 177, 212–213, 221, 231, 242,
 252–253, 256, 269–270, 272,
 303, 307, 312, 321, 356, 393–
 400, 404, 407, 409, 412, 415–
 417, 419, 422, 429, 432, 467,
 476, 486, 490, 494, 497, 502,
 509, 511, 549, 640, 645, 706,
 825, 873, 944–946
 Mórícz Zsigmondné
 Holics Janka Eugénia 221, 231
 Mórícz Zsigmondné
 → Simonyi Mária
 Mozart, Wolfgang Amadeus 465,
 661, 686, 757, 874–875
 Muca → Illyés Gyuláné
 Juvancz Irma
 Murat, Jean 867, 871
 Muráti Lili 655, 939
 Myers, Carmel 164
 Nadányi Zoltán 658
 Nádasdy Kálmán 687
 Nádor Mihály 545, 750
 Nagy Alice 866
 Nagy András 15
 Nagy Babi 736
 Nagy Béla 407–408
 Nagy Erzsébet, Nagy Bözsi 541,
 574, 577–579, 610
 Nagy Emil, vámosi 132, 569
 Nagy Emilné Göllner Márta 444,
 476, 569, 666–667
 Nagy Endre 132, 162, 257, 284,
 292, 306, 308, 310, 321, 369,
 409, 412, 415–417, 419, 422,
 424, 427, 444, 467, 470, 470,
 473, 476, 495, 498, 500–501,
 505–506, 508–509, 511–512,
 519, 525, 534, 536, 544, 548,
 562, 602, 603, 642–643, 926
 Nagy Endre, ifj. 413
 Nagy Etel 665
 Nagy István 178
 Nagy Izabella 153
 Nagy Lajos 193–195, 236, 468,
 471, 508, 513–514, 550, 563,
 588, 602, 608, 614, 640, 643,

- 647, 650, 656, 658, 664, 722,
752, 762, 832, 855–856
- Nagy Lajos → Kőműves Nagy Lajos
- Nagy László 192, 477
- Nagy Péter 173
- Nagy Zoltán 100, 106–107, 109,
111–112, 131–134, 137, 140–
141, 143–145, 149, 151, 153–
157, 160, 166, 169–171, 173,
175–178, 180, 183, 185–188,
190–196, 203, 210–212, 214–
215, 220, 227, 230, 234, 236,
243, 255–256, 264, 267–268,
318, 323, 344, 349–350, 353,
356, 359, 365, 367, 407, 453,
479, 491, 510, 513–514, 538,
540, 554, 596, 598–599, 647,
833, 873, 918
- Nagy Zsuzsanna
→ Nazarcság Zsuzsánna
- Nagyabonyi Miksa (Fehér) 495
- Nagymihály Sándor 893
- Nahalkó Tibor 100–101, 109, 231
- Naumann, Karl Robert Bruno 799
- Nazarcság Zsuzsánna,
Nagy Zsuzsanna 766
- Neagle, Anna 866
- Negri, Pola 224, 279
- Neményi Gyula 309
- Neményi Gyuláné Kaufmann Olga
309
- Nemeskéri Erika 18, 68
- Németh Andor 509, 973
- Németh Antal 371, 702, 708, 830,
842, 883, 897
- Németh László 50–52, 64, 73, 378,
396, 399, 401, 406, 408, 418,
423, 432, 435, 437, 440, 443,
449, 453–454, 456–457, 459,
461–468, 470, 472, 475, 604,
610, 882
- Németh Lászlóné Démusz Ella
448–449, 453–454, 456, 459,
464–465, 470, 472
- Németh Mária 177
- Németh Romuáld 240, 275–276
- Némethy Ella 687
- Némethy Ferenc 14
- Nendtvich Andor 451
- Nero, Claudius Caesar Augustus
Germanicus, római császár 331
- Nevelős Lajos,
nagyidai és göncruszkai 103
- Nevelős Lajosné
dabasi Halász Gizella 103, 644
- Newman, Alfred 921
- Nikoláj, szovjet katona 955, 956
- Nil → Dapsy Gizella
- Nini → Schweiger Ödönné
Basch Nini
- Nissen, Rudolf, Niessen, Nieesen
732, 736, 765–767, 770, 772–
773, 775, 963–965
- Nizsinszky Kyra 668
- Nofertiti 360
- Nóra, nevelőnő 595, 607, 610, 620
- Novaro, akadémikus 843
- Novotny Emil Róbert 567
- Nox, Andre 280
- Nunus 866
- Nyári Pál 827
- Nyéki Lajos 32
- Nyerges Judit 32
- Nyergesi János 467, 492
- Nyíró József 378, 701

- Nyizsinszkij, Vaclav Fomics 668
 Nyugat Irénke 482, 486
- O'Hara, Maureen 880
 O'Neill, Eugene 708
 Obermüller Ferenc 583–584, 917
 Oberschall Pál 460
 Ódry Árpád 126, 146, 178, 265, 281, 283, 421
 Oláh Gusztáv 400, 687
 Olajos János 196, 203, 249, 275, 277, 279–280, 347, 364, 391–392, 427–429, 488, 492
 Olajos Jánosné Vodicska Anna 277
 Olivier, Laurence 377, 856, 898
 Olthy Magda 803
 Oltósy Rezső 250
 Oltványi Imre (Ártinger), Ártinger 364, 389–390, 400, 405, 482
 Olty Magda 830
 Onagy Zoltán 8, 15
 Ophüls, Max 518
 Orcagna 845
 Orgoványi Mihály 171
 Orosi József 609–610
 Ortega y Gasset, Jose 379
 Ortutay Gyula 600, 647–648, 651, 653–654, 658, 660, 667, 669, 675–676, 680, 688, 690, 692, 703–704, 708, 715, 719–720, 740, 747, 768, 819–820, 824, 835, 861–862, 872, 876, 887, 910, 912
 Ortutay Gyuláné Kemény Zsuzsa 708
 Osvát Ágnes 189, 293
 Osvát Ernő (Roth) 109, 112, 142, 146, 161–162, 172, 177, 188–189, 191, 205, 228, 245, 252, 254, 259, 265–266, 293–294, 296, 297, 349, 355–357, 359, 363, 366, 377, 381, 396–397, 399, 406, 409, 432, 462–464, 467, 475
 Osvát Ernőné Steiner Cornélia 293, 296
 Osvát Kálmán (Roth) 191
 Osvát Zsuzsanna (Bak), Back Zsuzsi 191, 194, 233, 264
 Ottenreiter Béla 302
 Ottó Ferenc 691
 Ottó, Török Sophie ifjúkori szerelme 15
- Öhler doktor 494
- Paal, Beatrix 136
 Pacsu Jenő 326
 Pacsu Jenőné Gergely Márta 326, 362
 Pádi → Tóth Árpád
 Páger Antal 641, 660, 899, 929
 Paizs Géza 367
 Paizs Géza 367, 611
 Pajor Sándor 97
 Pál László 104
 Palasovszky Ödön 350
 Palásthy Géza 307
 Palczmann Anna 447, 449
 Páli Sándor 343–344, 389, 425, 427, 453, 909
 Pallay Anna 86–87
 Pallay Timon 86–87
 Palló Imre 688
 Palma, Nicolò 333
 Palotay Fülöp 683

- Palucca, Gret 414
 Pán Imre 491
 Pap Hermann 448
 Pap Károly 359–360, 398, 400,
 402–403, 406, 408–409, 411,
 413–414, 416, 427–428, 453,
 467, 471, 484, 508
 Pap Lajos 448
 Pap néni, szakácsnő 444
 Pápay Klára (Vratarics) 368–369,
 412, 750
 Papné, cseléd 435
 Papp Antal 925
 Papp Zoltán János 34, 43, 51, 57,
 78, 298–299, 795
 Páricsy Pál 309
 Pártos Alice 513, 973
 Pascal, Blaise 649
 Pascal, Ernest 896
 Pásztor Béla 843
 Pásztor Edith, Ditta 691, 875
 Pátzay Pál, Pácay 270, 272, 284–
 285, 294, 465, 468, 485, 496,
 567, 572, 589, 604, 610, 620,
 622, 665, 699
 Pátzay Pálné Liebermann Lucy
 272, 284–285, 294, 462, 468,
 485, 496, 567, 610, 620, 665
 Paulin Lajos 713
 Paulovics Géza 706
 Pauncz Márk 727
 Pázmány Péter 614
 Péchy Blanka (Greiner) 129, 132,
 139, 183, 264–265, 283, 306–
 307, 362, 834
 Pecz Samu 666
 Pécsi Gizi 641
 Peéry Piri 651
 Pekár Gyula 486
 Pekáry István 407–408
 Pelliccioli, Mauro 631
 Pénzes Teréz (Teri),
 a János Szanatórium ápolónője
 173, 193, 196, 198, 212, 277–
 278, 280, 284, 294, 405, 431,
 917
 Pérely Imre (Herz) 123, 140, 231
 Perényi Gabriella 520
 Pergolesi, Giovanni Battista 613
 Perjéssy, fogorvos 554
 Perugino, Pietro 339
 Péter András 462, 567, 620, 652,
 940
 Péter, Szent, apostol 330
 Péteri házaspár 733–734
 Petheő Attila 356
 Pethes Imre 151
 Pethes Sándor 866
 Petőfi Sándor 36, 137–139, 144,
 150, 154, 313, 342, 456, 469,
 493, 569, 647, 654, 679, 686
 Petrich Éva, Évi, nevelőnő 564–
 565, 569, 574–577, 580, 583,
 590, 595, 649, 657, 662, 666,
 672, 678, 683, 758
 Petrovits Elek 403, 840
 Petrőczy Kata Szidónia 949
 Philipp József, Filipp 427, 587, 972
 Philipp Konrád 587
 Piatigorsky, Gregor 757
 Pico della Mirandola, Giovanni 338
 Pikler László 176
 Pintér Ferenc 225, 234, 254
 Pintér Jenő 290, 596, 617–619,
 801–802
 Pintér Károly, ifj. 312

- Pirandello, Luigi 262, 483, 927
 Piri, cseléd 786, 789, 796
 Pisti, Pista → Babits István
 Pitti, Luca 92
 Pius, XI., pápa 332
 Platón 115, 612
 Plätz Rudolf 748
 Podhradszky Lajos 485
 Poe, Edgar Allan 265, 283, 452
 Poenitz, Franz 412
 Polgár Géza (Burger) 221
 Polgár Tibor 695, 702
 Polgár, röntgenorvos 743
 Pollack Mihály 654
 Pollák Károly 359
 Pollák Sarolta 433
 Pollák, bécsi kiadó 940
 Pollatschek Elemér 714
 Pólya Jenő 732, 734
 Poór Tibor 158
 Popper Dezső 208
 Pósa Lajos 893
 Pósch Károly 163
 Powell, Eleanor 890
 Power, Tyrone 921
 Prahács Margit 653–654, 656–657,
 659–661, 663–665, 667–670,
 673–674, 676, 682, 684–685,
 704, 709, 717–718, 735, 758
 Praxitelész 332
 Preisach Frieda 455–456
 Prevost, Jeanne 280
 Prévost, Marcel 859
 Prohászka Ottokár 581–582, 701,
 723
 Proper Miksa 702
 Proust, Marcel 483
 Pubi → Tanner Béla, ifj.
- Puccini, Giacomo 145
 Pudovkin, Vszevolod 374
 Pukánszky Kádár Jolán
 (Pukánszkyne) 430
 Pünkösti Andor 628, 927
 Pünkösti Árpád 801
 Püski István 596
 Püski László 596
 Püski Sándor 596
- Rabinovszky Máriusz 195
 Rádai Dénes 187
 Ráday Imre 565, 575
 Radics Jóska 654
 Rádics Károly 825
 Radnóti Miklós 600, 654, 719–720,
 722, 912, 975
 Radó Aladár 515, 518, 530, 533,
 546, 615–616, 623–624, 626,
 640, 657, 845–847, 925, 930–
 931
 Radó Antal 266, 510
 Radványi Géza 899
 Raffaello Santi 330–332, 338
 Raics Lajos 845
 Raics Olga 27, 796–797, 835, 837–
 849, 854–872, 874–885, 887–
 888, 890–892, 895–915, 919–
 932, 955
 Rajczy Lajos 883
 Rajna Dezső 924–925, 927–928,
 931–932
 Rajna Henrik 924–925, 927–928,
 931–932
 Rajnai Gábor 897
 Rajnay Gábor, Rajnai 321, 897
 Rajner János, Reiner 911, 914
 Rákosi Jenő 139, 183, 266, 288

- Ranschburg Hédi 522, 531–532,
538, 540, 564, 602, 612, 620
- Ranschburg Pál 349
- Rapaics Rajmund 697
- Ráskay László 265, 272, 294
- Rassay Károly 311
- Rátkai Márton 599
- Ravasz László 570
- Rédey Mária → Rédey Tivadarné
- Rédey Tivadar, Tíva 39, 155–157,
183, 190, 209, 212–215, 221,
228, 233, 241, 254, 256, 258,
263, 268, 272, 274, 276–277,
284–285, 292–293, 300, 306,
308, 312, 317, 325, 341–342,
350, 352, 355, 360, 362, 364,
367, 369, 375–377, 379–382,
384, 386, 388, 394–395, 399–
400, 402, 404, 406–408, 411,
414, 417, 420, 423–425, 431–
434, 437–438, 443, 444–445,
447–449, 455–457, 459, 461,
462–463, 465, 468, 470–476,
478–479, 481–482, 485–486,
493, 495–498, 500, 502–503,
506, 509, 512–514, 517, 520,
525, 528–529, 531, 539, 542,
544, 546–547, 550, 552, 564,
567–573, 575, 577–578, 580,
582–587, 589, 594, 596–598,
600, 602, 604–605, 609–610,
612, 614–616, 619–623, 625,
630–631, 633–636, 638, 640,
642–644, 647–649, 651–652,
654, 656–660, 662–664, 666–
667, 669–671, 673, 675–676,
678–681, 684, 686, 688, 693,
698, 701–702, 705, 707–709,
712–713, 715–716, 723, 736–
739, 743, 745–746, 748, 750,
752, 754–756, 780, 790, 792,
798–799, 806–807, 818, 823,
828, 833, 848, 859, 864, 866–
868, 871, 882–883, 885, 887,
898, 899, 902, 908, 915, 919,
950, 953, 960
- Rédey Tivadarné Hoffmann Mária,
Miczi, Mici, Micu, Miczul
155–158, 160, 183–184, 209,
300, 375, 424, 436, 474, 512–
513, 521–522, 525, 527, 539,
541–542, 551, 563, 577, 586,
594, 596, 635–636, 640, 679–
680, 730, 739, 741, 786
- Redgrawe, Michael 832
- Réfi-Kádi János 480
- Reichard Piroska 284, 360, 476,
496, 360
- Reid, Wallace 202
- Reinert, Robert 141
- Reinhardt, Max 129, 234, 646,
671, 726
- Reinitz Béla 750
- Rektorisz Lajos, Lali 127, 129,
138, 147, 154, 168, 183, 222,
410
- Rektorisz Lajosné Halassy Melanie
127, 222
- Rektorisz Tibor 222
- Relle Pál 139, 273
- Reményi József 489, 526, 582, 631
- Reményik Sándor 476, 697, 886,
893
- Renoir, Pierre-Auguste 901
- Rényi Viktor 681
- Répay Elemér 454

- Réti István 356–357, 402, 552, 648,
752, 886, 893
 Réti Ödön 52–53
 Révay József 320, 326, 587, 824
 Révay Mór János 121
 Révész Béla 270, 273, 310, 346,
441, 444, 513, 726
 Révész Vidor 772, 812
 Reviczky István, revisnyei 237
 Rexa Dezső 455
 Riedl Frigyes 155, 456
 Riedl Frigyesné Czeiner Nelli 456,
470
 Rimbaud, Arthur 177
 Rindcak, bécsi fül-orr-gégész
szakorvos 726
 Rippl-Rónai József 111, 141, 157–
158, 160–161, 170, 227, 270–
271, 312, 351, 363, 474, 482,
540, 550–551, 553, 814
 Ritoók Emma, gálszécsi 228, 257,
263, 265–267, 276, 292, 312,
315–317, 319, 355, 359, 365,
381, 383, 408, 412, 418–419
 Ritoók Éva 276, 316, 419
 Roberts, Bill 849
 Roberts, Edith 164
 Roche, Charles de 224
 Rogers, Ginger 923
 Rolla Margit 632
 Román György 480
 Román Kálmán 150, 153, 284
 Román Kálmánné 284
 Romána, Romi,
 Reviczky utcai szomszéd, 138–
139, 212–213, 215–216, 221,
226–229
 Rónai Egon 271
 Rónai Mihály András 540, 550–
551, 553
 Rónai Miklós 271
 Rónai Pál, Rónay 814
 Rosay, Françoise 871
 Rosenberg Ede 162
 Rosenberg Hermann 115, 118, 184,
316
 Rosenberg, Nina von 118–119, 235,
395
 Rosman, jezsuita szerzetes 723
 Rossini, Gioachino 339
 Rosta József, Rosta Ferenc 312,
344–345, 347, 391, 426, 428–
429, 452–453, 490, 492, 584
 Rosti Magdolna
 → Békássy Istvánné
 Róth Miksa 818
 Rozványi Vilmos 358
 Rózsa Miklós 364
 Rózsa Mór 370
 Rózsaffy Dezső 483
 Rózsahegyi Kálmán 356, 473, 651,
899
 Rózsavölgyi Gyula 657
 Rózsi, cseléd 785
 Rozsnyay György 774
 Rösler Endre 412, 686, 688, 692
 Rubens, Peter Paul 331
 Rubin László 296–297, 539
 Rubin Zelma 297
 Rubinyi Mózes 681, 976
 Rudnay Gyula 226
 Rupprecht Tibor
 → Marconnay Tibor
 Ruszwurm Vilmos 354

- Sáfár Pál 342
 Salamon Béla 284, 306, 473
 Salamon Géza 794
 Salgó Ernő 402, 441, 825
 Salinger Eta, Szalinger 443
 Salinger Veronika 443
 Salvani, Luigi 492
 Sándor Erzsí 707
 Sándor Imre 504
 Sándor Pál 516
 Sandrich, Mark 923
 Santoro, Giuseppe 850–852
 Sapphó 53, 61, 231
 Sári Józsefné 28, 323
 Sárközi György, Sárközy 104, 110,
 132, 168, 173, 175–176, 179,
 183, 187, 190–191, 194, 199,
 203, 215–216, 219–221, 227,
 234, 238, 244, 248, 251–252,
 254, 258–259, 263, 265–268,
 272–275, 277, 279, 286, 288,
 290–292, 294, 295, 297–298,
 301–302, 304–308, 310–312,
 315–321, 323–325, 342, 344,
 348, 350, 352–355, 357–358,
 360–365, 367, 369–370, 375,
 378, 380–389, 391, 395–402,
 404–408, 410–411, 413–415,
 418–422, 424–425, 427, 429,
 431–438, 440, 442–444, 447–
 449, 453, 456–457, 459–463,
 470–471, 474, 476, 478–479,
 481–483, 485–487, 496–500,
 506, 511, 513, 515, 521, 523,
 526, 537, 543, 552, 554, 566,
 570, 572, 584, 600, 617, 620,
 634, 648, 651, 658, 670, 676,
 681, 685, 701, 721, 726, 739,
 741, 746–747, 750, 776, 778,
 780–783, 790, 794–795, 801,
 807, 809, 814, 823, 825, 835,
 837–838, 842, 845, 855–856,
 858, 860, 871, 874, 881–882,
 884, 899–900, 916, 922, 926,
 975
 Sárközi Márta (Molnár), Sárköziné
 273, 440, 543, 552, 554, 570,
 572, 617, 620, 634, 648, 651,
 658, 670, 681, 685, 726, 741,
 746–747, 750, 776, 778, 783,
 790, 794–795, 801, 807, 809,
 814, 823, 837, 845, 856, 860,
 871, 874, 881–882, 884, 900
 Sárközi Mátyás 746, 814
 Sárközi Róbert, id. 185, 212–214,
 263, 279, 360
 Sárközi Róbert, ifj. 304, 353
 Sárközi Róbertné
 → Tanner Antónia
 Sárközy Róbert 185–186
 Sárto, Andrea del 338
 Sauvageot, Aurélien 273, 319, 321,
 352, 398, 410, 413–414, 436,
 546
 Schaár Erzsébet 474
 Schack, A. F. von 119
 Scheiber Hugó 279–280, 284, 364,
 383
 Scheiber, kereskedő, kisiparos 708
 Schelken Pálma 77
 Schell doktor 945–946
 Schermann Kálmán 159
 Schildkraut, Joseph 928
 Schill Imre 215–216, 414–415,
 420–421, 495–496, 500–501,
 504, 524–528, 530, 536–539,

- 540–541, 543–548, 551–552,
554, 565, 573, 575, 579–580,
588–589, 610, 618, 622, 625–
626, 638, 640, 653, 672, 674,
702–703, 714–715, 718, 729,
744, 750, 755, 763, 765, 768,
772, 776, 792, 800, 833, 841,
844, 871, 875–876, 879, 881,
884–885, 891, 900, 906–907,
915, 919, 921
- Schiller Pál, harkai, Pali, Sch. P
349–350, 352–361, 363–365,
367–376, 378–385, 387, 391–
392, 408, 413, 517, 550, 562–
563, 900
- Schillerné Rudas Erzsébet 900
- Schinkel, Karl Friedrich 374
- Schmidt Béla (Hódsághy) 422
- Schmidt Gizella 201
- Schmidt Henrikné, Frida 905
- Schmidt Lajos 880–884, 886–887,
892, 899, 904
- Schmidt Anna (Nusa) 662
- Schneider Katalin, Kató 424–426,
431, 433, 436, 443, 449, 455,
481, 569
- Schneider Rozália 433, 435
- Schneider, Magda 518
- Schnitzler, Arthur 202, 377, 518
- Schöffér Aurélia → Fenyő Miksáné
- Schönau, Walter 42
- Schöpflin Aladár 57, 88, 101–102,
104, 107–108, 110, 113, 131,
134, 137, 139–140, 144–147,
149–150, 153–155, 157–158,
161, 169–173, 176–177, 179,
186–188, 190, 193–194, 205,
209–210, 212–213, 215, 220–
221, 226, 228–229, 231–237,
240, 245, 253, 256, 264, 269,
271, 277, 281, 285, 289, 291,
293–297, 300, 303, 306, 308,
311–312, 317–318, 320–321,
323–324, 326, 341, 345, 347–
349, 351–352, 354–357, 359,
361–363, 365–367, 370, 376–
377, 380–381, 384, 387, 393,
396, 398–399, 401, 404, 410,
412, 414, 416–419, 422, 425,
444–445, 448–449, 454, 456,
458, 460–462, 464, 466–470,
473, 476, 478–482, 484, 486,
494–503, 505–514, 516–517,
519, 524–525, 527–533, 535–
541, 543–552, 554–569, 572–
573, 582, 587–588, 594, 596,
598, 602, 604, 610, 614, 621,
624, 626, 630–632, 638, 640,
642–643, 645, 647–648, 650–
653, 656, 658, 662–666, 669,
673–674, 677–678, 684, 687,
690, 698, 701, 707, 708, 719,
721–724, 733, 737, 740–741,
745–748, 750, 752–754, 756,
766, 762–763, 770, 778–782,
788, 792, 799, 803, 806, 819,
821, 823, 825, 844, 848, 872,
882–883, 887, 889, 914, 919,
930, 938, 943, 947, 959
- Schöpflin Aladárné Maderspach Irén
108, 112, 266, 268, 271, 353,
493, 495–496, 500, 505–506,
514, 519
- Schöpflin Gyula, Gyuszi 464, 496,
498, 500, 502, 509, 511, 513, 515,
520, 538, 588, 643, 665, 811, 826

- Schrank Ödön 488
 Schubert, Franz Peter 581, 465, 581
 Schuler Dezső 794–795, 796
 Schulhof Ödön 792
 Schultz Elek 191, 322
 Schuschny doktor 941, 946, 948
 Schünzel, Reinhold 890
 Schütz Antal 722–723
 Schweiger Lián 317, 459, 461, 472, 531, 666, 727, 779, 818
 Schweiger Ödön 404, 418, 445, 461, 472, 476, 506, 609, 629, 727, 748, 779, 798, 822–823, 882
 Schweiger Ödönné Basch Nini 317, 418, 445, 448–449, 461, 474, 448, 461, 472, 474, 476, 479, 505–506, 520–521, 523–525, 531, 552, 552, 606, 608–609, 629, 656, 665, 692, 713, 726–727, 748, 754, 798, 807–808, 822–823, 825, 882, 926
 Schweinitzer Egon 230, 244
 Scipiadés Elemér 98
 Scott, Randolph 928
 Sebestyén Ferenc 198, 232, 305, 325, 327, 340, 360–361, 381
 Sebestyén Ferenc, ifj., Ferike 325, 353, 362–363, 397, 405, 411, 413, 415, 429, 436, 442, 554, 615, 629, 642, 651, 673, 677, 696, 705, 752, 758, 940
 Sebestyén Károly 263, 265, 312, 401, 614, 971
 Sebestyén Márta, kis Márti, Márta baba 214–215, 239, 272, 304–308, 312, 325, 360, 389, 414, 431, 440, 479, 598, 601, 758, 807, 952, 953
 Seiter, William A. 928
 Selényiné 944–946
 Séllei Nóra 55
 Semler, kereskedő 899
 Semsey Aladár 342, 675
 Serédi Jusztinián 582, 604
 Seres József 833
 Servaes, Dagny 143
 Shakespeare, William 170, 377, 430, 547, 646, 688, 803, 830, 887
 Shaw, George Bernard 126, 266, 660, 727
 Sher-Gil, Amrita Dalma 435
 Showalter, Elaine 55–56
 Sibelius, Jean 830, 883
 Signorelli, Luca 336
 Sík Sándor 424, 648, 654, 706, 752, 755, 797, 890, 938, 975
 Sikabonyi Antal 354, 357, 362, 417, 424, 529
 Siklós Albert 148
 Silbiger Boriska 404, 406
 Simai Ferenc 68
 Simándi Béla 200, 202, 205, 207–211, 214, 221, 228, 233, 236–239, 241, 248, 251, 253, 259–260, 275–277, 279–281, 344, 347, 371, 388, 429, 925
 Simicz József 347
 Simon, dr. 553
 Simon Andor 471
 Simon György János, Simon János 158, 160, 170, 353, 360, 363, 383, 400, 427, 626
 Simon Jolán 665
 Simon Klára (Rudas, Frey Andrásné) 363, 383, 389, 391, 403, 407,

- 414, 435, 437, 443, 449, 453,
468–469, 479, 487, 517, 520,
538, 550, 553, 565, 900
- Simonffy Margot 264, 472, 476,
479, 500, 520, 585, 597, 635,
644, 656, 659, 662, 666, 681,
682, 685, 706, 710, 741, 749–
750, 774, 822–823, 826, 883,
885, 899, 905, 925–926, 938,
946, 951
- Simonyi Mária, Móricz Zsigmondné
221, 265, 321, 369, 399, 412,
415–417, 419, 422, 471
- Simonyiék 872
- Simor Erzs 893
- Simor János 490
- Sipos Lajos 9, 11, 18, 22, 34, 50,
71, 78, 92, 98, 102–103, 116,
121, 130, 132, 146, 148, 150,
154, 158–159, 166, 173, 177,
184, 190, 204–205, 237, 254,
264, 281, 286, 290, 303, 334,
341, 343, 359–360, 369, 371–
372, 375, 377–378, 393, 398,
507–509, 511, 526, 535, 543,
566, 585, 588, 608, 617–618,
623, 634, 639, 688, 697, 705,
739, 775, 781, 788, 795, 815,
919
- Sirola, Gino 144, 605
- Sixtus, III., pápa 329
- Sixtus, IV., pápa 330
- Slezák, Leo 269
- Sóhár András, baksai, Sohár Andor
278, 298, 348
- Sohorai Katka 401, 421
- Solder Hugó 288
- Soltész Anny 444
- Soltész Katalin, J. 33–34, 444
- Sombor-Schweinitzer József 516
- Somlay Artúr 321, 412, 651, 899
- Somló Dezső 970
- Somló István 264, 412
- Somlyó György 873, 901, 907
- Somlyó Zoltán 321, 417–419, 873
- Somody Pál 656
- Somogyi Ágnes, W. 851
- Somogyi Bogyó 803
- Somogyi Erzs 265, 321, 356
- Soós István 419
- Sötéth Balázs 644
- Spaak, Charles 871
- Spiegelhalter István 199, 201
- Starobinski, Jean 42
- Stebbins, George C. 206
- Stefani, Alessandro de 239
- Steffen, Albert 398
- Steindl Imre 375
- Steineker István 366
- Stern Jenő 236
- Stewart, James 856
- Strauss, Johann 654
- Strauss, Oscar 86, 275
- Strelisky Lipót 150
- Strém István 414
- Stróbl Alajos 289, 386
- Stróbl Rózsika 453
- Stróbl, kertmunkás 452
- Sugár Béla 202–203
- Sugár Károly 177, 179
- Surányi Miklós 178, 188, 450
- Swanson, Gloria 202
- Swinburne, Algernon Charles 713
- Sz. Sándor, Raics Olga intim barátja
842

- Szabadi Béla 171–173
 Szabédý László 886
 Szabó András 740–742, 747
 Szabó Andrásné, Juci 744, 747
 Szabó Andrásné, özv. 164
 Szabó B. István 75
 Szabó Dezső 50, 707
 Szabó Emil 309, 376
 Szabó Ervin 184
 Szabó Katalin 713, 724
 Szabó László, Cs., (Csekefalvi)
 461–463, 470, 474, 502, 509,
 513–514, 517, 542, 562, 567,
 605, 614, 620, 626, 648, 650,
 653–654, 656, 663–664, 669,
 687, 719–720, 748–750, 780,
 790, 845, 876, 885
 Szabó Lászlóné, Cs. 749
 Szabó Lőrinc 12–13, 15–17, 20,
 33, 35, 44, 69, 77, 85–90, 94,
 96, 104–105, 107–110, 112,
 121–125, 127–128, 131–132,
 137, 139–148, 150–152, 156–
 158, 160, 165, 168–173, 175–
 177, 183, 185–186, 263, 272–
 274, 278, 285–287, 292, 297,
 300, 308–309, 312, 315–316,
 320, 322, 325–326, 345, 353,
 355, 358, 361–362, 364–365,
 467–468, 471, 474, 476, 478,
 502, 513–514, 531, 554–562,
 596, 604, 628, 640, 652, 697,
 701, 722, 736, 753, 803, 898–
 899, 919, 926, 945–947, 951,
 975
 Szabó Lőrincné Mikes Klára 86,
 96, 100–104, 106, 109, 112–
 115, 121, 123, 125, 127–128,
 131–134, 137–138, 143, 145–
 146, 149, 151–152, 153–154,
 160–162, 165, 167–168, 170,
 172, 175–179, 182–183, 185–
 186, 192, 232–233, 268–269,
 274, 276, 278, 281, 286, 288,
 292–294, 306–308, 321, 326,
 341–342, 355, 361, 365, 383,
 401–402, 651
 Szabó Lujza 516
 Szabó Mária
 → Szentmihályiné Szabó Mária
 Szabó Marika 615, 623, 626, 662
 Szabó Zoltán 797, 806, 872, 886,
 911
 Szabó Zoltán, G. 274
 Szabolcs Ernő 618
 Szabolcsi Bence 174, 706
 Szajbély Mihály 24
 Szalatnai Rezső 886
 Szalay József 159
 Szalay László 642
 Szállási Árpád 453, 579, 589, 606,
 635, 714, 807, 834, 901–902,
 906–907, 909, 919
 Szántó Magdolna 312, 357
 Szántó Rudolf 405
 Szarvas Klári 412
 Szász Erzsébet 151, 153, 162
 Szász Károly 408, 873
 Szathmáry Tihamér 419
 Szatmári Tibor 659
 Szávai Nándor, Kousz Nándor 319,
 343, 473
 Széchenyi Ágnes 378, 552
 Széchenyi István, gr. 456, 827
 Szécsi Ferenc 251
 Szegedi István (Shenk) 550

- Szegheő Ernő 142
 Szegi Pál 355, 358
 Szeiffert Antal 830
 Székács Béla 97, 536, 692
 Székács Pál 535–536
 Székely István 612
 Székely Mihály 149, 687, 695
 Székely Zoltán 699
 Székelyhidy Ferenc 603
 Szekfü Gyula 93–94, 304, 356–357,
 367, 377, 550, 702, 749, 792,
 808, 818–819, 823–824, 828,
 845, 847, 862–863, 876, 914,
 924, 931, 940, 942–943, 952
 Szekula Ágnes 364
 Szeleczky Zita 929
 Szemere Gyula 644
 Szénásy Béla 308
 Szende Tamás 426
 Szendrő József 926
 Szenes Erzszi 547
 Szenes Piroska 518, 771
 Szentgyörgyi Albert 68
 Szentgyörgyi Mária 376
 Szentimrei Jenő (Kovács),
 Szentimrey 378, 584–586,
 632, 646, 880
 Szentkuthy Miklós (Pfisterer),
 Prae 904, 908, 930, 938–943,
 949–951
 Szentmihályiné
 (Szentmihályi Gyuláné)
 Szabó Mária 396, 433, 623, 974
 Szentpál Olga 195, 382, 414, 708
 Szép Ernő 50, 122, 308, 322, 409,
 411, 467, 507, 550, 640, 679,
 726–727, 735, 848, 960
 Szerb Antal 64, 174, 295, 358, 365,
 380, 382, 384–385, 388, 411,
 434, 567, 604, 608, 610, 626,
 634, 639–640, 643, 656, 663,
 670, 686, 703, 773, 819, 830,
 835, 843, 883, 885–886, 899,
 960
 Szerb Antalné Bálint Klára 830
 Szigeti Imre 123, 127, 143–144,
 176, 210
 Szigeti Jenő 414
 Szilágyi Ödön 367
 Szilasi Ferenc 108, 119, 123, 213,
 216, 236, 866, 870, 878
 Szilasi Jenő 212, 216, 866
 Szilasi Klára 274
 Szilasi Móríc 115
 Szilasi Mórícné, Helén 115
 Szilasi Vilmos 22, 98, 108, 115–
 118, 123, 184, 212, 215, 234–
 235, 245, 284, 303, 316, 352,
 360, 395, 455–456, 464–465,
 573, 588, 592, 594, 616–617,
 644–645, 726, 731, 748, 768,
 770, 798–799, 853
 Szilasi Vilmosné Rosenberg Lili
 116–119, 123, 219, 235–236,
 245, 303, 363, 365–366, 395,
 424, 432, 424, 432, 465, 563,
 592–593, 609, 619, 798, 853
 Szilassy Gyula 652, 882
 Szilassy László 866
 Szini Gyula 971
 Szini Gyula, szalócy 136, 139, 142,
 200, 202, 264, 285, 366, 726
 Szinyei-Merse Pál 699–700
 Sziráky Judit, Vidmár Antalné,
 Patyuska 240, 248, 252, 728,
 806

- Szirmai Albert 509, 750
 Sztinyai Zoltán, Sztinyay 353, 443, 751
 Szívós-Waldvogel József, vitéz 586
 Szívós-Waldvogel Lajos, vitéz 388
 Szondi Lipót (Sonnenschein), Szondy 272, 820
 Szophoklész 342, 363, 610, 931
 Szöllős Henrik 536
 Szöllőssy Györgyné, özv.,
 Dancsházy Oláh Ida
 → Lux Terka
 Szöllősy Lajos 506
 Szőnyi István 482, 572, 878
 Sztanyiszlavszkij,
 Konsztantyin Szergejevics 273
 Sztóits 622
 Sztójanovits Adrienne
 → Böhm Gyuláné
 Sztravinszkij, Igor 363
 Sztrokay Kálmán 276, 971
 Szudy Elemér 87, 104, 126, 134, 214, 216, 263, 290–292, 306, 319, 342, 349, 399, 423

 Tabéry Géza 534
 Tábori Edit 907
 Tagore, Rabindranath 424
 Takács Mária 75
 Takáts Gyula 886, 893
 Takáts Margit 707
 Tamás István 645, 690
 Tamási Áron 350, 366–367, 378–379, 402, 406–407, 436, 507, 511, 546
 Tamás Ernőné → Kiss Ida
 Tamási Áronné Holitzer Erzsébet 379
- Támedly Mihály 373, 375
 Tanay Magda 639
 Tanner Antónia, Sárközi Róbertné,
 Tónika 24, 42, 85, 103, 107, 109, 113, 122–123, 126, 147, 150–152, 154–155, 157, 165, 177, 184–185, 187–188, 209, 212–215, 232, 239, 263, 272, 276, 279, 285, 288, 291–292, 294–295, 302, 304–305, 307–308, 311, 313, 318–319, 325, 353, 355, 360–361, 389, 397, 399–402, 405, 408, 414, 431–432, 434–435, 438, 458, 460, 473, 479, 527, 641, 644, 691, 758, 790, 834
 Tanner Béla, [id.] 9, 21, 103, 298, 458, 783, 803, 805, 808, 827
 Tanner Béla, ifj., Pubi 21, 103, 107, 121, 126, 166–167, 177, 185, 194–196, 201, 215–216, 220–222, 224–230, 232–234, 239, 247, 253, 258, 262, 265–266, 268, 272, 277–278, 281, 288–289, 293–294, 296–298, 323–324, 393, 422–423, 425–426, 429, 434–435, 437–441, 443, 447–449, 452, 454–457, 459, 461–465, 467–469, 471–480, 483–485, 487, 491, 497, 500, 502, 505–507, 509, 512, 515, 520, 522–525, 530, 535, 539, 543–547, 549, 551–562, 564–572, 574–578, 582–583, 587–588, 590, 594, 597, 600–601, 605, 610, 625, 617–622, 629, 647, 677, 679, 696, 698, 715–717, 723–725, 729–734,

736, 739–742, 744–748, 751,
758–759, 761–762, 764, 771,
773–774, 780, 783–784, 786–
787, 790, 792–795, 797–798,
802–805, 807–808, 812–813,
815–823, 825, 827–828, 832–
835, 838, 840, 844, 848, 855–
859, 870–871, 873, 875, 877–
879, 884–885, 887, 891, 892,
908, 921, 924, 926–930, 932,
938–940, 942–944, 950–951,
955

Tanner Béláné, ifj., Molnár Irén

724–726, 731, 736–740, 745,
748, 752, 758, 761–762, 773–
775, 764, 779, 783, 786–787,
790, 794, 796, 799, 802–803,
805, 808, 810–811, 813, 822–
823, 827–828, 835, 838, 854,
857, 859, 862, 871, 875, 885,
891, 895, 902, 908, 921, 926,
930, 951

Tanner Béláné Weiszbrunner

(Kögler?) Antónia, Anyus

9–10, 20, 42, 85, 89, 100–109,
111–115, 120–123, 125–134,
138–142, 144–145, 148–150,
152–153, 155–158, 160–168,
170, 172–173, 175–179, 183–
201, 203–204, 207–216, 220–
221, 223–234, 236, 239, 243–
244, 247–248, 251, 253–254,
256, 258, 260, 262–265, 272–
275, 278–279, 281–282, 284–
285, 287–294, 296–297, 299–
301, 303, 306–307, 310–311,
313, 315–316, 318, 320–327,
340–341, 345, 348, 350–352,

354, 356, 358–361, 363, 365–
366, 368–371, 375–387, 389–
390, 393–395, 397–402, 404–
405, 407–408, 410–415, 417–
418, 420–423, 426–427, 431–
452, 455–464, 466–477, 479,
482–483, 485–487, 491–493,
495, 497–500, 502, 505–506,
508–509, 511–515, 520–521,
525, 544–547, 550, 554, 563,
565–568, 570–573, 575–576,
578, 586–588, 594–599, 601,
604–805, 608–611, 613, 615,
617–628, 630–631, 638–652,
655–659, 661–673, 677, 679,
683, 685–80, 689–691, 695–
696, 698, 700, 702, 704–707,
709–710, 712–713, 716, 723–
724, 726–727, 731–732, 734–
740, 745–753, 756–766, 762,
770–771, 778–779, 784, 786,
790, 792, 794, 798, 802–803,
805–806, 809, 812–813, 816,
818, 822–824, 826–831, 838,
842, 845, 848–849, 855–856,
862, 869, 871, 874–875, 883,
885, 887, 888–889, 891–892,
898, 902, 904, 908, 921, 924,
926–927, 929–931, 939–940,
944, 948, 950–951

Tanner család 10

Tanner Géza 185

Tanner Ilona → Török Sophie

Tanner Magda 908, 921, 950

Tanner Márta, Sebestyén Ferencné

24, 42, 101, 104, 106–107, 109,
112–114, 121–131, 133, 138–
139, 143–147, 149–153, 156,

- 166–170, 179, 182, 187–188,
190, 193–199, 201–204, 209,
212–216, 220–221, 224, 226–
228, 233, 234, 239, 253–255,
263, 272, 274, 276, 279, 285,
287–288, 291–294, 297, 299–
300, 303, 307–308, 313, 316–
318, 320–325, 327, 341, 345,
348–349, 352–353, 356, 358,
360–361, 363, 365, 368–370,
373, 375, 377, 381–382, 390,
394–397, 400–401, 404–406,
408, 410–411, 413–415, 421,
423, 429, 431–434, 436, 440–
443, 446–448, 450–451, 455,
457–459, 461–463, 479, 615,
658–660, 662, 926, 944, 947–
948
- Táray Ferenc 265, 830
- Tasnádi Fekete Mária 641
- Tasnády Géza 491–492
- Tasnády Mária, Mici 491, 506, 899
- Taubinger Stefánia, Stefi 662, 974
- Taurog, Norman 890
- Taylor, Robert 717, 928
- Techert Margit 825–826, 883
- Téglás Béla 179
- Téglás János 10, 19, 22, 31, 33,
44, 62, 65, 67–68, 76, 118, 120,
132, 169, 179, 192, 195, 209,
279–280, 283, 288–290, 293,
304–305, 311, 313, 322, 355–
356, 358–359, 363, 366–367,
369, 394, 400, 402–403, 406,
409–410, 436–437, 475, 507–
508, 515, 549, 594, 611, 628,
645, 647–648, 653–655, 683,
693, 697, 749, 751, 754, 762,
797, 806, 814, 818, 838, 858,
884, 886, 893, 911, 913, 925
- Telegdi Bernát 464
- Telegdi Zsigmond 464
- Teleki Blanka 161
- Teleki Éva, Almásy-Teleki 840
- Teleki Pál, gr. 159
- Telmányi Emil 974
- Temple, Shirley 663, 896, 928
- Tennyson, Alfred, Lord 633
- Térey Sándor → Kuthy Sándor
- Teréz, cseléd 127
- Tersánszky Józsi Jenő 272, 303,
366, 406, 437, 441, 467, 470,
514, 562, 566, 614, 643, 658
- Tessitori Nóra 313–314
- Thackeray, William Makepeace
655–656
- Theokritosz 617
- Thiele, William 719
- Thienemann Tivadar 356–357, 365,
450–451, 941
- Thomán István 573, 761
- Thorburne, angol tanárnő 684, 693
- Tieff Géza 312
- Tihamér Lajos 617
- Tímár Ila 309
- Timár József 708, 899
- Tingyela Mihály, Misi ápoló 907,
912
- Tintoretto, Jacopo 327, 340
- Tipaldi, Armando 102, 426, 591
- Tipary Dezső 192–193, 195–197,
199, 201–204, 207, 227, 248,
252
- Titkos Ilona 265, 545
- Tiziano Vecellio 93, 327, 331, 340
- Tocca, Pietro 338

- Todi, Jacopo da 613
 Toldezsán Istvánné 191
 Tolnai Gábor 586, 651, 658, 715,
 829, 838, 873, 882, 887, 905,
 911, 913, 945–947, 948–952
 Tolnai Sándor 367, 611
 Tolnai Simon 367, 611
 Tolnai Vilmos 450
 Tompa László 378, 886, 893
 Tonelli Sándor 419
 Tónika → Tanner Antónia
 Tormay Cécile 148, 150, 228, 377,
 407
 Tosztoj, Lev Nyikolajevics 635
 Tóth Aladár 174, 182, 195, 232,
 287, 289, 291, 295, 302, 304,
 310, 312, 323, 351–355, 357–
 358, 361, 367–368, 379, 381–
 385, 392, 396, 402–408, 410–
 411, 413–414, 419, 436–437,
 441, 456, 463–465, 480, 498,
 513, 517, 564, 573, 685, 693,
 838, 873, 888
 Tóth Aladárné Gergely Magdolna,
 Tóth Magdi 326, 354, 361,
 368, 392
 Tóth Árpád, Pádi 100, 104, 106–
 107, 110, 112, 124, 131, 133–
 134, 139, 143–147, 149–151,
 153–158, 160–161, 166, 168–
 173, 175, 188–192, 194–196,
 201, 209–213, 215–216, 232,
 236, 243, 280–281, 287, 306,
 320, 325, 348, 352–353, 356,
 361–362, 382, 396, 409, 412,
 476, 674, 762, 883, 945
 Tóth Árpádné Lichtmann Anna,
 Tóth Annus 106–107, 124, 131,
 134, 139, 157, 161, 175–176,
 178, 185, 188–191, 193, 196,
 211, 227, 232, 253, 281, 361,
 365, 383, 392, 404, 406, 436,
 483, 564, 674, 762, 945
 Tóth Bálint 29, 63
 Tóth Béla 410
 Tóth Eszter, Eszterke 352, 382, 392,
 404, 406, 483, 564, 609, 674,
 750, 772
 Tóth Franciska 21, 196, 277, 342,
 347
 Tóth Kálmán 39, 446, 458, 469,
 489, 811
 Tóth Magdaléna 78
 Tóth Magdi → Gergely Magdolna
 Tóth Tihamér 925
 Tóth Zoltán 512, 866, 884
 Totis Béla 544
 Tőkés Anna 897
 Török Mihály 582
 Török Rezső 618
 Török Sándor 508
 Török Sophie (Tanner Ilona) *passim*
 Treitschke 271
 Turay Ida, Turai 306, 414, 545
 Turcsányi Elek 104, 172–173, 175–
 176
 Turgenyev, Ivan Szergejevics 637
 Turóczi-Trostler József 177, 189,
 193, 236, 370–371, 379–381,
 402, 406, 410, 413, 432, 458,
 463, 566, 569, 642, 756
 Tverdota György 426
 Tyler, Tim 864
 Ujfalussy Imréné
 → Babits Konstancia

- Ujházi Ede 409
 Ujsághy Gézáne 223
 Ujvárosy Bertalan, Berci 808, 832–833, 861, 931
 Ullrich, Luise 518
 Undset, Sigrid 53
 Ungvári László 883
 Uray Tivadar 411, 651, 803
 Ürmössy Anikó 265
 Váczy Péter 507
 Vadnai László 419, 495, 575
 Vadócz Margit 486, 490, 733
 Vág H. Lajos 287
 Vág H. Lajosné, Anica 287, 325
 Vágó Béla (Weinberger) 113, 132
 Vágó Márta 654, 697
 Vágvölgyi János (Valázsek), Jani 27, 629–633, 636, 638–639, 642, 676, 681
 Vágvölgyi Mancsi (Valázsek) 630–631, 633
 Vajda János 679
 Vajda László 129
 Vajda Tódor 185, 189
 Vál Valéria (Wahl), Wahl Vali 166–167, 169, 171, 177, 184, 186, 188–189, 193, 214, 233, 320
 Valadier, Giuseppe 331
 Valéry, Paul 483
 Valikovszky Erzsébet 532
 Varga Mátyás 708
 Varga Virág 51
 Varjas Béla 633, 643, 651, 658, 667, 675, 680
 Várkonyi Jenő 211–212, 323, 534, 540, 569, 579, 588–589, 616–618, 626, 638, 640, 651, 686, 704
 Várkonyi Nándor 64–65, 450
 Várkonyi Zoltán 830, 883, 927
 Várnai Dezső 631
 Varsányi Irén 103, 131, 162, 265, 321
 Vas István 539, 641, 648, 653, 665, 873, 912, 975
 Vásárhelyi Zoltán 174
 Vasari, Giorgio 329
 Vaszary János 414, 474
 Vaszary Piri 306, 322, 641, 866
 Vaszy Viktor 691, 904
 Vécs Ottó 386, 454, 584
 Vécsei Ede, Vécsey 543
 Vécsey Zoltán 502, 554
 Végh Hanna 662
 Veidt, Conrad 99, 267, 277
 Veledni Feri 387
 Velösy Irén, Velösi 695, 709
 Velösy Lipót 695
 Vendrey Ferenc 103
 Vera, ápolónő 767, 777, 779, 782–784
 Verebély Tibor 413
 Verebély, fogorvos 619
 Verebi Végh Gyula 662
 Vergilius Maro, Publius 619
 Verne, Jules 722
 Veronese, Paolo 327, 331, 340
 Vértés György 516
 Vespasianus, Titus Flavius, római császár 331
 Vészi Margit 543
 Vezér Erzsébet 543
 Vida Júlia, Juli 784, 786
 Vidmár Antal, (Antonio Widmar),

- Widmar, Widmár 144, 210–211, 214, 220, 226–229, 231, 233, 235–237, 239–240, 244–245, 248, 252–253, 255, 257, 260, 262, 264, 268, 273, 320, 326, 339, 728, 806, 848–851
- Vidmár Antalné
→ Sziráky Judit
- Vidrédy Erzsébet 224, 241, 300
- Vietorisz József 701
- Vikár Béla 160, 257, 264, 400, 450
- Vilcsek Béla 65
- Vildner Mária 358
- Villáni Lajos, br., Vilheni, Villányi 239, 255, 286
- Vilt Tibor 878
- Vince, Páli, Szent 909
- Vitéz Miklós 444, 655
- Vizvári Mariska 356
- Vodicska Anna 277
- Vodicska István, Wodicska 196, 198–199, 207, 248, 429, 434
- Voinovich Géza 68, 141, 295, 355–357, 363, 366, 383, 400, 408, 410, 510, 605, 659, 669, 687, 701, 873
- Vörös Géza 567
- Vörösmarty Mihály 464, 493, 623, 624, 644, 654, 702
- Wachter Klára 187
- Wagner Lilla 47
- Wagner, Richard 96, 184, 601
- Walbrook, Anton 866
- Walfrida, esztergomi apáca 909
- Walikovszky Károly 166, 210, 212
- Walikovszky Károlyné 203
- Walkó Amália (Amika) 662, 974
- Walkó Lórándné (Ami?) 623, 641–642, 680, 685
- Walkó Lóránd 623, 641–642, 685
- Walleshausen Rolla 284
- Walleshausen Zsigmond, cselényi 284
- Walter Margit 312
- Wanaus Ferenc 420
- Wass Albert 838
- Wassermann Jónás 257
- Weber, Carl Maria von 149
- Weiner Leó 573
- Weininger doktor 941
- Weininger Sándor 222
- Weisz Magda 681, 976
- Weisz Sándor 679, 976
- Welles, Orson 671
- Wells, Herbert George 266, 722
- Went Ferenc 290
- Weöres Sándor 493, 609, 616, 647–648, 653, 826, 873, 887, 892, 902–903, 911, 913, 951–952, 975
- Wesselényi Miklós, br. 654
- Weszprimer Vilma 301–302
- Wetti, cseléd 98, 112
- Wigman, Mary 414
- Wilcox, Herbert 866
- Wilde, Oscar 367
- Wilder, Billy 671
- Winifrid, angol tanárnő 690, 693–694, 701, 703–704, 707, 710, 715–716
- Winter Vilmos 274
- Winternitz Arnold 716, 732, 743, 765, 767–769, 776

Wippner Mihály 349
 Wlassics Gyula, br., ifj. 572
 Wodicska → Vodicska
 Wolf, Pierre 280
 Wynyard, Diana 562

 Young, Robert 722

 Záborszky István, zábori 89,
 145
 Zágon Iván 646
 Zamecsnik József 135
 Zettl Lajos 705
 Zichy Aladár, gr. 159
 Zichy Géza Lipót, gr. 442
 Zichy Mihály 841
 Zilahy Lajos 604, 623, 851
 Zweig, Stefan 484

Zsák Judit 56
 Zsávolya Zoltán 51
 Zsiga János, vitéz 583, 585
 Zsoldos Andor 14, 115, 247, 266,
 270, 274, 313, 325, 341, 351,
 360–361, 368, 370, 402, 422,
 440, 521, 535, 548, 563, 577
 Zsoldos Andorné Szilasi Klára
 → Szilasi Klára
 Zsoldos Andorné, Nelly 361
 Zsoldos Ilma 274, 440, 521, 535,
 569–570, 573, 576–579, 588,
 622
 Zsoldos Leon 361
 Zsoldos Leon 361, 535
 Zsolt Béla 358, 656
 Zsuzsa, cseléd 490, 495, 510,
 512–513, 521

Művek mutatója

Ady Endre

Vers

A verselő asszonyok 942

Verseskötet

Utolsó hajók 179

Dráma

Műhelyben 152

Alszeghy Zsolt

Esszé, tanulmány

A XIX. század magyar irodalma [kötet] 811

Amiel, Denis

Dráma

XY és neje 264

Arisztophanész (Emőd Tamás átdolgozásában)

Dráma

Lysistrate 545

Augustinus

Esszé, életrajz

Vallomások 501, 628

Babits Mihály

Vers

- A festő halála 351
- A gonosz hortenziák 592
- A gyémántszóró asszony 177
- A házak közé... [TS-val közös verstervezet] 795
- A könnytelenek könnyei 375
- A lírikus epilógja 130, 375
- A mozgófénykép 310
- A vetkőző lelkek 814
- Ádáz kutyám 193
- Aliscum éjhajú lánya 375
- Az elbocsátott vad 603
- Az örök folyosó 161
- Cigány a siralomházban 451
- Cigánydal 312
- Csak én → A lírikus epilógja
- Csillag után 603
- Csillagokig 312
- Csipkerózsza 415
- Danaidák 144
- Egy szomorú vers 375
- Engem nem látott senki sem 424
- Esti kérdés 144, 375, 415, 451, 674
- Esztergomi napló → Verses napló
- Ezerkilecszáznegyven 873
- Fortissimo 132
- Halvány téli rajz 375
- Három királyok → Csillag után
- Hóra énekek 648
- Húnyt szemmel bérceken futunk 424
- Itália 451
- Jászhai 137
- Játszottam a kezével 166
- Jónás könyve 31, 78, 257, 790–791, 811, 878–879, 938
- Két nővér 161
- Kislányomhoz 23

Klasszikus álmok 424
 Könnöző dalt szeretnék írni a kedveshez 415
 Ligeti részlet 310
 Mint különös hírmondó 603
 Ne ily halált, ne ily harcot... 415
 Ősz és tavasz között 9
 Őszi misszió 431
 Paysages Intimes 648
 Petőfi koszorúi 36, 137–138
 Régen elzengtek Sappho napjai 231
 Szaladva fájó talpakon... 312
 Szilveszteri kalendárium 210
 Ucca estefelé 451
 Vers hazámról 415
 Verses napló 946
 Zsoltár férfihangra 151
 Zsoltár gyermekhangra 375

Verseskötet

Az istenek halnak, az ember él 36, 400, 515
 Herceg, hátha megjön a tél is! 472
 Jónás könyve 76
 Levelek Írisz koszorújából 33, 130
 Összegyűjtött versei 9, 36
 Összes művei 63
 Sziget és tenger 34
 Recitativ 87
 Versek. 1902–1927 348, 359
 Versenyt az esztendőkkkel! Új költemények (1928–1933) 527

Próza, dráma

A fekete olvasó → Elza pilóta vagy a tökéletes társadalom
 A gólyakalifa 102, 189, 217, 245, 426
 Aranygaras 137, 158
 A Világ teremtése → Elza pilóta vagy a tökéletes társadalom
 Drámák [kötet] 65
 Elza pilóta vagy a tökéletes társadalom 444, 449–450, 551
 Halálfiat 92, 94, 104, 171, 245, 254, 286, 290, 295, 395

Hatholdas rózsakert [kötet] 278, 851
 Kátyavár 162, 164, 166, 174, 313
 Laodameia [kötet] 207, 472
 Laodameia 278, 283, 351, 479, 472, 648
 Timár Virgil fia 18, 103, 217, 274, 337, 851

Tanulmány, esszé, előadás

Ady és Párizs 479
 [Ady költészetének szimbolizmusáról] 309
 A hazugságok paradicsoma 493
 [Akadémiai székfoglaló] 902
 Alkotó képzelet 493
 A magyar jellemről 808, 819
 A magyar okosság természetrajzához L. A magyar jellemről
 A Nyugat régen és most 467
 Az én könyvtáram 68
 Az európai irodalom olvasókönyve 682
 Az európai irodalom története 144, 567, 628, 682, 852, 939, 943, 957
 Az igazi haza. Cikk a Szózatról 150
 Az írástudók árulása 352, 463, 481, 494
 [Az új líráról] 256
 Balassa mint költő és mint ember 357
 Békekiáltvány 623
 Berliini napló 372, 374
 Bevezető a Fiatal Írók előadóestjén 358
 Bevezető 358
 Bevezető L. Bevezető a Fiatal Írók előadóestjén
 Blondin vagy az öregedés 867
 Dante 501
 Elfogy a magyarság? 395–396
 Emlékezés [Osvát Ernőről] 161
 Filozófia és irodalom 151
 Gondolat és írás 144
 Gondolatok az ólomgömb alatt 800
 Irodalom 493
 Írósorsunk és hagyományaink 431
 Kell-e még költő? 573
 Király György síremlékénél 154

Kosztolányi 688	
Költő a pódiumon 369	
Könyvről könyvre 146	
Ma, holnap, irodalom 32	
Mai irodalmunk problémái 644	
Mi a magyar? [antológia] 808	
[Modern angol költőkről] 183	
Németek 120	
Példázatok Adyról 422	
Petőfi 137–138, 154, 342	
Szellemi kultúránk válsága 459	
Személyi ügy? 391	
Tanulmány a magyar irodalomról 372	
Tóth Árpád. Vázlatok költői arcképéhez 352	
Tömeg és nemzet 788	
Új klasszicizmus felé 268	
Új nemzedék. Egy antológia előszava 32	
Ünnepi beszédei. Születésének hatvanadik évfordulójának emlékére 951	
[Üzenet egy pozsonyi lapnak] 886	
Vers és versolvasás 152	

Tanulmánykötet

Élet és irodalom 400	
Esszék, tanulmányok 18, 32, 68, 358	
Írás és olvasás 63	
Irodalmi problémák 230	
Írók két háború közt 912	
Keresztül-kasul az életemen 815	
Két kritika 354	

Rádió-előadás

Aeneis 619	
A gótikáról 693	
Arisztophanésről 615	
[Baudelaire kötetéről, A romlás virágairól] 639	
Byron Don Juanjáról 643, 656	
Dantéről 625, 627	
[Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés c. regényéről] 652	

Életemből 808
 Flaubert-ről 637
 Ilias 601
 Odysseia 608
 Oidipusz király 610
 Pascal: Gondolatok 649
 Platónról 611
 Swinburne, a nagy angol költő 713
 Swinburne, a nagy angol lírikus. → Swinburne, a nagy angol költő
 Szent Ágoston vallomásairól 628
 Szent szeretet himnuszai 666
 [Szophoklész Oidipusz király c. művéről] 610, 939
 Tennysonról 633
 [Thackeray Hiúság vására c. művéről] 656
 Theokritosz 617
 [Tosztój Háború és béke c. művéről] 635
 Turgenyev: Egy vadász iratai 637
 Vörösmarty Csongor és Tündéjéről 624
 Vörösmarty 623

Fordítás

Amor Sanctus [versantológia] 481, 493, 501, 510, 613–614
 Celanói Tamás: Éneke az utolsó ítéletről [Dies irae, dies illa...] 613
 Clairvaux-i Szent Bernát: Ritmusa az isteni szeretetről [Amor sanctus...] 614
 Jacopo da Todi: Himnusza a Fájdalmas Anyáról [Stabat mater...] 613
 Pázmány Péter: Éneke Magyarország Védasszonyáról [O gloriosa...] 614
 Dante: Isteni színjáték 121, 127, 166, 264, 369, 471, 851
 Goethe: Iphigenia Tauriszbán 267, 342, 385, 400, 430
 Halhatatlan szerelem [versantológia] 168
 Poe: A holló 265, 452
 Shakespeare: A vihar 830, 882, 883, 887
 Szophoklész: Oidipus király 842, 931, 939
 Szophoklész: Oidipus Kolonosban 342, 501, 842, 931, 939

Szerkesztés

Új anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Babits Mihályné → Török Sophie

Balázs Béla

Operalibrettó

A kékszakállú herceg vára 686–687, 689–691

Balogh József

Fordítás

Szt. Ágoston: Vallomások 501

Bárdos Artúr

Verseskötet

Alkonyat [kötet] 727

Bárdos Lajos → Dienes Valéria

Bartók Béla

Előadás, rádió-előadás

A gépzene 695

Adana-vidéki török népzene 758

Népdalgyűjtés Törökországban 695

Népdalkutatás Kelet-Európában 696

Baudelaire, Charles

Verseskötet

A romlás virágai 639

Baum, Lyman Frank

Regény

Óz, a nagy varázsló 895

Baumgarten Ferenc

Esszé

A XIX. század regénye 366

Békeffi István → Vadnai László

Berzeviczy Albert

Esszé, előadás

[A kétezer éves költőről, Horatiusról] 614

Bornemisza Péter

Dráma

Electra 433

Brecht, Bertolt

Dráma

Koldusopera (Háromgarasos opera) 374

Brennerné Lindtner Ella

Dráma

A varázstükör 627

Brontë, Emily

Regény

Üvöltő szelek 856

Byron, Lord Gordon

Vers

Don Juan 643, 656

Celanói Tamás

Vers

Éneke az utolsó ítéletről [Dies irae, dies illa...] 613

Clairvaux-i Szent Bernát

Vers

Ritmusa az isteni szeretetről [Amor sanctus...] 614

Cocteau, Jean

Dráma

Oidipus rex [operalibrettó] 363

Csiky Gergely

Fordítás

Szophoklész: Oidipusz király 187–188

Csokonai Vitéz Mihály

Dráma

A méla Tempefői, avagy az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon
785

Cs. Szabó László

Esszé

A sanremoi győzelem 845

Dallos Sándor

Novella

Dunántúli legendás könyv 763

Forgatókönyv

Talpalatnyi föld 763

Dánielné Lengyel Laura

Dráma

Tűzhalál 148

Dante Alighieri

Vers

Isteni színjáték 121, 127, 166, 264, 369, 471, 851

Da Todi, Jacopo

Vers

Himnusza a Fájdalmas Anyáról [Stabat mater...] 613

Deák Gyula

Dráma

Berzsenyi estéje 133

Dienes Valéria (és Bárdos Lajos)

Dráma

A tíz szűz 574

Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics

Regény

Bűn és bűnhődés 652, 658

Raszkolnyikov → Bűn és bűnhődés

Duckworth-Barker, Vernon

Fordítás

Karinthy Frigyes: Utazás a koponyám körül 382

Dumas, Alexandre (fils)

Dráma

A kaméliás hölgy 717

Emőd Tamás → Arisztophanész

Erdélyi József

Vers

Új anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Erdős Renée

Vers

Én 130

Verseskötet

Versek 130

Farkas Zoltán

Esszé

Emlékeim 271

Féja Géza

Regény

Viharsarok 197

Forbáth Sándor

Verseskötet

Játékhajó 156

Füst Milán

Dráma

Boldogtalanok 143

Gachot, François

Esszé

Egy elmúlt korszak emlékei 253

Géczy István

Dráma

A gyüttment 223

Gelléri Andor Endre

Elbeszélés

Ukránok kivégzése 645

Gide, André

Novelláskötet

Nouvelles Nouritures 746

Goethe, Johann Wolfgang

Dráma

Iphigenia Tauriszbán 267, 342, 385, 400, 430

Gorkij, Maxim

Dráma

Éjjeli menedékhely 273

Grimm, Jacob (és Wilhelm Grimm)

Elbeszélés, mese

Hófehérke és a hét törpe 655, 813, 822

Grimm, Wilhelm → Grimm, Jacob

Hajnal Anna

Verseskötet

Ébredj fel bennem, álom 551

Hajnik Miklós

Dráma

Kirándulás 140

Hannequin-Coolus

Dráma

Tiéd a szívem! 307

Harsányi Kálmán

Dráma

Ellák 146

Hasenclever, Walter

Dráma

Az emberek 160

Hegedűs Lóránt

Dráma

Kossuth 418, 602, 616

Esszé, előadás

[A tragikumról] 432

Homérosz és Hekábé 873

Kossuth 602

Krasznahorka és Geszt 701

Heltai Jenő

Fordítás

Brecht: Koldusopera 374

Herczeg Ferenc

Dráma

Gyurkovics lányok 146

Herzer, Ludwig (és Fritz Löhner)

Operalibrettó

A mosoly országa 618

Hevesi Sándor

Fordítás

Molière: A mizantróp 187–188

Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus

Elbeszélés

Der Sandmann 514

Hollós Lajos

Elbeszélés

A textofil-gyár 645

Homérosz

Eposz

Íliász 601

Odüsszeia 608

Honti Ferenc

Esszé

Emlékirat a felszabadított Magyarország helyzetéről 364

Hugo, Victor

Regény

A párizsi Notre-Dame 880

Hunyady Sándor → Kádár Erzsébet

Ibsen, Henrik

Dráma

Kísértetek (Gespenster) 234

John Gabriel Borkman 162

Peer Gynt 269

Rosmersholm 943

Illyés Gyula

Vers

Uj anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Esszé, előadás

[A dunántúli magyarság pusztulásáról] 544

[Fazekas Mihályról; rádióelőadás] 597

Petőfi [kötet] 686

Jócsik Lajos

Esszé

Iskola a magyarságra. Egy nemzedék élete húsz éves kisebbségben 873

Johnson, Ben

Dráma

Volpone vagy a róka 414

József Attila

Vers

Én nem tudtam 647

Téli éjszaka 507

Tiszta szívvel 225

Új anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Verseskötet

Nem én kiáltok! 225

Esszé

Az istenek halnak, az ember él 515

Juhász Gyula

Vers

Ady-koszorú 309

Kádár Erzsébet

Elbeszélés

Reggeltől estig 645

Esszé, kritika

Török Sophie [Hunyady Sándorral] 847

Kállay Miklós

Fordítás

Az Ezeregy Éjszaka könyve 893

Karinthy Frigyes

Regény

Utazás a koponyám körül 382

Esszé, előadás

Ascher Oszkár 258

[Az Elza pilótáról] 551

100 új humoreszk [kötet] 576

Kárpáti Aurél

Esszé, tanulmány

Babits Mihály életműve 501, 896

Kassák Lajos

Regény

Egy ember élete 653

Kéky Lajos

Esszé, tanulmány

A magyar Thália első lépése 873

Keszi Imre

Elbeszélés

Faörző 645

Kipling, Rudyard

Regény

A dzsungel könyve 748

Klebelsberg Kunó

Esszé, előadás

Az új egyesület Dunántúl szellemi irányítója 451

Kocsis László

Vers

Dunántúlt kesergő 451

Koháry Sarolta → Török Sophie

Kolozsvári Grandpierre Emil

Regény

A nagy ember 855

A sárgavirágos leány 855

Alvajárók 855

Komlós Aladár

Esszé, kritika

Zsolt Béla 656

Kosztolányi Dezső

Vers

Maszk 412

Regény

Nero, a véres költő 144

Esszé, előadás

Az írástudatlanok árulása 391

Egy kései jó barát. Charles Lambról 547

[Emlékezés Osvát Ernőre] 432

Fordítás

Shakespeare: Szentivánéji álom 646

Kosztolányi Dezsőné

Regény

Kosztolányi Dezső. Életrajzi regény 687

Kotzián Katalin → Török Sophie

Kovách Aladár

Dráma

Téli zsoltár 887

Kuncz Aladár

Próza

A fekete kolostor 122

Dráma

Vitéz Mihály a halál révén 152

Lamb, Mary → Lamb, Charles

Lamb, Charles (és Mary Lamb)

Esszé

Shakespeare-mesék 547

Lányi Viktor

Emlékirat

Baross utcai diákszoba 693

Lengyel Menyhért

Dráma

Tájfű 216

Lovász Pál

Verseskötet

Tiszamentén 451

Lovik Károly

Regény

A leányvári boszorkány 307

Löhner, Fritz → Herzer, Ludwig

Lux Terka

Regény

Nápoly és Buda 775

Madách Imre

Dráma

Az ember tragédiája 144, 151

Márai Sándor

Dráma

Kaland 897

Esszé

Lélek 663

Marconnay Tibor

Verseskötet

A túláradó élet 100

Marczali Póli

Emlékirat

Apám pályája, barátai. Emlékek Marczali Henrikről 502

Marczali Henrik

Emlékirat

Emlékeim 502

Márkus Alfréd → Vadnai László

Maurier, Daphne du

Regény

A Manderley-ház asszonya 898

Meller Róza

Dráma

Írja hadnagy 420

Mikszáth Kálmán

Regény

A beszélő köntös 307

Molière

Dráma

A mizantróp 187–188

Tartuffe 276

Molnár Ferenc

Dráma

Égi és földi szerelem 127

Móricz Virág

Elbeszélés

Bukaresti éjszaka 645, 825

Móricz Zsigmond

Vers

A gyermek hármass érzése Erdély kapujában 415

Próza, dráma

Ebéd 419

Ház az erdőben 152

Kivilágos kivirradtig 416

Nem élhetek muzsikaszó nélkül 356

Sári bíró 157

Úri muri 321

Esszé, előadás

A költő harca a láthatatlan sárkánnyal 422

[A költői zsenialitásról] 419

A Nyugat és a magyar irodalom megújhodása 416

A Nyugat és Magyar igazság 416

A tegnapi falu és a mai 416

[Az új írónemzedék kaotikus világgképéről] 432

Nagymihály Sándor

Esszé

A Pósa-asztal legendája 893

Németh László

Esszé

Ember és szerep 475

Homályból homályba [kötet] 52, 64

O'Neill, Eugene

Dráma

Amerikai Elektra 708

Ortutay Gyula

Esszé, előadás

A magyarság néprajza 675

Pázmány Péter

Vers

Éneke Magyarország Védasszonyáról [O gloriosa...] 614

Pirandello, Luigi

Dráma

Hat szerep keres egy szerzőt 262

IV. Henrik 927

Poe, Edgar

Vers

A holló 265, 452

Prohászka Ottokár

Esszé, előadás

Az Úr 582

Rédey Tivadar

Esszé, előadás

A színházi kritikus lelkiismerete 577

[BM művészetéről] 585

Megemlékezés Takáts Sándorról 577

Révész Béla (és Vitéz Miklós)

Dráma

Razzia 444

Rougemont, Denis de

Esszé

Le paysan du Danube 315, 343

Sárközi György

Vers

Új anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Schnitzler, Arthur

Regény, novella

Elza kisasszony 377

Liebelei 518

Dráma

Anatole 202

Schöpflin Aladár

Próza, dráma

Áldalak búval, vígalommal 358

A piros ruhás hölgy 285

Fiatal asszonyok éneke 358

Őszi szivárvány 572

Vége a szép nyárnak 235

Vihar az akváriumban 821

Esszé, előadás

A velencei kalmár 688

Ady, a szerelmes költő 422

Amerikai Elektra 708

[Az irodalmi decentralizációról] 419

Baumgarten Ferenc mint író 366

[BM munkásságáról] 750

[Emlékbeszéd Kenedy Gézárról] 687–688

Sebestyén Károly

Esszé, előadás

[Horatius és Berzsenyi költészetének párhuzamairól] 614

Shakespeare, William

Dráma

A velencei kalmár 688

A vihar 830, 882, 883, 887

Hamlet, dán királyfi 951–953

III. Richárd 170

Szentivánéji álom 646

Shaw, George Bernard

Dráma

Johanna → Szent Johanna

Szent Johanna 660

Tanner John házassága 126

Warenné mestersége 948

Sík Sándor

Rádió-előadás

A barokk 706

Spaak, Charles

Novella

Csintalan asszonyok 871

Szabó Lőrinc

Vers

Uj anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476

Esszé

Ady és a magyar ifjúság 309

Szabó Zoltán

Regény

A tardi helyzet 797

Szalay László

Vers

A puszta balladája [kötet] 642

Szentimrei Jenő

Dráma

Csáki bíró lánya 880, 881

Szentkuthy Miklós

Regény

Prae 931

Szent Orpheus breviáriuma 938

Szép Ernő

Dráma

Krémes 322

Szerb Antal

Tanulmány, esszé, előadás

[A modern magyar költészetről] 883

Magyar irodalomtörténet 174

[Vajda Jánosról] 899

Szigligeti Ede

Dráma

Liliomfi 785

Szini Gyula

Dráma

Ikercsillag 139

Esszé

A piros ruhás hölgy 285

Fordítás

Amiel: XY és neje 264

Sziráky Judit

Regény

Tisztességes János 240

Szophoklész

Dráma

Oidipusz király 187–188, 610, 931, 939

Oidipusz Kolonoszban 342, 501, 842, 931, 939

Tabéry Géza

Regény

Szarvasbika 535

Vértorony 535

Thackeray, William Makepeace

Regény

Hiúság vására 655–656

Tersánszky Józsi Jenő

Operalibrettó

Az ágrólszakadt igric 470

Tormay Cécile

Regény

Bujdosókönyv 148

Török Sophie

Vers

A házak közé... [BM-lyal közös vers tervezet] 795

A szívem reszket, reszket és ujjong! 346

Edith → Sötétben élek

Háromszor lett éjszaka... 352–353

Kaffka Margit emlékének 33–35

Önarckép 7, 49

Románc 863

Sötétben élek 868

Uj anthológia. Fiatal költők 100 legszebb verse [antológia] 475–476
XXVII. [Asszony vagyok...] 66

Verseskötet

Asszony a karosszékből 7, 31, 34, 35, 57, 153, 379

Csontig meztelen 9, 31

Értelm és helyetted 31, 32, 49, 827, 862, 863, 869

Örömr születtél 31, 588

Sírató 31

Török Sophie kiadatlan szerelmes versei 31

Török Sophie versei 31

Próza

A föld az istené 38–39

Boldog asszonyok 36–38

Csalók 44, 46

Flóra [töredék] 8, 38, 52, 62, 65, 447, 457, 458, 469, 477, 489, 607, 677,
801, 811, 877, 916

Flóra és Ilonka [**Koháry Sarolta**] → Flóra

Hintz tanársegéd úr 27, 38, 39, 42–49, 496, 578, 851

Nem vagy igazi! 25, 28, 38, 39, 41, 299, 534, 757, 801, 802, 816, 817,
821, 847, 851

Török Sophie életregénye [**Koháry Sarolta**] → Flóra

Esszé, kritika, interjú

A halál kocsisa 54

Ahol gyermek voltam → Pécsi gyermekéveimről

A királynő családja. Zsolt Béla regénye 656

Arckép-vázlat Schöppflin Aladárról. Vihar az akváriumban című regénye
alkalmából 821

Az okos leányzók 54

Babits Hamlet-fordításáról [kézirat: FondIII/2666] 952

Bohunczky Szefi novellái 54, 763

Conrad Veidt szavalóestje 267

Egy kis elemlámpa fényénél ellenőriztem, hogy jól mondják-e
az Oedipus verseit [Film Színház Irodalom, 1943. márc. 26.–ápr. 1.,
13/16., Körössényi Vilmos] 940

Előszó [Költőnők antológiája] 53, 58–60, 947–949

Első szekszárdi utamról 21, 72, 89, 94, 920
 Film Színház [Irodalom] – interjú → Egy kis elemilámpa fényénél...
 Flóra [rádió-előadások] 603, 605, 735
 Flóra. Egy jelentős nap története 38, 51, 60, 65, 71, 446, 458, 461
 Hajnal Anna: Ébredj fel bennem, álom 56–57, 551
 [Hamlet] → Babits Hamlet-fordításáról
 Hol az én életem? Kaffka Margit emlékezete 30, 32, 58
 Jászai Mari emlékiratai 53, 138
 Karinthy Frigyes: 100 új humoreszk 576
 Költészet és valóság 529, 585
 Majthényi Flóra regényes élete [rádió-előadás] 612
 Miért lettem magyar? Önvallomás 829
 Nők az irodalomban 55
 Önéletrajz, generációs probléma, vagy amit akartok 49–50, 610
 Pécsi gyermekeveimről [Magyar Nemzet 1943. jún. 6., 127/10.] 938
 [Petróczy] → Költőnők antológiája
 Réti Ödön: Zorka 50–51
 Szellemidézés 857
 Tavasz 54

Szerkesztés

Babits-Juhász-Kosztolányi levelezése [kézirat] 940, 944–946, 948, 950
 Babits Mihály összes művei I. 63
 Írónők → Költőnők antológiája
 Költőnők antológiája. Sapphótól napjainkig [Kotzián Katalinnal] 947–949

Vadnai László (Békeffi Istvánnal és Márkus Alfréddal)

Dráma

Tisztelt ház – Takács képviselő 575

Vergilius, Publius Maro

Eposz

Aeneis 619

Vidmár Antal

Esszé

Az új olasz színház 239

Vikár Béla

Fordítás

Kalevala 160

Esszé

Költő és műfordító 264

Vitéz Miklós → Révész Béla

Voinovich Géza

Dráma

Mohács 141

Esszé, előadás

[Emlékbeszéd Berzeviczy Albertről] 669, 701

[Emlékbeszéd Kosztolányi Dezsőről] 687

[Emlékbeszéd Prohászka Ottokárról] 701

Vörösmarty Mihály

Vers

Liszt Ferenchez 644

Dráma

Csongor és Tünde 624, 702, 704

Walleshausen Zsigmond

Regény

Senkiember János 284

Wells, Herbert George

Regény

A csodálatos ember 722

A láthatatlan ember 722

Dr. Moreau szigete 722

Világok harca 722

Widmar, Antonio → Vidmár Antal

TÖRÖK SOPHIE NAPTÁRAI

1921–1941

A szövegek közlés során alkalmazott jelölések

Török Sophie saját jelei a kéziratban

- + A havi ciklus első napjának jelzése
- × L. föntebb
- ⊙ A coitusok jelzése
- ~ Valamely ismert vagy fentebb előforduló információ helyettesítésére
- | Elválasztójel – az össze nem tartozó, de egymáshoz közel írott részek elkülönítésére
- Kockacukor

A szöveget rendező szerkesztői jelek

- <abc> Csúcsos zárójel jelöli a kéziratban áthúzott, kisatírozott vagy törölt, de olvasható vagy kikövetkeztethető szövegrészt
- <abc> Az egy sornál hosszabb szakaszon a fentebbi módon érvénytelenített szövegrészt áthúzással is jelöljük.
- <...> A fentebbi módokon érvénytelenített, olvashatatlan szövegrész
- «abc» Az érvénytelenített szövegrészen belül is érvénytelenített, de olvasható vagy kikövetkeztethető rész
- «...» Fentebb jelölt olvashatatlan rész
- b[<a] A [jav. ebből:] jel helyett, ami terjengőssége folytán rontaná a szövegképet

[a>]b	L. föntebb
abc	Bekeretezéssel, átírással vagy újraírással kiemelt betűk, szavak, szövegrészek.
<i>abc</i>	A főszövegnek nyomtatott vagy kéziratos részei, melyek nem TS-től származnak: pl. a naptár nyomtatott szövege vagy BM-től származó bejegyzés
<u>abc</u>	Aláhúzással kiemelt szavak, szövegrészek
[abc:]	Kisebb szövegegységek (betűk, szavak) betoldása, beékelése
{abc}	Sorok vagy nagyobb szövegrészek hozzátoldásának jelölése
[↑]	Az előző naptári naphoz tartozó
[↓]	A következő naptári naphoz tartozó
[↩]	Oldalsó bejegyzés a kéziratban
[Kn]	Bejegyzés a kisnaptárban, azaz a havi összesítő naptári részben
[gyí]	Gyorsírással írt bejegyzések

A szövegértelmezés jelei

[abc]	Szerkesztői emendációk, kiegészítések
[!]	A [Sic!] jel rövidített változata a megszokottól eltérő vagy hibás használatra utal.
[?]	Bizonytalan olvasatú szó vagy betű után

LEVELEZÉS

1. *Babits Mihály levelezése, 1890–1906.* Szerk. Zsoldos Sándor. Budapest, História Litteraria Alapítvány–Korona Kiadó, 1998.
2. *Babits Mihály levelezése, 1907–1909.* Szerk. Szőke Mária. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2005.
3. *Babits Mihály levelezése, 1909–1911.* Szerk. Sáli Erika, Tóth Máté. Akadémiai Kiadó, 2005.
4. *Babits Mihály levelezése, 1911–1912.* Szerk. Sáli Erika. Budapest, Magyar Könyvklub, 2003.
5. *Babits Mihály levelezése, 1912–1914.* Szerk. Pethes Nóra, Vilcsék Andrea. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
6. *Babits Mihály levelezése, 1914–1916.* Szerk. Szerk. Fodor Tünde, Topolay Ágnes. Budapest, Argumentum Kiadó, 2008.
7. *Babits Mihály levelezése, 1916–1918.* Szerk. Majoros Györgyi, Tompa Zsófia, Tóth Máté. Budapest, Argumentum Kiadó, 2011.
8. *Babits Mihály levelezése, 1918–1919.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó. Megjelenés előtt.
9. *Babits Mihály levelezése, 1919–1921.* Szerk. Horváth Zsuzsa, Majoros Györgyi, Pienták Attila, Tompa Zsófia. Budapest, Argumentum Kiadó, megjelenés előtt.

Mind a hosszabb lélegzetű, lélektani színezetű naplóműfajra, mind a szárazabb, tényyszerűbb naptárműfajra igaz lehet Török Sophie esetében a következő keserű önvallomás: „S ez az egész naplóírás talán nem is más, mint kissé szánalmas erőlködés és harc az enyészettel.” Török Sophie feljegyzéseit, melyek önéletrajzi indíttatásúak, utólag írta és tette naplószerűvé. Ezekben sajátos logikával, rengeteg önreflexióval tarkítva – olykor mentegetőzve, elképzelt vádaknak megfelelően – beszéli el egy-egy fontosabb esemény: a házasságkötés, az első szekszárdi látogatás apró történéseit s ezeknek reá tett benyomásait. Ezen írásai ilyen értelemben leginkább az emlékiratnak lehetnének (egy személyesebb eseményre vonatkozó) változatai. Szervezőelvük az emlékezés logikája. A legtöbb bejegyzés szűkszavú, címszószerű, egy-egy esemény jelzése csak – minden személyes, jellemző vagy értékelő mozzanat nélkül: többnyire egy-egy szó (emberek, társaságok, kávéházak, mozik, intézmények, helységek nevei) vagy hiányos mondat. Ott azonban, ahol szöveges bejegyzések ékeskednek benne, a naplóírás jellegét veszi magára, s olyankor, szétfeosztva a műfaji kereteket, *Török Sophie naptárjai* a lélek megjelenési formája lesz.

ISBN 978-963-446-620-8

Az I–II. kötet ára:
5000 Ft